Yeryüzü Yıldızları 60 Seçkin Sahabenin Hayatı

HALİD MUHAMMED HALİD

GİRİŞ

Akide ve iman dünyasında ortaya çıkmış olan, tarihin haber verdiği şerefli bir topluluğun haberleri ne uydurulmuş bir olaylar manzumesidir, ne de olur olmaz söylenmiş sözlerdir.

Bütün bir tarih, güvenilirlikte, doğrulukta ve hakikati araştırmada İslâm tarihi ve kahramanlarının şahit olduğu böylesi bir zaman dilimine şahit olmamıştır. Çünkü bu devrin öğrenilmesi ve araştırılması uğrunda harikulâde beşerî bir gayret ortaya konulmuştur. Yüce İslâm âlimleri, İslâm'ın ilk asrında en küçük bir fısıltı ve kıpırdanmayı dahi ihmal etmeksizin araştırma laboratuvarına getirmişler, tenkit süzgecinden geçirmişlerdir.

Bu kitabın ilerleyen bölümlerinde göreceğimiz Allah Resûlü'nün eşsiz sahâbesinin şerefli tabloları, her ne kadar efsane gibi görünse de efsane değildir. Bilâkis bunlar, o yüce kimselerin şahsiyet ve hayatlarında şekil bulmuş hakikatlerdir. Ve onlar zirveleşenlerdir, ışık saçanlardır. Yazarların ve vasfedenlerin istedikleri kadar değil, bizzat o hakikatlerin sahiplerinin, enginlik ve kemal yolunda olağanüstü gayret sarf edenlerin istedikleri kadardır.

Bu kitap, o yüce insanların bütün yönlerini anlatmak gibi bir iddia gütmemektedir. Eğer o yüceliklere bir nebze olsun işaret edebilirse, yazarı kendini mutlu sayacaktır.

Şu nokta önemlidir: Tarih, adalet ve kemalin gerçekleşmesi için kararlılık ve niyetlerini pekiştirmiş ve bu uğurda hayatlarını ortaya koymuş, sınırsız cesaret ve kahramanlık örneği sergilemiş, Allah Resûlü'nün etrafında öbekleşmiş insanlar gibi başka bir topluluğa daha şahit olmamıştır.

* * *

Onlar, tam beklendikleri zamanda ve söz verildikleri günde geldiler... Onlar, Peygamberleri (s.a.v.) ile beraber, müjdeleyici ve kulluk edici olarak geldiler.

Hayat, kölelik zincirini kıracak, insanlığı şimdi ve gelecekte özgür kılacak kahramanlar beklerken, onlar Peygamberlerinin (s.a.v.) arkasında devrimci ve hürriyetçi olarak geldiler.

Ve hayat, insanlık medeniyeti için yeni ve sağlam doğuşlar ortaya koyacak insanları beklerken, onlar öncüler ve uzak görüşlü kimseler olarak geldiler.

* * *

Bunlar, kısa bir zamana bu kadar şeyi nasıl sığdırabildiler?!

İmparatorluklarıyla bütün bir âlemi nasıl yerle bir edip, onları atılmış birikinti hâline nasıl getirebildiler?

Bütün bunların ötesinde, bütün bir insanlığı, tevhid ışığı ile aydınlatacak ve onu ebediyete kadar muhafaza edecek böyle bir oluşumu, ışık hızıyla gerçekleştirmeye nasıl güç yetirebildiler?

İşte bütün bunlar, onların gerçek mucizeleridir.

Bu gerçek mucizeleri, faziletlerle boyanmış ve benzeri olmayan imanla korunmuş güçlü şahsiyetlerinde şekillenmiştir.

Yine onların bu mucizeleri, büyük mucize Kur'ân-ı Kerîm'in nüzûlünün, Hz. Peygamber'in tebliğinin ve ümmetin, nurlu yola baş koymasının yansımalarından başka bir şey değildir.

* * *

Bu kitapta, size daha önce sunduğum ayrı ayrı kitapçıkların yanı sıra altmış sahâbenin hayatını sunuyorum.

Kitabın sonunda zikrettiğim gibi, bu altmış sahâbe Resûlullah (s.a.v.) ile beraber yaşayan binlercesini anlatmada örnek şahsiyetlerdir ve bütün bir ashabı bunların şahsında anlatabiliriz.

Kısacası, bütün sahâbenin imanını, sebatını, kahramanlığını, Allah ve Resûlü'ne olan dostluğunu bunların şahsında gösterebiliriz.

Ortaya koydukları çabayı, taşıdıkları yükü, sundukları kurtuluşu, insanları putlardan ve putçuluktan hürriyete kavuşturmada üstlendikleri rolü, bunların şahsında dile getirebiliriz.

Okuyucu bu altmış sahâbe içinde Ebû Bekir, Ömer, Osman ve Ali'yi (r.anhum) -Hulefâyi raşidin- göremeyecektir. Biz bunların her biri için ayrı bir kitap telif ettik.

Öyleyse şimdi, o mübarek insanlarda beşeriyetin emsalsiz örnekleriyle karşı karşıya gelmek için yaklaşalım. Dünyanın bilebildiği doğruluk ve yüceliğin en üstün tevazu misallerini görelim. Kadim âlemi ellerinde dürüp büken hak erlerini müşahede edelim. İşte bunlar, Rabbin birliğini ve halkın hürriyetini ilân eden şanlı süvarilerdir.

TÂBİ OLDUKLARI NUR

Hangi öğretmen, hangi insan?

Onun aydınlattığı kimseler kurtulmuş olanlardır.

Nefislerini onun yolunda feda edenler kazananlardır.

Abdullah'ın oğlu Muhammed... Hayatın çekilmez olduğu bir devirde insanlara gönderilmiş elçi.

Hangi sırdır ki, insanlığı şereflendirecek bir insan yaratsın?!

Hangi cömert eldir ki, gökten uzansın, rahmetinin, nimetinin ve hidâyetinin kapılarını yeryüzüne açsın?!..

Hangi iman, hangi azim, hangi gayret?!...

Hangi doğruluk, hangi temizlik, hangi güzellik?!..

Hangi alçak gönüllülük, hangi sevgi, hangi vefa duygusu?!..

Hakkı kutsal kılmanın eşsiz bir örneği!..

Hayata ve hayat sahiplerine ne büyük hürmet?!..

Allah Teâlâ onu bir lütuf olarak, insanlara, kendi vahyini ulaştırsın ve kendi adına insanlara konuşsun diye gönderdi. Dahası onu, elçilerinin sonuncusu kıldı. Bundan dolayı da Allah'ın lütfu ona büyük oldu.

Duygular, ilhamlar, kalemler ondan bahsetmeye, yüceliğini anlatmaya kalksa donar kalır, diller lâl olur.

* * *

Bu kitabın sayfalarında yazılanların hedefi, Allah Resûlü'nden bir nebze olsun bahsetmektir. Yoksa onu hakkıyla tanıtmak veya büyüklüğünü okuyucuya bütün gerçekliğiyle sunmak değildir.

Bu kitapta anlatılan sahabîler, onun yüceliğine işaret eden parmaklardır. Onu arzulamış topluluktur. Benzeri olmayan insanın dostluğuna kapılmış olanlardır. Onların bir kısmı ensârdan, bir kısmı da muhacirindendir.

Hayat, onun güzel kokusunu tadamayacaktı, ta ki, her kokudan önüne müjde olarak konuldu. İnsanların yaşadığı her bölgeye elçiler gönderildi. Bu elçiler ilk daveti, çağıranın kokusunu, talimin doğruluğunu, öğrenmenin yüceliğini, peygamberlik nurunu ve Resûl'ün rahmetini taşıyorlardı.

Evet, gaye budur, başkası değil…

Onun azamet alâmetlerini nurunun ışığı altında göstermektir. Mü'minler, ona yönelmişler, onu hedef kabul etmişler, muallim ve dosdoğru kimse olarak bulmuşlardır.

Kavminin ulularını dinine koşturan şey nedir? Bunlar içinde Ebû Bekir, Talha, Zübeyr, Osman b. Affan, Abdurrahman b. Avf, Sa'd b. Ebû Vakkâs vardır. Etraflarını kuşatan mal, mülk ve dünya şerefini bir tarafa bırakıp, zorluk, sıkıntı ve meşakkat dolu bir hayata yöneldiler.

✓Zayıfları onun himayesine sığınmaya götüren şey nedir? Mal ve silah bakımından en zayıf olduğunu gördükleri hâlde davetine koşuyorlardı. Bu sebepten birçok eza ve cefaya maruz kalıyorlar, korku içinde kötülüklere yakalanıyorlardı. Allah Resûlü bütün bunlara mani olamıyordu.

✓ Cahiliye cengâveri Ömer b. Hattâb'ı çeken şey neydi? Allah Resûlü'nün başını almaya gitti; ama imanla parlaklığı kat kat artmış olan aynı kılıcıyla iman düşmanlarının başını vurdu.

✓ Bir şeyle alâkalı olmayan, itibar sahibi Medine ricalini korkulu bir denizi ürkütmek pahasına ona biat etmeye yönelten şey neydi? Çünkü onlar biliyorlardı ki, Kureyş ile aralarında çıkacak bir savaş bütün korkulardan korkuludur.

✓Mü'minleri sürekli arttıran, eksiltmeyen şey neydi? O, sabah akşam onlara, “Ben size ne bir fayda sağlamaya ne de bir zarar defetmeye malikim. Bana ve size ne yapılacağını da bilmiyorum” diyordu.

✓ Dünyanın bütün bölgelerinin kendilerine açılacağını, ayaklarını altın havuzunun bürüyeceğini ve gizlice okudukları Kur'ân'ın ufuklarda yankılanacağını sadece kendi nesillerinde veya -sadece Arap yarımadasında değil, bütün zaman ve mekânlarda yankılanacağını- tasdik etmeye mü'minleri sevk eden neydi?

✓ Resûllerinin haber verdiği birtakım haberleri mü'minleri tasdik etmeye götüren neydi? Onlar ne önlerinde ne arkalarında, ne sağlarında ne sollarında -bakıyor; ama- bir şey göremiyorlardı.

Yalnızca kavurucu sıcaklık, bitkin düşürücü açlık, yakın mesafeden atılan taşlar, dikenli ağaçlar, sanki şeytan başları gibi başını çıkaranları görüyorlardı.

✓Kalplerini kesin iman ve azim ile dolduran neydi?

O, sadece Abdullah'ın oğlu idi…

Bütün bunlara sahip olan ancak o idi…

Onlar onun bütün fazilet ve meziyetlerini gözleriyle gördüler.

Temizliğini, iffetini, dürüstlüğünü, doğruluğunu ve cesaretini gördüler. . .

Yüceliğini ve inceliğini gördüler...

Aklını ve meseleleri açıklayıcılığım gördüler. ..

Güneşin, onun doğruluk ve yüceliğiyle parıldadığını gördüler.

Hz. Muhammed (s.a.v.) bugünün vahyini, yarının düşüncelerini ortaya koymaya başladığında, hayatın değişip, geliştiğini gördüler.. .

Bütün bunları, hatta daha fazlasını gördüler. Bir perde arkasından değil; görerek,

uygulayarak, akledarek...

Bir Arabi o asırlarda böyle bir şey görüyor ve araştırıyor, tetkik ediyor. O asırda bunu sana bilir kişi gibi kim haber verebilir?

Onlar çok iyi iz süren, bebeğin organlarına bakarak kime ait olduğunu bilebilen ve kuşların seslerinden iyi ya da kötü yorumlar yapan insanlar idiler. Bir kimsenin ayak izini gördüklerinde, "bu falan oğlu falanın ayak izidir" derlerdi.

Konuşanın nefesini koklar ve onun doğruluğunu veya yanlışlığını anlarlardı.

Onlar (Mekkeliler) Muhammed (s.a.v.)'i gördüler, dünyaya geldiği andan beri beraber yaşadılar.

Onun hayatından hiçbir şey onlara gizli kalmadı.

Çocukluk yaşamı bile gizli kalmamıştır. Çünkü bu çağda, çocuk sahiplerince gözetim altında tutulmaktadır. Muhammed (s.a.v.) göz önüne alındığında, o bütün Mekke halkınca görülmüş ve ilgi görmüştür.

Çünkü onun çocukluğu diğer çocuklarınki gibi değildi. Kendisinde yetişkin bir adamın hâli görülmesi ve çocukluktan erkek ciddiliğine yönelmesi ölçüsünde bütün insanların gözleri ona çevrilmişti.

Örneğin: Kureyş ululları, çocuklarla oynamaktan uzak duran ve oyuna her çağrıldıkça ben oyun için yaratılmadım diyen, Abdülmuttalib'in torununu konuşuyorlardı. Aynı zamanda sütannesi Halime'nin anlattığı olağanüstülüklere dair haberlerini, normal bir çocuk olmadığını ve ancak onun durumunun Allah'ın bildiği bir sır olduğunu, geleceğin her şeyi aydınlatacağını konuşuyorlardı.

Gençliği ne güzel gençlikti… En temiz, en pak…

Yine kavmi onu konuşuyordu... Yine onunla meşgul oluyordu.

Yetişkinliği ise bütün gözleri kamaştıracak, duyanları şaşırtacak, kalplere heyecan verecek ölçüdeydi.

O, bütün bunların fevkinde idi. Yaptığı her şeyi başkalarıyla kıyaslıyorlar ve onda hak, hayır ve güzellikten başka bir şey göremiyorlardı.

* * *

Onun hayatı beşikten mezara kadar apaçık bilinmektedir... Her bakışı, her adımı, her kelimesi, her hareketi hatta her rüyası ve hatırına gelen her şey, dünyaya geldiği günden itibaren bütün insanlarca gerçek kabul edilmiş, uydurma bulunmamıştı.

Sanki Allah Teâlâ şöyle demek istiyordu: İşte bu size gönderilen elçimdir. Akıl ve mantık delilidir. Anne karnındaki cenin hâlinden itibaren işte hayatı önünüzdedir...

Aklınız ve mantığınızla araştırın, muhakeme edin, bir şek, şüphe bulabilir veya görebilir misiniz?..

Bir kere yalan söyledi mi, ihanetlik etti mi, alçaldı mı, bir insana zulüm etti mi, terbiye dışı davrandı mı, ahdini bozdu mu?. Akrabalığı kesti mi, halkını ihmal etti mi, insanlığı terk etti mi, bir kimseye sövdü mü veya bir puta yöneldi mi?..

Son noktasına kadar araştırın!.. Hayatının herhangi bir devresinde bir kapalılık bulunmaz.

Hayatını bu azamet, yücelik ve temizliğiyle gördüğünüzde, akıl ve mantık kırk yaşından sonra bu kişinin yalan söyleyebileceğine ihtimal verir mi?

Kime karşı yalan söyleyecek? Allah'a mı? Halbuki Allah onu kendine elçi olarak seçmiş ve vahiy göndermiştir.

Hayır…

Ne his, ne sağ duyu ve ne de mantık ve akıl bunu kabul eder.

* * *

İlk mü'minlerin, muhacirlerin Resûlullah'a (s.a.v.) gitmelerini sağlayan da onun doğruluk ve dürüstlük timsali olması idi. Nitekim onlar ona sığındılar ve zafere erdiler. Tereddüt ve duraksama göstermeksizin hızla ve kesin olarak ona koştular. Bütün hayatı böylesine aydınlık bir temizliğe sahip olan insanın Allah'a karşı yalan söylemesi imkân dahilinde midir?

Sağlam doğru görüşlülükleri sayesinde onda Allah'ın nurunu gördüler ve ona tâbi oldular. Allah Teâlâ'nın Resûlü'nü zafere erdirdiğini gördüklerinde bu doğru görüşlülükleriyle övüneceklerdi. Bütün Arap yarımadası onun dinine girmiş ve ummadıklarının üzerinde servet kapıları kendilerine açılmıştı. Ama o yine oydu. Zühdünden, takvasından hiçbir şey kaybetmemişti. Rabbine kavuştuğunda da yine aynı şekildeydi. Hasır üzerinde uyuyor, hasırın dişleri vücudunda iz bırakıyordu.

Onlar, bütün ufuklarda bayrağı dalgalanan Allah Elçisini minbere çıkıp, insanlara yönelip ağlayarak: "*Kimin sırtına vurmuşsam, işte sırtım, gelsin vursun. Kimin malını almışsam, işte malım, gelsin alsın*." derken görmüşlerdi.

Kişinin tayinle elde edeceği bir memuriyete amcası Abbas kendisini tayin etmesini istediğinde, yumuşaklıkla "*Allah'a yemin olsun ki ey amcam, biz isteyene veya hırs gösterene bir işin sorumluluğunu vermeyiz*." derken görmüşlerdi.

İhtiyaçları anında insanların dertlerine ortak olduğunu, kendinden ve ehlibeytinden önce, insanlara koştuğunu ve "Onun insanlar içinde ilk acıkan ve en son doyan" biri olduğunu görmüşlerdi.

Evet, ilk mü'minler, hidâyete erdirdiği için Allah'a bol bol hamd ve şükürde bulunacaklar, sonra da böyle bir ileri görüşlülük gösterebildikleri için kendilerini mutlu sayacaklardı...

Onun hayatı, sahibinin doğruluğuna yeterli bir delildir. "*Ben size gönderilmiş Allah elçisiyim*." dediğinde gerçek büyüklüğü ortadaydı. Yine hayatının temizliği, eşsizliği, yüce elçinin, büyük öğretmenin doğruluğunun açık delilidir. Hayatının hiçbir devresinde düşüklük veya kötülük görülmemiştir. Doğumundan ölümüne kadar aynı seviyeyi korumuştur.

Gündüzün parlaklığı gibi açıktır ki, bu eşsiz hayatın ve peygamberliğin sahibi, ne makam, ne mal ve ne de ululuk için çalışmıştır. Bunların tamamı ona gelmiştir; ama o bir an bile hayatını değiştirmemiş, eskiden nasılsa öylece devam etmiştir.

Kıl kadar olsun hayatının yüksek menfaatlerinden geri kalmamış, ibadet ve cihad hususunda Allah'a verdiği sözden dönmemiştir.

Gecenin son yarısında kalkar, abdest alır, her zaman olduğu gibi Rabbine yalvarır, ağlar, namaz kılar, yine ağlardı.

Önünde tepeler büyüklüğünde mal biriktiği hâlde, o bu malları müslümanların en az alanı kadar alırdı.

Şehirler onun davetine yöneldiği, peygamberliği önünde divan durduğu hâlde o zerre miktarı kibir ve gurura kapılmamış, onlara davetini iletmiştir.

Bazı insanlar, yanına geldiklerinde ondan çekinerek, yüzlerinde keder belirdi. Bunun üzerine onlara şöyle dedi:6 *"Rahat olunuz; çünkü ben, Mekke'de kuru et yiyen bir kadının oğluyum*."

Bütün düşmanları onun dinine silahlarıyla saldırmış ve her taraftan baş kaldırmıştı. On yıl geçmeden Mekke fethedildiğinde bütün bunlara karşılık o, eski düşmanlarına: "*Gidiniz, hepiniz hürsünüz!*" demişti.

Mekke'yi fethettiğinde başını kaldırıp gururla girmek hakkı olduğu hâlde, başı önüne eğik, Rabbine şükreder vaziyette Mekke'ye girmişti. Kâbe'ye vardığında putlara yönelip, onları tek tek düşürürken: "*Hak geldi, bâtıl yok oldu. Bâtıl yok olmaya mahkûmdur.*"(İsrâ, 81) âyetini okuyordu.

Böyle iken onun peygamberliğinden şüphe edilebilir mi?

Bir insan ki, hayatını davasına adasın, sonuçta da ne şahsi menfaat, ne makam, ne mevki, ne de nüfûz beklesin. Hatta tarihin bile kendisini ebedileştirmesini istemesin; sadece Rabbi katındaki ebediyeti arzulasın.

Bir insan ki, çocukluktan kırk yaşına kadar tertemiz bir hayat sürsün, sonra kırk yaşından vefatına kadar hayatını ibadet, doğruluk, cihad uğrunda geçirsin, batıllar yok olup, onun ibadet ve peygamberliği payidar olsun, sonra da bu insan yalancı olsun.

Ne hususta yalancı olabilir?

Normal bir insan bile bu konuda yalandan uzak dururken, Allah'ın Peygamberi (s.a.v.) elbette oldukça uzak duracaktır.

* * *

Biz deriz ki, akıl ve mantık her zaman olduğu gibi "*Ben Allah'ın Resûlüyüm*" dediğinde onun doğruluğuna en iyi delildir. Doğru işleyen mantık, yeterli akıl, hayatı baştan sona böyle olan bir insanın Allah'a karşı yalan söylemeyeceğini bilir.

Ona koşan ilk mü'minlerin ve bu kitabın ilerleyen sayfalarında tanışmakla şerefleneceğimiz insanların, Allah'ın hidâyetinin yanı sıra aklî ve mantıkî delilleri de vardır.

İşte peygamber olmadan önce ki Muhammed (s.a.v.)…

Ve işte peygamber olduktan sonraki Muhammed (s.a.v.)…

İşte beşikteki Muhammed (s.a.v.)…

Ve işte ölüm döşeğindeki Muhammed (s.a.v.)...

Hiçbir göz onun hayatının hiçbir safhasında ve ayrıntısında en küçük bir farklılık göremez!..

Hayır, asla…

Şimdi biraz, peygamberliğinin ilk yıllarına gidelim.

Sebat, doğruluk ve yücelik bakımından, tarihte bu ilk yıllara benzeyen bir devre göremedik, şu ana kadar...

Bu yıllar, o insanlık öğretmeninin ve yol göstericisinin meziyetlerinin sergilendiği yıllardır.

Bu yıllar, canlı bir kitabın ilk yapraklarıdır. Yani onun hayatının ve kahramanlığının, özellikle mucizelerinin sergilendiği canlı bir kitaptır.

Tek başınaydı bu yıllarda Resûlullah (s.a.v.). Dünya rahatı, emniyeti ve istikrarı içinde olanlar, onu terk etmişti. Çünkü o alışmadıkları bir şeyle, daha doğrusu, hoşlanmadıkları bir şeyle insanların karşısına çıkmıştı.

Onların karşısına, akıllarına hitap ederek çıktı. Duygu yerine, toplumun aklına hitap daha zordur. Allah'ın Elçisi Muhammed (s.a.v.) sadece bunu yapmadı. Eğer insanlarla ortak değerleri paylaşıyor veya ortak düşünceler içindeysen onların akıllarına hitap etmen kolaydır.

Ama uzak bir gelecekten bağırdığında, sen görebilirsin ama insanlar göremez; sen yaşayabilirsin ama insanlar idrak edemez.

Evet... İnsanların aklına hitap ettiğinde ve hayat esaslarını yıkmaya onları ayaklandırdığında -ki senin bundan ne şahsi amacın, ne yücelik beklentin ne de bir isim olsun gibi bir düşüncen vardır- burada bir tehlike vardır ki, o da ancak mü'minlerden ve iyi kimselerden azimet sahibi olanların anlayacağı bir şeydir.

İşte bu ortamın kahramanı ve eşsiz mimarı, Allah'ın Elçisi idi.

Bu ortamda, putlara ibadet, hak ibadet sayılıyor, onun alâmet ve işaretleri hak din kabul ediliyordu.

Tevhid kelimesini ansızın söylemeden önce, eğer eşsiz zekasını kullansaydı, güç yol ve ağır şartlar ona kolaylaşırdı. Çünkü bütün toplumu yıllarca ibadet etmekte oldukları ilâhlardan koparmak, hem onun gücü dahilindeydi, hem de hakkıydı. Kavminden ilk anda karşı çıkan ileri

gelenler ile onların destekçilerini kuşatır ve mağlup edebilirdi.

Ama bunları yapmadı. Bu, onun Resûl olduğuna bir işaretti. Semavî sesi kalbinde işitti. O ses ona "otur" dedi, oturdu. "Tebliğ et" dedi, tebliğ etti. Ürkmeksizin ve kaçmaksızın bunları yaptı. İlk olarak insanlara peygamberlik cevheriyle şöyle seslendi: "*Ey insanlar! Ben size gönderilmiş Allah'ın Elçisiyim. Ona ibadet edin, asla ona bir şeyi ortak edinmeyin!" "Bu putlar, boştur, batıldır. Size ne fayda sağlar, ne de zarar verirler*."

İlk olarak onlara apaçık kelimelerle seslendi. Böylelikle de koyu bir savaşın içine hayatını terk edercesine dalmış oldu.

İlk inananların içlerinde doğan bir itici güç, onları Resûl'e (s.a.v.) biat etmeye sevk etmişti.

Bir adam ki, aklı ve yaratılışı tam olanlar onu tanıyabiliyor. Tek başına kavmine karşı duruyor ve onlara davasını anlatıyor. Kelimeler ağzından tane tane dökülüyor. Sanki bir kuvvet onun açıklamasına yardım ediyor.

Bazen ruhunda sıkıntı duyan Muhammed (s.a.v.) kavminin ilâhlarını ve dinini terk ederek kendisine yöneliyor ve dilediği gibi Rabbine ibadet ediyor. Eğer bu durum o zaman bazı zihinlerde meydana gelseydi Muhammed (s.a.v.) şirki, daha çabuk izale ederdi. İnsanlara kendisinin tebliğle görevli bir Elçi olduğunu, sessiz durmasının veya kendi içine çekilmesinin, elinde olmadığını izah etti. Bütün âlem ve tabiattaki kuvvetler birleşse bile kendisini susturmaya güç yetiremezlerdi. Çünkü onu konuşturan, hareket ettiren ve yönlendiren Allah idi.

Kureyş'in tepkisi ateş gibi süratli geldi; ama şiddetli bir rüzgar onu söndürdü.

Allah'ın Elçisi olan bu zat, ilk tebliğini başarıyla yapmıştı. Bütün zaman ve mekânı, hatta tarihi dolduracak bir sahne sergilenmişti. İnsanlar bundan ürpermiş, hoşlarına gitmiş ve yakınlık duymuşlardı. Bir cesaret timsali görmüşlerdi. Bilmiyorlardı, acaba başı göğe mi değiyordu, yoksa gök başına mı alçalıp değmişti? Bir azamet kalesi görmüşlerdi.

İşte böyle bir anda Kureyş ululları Ebû Tâlib'e gittiler ve şöyle dediler: "Ey Ebû Tâlib! Sen yaşça, şerefçe ve mevkice içimizde ulu kimsesin. Senden kardeşinin oğlunu frenlemeni istiyoruz. Eğer ona engel olmazsan babalarımıza küfretmesine, düşüncelerimizle alay etmesine ve ilâhlarımızı ayıplamasına daha fazla sabretmeyiz. Ya ona engel olursun ya da iki topluluktan biri helak olur."

Ebû Tâlib, kardeşinin oğluna haber gönderdi ve "Ey kardeşimin oğlu! Kavmin bana geldi ve durumun hakkında görüştü. Beni ve kendini düşün. Bana altından kalkamayacağım bir yükü yükleme."

Bugün Allah Resûlü'nün konumu ne olmalıdır?

Kendi yolunu tutmuş, bütün dünyadan kopmuş gibi görünen tek başına bir adam... Yardım edilmeyen ve kendisine diş bileyen Kureyş ulularına karşı gücü olmayan bir adam. ..

Allah Resûlü (s.a.v.) cevap vermede tereddüt göstermedi ve azminden de bir şey kaybetmedi. Kesin olarak inandığı davasını araştırma ihtiyacı da duymadı. Davanın kesinliği her şeyin üstünde idi. Ve bu dava beşeriyete gönderilmiş en yeterli öğretiydi.

Kureyş ulularının isteklerine şöyle cevap verdi ki, cevap verişinde bile ilâhî inayetin eseri gözüküyordu:

"*Ey amcam!..*

Allah'a yemin olsun ki, bu davayı terk etmem karşılığında güneşi sağ elime, ayı da sol elime koysalar, asla terk etmem..."

Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerine olsun ey Nebi!...

Ey kahramanların kahramanı! Senin sözlerin kahramanlık sözüdür.

Bu ani cevap karşısında Ebû Tâlib, yeğeninin elini tuttu ve şöyle dedi: "İstediğini söyle! Ben seni hiçbir şekilde onlara bırakmam."

Muhammed (s.a.v.) amcasından kendisini himaye altına almasını ve korumasını istemiyordu. Bilakis o çevresindeki bütün bir insanlığı kendi himaye, emniyet ve koruması altına almak istiyordu.

Böyle bir tabloyu hangi şerefli insan gösterebilir?

* * *

Onun Hak üzerine sebatı, peygamberliği yerine getirme doğrultusunda sürekli gayreti, Allah yolunda hiçbir korkudan yılmayan azmi, kendisine bir çıkar sağlamak için değildi.

Bilakis onun gayreti, akılları gayrete getirmek, onları ikaz etmekti. Onları Hak nurunun peşinden sürükleyip, akıllarını tezkiye etmek ve onlara doğru yolu göstermek için gelmiş olan sadık ve emin kişinin peşinden sürüklemekti.

O, böyle her taraftan insanların zulmüne maruz kaldığı bir dönemde, amcası Ebû Tâlib ve biricik eşi Hz. Hatice birbirini takiben öldüler.

Kureyş'in bu baskısı ve zulmü altında kalan ve âdeta savaş ilan edilmiş olan bir insanı kim düşünür? En büyük hasmı ve düşmanı olan Ebû Leheb, böyle bir günde onun korumasını ve himayesini üstlendiğini ilan etti. Fakat Resûlullah (s.a.v.) onun himayesini reddetti. Tek başına sapasağlam ve dimdik kalmıştı.

Ondan zulmü defedecek kimse yoktu. Zaten bu güçte bir kimse de kalmamıştı. Ebû Bekir bile ancak ağlamaya güç yetirebiliyordu.

Resûlullah (s.a.v.) bir gün Kâbe'ye gitti. Kâbe'yi tavaf ediyordu ki, gözetleyen Kureyş büyüklerinden bir topluluk onun üzerine atılıp, kuşatmaya aldılar ve "Sen ilâhlarımıza şöyle şöyle şeyler diyorsun." demeye başladılar. Allah'ın Elçisi onlara sakin olarak "Evet, öyle diyorum." buyurdu. Hepsi birden yaka paça ettiler. Bunun üzerine koşarak gelen Ebû Bekir: "Rabbim Allah diyen bir insandan ne istiyorsunuz?" diye serzenişte bulundu.

* * *

Allah'ın Elçisini Taif'te gören kimse, onun doğruluğunu, bitmez tükenmez azmini ve tam bir dava adamı olduğunu anlardı. Yüzündeki ifade onları, yegane hükümdar olan Allah'a çağırıyordu.

Kavminden gördüğü eziyetler ona yetmiyor muydu? Bu eziyetlerin, zulümlerin kat kat artması onu sakındırmıyor muydu? Sanki, aralarında akrabalık bağı olmayan bir kavme gelmişti. Amcası düşman olmuş, kavminin ileri gelenleri düşman olmuştu.

Bu sonuçlar, bu eziyetler onu hiçbir zaman geri adım atma düşüncesine götürmedi, götüremezdi.

Rabbi ona: "Sana gereken ancak tebliğdir." (Al-i İmrân, 20) diye buyurmuştu.

Bir gün kavminin eziyeti dayanılmaz bir hâl almış, o da evine üzgün bir şekilde dönüp, hüzünle yatağına uzanmıştı. Birden semavî bir ses kalbinin kapılarını zorlamaya başladı. Ansızın vahyi ilâhî gelmiş, daha önce Hira mağarasında duyulan ses yankılanmıştı:

"Ey örtülere bürünmüş yatan, kalk ve sakındır."

İşte bu tebliğ ve davete izindi.

Eziyete aldırmayan, rahattan, huzurdan söz etmeyen bir Elçiye izindi. Taif'e gitsin ve oranın halkına Hakkı tebliğ etsin diye izin...

* * *

Ve Taif'te ileri gelenler onu çepeçevre kuşattılar. Onlar Mekke'deki dostlarından daha fazla kınayıcı idiler. Çocukları ve akıl hastalarını peşine taktılar. Böylelikle Arapların en kutsal özelliği olan misafirperverliği ayaklar altına aldılar. Misafire ikramları, zayıfı korumaları bu olmuştu.

Peşine takılan düşük akıllılar ve çocuklar o yüce Elçiyi taşlıyorlardı. Bu o kimseydi ki,

Kureyş ona kendisini zengin kılacak malı, reisleri ve kralları olmasını teklif etmişlerdi. O ise başını kaldırıp şöyle diyordu: “Ben Allah’ın kulu ve Resûlüyüm”

* * *

İşte Taif’te böyle karşılanmıştı. Duvarları yüksek bir bahçeye sığınmakla atılan taşlardan ancak kurtulmuştu. Bütün bunların yanında şöyle dua ediyordu: “Ey Rabbim bana karşı bir gazabın olmasın da bütün bunlar önemli değil. Ama afiyetin bana karşı daha geniştir.”

Evet... O bir resûldü. Rabbine nasıl bir edep içinde dua edileceğini çok iyi bilirdi. O, Allah yolunda eziyetin önemi olmadığını vurgularken, aynı zamanda Allah’ın af ve bağışlayıcılığını da umuyordu.

Böyle bir konumda o ne gurur, ne kibir göstermiştir. Zira bu konuda gösterilen büyüklük Allah’a karşı minnet anlamı taşırdı.

Muhammed (s.a.v.) Allah’a karşı minnet borcunun olduğunu gizliyor da değildi. Cesaretinin ve taşıdığı yükün ifadesi olan bu durum, onun Rabbine tazarru ve niyazdan başkası değildir.

İşte bu duygular içinde Rabbine yönelişini sürdürdü:

“Ey Rabbim! Güçsüzlüğümü, çaresizliğimi, insanlar karşısındaki yetersizliğimi ancak sana şikayet ediyorum...

Ey merhametlilerin en merhametlisi! Sensin zayıfların Rabbi! Beni düşmanlara mı bıraktın? Yüzünü ekşiten uzak tanıdıklara mı gönderdin? İşimi düşman eline mi terk ettin? Ey Rabbim gazabın, kızgınlığın yoksa bana karşı, hiçbiri önemli değil, ama senin bağışlayıcılığın daha geniştir.

Gazabından, kızgınlığından, karanlıkları aydınlatan, dünya ve âhiret düzenini sağlayan nuruna sığınırım.

Günahlarımızı sana havale ederiz ta rızana erene kadar. Güç kuvvet ancak sana aittir.”

* * *

Bu hangi dostluktur ki yüce Elçi onu davet için yüklenmiştir? Yalnız başına kalmış, her nereye gitse tuzaklarla karşı karşıya gelmiştir.

Onun gücünü dipdiri ve her zamankinden daha çok kılan, dünyevî bir sebep değildir ki, bu davasına sürekli onu yönlendirsin.

İnsanlar onu Taif dönüşünde üzüntülü veya bitmiş görmediler. Bilâkis o, arzuları daha bir diri, azmi daha bir bilenmiş durumdaydı.

Taif ziyaretinden sonra bizzat bölgelere veya mahallelere kadar gitmek suretiyle kabile kabile tebliğe başladı.

Bir gün Kinde kabilesine,

Bir gün Benî Hanife kabilesine,

Bir gün Benî Âmir kabilesine.

Ve böylece birçok kabileyi dolaştı ve onlara şöyle seslendi: “Ben size Allah‘ın gönderdiği bir Elçiyim. Allah, kendisine ibadet etmenizi, kendisine hiçbir şeyi ortak koşmamanızı ve ibadet ettiğiniz putlardan yüz çevirmenizi emrediyor.”

Her kabileye gidişinde Ebû Leheb onu takip ediyor ve insanlara şöyle diyordu: “Ona inanmayın, o sizi sapıklığa çağırıyor.”

İnsanlar onu böyle zor bir durumdayken görüyor, düşmanlık ve inkâr ile karşılıyorlardı.

O ise kendisine yapılan her teklifi, verilen her dünyevî karşılığı reddediyordu. Hatta bu karşılık, krallık gibi maddî karşılıklar olsa bile.

İşte böyle bir günde Benî Âmir b. Sa’sa’a kabilesine uğradı. Oturdu, onlara Allah Teâlâ’dan

bahsetti. Kur'ân'dan âyetler okudu. Onlar da: "Şayet biz seni kral tanımak üzere sana biat etsek, düşmanlarına Allah seni galip getirdiği takdirde bize senden sonra bir krallık düşer mi?" dediler.

Allah Resûlü (s.a.v.) bu soruya şöyle cevap verdi:

"*İşler Allah'a aittir. O dilediğine verir*."

Bunun üzerine: "Senin davana ihtiyacımız yoktur." diye işi bitirdiler.

Ve Allah Resûlü (s.a.v.), az bir dünyevî karşılık için imanlarını satmayan mü'minleri araştırarak onları terk etti.

* * *

İnsanlar, onu çok az kimsenin kendisine iman ettiği bir kimse olarak görüyorlardı. Bu kadar sayıları az olmasına rağmen Allah Resûlü (s.a.v.) onların içinde bir dostluk, sıcaklık ve kaynaşma buluyordu.

Bununla birlikte Kureyş, her kabilenin, inananlarını yola getirmek için zor kullanmasına karar verdi. Bunun akabinde zulüm, çıldırtıcı bir kasırga gibi, bütün müslümanların tepesine ansızın, indi. Hiç kimseyi bırakmaksızın müşrikler eziyet ettiler. Bunun üzerine Allah Resûlü (s.a.v.) müslümanların Habeşistan'a hicret etmelerini emir buyurdu. Böylece bütün düşmanlara karşı tek başına kalmıştı. Niçin o hicret etmemişti, niçin tebliğini bir başka yerde yapmamıştı? Âlemlerin Rabbi Allah sadece Kureyş'in Rabbi değildi. Veya niçin etrafındaki insanların kalmasını istememişti? Halbuki onlar, ona yardımcı ve destek olurlardı. Az olmalarına rağmen Mekke'deki varlıkları diğer insanların İslâm'a girmeleri için bir teşvik unsuru olabilirdi. Sonra içlerinde azımsanamayacak sayıda, Kureyş'in ileri gelen ve güçlü ailelerinden kimseler vardı.

Örneğin; Benî Ümeyye'den Osman b. Affan, Amr b. Saîd b. Âs ve Hâlid b. Saîd b. Âs… Benî Esed'den Zübeyr b. Avvâm, Esved b. Nevfel, Yezid b. Zem'a ve Amr b. Ümeyye… Benî Zühre'den Abdurrahman b. Avf, Âmir b. Ebû Vakkâs, Mâlik b. Üneyb ve Muttalib b. Ezher... vardılar. Bunlar ve bunlar gibiler oldukça, onların aileleri, uzun süre uygulanacak baskı ve zulme razı olamazlardı. Allah Elçisi niçin onları etrafında bırakmadı da Habeşistan'a göç etmelerine izin verdi? Bilakis onlar Mekke'de kalsalardı, ona desek olurlar ve bir güç olurlardı.

İşte burada Muhammed (s.a.v.)'in büyüklüğü ortaya çıkmıştı. Çünkü o, ne fitne çıkarmak, ne de savaşmak istiyordu. Neticesinde zafer ihtimali olsa bile bunu istemiyordu. Kaldı ki zafer kesindi.

Bu aynı zamanda insancıllığının ve merhametinin tecellisi idi. Çünkü insanların kendisi sebebiyle eza görmelerine kalbi dayanmıyordu. Halbuki bu tür olaylar, her mücadelenin ve cihadın gereklerindendir.

Şimdi ise müslümanlar için azaptan korunma yolları bulunmuştu. Öyleyse bütün müslümanlar bu yola gitmeliydi.

Peki, niçin o onlarla gitmiyordu?

Çünkü ona henüz bu yolculuk için izin verilmemişti. Onun yeri burasıydı, putların bulunduğu yer...

Bir olan Allah'ın ismini her tarafa duyuracaktı. Bu arada eza ve cefaya maruz kalacak; ama bundan asla bir bıkkınlık ve usanmışlık göstermeyecekti.

* * *

Kim bu sabır ve sebatı gösterebilir, bütün varlığını ortaya koyabilirse beri gelsin. Bu öyle bir büyüklüktür ki bunu ancak ulülazim peygamberler gösterebilir.

İnsanlık ve resûllük sıfatları Muhammed (s.a.v.)'in şahsında bir araya gelmişti.

Peygamberliği hakkında şüpheye düşenler, büyüklüğü, saflığı ve inançlılığı hususunda herhangi bir kuşku belirtisi göstermediler.

Allah, peygamberliği kime vereceğini iyi bilir. Peygamberlik için öyle bir insan seçmişti ki,

huy güzelliğinde, yücelikte ve fazilette bir benzeri yoktu.

Fakat o, insanların şahsını yüceltme hususunda mübalağa etmelerini, aşırıya kaçmalarını istemiyor, bundan onları men ediyordu. Hatta meclislerine geldiğinde kendisini tazim için ayağa kalkmalarını bile istemiyordu. "*Acemlerin yaptığı gibi ayağa kalkmayınız. Onların bazısı bazısına tazim için ayağa kalkarlar*."

* * *

Sevgili oğlu İbrahim, vefat ettiğinde güneş tutulması olmuştu da, Müslümanlar aralarında "Güneş, İbrahim'e üzüntüsünden dolayı tutuldu" diye konuşmuşlardı. Bunun üzerine Allah Resûlü (s.a.v.) böyle iddiayı ortadan kaldırarak, müslümanlara yöneldi ve şöyle seslendi:

"*Güneş ve ay, Allah'ın varlığına delalet eden iki işarettir. Bir kimsenin ölümü veya doğumu sebebiyle tutulmazlar*."

O, insanları koruyan ve korunmasını isteyendi. Allah'ın Elçisi kesin olarak biliyordu ki, kendisi insanlığın yaşantısını değiştirmek için gelmişti. O ne sadece Kureyş'in, ne de Arapların peygamberi idi. Bütün insanlara peygamberdi.

Allah Teâlâ onun davetinin uzanacağı en son noktaya kadar görüş alanını genişletti, bayrağının dalgalandığı yerleri gösterdi.

Müjdelediği dinin bağımsızlığını ve Allah'ın yeryüzüne bahşettiği ebedî diriliği yakın olarak gördü. Bütün bunlara rağmen kendisine, kendi inancına, kendi kurtuluşuna bir pay ayırmadı. Kendisini peygamberlik duvarında bir tuğla tanesi olarak gördü.

Bu yüce insan bütün açıklığı ile şunu ilan etti: "*Benim ve benden önceki peygamberlerin misali şunun gibidir: Bir adam düşünün ki, bir bina yapıyor, onu süslüyor, güzelleştiriyor. Ancak bir tuğlalık yer açık bırakıyor. İnsanlar binanın etrafında dolaşıyorlar, o açıklığı görünce hayret ediyor ve şöyle diyorlar: "Şu bir tuğlada konsaydı ya. İşte ben o tuğlayım, ben peygamberlerin sonuncusuyum.*"

İşte yaşadığı hayatı…

İşte cihadı ve kahramanlığı…

İşte yüceliği ve temizliği…

İşte hayatında gerçekleşen, kendisi öldükten sonra da varolacak kurtuluş…

Tamamı ancak bir "tuğla" mesabesinde…

Eşsiz bir binada tek bir tuğla…

O, bunu ilân etti, böyle olduğunu üstüne basarak duyurdu.

Bu sözü, tevazu elbisesiyle süsleyip de içten içe nefsini yüceltme amacı gütmedi. Bilâkis üstüne basarak söyledi. Halbuki tevazu onun ahlâkının vazgeçilmez bir unsurudur. Buna işaret etmek için bir kanıta da ihtiyaç yoktur. Onun varlığı delil olarak yetmektedir.

* * *

İşte o, insanlığın üstadı, peygamberlerin sonuncusudur.

O bir nurdur ki, insanlar onu aralarında yaşayan bir insan olarak gördüler. Öte dünyaya irtihalinden sonra da hakikat ve hatıra olarak bildiler.

Şu anda… Biz onun sahâbesinden bir toplulukla buluşmaya gidiyoruz. Bu kitabın sayfalarında, onların sınanmalarından, fedakârlıklarından ve büyüklüklerinden bir ışık huzmesi yayılacaktır. Onlar ki benzeri görülmemiş bir şekilde hayatlarını ortaya koydular.

İşte bu şaşırtıcı tablonun sebebi apaçık önümüze serilmektedir.

Bu sebep, onların peşine takıldıkları "Nur"dan (s.a.v.) başkası değildir. O Nur da Muhammed (s.a.v.)'dir. O öyle bir insandır ki, Allah onun şahsında bütün hakikatin görüntüsünü ve insan olmanın yüceliğini toplamıştır.

Onunla şereflenen hayat ne yücedir!

Onunla aydınlanan insan ne güzeldir!

1

MUS'AB b. ÜMEYR

İslâm'ın İlk Elçisi

Muhammed (s.a.v.)'in ashabından bir zat bu. Onunla size başlamamız ne güzeldir!

Kureyş gençlerinin gözbebeği, güzellikte, gençlikte onların en kusursuzu.

Tarihçiler ve raviler onu tavsif ederken: "Mekke halkının en hoş insanıydı." derler.

Varlıklı bir ortamda dünyaya geldi. O varlık içinde yetişti, gençliğini geçirdi. Mus'ab b. Ümeyr, hiçbir Mekkelinin görmediği müsamahayı ailesinden gördü.

Çiçeği burnunda, her türlü varlık içinde yetişmiş, Mekke'nin güzelliği, meclislerin incisi, böyle bir gencin imana yönelmesi, İslâm'a koşması mümkün müydü?

Allah'a yemin olsun ki, Mus'ab b. Ümeyr'in veya müslümanların arasındaki lakabıyla Mus'abu'l-hayr'ın hikâyesi, en ilginç hikayedir.

İslâm'ın rengini verdiği, Muhammed (s.a.v.)'in terbiye ettiği kimselerden biridir.

Ama hangisi?

Onun hayat hikayesi insanlık içinde bir şeref tablosudur. Bu genç bir gün Mekke halkının Muhammed el-Emin'den işittiği şeyi işitti.

Muhammed, Allah'ın kendisini müjdeleyici, sakındırıcı ve bir olan Allah'a ibadete çağıran olarak gönderildiğini söylüyordu.

Mekke bütün problemlerini, uğraşlarını bir tarafa bırakmış, sadece Allah Resûlü ve onun getirdiği din ile meşgul oluyordu. Refah içindeki bu genç de insanlar içinde bununla en çok ilgilenenlerdendi.

Gençliğine rağmen meclislerin vazgeçilmez insanı olan Mus'ab, her mecliste bulunması istenen bir şahsiyet olmuştu. Sözlerinin güzelliği ve aklının üstünlüğü kendisine bütün kalbleri ve kapıları açıyordu.

İşitti ki, Allah'ın Elçisi ve ona inananlar Kureyş'in erişemeyeceği ve eziyet edemeyeceği uzaklıkta bir yerde toplanıyordu. Burası Safa tepesinde Erkam'ın eviydi. Hiç tereddüt ve duraksama göstermeksizin bir akşam Daru'l-Erkam'a gitti.

Orada Allah'ın elçisi vardı. Ashabıyla karşılıklı oturmuşlar, onlara Kur'ân okuyor, onlarla beraber Allah için namaz kılıyorlardı.

Mus'ab âdeta yerinde duramıyordu. Resûlullah'ın kalbinden fışkırıp, dudaklarından akan âyetler, kulaklara ve gönüllere yollanıyordu. Öyle ki Mus'ab'ın gönlü, o akşam dolu dolu olmuştu.

Öylesine huzurla dolmuş sanki yerden kopup kanatlar üzerinde uçuyordu.

O sırada Allah Resûlü mübarek sağ ellerini uzattılar ve kalbi çarpan gencin omuzuna dokundular. İşte o an okyanus derinliğindeki sakinliğe ermişti. İman nuruyla aydınlanan ve İslâm ile şereflenen genç, âdeta olgunlaşmış, hayatının akışı değişmişti

Mus'ab'ın annesi Hunnas bint. Mâlik, korkunç güçte bir şahsiyete sahipti. Mus'ab müslüman olduğunda, yeryüzünde korktuğu yegâne kimse annesiydi. Bütün Mekke ileri gelenleri ona baskı yapsalar veya üzerine gelselerdi, ona daha hafif gelirdi. Annesinin düşmanlığı bütün bunların yanında güç yetirilemeyecek korkunçluktaydı. O anda hemencecik düşündü ve Allah'ın hükmü yerine gelinceye kadar müslümanlığını gizlemeye karar verdi.

Daru'I-Erkam'a artık sürekli gidip geliyor, Resûlullah'ın dizi dibine oturuyordu. İman ettiği ve imanını annesinden gizlemekle öfkesinden kurtulduğu için son derece mutluydu. Fakat özellikle bu günlerde Mekke'de bir sırrın gizli kalması olanaksızdı. Kureyş'in gözü, kulağı inananların üzerinden eksik olmuyordu.

Daru'l-Erkam'a gizlilikle giren Osman b. Talha ilk olarak gördü. Bir seferinde de onu Muhammed (s.a.v.) gibi namaz kılarken gördü. Âdeta çöl rüzgarları birbiriyle yarış etti de hemen haberi Mus'ab'ın annesine yetiştirdiler.

Mus'ab, annesi, kabilesi ve bütün Mekke ululari huzurunda dimdik durmuş, Hakka olan kesin bağlılığını ve sebatını onlara Kur'ân'dan âyetler okuyarak gösteriyordu.

Allah Resûlü o Kur'ân'la onların kalplerini yıkıyor, hikmet, şeref, adalet ve takva ile dolduruyordu. Annesi Kur'ân okuyan Mus'ab'ı susturmak için harekete geçtiyse de Onun güzelliği, yumuşaklılığı karşısında pek bir şey yapamadı. Annelik duygusu ağır bastı, dövmek ve işkence etmek gibi şeylerden vazgeçti. Ama ilâhlarına dil uzatmasından dolayı da başka bir cezalandırma usulüne baş vurdu. Böylelikle Mus'ab'ı evinin direklerinden birine bağladı, kapıyı da üzerine kilitledi. Bu durum müslümanlardan bir kısmının Habeşistan'a hicret haberini alıncaya kadar sürdü. Bunu duyar duymaz çareler aramaya koyulan Mus'ab, bir gün annesi ve muhafızını gaflete getirip, Habeşistan'a muhacir olarak gitti.

Habeşistan'da diğer muhacir kardeşleriyle birlikte bir zaman kaldılar, sonra tekrar Mekke'ye döndüler. Resûlullah'ın emri üzerine ikinci defa Habeşistan'a hicret ettiler.

Mus'ab için Habeşistan da Mekke de eşitti. Her yer ve zamanda imanî tecrübesini arttırarak sürdürüyordu. Muhammed (s.a.v.)'in tavsiye ettiği ibadetleri yaparak hayatının rengini koruyordu. Rabb'ine olan yakınlığı arttıkça kalbindeki huzur da artıyordu.

Bir gün Resûlullah'ın etrafında oturan müslümanların yanına gitti. Ansızın onu gören müslümanlar şefkatle başlarını kaldırıp baktılar, sonra bakışlarını indirdiler, bazılarının gözleri yaşarmıştı. Onu eski, döküntü bir elbise içinde görmüşlerdi. Halbuki onun imandan önceki hayatı refah ve bolluk içindeydi. Allah Resûlü bakışlarını ona çevirdi ve mübarek dudaklarından şu sözler döküldü: "*Mus'ab'ı böyle görüyorum. Onun kadar ailesinin bolluk içinde gark ettiği kimse yoktur Mekke'de. Ama o; bütün bu bolluğu ve varlığı Allah ve Resûlü'nün sevgisi uğruna terk etti*."

Annesi onun dinini terk etmesinden dolayı mal varlığından faydalanmayı yasakladı. Oğlu bile olsa ilâhlannı terkeden, onların aleyhinde konuşan bir kimseye asla yiyecek vermezdi.

Son olarak annesi, Habeşistan dönüşü onu tekrar hapsetmek istedi. Hapsetmeye yardımcı olan herkesi öldüreceğine dair yemin edince annesi onun ne kadar kararlı olduğunu bildiği için bıraktı. Hem annesi hem kendisi bu esnada ağlıyorlardı. Bu son veda anı; annenin küfürde aşılacak direnişini, oğlun da imanda şaşılacak sebatını sergiliyordu. Anne oğlunu evinden kovdu ve şöyle haykırdı: "İstediğin yere git. Artık ben senin annen değilim." Mus'ab annesine yaklaştı ve: "Ey anneciğim! Sana yardımcı olmak istiyorum ve senin adına endişe ediyorum! Allah'ın bir olduğuna ve Muhammed'in Allah'ın kulu ve Resûlü olduğuna şehâdet getir." dedi. Annesi cevaben: "Parlayan yıldıza yemin olsun ki, senin dinine asla girmem. Aklım zayıf, görüşüm kıt değil."

Böylelikle Mus'ab rahatı ve bolluğu bir tarafa itip, eski elbiselere ve bir gün tok birçok gün aç kalmaya razı oldu. Çünkü onun ruhu yüce inanç aydınlığı ve Allah'ın nuruyla dopdolu olmuştu. Âdeta o başka bir insan olmuş, gözü cilalanmış, ruhu aydınlanmıştı.

İşte o sırada Resûlullah, onu mühim bir görev için seçti. Medine'ye elçi olarak gönderecek, Akabe'de Allah Resûlü'ne biat edip iman şerefine eren ensâra İslâm'ı öğretecek, başkalarının da

Allah’ın dinine girmelerini sağlayacak ve Medine’yi büyük hicret günü için hazırlayacaktı.

Halbuki yaşça, makamca, Allah Resûlü’ne yakınlık bakımından ondan daha önde olanları vardı ashab içinde. Ama Allah Elçisi Mus’ab’u’l-Hayr’ı tercih etmiş, onu seçmişti. En ağır yükü, ona bırakıyor, hicret yurdu olacak olsa Medine’de İslâm’ın geleceği ellerine teslim ediliyordu. Az bir zaman sonra bütün bir dava adamları, savaşçılar, mücahidler orada bulunacaktı.

Mus’ab Allah’ın kendisine bahşettiği üstün akıl ve yaratılışla emaneti yüklendi. Onun zühdü, yüceliği ve ihlası ile karşılaşan Medine ehli dalga dalga İslâm’a girdiler.

Mus’ab Medine’ye geldiğinde Akabe’de Allah Resûlü’ne biat eden l2 kişi vardı. Onlar da Allah ve Resûlü’ne icabet edeli ancak bir kaç ay olmuştu.

Bir sonraki hac mevsiminde yapılan Akabe biatında Medine’liler Mekke’ye Resûlullah ile buluşmak için temsilciler gönderdiler. Mus’ab’ın önderliğinde gelen müslümanlann sayısı yetmiş kişiydi. Mus’ab dehası ve zekasıyla Allah Resûlü’nün ne kadar isabetli bir tercih yaptığını ispatlamıştı.

Mus’ab verilen elçilik görevini tam olarak ifa etmişti. Böylelikle, Allah a davetçi, Allah ın diniyle insanları hidâyete çağıran mübeşşirdi. Kendisine inandığı Allah Resûlü gibi sadece Hakk’ın rızasını düşünüyordu.

Es’ad b. Zürâre’nin yanında misafir olarak kalıyordu. İkisi birlikte kabileleri, evleri, toplantı yerlerini, dolaşıyorlar, yanlarında bulunan Allah’ın kitabından insanlara okuyorlar, onları “Allah, tek bir ilâhtır.” kelime-i ilâhisine davet ediyorlardı. Öyle durumlar meydana geliyordu ki davet esnasında, eğer zekası ve ruh yüceliği olmasa hem kendisi hem de beraberinde olanlar helak olabilirdi.

Bir gün vaaz ederken ansızın Üseyd b. Hudayr çıkageldi. Bu adam Medine'nin ileri gelenlerindendi. Kızgınlık ve öfke ile, kavmi arasında alışmadıkları dini ile fitne çıkaran, ilâhlarını terke çağıran ve daha önce hiç duymadıkları, alışmadıkları bir tek İlâh’tan söz eden kişiye doğru yürüdü.

Onların ilâhları hep belli yerlerde duruyordu. Bir kimse ilâhlarına ihtiyaç duyduğunda yerini biliyordu, o tarafa yönelir ve o ilâh da onun zararını giderir, duasını kabul ederdi! Muhammed’in İlâhı'na gelince, Mus’ab’ın davet etmiş olduğu bu İlâh'ın ne yeri belliydi, ne de kimse onu görebiliyordu!

Mus’ab’la oturup sohbet eden müslümanlar Üseyd’in ansızın gelişini görmemişlerdi; fark ettiklerinde dağıldılar, sadece Mus’ab dimdik ayakta kalmıştı ve onu yumuşaklıkla İslâm’a çağırıyordu. Üseyd geldi, önünde durdu ve şöyle dedi: “Sizi bölgemize getiren nedir? Zayıf akıllı kimseler mi? Eğer hayatta olarak çıkmak istiyorsan derhal buradan ayrıl.”

Mus’ab ise bütün vakar ve yumuşaklığını koruyarak: “Oturup dinlemez misin? Eğer davamızı beğenirsen kabul edersin. Eğer beğenmezsen, istediğin şeyi sana zorla kabul ettirmeğe çalışmayız.”

Üseyd, akıllı ve zeki bir kimseydi. Mus’ab’ın sadece kendinde olanı sunma gayretini gördü ve Mus’ab onu sadece dinlemeye çağırıyordu. Eğer kabul ederse ne âlâ değilse Mus’ab onun bölgesini terk edecek, başka bir kimse, bölge ve kabileye zarar ziyan vermeksizin gidecekti.

Üseyd, tamam diyerek kılıcını yere koydu ve oturdu. Daha Mus’ab Kur’ân’dan az bir âyet okuyup tefsir etmişti ki, Üseyd’de birtakım değişikliklerin olduğu görülmeye başladı. Mus’ab daha sözünü bitirmeden Üseyd: “Ne doğru ve ne güzel bir söz! Bu dine girmek isteyen ne yapmalıdır?” dedi. Bunun üzerine Mus’ab ona yöneldi ve “sadece elbise ve bedenini temizler, Allah’tan başka ilâh olmadığına dair şehâdet getirirsin.” dedi.

Üseyd, az bir süre onlardan ayrıldı ve tertemiz su damlaları saçlarından dökülür bir vaziyette yanlarına geldi: “Allah’tan başka ilâh olmadığına, Muhammed (s.a.v.)’in Allah’ın Resûlü olduğuna şehâdet ederim.” diye inancını ilân etti.

Haber, ışık hızıyla Medine’ye yayıldı. Sa’d b. Muâz, Mus’ab’a geldi, dinledi ve müslüman

oldu. Sonra onu Sa'd b. Ubâde'ye okudu, o da islâm nimetine erdi. Medine ehli birbirlerine "Üseyd b. Hudayr, Sa'd b. Muâz ve Sa'd b. Ubâde müslüman olmuşlar biz ne duruyoruz. Haydi Mus'ab'a gidelim ve iman edelim..." diyorlardı.

* * *

Böylelikle Allah Resûlü'nün ilk elçisi benzersiz bir şekilde başarılı olmuş, bu işe ne kadar ehil olduğunu da kanıtlamıştı.

Günler ve yıllar birbirini kovalar, ulu Resûl ve sahâbesi Medine'ye hicret eder, Kureyş'in kini, düşmanlığı ise, kat kat artar, hatta müslümanların Mekke'den ayrılışını bâtıl inançlarının zaferi sayarlar. Ve Bedir Savaşı olur. Müşriklere iyi bir ders verilir. Arkasından Uhud'a müslümanlar bir iyi hazırlanırlar. Saf olmuş müslümanlann arasında durur Resûlullah, tek tek yüzlerini inceler, sancağı teslim edeceği şahsı araştırır. Ve Mus'ab'ul-Hayr'a seslenir. Mus'ab öne çıkar, sancağı yüklenir. Savaş kızışır, çarpışma şiddetlenir, Allah Resûlü'nün emrine muhalefet eder okçular. Müşriklerin bozguna uğramış hâlini görerek bulundukları dağın en yüksek yerini terk ederler. Böylece inananların lehine gelişen savaş, bir anda aleyhlerine döner. Ansızın dağın boş bırakılan geçidinden gelen müşrikler, müslümanları arkadan kuşatır. Resûlullah'ın bulunduğu yeri zorlamaya başlar ve sonunda ona ulaşırlar.

Bunu fark eden Mus'ab, sancağı alabildiğince yukarı kaldırır, yüksek sesle tekbir getirir. Bütün müşrikler ona yönelirler. Böylelikle onları kendi tarafına çekip, Allah Resûlü'nden uzaklaştırmış olur. Mus'ab bir ordu gibi onlarla savaşır.

Bir eli mukaddes sancağı tutuyor.

Bir el düşmana karşı kılıç sallıyor.

Fakat düşmanlar üzerine çullanır. Onu geçip Allah'ın elçisine ulaşmak için var güçleriyle ona yüklenirler.

Bırakalım Mus'ab'ın şu son anı bize kendisini anlatsın.

İbn Sa'd şöyle der: İbrahim b. Muhammed b. Şurahbil el-Abderî babasından naklen bize şunu haber verir: "Uhud günü, sancağı taşıdı. Müslümanlar dağıldıklarında, o dimdik durdu. Atın üzerinde olan İbn Kamie ona saldırdı. Sağ eline vurdu ve onu kesti. Mus'ab o sırada "*Muhammed ancak resûldür. Ondan önce de resûller gelmiştir*." diyordu. Sancağı sol eline alır ve yükseltir. Düşman onu da keser. Bunun üzerine Mus'ab sancağı iki pazusuyla göğsüne sıkıştırır. Aynı zamanda da: "Muhammed ancak resûldür. Ondan önce de resûller gelmiştir" der. Düşmanın üçüncü hamlesinde mızrak göğsüne saplanır ve Mus'ab yere düşer, sancak yere düşer.

Mus'ab düşer, sancak düşer.

Şehâdet şerbetini içer, şehidlerin yıldızlarına bir tane daha eklenir. İman ve Allah Resûlü uğruna kendini feda ederek kahramanca mücadelesinin neticesinde şehid oldu. Zannetti ki, kendisi veya sancak düşerse, müşrikler korumasız, yalnız kalan peygamberi öldürmeye yol bulurlar. Evet, o böyle düşünerek, Allah Resûlü'ne olan sevgisinin ve ona bir zarar gelmesinin endişesiyle kendisini ortaya attı. Her bir kılıç darbesiyle "*Muhammed ancak resûldür, ondan önce de resûller gelmiştir*." (Âl-i İmrân, 144) âyetini okuyordu.

* * *

Savaş bittikten sonra bu yüce şehidin cesedi bulundu. Yüzü kanıyla sulanmış toprağın içinde gizlenmişti.

* Sanki Resûlullah'a bir kötülük ulaşmasını görmekten korkuyordu. Yüzünü gizliyor ta ki korktuğuna şahit olmasın.

* Sanki Resûlullah'ın kurtulduğunu tam olarak görmeden ve üzerine gereken koruma ve savunmayı yerine getirmeden şehid düştüğü için utanıyordu.

Allah sana yeter ya Mus'ab, ay hatırası hayatın kokusu olan...

* * *

Allah Resûlü ve ashabı savaş alanını incelemek ve şehidleri tesbit etmek için geldiler. Mus'ab'ın cesedinin yanında gözleri dolu dolu oldu.

Habbab b. Eret şöyle der: "Allah Resûlü ile birlikte Allah yolunda hicret ettik. Sadece Allah'ın rızasını umduk. Allah ecrimizi elbet verecektir. Bizden bir kısmı öte dünyaya göçtü.

Ecrinden dünyada hiçbir şey yemedi. Mus'ab b. Ümeyr onlardandır. Uhud günü şehid edildi. Onu kefenleyecek çizgili bir bez parçasından başka bir şey yoktu. Başını örttüğümüzde ayakları açıkta kalıyordu. Ayaklarını örttüğümüzde başı açılıyordu. Allah Resûlü bize şöyle buyurdu: "Başından itibaren örtün, ayaklarından açık kalan yeri de ızhır otuyla örtersiniz."

Nasıl üzülmesin Resûlullah? Hz. Hamza'nın ölümüyle karşılaşmış, yetmiyormuş gibi bir de müşrikler onun burnunu, kulağını kesmişler, kalbini yerinden sökmüşlerdi. Resûlullah'ın gözü yaşla dolar, kalbi parçalanır.

Nasıl üzülmesin Resûlullah? Savaş meydanında dostlarının, arkadaşlarının cesetleri. Her biri müşriklerce tahrip edilmiş.

Nasıl üzülmesin Resûlullah? İlk elçisinin cesedinin başına durmuş, onu ötelere uğurluyor.

Evet... Resûlullah (s.a.v.) Mus'ab'ın başında durmuş: "*Mü'minlerden öyle erkekler vardır ki, Allah'a verdikleri sözde durdular*" âyetini (Ahzab, 23) okudular. Sonra kefenlendiği gömleğine baktılar: "*İşte sen… Gömleğinin içinde saçları dağınık...*" buyurdu. Savaş alanına uzun uzun bakıp Resûlullah şöyle seslendi: "*Allah'ın Resûlü size şahitlik ediyor ki; sizler kıyamet günü Allah'ın katında şehidlersiniz*."

Sonra etrafındaki sağ kalan ashabına dönüp: "*Ey insanlar! Onları ziyaret edin, onların yanına gidin, selâm verin. Nefsim, kudret elinde olana yemin ederim ki, onlara bir müslüman kıyamet gününe kadar selâm vermez ki, o selâmı iade edilmesin*."

Selâm üzerine olsun ey Mus'ab… Selâm üzerinize olsun ey şehidler topluluğu… Selâm üzerine olsun. Allah'ın rahmeti ve bereketi…

2

SELMÂN-i FÂRİSÎ

Hakikat Araştırıcısı

Bu seferki kahraman, İran'dan.

Bu İran ülkesinden, bundan sonra birçok müslüman İslâm'la kucaklaşacak ve onların arasından imanda, ilimde, dinde ve dünyada sahalarında erişilmez eşsiz insanlar çıkacaktı. İslâm'ın zirveleri ve dehaları olacak... Hiçbir İslâm beldesinde görülmeyen üstünlükte ve eşsizlikte insanlar... Felsefede, tıpta, fıkıhta, astronomide, buluş ve icatta, matematikte devrinin ve sahasının en büyükleri... Her bir ufuktan doğacaklar, bütün beldeleri aydınlatacaklar... İslâm'ın ilk asırlarında sayıları oldukça kabarık… Birçok bölgelere dağıldılar, vatanları farklı farklı ama dinleri bir…

İslâm'ın bu yayılışını Resûlullah haber vermişti… Hayır, bu bizzat Allah Teâlâ tarafından ona gerçek bir söz olarak vaat edilmişti. Çok zaman geçmedi. İslâm sancağının bütün beldeler ve saraylar üzerinde dalgalandığını gördü.

Selmân bu olaya şahit olanlardandı… Hendek savaşı günleriydi. Hicretin beşinci senesi. Yahudi liderleri, müşriklerle anlaşıp, müslümanlara saldırmak için Mekke'ye giderler… Amaçları bu yeni dini kökünden kazımaktır.

Bu korkunç, anlaşmalı harbin planını yaptılar: Kureyş ve Gatafan dışarıdan Medine'ye saldıracaklar, henüz Medine'de ikamet etmekte olan Benî Kurayza'da müslümanları içten ve arkadan vuracaktı. Böylelikle müslümanlar iki ateş arasında kalacaktı.

Resûlullah'a Medine'ye doğru bir ordunun yaklaşmakta olduğu haber verildi. müslümanlar büyük bir korkuya kapılmıştı. Nitekim bu durumu Kur'ân şöyle tasvir eder: "*Hatırlayın ki, size üstünüzden ve altınızdan gelmişlerdi. Hatırlayın ki, gözler korkudan fıldır fıldır olmuş, kalp neredeyse göğüslerden dışarı firlayacaktı. Allah hakkında kuşkuya düşmüştünüz.*" (Ahzab, 33/l0)

Ebû Süfyân ve Uyeyne b. Hısn komutasındaki yirmi bin kişilik bir ordu, Muhammed (s.a.v.) ve dinini ortadan kaldırmak için, Medine'nin etrafını çepeçevre kuşatmaya başladılar. Bu ordu sadece Kureyş'ten oluşmuyordu. İslâm'ı bir tehlike olarak gören bütün kabilelerin müttefik kuvvetinden meydana geliyordu.

Bütün düşmanları bünyesinde toplayan son saldırıydı. Kabile kabile, cemaat cemaat, fert fert...

Müslümanlar ise kendilerinin içindeki zor konumun idrakindeydiler.

Allah Resûlü istişare için bütün ashabını topladı.

Kendilerini savunma ve savaşma hususunda ittifak ettiler. Ama bu nasıl bir savunma olmalıydı?

Uzun bacaklı, gür saçlı, Resûlullah'ın kendisini son derece sevdiği ve hürmet gösterdiği biri öne çıktı. Bu Selmân-i Farisî idi. Medine'yi şöyle bir gözden geçirdi, etrafını inceledi. Medine dört taraftan dağlar ve kayalarla korunan bir şehirdi. Ancak bazı geçitler ve açıklıklar vardı. Kendi ülkesi İran'da uygulanan bir harp hilesi vardı: Hendek. Eğer bu geçitlere ve geçilebilecek her yerin önüne geniş hendekler kazılırsa düşmandan korunmak ve şehri savunmak kolay olacaktı.

Allah Teâla müslümanların beklediği çıkış yolunun ne olduğunu biliyordu. Kureyş böyle bir hendek taktiği bilmiyordu. Dolayısıyla ansızın karşılaştıkları bu olaydan dolayı psikolojik olarak sarsıldılar. Allah'ın gönderdiği şiddetli bir kum fırtınasıyla da dayanamayıp mevzilerini boşaltmak zorunda kaldılar. Neticede Ebû Süfyân geldikleri yere geri dönmeleri için nida ettirmek zorunda kaldı. Büyük hayallerle geldiler, hor, zelil, perişan ve çökmüş olarak döndüler.

* * *

Hendek kazma işinde bütün müslümanlarla birlikte Selmân da yerini almış ve kazma işinde aktif olarak çalışıyordu. Resûlullah da elinde balyoz müslümanlarla birlikte çalışıyordu. Öyle bir yere gelindi ki, kaya bir türlü parçalanmak istemiyor, vurulan balyoz darbelerine karşı koyuyordu. Selmân son derece güçlü ve boyca bir hayli uzun olmasına rağmen bu kaya karşısında aciz kalmış; darbeleri para etmemişti. Bunun üzerine Allah Resûlü'ne giderek, hendeğin yerinin değiştirilmesini talep etti. Aksi takdirde bu inatçı kaya ile mücadele imkansızdı.

Resûlullah (s.a.v.), Selmân ile beraber kayanın bulunduğu yere geldi ve kayayı inceledi. Kaya hakikaten çetindi. Resûlullah (s.a.v.) balyozu istedi ve sahâbesinden balyozunu vuracağı yerden uzak durmalarını istedi. Allah Resûlü (s.a.v.) besmele çekip, iki mübarek eliyle balyozu sımsıkı kavradı ve var gücüyle kayaya indirdi.

Daha sonra Selmân, çıkan ateş parçasından Medine'nin aydınlandığını gördüğünü söylemiştir.

Resûlullah (s.a.v.) tekbir getirerek şöyle seslendi: "*Allahu ekber! İran'ın anahtarları bana verildi. Bana Hîre şehrinin köşkleri ve Kisra'nın Medain'i gösterildi . Ümmetim oraları fethedecektir*."

Sonra Allah Resûlü (s.a.v.) ikinci defa vurdu. Aydınlık tekrar ortalığı kapladı. Peygamber (s.a.v.) tekbir getirerek buyurdu: "*Allahu ekber Bana Roma şehirlerinin anahtarları verildi. Kızıl köşkleri, sarayları bana gösterildi. Ümmetim oraları da fethedecektir*."

Sonra Resûlullah (s.a.v.) üçüncü bir darbe daha indirdi kayaya. Bu darbeyle kaya tamamen parçalandı. Bu esnada Resûlullah (s.a.v.) kendisine Suriye ve San'a köşklerinin gösterildiğini ve diğer yeryüzü şehirlerinin gönderlerinde de bir gün İslâm sancağının dalgalanacağını bildirdi. Bunun üzerine müslümanlar büyük bir iman coşkusuyla şöyle seslendiler:

"Bu bize Allah ve Resûlü'nün bir vaadidir. Allah ve Resûlü doğru söylemişlerdir."

Hendek kazılması görüşünü dile getiren ve geçen müjdelerin verilmesine sebep olan kayayla karşılaşan Selmân, bütün bu müjdelerin gerçek olduğuna, yaşayarak, gözleriyle görerek tanık oldu. Çünkü o, İran'ın ve diğer yerlerin fethinde bizzat bulundu. Suriye, San'a, Mısır ve Irak saraylarını gördü. Bütün yeryüzünün, hidâyet ve hayır ışıklarını saçarak, yüksek minarelerden yayılan o mübarek sesle sarsıldığını gördü.

* * *

İşte o… Medain'deki evinin önünde oturmuş, etrafına toplananlara hakikat yolunda geçirdiği merhaleleri, çektiği çileleri anlatıyor. İranlılara, atalarının dininden Hıristiyanlığa ve daha sonra İslám'a nasıl geçtiğini anlatıyor.

Aklını ve ruhunu kurtaracak bir yol aramak için baba yurdundan gurbete atılışını...

Hakikati bulma yolunda, köle pazarında nasıl satıldığını...

Allah Resûlü (s.a.v.) ile nasıl karşılaştığını ve ona iman edişini anlatıyor.

Haydi onun meclisine biz de sokulalım ve hikâyesini ondan dinleyelim…

* * *

"Ben, İsfahan'ın "Cey" denilen köyündendim.

Babam köyün reisiydi.

Babamın en çok sevdiği kişiydim. Mecusilik dinini öğrenmek için çok çalıştım. Nihayet

onların ateşgedesi oldum. Ateşin sönmemesi için onu sürekli gözetimde tutardık.

Babamın bir çiftliği vardı. Bir gün beni oraya gönderdi. Yolda Hıristiyanların bir kilisesine uğradım. İbadetlerini işittim. Girdim ve ne yaptıklarına baktım. Gördüğüm ibadetleri hoşuma gitti. Kendi kendime: "Bu bizim dinimizden daha hayırlıdır." dedim. Güneş batana kadar orada kaldım. Ne babamın çiftliğine gittim ne de tekrar yanına döndüm. Nihayet beni aramaya adam gönderdi.

Hıristiyanlara dinlerinin aslının nerede olduğunu sordum, bana: "Şam'dadır" dediler.

Döndüğümde babama şöyle dedim: "Kiliselerinde ibadet eden bir topluluğa rastladım. İbadetleri hoşuma gitti. Anladım ki, onların dini, bizimkinden daha hayırlı."

Karşılıklı uzun süre konuştuk, tartıştık. Beni ikna edemeyince, ayağıma zincir vurdu ve beni hapsetti.

Hıristiyanlara, onların dinine girdiğime dair haber gönderdim ve şayet Şam'dan bir kafile gelirse, dönmeden önce bana haber vermelerini istedim. Çünkü o kafile ile birlikte Şam'a gitmek istiyordum. İsteğimi yerine getirdiler. Ben de ayağımdaki zinciri kırdım ve onlarla birlikte Şam'a gittim.

Şam'a vardığımda, oranın en bilgilisinin kim olduğunu sordum: "O kilisedeki piskopostur denildi." Bunun üzerine ona gittim, olanları anlattım. Onun yanında kalmaya başladım. Hizmet ediyor, ibadetlerimi yapıyor ve ilim öğreniyordum. Ama piskopos kötü bir adamdı. İnsanlar fakirlere dağıtsın diye topladıkları sadakayı kendisine getiriyorlar; fakat o bu sadakaları kendisi için depoluyordu.

Bir gün o öldü. Onun yerine başka birini geçirdiler. İçlerinde o adamdan daha dindarını görmedim. Her işinde Allah'a yönelen, âhireti arzulayan, dünyaya karşı isteksiz, kendini ibadete vermiş biriydi.

Daha önce hiç kimseyi sevmediğim kadar onu sevdim. Fakat Allah-ın takdiri gerçekleşip, ölüm ona da gelince şöyle dedim: "Gördüğün gibi takdir-i ilâhî gelmiş durumda. Bundan sonrası için bana ne emreder, ne tavsiye edersin?" Şöyle dedi: "Ey oğul! Musul'daki bir adam dışında benim yolumda ve bulunduğum hâl üzere olan birini tanımıyorum."

O vefat edince Musul'daki rahibin yanına gittim. Durumu ona anlattım. Allah'ın kalmamı dilediği kadar bir zaman onun yanında kaldım. Derken ölüm ona da geldi. Ondan da bana tavsiyede bulunmasını istedim. O da Nusaybin'de yaşayan bir abidi bana tavsiye etti.

Ona gittim, durumu ona da izah ettim. Allah'ın dilediği kadar bir zaman onunla kaldım. O da öteki dünyaya gitmek üzereydi ki, tavsiyede bulunmasını istedim. Bana Rum topraklarında bulunan Ammûriye şehrindeki bir adama katılmamı tavsiye etti. Ben de ona katılmak üzere yola koyuldum. Onunla birlikte yaşamaya başladım. Geçimim için sığır ve koyunlar edindim…

Ölüm ona da geldi. "Kime gitmemi tavsiye edersin?" dedim. "Ey oğul!" dedi. "Bu dinde bizim gidişatımızda olan kimseyi bilmiyorum. Bu yüzden kimseyi sana tavsiye edemem. Fakat İbrahim (a.s.)'ın dini üzere gönderilecek Peygamber'in gelme zamanı yaklaşmıştır. Karataşlı iki dağın arasında bulunan bir şehre hicret edecektir. Eğer ona ulaşmaya güç yetirebilirsen, durma git. Onun çok açık mucizeleri vardır. Asla sadaka kabul etmez; ama hediyeyi kabul eder. İki omuz kemiği arasında peygamberlik mührü vardır. Onu gördüğün zaman tanırsın."

Bir gün bir kervan geldi. Ülkelerini sordum. Anladım ki, onlar Arap yarımadasından. Onlara: "Şu sığırlar ve koyunlar karşılığında ülkenize beni götürür müsünüz?" dedim. "Evet." dediler. Onlarla birlikte yola koyuldum. Ama yolda bana zulmettiler ve beni bir Yahudi'ye köle diye sattılar. Yahudi'nin memleketine varınca, birçok hurma ağacı gördüm. Oranın bana anlatılan ve son Peygamber'in hicret edeceği yer olabileceğini düşündüm. Ama değildi. O Yahudi'nin yanında bir müddet kaldım. Bir gün Kurayza oğulları Yahudilerinden biri geldi ve beni satın aldı. Sonra da Medine'ye götürdü. Burasının bana anlatılan yer olduğuna kesin kanaat getirdim.

Kurayza oğulları yurdunda adamın hurma bahçesinde çalışmaya başladım. Sonunda Hz. Peygamber (s.a.v.), peygamber olarak gönderildi ve Medine'ye hicret etti. Kuba'da Amr b. Avf

oğullarının evinde konakladı. O sırada ben hurmanın tepesinde, efendim olan kişi de altında oturuyordu. Amcasının oğlu ona gelerek: "Şu Kayle oğullarını Allah kahretsin! Kuba'da bir adamın etrafına üşüşmüşler. Mekke'den geliyormuş, peygamber olduğunu söylüyorlar!"

Allah'a yemin olsun ki, adam bunu der demez, beni bir heyecan sardı; ayağım kaydı, nerdeyse efendimin başına düşüyordum. Hızla aşağı indim. "Ne dedin? Ne dedin?" demeye başladım. Efendim elini kaldırdı ve çeneme şiddetli bir yumruk indirdi. "Sana ne ondan! Sen işine bak!" dedi. İşime döndüm. Akşam olduğunda yanıma biraz hurma aldım, çıktım ve Kuba'da Allah Resûlü'ne (s.a.v.) geldim. Yanına girdiğimde orada sahâbeden bir grup vardı. ona (s.a.v.) şöyle dedim: "Siz ihtiyaç sahibisin, gurbettesin. Yanımda sadaka için ayırdığım biraz yiyecek var. Bulunduğun yer bana haber verilince buna en layık olanın siz olduğunu düşündüm ve size getirdim."

Yanına koyduğumda, ashabına "*Allah'ın ismini anarak yiyiniz!*" buyurdu. Ama o elini hiç uzatmadı. İçimden "Vallahi, işte birinci peygamberlik işareti… O sadaka yemiyor." dedim.

Sonra eve döndüm. Sabahleyin ona biraz yiyecek daha götürdüm:

"Görüyorum ki, sadaka yemiyorsunuz. O zaman şu yanımdaki şeyi size hediye etmek istiyorum." dedim ve önüne koydum. Ashabına: "*Allah'ın ismini anarak yiyin!*" dedi ve kendisi de onlarla beraber yedi. Kendi kendime "İşte vallahi bu ikincisi… Hediye yiyor." dedim.

Allah'ın dilediği kadar bekledim. Sonra tekrar yanına gittim. Onu bir cenazeyi uğurlarken buldum. Üzerinde ince kadifeden bir elbise vardı. Selâm verdim; sırtının en yüksek yerini görmek için uzandım. Ne yapmak istediğimi anladı. Bürdesini hafif kaldırdı. Peygamberlik alâmeti iki omzu arasından göründü. Tıpkı rahibin bana anlattığı gibiydi.

Tuttum, öptüm ve ağladım. Sonra Allah Resûlü (s.a.v.) beni çağırdı. Önünde diz çöktüm, şimdi size anlattığım gibi başımdan geçenleri ona anlattım. Sonra müslüman oldum. Köle olmam, Bedir ve Uhud'a katılmama engel oldu.

Bir gün Resûlullah (s.a.v.): "*Efendinle anlaşma yap da seni azad etsin*." buyurdu. Ben de anlaşma yaptım. Sahâbîlere bana yardım etmeleri için emretti. Allah Teâlâ bana hürriyeti nasip etti. Artık hür bir müslümandım. Hendek Savaşı'nda ve diğer savaşlarda bulundum."

İşte bu şekilde Selmân-i Farisî hayat hikâyesini, hak dini araştırmada başından geçenleri anlattı. Rabbine ulaştı ve tarihte bir iz bıraktı...

Ne ulu insandır bu?!...

Ne yüce duygulardır ki bunlar, onu dünyevî zevklerden koparıp, belaların, meşakkatlerin içine sürüklüyor?..

Hakk'a nasıl bir yöneliş, nasıl bir Hak dostluğudur ki bu, baba yurdundan, çiftliklerinden, nimetlerinden sahibini çıkarıyor, bilinmez bir meçhule doğru sürüklüyor? Bir ülkeden diğerine, bir şehirden başkasına sürüklenerek... İnsanları, dinlerini, mezheplerini yaşantılarını gözlemleyip araştırarak... Köle olarak satılıncaya kadar Hak peşinde bu ısrarlı yolculuğunu, bitmek bilmez azmini sürdürüyor… Allah Teâla onun sevabını tam olarak veriyor, Hak ile bütünleştiriyor, Resûlü'ne (s.a.v.) erdiriyor, uzun ömrü içinde yeryüzünün birçok şehrinde İslâm sancağının dalgalanışına tanık yapıyor. Müslümanların bu şehirleri hidâyet, adalet ve medeniyetle baştan başa donatışlarını gösteriyor.

* * *

Gayreti ve sadakati böyle olan bir adamın müslümanlığının daha başka nasıl olmasını bekleyebiliriz? Müttaki iyi kimselerin İslâm'ı idi, onun müslümanlığı. Zühdü, zekası ve takvasıyla insanlar içinde Hz. Ömer'e en çok benzeyendi.

Günlerce Ebü'd-Derdâ ile bir evde beraber kaldılar. Ebü'd-Derdâ geceleri ibâdet ediyor, gündüzlerini ise oruçla geçiriyordu. Selmân onun bu şekilde ibadette aşırıya gitmesini tenkit ediyordu. Bir gün onu bu kararından vazgeçirmeye çalıştı. Çünkü yaptığı ibadet nihayetinde nafile bir ibadet idi. Ebü'd-Derdâ onu kınayarak: "Beni Allah için oruç tutmak ve namaz

kılmaktan alıkoymak mı istiyorsun?" dedi. Cevaben Selmân: "Gözlerinin ve ev halkının senin üzerinde hakkı vardır. Oruç tutmadığın günler olsun, bazen namaz kıl ve bazen uyu." dedi. Bu durum Allah Resûlü'ne (s.a.v.) iletildiğinde şöyle buyurdu: "*Selmân ilimle yoğrulmuştur*." Allah Resûlü (s.a.v.) onun zekasının ve ilminin çokluğundan övgüyle bahsediyordu. Aynı şekilde ahlâkını ve dinini de çok beğeniyordu.

Hendek gününde ensâr "Selmân bizdendir!" diyor; muhacirler de "Hayır Selmân bizdendir!" diyerek buna karşı çıkıyorlardı. Allah Resûlü (s.a.v.) sesini yükselterek: "*Selmân bizden, ehlibeyttendir!*" buyurdu. Selmân gerçekten bu şerefe lâyıktı…

Ali b. Ebû Tâlib ona "Lokman-ı Hakim" lakabını takmıştı. Selmân öldükten sonra Hz. Ali'ye onu niçin böyle isimlendirdiğini sordular: "O bizden, ehlibeyttendir. Lokman gibi sizde kim var? İlk ilim ve son ilim ona verilmiştir. İlk kitabı ve son kitabı o okumuştur. O, bitmeyen bir deryadır."

Sahâbe içinde yüce bir makama ve onurlu bir yere sahipti. Hz. Ömer'in hilafetinde bir gün Medine'ye ziyarete gelmişti. Hz. Ömer bir başkasına yapmadığı bir muameleyi yaptı ona. Bütün ashabı topladı şöyle dedi: "Haydi, hep beraber Selmân'ı karşılayalım." Medine kenarında Selmân'ı karşılamaya çıktılar. Selmân, Allah Resûlü (s.a.v.) ile karşılaştı ve ona iman ettiği günden itibaren, hür bir mü'min mücahit ve abid bir kimse olarak onunla birlikte yaşadı. Aynı şekilde Halife Ebû Bekr, Ömer ve Osman (r.anhum) ile de birlikte yaşamış, Hz. Osman'ın hilafeti döneminde âhirete göç etmişti.

O senelerin çoğunda, İslâm bayrağı yeryüzü ufuklarında dalgalanmış, ganimet ve cizyeden elde edilen hazineler yığın yığın Medine'ye akmış, düzenli gelir ve maaşlar hâlinde insanlara dağıtılmıştı.

Neredeydi Selmân böyle bir bolluk esnasında? Biz bu servet, bu refah ve bu rahatlık günlerinde onu nerede bulabiliriz?

* * *

Gözünüzü iyice açın!..

Şu gölgelikte oturan heybetli ihtiyarı görüyor musunuz? Elindeki hurma yaprağını iyice bükerek ip ve sepet yapmaya çalışan ihtiyarı...

İşte o Selmân'dır!..

Ona iyi bakın…

Kısalmış elbisesine iyice bakın!.. Öyle kısalmış ki, dizleri görülecek…

O bu sade yaşantısına rağmen…

O, bol bol infak ederdi. Yılda dört bin - altı bin dirhem arasında geliri olurdu. Bunun tümünü dağıtır, sadece bir dirhem bırakırdı. O bu konuda şöyle der: "Bir dirhem ile hurma yaprağı alırım. Ondan imalât yaparım. Ürettiğimi üç dirheme satarım. Bir dirhemi ile tekrar hurma yaprağı satın alırım. Kalan bir dirhemi aileme harcarım, bir dirhemi de sadaka olarak veririm. Eğer Ömer b. Hattâb, beni bundan alıkoymasaydı, hepsini infak ederdim."

* * *

Sonra ne, ey Muhammed'e uyanlar??..

Sonra ne, ey bütün zaman ve mekanların şerefli insanları!

Biz, Hz. Ebû Bekir, Ömer ve Ebû Zer gibi bazı sahabîlerin darlık içinde yaşadıklarını ve takvalarını duyunca zannederiz ki, bu, Arap yarımadasının tabii yaşantı şeklidir.

Şimdi ise İranlı bir zatın huzurundayız. Bolluk, refah ve medeniyet diyarı... O fakir değildi; aksine insanların en seçkinlerinden idi. Niçin malı, mülkü, serveti terk etti de el emeği ile kazandığı bir dirhem ile gününü idare etmeye çalıştı?

Niçin emirliği reddediyor, ondan kaçıyor ve şöyle diyordu: "İki kişiye reis olmakla toprak

yemek arasında kalırsan, toprağı ye.”

Niçin reis olmaktan ve bir yere tayin olunmaktan kaçıyordu? Ancak bir seriyenin içinde cihada gitme durumunda kalırsa iş değişiyordu. Ama bir yere vali olmaktan korkuyor, bunu kendine yakıştıramıyordu.

Sonra kendisine yüklenilen reislikten, yöneticilikten helal olarak verilen maaşı almaktan neden kaçınmıştı? Hişam b. Hassan, Hasan’dan naklen şöyle der: “Selmân’ın maaşı beş bin dirhemdi. Üç bin kişiye emir tayin edilmişti. Ama o yarısını yatak, yansını da elbise olarak kullandığı bir aba ile hutbe okurdu. Maaşı verildiğinde, almazdı. Sadece eliyle kazandığından yerdi.”

Niçin bütün bunları yapardı? Niçin dünyadan el-etek çekmişti? Halbuki o, bol nimet içinde yetişmişti.

Cevabı kendisinden alalım. O ölüm yatağında, ruhu Rabbine kavuşmaya hazır iken Sa’d b. Ebû Vakkâs onu ziyaret etti. Selmân, hüngür hüngür ağlıyordu.

Sa’d: “Seni ağlatan nedir ey Ebû Abdullah? Allah’ın Resûlü (s.a.v.) senden razı olarak vefat etmiştir.” dedi.

Selmân: “Vallahi, ölümden korktuğumdan veya dünyaya olan bağlılığımdan ağlamıyorum. Resûlullah (s.a.v.) bizden söz almıştı ve demişti ki: “Sizin dünyadan olan nasibiniz, yolcunun azığı kadar olsun”. Şimdi ise görüyorsun etrafımda bir sürü karartı var.”

O karartıyla eşyayı kastediyordu. Sa’d diyor ki: “Baktım, etrafında temiz bir tabaktan başka bir şey yoktu. Ona: “Ey Ebû Abdullah, bize tavsiyede bulun!” dedim.”

“Ey Sa’d!” dedi, “Bir işe kalkıştığında, bir hüküm vermek durumunda kaldığında veya yemin ettiğinde Allah’ı hatırla!..”

Dünyadan işte böyle bir anlayışla aldığı bir malı, makamı ve şanı vardı. Resûlullah’ın (s.a.v.) ona ve bütün ashâbından aldığı söz şuydu: “Dünyalık mal, mülk edinmeyecekler ve dünyadan ancak bir yolcunun azığı kadar bir şeye sahip olacaklar”

Selmân verdiği sözü tutmuştu. Bununla birlikte ruhunun ebedî yolculuğa çıkacağını anlayınca, korkudan gözleri yaşla dolmuştu. Halbuki yegane malı mülkü, yemek yediği bir tek kaptı. O kapda hem su içiyor, hem abdest alıyordu. Bununla birlikte yine de korkuyordu.

Demedim mi size, o, insanlar içinde Hz. Ömer’e en çok benzeyendir diye?

Medain’e vali tayin edildiği ve orada valilik yaptığı günlerde bile yaşantısında hiçbir şey değişmedi. Valilikten tek bir dirhem bile almadı. Yine hurma dallarından imal ettiği şeylerle geçimini temin etti. Elbisesi, sadece eski mütevazı bir abadan ibaretti.

Bir gün Şam’dan incir ve hurma yükü getiren bir adam yolda Selmân’a rastladı. Adam baktı ki, gelen fakir, aşağı tabakadan bir kimse. Yükü ona taşıtabileceğini ve karşılığında para verebileceğini düşündü. Selmân’a işaret etti. O da adama yöneldi. Adam: “Şu yükü taşır mısın? dedi. Selmân yükleri yüklendi ve birlikte yürüdüler.

Yolda giderlerken bir topluluğa rastladılar ve selâm verdiler. Onlar da: “Selâm valiye olsun” diye cevap verdiler.

Şamlı adam “Selâm valiye olsun…? Hangi valiye?” diye içinden geçiriyordu. Birtakım insanlar, koşarak gelip, “Yükünü alalım ey valimiz!” dediklerinde adamın şaşkınlığı had safhaya varmıştı.

Şamlı anladı ki, bu adam Medain valisi Selmân-i Farisî’den başkası değildir. Hemen ellerine sarıldı, bin bir özür ve af diledi. Yükü indirmek için atıldı. Ama Selmân başını sallayarak “Hayır, ta ki evine kadar ulaştıracağım.” diye adamı geri çevirdi.

Bir gün soruldu: “Sana valiliği kötü, çirkin gösteren nedir?”

Cevap verdi: “Başlangıcının tatlı, ayrılmanın acı olması.”

Arkadaşı bir gün evine geldi. Bir de ne görsün?.. Selmân hamur yoğuruyor. "Hizmetçin nerde?" diye sordu. "Onu bir iş için göndermiştim. İki işi birden yapmasını uygun bulmadım." diye cevap verdi:

Ev dediysek de hatırlayalım: Bu nasıl bir evdi?.. Selmân bir ev yaptırmaya karar verince, bir ustaya sordu: "Nasıl bir ev yapacaksın?" Usta zeki biri olduğundan Selmân'ın takva ve zühdünü biliyordu, şöyle dedi: "Endişelenme!... Sıcağa karşı gölgelik, soğuğa karşı sığınak, dik durunca kafanın değeceği, uzanınca ayaklarının dokunacağı bir ev olacak."

Selmân: "Tamam, bu şekilde yap." dedi.

* * *

Selmân'ın kendisine yöneleceği, bağlanacağı dünya hayatının bir güzelliği yoktu. O sadece hanımından, uzak güvenilir bir yerde gizlemesini istediği bir şeyi vardı. Ölüm hastalığına yakalandığı, öldüğü günün sabahında hanımına: "Gizlemeni istediğim keseyi getir!" dedi. Hanımı hemen onu getirdi.

Bu, içinde misk kokusu bulunan bir kese idi. Celvelâ şehrinin fethinde eline geçmiş ve öleceği gün sürünmek üzere saklamıştı.

Hanımından bir bardak su istedi, sonra elindeki miski sulandırarak eritti ve: "Bunu etrafıma dök. Çünkü buraya birtakım kullar gelecek ki, onlar yemek yemezler; sadece güzel kokudan hoşlanırlar." dedi.

Kadın bunu yapınca, ona kapıyı üzerine kapayıp, biraz dışarı çıkmasını söyledi. Kadın çıktı. Biraz sonra döndüğünde mübarek ruhunun dünyadan ayrılmış olduğunu gördü. O mele-i alâya katılmıştı. Allah Resûlü (s.a.v.), arkadaşları Hz. Ebû Bekir, Ömer ve diğer şehidlerle buluşmuştu.

3

EBÛ ZER el-GIFÂRÎ

Muhalefetin Başı, Servetin Düşmanı

Yeni çıkan haberi araştırmak üzere Mekke'ye yöneldi. Şu bir gerçekti ki, sarp yol, kavurucu çöl sıcaklığı, onu bitkin düşürmüş, ağrılar içinde bırakmıştı. Fakat peşine düştüğü amaç, onun yaralarını unutturmuş, ruhunu güzel bir duygu bürümüştü.

Kureyş'in arasına kendisini belli etmeksizin girdi. Sanki, putları tavaf etmek isteyen, kendilerinden biri imiş gibiydi. Yahut yolunu şaşırmış veya çok uzun yoldan gelmiş, dinlenmek ve yiyecek almak için sığınmış birinin görünümünü andırıyordu. Eğer Kureyş, onun Muhammed'i (s.a.v.) aradığını ve onu dinlemek üzere geldiği bilseydi, öldürürlerdi.

Kureyş'in kendisini öldürmesi hiç önemli değildi. Ancak bu, kendisini görmek için uzun çöller kat ettiği kimseyle görüştükten sonra olmalıydı. Yani iman ettikten sonra… Şayet doğruluğuna kanaat getirir, davetini benimserse...

Uzaktan Kureyş'in konuşmalarını dinliyor. Nerede Muhammed'den (s.a.v.) bahseden bir topluluk görse, hemen onlara yaklaşıyordu. Sonunda şurada burada dinlediği konuşmalardan Muhammed'in (s.a.v.) yerini öğrendi.

Aydınlık bir günde oraya gitti. Allah Resûlü'nü tek başına oturuyorken buldu. Yaklaştı ve: "Sabahın hayırlı olsun ey Arap kardeş!" dedi.

Allah Resûlü (s.a.v.): "*Selâm üzerine olsun ey kardeş!*" diye cevap verdi. Ebû Zer: "Söylediklerinden bir iki şiir oku" dedi. Allah Resûlü (s.a.v.): "*O şiir değil ki sana terennüm edeyim. O Kur'ân-ı Kerîm'dir.*" buyurdu.

Ebû Zer: "O hâlde oku bana." dedi.

Resûlullah (s.a.v.) okudu, Ebû Zer dinledi. Çok geçmedi ki, Ebû Zer haykırdı:

"Şehâdet ederim ki, Allah'tan başka ilah yok! Ve yine şehâdet ederim ki, Muhammed onun kulu ve elçisidir!" dedi.

Resûlullah (s.a.v.) sordu: "*Ey Arap kardeş kimlerdensin?*"

Ebû Zer: "Gıfar'danım." diye cevap verdi.

Bunun üzerine Allah Resûlü'nün (s.a.v.) dudaklarını acı bir gülümseme, yüzünü dehşet ve hayret kaplamıştı. Ebû Zer de aynı şekilde güldü. Çünkü kendisi Gıfar kabilesindendi. Gıfar kabilesi ki, yol kesicilikte onlara yetişebilecek kabile yoktu. Kabile halkı gayri meşru işlerde örnek olmuştu. Gece karanlığının hükümranıydılar. Bir kimse gece yola çıkmaya görsün, gece, onu Gıfar kabilesinden birine teslim ederdi.

Onlardan birinin gelip de müslüman olabileceği düşünülebilir miydi?

Ebû Zer, kendi hikâyesini şöyle nakleder:

"Resûlullah (s.a.v.) gözlerini kaldırdı ve Gıfar kabilesinden olmamdan dolayı hayretle baktı. Sonra şöyle dedi: "*Allah dilediğini hidâyete erdirir." Evet, Allah dilediğini doğru yola iletir*."

İşte Ebû Zer, Allah'ın kendisi için hidâyet dilediği ve hayır murat ettiği kimselerdendi. Çünkü o, Hakk'ı görebilen basiret sahibiydi. Ondan rivayet edilir ki, kendisi putlara ibadet edenlerden biriydi. Sonra yaratıcı, yüce İlâh'a imana yöneldi.

Putları ve onlara ibadet edenleri kınayan, bir olan Allah'a ibadete çağıran bir Peygamber'in ortaya çıktığını duyar duymaz, ona gelmek üzere yola koyuldu.

* * *

Ebû Zer vakit geçirmeden müslüman oldu.

Onun müslüman olmadaki sırası beşinci ya da altıncıydı. Yani onun müslüman olması ilk günlerdeydi. En erken müslüman olanlardandı.

O sırada Allah Resûlü (s.a.v.) daveti gizli yapıyordu. Ebû Zer'le birlikte inananların sayısı beşe ulaşmıştı. Artık Ebû Zer için göğsünde taşıdığı imandan daha önemlisi yoktu. Kimseye durumu fark ettirmeden Mekke'den ayrılıp, kavmine döndü.

Ebû Zer -yani Cündüb b. Cünade- aceleci bir tabiata sahipti. Nerede olursa olsun batıla meydan okusun diye yaratılmıştı. Şimdi o batıl, birer dikilmiş taş olarak önündeydi. Halbuki putlara ibadet edenlerin doğumu, putlarınkinden daha önce idi. Buna rağmen kavmin ulular ve akıllı geçinenleri, onların önünde iki kat eğiliyorlardı. İnsanlar da o putlara "Lebbeyk! Lebbeyk! (Emrinizdeyiz! Emrinizdeyiz!)" diyerek yalvarmalı sesleniyorlardı.

Allah Resûlü (s.a.v.) o günlerde gizli tebliği tercih ediyordu. Ancak böylesi bir dava adamı Mekke'den ayrılmadan, açıktan tebliğ işini yapmalıydı. Nitekim Ebû Zerr'in aceleciliği, Resûlullah'a (s.a.v.) yönelttiği şu soruda görülmektedir:

“Ya Resûlullah! Ne emredersiniz?!”

Allah Resûlü (s.a.v.): “*Şimdilik kavmine dön, bilahare emrim sana ulaşır.*” buyurdu.

Ebû Zer: “Nefsim kudret elinde olana yemin ederim ki, Mescid-i Harâm’da müslüman olduğumu açıklamadıkça kavmime dönmem!” dedi.

Ben size demedim mi, bu, aceleci ve tez canlı bir insandır diye? Ona deniyor ki, kimseye fark ettirmeden, ağzını açmadan kavmine dön. Ama bu istek, onun tabiatını zorluyor, güç yetirebileceği bir şey değil.

Ve Mescid-i Harâm’a dalıyor var gücüyle: “Şehâdet ederim ki, Allah’tan başka ilah yok ve şehâdet ederim ki, Muhammed O’nun kulu ve Resûlü’dür.” diye haykırıyor. Bu haykırış, İslâm’ın ilk haykırışıdır. Müşriklerin kulağına ilk değen sestir. Bu haykırışı, bu çağrıyı, Mekke’de, aile ve akrabası ve koruyucusu bulunmayan yabancı bir adam yapıyor. Bunu duyan müşrikler koşup, etrafını sarıyorlar ve onu bayıltıncaya kadar dövüyorlar.

Ebû Zerr’in dövüldüğü haberi Resûlullah’ın amcası Abbas’a ulaşınca hemen koşuyor; ama müşriklerin ellerinden kurtarmaya gücü yetmiyor. Bunun üzerine zekice bir çare düşünüyor ve şöyle sesleniyor:

“Ey Kureyşliler! Sizler tüccarsınız. Yolunuz Gıfar yurdundan geçiyor. Bu adam da onlardandır. Eğer Gıfar oğulları bu durumu duyarlarsa, kervanlarınızın yollarını keserler.”

Bunu duyunca, haklı buldular ve Ebû Zerr’i bıraktılar.

Ama Ebû Zer, Allah yolunda eza ve cefa görmenin tadını almıştı. Bundan dolayı Mekke’den ayrılmak istemiyordu. Hatta bu ezanın artmasını istiyordu. İkinci gün -belki aynı gün- Ebû Zer, Kâbe’de Usaf ve Nâile adındaki putlara ibadet eden iki kadına rastladı. Onların karşılarına dikilip, putlarını kötülemeye başladı. Kadınlar çığlığı basınca, etraftaki erkekler Ebû Zerr’in üzerine yürüdüler ve onu bayıltıncaya kadar dövdüler.

Bu olayı üçüncü kez tekrar edince, Allah Resûlü (s.a.v.) bu yeni öğrencisinin tabiatını ve bâtıla karşı koymadaki direncini anladı Bunun üzerine emrini yineledi ve dinin açıktan tebliği haberi kendisine ulaşıncaya kadar kavmine geri dönüp beklemesini söyledi.

* * *

Ebû Zer, ailesine ve kavmine döndü. Onlara Allah Resûlü’nün (s.a.v.), Bir Allah’a ibadete çağırdığını ve güzel ahlâka davet ettiğinden bahsetti. Kavmi peş peşe müslüman olmaya başladı. Gıfar kabilesiyle yetinmedi. Eslem kabilesine geçti. Işıkları orada yaktı ve onları da aydınlattı.

Günler günleri kovaladı… Allah Resûlü (s.a.v.) Medine’ye hicret etti, oraya yerleşti. Bütün müslümanlar da Onunla birlikteydi.

Bir gün Medine’nin yüksek yerlerinde uzun saflar hâlinde binekli ve yayalardan oluşan bir kalabalık görüldü. Eğer yüksek sesli tekbirleri olmasa, gören bunları müşrik ordusu sanırdı. Kalabalık yaklaştı, Medine’ye girdi. Yönlerini Allah Resûlü’nün (s.a.v.) mescidine çevirdiler. Bu kalabalık Gıfar ve Eslem kabileleriydi. Ebû Zer hepsini çoluk çocuk, kadın erkek, yaşlı genç toplamış, getirmişti. Hepsi inanmış mü’min kimselerdi.

Resûlullah’ın (s.a.v.) hakkıydı hayret ve dehşet içinde kalmak. Dün, Gıfar kabilesinden biri geliyor, müslüman oluyor ve Allah Resûlü’nü şaşırtıyordu. Ve Allah Resûlü (s.a.v.): “*Allah dilediğini hidâyete erdirir*.” diyordu.

Bugün ise, bütün bir Gıfar kabilesi, bütün bir Eslem kabilesi Ebû Zerr’in elinde imana ermiş olarak geliyordu.

Bir zamanların bozguncu erleri, şeytanın halifeleri şimdi iyilik erleri ve Hakk’ın halifeleri oluyorlardı.

Allah dilediğini hidâyete erdirir sözü hak değil de nedir? Allah Resûlü onları, gıpta, şefkat ve sevgi ile seyrediyor. Gıfar kabilesine bakıyor ve şöyle diyor: “*Gıfar! Allah sizi mağfiret etsin, bağışlasın!*”

Eslem’e dönüyor: “*Eslem! Allah sizi sâlim, kurtulmuş yapsın!*”

Ebû Zer… Allah Resûlü, bu eşsiz dava adamını, bu bükülmez bileği, bu yılmaz iradeyi özel olarak selâmlıyor.

Evet, onun mükafatı bağışlanmışlık, selâmı berekettir. Artık o, en onurlu, en yüce, en izzet sahibi mü’mindir.

Asırlar geçecek, nesiller değişecek; ama insanlar arasında Allah Resûlü’nün onun hakkında söylediği şu söz hep taze hep canlı kalacak:

“Yeryüzü, Ebû Zer’den daha doğru sözlü bir kimseyi barındırmamış, gölgelendirmemiştir.”

* * *

Ebû Zer’den daha doğru sözlü??...

Allah Resûlü (s.a.v.) onun geleceğini okumuş ve âdeta bütün hayatını bu sözlerle özetlemişti. Cesaret ve doğruluk, Ebû Zerr’in mayasıydı, özüydü, cevheriydi…

Özü doğru, sözü doğru… Kalbi doğru, dili doğru…

Bundan sonra da doğruluk, dürüstlük içinde yaşayacaktı. Ne kendisini ne de başkasını aldatacaktı. Aldatılmaya da asla izin vermeyecekti.

Konuşmayan kimse için dürüstlük bir fazilet olamazdı. Ebû Zerr’e göre susan dürüst kimse dürüst değildir.

Dürüstlük, hakkı açıklamayı ve ilân etmeyi gerektirir.

Allah Resûlü (s.a.v.), öteleri gören basireti sayesinde Ebû Zer'deki dürüstlük, doğruluk ve cesaretin Allah vergisi olduğunu görmüştü. Bunu bilen Allah Resûlü (s.a.v.), sürekli olarak Ebû Zerr'e sabırlı ve yavaş davranmasını emrediyordu.

Bir gün Resûlullah (s.a.v.) ona şu soruyu sordu:

"*Ebû Zer, kendilerine ganimetten pay ayıran birtakım valilerle karşılaşırsan ne yaparsın?*"

Ebû Zer: "Seni Hak olarak gönderene yemin olsun ki, o zaman kılıcımla onları öldürürüm." dedi.

Resûlullah (s.a.v.): "*Sana bundan daha hayırlısını söyleyeyim mi? Benimle buluşuncaya (ölünceye) kadar sabret!*" buyurdu.

Düşünün! Allah Resûlü (s.a.v.) niçin özellikle valiler ve mal ile ilgili düşüncesini sordu? Çünkü Ebû Zerr'in daha sonra ve geçmişte karşılaşacağı yegane sorun bu ikisinden olacaktı. Bunu bildiği için Hz. Peygamber (s.a.v.) Ebû Zerr'e sabır tavsiye ediyordu. "Benimle buluşuncaya (ölünceye) kadar sabret!" buyuruyordu.

Ebû Zer, vasiyeti tutacaktı. Nitekim asla kılıca sarılmadı. Ama ümmetin malını çarçur eden yöneticilere karşı bir an susmadı, hep onları eleştirdi.

Allah Resûlü (s.a.v.), böylesi yöneticilere karşı kılıç kullanmasını yasaklamıştı; ama, diliyle eleştirmesini yasaklamamıştı.

Resûlullah (s.a.v.)'in ve ondan sonra gelen Ebû Bekir ve Ömer (r.a.)'nın devirleri, yaşam değişikliklerine ve fitneyi körükleyici etkilere fırsat vermeyecek şekilde geçti. Hatta meyilli olanlar bile, bu türden değişikliğe bir yol ve çıkış bulamadılar. Bugünlerde Ebû Zerr'in, ne sesini yükseltmesini, ne de eleştirmesini gerektirecek sapmalar olmadı.

Hz. Ömer'in uzun yönetimi devrinde, müslümanlar, yöneticiler ve zenginler üzerine uygulanan tutumluluk ve adaletle yönlendirici uygulama âdeta beşer takatinin üstündeydi.

Irak valisi, Şam valisi, Sana valisi veya herhangi bir yerin valisi, halkın bulamadığı ya da yiyemediği tatlı bir şeyi yiyemiyordu. Aksine bir haber Ömer'e (r.a.) ulaştığında, derhal vali Medine'ye çağrılıyor ve hesabı soruluyordu.

Bundan dolayı Ebû Zer, Hz. Ömer'in yönetiminden son derece memnundu.

Ebû Zer, mal biriktirilerek insanlar üzerine baskı kurulmasından son derece rahatsız oluyordu. Ömer b. Hattâb'ın servet dağılımında gözettiği adaleti çok yerinde buluyor ve hoşnut oluyordu.

Aynı şekilde ibadet ve cihadı ihmal etmenin de karşısındaydı.

İnsanların en takvalıları, en adaletlileri ve ululları arkalarında bir sürü varlık bırakarak gitmişlerdi. Fakat fetihler son haddine ulaşmış, mala mülke karşı rağbet artmıştı. Çünkü İslâm dünyası fetihlerle bir hayli zenginlemişti.

Ebû Zer tehlikeyi gördü…

Şahsî şöhret elde etmek, görevleri Allah'ın ismini yüceltmek olan kimseleri bu amaçtan saptırabilirdi.

Baş döndürücü cazibe ve saptırıcı hoşluğu, dünyanın âhiretin tarlası olması anlayışını mücahitlere unutturabilirdi.

Kime rağmen veya kim olsalar bile?..

Muhammed'in (s.a.v.) ashâbı bile olsalar... O Muhammed (s.a.v.) ki, bütün kavimlerin ganimetleri ayakları altında olmasına rağmen öldüğünde zırhı rehin durumdaydı.

Allah bu dünya servetini bütün insanlar için yaratmış ve onların bu servetteki haklarını da yeterli olacak şekilde belirlemiştir.

Mesuliyet sahibi kimseler, bu malları koruma hususunda Allah katında verecekleri hesaptan çekinerek, davranmaktadırlar.

Ebû Zer el-Gıfârî, tüm bu servet toplayanları, biriktirenleri görüyor, görevinin ne olduğuna veya sorumluluğuna bakmaksızın hepsine karşı kılıcına sarılıyordu. Ancak Hz. Peygamber'in (s.a.v.) vasiyetini hatırlayınca kılıcını tekrar kınına yerleştiriyordu. Çünkü bir müslümana karşı kılıç çekmek doğru değildi.

"*Mü'min, mü'mini ancak yanlışlıkla öldürebilir*."

Onun üstlendiği rol öldürmek değil, itiraz etmekti.

Kılıç hiçbir zaman toplumsal değişmeyi veya bir olgunun toplumda yerleşmesini sağlayamaz. Bunu ancak doğru, güvenilir ve tutarlı söz sağlayabilir.

Doğru söz; ne kimseyi saptırır, ne de geleceği bulandırır.

Allah Resûlü (s.a.v.) ashabından bir topluluğa bir gün şöyle demişti: "*Gökte ve yerde Ebû Zer'den daha doğru sözlüsü yoktur*."

Böylesine ikna edici, dosdoğru ve keskin bir söze sahip olan birinin kılıca ne ihtiyacı olabilirdi? Onun söyleyeceği bir tek söz dünya dolusu kılıçtan daha etkilidir.

Bu etkili sözüyle yöneticilere, zenginlere ve dini bırakıp dünyaya meyledenlere karşı çıkmalıydı. O din ki; hidâyete erdiricidir, hidâyetten uzaklaştırıcı değil; peygamberliktir, krallık değil; rahmettir, azap değil; tevazudur, gurur değil;

yetinmektir, toplamak değil; kanaattir, kanaatsizlik değil; dünyada kardeşlik ve sevgi yaymaktır, fitne ve bozgunculuk değil...

İşte bütün bunlara karşı çıkmalıydı. Ta ki, Allah onunla, onlar arasında hükmünü versin. Çünkü O, hüküm verenlerin en hayırlısıdır.

Ebû Zer, baskı ve servet kalelerine karşı çıktı. Onlara tek tek sert eleştiriler yöneltti. Sonunda etrafında savunduğu görüşlere ilgi duyanlar çoğalmaya, görüşleri onu henüz hiç görmemiş uzak ülkelerde bile taraftar bulmaya başladı.

Eğer bu mübarek öfkeli insan, kendisi ve hareketi için bir amblem yapmak istese bu, ateşten kızarmış bir demir parçası olurdu. Nitekim onun her zaman her mekanda söylediği şu sözler âdeta bir marş gibi insanlarca söylenir olmuştur:

"Altın ve gümüş biriktirenleri, ateşte kızdırılmış bir demirle müjdeleyin! Kıyamet günü onunla yüzleri ve böğürleri dağlanacaktır."

Dağa tırmanırken, ovaya inerken, şehre girerken bir yönetici ile karşılaşırken hep bu marş dilindeydi.

İnsanlar ne zaman Ebû Zerr'in kendilerine doğru geldiğini görseler:

"Altın ve gümüş biriktirenleri, ateşte kızdırılmış bir demirle müjdeleyin!" sözlerini duyarlardı.

Ne zaman bir stoklanmış mal, baskıcı bir idare veya dünya sevgisine yönelme görse, bu sözlerini bayrak gibi açıyor, onlarla mücadele ediyordu.

Bunlardan en korkunç olanı Şam'da Muaviye b. Ebû Süfyân'la olan mücadelesi idi. Muaviye, birçok İslâm beldesine hükmediyor, insanlara hesapsız derecede mal dağıtıyor, bununla saltanatının geleceğini garanti altına almış oluyordu. Şam'da birçok konut, saray ve servet bulunuyordu. Bu davranış, böyle mal mülke sahip olmayanları fitneye sürüklüyordu. Bunu en önce fark edenlerden biri de Ebû Zer idi.

Âdeta muhalefetin lideri olan Ebû Zer mütevazı nidasına sarıldı. Şam yolunu tuttu. Halk, onun gelişini duyunca bir sevinçle karşıladı ve nereye gitse etrafından ayrılmadılar.

"Bize hadis naklet ey Ebû Zer!

Bize hadis söyle ey Allah Resûlü'nün dostu!" diyorlardı.

Ebû Zer, bir etrafında toplanan fakir ve muhtaç insanlara baktı, bir de dev gibi yükselen saray ve konutlara. Sonra şöyle dedi:

"Evinde yaşamasına yetecek kadar gıdası olmayan şu insanlara şaşıyorum! Nasıl oluyor da kılıçlarını çekip şu insanlara isyan etmiyorlar?" diye haykırdı. Ama birden Allah Resûlü'nün (s.a.v.) vasiyetini hatırladı. Devrim yerine sabrı, kılıç yerine şecaati koymalıydı. Harp kelimesini bırakıp, mantık ve ikna kelimelerini almalıydı. İnsanlara, tarağın dişleri gibi eşit olduklarını, rızıkta ortak olduklarını, birinin diğerine üstünlüğünün ancak takva ile olduğunu, kavmin yönetici veya valisinin ilk acıkan ve son doyan olması gerektiğini öğretmeliydi.

Bütün İslâm dünyasında sözlerinin ve şecaatinin umumî bir görüş olmasına karar verdi. Böylelikle yönetici ve zenginlere karşı bir muhalefet ve caydırıcı güç oluşturulmuş olacaktı.

Şam, âdeta patlamaya hazır bir bomba hâline gelmişti. Şayet Ebû Zer bir işaret yapsa, korkunç bir ayaklanma olur, her tarafı ateş sarardı. Ama o, sükûnet ve sabrı tercih etmiş, mescit, cadde ve toplantılardaki sözleriyle yetinmişti.

Şam'daki yöneticileri rahatsız etti, Ebû Zerr'in varlığı. Sözleri, birinden ötekine derken sonunda Muaviye'ye ulaştı.

Ebû Zer, Muaviye'nin karşısında tıpkı Resûlullah'ın (s.a.v.) vasfettiği gibi sözünden sakınmayan biri olarak durdu. Cesurca ve eğilip bükülmeden Muaviye'ye, vali olmadan önceki serveti ile şimdiki servetinin durumunu, Mekke'deki evi ile Şam'daki sarayının arasındaki farkı sordu.

Sonra Muaviye'nin etrafında bulunanlardan servet, villa ve saray edinmiş olanlara sordu.

Sonra topuna birden şöyle haykırdı:

"Allah Resûlü'ne inen Kur'ân'ın muhatapları sizler değil misiniz?"

Ve onlar adına cevap verdi:

"Evet, Kur'ân size hitaben indi. Ve siz onu Allah Resûlü (s.a.v.) ile beraber müşahede ettiniz!.."

Döndü ve tekrar sordu: "Kur'ân'daki şu âyeti görmediniz mi? Bilmiyor musunuz? "*Altın ve gümüş biriktirenleri ve onları Allah yolunda infak etmeyenleri elim bir azapla müjdele...*" (Tevbe, 34)

"*Kıyamet günü o biriktirilen altın ve gümüşlerin üzerleri cehennem ateşinde kızdırılacak da, bu mal toplayanların alınları, yanları ve sırtları bunlarla dağlanacak ve onlara şöyle denecektir: "İşte bu, nefisleriniz için kasalara tıkıp sakladıklarınız. Artık topladıklarınızın acısını tadın bakalım*." (Tevbe, 35)

Muaviye: "Bu âyet ehl-i kitap hakkında nazil olmuştur." diyerek karşı çıkınca Ebû Zer haykırdı: "Hayır, bizler ve onlar (müslümanlar ve ehl-i kitab) hakkında indirildi." dedi.

Ebû Zer, Muaviye ve yanındakilere ellerinde bulunan malları, saray ve konakları, ihtiyaçları miktarı hariç bir an evvel ellerinden çıkarmaları için nasihatte bulundu.

Toplantı yerleri ve topluluklar, bu dehşetli tartışma ve Ebû Zerr'in haberiyle çalkaladı.

Ebû Zerr'in marşı evlerde ve sokaklarda yükseldi: "Biriktirenleri kıyamet günü kızdırılmış demirle müjdele."

Muaviye, tehlikeyi hissetti ve bu öfkeli ses karşısında korktu. Ama Ebû Zerr'in toplum içindeki yerini bildiği içinde dokunamadı. Bunun üzerine Halife Osman'a (r.a.) alelâcele mektup yazıp, "Ebû Zer Şam'da insanları ifsat ediyor." diye bildirdi.

Hz. Osman da Ebû Zerr'i Medine'ye çağıran bir mektup yazdı.

Ebû Zer ridâsının iki ucunu omzuna atıp, Şam'ı terk ederek Medine'ye yöneldi. Dımaşk böylesine hüzünlü bir ayrılığa daha önce sahne olmamıştı.

* * *

"Sizin dünyanızdan bir şey istemem!"

İşte böyle demişti Ebû Zer. Medine'ye vardıktan sonra Halife Osman'la (r.a.) aralarında uzun bir konuşma geçti. Halife, bu konuşmadan ve şehirlerden Ebû Zerr'in görüşlerinin tehlikesine dair aldığı haberlerin ardından Ebû Zerr'in Medine'den uzakta tutulmasına karar verdi. Bu kararını yumuşak bir üslup ile ona şöyle aktardı:

"Burada, yanımda kal. Sabah gider, akşam gelirsin."

Ebû Zer: "Sizin dünyanızdan bir şey istemem!" cevabını verdi.

Evet, insanların dünyasından hiçbir şeye ihtiyaç yoktu. O, gönlü bol, hayatı alıp vermekle geçiren insanların dünyasındandı.

Hz. Osman'dan Rebeze denen mevkiye gitmek için izin istedi, o da verdi.

O, ateşli muhalefetini sürdürürken, ruhunun derinliklerinde Allah Resûlü'nün (s.a.v.) kılıca sarılmayacağına dair vasiyetini hep korudu. Sanki Allah Resûlü (s.a.v.) bütün gaybı görmüş ve bu güzel nasihatini ona hediye etmişti.

Bundan dolayı Ebû Zer, kendi davetini ve sözlerini heva ve heveslerini tatmin için kullanarak, fitne çıkarmaya meyledenleri görünce rahatsız olmuş, endişesini de gizlememiştir.

Rebeze'de iken bir gün Kûfe'den bir heyet gelmiş ve Halife'ye karşı isyan bayrağı açmasını teklif etmişti. Onları azarlayarak şöyle demiştir:

"Allah'a yemin olsun ki, şayet Osman beni en yüksek bir ağaca veya dağa asmak istese, gene onun sözünü dinler, ona itaat eder, sabreder ve hüsnüniyet besler ve bütün bunların benim için en hayırlı olduğunu düşünürüm!

Beni dağ, taş süründürse, yine onu dinler, itaat eder, sabreder, hüsnüniyet besler ve bütün bunların benim için hayırlı olduğunu düşünürüm!

Beni evime kapatsa, yine onu dinler, itaat ve sabreder, hüsnüniyet besler ve bütün bunların benim için en hayırlı olduğunu düşünürüm."

İşte bu adamın, dünyaya ait hiçbir şeyde gözü yoktu. Bundan ötürü de Allah ona basîret nurunu nasip etmişti. Bu basîretiyle, ortalığı fitnenin saracağını kavradığı anda, ondan uzak durmuş, bunun aksine etrafı şaşkınlık ve haksızlıklara karşı bir teslimiyet havası kapladığında bundan da uzak durmuş, kılıcını değil ama sesini yükseltmiş, hak bildiğini, doğru gördüğünü var gücüyle haykırmıştır.

Ebû Zer, bütün zamanlarını âdeta muhalefet etmeye ayırmış ve gördüğü yanlışlıkları tenkit etmiştir.

Bütün bir ömrünü, hüküm vermek ve mal edinme hususundaki hataları düzeltmekle geçirmişti. Ebû Zer makam ve mal sevgisinin, Allah Resûlü'nün sahâbesi olan insanları fitne ve belânın içine sürüklemesinden endişe ediyordu.

Çünkü o, dünya ve mala aldanmanın sonuçlarını biliyordu. Hz. Ebû Bekir ve Ömer'in bir daha gelmeyeceklerini biliyordu. Uzun süre Allah Resûlü'nden (s.a.v.), ashabını dünya malından sakındıran şu sözlerini dinledi: "*... Dünya malı bir emanettir. Kıyamet günü bir utançtır, pişmanlıktır. Ancak ondan hakkı olanı alan ve verilmesi gerekeni veren kurtulur*."

Ebû Zer, böylelikle bütün dostlarından ayrıldı. Çünkü onlar yönetici olmaya heves ediyorlardı, bunu da çok normal bir hâl olarak kabul eder olmuşlardı.

Bir gün Ebû Musa el-Eş'arî ile karşılaştı. Cübbesini açmasa onu göremeyecekti. Ebû Musa neşe içinde ona: "Ebû Zer, merhaba kardeşim!" dedi. Ebû Zer onu iterek: "Ben senin kardeşin değilim. Sen vali ve yönetici olmadan önce kardeşindim." dedi.

Aynı şekilde Ebû Hüreyre ile karşılaştı, ondan uzaklaşarak, şöyle dedi. "Benden uzak dur. Sen değil misin valilik alan, bina yapmada yarışan, hayvanlar ve arazi edinen?"

Ebû Hüreyre kendisini müdafaa etmeye ve bu söylentilerden temizlemeye çalıştıysa da olmadı. Çünkü Ebû Zer onun bulunduğu makamı ve serveti çok aşırı buluyordu.

Ebû Zerr'in mantığı, iman ve doğruluk ile şekillenen bir mantıktı. Allah Resûlü ve iki halifesi Ebû Bekir ve Ömer'in (r.anhuma) bıraktıkları bir dünyada, kendi düşünce, amel ve tavırlarıyla yaşıyordu. Bazı insanlar eşitlik hususunu idealist bir görüş olarak ele alırlar; ama onun amacını kavrayamazlar. Ebû Zer ise, bu eşitliği; hayatı ve hayat tarzını belirleyici bir asıl olarak görür. Bu özellikle Allah Resûlü (s.a.v.) ile beraber yaşamış, arkasında namaz kılmış, birlikte cihad etmiş, sözünü dinleyip itaat edeceğine dair biat etmiş kimselerin hayatları için belirleyici bir unsur olmalıydı. Nitekim daha önce belirttiğimiz gibi, mevki ve mal düşkünlüğünde insanların geleceği için bir tehlike seziyor, bundan dolayı da mevkiinin

korunmasında ve mal adaletinde meydana gelecek çarpıklık, ileride ciddi tehlikelerin doğmasına sebebiyet verebilirdi.

* * *

Hayatı boyunca Ebû Zer, Allah Resûlü'nün ve ilk iki halifesinin sancağını taşıdı. Nitekim o, mevki ve servet düşkünlüğünün doğuracağı sonuçları çok iyi biliyordu.

Kendisine Irak valiliği teklif edildiğinde: "Dünyanızı üzerime asla salmayın." demişti.

Arkadaşı bir gün onu üzerinde eski bir elbise ile gördü ve: "Bundan başka elbisen yok mu? Birkaç gün önce yanında iki yeni elbise görmüştüm." deyince, Ebû Zer: "Ey kardeşim oğlu! O iki elbiseyi benden daha muhtaç birine verdim." diye cevap verdi. Arkadaşı: "Vallahi sen o iki elbiseye daha muhtaçsın." dedi. Ebû Zer bunun üzerine: "Allah'ım, bağışla! Arkadaşım, sen dünyayı gözünde büyütüyorsun. Görmüyor musun üzerimde bir gömlek var. Ayrıca cuma namazı için başka bir tane daha var. Sütünü sağdığım bir keçim, binebileceğim bir eşeğim var. Şu içinde bulunduğumuz hâlden daha üstünü var mı?" diye cevap verdi.

Bir gün oturmuş, hadis rivayet ediyor ve şöyle diyordu: "Dostum bana yedi şey emrederek, onları vasiyet etti:

1. Miskinleri ve onlardan düşkün olanları sevmemi,
2. Kendimden daha düşüklere bakıp, daha iyi durumda olanlara imrenmememi,
3. Kimseden bir şey istememememi (dilenci olmamamı),
4. Akraba ile ilişkimi sürdürmemi,
5. Acı da olsa hakikati söylememi,
6. Allah yolunda, kınayıcının kınamasından çekinmememi,
7. "Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâh" sözünü çokça söylememi.

O, bu vasiyeti yaşadı. Hayatını ona uygun yaptı. Öyle ki, kavmi ve ümmeti içinde bir vicdan oldu. İmam Ali şöyle der:

"Bugün Ebû Zer'den başka, kınayıcının kınamasından çekinmeyen kimse kalmadı."

Otoritenin sömürü aracı olarak kullanılmasına ve servet stoklamaya karşı çıkarak yaşadı. Hatayı yıkıp, doğruyu ikame etmek için yaşadı. İyiliği emir, kötülükten nehiy etmenin mesuliyeti ile yaşadı.

Onu fetva vermekten alıkoymak istediler. Bunun üzerine o, sesini daha da yükselterek, engel olana şöyle dedi: "Nefsim, kudret elinde olana yemin olsun ki, kılıcı boğazıma dayasanız ve ben bilsem ki, Allah Resûlü'nden bir kelime olsun, boynum kesilmeden önce aktarabileceğim, onu söylerim."

Keşke müslümanlar o gün onun söz ve nasihatlerini dinleselerdi. Daha başlangıcında işlerin karışmasıyla ortaya çıkan fitne yok olur, tehlikenin hedefi hâline gelen devlet, toplum ve din tehlikelere maruz kalmazdı.

Şu an Ebû Zer ölüm döşeğinde… Şimdiki bulunduğu yeri, Halife Osman'la (r.a) aralarında anlaşmazlık çıktıktan sonra tercih etmişti. Gelin hep birlikte onu son yolculuğuna uğurlayalım ve son nefesindeki hâlini görelim…

Zevcesi Sema yanına oturmuş ağlıyor. O zevcesine soruyor:

"Niçin ağlıyorsun? Ölüm haktır."

Kadıncağız göz yaşları içinde ona cevap veriyor:

"Sen ölüyorsun. Yanımda sana kefen olacak kadar bir bez parçası bile yok."

Ebû Zer tebessüm ederek şöyle diyor: "Sakin ol, ağlama. Bir gün bir toplulukla beraber Resûlulah'ın yanındayken ondan şöyle işittim: "*İçinizden biri bir çölde vefat edecek, mü'minlerden bir topluluk da hazır bulunacak*." O mecliste benimle birlikte bulunanların hepsi bir köyde veya cemaat içinde vefat etti. Benden başkası kalmadı. Ben işte bir çöl ortasında ölüyorum. Yola bak. Mü'minlerden bir topluluk görüyor musun? Vallahi, ne ben yalan söylerim ne de bana yalan söylendi."

Ve Allah'a ruhunu teslim ediyor… Sözü doğru çıkıyor. İşte başlarında sahâbeden Abdullah b. Mes'ûd bulunduğu hâlde çölde seyreden bir kafile...

Daha ulaşmadan önce Abdullah b. Mes'ûd manzarayı görmüştü. Bir ceset ve yanında ağlayan bir kadınla bir çocuk…

İyice yaklaştıklarında manzara daha bir açıklıkla görülebiliyordu. İbn Mes'ûd bakar bakmaz, gözü arkadaşı ve İslâm kardeşi Ebû Zerr'in yüzüne ilişti. Gözleri yaşla doldu. Tertemiz cesedin yanında oturdu ve şöyle dedi: "Allah Resûlü (s.a.v.) ne kadar doğru söylemiş... Tek başına yürür, tek başına ölür ve tek başına dirilirsin."

İbn Mes'ûd oturdu ve "Tek başına yürür… Tek başına ölür… Tek başına dirilirsin…" sözden ne kastedildiğini anlattı.

Bu olay Tebük Gazvesi'nde geçiyor. Hicretin 9. senesi... Resûlullah (s.a.v.) Rumlarla savaşmak için hazırlanılmasını emretti. Çünkü Rumlar, İslâm'a tuzak kurup, yok etmek istiyorlardı. Bunaltıcı sıcakların olduğu meşakkatli günlerde bu çağrı yapıldı. Yol uzak, düşman korkunçtu.

Müslümanlardan bir grup, çeşitli mazeretler ileri sürerek, sefere çıkmadılar.

Allah Resûlü ve sahâbesi sefere çıktı. Yolculuk ilerledikçe, zorluk ve meşakkat daha bir artıyordu. Bazıları geride kaldı: “Ey Allah’ın Resûlü falan geride kaldı.” dediler. Allah Resûlü (s.a.v.): “*Onu bırakın. Eğer onda bir hayır varsa, Allah Teâlâ onu size katacaktır. Eğer hayırdan başka bir şey varsa da Allah sizi ondan kurtarmıştır.*”

Bir ara sahâbe Ebû Zerr’i aradı. Allah Resûlü’ne Ebû Zerr’in geride kaldığını ve devesinin kendisini geciktirdiğini söylediler. Allah Resûlü onlara aynı sözü tekrar etti.

Ebû Zerr’in devesi, açlık ve susuzluktan zayıflamış, adım atamayacak derecede bitkin düşmüştü. Ebû Zer ne kadar çabaladı, hangi çareye başvurduysa kâr etmedi. Bitkinlik, hayvanı iyice çökertiyordu.

Ebû Zer baktı; hayvanla uğraşmaktan geç kalacak ve orduyu kaybedecek. Devenin sırtından indi, yük ve yiyeceklerini sırtına vurdu, yaya olarak hızla yola koyuldu. Bütün çabası, kızgın çöl ortasında Allah Resûlü’ne (s.a.v.) ve sahâbeye yetişmek içindi.

Öğle vakti müslümanlar dinlenmek için konakladılar. İçlerinden biri ufukta, bir toz bulutu gördü. Bir adamın karartısı görülüyordu. Gören adam: “Ey Allah’ın Resûlü! Şu adam yola tek başına çıkmış.” dedi.

Allah Resûlü (s.a.v.): “*Ebû Zer’dir o*.” buyurdu.

Gelen adam hakkında konuşmaya başladılar. Adımlar mesafeyi daralttı, gelen yaklaştı. İşte o zaman tanıdılar. Mübarek yolcu yavaş yavaş yaklaştı. Ayakları kumdan parçalanmış, yükü sırtında ağırlaşmıştı. Ama o kutlu kafileye yetiştiği için bütün bunlara rağmen mutluydu. Allah Resûlü’nden ve mücahit kardeşlerinden geri kalmamıştı.

Kafilenin başına ulaştığında içlerinden biri bağırdı:

“Ya Resûlullah! Vallahi bu Ebû Zer!”

Ebû Zer Allah Resûlü’ne (s.a.v.) doğru yürüdü.

Onu görür görmez Resûlullah’ın yüzünde tatlı bir tebessüm belirdi ve şöyle buyurdu:

“*Ebû Zerr’e Allah rahmet etsin…*

Tek başına yürür...

Tek başına ölür...

Tek başına diriltilir...”

Bugünden, yirmi yıl ve daha fazla bir zaman sonra Ebû Zer tek başına Rebeze’de vefat etmişti.

Hayatı, ondan başkasının ulaşamayacağı bir yolda geçti. Kahramanlığı ve zühdü tarihte tek başına anılacaktır. Aynı şekilde Allah indinde de tek başına diriltilecektir. Çünkü onun erdem ve üstünlükleri o kadar çoktur ki, yanında başka biri için yer bırakmaz!!..

4
BİLÂL b. REBÂH
Korkularla Alay Eden Yiğit

Hz. Ebû Bekir anıldığında Hz. Ömer: “Ebû Bekir efendimizdir, efendimizi azat etmiştir. “ derdi. Bilâl’ı kastederdi bu sözüyle.

Bir adam ki, Hz. Ömer ondan “Efendimiz” diye bahsediyor, o adam yüce ve uludur. Koyu esmer tenli, zayıf yapılı, oldukça uzun boylu, sık saçlı, seyrek sakallı biriydi. Bilâl, ravilerin anlattığına göre; kendisinde üstünlük görülmesini ve övgü yapılmasını duymak istemez, böyle bir durumda başını eğer, gözlerini indirir ve şöyle derdi: “Ben ancak bir Habeşîyim. Düne kadar da köleydim.”

Düne kadar da köle olan bu Habeşî kimdi? Bu Habeşî, Bilâl b. Rebâh idi. O, İslâm’ın müezzini, putları söküp atan, iman ve doğruluk mucizelerinden biri…

İslâm’ın doğuşundan günümüze ve Allah’ın dilediği zamana kadar karşılaştığımız her on müslümandan en az yedisi Bilâl’ı tanıyor. Asıllar ve nesiller boyu yüz milyonlarca müslüman Bilâl’ı tanıyor, ismini biliyor rolünü öğreniyor. Tıpkı ilk iki büyük halife Ebû Bekir ve Ömer’i tanıdıkları gibi.

Mısır, Pakistan, Malezya, Çin, Amerika, Avrupa, Rusya, Irak, Suriye, Türkiye, İran, Sudan, Tunus, Cezayir, Fas’taki, Afrika derinliklerinde ve Uzakdoğu’da, ilk okulda okuyan müslüman çocukların herhangi birine: “Ey küçük, Bilâl kimdir?” diye sorsan o hemen: “Allah Resûlü’nün müezzinidir.” diye cevap verecek ve ekleyecek: “Sahibi kızgın taşlarla zulüm ederken, o “Ahad, Ahad” diyen köle…

İslâm’ın bağışladığı bu sonsuz nimeti gördüğünde bil ki, Bilâl müslüman olmadan önce sadece bir köle idi. Hurma bahçelerinde efendisinin develerini güderdi. Eğer İslâm olmasaydı, acı kölelik içinde yuvarlanıp gidecek, neticede ölümün pençesine düşüp, unutulacaktı.

Ama imanı ve yüce dini onu yüksek bir mevkiye, İslâm büyükleri arasına soktu.

Nice makam, mevki, servet sahibi olan kimseler Habeşî kölenin ulaştığı sonsuz nimete ulaşamadılar.

Nice tarihî kahramanlar Bilâl’ın elde ettiği şöhrete eremediler.

Derisinin siyahlığı, soyunun ve nesebinin düşüklüğü, azat olmuş bir köle olması, İslâm’ı seçtiğinde en yüksek makama ulaşmasına engel olmadı. Onu bu makama çıkaran doğruluğu, kesin imanı, temizliği ve gayreti idi.

İnsanlar zannederler ki, kökeni uzaklara dayanan… ailesi ve desteği olmayan… kendisini parayla satın alan efendisine ait bir mülk olup, kendi yaşamına sahip olmayan… efendisinin ihtirasları ile devesi ve sürüleri arasında gidip gelen… Bilâl gibi bir köle…

Zannederler ki, böyle birisi ne bir şeye güç yetirebilir ne de bir şey olur.

O ise bütün zanları boşa çıkardı. İman etmeye muktedir oldu. Ondan başkasının böyle bir şeye güç yetirmesi ne mümkün?! Sonra İslâm'ın ve Allah Resûlü’nün ilk müezzini oldu. Halbuki bu müezzinliği müslüman olan ve Resûlullah’a tâbi olan bütün Kureyş uluları ve seçkinleri arzu ediyorlardı.

Evet... Bilâl b. Rebâh...

Hangi kahramanlık, hangi yücelik onu, şu üç kelimeden daha güzel ifade edebilir? “Bilâl b. Rebâh”

Siyahîlerden bir Habeşî... Kader onu, tıpkı cariye olan annesi gibi, Mekke'de Benî Cumah kabilesine köle yapmıştı.

Köle hayatı yaşıyordu. Günleri monotonluk içinde geçiyordu, ne kendisine bir hak tanınıyor ne de yarını için bir düşünce taşıyordu.

Muhammed'in (s.a.v.) haberi gelmeye başladı. İnsanlar aralarında konuşuyor ve birbirlerine naklediyorlardı. O da efendilerine ve onların misafirlerine kulak verip dinliyordu. Özellikle Ümeyye b. Halef'in anlattıklarına... Çünkü Bilâl onun kölesiydi. Ayrıca bu adam arkadaşlarıyla ve kabilesiyle birlikte sürekli kin, nefret ve öfkeyle Allah Resûlü'nden bahsediyorlardı.

Bu dinlemeleri esnasında yeni din ve dini getiren kişi hakkında yapılan öfkeli, kin dolu, uygunsuz konuşmalara tanık oluyordu. Yaşadığı çevrede bu yepyeni bir oluşumdu, onun için. Aynı şekilde Muhammed'in şerefi, doğruluğu ve de emin bir kimse oluşuna dair sözleri sıkça duyuyordu.

Evet... Onların, Muhammed'in (s.a.v.) getirdikleri karşısında hayretler içinde kaldıklarını görüyordu.

Kendi aralarında şöyle diyorlardı: "Muhammed şu ana kadar ne bir yalan söylemiş, ne bir büyü yapmış, ne de kendisinde delilik görülmüş bir kimsedir. Ancak onun dinine girmek isteyenleri engellemek için bütün bu uygunsuz sıfatları ona yakıştırmalıyız."

Onlardan onun emin kimse olduğunu işitiyordu. Vefasını, mertliğini, temizliğini ve ahlâkî üstünlüğüne dair sözler işitiyordu.

Yine onların gizli gizli konuşmalarından, Hz. Muhammed'e (s.a.v.) karşı çıkmalarının ve düşmanlıklarının sebeplerini anlıyordu. Onlar ona iki şeyi korumak uğruna karşı çıkıyorlardı: Birinci olarak, atalarının dinini; ikinci olarak, Kureyş'in itibarını korumak. Bu itibar ki, Mekke'yi dinî merkez ve âdeta yarım adanın başkenti durumuna getirmişti. Son olarak ise, Haşim oğullarına olan kinleri, yani Peygamber'in başka bir kabileden değil de onlardan çıkmasını kabullenememeleri.

Bir gün Bilâl b. Rebâh Allah'ın nurunu gördü ve ruhunun derinliklerinden titreşimler hissetti. Hemen Hz. Peygamber'e gitti ve müslüman oldu.

Bilâl'ın müslüman olduğu haberi çok geçmeden her tarafta yayıldı. Benî Cümah ulularının kulaklarına kadar vardı. Bu ulular, kibir ve gurur kaleleriydiler.

Bütün şeytanlar Ümeyye b. Halef'in göğsünde toplanmış, onu kışkırtıyorlardı. Kölelerinden birinin müslüman olmasından dolayı gururunun incineceğini telkin ediyorlardı.

Nasıl olur da Habeşî bir köle müslüman olup, Muhammed'e (s.a.v.) tâbi olur?!..

Ümeyye kendi kendine: "Hiç önemli değil, bugün güneş batımına kadar sadece bir köle müslüman oldu." diyordu.

Ama güneş sadece Bilâl'ın müslüman olmasıyla batmayacak, bütün Kureyş'in putlarının yıkıldığı günleri de gösterecekti.

* * *

Bilâl'ın müslüman olması, sadece İslâm için bir şeref değil; bütün insanlık için şerefti.

Azabın en katısına maruz kaldı. Allah sanki onu, insanlık için bir örnek kılmıştı. Siyah derili bir köle, imanı bulduğu ve Allah'a sığındığında horlanamaz ve kötülenemez. Bilâl, hem o zaman hem de ondan sonra yaşayan bütün insanlara açık bir ders verdi: Vicdan hürriyeti, ne dünya dolusu altınla değişilir, ne de dünya dolusu işkence ile vazgeçilir.

Çırılçıplak kor üzerine yatırıldı, dininden dönmesi, Muhammed'den (s.a.v.) yüz çevirmesi için işkenceler yapıldı. Allah Resûlü ve İslâm, bu güçsüz Habeşî köleyi, kimliğini korumada ve özgürlüğünü savunmada insanlığa üstad kıldı.

Güneşin en kızgın olduğu bir zamanda çıkarıyorlar, çölün cehennemî sıcağı altında taşların üzerine yatırıyorlar, üzerine de ancak birkaç kişinin taşıyabildiği koca kayaları koyuyorlardı. Ve bu vahşi azap, her gün tekrar ediliyordu. Sonunda Bilâl'a yapılan bu korkunç işkence karşısında bazı cellatların kalpleri biraz olsun yumuşadı. Aslında kendileri perişan olmuştu. Bilâl putlarını bir kelimeyle olsun iyilikle ansa, yol vereceklerdi. Kureyş'in yüzüne bakamaz olmuşlar, bir köle karşısında hezimete uğramışlardı.

Hatta bu kelimeyi kalbinden değil de sadece diliyle söylese, imanını kaybetmeksizin hayatını ve kendisini kurtaracaktı. Bilâl bu bir kelimeyi bile söylemeyi reddetti!..

Evet, o bir kelimeyi söylemeyi reddetmiş, onun yerine ölümsüz nakaratını tekrarlamaya başlamıştı:

"Ahad, Ahad! (Allah Bir, Allah Bir)"

Cellatları ona bağırdılar. Ona doğru yöneldiler ve: "Lat ve Uzza'yı söyle!" diye zorladılar. Onlara cevap verdi:

"Ahad Ahad!"

Onlar, "Bizim söylediğimizin aynısını söyle" dedikçe, âdeta onlarla dalga geçer gibi:

"Benim dilim sizin dediğinizi söyleyemiyor." diyordu. Bilâl kızgın taşların üzerine yatırırlar, üzerinden kaynar sular dökülür. Güneş sararmaya, batmaya yakın hâl almaya başlayınca kaldırılır, boğazına bir ip geçirilir, sonra çocuklara, Mekke'nin sokaklarında dolaştırmaları söylenir. Ama Bilâl'ın dilinde hep o eski nakarat: "Ahad Ahad!.."

Gece olduğunda ise, sanki onunla pazarlık ediyorlar ve: "Yarın ilâhlarımızı hayırla an. Rabbim Lat ve Uzza'dır, de. Biz de seni bırakalım. Çünkü sana işkence etmekten yorulduk. Sanki biz işkence edilen durumuna düştük."

Bilâl kesin imanı ve azameti ile: "Ahad Ahad!.." diye cevapladı.

Kendisine iyi adam rolü verilen birisi Bilâl'a şirin görünerek, onun iyiliği için çalışıyormuş gibi şöyle dedi: "Ey Ümeyye sen git! Bugünden sonra Lat asla azap etmeyecek. Bilâl bizden biridir. Annesi de cariyemizdir. Bilâl, müslüman olduğu için Kureyş'in dedikodumuzu yapıp, bizi alaya almasına asla razı olmaz."

Bilâl, bu yalancı ve hain yüzlere gözünü aralayarak baktı ve fecir aydınlığı gibi tebessüm ederek, onları zelzeleye tutulmuş gibi sarsan bütün heybetiyle:

"Ahad Ahad!" dedi.

Sabah oldu. Öğlenin kavurucu sıcaklığı yaklaştı ve Bilâl alınıp çöle götürüldü. O ise sabırlı, ruhen dimdik ve inancında tavizsizdi.

Ebû Bekir (r.a.) onlar Bilâl'a bütün acımasızlıklarıyla işkence ederlerken geldi ve haykırdı: "Rabbim Allah! diyen birini mi öldüreceksiniz?"

Sonra Ümeyye'ye bağırdı: "Kaç para istiyorsan al. Ama onu serbest bırak!" Denizde boğulmamak için çırpınan Ümeyye'ye sanki bir can simidi yetişmişti. Yüzü gülmüş, içini mutluluk kaplamıştı, Ebû Bekir'in para teklifi üzerine... Çünkü Bilâl'a işkence etmek, kendileri için azap hâline dönmüş, dayanılmaz bir durum almıştı. Ayrıca onlar tüccar milletti. Bilâl'ın birkaç kuruşa satılması ölmesinden daha iyiydi.

Ebû Bekir'e Bilâl'ı sattılar. O da hemen oracıkta Bilâl'ı hürriyetine kavuşturdu. Artık Bilâl hür insanlar arasındaki yerini almıştı.

Ebû Bekir'in Bilâl'ı hürriyetine kavuşturduktan sonra yanına gelen Ümeyye: "Lat ve Menat'a yemin olsun ki, 1 Ukiyye bile verseydin, onu sana satacaktım." dedi. Onların bu yılgınlığını anlayan Ebû Bekir, kardeşi Bilâl'ın derecesini onlara göstermek için: "Allah'a yemin olsun ki, sen de 100 Ukiyye isteseydin, onu tastamam verecektim." dedi.

Arkadaşlarıyla beraber Allah Resûlü'ne (s.a.v.) gittiler ve hürriyetine kavuştuğunu müjdelediler. Büyük bir bayram olmuştu.

Allah Resûlü ve bütün sahâbesi Medine'ye hicret ettikten sonra namaz için ezan okunmasını gerekli gördü Resûlullah (s.a.v.).

Ama günde beş vakit ezanı kim okuyacaktı? Ki onun tekbir ve tehliliyle bütün ufuklar yankılansın.

İşte o Bilâl'dır... İşkence altında senelerdir, "Allahu Ahad, Allahu Ahad" diye inlemişti. Ve Allah Resûlü'nün (s.a.v.) tercihi gerçekleşti; Bilâl İslâm'ın ilk müezzini oldu.

Allahu ekber, Allahu ekber

Allahu ekber, Allahu ekber
Eşhedü en lâ ilâhe illallah
Eşhedü en lâ ilâhe illallah
Eşhedü enne Muhammeden Resûlullah
Eşhedü enne Muhammeden Resûlullah
Hayye ala’s-salâh,
Hayye ala’s-salâh
Hayye ale’l-felâh
Hayye ale’l-felâh
Allahu ekber, Allahu ekber
Lâ ilâhe illallah

Medine’ye saldıran Kureyş ordusuyla müslümanlar arasında harp çıktı. Savaş çok şiddetli cereyan ediyordu. Bilâl düşman üzerine bir kartal gibi saldırıyordu. Bu ilk gazve yani Bedir’di. Nitekim Resûlullah (s.a.v.) bu savaşta parolanın “Ahad, Ahad!” olmasını emretmişti.

Kureyş, en küçüğünden en yaşlısına kadar bu savaşa katılmıştı.

Ümeyye b. Halef, harbe çıkmaktan vazgeçmek istemişti. Bu adam, Bilâl’a ölümüne işkence eden efendisi idi. Eğer arkadaşı Ukbe b. Ebû Muayt onun korkaklığını ve savaştan geri kalma haberini duyup, yüzüne vurmasaydı, çıkmama isteğini yerine getirecekti. Ukbe, elinde bir buhurdanlık taşıyarak ona gelmiş ve bütün kavminin için buhurdanlığı önüne atıp: “Al bununla tütsülen, çünkü sen kadınlardan birisin!” demişti.

Bunun üzerine Ümeyye haykırarak: “Allah senin de getirdiğinin de belasını versin!” demişti. Bu olayın akabinde savaşa çıkmaktan başka yol bulamadı ve mecburen çıktı. Kaderin cilvesi işte, bazen dürer, bazen açar.

Ukbe b. Ebû Muayt, Ümeyye’yi Bilâl’a ve diğer mustazaflara işkenceye kışkırtan en azılı kâfirdi. Bugün aynı azılı kâfir Ümeyye’yi savaşa çıkmaya zorluyordu. Çünkü Bedir Ümeyye için ölüm döşeği olacaktı. Aynı şekilde Ukbe için de...

Halbuki Ümeyye savaşa çıkmayacaktı, eğer Ukbe kendisini teşhir edip, çıkmak zorunda bırakmasaydı. Ama Allah, emrini yerine getirendir. Ümeyye savaş meydanına çıkmalıydı. Çünkü onunla, Allah’ın kullarından birinin görülecek eski bir hesabı vardı. Ve hesabın görülme vakti gelmişti. Kaldı ki, hesap görücü Allah ölmez. Eden, bulur!

Kader, böyle zalimler için zamanı ve zemini yerli yerinde hazırlardı. Ukbe, Ümeyye’yi kendi ölümüne teşvik edecekti, tıpkı Bilâl’ın üzerine kışkırttığı gibi. Ümeyye de öleceği yere doğru adım adım yaklaşacaktı.

Ümeyye’nin ölümü kimin elinde gerçekleşecek? Elbetteki Bilâl’ın… Tek başına Bilâl’ın. Ümeyye’nin zincirler vurduğu el yapacak bunu... Acılar içinde kıvrandırdığı el…

İşte bugün, Bedir gününde kaderin belirlediği hesaplaşmalar gerçekleşecek. Kureyş cellatları yaptıklarının cezasını bulacaktı.

Her şey tamamdı. İki taraf arasında savaş başlayıp da müslümanlar tarafından “Ahad, Ahad!” sesleri afakı inletince, Ümeyye’nin kalbi güm güm vurmaya başladı ve korktuğu başına geldi.

Dün işkence altındaki kölesinin tekrarladığı sözler, bugün İslâm’ın ve müslümanların parolası olmuştu: “Ahad Ahad!”

Bu nasıl olmuştu?

Bu kadar çabuk, bu kadar hızla gelişerek...

Kılıçlar şakırdadı, çarpışma kızıştı. Savaş sona ererken Ümeyye, Abdurrahman b. Avf ile karşılaştı ve ona sığındı. Onun hayatını bağışlayacağını umarak, esiri olmak istedi. Abdurrahman b. Avf bunu kabul etti ve esirlerin bulunduğu yere doğru onu götürdü. Yolda Bilâl’la karşılaştı ve Bilâl haykırdı: “Küfrün başı Ümeyye b. Halef! O kurtulursa ben buna dayanamam!” Gurur ve kibir yüklü başı yerinden ayırmak için kılıcını kaldırdı; ama tam o sırada Abdurrahman b. Avf seslendi:

“Ya Bilâl! O benim esirimdir.”

Esir mi? Savaş alanı alev alev yanıyor.

Esir mi? Az önce müslümanlara indirdiği darbelerin kanı kılıcından damlıyor. Hayır. Bu Ümeyye'nin sinsice planıydı ve canını kurtarmak için kendini Abdurrahman'a esir etmesi bir oyundan ibaretti, Bilâl'a göre. Daha önce bu oyunu yeteri kadar uygulamıştı. Bugün artık bu oyunu sürdürememeli, ona bu fırsat tanınmamalıydı.

Fakat Bilâl tek başına din kardeşi Abdurrahman'ın himayesinde olan bir kâfiri elde edemeyeceğini anladı. Var gücüyle bütün müslümanlara bağırdı:

"Ey Allah'ın erleri! İşte küfrün başı Ümeyye! Eğer o kurtulursa ben dayanamam!"

Bir grup müslüman o tarafa geldi ve Ümeyye ile oğlunun etrafını sardılar. Artık Abdurrahman b. Avf bir şey yapamazdı. Onları hiçbir şekilde koruyamazdı. Artık onu zırhı bile kurtaramazdı.

Bilâl bir aslan gibi kükredi, "Ahad Ahad!" narasıyla Ümeyye'nin, küfrün elebaşısının başını gövdesinden ayırdı.

* * *

Böyle bir durumda Bilâl'ın müsamaha göstermesini istemek hakkımız olmasa gerek. Eğer bu karşılaşma başka şartlar altında gerçekleşmiş olsaydı, iman ve takvası böyle olan bir insanın hoşgörüde cimrilik göstereceği düşünülemezdi.

Fakat buradaki karşılaşma savaş alanında oluyor. Her fırka, hasmını yok etmek için geliyor. Kılıçlar parlıyor, insanlar ölümüne birbirine saldırıyor, cesetler üst üste yığılıyor. İşte tam bu sırada Bilâl, Ümeyye'yi görüyor. Bu adam ki, Bilâl'ın vücudunda bir parmaklık olsun işkence edilmedik yer bırakmadı.

Onu nerede ve nasıl görüyor?

Harp meydanında… Kılıcıyla önüne gelen müslümanın başını vurmak için geldiği yerde… Şayet Bilâl'a de ulaşsa onun da başını vuracaktı.

İşte böyle bir ortamda iki kişi karşılaşıyor. Hiçbir mantık bu durumda Bilâl'dan Ümeyye'yi affetmesini bekleyemez.

* * *

Günler geçti ve Mekke fetih olundu. Allah Resûlü on bin müslüman savaşçının başında, Allah'a şükrederek ve tekbirler getirerek Mekke'ye girdi. İlk olarak Kâbe'ye yöneldi. Bu mukaddes mekanı Kureyş senelerdir put deposu yapmıştı.

Hak geldi, bâtıl yok oldu.

Bugün artık, Lat yok, Uzza yok, Hübel yok! Bugünden sonra insanlar taşlara, heykellere tapmayacak. Eşi, benzeri olmayan bir tek, yüce ve aşkın olan Allah'tan başkasına ibadet etmeyecek.

Bilâl'la beraber Allah Resûlü (s.a.v.) Kâbe'ye girdi.

Allah Resûlü girer girmez, Hz. İbrahim'i temsil etmek üzere yapılmış ve okları çeken olarak bilinen puta yöneldi. Bu duruma kızıp şöyle buyurdu:

"*Allah onları helak etsin! Büyüğümüz İbrahim, ne şans oku çekerdi, ne yahudi ne de hıristiyan idi. O, tam bir müslüman idi. Asla müşriklerden değildi*."

Bilâl'a Kâbe'nin damına çıkıp, ezan okumasını emrettiler… Bilâl ezan okuyor... Bu ne güzel bir an, cıvıl cıvıl bir mekan... Mekke'de hayat donmuş, binlerce Müslüman ayakta, huzur içinde ezanı dinliyorlar. Bilâl'ı dinliyorlar.

Evlerinde müşrikler nerdeyse tasdik edecekler.

İşte Muhammed (s.a.v.) ve malını mülkünü geride bırakıp sürülen mü'minler. Bu Hakk'ın ta kendisi değil mi? Yirmi bin müslüman işte onun etrafında... Bu Hak değil mi? Biz onu attık, onunla savaştık, en sevimli yakınlarını öldürdük. Bu gerçek değil mi? Biz onun önünde esirler iken o bize döndü ve :

"*Gidiniz, sizler hürsünüz*." dedi.

Kureyş ulularından üç kişi, Kâbe'nin biraz uzağına oturmuşlar, Bilâl'ın, putlarını ayaklan altına

alıp onlara hakaret etmesinden dolayı yüzlerini ateş basıyordu. Bütün ufukları kaplayan gür sesi dört bir yanda yankılanıyordu.

Bu üç kişi, Ebû Süfyân b. Harb, Attab b. Üseyd ve Hişam b. Hâris idi. Ebû Süfyân az önce müslüman olmuştu, son ikisi henüz müslüman olmamışlardı.

Attab gözü, ezanı âdeta terennüm etmekte olan Bilâl'ın üzerinde olduğu hâlde şöyle dedi.

"Allah buna ne güzel ikramda bulunmuş!"

"Allah mı? Eğer Muhammed'in hak olduğunu bilsem, ona tâbi olurdum!" diye cevap verdi Hâris. Ebû Süfyân onların sözlerini kesti.

"Ben hiçbir şey demiyorum. Eğer konuşursam, onun ne kadar akıllı olduğunu haber vermiş olurum."

Allah elçisi, Kâbe'ye geldiğinde o üç kişiyi gördü. Yüzlerindeki ifadeyi bir anda okudu. Gözleri pırıl pırıl olmuştu, Allah'ın nuruyla...

"Biliyorum konuştuğunuz şeyleri." dedi. Ve onlara konuşmalarını bir bir söyledi. Hâris ve Attab haykırdılar:

"Şehâdet ediyoruz ki, sen peygambersin. Biz kimseden böyle bir şey işitmedik. Yeni bir kalple Bilâl'a yöneldiler. Kalplerinde Allah'ın elçisinin Mekke'ye ilk girişindeki hitabesi canlandı:

"*Ey Kureyş topluluğu! Allah sizden cahiliye saygısını ve babalarınıza gereksiz tazim etmeyi kaldırmıştır. İnsanlar Âdem'dendir. Âdem ise topraktandır*."

* * *

Bilâl, Resûlullah (s.a.v.) ile beraber yaşamış, onun gördüğü her şeye tanık olmuştur. Namaz için ezan okudu, insanları namaza davet etti. İnsanları zulmetten nura, kölelikten hürriyete çıkaran bu yüce dinin sembollerini korudu.

İslâm'ın sesini en yükseklere çıkardı. Müslümanların durumunu da yüceltti. Her geçen gün Bilâl, Allah Resûlüne (s.a.v.) olan kalbî yakınlığını artırdı. Öyle ki, Resûlullah (s.a.v.) onu: "*Cennetliklerden bir adam*" diye niteledi. Ama Bilâl, eskiden olduğu gibi yine cömert ve mütevazı biri olarak kaldı. Bir büyüklük havasına kapılmadı. Her fırsatta "Habeşî ve daha dün bir köle olduğunu" söylerdi.

Bir gün kendisi ve kardeşi için nişan yapmak üzere bir adamın iki kızını istemeye gitti ve adama şöyle dedi: "Ben Bilâl'ım, bu da kardeşim. İkimiz de Habeşî birer köle idik. Dalaletteyken Allah bize hidâyet nasip etti. Köleyken hürriyetimize kavuşturdu. Eğer kızlarını bizimle evlendirirsen, Allah'a şükürler olsun deriz. Eğer bizi bundan mahrum edersen Allah büyüktür."

* * *

Allah Resûlü öte dünyaya kendisi Rabbinden razı, Rabbi de kendisinden razı bir hâlde göçtü. Onun yerine Hz. Ebû Bekir halife olarak geçti.

Bilâl, Resûlullah'ın (s.a.v.) halifesine gitti ve "Ey Allah Resûlü'nün halifesi! Resûlullah'tan işittim ki, "Mü'minin amelinin en faziletlisi Allah yolunda cihattır." dedi.

Hz. Ebû Bekir: "Ne istiyorsun ey Bilâl?"

Bilâl: "Allah yolunda sınırlarda cihad etmek ve ölmek."

Hz. Ebû Bekir: "Kim bize ezan okuyacak?"

Bilâl iki gözü iki çeşme: "Ben Allah Resûlü'nden sonra hiç kimse için ezan okuyamam."

Ebû Bekir: "Kal ve bize ezan oku ey Bilâl!

Bilâl: "Eğer beni kendin için tutacaksan dilediğini yap! Yok eğer Allah için tutacaksan, beni bana bırak."

Ebû Bekir: "Seni Allah için tutuyorum ey Bilâl."

Raviler ihtilaf ettiler ama bir kısmı onun bu olaydan sonra Şam'a gittiğini ve orada mücahit ve murabıt olarak yaşadığını kaydederler. Bir kısım da onun Ebû Bekir'in (r.a.) ricasını kabul ettiğini, ancak Ömer (r.a.) halife olduktan sonra ondan izin istediğini ve Şam'a gittiğini kaydederler.

Her halükarda Bilâl cihat için sınırlara gitmiş ve İslâm devletinin sınır muhafızlarından biri

olmuştu. Böylelikle Allah Resûlü'ne (s.a.v.) kavuşurken en hayırlı amel üzerine olacaktı.

Son ezanı, Hz. Ömer'in hilafeti sırasında halkın Ömer'den Bilâl'ın bir vakit olsun ezan okumasını istemeleriyle okudu.

Halife, Bilâl'ı çağırmış, namaz vaktinin geldiğini söylemiş ve ezan okumasını istemişti. Bilâl çıkmış ve ezan okumuştu. Bütün sahâbe ağlamış, âdeta Resûlullah'ın devrini tekrar yaşamışlardı, Bilâl'ın ezanıyla... Daha önce hiç ağlamadıkları şekilde ağladılar. Halife Ömer (r.a.) en çok ağlayandı.

Bilâl, Şam'da Allah yolunda İslâm sınırlarını koruma görevindeyken vefat etti.

5

ABDULLAH b. ÖMER

Müdavim ve Tövbekâr

Uzun ömrünün sonuna doğru şöyle anlatıyordu:

"Resûlullah (s.a.v.) ile anlaştık. Şu güne kadar ne anlaşmamızı bozdum ne de değiştirdim. Hiçbir fitneci ile anlaşmadım. Bir mü'mini de uykusunda rahatsız etmedim."

Bu sözler seksen sene yaşamış, salih bir kimsenin hayatının güvenilir bir özetidir. Daha on üç yaşındayken Allah Resülü (s.a.v.) ile birlikte olmuştur. Babası onu Bedir Savaşı'na götürmek istedi; ancak Resûlullah (s.a.v.) yaşının küçüklüğü nedeniyle kabul etmedi.

Bundan önce de babası onu Medine'ye hicretinde yanına arkadaş olarak almıştı. Böylelikle çocukluktan erkekliğe ilk geçiş döneminde Allah Resûlü'ne ulaşmış, İslâm ile tanışmıştı.

O günden bugüne yani Allah'ın kendisine verdiği seksen yıllık uzun ömrünün sonuna kadar Allah Resûlü'ne verdiği sözden yaptığı anlaşmadan kıl kadar sapmadığını görüyoruz.

Birçok meziyetlere de sahipti Abdullah b. Ömer. İlmi, tevazusu, istikameti, cömertliği, takvası, ibadette devamlılığı, doğruluğu bunlardan bazılarıydı.

Bütün bu meziyetlerle İbn Ömer âdeta boyanmış, şahsiyet kazanmış, hayatını biçimlendirmişti.

Babasından birçok iyi şey öğrendi. Babası ile birlikte Resûlullah'tan iyilik, güzellik ve yüceliklerin tamamını öğrendi.

Babası gibi Allah'a ve Resûlü'ne olan imanını en güzel kıvamda yaptı. Öyle ki âdeta yaşantısında Allah Resûlü'nün adımlarını takip ederdi.

Allah Resûlü (s.a.v.) bir işi nasıl yapıyor, bakar ve onu dikkatli gözler, muhafaza ederdi. Örneğin: Allah Resûlü (s.a.v.) bir yerde namaz mı kıldı? Aynı yerde İbn Ömer de kılardı.

Resûlullah (s.a.v.) bir yerde durup dua mı etti, o da orada durur, dua ederdi.

Allah Resûlü (s.a.v.) bir yerde devesinden inmiş ve iki rekat namaz kılmıştı. İbn Ömer de oraya her geldiğinde devesinden iner ve iki rekat namaz kılardı.

Allah Resûlü (s.a.v.) Mekke'de bir yerde devesini döndürmüş, sonra inerek, iki rekat namaz kılmıştı. Abdullah o yere her geldiğinde devesini döndürür, çöktürür, sonra da iki rekat namaz kılardı. Tıpkı Allah Resûlü'nün (s.a.v.) yaptığı gibi...

İbn Ömer, Resûlullah'a olan bağlılığında son derece ileriydi. Hatta mü'minlerin annesi Hz. Aişe şöyle demişti: "İbn Ömer gibi, Allah Resûlü'nü konakladığı yerlerde takip eden kimse yoktur."

Uzun ömrü işte bu minval üzere geçti. Öyle ki, bir zaman sonra müslümanlardan bir salih kişi şöyle dua ediyordu: "Allah'ım, Abdullah b. Ömer'i ben yaşadığım sürece yaşat da ona tâbi olayım. Çünkü Resûlullah'ın (s.a.v.) sünnetine ondan daha bağlı birini bilmiyorum."

* * *

Bu derece sağlam araştırıcılığı, sünnete bağlılığı nedeniyle İbn Ömer, harfiyen hatırlamadığı hiçbir hadisi rivayet etmemiştir.

Aynı asırda yaşayanlar şöyle demiştir: “Bir hadise ilave yapmak ya da onu eksiltmekten Abdullah b. Ömer’den daha fazla korkan, kaçınan başka bir sahabî yoktur.”

Fetvalarında da aynı titizliğe sahipti.

Nitekim bir gün birisi ona bir mesele hakkında fetva sormak için gelmişti. Adamı dinleyince: “Bu konuda bir şey bilmiyorum.” demiştir. Adam da yoluna gitmiştir. Adam daha birkaç adım uzaklaşmıştı ki, İbn Ömer sevincinden elini birbirine vurmuş ve:

“İbn Ömer’e bilmediği bir şey soruldu, o da “bilmiyorum” dedi!” demiştir içinden.

Bir içtihatta bulunup da hata etmekten çok korkuyordu. Halbuki o biliyordu ki içtihatta hata eden bir sevap, doğruyu bulan iki sevap alırdı. Ancak takvası, onun fetva verme cesaretini yok ediyordu.

Aynı şekilde kadı olarak tayin edilmekten de kaçınmıştır. Halbuki kadılık makamı, devletin ve toplumun en yüksek makamı idi. Onu elde edenler hem çok servet, hem de yüksek bir statü edinirdi.

Abdullah b. Ömer’in servete, makama, taltife ihtiyacı yoktu. Halife Osman (r.a.) bir gün onu çağırdı, kadılık yapmasını istedi. O özür beyan etti. Hz. Osman ısrar edince özrünü yineledi. Hz. Osman’ın: “Bana karşı mı geliyorsun?” diye sorması üzerine İbn Ömer cevap verdi:

“Asla! Bildiğim kadarıyla kadılar üç çeşittir:

1. Cehaletle hüküm veren. Bu cehennemdedir.
2. Canının istediği gibi hüküm veren. Bu da cehennemdedir.
3. İçtihat eden ve isabet eden. Bu ona yeter, ne günah kazanır ve ne de sevap alır.

Bu konuda affımı diliyorum.”

Hz. Osman, bu sözlerini başkalarına aktarmaması kaydıyla İbn Ömer’i affetti.

Bu durum, Hz. Osman’ın cemiyette İbn Ömer’i iyi bildiğini gösteriyor.

Şayet İbn Ömer’in bu söylediklerini diğer salih kimseler de duyacak olurlarsa, Hz. Osman muttaki bir kadı bulmakta bir hayli zorlanabilirdi.

Bütün bunlar İbn Ömer’e olumsuz bir görüntü veriyordu. Halbuki durum böyle değildi. Abdullah b. Ömer kadılıktan kaçınmıyor, kendisinin buna uygun olmadığını düşünüyordu. Şu da var ki, Resûlullah’ın (s.a.v.) sahâbesinden birçok salih kimse var ve bunlar bilfiil kaza ve fetva işiyle meşgul olmaktalar zaten.

İbn Ömer ne kaza makamının dondurulmasından, ne uygun olmayan kimselerin ellerine verilmesinden yanaydı. Ancak kendisi bu makamdan uzak durmak istiyordu... Böylelikle ibadetle meşgul olmak istiyor.

Nitekim bu dönemde birçok yerler fethedilmiş, servet oldukça artmış, makam ve mevki çoğalmıştı. Bu durum bazı mü’minlerin kalplerinin eğrilmesine ve bazı sapmalara neden oluyordu. İbn Ömer gibi bazı sahabîler bu yanlışlıklara karşı çıkmış, iyilik ve güzellikte örneklik rolü oynamışlardır... Böylelikle toplum içinde bir ölçüde olsun fitnenin beli kırılmış oluyordu.

* * *

İbn Ömer sanki geceye kardeşti. Âdeta bütün geceyi namazla geçirirdi. Gündüzün de dostuydu, istiğfar ve ağlamakla geçirirdi.

Gençliğinde bir rüya gördü. Allah Resûlü (s.a.v.) onu yorumladı. Bizzat o, rüyasını şöyle anlatır: “Resûlullah’ın zamanında (rüyamda) elimde kalın bir kumaş parçası gördüm. İstiyordum ki, o beni uçursun, cennete götürsün. O sırada iki adamın geldiklerini gördüm. Beni cehenneme götürmek istiyorlardı. Bir melek onları karşıladı ve “Onu korkutmayın!” dedi. Onlar da beni bıraktılar.

Rüyamı kız kardeşim Hafsa Resûlullah’a (s.a.v.) anlattı. O da: “*Abdullah ne güzel adam!*

Geceleri namaz kılsa ve bu namazı çoğaltsa…" buyurdu."

O günden sonra ölünceye kadar gece ibadetini yolculukta olsun, mukim iken olsun, asla terk etmedi.

Namaz kılıyor, Kur'ân okuyor, Rabbini bol bol anıyordu. Babasına çok benziyordu. Sakındırma âyetlerini okuyunca, gözlerinden yaşlar boşalıyordu.

Ubeyd b. Ümeyr şöyle der:

"Bir gün ona:

"*Her ümmetten bir şahit getirdiğimiz ve seni de onlara şahit olarak gösterdiğimiz zaman durumları nasıl olacak?*

Küfür yoluna sapıp, Peygamberi dinlemeyenler, o gün yerin dibine batırılmayı temenni ederler ve Allah'tan hiçbir haberi gizleyemezler." (Nisa, 4l-42)

âyetlerini okuyunca o kadar çok ağladı ki, sakalları göz yaşlarından ıslandı."

Bir gün din kardeşleri arasına oturdu ve şu ayetleri okudu:

"*İnsanlardan alırken ölçüp tarttıklarında tam, onlara vermek için ölçüp tarttıklarında noksan yapan hilekârlara yazıklar olsun! Onlar düşünmezler mi ki, kendileri büyük bir günde hesap vermek için diriltilecekler. Öyle bir gün ki, insanlar o günde âlemlerin Rabbi huzurunda divan duracaklar*." (Mutaffifin, l-6)

Sonra âyeti tekrar okudu, göz yaşları yağmur gibi iniyordu. Hatta coşku ve ağlamasından yığıldı kaldı.

Cömertliği, zühdü ve takvası, kendinden ayrılmaz üçlü ittifaktı sanki. Bütün bu faziletler onda aynı anda toplanmıştı. Verdiğinde bol bol verirdi, çünkü hayatının yarısında güvenilir bir tüccardı. BeytüI-maldan da baba geliri vardı. Ancak o hiçbir zaman mal biriktirmeye yönelmedi. Eline geçeni bol bol fakirlere, muhtaçlara ve isteyenlere dağıttı.

Eyyûb b. Vâil er-Rasıbî onun cömertliği hususunda şunu nakleder:

"Bir gün duydum ki, İbn Ömer'e dört bin dirhem ve bir top kadife kumaş gelmiş. İkinci gün onu veresiye olarak bineğine yem alırken gördüm. Hemen evine gittim ve evdekilere: "Dün İbn Ömer'e dört bin dirhem ve kadife kumaş gelmedi mi?" diye sordum. Onlar "Evet" dediler. "Ama ben onu çarşıda bineğine yem alırken gördüm, ücretini ödeyemedi." dedim. Bunun üzerine şöyle dediler: "Dün o, evde durmadı, gitti. O dört bin dirhemin tamamını dağıttı. Sonra kadifeyi sırtladı, götürdü. Eve döndüğünde o da yoktu. Sorduğumuzda onu bir fakire verdiğini söyledi."

İbn Vâil ellerini vurarak çıktı, çarşıya geldi, yüksek bir yere çıkıp insanlara seslendi: "Ey çarşı esnafı! Dünyada ne yapıyorsunuz? İbn Ömer, kendisine gelen dört bin dirhemi dağıtmış, şimdi bineğine veresiye yem alıyor."

Hocası Muhammed (s.a.v.), babası Ömer (r.a.) olan biri işte böyle yüce ve erişilmez olur. Kendinde bulunan cömertlik, zühd ve takva gibi üç özellik, İbn Ömer'in iyi bir öğrenci ve iyi bir evlat olduğunu anlatmaya yeterdi.

Allah Resûlü'ne (s.a.v.) böyle tâbi olan biri hakkında uzun uzun düşünmek gereksizdir. Bu o kişidir ki, Resûlullah (s.a.v.) devesini nerede durdurmuşsa, o da orada durduruyordu.

İyilikte, vakarda ise, babasını örnek almış, kendisi de örnek bir şahsiyet olmuştur. Böyle bir Peygamber ve böyle bir babanın yanında yetişen biri için fazla söz gereksizdir.

Yığın yığın mal geliyor; ama elinden hızla akıp gidiyor, bir yandan öbür yana naklolunuyordu. Cömertliği onu ne kibir ve gurura sürüklemiş, ne de övülen bir kimse olmaya...

O bütün malını muhtaç ve fakirlere tahsis etmişti. Öyle ki, tek başına yemek yeme durumunda kaldığında yanında yetimlerden veya fakirlerden birinin olmasını isterdi. Zenginlere düğün yemeği veren bir çocuğunu kınamış ve ona: "Tokları çağırıp açları bırakıyor musunuz?!" demiştir.

Fakirler, onun bu hâlini bildikleri için geçeceği yollara öbek öbek dizilirlerdi ki, onları görsün, alsın, evine götürsün ve karınlarını doyursun.

* * *

Onun elinde mal, efendi değil, hizmetçi idi. Hayatın asgari ihtiyaçları için bir araçtı, lüks değildi.

Mal, sadece onun değildi. Onda fakirlerin de hakkı vardı. Onun cömertliğini zühdü desteklemişti. Öyle bir zühd ki, dünya için çalışmıyor, dünyanın peşinden gitmiyor, ondan bir şey ummuyor, istediği ancak "vücudunu örtecek kadar elbise, ayakta kalacak kadar yiyecektir."

Eski dostlarından biri ona Horasan'dan bir elbise getirdi, hediye etti ve şöyle dedi: "Bu elbiseyi sana Horasan'dan getirdim. Güle güle giy. Üzerindeki eskimiş, yıpranmış elbiseyi çıkar da bu güzel elbiseyi giy." Bunun üzerine İbn Ömer: "Getir bakalım!" dedi ve elbiseye dokundu:

"Bu ipek midir?" diye sordu. Arkadaşı: "Hayır yündür." dedi. Bir müddet duraklayan İbn Ömer elbiseyi iade etti ve: "Hayır. Ben nefsime güvenemiyorum. Nefsimin beni, gurur ve kibirli yapmasından korkuyorum. Allah gururlananları sevmez." dedi.

Yine bir arkadaşı bir gün ona içinde ilaç bulunan bir kap hediye etti. İbn Ömer:

"Bu nedir?" dedi. Arkadaşı: "Önemli bir ilaç. Onu Irak'tan getirdim." dedi. İbn Ömer: "Bu ilacın özelliği nedir?" dedi.

Arkadaşı: "Hazmı kolaylaştırır." cevabını verdi.

İbn Ömer tebessüm etti ve şöyle dedi: "Hazmı kolaylaştırırmış?! Ben kırk yıldır hiç doyasıya yemek yemedim ki!"

İşte bu adam kırk yıldır hiç doyasıya yemek yemedi. Öylesine aç kalmış değil. Aksine açlığı zühd ve takvasından, daha da önemlisi Resûlullah'ın ve babası Hz. Ömer'in yoluna ittiba ettiğindendi…

Kıyamet günü şöyle denmesinden korkuyordu: "Dünya hayatında yaşadığınız zevklerle ve daldığınız lüks hayatla yetinin."

Kendi kendine şöyle derdi: "Resûlullah'ın (s.a.v.) ölümünden sonra ne tuğla üstüne tuğla koydum, ne de bir hurma ağacı diktim."

Meymun b. Mihran şöyle diyor: "İbn Ömer'in yanına girdim. Evinde olan yatak, yorgan, ne varsa hepsine şöyle bir alıcı gözüyle baktım. Hepsi yüz dirhem etmezdi."

Bu fakirlikten değildi; çünkü İbn Ömer zengindi.

Cimrilikten de değildi; çünkü o cömertti. Bu durum ancak onun zühdünden, lüks hayattan kaçınmasından, doğruluk ve takvaya sarılmasındandı.

İbn Ömer uzun bir ömür sürdü. Emevîlerin en parlak, malın mülkün çoğaldığı, refahın yaygınlaştığı ve evlerin hatta sarayların yükseldiği devrinde yaşadı.

Ama bu örnek insan hiç değişmedi. Züht ve takvasından taviz vermedi, zamana ayak uydurmadı.

Kaçındığı dünya lezzet ve nimetleri kendisine hatırlatılınca: "Ben ve dostlarım bir iş üzerinde görüş birliğine vardık. Şayet onlara muhalefet edersem, onlara katılamamaktan korkuyorum."

Bir başkalarına da onların dünyayı acizlikten terk etmediklerini öğretiyor ve elini havaya kaldırarak şöyle diyordu: "Ey Allah'ım! Biliyorsun ki, şayet senin korkun olmasa, kavmim Kureyş dünyalık için birbirine girerdi."

Evet... Allah korkusu olmasaydı, dünyaya dalar gider, belki de muvaffak olurdu.

Halbuki onun dünyaya ihtiyacı yoktu. Zaten dünya da onun arkasından koşturuyordu, lezzetlerini, nimetlerini ona sunuyordu.

İşte bu nimetler içinde hilafet makamı da vardı. Defalarca ona halifelik teklif edildi; ama yüz

çevirdi. Ölümle tehdit edildi, yine kabul etmedi. Bilakis şiddetle reddetti. Hasan (r.a.) şöyle der:

"Osman (r.a.) şehid edilince Abdullah b. Ömer'e: "Sen insanların efendisisin. İnsanların efendisinin oğlusun. Ortaya çık sana biat edelim." dediler."

O ise: "Allah'a yemin olsun ki, bir de benim sebebimle kan akıtılmasını istemem." dedi.

"Çıkmalısın, aksi taktirde yatağında seni öldürürüz." demeleri üzerine:

Aynı sözünü tekrar etti. Ona yöneldiler, korkuttular; ama İbn Ömer'den bir tepki göremediler.

Zaman geçti, fitne çoğaldı, insanlar hilafeti kabul etmesi için ona koştular, biat etmeğe geldiler. ama o her defasında reddetti.

Onun bunu geri çevirmesini anlamak güçtü; ama şu kadarı var ki, o bu hususta delil ve ispata sahipti.

Osman (r.a.) şehid edildikten sonra işler bozulmuş, kötülük ve tehlikeler peş peşe gelmeye başlamıştı. Eğer İbn Ömer hilafet makamını istemek hususunda çekimser davranmasaydı, hilafeti kabul ederdi, onun zorluklarına katlanırdı. Ancak şu şartla ki, bütün müslümanlar onu seçmeli ve itaat etmeliydiler. Birisi seçecek, öteki eline kılıç alacaksa, bu olmazdı. İşte İbn Ömer'in istemediği şey buydu. Bundan dolayı da hilafeti istemiyordu.

Halbuki Abdullah b. Ömer'in öne sürdüğü şartların sağlanması o zaman için mümkün değildi. Bütün faziletine, müslümanlar arasında sevilmesine ve sayılmasına rağmen bu imkansızdı. Çünkü işler büyümüş, ihtilaflar içinden çıkılmaz hâl almış, müslümanlar arasında grupçuluk belirmiş, kılıçlar kınından çıkmıştı... Böyle bir durumda ortalığın yatışacağını beklemek pek mantıklı olamazdı.

Bir gün yolda bir adamla karşılaştı. Adam: "Ümmet-i Muhammed hakkında senden daha şerli başka adam yoktur." dedi. İbn Ömer: "Niçin? Ne onların kanını akıttım, ne birliklerini parçaladım. Ne de dirliklerini bozdum." dedi.

Adam: "Eğer sen isteseydin, senin hakkında hiç kimse ihtilafa düşmezdi." İbn Ömer: "Bazıları onaylayıp, bazıları da karşı çıkarken hilafetin bana verilmesini istemedim." dedi.

Olaylar birbirini kovaladı, sonunda Muaviye halife oldu. Ondan sonra oğlu Yezid hilafete geçti. Akabinde Yezid'in oğlu II. Muaviye halife seçildikten bir müddet sonra hilafeti terk etti."

Bugünlerde İbn Ömer epeyce yaşlıydı, insanların artık ona ilişkin beklentileri de kalmamıştı. Ancak Mervan ona geldi ve: "Uzat elini biat edeyim; çünkü sen Arapların efendisisin, efendilerinin de oğlusun." dedi. İbn Ömer: "Doğu halkını nasıl ikna edeceğiz?" dedi. Mervan: "Biat etmezlerse öldürürüz." dedi. İbn Ömer: "Allah'a yemin ederim ki, şu an yetmiş yaşındayım. Benim sebebimle bir adamın bile öldürülmesini istemem." cevabını verdi. Mervan şu beyti okuyarak ayrıldı:

Fitneler görüyorum kazanda kaynayan
Karanlıktır bu saltanat sonrası için babamdan

Babasından maksat, II. Muaviye idi.

* * *

Hilafeti reddetmesi, kuvvet ve silah kullanılmasından dolayı idi. İbn Ömer'in, Hz. Ali ile Muaviye arasında meydana gelen savaş ve fitnede benimsediği görüş ve izlediği politika, şu sözünde belirgin bir şekilde görülmektedir:

"Kim "Haydin namaza!" derse katılırım. Kim "Haydin felaha!" derse katılırım.

Kim "Haydin müslüman kardeşini öldürmeye ve malını almaya!" derse hayır, ben bu işte yokum!"

O hiçbir zaman bir yanlışa sapmamıştır.

Muaviye, İbn Ömer'in yanına uzun süre gitti geldi. O dönemde saltanatının zirvesindeydi. Bu gidiş gelişinden maksat, İbn Ömer'i korkutmak, onu sıkıntıya sokmaktı.

Hatta onu ölümle tehdit ettiği bile oldu. O şöyle diyordu: "Şayet benimle halk arasında kıl kadar bir bağ bile olsa asla koparmam!"

Bir gün Haccac hutbede: "İbn Zübeyr Allah'ın kitabını tahrif etmiştir." dedi. Bunun üzerine İbn Ömer haykırdı: "Yalan söylüyorsun! Evet, yalan söylüyorsun! Sen yalan söylüyorsun!" Korkunç bir durumdu. Haccac gibi bir belâya çatmıştı. Haccac ki, herkes ondan korkar, kaçınırdı. Nitekim İbn Ömer'i en şiddetli ceza ile tehdit etti.

Bütün bunlara karşılık İbn Ömer Haccac'a şöyle dedi: "Şayet bu tehdidi yerine getirecek olursan, bu, şaşılacak bir durum değildir. Çünkü sen sefih ve bu insanlara musallat kılınmış birisin."

Bütün bu cesaret ve gücüne rağmen son günlerinde fitne çıkaracak şeylerden kaçınmaya daha bir özen gösteriyor, hiçbir topluluğa yaklaşmıyordu.

Ebû Aliye el-Berrâ şöyle diyor: "Bir gün İbn Ömer'in peşi sıra, o beni görmeksizin gidiyordum. Bu sırada o, kendi kendine şöyle diyordu:

"Kılıçlarını çekmişler, birbirlerini öldürüyorlar ve şöyle diyorlar: "Ey İbn Ömer ver elini!.." O müslümanların kendi elleriyle birbirlerinin kanlarını akıttıklarını görüyor, son derece acı ve ıstırap duyuyordu."

Eğer, müslümanlar arasındaki savaşa engel olmaya ve kanlarını dindirmeye gücü yetse, bunu hemen yapardı. Ne var ki, gelişen olaylar kendi gücünü aşıyor, o da bu gibi sebeplerden uzak duruyordu.

Kalbi Hz. Ali'den (r.a.) yanaydı. Bilakis düşünce bakımdan da onunla aynı düşünceyi taşıyordu. Son günlerinde şöyle dediği rivayet edilir: "Şu dünyada kaçırdığım şeylerden beni en çok üzen, Ali'nin yanında asîler topluluğuna karşı savaşmamış olmamdır. Her ne kadar Ali (r.a.) haklı olsa da İbn Ömer, savaşmaktan kaçmamış veya kendini kurtarmaya çalışmamıştır. Bilakis düşüncesi farklı olduğundan ve bütün fitnelere karşı tavır aldığından bunu yapmıştır. Çünkü savaş, mü'min ile müşrik topluluklar arasında değil, iki mü'min topluluk arasında meydana geliyordu.

Nafi, ona sorduğunda bu durumu açıkladı.

Nafi: "Ey Abdurahman'ın babası! Sen Ömer'in oğlusun. Allah Resûlü'nün sahabîsisin. Sen şöylesin, sen böylesin... Neydi seni Ali'ye (r.a.) yardım etmekten alıkoyan?.." dedi.

İbn Ömer şöyle cevap verdi: "Bana engel olan Allah Teâlâ'nın müslüman kanının akıtılmasını haram kılmış olmasıdır. Bu hususta Allah Teâlâ buyurur ki: "Fitne kalmayıncaya kadar onlarla savaşın... Din de Allah'ın oluncaya kadar..." Biz bunu yaptık. Güçlüklerle savaştık. Neticede din Allah'ın oldu, ama bugün kiminle savaşacağız?!

Putlar Mescid-i Harâm'ı doldurmuşken savaştık ve Allah bütün Arap yarımadasından putları ortadan kaldırdı.

Peki bugün "Allah'tan başka ilâh yoktur" diyen insanlarla nasıl savaşacağız?!"

İşte onun düşüncesi, delili ile inandığı buydu...

O korktuğundan veya kaçtığından dolayı savaştan uzak durmamıştır. Bilakis inananların birbirlerini kırmalarını benimsemediğinden, müslüma-nın müslümana kılıç çekmesini çirkin bulduğundan uzak durmayı tercih etmiştir.

Uzun ömrü boyunca birçok belde fetihlerle İslâm sınırlarına katılmıştı. Refah düzeyi yükselmiş, mal mülk çoğalmış, dünya ve içindekilere arzular kabarmış, yönelmeler başlamıştı.

Ama o, bütün bunlardan asla etkilenmemiş, bu yıllar onun zühd, takva ve sükûn yılları olmuştur. İbadetle hayatını sürdürmüş, ilk günkü gibi ömrünü geçirmeye gayret etmiştir.

Özellikle Emevîler zamanında devir çok değişmişti. Yaşantı bir başka olmuş, hayat şartları

oldukça iyileşmiş, hem fertlerin hem de toplulukların arzuları kabarmıştı.

İbn Ömer ise bütün bunlara kayıtsız, uzlet köşesinde, ruhun enginliklerinde hayatını sürdürmüştür.

Çağdaşları onun örnek hayatını şöyle dile getirirler:

"Ömer'in oğlu öldü, o erdemde tıpkı Ömer gibiydi."

Babasına olan benzerliğini şu ifadeler daha iyi anlatır:

"Ömer (r.a.) öyle bir zamanda yaşadı ki, etrafında kendi gibi insanlar vardı. İbn Ömer öyle bir zamanda yaşadı ki, çevresinde kendi gibi kimse yoktu."

Bu ifadeler biraz abartılı da olsa bir gerçeği dile getiriyordu. O da onun benzeri bir insanın hiçbir asırda gelmediğidir.

Hicretin yetmiş üçüncü senesi... Güneş batmaya yüz tutmuş… Bir ebediyet gemisi daha limandan demir alıyor. Öte âleme doğru yelkenlerini açıyor. Taşıdığı yolcu ise vahiy yıllarının, saadet asrının temsilcisi Abdullah b. Ömer...

6

SA’D b. EBÛ VAKKÂS

Aslan Pençesi

İran kuvvetlerinin müslümanlara saldırılarının yoğunlaştığı, müslü-manların dört bir civarda ağır kayıplar verdikleri, Iraklıların müslümanları arkadan vurdukları ve müslümanlarla olan anlaşmayı bozdukları haberleri peş peşe Medine’ye gelince, Mü’minlerin Emiri Hz. Ömer (r.a.) sarsıldı. İranlılara karşı yapılan savaşta İslâm’ın ordusuna bizzat komuta etmek üzere savaş bölgesine gitmeye karar verdi.

Medine’de Ali’yi (r.a.) vekil bırakarak bir grup askerle yola çıktı. Henüz Medine’den ayrılmamıştı ki, ashabtan bir kısmı, geri dönmesi ve yerine bir başkasını göndermesi fikrini beyan ettiler. Böyle bir ortamda Mü’minlerin Emiri’nin hayatının tehlikeye atılmasının kötü sonuçlar doğuracağını Abdurrahman b. Avf belirtti.

Hz. Ömer (r.a.) müslümanlara istişare için toplanmalarını emretti ve bunun için “Cemaatle namaza!..” diye nida edildi. Bu arada Hz. Ali’ye haber gönderildi ve Medine ehliyle beraber Halife Ömer’in bulunduğu yere geldiler. Şûra, Hz. Ömer’in Medine’ye dönmesi ve İslâm ordusu için yerine başka bir komutan tayin etmesi kararını benimsedi.

Emirü’l-mü’minin bu karara uydu ve istişareye katılan arkadaşlarına “Irak’a komutan olarak kimi gönderelim?” diye sordu.

Hepsi birden sustular ve düşünmeye başladılar.

Sessizliği Abdurrahman b. Avf bozdu:

“Buldum!” dedi. Hz. Ömer:

“Kim?” diye sorunca, Abdurrahman:

“Aslan Pençesi… Sa’d b. Malik ez-Zührî...” dedi.

Bu görüşü bütün müslümanlar desteklediler. Mü’minlerin Emiri de Sa’d b. Malik’e yani Sa’d b. Ebû Vakkâs’a haber gönderdi ve kendisinin Irak’taki ordunun komutanlığına atandığını bildirdi.

Bu “Aslan Pençesi” kimdi ve nasıl biriydi?

Allah Resûlü bir gün ashabıyla birlikteyken bir adam yanlarına gelmişti. Allah Resûlü onu göstererek: “Bu benim dayımdır. Herkes dayısını göstersin!” demişti.

İşte bu adam, Sa’d b. Ebû Vakkâs idi. Sa’d’ın dedesi Uheyb b. Menaf, Resûlullah’ın annesi Amine’nin amcası idi.

Müslüman olduğunda henüz on yedi yaşındaydı. İlk müslüman olanlardandı. O şöyle der: “Ben müslüman olduğumda müslümanların ilk üçüncüsüydüm...”

Allah Resûlü bu ilk günlerde, Allah’ın birliğinden, müjdelediği yeni dinden bahsediyordu. Allah Resûlü daha Erkam’ın evini karargâh edinmeden Sa’d elini uzatmış ve ona biat etmişti.

Tarih kitapları Sa’d’ın, Ebû Bekir’in gayretleri sonunda müslüman olduğunu kaydeder. O gün Ebû Bekir’in ikna etmesiyle müslüman olanlar şunlardı: Osman b. Affan, Zübeyr b. Avvam, Abdurrahman b. Avf ve Talha b. Ubeydullah.

Sa’d için, övünülecek bunun gibi çok olay vardır. Bunlardan en önemli ikisi şunlardır:

Birincisi: O Allah yolunda ilk ok atan ve ilk kendisine ok atılandır.

İkincisi: Allah Resûlü’nün anne babasını uğrunda feda ettiği tek kişidir. Nitekim Resûlullah, Uhud günü şöyle buyurmuştur:

“*Annem babam sana feda olsun ey Sa’d, at, okunu at!*”

İşte Sa’d bu iki şeyi sürekli terennüm eder ve bundan dolayı Allah’a şükürlerde bulunurdu:

“Allah’a yemin olsun ki ben, Araplar içinde Allah için ilk ok atanım.”

Ali b. Ebû Tâlib şöyle der: “ Allah Resûlü’nün Sa’d’tan başkası için anne babasını feda ettiğini duymadım. Uhud günü şöyle buyurmuştu: “Annem babam sana feda olsun ey Sa’d, at, okunu at.”

Sa’d, Arapların ve müslümanların en cesaretlilerinden sayılırdı. Onun iki silahı vardı: Mızrağı ve duası.

Düşmana mızrağını ve okunu ne zaman atsa, isabet ederdi. Ne zaman dua etse kabul olunurdu.

Çünkü o, Allah Resûlü’nün dualarına mazhar olmuştu. Bir gün Allah Resûlü onu görmüş, gözünü sevinç kaplamış ve şöyle duada bulunmuştu:

“*Allah’ım onun atışlarını isabetli, duasını makbul kıl*.”

Bundan dolayı, dostları içinde onun duası keskin kılıç gibi bilinirdi. Bir kimse için Allah’a dua ettiğinde kabul olurdu.

Bu hususta Âmir b. Sa’d şöyle der: “Sa’d; Ali, Talha ve Zübeyr’e (r.a.) söven bir adam gürdü. Onu azarladı, adam sövmeye devam etti. Sa’d bunun üzerine: “Öyleyse ben de sana beddua ederim.” dedi. Hırçınlaşan adam:

“Görüyorum ki, bir peygamber gibi beni tehdit ediyorsun.” dedi. Sa’d oradan ayrıldı, abdest aldı, iki rekat namaz kıldı. Sonra ellerini kaldırıp: “Allah’ım! Görüyorsun ki, bu adam, iyilik ve güzellikte kendisinden üstün olan insanlara sövüyor. Onun sövmesi senin gazabını çekmektedir. Ona öyle bir ders ver ki, ibret olsun.” diye adama beddua etti.

Duasını bitireli çok zaman olmamıştı ki, azgın bir deve belirdi orada ve insanların arasına daldı. Sanki birini arıyordu. Sonra o adamı buldu, ayaklarının altına alıp ezdi ve adam oracıkta öldü.

İşte bu apaçık olay, onun dudaklarındaki gücü, kesin doğruluğunu ve ihlâs derinliğini gösterir. Öyle ki, Sa’d’ın ruhu ateşli, imanı sapasağlam, ihlâsı alabildiğine derindi. Onun ruh enginliği ve duasının kabul olması, helâl lokma yemesinden ileri geliyordu. Çünkü o ısrarla her dirhemin şüpheden uzak olmasını istiyordu.

Hayattayken müslümanlar içinde en çok mal ve servete sahip olan kişiydi. Öldüğünde de, arkasında hiç de azımsanmayacak bir servet bırakmıştı. Bir kimsede hem çok, hem de helâl malın toplanması; bu ikisinin bir arada bulunması güçtür. Ama Allah Sa’d’a bunu ihsan etmişti. Onun malı çok, temiz ve helâldi.

O malının temizliğinde önde gelen biri olduğu gibi, vermekte, fakir-fukaraya dağıtmakta da önde gelen biriydi.

Malını toplama, koruma, aynı zamanda helâlliğindeki şüphelerden arındırmadaki gücü, infakta da aynıydı.

Veda haccı esnasında hasta olmuştu. Allah Resûlü de onu ziyaret etmişti. Sa’d Allah Resûlü’nden şu dilekte bulundu: “Ya Resûlullah, ben servet sahibi biriyim. Varisim olarak sadece bir kızım var. Malımın üçte ikisini sadaka olarak dağıtayım mı?”

Allah Resûlü onun bu dileğine: “*Hayır, yapma*.” dediler.

Sa’d: “Yarısını vereyim.”

Allah Resûlü: “*Hayır, yapma*.”

Sa’d: “Üçte birini vereyim.”

Allah Resûlü: “*Olabilir. Üçte biri bile çoktur. Varislerini zengin olarak bırakman, onları başkalarına el açan insanlar olarak bırakmandan daha hayırlıdır. Allah’ın rızasını gözeterek yapacağın infakın karşılığını görürsün. Bu infak, hanımının yedirdiğin bir lokma olsa bile*.”

Sa’d sadece bir kız babası olarak kalmadı, iyileşti, daha sonra birçok çocuğu oldu.

* * *

Sa’d, Allah korkusundan çok ağlayan bir kimseydi.

Resûlullah’ın öğüdünü ve konuşmasını işittiği zaman o kadar ağlardı ki, göz çukurları dolardı.

Bir gün Allah Resûlü ashabıyla otururken, gözünü ufka dikti, sonra ashabına dönüp: “*Şimdi size cennet ehlinden biri gelecek*.” dedi. Ashab bekleşmeye başladı. Acaba bu mutlu insan kimdi? Az bir zaman sonra Sa’d b. Ebû Vakkâs çıkageldi.

Abdullah b. Amr b. Âs bir gün ona gelerek, ısrarla Allah’a yakınlaşmaya vesile olan amel ve ibadetin ne olduğunu söylemesini istedi. Öyle bir ibadet ki, kendisini sevaba gark edecek ve bir müjde olacak.

Sa’d ona: “Topluca Allah’a ibadet etmekten daha iyi bir şey yoktur. Şu kadarı var ki, müslümanlardan hiç kimseye öfkelenmem, kin duymam ve suizanda bulunmam.” dedi. Bu adam Abdurrahman b. Avf’ın belirttiği gibi tam bir “Aslan Pençesi” idi.

Bu yiğit, Kadisiye savaşı için Hz. Ömer’in seçtiği komutandı.

Bütün meziyetleri Emirü’l-mü’mininin basireti önünde meydana çıkmış ve o da müslümanların karşılaştığı en zor sınav için seçilmişti.

O, Allah’a yalvardığında duası kabul gören, yediği temiz, konuştuğu temiz, yaratılışı temiz olandı. Allah Resûlü’nün bildirdiği gibi, cennet ehlindendi. Yani cennetle müjdelenen Aşere-i mübeşşeredendi. O, Bedir’de kahraman, Uhud’da kahraman ve Allah Resûlü’nün bulunduğu her yerde bir kahramandı.

Son olarak da Hz. Ömer onu unutmamış, kıymetini gizlememiş, ona en yüksek sorumluluğu yüklemişti.

Yine Hz. Ömer, Sa’d’ın annesinin öz oğluna yaptıklarını da unutmamıştı. Annesi Sa’d’ı yeni dininden eski dinine döndürmek için elinden geleni yapmış; ama hepsi boşa çıkmıştı. Bunun üzerine etkisi herkesçe kabul edilen, kendince bir çareye baş vurdu. Bu artık onun son umudu ve sonuca götürecek en etkili yoldu:

Sa’d’ın annesi açlık grevine başladı. Bu bir nevi ölüm orucu idi. Çünkü ne yemek yiyor, ne de su içiyordu. Oğlu Sa’d, babalarının dinine dönünceye kadar bu ölüm orucuna devam edecekti. Ama Sa’d hiçbir şey karşılığında dinini satmamaya kararlıydı. Bu karşılık annesinin hayatı bile olsa... İnatçı kadın ölmek üzere iken yakınları onu alıp götürdüler. Neredeyse ölüm sarhoşluğu yüzünü kaplamıştı.

Sa’d gitti, kayaları eritecek bir sahne ile karşılaştı. Ama onun imanı, Allah ve Resûlü’ne olan inancı en sağlam kayadan daha sağlamdı. Annesinin işiteceği şekilde şöyle seslendi:

“Bilesin ki ey anne! Yüz canın olsa, her bir canın teker teker çıksa, yine de dinimi terk etmem. Şimdi ister ye, ister yeme!”

Annesi kararından dönmek zorunda kaldı. Bunun üzerine Sa’d’ı destekler biçimde şu âyetler nazil oldu:

“*Bilmediğin bir şeyi bana ortak koşman için seninle mücadele ederlerse, anne ve babana itaat etme*.”

Bu adam gerçek bir “Aslan Pençesi” değil mi?

Öyleyse Mü’minlerin Emiri, Kadisiye savaşında İslâm sancağını onun eline verebilirdi. Yüz bin kişiden fazla olan İran ordusuna karşı bu komutanı gönderebilirdi. Bu İran ordusu ki, zamanın süper gücüydü; silah ve teçhizat bakımından benzersiz bir özelliğe sahipti. Komuta edenler ise dönemin en seçkin ve akıllı kimseleriydiler.

Sa’d b. Ebû Vakkâs ise sadece otuz bin askere sahipti. Ellerinde sadece mızrakları olan otuz bin savaşçı. Ama gönülleri imanla doluydu. Gözünü kırpmadan kendisini ölümün pençesine atabilecek bir cesarete sahiptiler. Şehâdet şerbeti arzusuyla gönülleri yanan insanlardı.

İki ordu karşılaştı. Ama hayır, henüz karşılaşmadı. Sa’d, Mü’minlerin Emiri’nin tavsiyelerini bekliyordu. İşte o sırada Hz. Ömer’in mektubu geldi. Bir an evvel Kadisiye işini halletmesini istiyordu. Çünkü Kadisiye İran’a açılan kapıydı. Mektubunda öyle ifadeler vardı ki, Sa’d’ın kalbine nur gibi akıyor, bir hidâyet rehberi oluyordu:

“Ey Sa’d b. Vüheyb!.. Senin için Resûlullah’ın dayısı ve arkadaşı denmesi, seni Allah’a karşı aldatmasın, gurura sürüklemesin. Allah ile kul arasında nesep bağının değeri yoktur, ancak taatin değeri vardır. Üstünüyle ve üstün olmayanıyla bütün insanlar Allah katında eşittir. Allah onların Rabbi’dir. Onlar da Allah’ın kullarıdır. Allah’ın bağışıyla ancak farklı olabilirler. Allah katındakine ancak O’na itaatleriyle ulaşabilirler. Allah Resûlü’nün peygamber olarak gönderilmesinden vefatına kadar yapıp-ettiklerine bak, onlara tutun. Çünkü hakikat onlardır.”

Hz. Ömer mektubuna şöyle devam ediyordu:

“Bana bütün durumlarınızı bildir. Nerede konaklıyorsunuz? Düşman sizin nerenize düşüyor? Durumunuzu bana öyle bildir ki, sanki ben sizi izliyor gibi olayım.”

Sa’d, Mü’minlerin Emiri’ne öyle bir mektup yazdı ki, sanki her askerin duruşunu ve durduğu yeri gösteriyordu.

Sa’d Kadisiye’ye indi. İran askerleri karşıda daha önce hiç toplanmadıkları şekilde mevzilenmişlerdi. Başlarında ise, en meşhur ve korkunç komutanları Rüstem vardı.

Sa’d, Hz. Ömer’e durumu bildirdi. Hz. Ömer’ de Sa’d’a şu satırları yazdı:

“Onlar hakkında işittiğin ve sana gelen şeyler seni korkutmasın. Allah’tan yardım iste, O’na güven. Rüstem’e akıllı, dirâyet sahibi, dayanıklı ve sabırlı insanları gönder. Onu Allah’a imana çağırsınlar. Her gün bana durumu bildir.”

Sa’d, Mü’minlerin Emiri’ne şöyle yazıyordu: “Rüstem askerlerini topladı, atlarını ve fillerini üzerimize saldı.”

Hz. Ömer ise, onu sakinleştiren ve cesaretlendiren cevaplar yazıyordu.

Sa’d zeki, kahraman, Resûlullah’ın dayısı, İslâm’a ilk girenlerden, savaş ve cenklerin cengaveri, kılıcın işlemediği, mızrağın isabet etmediği kimse… Tarihî bir savaşta ordusunun başında dimdik duruyor, sanki ordudan herhangi bir nefer gibi. Hiçbir gurur, kibir alâmeti taşımıyor. Ta Medine’deki Mü’minlerin Emiri’ne sığınıyor. Aralarında kilometrelerce uzaklık olmasına rağmen her gün ona bir mektup gönderiyordu.

Sa’d biliyor ki, Ömer (r.a.) tek başına hüküm vermiyor ve tek başına karar almıyordu. Etrafında bulunan, Allah Resûlü’nün ashabı ile istişarede bulunarak karar alıyordu. Ayrıca Sa’d kendisinin ve İslâm ordusunun Medine’deki insanların manevî güçleriyle desteklenmesini istiyordu.

* * *

Sa’d, Hz. Ömer’in tavsiyesini yerine getirdi ve Rüstem’e onu İslâm’a çağırmak üzere bir heyet gönderdi.

İran ordusunun komutanı Rüstem ile Sa’d’ın heyeti arasındaki konuşma bir hayli uzadı. Son olarak heyetin sözcüsü şunu söyledi:

“Allah Teâlâ mahlukatından dilediğini putçuluktan tevhide çıkartmak için bizi seçmiştir... Kim bunu bizden kabul ederse, biz de onu kabul eder, bağrımıza basarız. Ona dokunmadan geri döneriz. Kim de bizimle savaşırsa, Allah’ın vaadi yerine gelinceye kadar onunla savaşırız.”

Rüstem sordu: “Allah’ın size vaad ettiği vaadi nedir?”

Sözcü cevap verdi: “Şehitlerimiz için cennet, kalanlarımız için zaferdir.”

Heyet, İslâm ordusu komutanı Sa’d’a döndü ve harbin olacağı haberini getirdi. Sa’d’ın gözleri yaşlarla doldu. İstiyordu ki, savaş daha sonra veya daha önce olsun. Çünkü o gün hastalığı şiddetlenmiş, adımını atamayacak kadar ağırlaşmıştı. Bütün bedenini çıbanlar kaplamış, neredeyse oturamayacak hâle gelmişti.

Eğer savaş hastalığından önce veya hastalıktan kurtulduktan sonra olsaydı, onun için bu hastalığın hiç önemi olmayacaktı. Ama şimdi. Hayır, Allah Resûlü bir kimsenin “keşke” dememesini istemişti. Çünkü “Keşke” acziyetin ifadesiydi. Güçlü bir mü’min çaresiz ve aciz bir kimse değildi.

“Aslan Pençesi” Sa’d sıçradı. Orduya hitaben, şu âyet-i kerime ile başlayan bir konuşmayı yaptı:

“*Rahman ve Rahim olan Allah’ın adıyla…*

“*Zikirden sonra biz Zebur’da yeryüzünün salih kullarımıza bırakıldığını yazdık*.”

Konuşmayı bitirdikten sonra orduya öğle namazını kıldırdı. Sonra askerlerine yönelip “Allahu Ekber…Allahu Ekber…Allahu Ekber…Allahu Ekber” diye dört kere tekbir getirdi. Tekbir sesleriyle dağ taş, her yer inledi. Kolunu bir ok gibi ileri uzatıp, ilk hedefin emrini verdi:

“Haydin, Allah’ın bereketine...”

Sa’d son derece hastaydı. Otağı, yüksek sedye gibi yaptırdığı bir yerdi. Onun üzerinde yastığına dayanmış savaşı idare ediyordu. Kapısı açıktı, bir İran saldırısında yerle bir olur ve Sa’d anında can verirdi. Ama onun hiç korkusu yoktu, onun bunlarla uğraşacak zamanı da yoktu. O yüksek otağında sürekli talimat veriyor, tekbir getiriyordu. “Sağa yönelin, sol tarafı tutun.”, “Önüne bak ey Muğire!”, “Arkana dikkat ey Cerir!”, “Vur Allah için ey Numan!”, “Hücum ya Es’aş!”, “Sen de ey Ka’ka!”, “İleri ey Ashab-ı Muhammed” gibi emirler yağdırıyordu. O’nun bu coşturucu sesi, âdeta her bir İslâm erini birer ordu kılmıştı. İran ordusu, sinek gibi hafif kalmış, putları ve ateşleri yokluğa gark olmuştu.

Rüstem ve askerleri arkasına bakmadan kaçmışlardı. İslâm ordusu ise Nihavend ve Medaine kadar gitmiş, Kisra’nın sarayına dalmış, tacını, tahtını, hazinesini ganimet olarak ele geçirmişti.

* * *

Medain savaşında büyük bir imtihan daha geçirdi Sa’d. Medain savaşı, Kadisiye’den yaklaşık iki yıl sonra meydana gelmişti. Kadisiye’den sonra iki ordu birlikleri aralıklarla, sürekli olarak birbirleriyle çarpışmış, daha sonra Medain’de iki ordu karşı karşıya gelmişti. İslâm ordusu ile İran ordusu arasında bu son ve sınırları belirleyici bir savaştı. Sa’d, düşmanın, bulunduğu yer bakımından kendilerine üstünlük sağladığını anladı. Onların bu üstünlüklerini gidermeye karar verdi. Ancak aralarında Dicle nehri vardı. Nehrin en coşkun olduğu bir mevsimdi.

Sa’d bir yerde durmuştu ki, Abdurrahman b. Avf’ın kendisine “Aslan Pençesi” diye nitelemesi kadar isabetliydi. İman ve kararlılığı bütün korkuları yenecek, tehlikeleri bertaraf edecek güçteydi. Ve Sa’d orduya nehri geçme emrini verdi. Önce nehirden en kolay geçilebilecek yerlerinin araştırılmasını istedi.

Henüz nehir geçilmeye başlanmadan, Sa’d’da nehrin karşı kıyısının güvenceye alınması düşüncesi belirdi. Çünkü düşman karşı tarafa hakim durumdaydı. Bunun için iki bölük teçhiz etti. Birinci bölüğe “Korkuların Bölüğü” adını verdi ve başına Asım b. Amr’ı getirdi. İkinci bölüğe “Korkusuzlar Bölüğü” adını verdi ve başına Ka’ka’ b. Amr’ı getirdi.

Bu iki bölük, suya dalıp karşıya geçecek ve orada arkasından gelen ordu için güvenli bir yer

temin edecekti. İşlerini başarıyla yerine getirdiler.

O gün Sa'd b. Ebû Vakkâs'ın planı öyle bir başarı sağlamıştı ki tarihçiler sanki Sa'd'ı göz ardı etmişlerdir. Bu öyle bir başarıydı ki, Sa'd bile neredeyse kendini görmüyordu. Hatta arkadaşı ve savaşta yardımcısı Selmân-i Farisî'yi bile görmüyordu. Halbuki o elinde kılıç, büyük bir kahramanlıkla sallıyor sallıyor ve şöyle haykırıyordu:

"İslâm yenidir... Allah' a yemin olsun ki, karalar onlara boyun eğdiği gibi denizler de onlara boyun eğecek! Selmân'ın canı kudret elinde olan Allah'a yemin olsun ki, İslâm ordusu dalga dalga çıkacak Dicle'den, dalga dalga girdiği gibi..."

Evet, tıpkı Selmân'ın dediği gibi oldu… Bölük bölük nehre dalan İslâm ordusu, hiçbir neferin burnu kanamadan, İran ordusuna fırsat bırakmadan bölük bölük nehirden çıktı... Birinin elinden mızrağı veya silahı düşse bir diğeri yardım ediyor veya yardım edilmesi için çağrı yapılıyordu. İşte böyle bir yardımlaşma içinde karşıya geçtiler.

Bu durumu bir tarihçi şöyle anlatır:

"Sa'd, müslümanlara şöyle hitabetti:

"Allah size yeter! O ne güzel vekildir."

Sonra atını Dicle'ye sürdü, ardından bütün bir ordu yürüdü. Hiç kimse beri tarafta kalmadı. Sanki toprak üzerinde gidiyorlarmış gibi karşı tarafa yürüdüler. Öyle ki, koltuklarına kadar sulara gömülmüşlerdi. Süvari ve piyadelerden dolayı su görünmez olmuştu. İnsanlar sanki toprak üzerinde gidiyorlarmış gibi birbirleriyle sohbet ediyorlardı. Bu, Allah'a ve zafer vaadine duyulan güven duygusunun verdiği gönül rahatlığının bir eseriydi.

Hz. Ömer, onu Irak valisi tayin ettiğinde yine onun emriyle Kûfe şehrini kurdu ve orada çeşitli sosyal konutlar ve meskenler yaptırdı. Böylelikle Irak'ta İslâm'ın temelleri atılmış ve yerleştirilmiş oldu.

Bir gün Sa'd'ı, Emirü'l-mü'minin Hz. Ömer'e şikayet ediyorlar… Aşırı tabiatları onlara galip geliyor ve gülünç bir iddia ortaya atıyorlar: "Sa'd güzel namaz kıldırmıyor."

Sa'd böylesi bir şikayet karşısında gülmekten kendisini alamıyor ve: "Allah'a yemin olsun ki, ben onlara Allah Resûlü'nün namazı gibi namaz kıldırıyorum. İlk iki rekatı uzun, son iki rekatı da kısa yapıyorum." diyor.

Bu şikayet üzerine Hz. Ömer onu Medine'ye çağırıyor. Ama kızmıyor. Sa'd da hemen emre uyup geliyor. Kısa bir zaman sonra Hz. Ömer, Sa'd'ı tekrar göndermek istiyor. Sa'd gülerek: "Namazı güzel kıldırmadığımı iddia eden insanlara beni tekrar mı göndermek istiyorsun?" diye teklifi geri çeviriyor.

Ve Medine'yi hüzünler kaplıyor. Mü'minlerin Emiri Hz. Ömer suikasta uğruyor ve ağır yaralanıyor. Bunun üzerine Hz. Ömer Resûlullah'ın ashabından altı kişilik bir şûra oluşturuyor, yeni halifeyi seçmelerini emrediyor ve ekliyor:

"Size Allah Resûlü'nün ölürken razı olduğu altı kişiyi seçtim."

Bu altı kişi içinde Sa'd b. Ebû Vakkâs da var. Hz. Ömer'in sözlerinden, eğer bir kimse halife seçilecekse o Sa'd'ın tercih edeceği kimse olacaktır gibi bir anlam çıkıyor. Nitekim o, şûra heyetine vasiyetinde şöyle diyor:

"Şayet Sa'd birini seçerse, o halifedir. Başkası seçerse Sa'd'ın onayı alınsın."

Ömrü uzadı ve büyük fitne koptu. Sa'd herkesten uzaklaştı. Ev halkına ve çocuklarına fitne ile ilgili hiçbir haberi kendisine getirmemeleri için emir verdi.

Bir gün insanlar onun bulunduğu yere doğru yöneldiler. Yeğeni Haşim b. Utbe b. Ebû Vakkâs ona şu haberi getirdi: "Ey amcam, burada yüz bin kılıçlı insan senin halifeliğe en layık kişi olduğuna inanıyorlar."

Sa'd şöyle cevap verdi:

“Yüz bin kılıç bir kılıç demektir. Bir mü’mine vurduğu zaman hiçbir şey yapmaz. Ama bir kâfire vurursa, onu paramparça eder.”

Yeğeni onun maksadını anladı ve onu uzletinde kendi hâline bırakıp ayrıldı.

Sonuçta Muaviye halife oldu, ortalık duruldu. Muaviye, Sa’d’a sordu: “Sana ne oluyor da bizimle birlikte savaşmıyorsun?”

Sa’d: “Zifiri karanlık bir fırtınaya tutuldum. Ben de “ıh ıh” diyerek develerimi çöktürdüm ki, ortalık açılsın.” dedi.

Muaviye: “Allah’ın kitabında “ıh ıh” yoktur. Ancak şu vardır: “*Eğer mü’minlerden iki topluluk birbirleriyle savaşırlarsa aralarını bulun, barıştırın. Biri diğerinin üzerine saldırırsa, Allah’ın emri gelinceye dek saldırganla savaşın*.” Sen ise ne saldırganlarla beraber oldun, ne de saldırıya uğrayanlarla.”

Sa’d: “Ben Allah Resûlü’nün; “Sen Musa yanında Harun ne ise benim yanımda öylesin. Ancak benden sonra peygamber yoktur.” dediği bir kimseye karşı, yani Hz. Ali’ye karşı savaşamazdım.”

Hicretin 54. senesi Sa’d 80 yaşında…

Rabbi’ne kavuşma hazırlıkları içinde…

Oğlu onun son dakikalarını şöyle anlatıyor:

“Babamın başı dizimdeydi. Son nefesini vermek üzereydi. Ağladım.

“Niçin ağlıyorsun ey oğul?” dedi. “Allah bana asla azap etmez. Ben cennet ehlindenim.”

Onun iman gücü ölüm sarsıntısını bile hafif kılıyordu. Çünkü sözü en güvenilir ve en doğru olan Allah Resûlü ona güvence vermişti. Öyleyse korkacak bir durum yoktu.

“Allah bana asla azap etmez. Ben cennet ehlindenim.”

Şu kadar var ki; o en güzel hatıralarla Allah’a kavuşmak istiyordu. O bu hatıraları dini ve imanı sayesinde topladı, Allah Resûlü’ne bağlılığı ile elde etti.

Oda da bulunan bir sandığa işaret etti. Açtılar, içinden eski, parçalanmış bir gömlek çıktı. O gömleğin kendisine kefen yapılmasını istedi. Ve ekledi:

“Bu elbise ile Bedir’de müşriklere karşı savaştım. Ve onu bugün için sakladım.”

Evet... Bu sadece bir elbise değildi; bir alâmetti… Allah erlerinin iman işaretiydi… Doğruluk, dürüstlük, şecaat, kahramanlık nişânesiydi…

İnsanların omuzlarında, Medine sokaklarında, son muhacirin naaşı taşındı. Kendinden önce Allah’a kavuşmuş olan dostlarına uğurlandı.

Elveda Sa’d!..

Elveda Kadisiye kahramanı!.. Medain fatihi!.. Mecusi ateşini ebediyen söndüren insan!..

7

SÜHEYB b. SİNÂN

Kazancı Kârlı İnsan

Nimet içinde dünyaya geldi.

Babası "Übella" ülkesinin hakimi ve İran Kisra'sının oraya tayin ettiği valisi idi. Araplar İslâm'dan uzun süre önce oraya yerleşmişlerdi. Musul ile Arap Yarımadası yolu üzerinde, Fırat'ın kenarında bulunan sarayında mutlu ve müreffeh bir hayat yaşıyordu.

Bir gün ansızın Rumların (Bizans) saldırısına maruz kaldı. Birçok insan esir alındı. Süheyb b. Sinân da bu esirlerden biriydi. Rum tüccarlar uzun bir yolculuktan sonra onu Mekke'ye getirdiler. Orada Abdurrahman b. Cüd'an'a sattılar. Rum şehirlerinde geçirdiği çocukluk çağından sonra gençlik çağına adım atmıştı. Esirliği sırasında Rumların dillerini ve lehçelerini öğrenmişti.

Yeni efendisi onun zekâsına, gelişmesine ve samimiyetine hayran oldu ve onu azad etti. Sonra da kendisiyle ticaret yapması için imkân tanıdı.

Ammâr b. Yâsir onunla karşılaşmasını şöyle anlatır:

"Süheyb b. Sinân'a Erkam'ın evinin kapısında rastladım.

"Ne arıyorsun burada?" dedim.

"Sen ne arıyorsun?" diye cevap verdi.

"Muhammed'in yanına girip, söylediklerini dinlemek istiyorum." dedim.

"Ben de aynı şeyi yapmak istiyorum." dedi.

Allah Resûlü'nün yanına girdik, bize İslâm'ı anlattı, biz de orada müslüman olduk. Onunla birlikte akşama kadar kaldık. Bu işi gizli tutma kararıyla oradan ayrıldık."

Böylelikle Süheyb, Erkam'ın evinin yolunu öğrenmişti. Hidâyet ve nur yolunu öğrenmişti. Aynı zamanda ağır bir yük altına girmiş, büyük fedakârlıklara katlanmayı göze almıştı.

Erkam'ın evinin dış dünya ile alâkayı kesen ağaç kapı eşiğini atlayıp geçmek, mücerret bir eşiği geçip içeri girmek anlamını taşımıyordu. Bilakis bütün dünyayı bir tarafa bırakıp, başka bir dünyaya geçiş anlamını ifade ediyordu.

Dini, ahlâkı, töresi ve düzeni ile bütün bir eski yaşantıyı atıp, yeni bir din, ahlâk, töre ve düzen ile yepyeni bir yaşama adım atmaktı.

Eşikten geçmek, maddî anlamda her ne kadar küçük bir adım atmak olarak görülse de, mâna aleminde çok büyük bir adımdı.

Fakirler, garipler, düşkünler açısından bu adım, büyük fedakârlıkları göze almayı gerektiriyordu.

Dostumuz Süheyb, kimsesiz yabancı bir insan; evin kapısında karşılaştığı arkadaşı Ammâr b. Yâsir ise fakir bir kimse idi. Onları tehlikenin kucağına atılmaya ve içine dalmaya iten neydi?

Bu, karşı konulmaz imanî bir çağrıdır. Hz. Muhammed'in (s.a.v.) güzel hâl ve hareketi onları âdeta büyülemişti.

Bütün bunlardan daha önemlisi, Allah'ın bir rahmetiydi onların müslüman oluşu. Çünkü Allah dilediğine rahmetini indirir, dilediğini de hidâyete erdirirdi.

* * *

Süheyb inananlar kafilesinde yerini aldı. Ezilenler ve zulme uğrayanlar arasındaki yerini aldı. Kendilerini feda edenler, canını ortaya koyanlar arasındaki yerini aldı.

O yüklendiği davaya tam olarak sarılmış, altına girmiş sorumluluğun bilincine ermişti.

Şu sözleri bu durumuna tanıklık eder:

"Allah Resûlü nerede bulunduysa ben de orada bulundum. Nerede bir biat olduysa katıldım, biat ettim. İlk gazveden son gazveye kadar bütün gazvelerde Allah Resûlü'nün yanında yer aldım. Ne zaman ki mü'minler önden gelecek bir tehlikeden korktular, önlerine siper oldum. Ne zaman ki arkalarından gelecek bir tehlikeden korktular, arkalarına siper oldum. Allah Resûlü'nü hiçbir zaman düşmanla yüz yüze bırakmadım. Orada mutlaka siper olarak ben bulundum. Bu durum, Allah Resûlü, Rabbi'ne kavuşana dek sürdü."

İşte bu, iman coşkusunun ve erişilmez dostluğun bir ifadesidir.

Süheyb ve din kardeşleri böylesi bir imana sahip kimselerdi. Daha ilk gün Allah Resûlü ile karşılaşmışlar ve ona biat etmişlerdi.

Eski dünya ile ve insanlarla irtibatını kesmiş, yeni bir dünyaya iltica etmişti.

Hiçbir şeyden sakınmaksızın ona tâbi olmayı sürdürmüş, hiçbir toplantıyı kaçırmamış ve gözünü budaktan sakınmamıştı. Bolluğu bırakıp fakirliğe, dünya lezzetlerini bırakıp tehlike ve ölüme yönelmişti âdeta.

Hicret günleri gelip çatmıştı. Bu uğurda Süheyb bütün malını, parasını hiçe saymış, geride bırakmıştı.

Allah Resûlü hicrete karar verip de durumu Süheyb'e bildirince kendisinin üçün üçüncüsü olması gerekiyordu: Allah Resûlü, Ebû Bekir ve Süheyb.

Bu sırada Kureyş geceleyin Allah Resûlü'nün hicretine engel olmaya karar vermişti.

Süheyb Kureyş'in bu engeline takıldı, bundan dolayı da Hz. Peygamberle yapacağı hicrete yetişemedi. Allah Resûlü, yol arkadaşı Ebû Bekir ile beraber yolu koyulup gitmişlerdi.

Süheyb, uzun süre Kureyş ile tartıştı, mücadele etti. Sonunda onlardan kurtuldu. Bineğine binip çöle daldı. Epey yol kat etmişti ki, Kureyş ardı sıra avcı birlikleri gönderdi. Süheyb'e yaklaşmak üzereydiler ki, onlara şöyle haykırdı:

"Ey Kureyş topluluğu! Bilirsiniz ki, ben en iyi ok atanınızım. Allah'a yemin olsun ki, kim bana yaklaşmaya kalkarsa, okumla beynini parçalarım. Oklarım kâfi gelmezse, kılıcımla kafasını uçururum. Ta ki, elimde bir şey kalmayınca kadar savaşırım. Dileyen beri gelsin. Dilerseniz size malımı veririm; siz de beni kendi hâlime bırakırsınız."

Can tatlı geldiği için malı karşılığında bırakmayı kabul ettiler ve şöyle dediler:

"Bize geldiğinde fakirdin, bizim yanımızda çok mala sahip oldun, makam ve mevki sahibi oldun. Şimdi ise hem canını kurtarıyorsun, hem de malını götürüyorsun."

Malını sakladığı yeri onlara gösterdi. Onlar da onu bırakıp, gerisin geriye Mekke'ye döndüler. Kureyşliler onun sözünü yeterli buldular. Doğru söylediğine dair bir belge bile istemediler. Zaten doğruluğundan hiç şüphe etmezlerdi. Bu durum Süheyb'in içinde yaşadığı topluluktaki itibar ve güvenirliğinin bir belgesidir.

Böylece Süheyb tek başına mutlu bir şekilde hicret etti. Kuba'da Resûlullah'a yetişti. Hz. Peygamber bazı ashabıyla oturuyorlardı. Süheyb'i görür görmez:

"*Ey Ebû Yahya! Alış verişin kârlı oldu!*" dedi. O anda şu âyet-i kerime nazil oldu:

“İnsanlardan öyle kimseler vardır ki, Allah’ın rızasını almak için kendi nefislerini feda ederler. Allah da kullarına şefkatlidir.”

(Bakara, 207)

Evet, Süheyb bütün serveti karşılığında mü’min olan nefsini satın almıştı. Bundan dolayı da hiçbir zaman aldandığını düşünmedi ve hiçbir şekilde pişmanlık duymadı.

Mal nedir? Altın nedir’? Bütün bir dünya nedir ki, iman olduktan sonra?

Allah Resûlü onu çok seviyordu. Süheyb takva ve zühdünün yanı sıra nükte sahibi bir kimseydi. Allah Resûlü bir gün onu taze hurma yerken gördü. Gözünün biri yaşarıyordu. Hz. Peygamber: “*Gözün yaşara yaşara hurma yiyorsun*.” buyurdular. Bunun üzerine Süheyb: “Önemli değil, onu diğer gözüm için yiyorum.” diye cevap verdi.

Son derece cömertti. BeytüI-maldan olan gelirinin tamamını infak ederdi. Muhtaçları sürekli gözetirdi. Fakire, yetime, esire sırf Allah sevgisi için yemek yedirirdi.

Onun bu eli açıklığı Hz. Ömer’in dikkatini çekmiş ve şöyle demişti: “O kadar çok yemek yediriyorsun ki, israf ediyorsun.” Süheyb cevaben: “Allah Resûlü’nden “En hayırlınız çok yemek yedirendir.” diye işittim” dedi.

* * *

Süheyb’in hayatı birçok büyük olay ve meziyetlerle doluydu.

Bu meziyetlerini bilen Ömer b. Hattab onu mü’minlere namaz kıldırması için seçmişti. Hz. Ömer, namaz kıldırırken hançerlenip yaralanınca, Süheyb’in insanlara sabah namazını kıldırmasını emretti. Son nefesini verirken de en son vasiyeti şu olmuştu: “Namazı insanlara Süheyb kıldırsın.”

Böylece yeni halife seçilene kadar Süheyb, namazları kıldıracaktı. Çünkü namazı ancak mü’minlerin emiri kıldırıyordu. Yeni halife seçilene kadar namazı kim kıldıracaktı? İşte bu durumu bilen Hz. Ömer, son nefesini vermeden önce Süheyb’in namaz kıldırmasını istemiş ve bunu vasiyet etmişti. Bu durum, imam tayin olunana yani halife seçilene kadar devam edecekti.

Süheyb için bu geçici imamlık Allah’ın kendisine nimetini tamamlaması oldu. Çünkü o, Allah’ın salih kullarındandı.

8

MUÂZ b. CEBEL

Helal-Haram Sınırını En İyi Bilen

Allah Resûlü (s.a.v.) İkinci Akabe Biatını alırken yetmiş kişiden oluşan Medineli müslüman temsilcilerin içinde nur yüzlü, açık gözlü, parlak simalı bir genç vardı. Gözünü ve kulağını konuşmalara vermiş, pür dikkat dinliyordu.

İşte bu kişi Muâz b. Cebel'di (r.a.).

Ensârdandı. İkinci Akabe biatında biat etmişti. Böylece ilklerden olmuştu.

Bir adam düşünün ki, iman ve bağlılıkta zirve… Hiçbir yerde veya savaşta Resûlullah'dan (s.a.v.) geri kalmamış... İşte bu adam Muâz'dan başkası değil.

Onun meziyetlerinin ve özelliklerinin en önemlisi, derin anlayışlılığı idi.

Fıkıh ve ilimde öyle bir mertebeye ulaşmıştı ki, Allah Resûlü'nün (s.a.v.) şu sözlerine mazhar olmuştu: "Ümmetim içinde helal ve haramı en iyi bilen Muâz b. Cebel'dir."

O, akıl üstünlüğü ve cesarette Ömer b. Hattâb'a benziyordu. Allah Resûlü (s.a.v.) onu Yemen'e gönderirken sordu:

"*Neyle hüküm vereceksin ey Muâz?*"

"Allah'ın kitabıyla."

"*Allah'ın kitabında bulamazsan?*"

"Resûlü'nün sünnetiyle."

"*Resûlü'nün sünnetinde de bulamazsan?*"

"Kendi görüşümle içtihat ederim."

Bu cevap üzerine Allah Resûlü'nün yüzünü sevinç aydınlığı kapladı ve şöyle buyurdu: "*Resûlü'nün elçisini, Resûlü'nü razı edecek duruma getiren Allah'a hamd olsun.*" Allah'ın kitabını ve Resûlü'nün sünnetini esas alan Muâz'ın ne aklı, hakikatleri görmesine engel oldu, ne de hakikatler aklına gizli kaldı.

Zeka ve aklını kullanmadaki bu mahareti ve cesareti, akranları ve dostları içinde kendisine saygın bir yer kazandırmıştı. Bunun neticesinde de "haram ve helali en iyi bilen kişi" övgüsüne mazhar olmuştu.

Tarihî rivayetler, nerede olursa olsun, parlak zekası sayesinde her problemin üstesinden geldiğini bildirmektedir.

Âizullah b. Abdullah, Hz. Ömer'in hilafetinin ilk günlerinde Resûlullah'ın ashabıyla birlikte mescide girişini ve sonrasını şöyle anlatır:

"Otuz kişilik bir meclise oturdum. Hepsi Allah Resûlü'nden hadis rivayet ediyorlardı. İçlerinde koyu esmer tenli, ifadesi tatlı, parlak yüzlü bir genç vardı. Orada bulunanların yaşça en küçüğü idi. Aralarında hadis hakkında ihtilaf çıkınca o derhal müdahale ediyor ve doğrusunu söylüyordu. Ancak bunu sorduklarında yapıyordu. Toplantı bittiğinde yanına yaklaştım ve "Ey Allah'ın kulu, kim olduğunu söyler misin?" dedim. "Ben Muâz b. Cebel'im" dedi.

Ebû Müslim el-Havlanî şöyle anlatır:

“Humus mescidine girdim. Ortalarında parlak yüzlü bir gencin oturduğu bir toplulukla karşılaştım. Genç hiç konuşmuyordu. Topluluk bir meselede anlaşmazlığa düşünce, hemen gence müracaat ediyorlardı. Yanımda oturan kişiye: “Bu kimdir?” diye sordum. “O, Muâz b. Cebel” dedi. O an ona karşı içimde bir sevgi doğdu.”

Şehr b. Havşeb de şöyle anlatır:

“Allah Resûlü’nün sahâbesi hadis rivayet ederlerken, şayet aralarında Muâz varsa, çekinerek ona bakarlardı.”

Nitekim Hz. Ömer onunla çokça istişare ederdi. Bazı konularda Muâz’a baş vurur, onun görüş ve düşüncelerini alır ve şöyle derdi: “Muâz olmasa Ömer helak olurdu.”

O, meseleleri çözüme bağlayan bir akla, ikna edici bir mantığa sahipti. Ne zaman onu tarihin yapraklarında görsek, daha önce anlattığımızın bir benzeriyle karşılaşırız:

İnsanlar etrafına halka olmuş oturuyorlar. ..

O susuyor... İnsanlar hadis-i şerife susadıkları zaman konuşuyor. Bir meselede ihtilafa düştüler mi, hemen ona baş vuruyorlar...

Çağdaşlarından biri onun konuşmasını: “Sanki ağzından nur fışkırıyor, inciler dökülüyor.” biçiminde tanımlıyordu.

O ilimdeki yerini, Allah Resûlü (s.a.v.) daha hayattayken elde etmiş, onun irtihalinden sonra da devam ettirmiştir. Hz. Ömer zamanında vefat ettiğinde henüz otuz yaşındaydı.

* * *

Muâz eli açık, gönlü açık, ahlâkı temiz bir insandı. Bir şey istendi mi derhal verirdi. Bu eli açıklığı ve cömertliği bütün malını alıp götürmüştü.

Allah Resûlü (s.a.v.) vefat ettiğinde Muâz Yemen’deydi. Onu müslümanlara dinini öğretsin diye oraya Allah Resûlü (s.a.v.) göndermişti. Hz. Ebû Bekir’in halifeliğinde Muâz Yemen’den döndü. Hz. Ömer biliyordu ki, Muâz servet sahibiydi. Hemen Hz. Ebû Bekir’e gidip, Muâz’ın malının yarısının alınmasını teklif etti!!.. Teklif etmekle yetinmedi, derhal Muâz’ın evine gidip, bu durumu ona bildirdi.

Muâz eli ve zimmeti temiz bir kimseydi. Servet edinmiş olsa bile, bu böyleydi. Çünkü o asla günah işlememiş, şüpheli şeylere yaklaşmamıştı. Bundan dolayı Hz. Ömer’in düşüncesine karşı çıktı. Bunun üzerine Hz. Ömer onu kendi hâline bıraktı ve ayrıldı.

Ertesi gün Muâz koşarak Hz. Ömer’in evine geldi. İki gözü iki çeşme, ağlamaktan nerdeyse konuşamıyordu. Ağlamaklı sesiyle şöyle dedi:

“Uyuduğumda kendimi büyük bir denizin ortasında buldum. Boğulacağım diye korktum. Sonra sen geldin ve beni kurtardın ey Ömer.”

İkisi birlikte Hz. Ebû Bekir’e gittiler ve malının yarısını Beytül-mala almasını istediler. Ebû Bekir (r.a.): “Senden hiçbir şey almayacağım.” dedi. Hz. Ömer, Muâz’a baktı ve: “Şimdi malın tertemiz oldu.” dedi.

Eğer Hz. Ebû Bekir, Muâz’ın haksız kazanç sağladığına dair en küçük bir şüphe duysaydı, bir kuruş bile bırakmaz alırdı. Hz. Ömer de onun peşini asla bırakmazdı.

O hayırlı bir topluluk içinde yaşıyordu. Hepsi zirveye doğru yarışan bir topluluktu. Kimi uçarak gidiyordu, kimi de yürüyerek... Ama hepsi de gidiyordu. Çünkü mübarek insanlardı onlar…

* * *

Muâz Şam’a göçmüş, orada ailesiyle ve kendisini ziyarete gelen âlim kimselerle günlerini geçiriyordu. Dostu olan Şam valisi Ebû Ubeyde ölünce Hz. Ömer onu Şam valiliğine tayin etti. Görevde birkaç ay gibi kısa bir zaman kaldı, akabinde rahmet-i Rahman’a kavuştu. Bunun üze-

rine Hz. Ömer şöyle dedi: “Muâz’ı benden sonra yerime halife tayin etmiş olsaydım ve Rabbim bana “Niçin onu bu göreve getirdin?” diye sorsaydı şöyle derdim: “Resûlü’nden şöyle işittim: “Âlimler Allah’ın huzurunda toplandıklarında Muâz içlerinde olacaktır.”

Hz. Ömer’in burada kastettiği halifelik sadece bir beldeye vali tayini olmayıp, onun bütün İslâm coğrafyasına halife olarak tayin edilmesidir. Nitekim Hz. Ömer’e ölümünden az önce: “Bize bir kimseyi halife olarak atasan” diye sorulduğunda şöyle cevap vermişti: “Şayet Muâz b. Cebel sağ olsaydı, onu yerime halife tayin ederdim. Rabbime ulaşıp da bana “Ümmet-i Muhammed’e kimi lider olarak bıraktın?” diye sorsaydı, “Onların başına Muâz b. Cebel’i bıraktım.” derdim. Çünkü Allah Resûlü’nden (s.a.v.) şunu duymuştum: “Muâz b. Cebel kıyamet günü âlimlerin önderidir.”

* * *

Bir gün Allah Resûlü (s.a.v.) şöyle buyurmuştu:

“*Ey Muâz! Allah’a yemin olsun ki, ben seni çok seviyorum! Her namazın akabinde şu duayı okumayı unutma: “Allah’ım, beni zikrine, şükrüne, sana güzel ibadete muvaffak kıl, bu konuda yardımını esirgeme!*”

Evet, Allah’ın yardımı mutlak surette gerekliydi. Nitekim Allah Resûlü (s.a.v.) kendisini gören ve sohbetinde bulunan bütün insanlara bu doğrultuda tavsiyede bulunmuş, dayanılacak gerçek güç ve kudret sahibinin ancak Allah Teâlâ olduğunu ısrarla belirtmişti.

Muâz dersini tam olarak öğrenmiş ve en güzel şekilde uygulamıştı.

Allah Resûlü (s.a.v.) bir sabah Muâz’a yaklaştı:

“*Nasıl sabahladın ey Muâz?*” diye sordu. Muâz:

“Gerçek bir mü’min olarak ya Resûlullah.” diye cevap verdi. Allah Resûlü (s.a.v.) ikinci olarak:

“*Her doğrunun bir hakikati vardır. Peki, senin imanının hakikati nedir?*” diye sordu. Muâz cevaben: “Hiçbir sabah olmuyor ki, akşama eremeyeceğim korkusuna kapılmayayım. Akşam olunca da sabaha eremeyeceğim endişesinde oluyorum. Bir adım attığımda diğerini atabileceğimden emin olamıyorum. Amel defterlerini okumaya çağrılan, diz üstü çökmüş ümmetleri görür gibi oluyorum. Sanki cennet ehlini cennet nimetleri içinde görüyorum. Cehennemdekiler de azap çekerlerken gözümün önüne geliyor.” diye cevapladı. Bunun üzerine Allah Resûlü (s.a.v.):

“*Evet, kavradın; bu hâline devam et*.” diye buyurdu.

Evet... Muâz, bütün benliğini Allah’a teslim etmiş, ondan gayrisini görmez olmuştu.

İbn Mes’ûd onu çok iyi anlatmış, demiş ki:

“Muâz Allah’a hakkıyla ibadet eden, dosdoğru yolda bir ümmetti. Biz Muâz’ı, İbrahim’e (a.s.) benzetirdik.”

* * *

Muâz ısrarla ilme ve Allah’ı anmaya çağırıyordu insanları. Onların doğru bilgilenmelerini istiyor ve şöyle diyordu:

“Hikmet ehlinin sürçmelerinden sakının. Gerçeği gerçekle öğrenin. Kuşkusuz gerçeğin ışığı, aydınlığı vardır.”

İbadetin temiz bir niyetle ve ölçülü yapılmasını isterdi. Bir gün: “Bana bir şeyler öğret.” diyen bir müslümana: “Öğreteyim de sözümü tutacak mısın?” diye sormuş. Adam: “Bütün gücümle tutacağım.” diye söz verince şöyle demişti:

“Bazen oruç tut, bazen tutma. Gecenin bir kısmında namaz kıl, kalanında uyu. Kazanç temin et; ama haram yeme. Müslüman olarak ölmeye gayret et.”

İlmi, hem bilgi hem de amel olarak görüyordu. Bu doğrultuda olmak üzere:

“Öğrenmek istediğiniz her şeyi öğrenin. Şunu bilin ki, Allah siz o ilimle amel edinceye kadar ondan size hiçbir fayda sağlamaz.” demiştir.

Esved b. Hilal anlatıyor:

“Biz, Muâz’la birlikte yürüyorduk. Bize şöyle dedi:

“Haydi oturalım da biraz iman edelim.”

Herhalde sürekli suskunluğunun sebebi, sürekli tefekkür ve düşünce içerisinde olmasıydı. Bu hâli Allah Resûlü’ne (s.a.v.) söylediklerinin tecellisiydi: Bir adım attığında öbür adımı atıp atamayacağından emin olamamanın kaygısıyla hareket ediyordu. İşte bu Rabbinin zikrine tam olarak kendini vermenin ve nefsini sürekli denetim altında tutmanın bir ifadesiydi.

* * *

Ecel geldi ve Muâz huzura çağrıldı…

Ölüm sarhoşluğunda her canlı şuurunu kaybeder. Şayet konuşabilirse, hayatı ve durumu hakkında bazı şeyler söyler.

İşte böyle bir durumda Muâz, bir yüce mü’mini açığa veren şu kelimeleri dilinden dökmüştü:

“Allah’ım, ben senden korkardım. Şimdi ise senden ümitliyim. Sen de bilirsin ki ben, dünyanın ne akan nehirlerini, ne de salınan ağaçlarını sevmedim… Susuzluğumun giderilmesini ve zorluklara göğüs gerebilmeyi ve ilim, iman ve taatimin arttırılmasını umarım.”

Sağ elini sanki ölümle tokalaşır gibi açtı. Ötelere doğru “Merhaba ölüm!” diyerek yürüdü gitti…

* * *

Ve Muâz Rabbine yürüdü...

9

MİKDÂD b. AMR

İlk İslâm Süvarisi

“Atının kendisiyle Allah yolunda cihada yürüdüğü ilk kişi, Mikdâd b. Esved’dir” diyor arkadaşları ondan söz ederken.

Mikdâd b. Esved dediğimiz bu kahramanımız aslında Mikdâd b. Amr’dır. Cahiliyye döneminde Esved b. Abdüyagus ile anlaşma yapmış, o da kendisini evlatlık almıştı. Bu nedenle Mikdâd b. Esved diye çağrılmaya başlanmıştı. Fakat “evlatlık edinmeyi” ortadan kaldıran âyet inince babası Amr b. Sa’d’a nispet edilmeye devam edildi.

Mikdâd ilk müslümanlardandır. Müslümanlığını açığa vurup ilan eden yedi kişiden biridir. Tabi ki yiğitlerin şecaati, havarilerin iyi hâli içinde, Kureyş’in eziyet ve işkencelerinden payını alarak...

Güzelliği asla pörsümeyecek şaheser bir tablo çizecekti onun Bedir’ deki durumu…

Yüce bir hâldi, gören herkes bu büyük hâle sahip olmayı isterdi kuşkusuz…

“Bir mecliste Mikdâd’ın bir tutumuna şahit olmuştum.” diyor Allah Resûlü’nün arkadaşı Abdulllah b. Mes’ûd: “Ona sahip bulunmak, bana dünyadaki her şeyden daha hoş gelirdi.”

Sıkıntının başladığı günlerdeydi... Kureyş’in şiddetli baskılar, inatçı ısrarlar, kibir ve azamet gösterdiği günlerdeydi...

İşte o günlerdeydi, müslümanlar gayet azdı ve daha önce hiç İslâm uğruna savaşla sınanmamışlardı. Bu onların yapacakları ilk gazve idi.

Allah Resûlü durmuş, yanındakilerin imanını yokluyor, atlı ve yaya olarak üstlerine yürüyen düşmanla karşılaşmak için hazır olup olmadıklarını sınıyordu.

Onlarla konuyu istişare ediyordu. Sahâbe biliyordu ki, Hz. Peygamber onların fikir ve görüşlerini istediğinde bunu hakikaten yapıyordu (yoksa âdet yerini bulsun diye değil). Herkesten de gerçek görüş ve kanaatini istiyordu. Şayet birisi tüm topluluğun görüşüne ters bir görüş ifade edecek olsa bile ona herhangi bir güçlük ya da kınama yapılmaz-dı.

Mikdâd müslümanlar arasında savaş hususunda çekimserliği olabilecek kimselerin bulunmasından endişeliydi... Savaşın parolasını kesin cümlelerle belirtmek ve oluşumunda iştirak etmek için, kendinden önce kimse konuşmadan söz almaya karar verdi.

Fakat o daha dudaklarını kıpırdatmadan Ebû Bekir (r.a.) konuşmaya başlamıştı. Mikdâd gayet sakinleşmişti, Ebû Bekir diyeceğini demiş ve çok güzel konuşmuştu...

Onu Ömer b. Hattab izlemiş, o da konuşmuş ve gayet güzel söylemişti.

Sonra Mikdâd öne geçti ve:

“Ey Allah’ın Resûlü!” dedi. “Yürü git Allah’ın gösterdiğine doğru, biz seninleyiz… Allah’a yemin olsun ki sana, İsrail oğulları’nın Musa’ya (a.s.) dedikleri gibi: “Sen ve Rabbin gidin savaşın, biz burada oturacağız.” diyecek değiliz… Aksine deriz ki: “Sen ve Rabbin gidin savaşın, biz de sizinle beraber savaşçılarız!.. Seni hakikatle gönderene andolsun ki şayet sen bizi kılıç deryasına götürsen bile seninle beraber hakkı tebliğ edene kadar kılıçsız da savaşırız. Allah sana fethi nasip edinceye dek sağında, solunda, önünde ve arkanda çarpışırız.”

Cümleler, atılmış kurşunlar gibi boşalmıştı... Peygamberin yüzü sevinçten parıldamış, Mikdâd'a ettiği güzel duadan ağzı ışıldamıştı. Mikdâd b. Amr'in söylediği bu kesin sözler, inanan, salih toplulukta sevinç yaratmıştı. Öyle bir söz ki, kuvveti ve ikna gücüyle "söz" denen şeyi ortaya koyuyordu.

Evet, Mikdâd'ın konuşması inananların gönlünde gayesine ermişti. Ardından ensârın liderlerinden Sa'd b. Muâz kalkmış: "Ey Allah'ın Resûlü!" demişti. "Biz sana inandık ve doğruladık. Getirdiğin şeyin hak olduğuna şehâdet ettik ve bu hâl üzere sana ahid ve misakımızı verdik. Dilediğin şeye yürü, biz seninleyiz... Seni hakikatle gönderene yemin olsun ki, şayet bize şu denizi göstersen ve sen de dalsan, kuşkusuz biz de seninle dalarız. Bizden tek kişi bile geri kalmaz. Yarın düşmana bizimle karşı koymandan hoşnutsuzluk duymayız... Harpte sabırlıyız, (düşmanla) karşılaştığımızda sözümüzün eriyiz. Belki Allah sana bizim vasıtamızla gözünün aydınlığın gösterir... Allah'ın bereketi üzere götür bizi."

Peygamberin kalbi sevinçle dolmuştu.

"Yürüyün ve müjdelenin!" dedi Allah Resûlü ashabına.

Ve iki topluluk birbirine girdi.

O gün müslümanların üç tane atlısı vardı: Bunlar Mikdâd b. Amr, Mersed b. Ebû Mersed ve Zübeyr b. Avvam idi. Diğer mücahidler ya yaya idiler yahut develere binmişlerdi.

* * *

Mikdâd'ın az önceki sözleri onun sadece şecaatini ortaya koymu-yor; aynı zamanda üstün hikmet ve derin düşüncesini de ortaya çıkarıyordu.

İşte böyleydi Mikdâd…

Bilge ve akıllıydı. Hikmetini soyut kavramlarda değil; etkili prensip ve düzgün bir üslupta ifade ediyordu. Tecrübeleri de hikmet ve zekasının gıdasıydı denebilirdi.

Peygamber (s.a.v.) kendisini idareci olarak atamıştı bir defasında. Döndüğünde: "*İdareciliği nasıl buldun?*" diye sorunca, büyük bir samimiyet içinde şöyle cevap verdi Mikdâd:

"İdarecilik bana kendini öyle gösterdi ki, güya ben insanların en üstünüymüşüm de tüm herkes benden aşağıymış. Seni hakikatle gönderene yemin olsun ki, kesinlikle bugünden sonra iki kişiye dahi başkanlık etmeyeceğim!"

Eğer bu bilgelik değilse nedir? Bu adam hakîm değilse, kim hakîmdir?

Benliğine ve zaafına kapılmayan bir adam…

Başkanlık yapıyor, benliğini kibir ve gurur kaplıyor ve kendi de bu zaafını anlıyor. Bunun üzerine, bu huylardan uzak durmak amacıyla bu tecrübeden sonra emirliği terk etmek ve kaçınmak için yemin ediyor. Sonra da yeminini tutup, emir olmuyor.

O Allah Resûlü'nden duyduğu bir sözü mırıldanırdı devamlı:

"*Mutlu kimse, fitnelerden uzak kalandır*."

O emirlikte aldatıcı bir kibir görmüştü. Öyleyse kendisinin mutluluğu ancak ondan uzak kalmakla mümkündü.

İnsanlar hakkında temkinli olarak yargıya varması da Mikdâd'ın bilgeliğinin tezahürüydü.

Hz. Peygamber'den böyle öğrenmişlerdi. Hz. Peygamber onlara âdemoğlunun kalbinin kaynayan kazandan daha çabuk değişim gösterdiğini öğretmişti.

Bundan ötürü o insanlar hakkındaki son yargısını ve kanaatini, kişinin ölüm anına kadar geciktirirdi. Ta ki hakkında yargıya varacağı kimsenin değişmeyeceği ve hayatına yenilik girmeyeceği kesinleşinceye kadar…

Bir sohbet esnasında sergilediği tutum, onun hikmet ve yüksek anlayışını hemen belli ediyor.

Arkadaşı bunu şöyle anlatıyor:

“Bir gün Mikdâd’la otururken, adamın biri yanımızdan geçti ve Mikdâd’a dönerek şöyle dedi:

- Allah Resûlü’nü (s.a.v.) gören şu iki göze ne mutlu! Allah’a yemin olsun ki gördüğünü görmek, şahit olduklarına şahit olmak isterdik.

Mikdâd da ona:

- Allah’ın kişiden gizlediği manzarayı istemeye kimsenin hakkı yoktur. Kişi şayet o döneme erişmiş olsa da, o dönemde nasıl olacağını bilemez. Allah Resûlü ile aynı zamanda yaşamış öyle kimseler var ki, Allah bunları burunları üstü ateşe atmıştır. Siz bunların duçar oldukları belâdan sizi uzak tutan ve sizleri Rabbi’ne ve Nebî’sine inanan insanlar kılan Allah’a hamd etmez misiniz?!”

İşte hikmetin ta kendisi…

Allah ve Resûlü’nü seven her mü’min Hz. Peygamber (s.a.v.) döneminde yaşamayı ve onu görmeyi temenni eder.

Fakat hikmet ve maharet sahibi Mikdâd bu istekteki kaybolmuş uzaklığı açığa çıkarıyor.

Bu arzuyu taşıyan kimsenin, o günlerde yaşasaydı cehennem ehlinden olması ihtimal dahilinde değil midir? İnkârcılarla beraber inkâra yönelmesi yine bir ihtimal olarak önümüzde durmuyor mu?

Öyleyse Allah’ın, İslâm’ın istikrar bulduğu asırlarda yaşamayı nasip ettiği ve affıyla kuşattığı kimsenin Allah’a şükretmesi gerekmez mi?

Mikdâd’ın görüşü buydu. Her hâli tecrübeli, sözleri hikmet ve akılla yoğrulmuştu.

* * *

Mikdâd’ın İslâm’a olan sevgisi büyüktü, aynı zamanda anlayışlı ve hikmetli idi. Sevgi büyük ve hikmetli olunca, büyük bir insan ortaya koyar ki, bu insan, sevginin iyi hâlini bizatihi kendinde değil, sorumluluğunda bulur.

Mikdâd’ınki de böyleydi…

Peygamber sevgisi, Mikdâd’ın kalp ve şuurunu sevginin mesuliyeti ile öyle doldurmuştu ki… Bu, Peygamberi koruma sorumluluğu idi. Medine’de bir olumsuzluk duyulur duyulmaz, Mikdâd soluğu, Peygamberin kapısında alırdı.

İslâm’a olan sevgisi, onun kalbini, İslâm’ı himaye sorumluluğu ile doldurmuştu... Sadece düşmanların tarafından gelecek tehlikelerden değil, dostların hatalarından da korurdu.

Bir gün bir seriye ile beraber çıkmıştı. Düşman onları ablukaya muvaffak olmuştu. Seriye emiri, hiç kimsenin hayvanını otlatmaması emrini vermişti. Fakat müslümanlardan biri, emri iyi bir şekilde haber alamadığından dolayı emre aykırı hareket etmişti. Bunun üzerine emirden aşırı bir ceza görmüştü. Belki de normalde hiç ceza almaması gerektiği hâlde.

Mikdâd ağlayıp sızlayan bu adama rastladı, durumu sordu. O da açıkladı.

Bunun üzerine Mikdâd adamı yanına alıp, doğruca emire gitti, onunla tartışmaya başladı. Sonunda emir hatasını kabul etmişti.

“Şimdi kısas hakkını ver bakalım.” dedi.

Emir kısası kabul etmiş; ama asker bağışlamış ve vazgeçmişti. Mikdâd bu büyük tablo ve onlara bu izzeti bahşeden dinin yüceliği karşısında mest olmuş ve:

“Ben öleceğim; fakat İslâm aziz kalacak!” demişti.

Evet, bu onun idealiydi. Kendi ölecek; fakat İslâm aziz kalacaktı. O da diğer sahâbe gibi bunu gerçekleştirmek için devamlı bir çaba içinde olmuştu. Sonunda bu çabası onu Allah Resûlü’nün şu sözüne layık kılmıştı:

“*Kuşkusuz Allah bana seni sevmeyi emretti. Kendisinin de seni sevdiğini haber verdi*.”

10
SAÎD b. ÂMİR
Yırtık Elbiseler İçindeki Büyüklük

Hangimiz bu ismi tanıyor ve daha önce duymuş?

Büyük bir ihtimalle -hepimiz değilsek bile -çoğumuz bu şahsı şimdiye kadar duymamışızdır. Ve şimdi soralım Saîd b. Âmir kim diye? Evet, şimdi öğreneceğiz Saîd'i!..

* * *

Her ne kadar onun bu titrek isminde sahâbenin büyüklerinin isimlerine bir yakınlık olmasa da o sahâbenin büyüklerinden biridir.

Kuşkusuz, o takva ehlinin gizli kalmış büyüklerindendir.

Bütün toplantı ve savaşlarda onun Allah Resulü'nü yakından izlediğini dile getirmek, belki fazla söz ve bir tekrardan ibaret olacaktır. Ve zaten bu tüm müslümanların düsturuydu. Mü'min olana, gerek savaşta gerek barışta Peygambere muhalefet yaraşmazdı.

Hayber'in fethinden az önce müslüman olmuştu. Saîd, İslâm'la kucaklaştığı ve Resûlullah'a biat yaptığı andan itibaren hayatını, varlığını ve geleceğini tümüyle İslâm'a adamıştı.

İtaat, zühd, alçakgönüllülük ve yücelik… İşte tüm bu büyük faziletler dost ve kardeş olarak bu temiz ve pâk insanda bulunmaktaydı.

Onun büyüklüğünü iyi kavrayabilmek için herhangi bir şeyi kaçırmamak, uyanık davranmak gerekir. Kalabalık içinde Saîd'e gözümüz iliştiğinde, göz onda durmak için bir sebep görmez, başka tarafa geçer.

Gözümüz onu alelâde bir fert olarak görür; dağınık ve tozlu... Ne giyiminde, ne dış görünümünde, onu diğer yoksul müslümanlardan ayıran bir özellik taşımaz Saîd.

Giyim kuşamından ve dış görünümünden, onun hakikî yapısına delil aradığımızda hiçbir şey bulamayız. Bu insanın büyüklüğünün süs ve şâşaadan daha öte bir şey olduğunu fark ederiz.

Çünkü bu eski elbiselerin ve sadeliğin gerisinde büyük bir değer yatmaktadır.

Sedefte gizlenmiş inci var ya... İşte öyle.

* * *

Mü'minlerin Emiri Ömer b. Hattab, Muaviye'yi Şam valiliğinden uzaklaştırınca, etrafını yoklayarak, onun yerine göreve getirebileceği birilerini araştırdı.

Ömer'in vali ve yardımcılarını seçmedeki üslubu, tümüyle dikkat, vakar ve mahzurları göz önüne getiren bir üsluptu. O inanıyordu ki, şayet herhangi bir valisi bir yerde hata işleyecek olsa, bunu Allah iki kişiden sorardı: İlk olarak Ömer'den, ikinci olarak da hata sahibinden.

Kişileri atamadaki ve vali seçimindeki ölçüsü, gayet hassas ve son derece basiretli idi.

Şam, dönemin büyük medeniyet merkezi idi. Oradaki hayat, çeşitli medeniyetlerin izlerini taşırdı. Ticaret için de önemli bir merkezdi. Geniş bir bolluk vardı. İşte bu ve buna benzer nedenlerden ötürü de fesad diyarıydı. Ömer'in düşüncesine göre de, buraya ancak fesatçı şeytanların, takvasının önünde duramayıp kaçtıkları bir veli uygun düşerdi. Zahid, abid, itaatkâr ve günahından tövbe edip dönmesini bilen biri.

Ömer aniden bağırdı:

“Tamam buldum onu. Bana Saîd b. Âmir gerek.”

Daha sonra Saîd, Ömer’e gelir. Ömer, ona Humus valiliğini teklif eder. Fakat Saîd özür beyan ederek:

“Beni fitneye salmayın ey Mü’minlerin Emiri!” deyince Ömer bağırır:

“Allah’a yemin olsun ki, seni bırakmam! Emanetinizi ve hilafetinizi boynuma yıkıp, beni bir başıma terk edemezsiniz.”

Saîd o anda ikna olmuştu. Ömer’in sözleri ikna için yeterli gelmişti.

Evet... Emanet ve hilafeti Ömer’in üstüne atıp, tek başına bırakmaları adalet değildi. Ve şayet Saîd b. Âmir gibileri de sorumluluktan kaçınacak olursa, Ömer tayin edeceği kimseleri nereden bulacaktı?

Saîd, Humus’a doğru yola çıktı. Yanında henüz yeni evlendiği hanımı vardı. Ömer kendisine biraz da mal vermişti.

Humus’a yerleştikleri zaman zevcesi, Ömer’in verdiklerinden bir miktar harcamak istedi, Saîd’e yeni elbise ve eşya almasını söyledi. Gerisini de biriktirmek niyetindeydi.

Saîd ona: “Bunlardan daha iyisini sana söyleyeyim mi?” dedi ve ekledi:

“Bak, biz ticareti geniş ve pazarı kazançlı bir memleketteyiz. Gel, bu elimizdekilerle bizim hesabımıza ticaret yapacak, malımızı artıracak birine bunları verelim.”

Hanımı: “Ya iflas edecek olursa” dedi.

Saîd: “Ben kefil olurum.” dedi.

Hanımı: “İyi öyleyse.” dedi.

Saîd çarşıya çıktı. Sade bir hayata gerekecek kadar eşya alıp, malının kalanını yoksul ve ihtiyaç sahiplerine dağıttı.

Günler geçiyor, hanımı da zaman zaman ticarî kazançlarının ne durumda olduğunu soruyordu.

Saîd de: “Başarılı bir ticaret, kazanç durmadan artıyor.” diye cevaplıyordu.

Bir gün kadın aynı soruyu Saîd’in bir yakınının yanında sorduğunda meselenin iç yüzünü bilen adam önce gülümsedi, sonra da kahkahayı bastı. Bu gülüş, kadını şüphelendirdi ve açıklama yapması için ısrar etti. Adam da kadına:

“Çok zaman oldu, onun hepsini tasadduk edeli.’ dedi.

Bunun üzerine kadıncağız hıçkırarak ağlamaya başladı. Bu maldan doğru dürüst bir fayda görmeyişi onu üzmüştü. Üstelik istediklerini alamamış, elinde de bir şey kalmamıştı.

Saîd, hanımına şöyle bir baktı. Akan gözyaşları ona daha bir güzellik katmıştı.

Fitneye sürükleyen bu manzara, nefsinde zaafa sebep olmadan önce o basiretini cennete yöneltmiş, orada daha önce cennete gitmiş dostlarını görmüştü. Şöyle dedi:

“Benim benden önce Rab’lerine kavuşmuş arkadaşlarım var. Ben kesinlikle onların yollarından sapmak istemem. Tüm dünya içindekilerle benim olsa da…”

Hanımının, güzelliğiyle kendisini kandırmasından korktuğu anda ona ve aynı zamanda kendi nefsine şöyle sesleniyordu:

“Biliyorsun ki, cennette ceylan gözlü hûrîler, iyi huylu güzeller var. Onlardan bir teki bile yeryüzüne inse, her tarafı aydınlığa boğar, nuru güneş ve ayınkini yok eder. Kuşkusuz seni onlara feda etmek, onları sana feda etmekten daha uygun düşecektir.”

Sözünü başladığı gibi bitirmişti; sakin, güleç ve rahat. Hanımı sakinleşmiş ve anlamıştı ki, Saîd’in yolundan gitmekten ve Saîd’in sözünü ettiği zühd ve takvadan daha iyisi yoktu.

* * *

Humus o zamanlar “İkinci Kûfe” diye nitelendiriliyordu. Bunun sebebi de ahalisinin aşırılıkları ve valilere karşı muhalefetleri idi.

Irak bu aşırılıkta öncelik sahibi idi. Humus da bu konuda ona benzemesinden bu ismi alıyordu.

Humus’un belirttiğimiz bu aşırılıklarına rağmen Allah, onların kalplerini bu salih kuluna, Saîd’e yöneltmişti. Onlar onu seviyor ve itaat ediyorlardı.

Ömer bir defasında: “Şam ahalisi seni seviyor.” demişti. Saîd de:

“Çünkü ben onlara yardımcı ve destek oluyorum.” diye cevap vermişti. Her ne kadar Humusluların Saîd’e sevgileri varsa da yine de ortada bazı şikayet ve rahatsızlıkların olması kaçınılmazdı... En azından Humus’un Kûfe ile başabaş yarıştığını ispatlaması gerekirdi.

Bir gün Mü’minlerin Emiri Ömer (r.a.), Humus’u ziyaret eder ve kalabalık bir topluluk içinde onlara “Saîd hakkında ne dersiniz’?” diye sorar.

Başlarlar ondan şikayetçi olmaya... Aslında bunlar, bir adamın büyüklüğünü ortaya çıkaran şikayetlerdi...

Ömer şikayetçi guruptan şikayetlerini tek tek söylemesini istedi. Gurup adına konuşacak kişi doğruldu ve: “Ondan dört hususta şikayetçiyiz.” dedi ve ekledi:

“Gün iyice ilerlemeden yanımıza gelmiyor.

Geceleri işlerimizi görmüyor.

Ayda iki gün hiç yanımıza çıkmıyor, o günlerde kendisini hiç göre-miyoruz.

Diğeri de, gerçi kendisinin bu konuda elinde bir şey yok; ama bizi rahatsız ediyor. O da şu, kendisini zaman zaman baygınlık tutuyor.”

Adam oturdu.

Ömer (r.a.) bir müddet başını öne eğip sustu. Sonra Allah’a yönelerek: “Ey Allah’ım biliyorsun ki, Saîd senin en iyi kullarındandır. Ya Rabbi! Bu konuda ferasetimi yanlış çıkarma.” diye sessizce yalvardı.

Saîd’i, kendini savunması için çağırdı. Saîd de cevaplamaya başladı.

“Onlar, benim, gün epey ilerledikten sonra yanlarına çıktığımı söylüyorlar. Vallahi nedenini söylemek içimden gelmiyordu. Madem istiyorlar söyleyeyim: Ailemin hizmetçisi yok. Onun için hamurumu kendim yoğurup, mayalanmaya bırakıyorum. Sonra da ekmeğimi pişiriyorum. Daha sonra da abdest alıp yanlarına çıkıyorum.”

Ömer’in yüzü güldü ve Allah’a hamd etti. “Ya ikincisi?” dedi.

Saîd konuşmasını sürdürdü:

“Geceleri kimseyle ilgilenmediğimi söylüyorlar. Vallahi bunun sebebini de söylemekten hoşlanmıyordum. Ben gündüzü onlara, geceyi Rabbi’me ayırdım.

Ayda iki gün yanlarına çıkmayışıma gelince; benim çamaşırlarımı yıkayacak hizmetçim yok; fazla çamaşırım da yok. Ben çamaşırımı yıkıyor, sonra da kurusun diye bir müddet bekliyorum ve ancak ertesi gün yanlarına çıkabiliyorum.

Bir de zaman zaman beni baygınlığın tuttuğunu söylüyorlar. Ben ensârdan Hubeyb’in Mekke’de şehid düşürülüşüne şahit oldum. Vücudunu lime lime etmişti Kureyş. Onu bir deveye bindirmişlerdi. Sordular ona: “İster misin şimdi Muhammed senin yerinde olsun, sen de kurtul, rahata kavuş?” O şu cevabı vermişti: “Yemin olsun ki, Allah Resûlüne bir diken bile dokunacak olsa, ben ailem ve çocuklarım beraber dünya afiyeti ve nimeti içinde olmayı istemem... Her ne zaman bu manzara gözümün önüne gelirse, ki ben o sırada bir müşriktim, o gün Hubeyb’e yardım etmeyişimi hatırlarım. İşte o zaman Allah’ın azabından duyduğum korkudan dolayı beni

bir titreme alıyor ve kendimden geçiyorum.”

Saîd sözlerini bitirmişti. Vera gözyaşlarıyla ıslanmış dudaklarından dökülen sözlerdi bunlar...

Ömer kendine ve neşesine hakim olamamış: “Ferasetimi yanıltmayan Rabbime şükürler olsun!” diye bağırmıştı. Saîd’i kucakladı ve parlayan o yüce alnından öptü.

* * *

Böylesi bir saadete kim ulaşmıştı ki? Allah Resûlü gibi bir öğreticiyi Kur’ân gibi bir nuru ve İslâm gibi bir mektebi kim nerede bulmuştu ki?

Fakat böyle bir hareket fazla miktarda olsaydı, acaba yeryüzü bunu kaldırabilir miydi?

Şayet böyle olsaydı, yer yeryüzü olmaktan çıkar, Firdevs cennetine dönerdi. Vaad edilen Firdevs’e...

Firdevs’in zamanı gelmediğine göre, böyle şerefli ve yüce hayat yaşayanlar daima az ve nadir olacaktır.

İşte Saîd b. Âmir de onlardan biridir.

İşi ve vazifesi kadar maaşı ve geliri de çoktu Saîd’in.

Fakat o, bundan kendine ve ailesine yeteri kadarını alır, gerisini yoksullara dağıtırdı.

“Elindekilerle aile ve akrabana biraz bolca harca.” demişlerdi bir defasında kendisine. O ise onlara: “Neden aileme ve akrabama?! Hayır, yemin olsun ki, ben Allah’ın rızasını akrabalığa karşılık satamam.” diye cevap vermişti.

Kendisine her ne zaman “Kendine, aile efradına günlük harcamalarını biraz artır; hayatın güzelliklerinden istifade et.” Denilse, o devamlı şu büyük sözlerle karşılık verirdi:

“Ben Hz. Peygamberin şu sözünü işittikten sonra benden öncekilerin (sahâbenin) yolundan ayrılamam. Hz. Peygamber (s.a.v.) buyuruyor ki:

“*Allah insanları hesap için toplar. O sırada mü’minlerin yoksulları güvercinler gibi seke seke gelirler. Onlara:“Durun! Hesap var.” denilir. Onlar da: “Hesaba çekileceğimiz hiçbir şeyimiz yok ki!” derler. O zaman Allah: “Kullarım doğru söylüyor.” der ve onlar herkesten önce cennete girerler*.”

* * *

Saîd Hicretin 20. yılında Rabbine kavuştu… Her şeyiyle tertemiz ve pâk olduğu bir dönemde.

Artık o dostlarına kavuşmuştu; gözü nurlu, gönlü rahat, yükü hafif olarak. Ne yanında, ne ardında, ne sırtında ağırlık verecek bir dünya yükü ve eşyası vardı.

Yanında sadece verâ, zühd, takva, büyük bir kişilik, büyük bir yaşantı ve mizanda ağırlığı olan; fakat sırta ağırlığı olmayan faziletler getirmişti.

* * *

Selâm olsun Saîd b. Âmir’e!..

Selâm olsun ona hayatında ve âhiretinde!..

Selâm, yine selâm yaşayışına ve anısına!..

Selâm olsun tüm iyilere, Allah Resûlü’nün (s.a.v.) ashabına!..

11
HAMZA b. ABDÜLMUTTALİB
Allah'ın Aslanı, Şehidler Sultanı

Koşuşturmalar, zahmet, ibadet ve eğlenceyle geçen bir günün ardından Mekke derin bir uykuda...

Kureyşliler sıcak yataklarında yan gelip yatıyorlar...

Fakat biri var ki; kendini yatağından alıvermiş. Bu kişi, erkence yatağına girip az bir şey dinlendikten sonra büyük bir arzu ile kalkmış. Çünkü Allah ile vaadi vardır. Odasındaki namazgahına çekilmiş Rabbine yakarıp dua ediyordu. Onun yalvaran göğsünün sesine ve ısrarlı sıcak yakarışlarına uyanan hanımını ona karşı bir şefkat ve acıma hissi kaplar ve ona, nefsine biraz daha yumuşak davranmasını salık verir, uykusunu yeterince almasını söylerdi. O ise cevap olarak "*Uyku vakti geçti, ey Hatice*" derken, gözyaşları sözlerinden önce gelirdi.

Onun davası her ne kadar Kureyş'in zihinlerini meşgul etse de henüz onları uykularından etmemişti.

Sözlerini gayet gizli yayıyordu.

Kendisine inananlar o gün gerçekten azdılar. Mü'minlerin dışında da kendisine son derece büyük sevgi ve saygı besleyenler vardı. Bunlar kendisine iman etmek ve kutsal kafileye katılmak için büyük bir arzu duyuyorlardı. Onları engelleyen sadece toplum ve bölgenin örfü, taklitçiliğin ve geleneğin baskısı ile güneşin doğuşu ve batışı arasındaki kararsızlıkları idi.

İşte bunlardan biri de, Peygamberin amcası ve süt kardeşi Hamza b. Abdülmuttalib idi.

* * *

Hamza, yeğeninin büyüklüğünü, olgunluğunu gayet iyi biliyor, davasının hakikatini, iyi özelliklerini tanıyordu.

Hamza'nın Muhammed'i (s.a.v.) tanıyışı, bir amcanın yeğenini tanıyışından öte, bir kardeş ve arkadaş tanıyışı idi...

Zira Allah Resûlü (s.a.v.) ve Hamza aynı nesilden olup akran sayılırlar. Beraber yürümüş, oynamış, kardeş olmuşlar, aynı gelenek içinde yetişmişlerdi.

Fakat daha sonra bu iki gençten her biri kendi yolunun yolcusuydu: Muhammed (s.a.v.) kendine Allah yolunu aydınlatan ruhunun ışığına ve hayatın gürültüsünden uzak derin tefekküre yönelmiş, hakikati karşılamak için hazırlanan kalbinin sesine bağlanmışken; Hamza, hayatın imkanlarından daha fazla yararlanmak, Kureyş ve Mekke'nin ileri gelenleri arasında kendine bir yer açmak için rakipleriyle yarışa girmişti.

İki gençten her biri kendi yolunun yolcusuydu, dedik. Ancak şu var ki, akranı ve kardeşinin oğlu Muhammed'in (s.a.v.) faziletleri Hamza'nın aklından bir an bile çıkmamıştı. Bunlar öyle fazilettir ki, sahibine tüm insanların gönlünde büyük bir yer açar ve gelecek için apaçık bir tablo çizer.

Hamza bir gün, her günkü alışkanlığı üzere evden çıkmıştı. Kâbe'nin yanında bir grup insan görmüştü. Kureyş'in eşrafının yanlarına oturup konuştuklarına kulak kabarttı.

Muhammed'den (s.a.v.) söz ediyorlardı.

Yeğeninin davasından duydukları sıkıntı hepsini kaplamıştı. Ondan söz ederlerken sözlerinden hınç ve öfke yükseliyordu.

Halbuki önceleri Onunla ilgilenmiyorlardı veya ilgilenmez ve aldırmaz gözüküyorlardı.

Ama bugün gözlerini sıkıntı, üzüntü ve bu davayı boğma arzusu bürümüştü.

Hamza onların sözlerine uzunca güldü, onları aşırılık ve yanlış anlayışlarıyla ayıpladı.

Ardından Ebû Cehil, arkadaşlarına destek mahiyetinde söz alarak Hamza'nın, Muhammed'in (s.a.v.) davasının tehlikesini herkesten daha iyi bildiğini; fakat meseleyi basit göstererek Kureyş'i uyutmak istediğini, bir gün Kureyş'in çok kötü bir sabaha uyanacağını, yeğeninin Kureyş'e üstün geleceğini belirtti.

Homurtular içinde konuşmalarını sürdürdüler. Hamza bir gülüm-süyor, bir kızıyordu. Sonunda topluluk dağıldı, herkes yoluna gitti. Hamza yeni düşüncelerin ağırlığı içinde yeğeninin durumunu düşünüyor, kendi içinde Onun durumunu yeniden tartışıyordu.

Günler geçiyordu ve her geçen gün Kureyş'in, Allah Resûlü'nün (s.a.v.) davetine olan öfkesi artıyordu.

Daha sonra öfkeler, patlama noktasına geldi. Hamza olanları uzaktan izliyordu.

Doğrusu yeğeninin kararlı ve cesur tavrı onu şaşırtıyordu. O inancı ve davası uğruna kendini feda ediyordu. Onun kararlılığı ve fedakarlığı bilinmesine rağmen bunlar tümüyle Kureyş için yeni şeylerdi.

Kuşku denen şey, Peygamberin doğruluk ve yüceliği söz konusu olduğunda Hamza'nın aklıselimine girecek bir giriş bulamazdı.

Zira Muhammed'i ilk çocukluğundan, tertemiz gençlik dönemine ve emin bir kişi olarak bilindiği olgunluk çağına kadar en iyi tanıyan Hamza idi.

Kendi gibi tanıyordu onu… Hayata beraber atıldıkları, birlikte gelişip olgunlaştıkları dönemden beri birlikteydiler... Muhammed'in (s.a.v.) hayatı güneş ışıkları gibi saf ve temizdi. Hamza onu kızgın, umutsuz, tamahkâr veya gafil gördüğü bir günü hatırlamıyordu.

Hamza sadece beden kuvvetine sahip değil; akıl ve irade gücüne de sahipti.

Bundan ötürü de böyle bir kimsenin, doğruluğunu ve güvenirliğini iyi bildiği birine aykırı hareketi doğal kabul edilemezdi.

* * *

Beklenen gün geldi…

Hamza evinden çıkmış yayı omzunda, en gözde sporu olan avlanmak için çöle doğru açılmıştı. Avcılıkta bayağı mahirdi Hamza.

Günün bir kısmını evde geçirdi... Avdan dönünce âdeti üzere Kâbe'ye gitti, tavaf etmek için harekete geçmişti ki, Kâbe'nin yanında Abdullah b. Ced'an'ın hizmetçisi karşıladı kendisini. Konuşmaya başlayıncaya kadar fark etmemişti onu.

"Ey Ebû Umare (Hamza)! Keşke bir görseydin Ebû Cehil'in yeğenin Muhammed'e (s.a.v.) yaptıklarını. Onu işte burada gördü, sövdü, ağzına geleni söyledi, çok aşırı şekilde çirkin davrandı."

Hizmetçi, Ebû Cehil'in, Allah Resûlü'ne (s.a.v.) yaptıklarını tek tek anlattı. Hamza anlatılanları güzelce dinledi. Sonra başını önüne eğip biraz durdu. Elini yayına uzattı, yerine yerleştirdi, hızlı adımlarla Kâbe-ye doğru yöneldi… Ebû Cehil'i görmesi gerekiyordu. Onu orada bulamazsa peşini bırakmayacak, buluncaya kadar arayacaktı.

Kâbe'ye nerede ise varmıştı. İşte Ebû Cehil oradaydı. Kâbe'nin avlusunda Kureyş'in ileri gelenleriyle birlikte oturuyordu.

Gayet sakin bir şekilde karşısına dikildi Ebû Cehil'in. Sonra yayını sıyırıp Ebû Cehil'in

kafasına bir tane indirdi. Başını yarmış, kanatmıştı. Daha oturanlar olayın dehşetinden ayılmaya kalmadan Hamza, Ebû Cehil'e haykırdı:

"Ben onun dinini kabul ettiğim, onun söylediklerini söylediğim hâlde sen Muhammed'e (s.a.v.) söversin ha! Haydi gücün varsa bana karşılık ver bakalım!"

Oturanlar liderlerine yapılan hakareti ve başından akan kanları unutmuşlar; daha çok yıldırım gibi inen bu sözlere takılmışlardı. Bu sözler Hamza'nın, Muhammed'in (s.a.v.) dini üzere olduğunu, onun düşünce ve sözünü paylaştığını ilan eden sözlerdi.

Hamza müslüman mı oluyordu?

Kureyş'in defetmeye imkan bulamayacağı bir felaketti Hamza. Zira Hamza'nın müslüman oluşu, pek çok insanı İslâm'a çekecekti. Muhammed de (s.a.v.) çevresinde davasını güçlendirecek, destek verecek bir kuvvet bulmuş olacaktı. Kureyş belki bir sabah putlarını ve ilâhlarını parçalayan balyozun sesiyle uyanacaktı.

Evet... Hamza müslüman olmuş, bunu da topluluğa ilan etmişti. Zihni dağınık grubu, dağınık düşünceleriyle; Ebû Cehil'i de yarılmış başından akan kanıyla baş başa bırakan Hamza, yayını omzuna iyice yerleştirip evine doğru sabit adımlarla yürüdü.

* * *

Hamza keskin bir akla, doğru bir kalbe sahipti.

Evine dönüp günün yorgunluğunu atınca, oturup düşünmeye başladı; olup bitenleri tekrar hatırından geçirdi.

Müslümanlığını nasıl ve ne zaman ilan etmişti.

Kuşkusuz her şey kızgınlık, hamiyet ve infial anında olup bitmişti.

Yeğenine yapılanlar ağırına gitmiş, kendisini iyice kızdırmıştı. Haşim oğullarının hamiyeti tutmuş, Ebû Cehil'in başını yararak, müslüman olduğunu yüzüne haykırmıştı.

Fakat kişinin asırlardır yaşadığı, atalarının ve milletinin dinini bırakıp prensiplerinden bile henüz haberdar olmadığı, gerçek yüzünü pek az bildiği yepyeni bir dine girmesi için en iyi yol, bu muydu acaba?

Gerçi o, Muhammed'in (s.a.v.) doğruluğundan ve gayesinin paklığından bir an bile kuşkuya kapılmamıştı. Fakat Hamza'nın yaptığı gibi, kişinin tüm sorumluluklarıyla birlikte kızgınlık anında yeni bir dine yönelmesi mümkün müdür?

Yeğeninin bayraktarlığını yaptığı bu yeni dine karşı hürmet doluydu gönlü Hamza'nın.

Bu davanın taraftarı olmak, mü'mini olmak kaderde olabilir; fakat bu dine girmek için uygun zaman hangisidir?

Öfke ve hamiyet anı mı?

Yoksa enine boyuna düşünme ve tefekkür vakitleri mi?

Kalbine bir yön vermesi, her şeyi tekrar inceden inceye düşünmesi, düşüncesini arındırması gerekiyordu.

Düşünmeye başladı... Geçiyordu şüphelerin kesilmediği günler, gözlerini yummadığı geceler...

Hakikati akıl aracılığıyla bulmaya çalışacak olursak, şüphe bilgiye götüren bir vesile hâlini alır.

Hamza da İslâm'ı araştırma noktasında aklını kullanıyordu. Eski ve yeni dini karşılaştırdığında kendisini şüpheler kaplıyordu. Geleneksel özlem ve arzular ve her yeniye karşı yaratılıştan gelen ürküntü kendisini atalarının dinine doğru itiyordu.

Kâbe'yi dolduran tanrılara, putlara, Kureyş'e ve Mekke'ye ait dinî anlayışlara ait tüm hatıralarından bir anda uyanmıştı. Tarihe karışmış bu şeylerin hepsinden ve eski dininden kendini

arındırmıştı.

Kişinin bir anda atalarının dinine sırt çevirmesinin, kişide nasıl böyle bir değişiklik yaptığına şaşıyordu Hamza. Yaptığına pişman olmuştu. Baktı ki, tek başına akıl yeterli gelmiyor, o zaman tüm içtenlik ve dürüstlüğüyle gayba sığındı.

Kâbe'nin yanında gökyüzüne yönelmiş yalvarıp yakarıyordu, hakikati ve doğru yolu bulmak için.

Gelin Hamza'ya kulak verelim, bakalım olayın gerisini nasıl anlatıyor:

"Sonra beni bir pişmanlık aldı, atalarımın dininden ayrıldım diye. Şüphelerle geceliyordum, gözlerime uyku girmiyordu.

Sonra Kâbe'ye geldim. Hakikate gönlümü açsın diye Allah'a yalvardım. Şüphelerim gitti. Allah duama karşılık vermiş, kalbime iman doldurmuştu.

Ertesi gün erkenden Allah Resûlü'ne (s.a.v.) gittim, durumu anlattım. O da kalbimin İslâm'da sabit olması için dua etti."

Hamza işte böylece gerçek İslâm'a ermişti.

* * *

Allah İslâm'ı Hamza ile güçlendirmiş, onu Allah Resûlü'nü ve zayıf sahâbeyi koruyan güçlü bir kol kılmıştı.

Ebû Cehil onu İslâm safında görmüş, harbin kaçınılmaz olduğunu anlamıştı. Kureyş'i, Allah Resûlü'ne ve sahâbeye darbe indirmek için teşvik etmeye, kinini dindirecek iyi bir harbe hazırlamaya başladı.

Pek tabi ki Hamza tüm baskı ve eziyetleri önleyemezdi. Fakat yine de onun müslüman oluşu önemli bir kalkan ve muhafaza görevi görüyordu. Önce Hamza'nın, sonra da Ömer'in müslüman oluşu, Arap kabilelerini etkilemiş ve grup grup İslâm'a girmelerine sebep olmuştu.

Müslüman olduktan sonra Hamza her şeyini Allah'a ve O'nun yüce dinine adamıştı. Bundan ötürü de Allah Resûlü (s.a.v.) ona "Allah'ın Aslanı, Resûlü'nün Aslanı" lakabını uygun görmüştü.

Müslümanların düşmanla çatışmak için çıktıkları ilk seriyenin komutanı Hamza idi.

Allah Resûlü!nün bağladığı ilk sancak da onundu. Bedir savaşında düşmanla karşı karşıya gelindiğinde Allah ve Resûlü'nün Aslanı burada çok şaşırtıcı şeyler yapmıştı.

* * *

Yenik Kureyşliler hezimet ve hüsran içinde Bedir'den Mekke'ye döndüler. Başı yerde ümitleri suya düşmüş olarak Ebû Süfyân Mekke'ye dönerken, Kureyş büyüklerinin cesetlerini de savaş meydanında bırakıyordu. Bunlar Ebû Cehil, Utbe b. Rebîa, Şeybe b. Rebîa, Ümeyye b. Halef, Ukbe b. Ebû Muayt, Esved b. Abdülesed el-Mahzumî, Velîd b. Utbe, Nadr b. Hâris, Âs b. Saîd, Ta'me b. Adî gibileri ve bunlardan daha onlarcasını...

Kureyş bu yenilgiyi müslümanların yanına bırakmayı düşünmüyordu. Tekrar hazırlığa başlandı. Şerefleri ve ölülerinin intikamı için Kureyş tekrar savaşa karar verdi.

* * *

Kureyş yanlarında kabile temsilcileri, başlarında Ebû Süfyân yola çıktıklarında Uhud savaşının eşiğine gelinmişti.

Kureyş ululari iki adamı hedefliyordu bu yeni savaşta. Allah Resûlü'nü (s.a.v.) ve Hamza'yı (r.a).

Evet... Onların savaş öncesi tartışma ve konuşmalarını duyan kimse, Hamza'nın Allah Resûlü'nden sonra nasıl da savaşın hedefi olduğunu görürdü.

Savaşa çıkılmadan önce, Hamza'nın işini bitirecek adam seçilmişti. Bu, mızrak atmada oldukça mahir olan Habeşli bir köleydi. Savaşta onun tek görevi vardı: Hamza'yı avlamak, öldürücü darbeyi ona yöneltmek... Kureyş onu başka bir şeyle uğraşmaktan men etmişti, durum ne gösterirse göstersin.

Kureyş ona çok büyük bir karşılık vaat ediyordu: Özgürlüğünü. Adı Vahşi olan bu adam Cübeyr b. Mut'am'ın kölesiydi. Bedir'de Cübeyr'in amcası da ölmüştü. Cübeyr, Vahşi'ye: "Savaşa gir, Hamza'yı öldürürsen hürsün" demişti. Sonra onu Ebû Süfyân'ın karısı Hind'e göndermişti, daha bir teşvik alsın diye.

Hind Bedir'de babasını, amcasını, kardeşini ve oğlunu kaybetmişti. Kendisine söylendiğine göre, bunların bir kısmını Hamza öldürmüş, bir kısmını da öldürmeye yeltenmişti.

İşte bu nedenle erkekli kadınlı tüm Kureyşliler ne pahasına olursa olsun, Hamza'nın başını istiyordu.

Savaşa birkaç gün kalmıştı. Yapacak hiçbir şey yoktu; Hind'in Vahşi'nin kalbine kin duygularını boşaltmasından, istediği tabloyu ona çizmesinden başka...

Hamza'nın katlinde başarılı olursa, bir kadın olarak sahip olduğu tüm ziynet ve mücevheratı kendisine vermeyi vaat ederken Hind, bir yandan da inciden küpesini ve boynunda kalabalık yapan altın gerdanlığını tutuyordu parmaklarıyla. Sonra gözleriyle Vahşi'yi kuşatırcasına bakıp: "Hepsi senin, şayet Hamza'yı öldürürsen!" diyordu.

Ağzı sulanmıştı Vahşi'nin. O an aklı, kendisini bir daha köle olmamak üzere ögürlüğüne kavuşturacak ve Kureyş'in en ulu hanımının ziynetlerine sahip kılacak savaşa gitmişti.

Görüşme tamamdı. Açık ve kesin bir şekilde ortaya çıkmıştı ki, tümüyle hedef Hamza'ydı.

* * *

Ve Uhud Savaşı…

İki ordu birbirine girdi. Hamza da zırhını giymiş, savaş meydanına girmişti.

Bir ileri bir geri saldırıp, eline geçirdiği her kafaya kılıcını indiriyordu. Ölüm denen şey sanki emrine girmişti Hamza'nın. Dilediği kimseye fırlatıyordu ve o da onu içten kavrıyordu.

Müslümanlar topluca saldırdılar. Kesin zafere neredeyse yaklaşmışlardı. Mağlup Kureyşliler korkup kaçmaya başlamışlardı. Şayet okçular tepedeki yerlerini terk etmemiş ve bir an için mağlup duruma düşen düşmandan kalan ganimeti toplamak için savaş alanına inmemiş olsalardı... Ve şayet yerlerini bırakıp da Kureyş atlılarına tepedeki gediği açmamış olsalardı, hiç kuşkusuz Uhud, erkeği, kadını, atı ve devesiyle tüm Kureyş'e mezar olacaktı.

Kureyş atlıları müslümanlara aniden saldırıp kana susamış kılıçlarını delice salladılar. O anda müslümanlar da yeniden toplanmaya, attıkları silahlarına tekrar sarılmaya başladılarsa da faydası olmadı. Zira bu ani baskın çok sert ve şiddetli olmuştu.

Hamza olan biteni görmüş, güç ve direnci daha bir artmış, gayrete gelmişti.

Bir sağına, bir soluna, bir önüne bir arkasına, durmadan darbeler indiriyordu. Vahşi de onu gözlüyor, mızrağını fırlatmak için uygun bir vakit kolluyordu. Şimdi gelin sözü Vahşi'ye verelim, manzarayı kendi cümlelerinden dinleyelim:

"Ben Habeşli bir adamdım. Mızrağı onlar gibi atar, pek az hata yapardım. Savaş meydanında insanlar birbirine girdiğinde ben Hamza'yı arıyordum. Göz gezdirip dururken bir de baktım topluluğun ortasında iyice fark edilecek şekilde duruyor. Önünde kimse tutunamıyordu, geleni deviriyordu. Biraz daha yaklaşınca, saldırayım diye bir ağacın ardına gizlendim. Tam o sırada Subâ'u b. Abdüluzza ortaya çıktı. Hamza onu görünce Subâ'u'yu meydan okuyarak kendine doğru çağırdı ve bir vuruşta kafasını yere indirdi.

"İşte tam o sırada mızrağımı salladım. Mızrak hedefe isabet etmişti. Hamza bana doğru yöneldi; fakat güç bulamadı ve öldü. Yanına gittim, mızrağımı aldım. Sonra karargaha dönüp oturdum. Çünkü artık işim kalmamıştı, onu öldürmüştüm. Ve artık serbest kalmıştım."

Bırakalım Vahşi sözünü tamamlasın.

“Mekke’ye döndüğümde azat edildim. Allah Resûlü (s.a.v.) fetih günü oraya gelinceye dek de orada kaldım. O gelince Taife kaçtım.

“Taif heyeti müslüman olmak için Allah Resûlü’ne (s.a.v.) gittikleri zaman anladım ki benim için tüm yollar tıkanmıştı. Şam’a mı gitseydim ya da Yemen’e veya bir başka yere mi…

Adamın biri bana “Yazıklar olsun sana! Allah Resûlü (s.a.v.) müslüman olan hiç kimseyi öldürmüyor.” deyinceye kadar durumum hiç de iç açıcı değildi doğrusu.

Yola çıktım, Medine’ye gidip Allah Resûlü’nün (s.a.v.) yanına vardım. Beni görmemişti. Ayağa kalkıp karşısına çıkınca beni fark etti. Şehâdet getirdim. O: “Sen Vahşi misin?” dedi. “Evet, ey Allah’ın Resûlü” dedim. “Söyle bana,” dedi “*Hamza’yı nasıl öldürdün?*” Ben de anlattım. Sözümü bitirince: “*Yazıklar olsun sana. Gözüme gözükme*.” O günden sonra Allah Resûlü’nün (s.a.v.) bulunduğu yoldan kaçar oldum, beni görmesin diye. Bu hâl Allah Resûlü’nün vefatına kadar böyle sürdü.

Müslümanlar, yalancı peygamber Müseylime üzerine yürüdüklerinde ben de Hamza’yı öldürürken kullandığım mızrağımı alarak onlarla birlikte çarpışmaya çıktım. İki grup birbirine girdiğinde yalancı Müseylime’yi elinde kılıcı ayakta gördüm. Hazırlandım ve mızrağımı salladım, istediğim gibi oldu. İsabet almış, yere yıkılmıştı Müseylime.

Eğer bu mızrağımla insanların en hayırlısını öldürdümse, Allah’tan affımı diliyorum. Zira bununla insanların en şerlisi Müseylime’yi de öldürdüm.”

* * *

İşte böyle ermişti Allah’ın Arslanı şehâdet mertebesine.

Öldürülmesiyle yetinmemişti düşmanları, nasıl yetinsin ve ikna olsunlar ki? Allah Resûlü’nü ve amcası Hamza’dan başka birini hedeflemedikleri bu savaşa Kureyş’in tüm malını ve adamlarını sokan bu adamdır.

Ebû Süfyân’ın karısı Hind, Hamza’nın ciğerini getirmesini emretmişti Vahşi’ye. Vahşi bu ateşli arzuyu yerine getirmişti. Hind’in yanına bir elinde ciğerle döndüğünde, Vahşi diğeriyle de Hind’den küpe ve gerdanlığını alıyordu, görevini yerine getirmiş olmanın karşılığı olarak…

Şirk ordusunun komutanı Ebû Süfyân’ın karısı ve Bedir’de müslümanlarca öldürülen Utbe’nin kızı olan Hind, içindeki hınç ve kinini dindirir ümidiyle Hamza’nın ciğerini çiğnedi. Fakat ciğer dişlerine sert gelmiş, kendini çiğnetmemişti. Hind de onu ağzından çıkarmak zorunda kalmıştı. Daha sonra da yüksekçe bir kayanın üstüne çıkarak şöyle bağırmaya başladı:

“Verdik size Bedir’in karşılığını
Harp üstüne harp çetin olsa da
Tahammülüm yoktu babam Utbe’ye yapılana
Ne kardeşime ve amcasına ne de ilk göz ağrıma
Nefsime şifa verdim
Yerine getirdim ben adadığım nezrimi
Ve Vahşi giderdi içimde sakladığım kini”

Savaş bitmişti. Müşrikler develerine binmiş, atlarını da önlerine katarak Mekke’ye doğru yola çıkmışlardı.

Allah Resûlü (s.a.v.) şehidleri yoklamak için çarpışma alanına inmişti.

Vadinin ortasındaydı. Cennet karşılığı nefislerini Allah’a satan, onları Allah yoluna adayan ashabının yüzlerine iyice bakıyordu. Aniden durdu... Baktı... Dili tutulmuştu, dişlerini sıktı ve göz kapaklarını usulca salıverdi, gözlerini kapadı.

Hiçbir Arap’ın ahlâkının bu derece çirkin bir vahşeti yapacak kadar alçalacağı

düşünülemezdi.

Allah'ın Arslanı, Şehidler Sultanı, amcası Hamza belirmişti yerde cesetler arasında.

Allah Resûlü (s.a.v.) şimşek parıltısı saçan gözlerini amcasının cesedine dikti ve: "*Bunun kadar acı bir başka musibet yaşamayacağım ebedî olarak*." dedi ve ekledi: "*Bundan daha öfkeli bir hâl yaşamamıştım*." Sonra sahâbeye dönerek şöyle dedi:

"*Hamza'nın kız kardeşi Safiye'yi üzmeyeceğini ve benden sonrakilere kötü örnek olmayacağını bilsem, bunu kurtlara kuşlara bırakırdım.*

Ve şayet Allah beni herhangi bir yerde Kureyş'e muzaffer kılarsa buna karşılık olarak onlardan otuz adam alırım." dediler.

Sahâbe de şöyle seslendiler:

"Allah'a yemin olsun ki bir gün Allah bizi muzaffer kılacak olursa, onlardan hiçbir Arap'tan görmedikleri şekilde öcümüzü alırız."

Hamza'ya şehâdet ikramında bulunan Allah, ikinci bir ikramda yine bulunuyordu. Onun ölümünü insanlara ders vesilesi olarak değerlendiriyor ve onlara adaletin sonsuza dek korunmasını, ceza ve kısasta dahi olsa merhametin gerektiğini öğretiyordu.

"*Ey Muhammed, Rabbinin yoluna hikmetle, güzel öğütle çağır ve onlarla en güzel şekilde tartış. Doğrusu Rabbin kendi yolundan sapanları daha iyi bilir. O doğru yolda olanları da en iyi bilir.*

Eğer ceza vermek isterseniz, size yapılanın aynıyla mukabele edin. Sabrederseniz and olsun ki bu, sabredenler için daha iyidir. Onlara üzülme, kurdukları düzenden de endişe etme.

Allah şüphesiz sakınanlarla ve iyilik yapanlarla beraberdir." (Nahl, 125-128)

Allah Resûlü (s.a.v.) Hamza'yı çok seviyordu. Bu durum Hamza'nın sırf en sevdiği amcası olmaktan kaynaklanmıyordu. O aynı zamanda onun süt kardeşi, akranı, ömür boyu arkadaşı olmasından ötürü idi.

İşte bu ayrılık anında Hz. Peygamber, onu uğurlamak için ona savaş şehidlerinin sayısınca namaz kılmaktan daha güzel bir şey bulamamıştı.

Hamza'nın nâşı savaş meydanındaki namazgâha getirildi ve namazı kılındı. Sonra diğer bir şehid getirildi, onunki de kılındı O kaldırıldı Hamza'nın nâşı yerinde bırakıldı. Üçüncü bir şehid getirilip Hamza'nın yanı başına konuldu ve Hz. Peygamber ikisinin de namazını kıldı.

Bu şekilde tüm şehidler getirilmişti. O gün Hz. Peygamber hepsinin namazını tek tek kılarken, yetmiş kez de Hamza'nın namazını kılmıştı.

* * *

Hz. Peygamber savaştan eve dönerken Abdüleşhel oğullarının kadınlarının şehidlerine ağladıklarını görmüş, sevgi ve şefkatinden "Hamza'nın ağlayanı da yok" demişti.

Sa'd b. Muâz bunu duymuş, Hz. Peygamberin, kadınların, amcasına da ağlamasını arzuladığını sanmış ve hemen kadınlara giderek, Hamza için ağlamalarını istemişti. Hz. Peygamber de bunların ağıtını işitince hemen yanlarına çıkıp: "*Ben bunu kastetmemiştim. Haydi dönün gidin! Allah iyiliğinizi versin! Bugünden sonra ağlama yok!*" demişti.

Hamza'nın şehâdetinden sonra sahâbe pek çok mersiye söylemiş menkıbe anlatmıştı.

"Bakın uzun bir kaside de Hasan b. Sâbit neler diyordu onun için:

Bırak kalıntısı bile yok olmuş evi,
Ağla Hamza'ya ki kerem sahibi!
Atıyla yek vücut olan, gemleyip bindiğinde
Yiğit ve bahadır ormanda aslan sanki

Haşim neslinin doruğunda bir kılıç ki
Hakk'ın dışında hiç didişmemiş batıl uğrunda
Şehid düştü o katil Vahşi'nin elleri

* * *

Abdullah b. Revâha da şöyle diyordu:

Gözlerim yaş döküyor, hakkı da dökmek
Artık fayda etmez ne ağlamak ne de feryadı figan
Seherlerde Allah Aslanına
"Öldürülen adamınız Hamza mıydı?" dediler.
Öyleyse tüm müslümanların bu afet
Ve Peygamber de gördü böyle bir musibet
Ey Ebû Ya'la direklerin vardı yıkıldı
Şan sahibiydin iyilik severdin, gözetirdin akrabayı"

* * *

Hz. Peygamberin halası, Hamza'nın kız kardeşi Safiye bint Abdülmuttalib de şöyle demişti:

Arşın sahibi, gerçek İlâh onu çağırdı.
Sevinç içinde cennette yaşamaya
Umduğumuz huzur günü işte buydu
En güzel sonuç olarak Hamza'ya
Unutmayacağım seni yemin olsun Allah'a
Ağlamaklı ve hüzünlü estikçe Saba yeli
Sefer ve ikametim Allah'ın Arslanı'yla olacak
O ki kavminin efendisiydi, korurdu küfre karşı İslâm'ı
"Allah kardeş ve yaranımı iyilikle mükafatlandırsın" diyordum
Aşiretine geldiğinde ölüm habercisi

Fakat Hz. Peygamber'in Hamza hakkında söylediği cümle, onu en güzel şehidler arasında gördüğünde anlatan mersiye olsa gerektir:

"Allahın rahmeti üzerine olsun. Sen bildiğim kadarıyla akrabalık bağlarını sağlam tutan ve çok hayır yapan biriydin."

Allah Resûlü'nün, amcası Hamza dolayısıyla uğradığı musibet büyük bir felaket olup, sabır ve tahammülü pek zor ve önemliydi.

Ancak şu vardı ki, şeref ve vakar Peygamberimiz için en güzel tahammül kaynağıydı.

Uhud dönüşü Allah Resûlü'nün yolu, savaşta babası, kocası ve kardeşi şehid düşen bir hanıma uğruyordu. Bu kadın savaştan dönmekte olan müslümanları görünce onlara doğru koşmuş savaş haberlerini soruyordu. Kendisine kocasının, babasının ve kardeşinin şehâdetini haber verdiler.

O ise onlara: "Allah Resûlü nasıl?" diye soruyordu. Onlar da: Şükürler olsun arzuladığın gibi" deyince hanım:

"Gösterin bana, göreyim onu." dedi.

Hz. Peygamber (s.a.v.) yaklaşıncaya kadar birlikte beklediler. Kadın Peygamber'i (s.a.v.) görünce ona doğru koştu ve:

“Sana bir şey olmasın da tüm belalar kolaydır” dedi.

İşte en güzel tahammül buydu.

Peygamber (s.a.v.) bu eşsiz tablo karşısında gülümsemişti. Dünyada buna denk bir dostluk ve fedakârlık olmasa gerektir. Bir hanım... Zayıf, miskin… Bir anda babasını, kocasını, kardeşini kaybediyor; sonra da bunların ölüm haberini getiren kişinin sözünü ağzında koyup, dağları titretircesine soruyor:

“Allah Resûlü nasıl?!”

Bu kaderin en güzel şekilde çizdiği bir tabloydu. Allah Resûlü’ne sabır ve tahammül bahşeden; Allah’ın Arslanı, Şehidlerin Sultanı Hamza hususunda…

12

ABDULLAH b. MES'ÛD

Kur'ân'ı Açıktan Okuyan İlk Sahâbî

Abdullah b. Mes'ûd, Resûlullah (s.a.v.) Darü'l-Erkam'a girmeden önce iman etmiş ve Resûl'e iman edip, ona tâbi olan ilk altı kişiden biri olmuştur. Allah'ın salât ve selâmı onların üzerine olsun.

O hâlde Abdullah b. Mes'ûd ilk müslümanlardandır.

Resûlullah'la ilk karşılaşmalarını şu şekilde anlatmaktadır:

"Yetişkin bir çocuktum. Ukbe b. Ebû Muayt'ın koyunlarını otlatıyordum. Resûlullah (s.a.v.) ve Hz. Ebû Bekir yanıma geldiler ve bana: "Ey delikanlı, bize ikram edecek sütün var mı'?" dediler.

Ben ise: "Ben bir emanetçiyim, size süt veremem." dedim. Bunun üzerine Resûlullah: "Yanında henüz yavrulamamış, sütü olmayan bir koyun var mı?" dedi. Ben de: "Evet, var." dedim. Koyunu yanlarına getirdim. Nebî (s.a.v.) koyunu bağladı, memesini sıvazladı ve Allah'a dua etti. Koyunun memesinde hemen süt toplanıverdi. Sonra Hz. Ebû Bekir içi oyuk bir taş getirdi, sütü sağdı. Kendisi içti, sonra ben içtim. Daha sonra memeye "Çekil." dedi ve süt kesildi...

Bu olaydan sonra Resûlullah'a "Bana bu sözleri öğret." dedim.

O da bana: "*Sen eğitilebilir (öğretebilir) bir çocuksun*." dedi.

* * *

Abdullah b. Mes'ûd, Allah Resûlü'nün, Rabbi'ne yakarışı ve henüz sütü gelmemiş memeyi sıvazlaması neticesinde bu memenin -Allah'ın rızkından- hâlis ve içenler için içimi kolay bir süt verişi karşısında hayrette kalmıştı…

Oysa o, bu gördüğü mucizenin küçük ve basit bir şey olduğunun, Resûlullah'ın dünyayı sarsacak, kâinatı nur ve hidâyete gark edecek esas mucizesinin ise yaklaşmakta olduğunun henüz farkında değildi...

Yine o, Ebû Muayt'ın koyunlarını otlatan bu zayıf ve fakir çocuğun, bir gün gelip Resûlullah'a iman edeceğini ve imanıyla Kureyş'in ileri gelenlerini ve ulularını hezimete uğratarak, Allah Resûlü'nün bu mucizelerinden birisi olacağının da henüz farkında değildi...

O müslüman olduktan sonra -hiç kimsenin yanından dahi geçmeye cesaret edemediği- Kureyş'in ileri gelenlerinin, Kâbe'nin yakınındaki meclislerine gidip, başlarına dikilir ve o tatlı, akıcı sesiyle okumaya başlardı:

"*Esirgeyen, bağışlayan Allah'ın adıyla...*

Kur'ân'ı Rahmân olan Allah öğretti...

İnsanı O yarattı...

Ona beyanı O öğretti...

Güneş de, ay da hesapladır...

Nebat da, ağaç da O'na secde ederler." (Rahmân, 1-6)

Ve böylece okumasına devam ederdi. Kureyş'in ileri gelenleri ise, bu olay karşısında dehşete düşüp, gördüklerine ve duyduklarına inanamazlar ve içlerinden birinin ücretli işçisi, çobanı olan böyle fakir birinin kendilerine meydan okumasına bir türlü akıl erdiremezlerdi.

Gelin bu etkileyici sahneyi bizzat müşâhede eden Abdullah b. Zübeyr'in ağzından dinleyelim:

"Resûlullah'tan sonra Mekke'de Kur'ân'ı açıktan okuyan ilk kişi, Abdullah b. Mes'ûd idi. Bir gün Resûlullah'ın ashabı toplanmış, kendi aralarında konuşurlarken şöyle dediler: "Vallahi, Kureyş bu Kur'ân'ın açıktan okunduğunu hiç duymadı, bunu onlara kim duyurabilir?" dediler. Abdullah b. Mes'ûd: "Ben!" diye cevap verdi. Bunun üzerine orada bulunanlar: "Sana bir zarar vermelerinden korkarız. Bize bu işi yapacak aşireti güçlü birisi lazım. Böyle olmalı ki, Kureyş ona zarar vermekten çekinsin." dediler. Abdullah b. Mes'ûd: "Bırakın bu işi ben yapayım, Allah beni onlardan korur." dedi. Netice Abdullah b. Mes'ûd onları ikna etti. Kuşluk vakti Kureyş'in ileri gelenlerinin toplandığı yere geldi. Onlara doğru yöneldi ve yüksek sesle Kur'ân okumaya başladı:

"*Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla…*

Kur'ân'ı Rahman olan Allah öğretti...

İnsanı O yarattı...

Ona beyanı O öğretti..."

Bu şekilde okumasına devam etti. Bu durum karşısında Kureyş'in ileri gelenleri söylenmeye başladılar: "Bu, kölenin oğlu neler söylüyor böyle? Yoksa Muhammed'e inen âyetlerden mi okuyor?!"

Hepsi birden ayağa kalktılar ve Abdullah b. Mes'ûd'u dövmeye başladılar. O ise, hâlâ gücü nispetinde okumasına devam ediyordu.

Sonra yaralı bir vaziyette arkadaşlarının yanına döndü. Onun bu hâlini gören arkadaşlarına: "Allah düşmanlarını hiç bu kadar zayıf görmemiştim. Eğer isterseniz yarın gidip, aynı şeyi tekrarlayayım." dedi. Ashab ise: "Bu yeterlidir, sen vazifeni yaptın. Onların kerih gördükleri şeyi onlara zorla işittirdin." dediler.

Evet... Artık Abdullah b. Mes'ûd, henüz vakti gelmemiş memeden aniden süt geldiğini görüp hayrette kalan o eski Abdullah b. Mes'ûd değildi. O vakit kendisinin ve arkadaşlarının bir gün gelip de Resûlullah'ın mucizelerinden bir mucize olacaklarını, Allah'ın dininin bayraktarlığını yaparak, bu bayrakla güneşin nurunu ve gündüzün aydınlığını bile gölgede bırakacak hizmetler ortaya koyacaklarını bilmiyordu. O günlerin çok yakında olduğunun da farkında değildi.

Fakat zaman çabuk geçti, vakit geldi çattı. Ve bu yoksul, zavallı çocuk mucizelerden bir mucize hâline geliverdi.

Kalabalıklar içerisinde hemen fark edilecek bir insan değildi. Ne malı, ne iri yarı bir cüssesi, ne de mevkii ve makamı vardı. İnsanlar içerisinde fakir, zayıf ve sıradan bir kişiydi.

Fakat İslâm kendisine fakirliğin yerine, Kisra'nın hazinelerinden ve Kayser'in definelerinden çok daha değerli ve kıymetli şeyler nasip etti.

Bünyesi zayıftı; fakat İslâm kendisine tarihin akışını değiştirecek ve azgınları kahredecek güçlü bir irade kazandırmıştı.

Belki mevki ve makam sahibi değildi, halk arasında fazla göze çarpmıyordu; ama İslâm kendisine tarihin önde gelen şahsiyetleri arasında anılmayı ve ilim ve şerefi ihsan etmişti.

Hz. Peygamber onun hakkında "*Sen eğitilebilir bir çocuksun*." derken ne kadar da doğru söylemiş. Zira Rabbi'nin lütfu sayesinde Abdullah b. Mes'ûd çok şey öğrenmiş, ümmetin fakihi olmuştu. Şöyle derdi:

"Yetmiş sûreyi bizzat Resûlullah'ın ağzından öğrendim. Bu konuda kimse benimle çekişemez."

Abdullah b. Mes'ûd'un o işkence ve ıstırap günlerinde Kur'ân'ı Mekke'de -hayatı pahasına- her mekanda açıktan okuma ve yayma gayretine binaen elde edeceği sevap yanında Allah kendisine bir de Kur'ân'ı güzel okuma ve anlama yeteneği ihsan etmişti.

Hz. Peygamber, ashabına İbn Mes'ûd'a uymalarını tavsiye eder ve:

"*İbn Mes'ûd'un tarikine tutunun, onu takip edin*." derdi.

Yine Hz. Peygamber, ashabına, onun kıraatını yaymalarını ve Kur'ân'ın nasıl okunacağını ondan öğrenmelerini tavsiye ederdi.

Hz. Peygamber bu konuyla ilgili olarak şöyle buyururmuştur:

"*Kim Kur'ân'ı inzal olduğu üzere dinlemek isterse, Abdullah b. Mes'ûd'dan dinlesin. Yine kim Kur'ân'ı inzal olunduğu üzere okumak isterse, Abdullah b. Mes'ûd'un kıraatı üzere okusun*."

Hz. Peygamber Kur'ân'ı Abdullah b. Mes'ûd'dan dinlemeyi severdi.

Resûlullah bir gün onu yanına çağırdı ve:

"*Bana biraz Kur'ân oku*." dedi.

Abdullah:

"Ya Resûlullah Kur'ân sana indirildi, ben nasıl sana Kur'ân okuyabilirim?" diye şaşkınlığını ifade edince Allah Resûlü:

"*Ben onu başkasından dinlemeyi daha çok seviyorum*." buyurdu. Abdullah b. Mes'ûd da Nisa sûresinden okumaya başladı:

"*Her ümmetten leh ve aleyhlerinde konuşacak birer şahit, onların üzerine de Habibim seni bir şahit olarak getirdiğimiz zaman onların hâlleri nice olacak! Küfredenlerle, o Peygamber'e âsi olanlar, o gün yerle bir edilselerdi de keşke Allah'tan bir sözü gizlememiş olsalardı temennisinde bulunacaklardır.*" (Nisa, 41- 42)

Âyetine geldiğinde Hz. Peygamber'in gözleri doldu, ağlamaya başladı. Ve eliyle İbn Mes'ûd'a işaret ederek: "*Yeter, yeter ya İbn Mes'ûd!*" buyurdu.

Abdullah b. Mes'ûd, Allah'ın kendisine bir lütuf ve keremi olarak: "Vallahi Kur'ân'dan indirilen her şeyi biliyorum. Allah'ın kitabını benden daha iyi bilen bir kimse yoktur. Kur'ân'ı benden daha iyi bilen birisini bilseydim, gider ondan öğrenirdim. Bununla birlikte ben sizin en hayırlınız da değilim." derdi.

Onun bu konudaki önceliği ve önderliği ashab tarafından da kabul edilmiştir.

Mü'minlerin Emiri Hz. Ömer, onun hakkında: "İlim ve anlayışla dolu bir insandı." derken, Ebû Musâ el-Eş'arî de: "İçinizde Abdullah b. Mes'ûd gibi bir âlim varken bize bir şey sormayın." derdi.

Onun önderliği sadece Kur'ân ve fıkıhla sınırlı değildi, takva ve verâ konusunda da eşsiz bir insandı.

Onun hakkında Huzeyfe: "Sekinet, vakar ve siretinde Resûlullah'a Abdullah b. Mes'ûd'dan daha çok benzeyen birini görmedim." demiştir.

Hz. Peygamber'in ashabı iyi bilmektedir ki, Abdullah b. Mes'ûd, Allah'a da en yakın olanlardandır.

Bir gün: bir gurup insan, Ali b. Ebû Tâlib'in yanında toplandılar ve:

"Ey mü'minlerin Emiri! İlim, ahlâk, arkadaşlık ve verâ bakımından Abdullah b. Mes'ûd'dan daha iyisini görmedik." dediler. Hz. Ali de onlara: "Allah için söyleyin, bunu inanarak mı söylüyorsunuz?" dedi. Onlar: "Evet." cevabını verince Hz. Ali: "Allah'ım! Sen şahit ol. Allah'ım! Ben de onların dediklerinin aynısını hatta daha fazlasını söylüyorum… Kuşkusuz o Kur'ân'ı okudu, öğrendi, helâlini helâl, haramını da haram kabul etti. O dinde fakih, Sünnet'te âlimdi…" dedi.

* * *

Hz. Peygamber'in ashabı Abdullah b. Mes'ûd'dan bahsederler ve şöyle derlerdi:

"Bize izin verilmezken ona izin verilir; bizim bulunmadığımız yerlerde o bulunurdu."

Onlar bu sözleriyle, Hz. Peygamber'in başkasına tanımadığı fırsatları ona tanıdığını anlatmak istiyorlardı. Bu cümleden olarak o, Hz. Peygamber'in evine herkesten daha çok girerdi. Onlarla başkasından daha fazla beraber olurdu. O hiç kimsenin bilmediği peygamber'in sırlarını ve özel hâllerini bilirdi. Bu yüzden ona "sahib-i sevâd" yani sırlarını bilen lakabı uygun görülmüştü.

Ebû Musa el-Eş'arî şöyle anlatıyor:

"Ben Hz. Peygamber'e tanık oldum. İbn Mes'ûd'u Hz. Peygamber'in ailesinden sayardım."

Bunun nedeni, Hz. Peygamber'in Abdullah b. Mes'ûd'u çok seviyor olmasıydı. Onun uyanık, zeki oluşunu, verâsını ve yüceliğini beğeniyordu… O derece seviyordu ki, onun hakkında şunları söylemişti:

"*Eğer birini, müslümanlarla şûra yapmaksızın emir atayacak olsaydım, bu İbn Mes'ûd olurdu*."

Daha önce Hz. Peygamber'in şu vasiyetini aktarmıştık:

"*İbn Mes'ûd'un tarikine tutunun, onun izinden gidin*."

Bu sevgi… ve bu güven, onu Hz. Peygamber'e bu denli yakınlaştırmıştı. Başkasına verilmeyen izinler bundan dolayı ona verilmişti.Hz. Peygamber: "*Senin bizden izin alman, (kapıyı örten) perdeyi kaldırmandır.*" buyurmuştu. O (s.a.v.), bu sözüyle, gece veya gündüz hangi vakitte dilerse gelip, kapısını çalabileceğini anlatmış oluyordu…

Evet, ashab işte onun hakkında böyle söylüyordu:

"Bize izin verilmezken ona izin verilir; bizim bulunmadığımız yerlerde o bulunurdu."

İbn Mes'ûd bu fazilete lâyık bir insandı… İki insan arasındaki bu derece yakınlığın beraberlikteki resmiyet ve saygıyı ortadan kaldırması beklenirken, aksine onun her geçen gün Hz. Peygamber'e karşı saygısı, hürmeti ve edebi daha çok artıyordu.

Hz. Peygamber'in onun yanındaki konumunu, vefatından sonra ondan bir hadis rivayet etmek istediği zaman sergilediği tutumu çok iyi ortaya koymaktadır…

Hz. Peygamber'den çok fazla hadis rivayet etmezdi. Rivayet etmeye başlarken, dudaklarını oynatıp, "Hz. Peygamber'i şöyle derken dinledim…" dediği an onu bir titreme, sıkıntı ve kaygı kaplardı. Korkusu, hadisteki bir harfin yerine yanlışlıkla başa bir harf koyması ve böylece rivayet etmesinden ileri geliyordu…

Gelin, şimdi onun bu hâlini arkadaşlarından dinleyelim.

Amr b. Meymûn anlatıyor:

"Bir yıl Abdullah b. Mes'ûd'a gidip geldim. Bir gün bile Resûlullahtan bir şey rivayet ettiğini duymadım. Ancak bir kez bir hadis rivayet etmek istedi. "Resûlullah şöyle buyurdu..." der demez onu sıkıntı bastı ve terlemeye başladı. Sonra hadisi rivayet etmeye baştan başladı ve bu kez "Resûlullah şuna benzer bir şey söyledi..." diyerek devam etti."

Alkame b. Kays da şöyle anlatıyor:

"Abdullah b. Mes'ûd her perşembe akşamı sohbet eder, konuşurdu. Bu konuşmaların hiçbirinde "Resûlullah şöyle buyurdu..." dediğini duymadım. Ancak bir kere bunu söyledi, onda da baktım ki dayandığı asâ titriyordu."

Mesruk ise Abdullah b. Mes'ûd'un hadis rivayet edişini şöyle anlatıyor:

"Bir gün Abdullah b. Mes'ûd, "Resûlullah şöyle buyurdu…" diyerek bir hadis rivayet etti. Sonra birden irkildi, titredi. Öyle ki bu titremesi elbiselerinden bile hissediliyordu. Akabinde sözünü değiştirdi ve "Resûlullah buna benzer bir şey buyurdu..." dedi."

Buraya kadar anlattıklarımızdan da anlaşılmaktadır ki, Abdullah b. Mes'ûd Resûlullah'a karşı son derece hürmetkâr ve saygılı idi. Onun Resûlullah'a olan bu hürmeti, takvasının da ötesinde zeka ve ince anlayışının göstergesiydi.

Abdullah b. Mes'ûd, Resûlullah'la aynı dönemde yaşamış, ömrünün çoğunu onun yanında geçirmişti. Dolayısıyla ona karşı nasıl davranılmasını gerektiğini, ona gösterilecek saygıda en iyi ve en doğruyu bilen kişiydi. Bu sebeple olsa gerek, Resûlullah hayatta iken sergilediği o eşsiz değer ve hürmeti, onun vefatından sonra da aynen devam ettirmiştir.

* * *

Abdullah b. Mes'ûd, ne hazarda ne de seferde Resûlullah'tan bir an bile ayrılmamıştır. Tüm büyük savaşlarda ve gazvelerde bulunmuştur. Kutlu Bedir günü, müslümanların kılıçları altında can veren Ebû Cehil'le olan macerası herkesçe malûmdur.

Resûlullah'tan sonra onun halifeleri de İbn Mes'ûd'un kadrini ve kıymetini bildiler. Hz. Ömer, onu Kûfe'ye, beytülmalin başına tayin etti. Onu gönderirken Kûfelilere hitaben şunu yazdı:

"Kendisinden başka ilâh olmayan Allah'a yemin ederim ki, Abdullah b. Mes'ûd'u size göndermekle sizi -kendi nefsime- tercih ettim. Ona sahip çıkın, ondan öğrenin, istifade edin." dedi.

Kûfe halkı, Abdullah b. Mes'ûd'a öyle bir sevgi gösterdi ki, daha önce hiç kimseye karşı böyle davranmamışlardı.

Kûfe halkının bir insanı sevme konusundaki birliktelikleri ise, mucize kabilinden bir şeydir.

Zira Kûfe halkı kavgacı ve isyancı olup, bırakın bir insanın sevgisi üzerinde birleşmelerini, onlar normalde bir çeşit yemeğe bile tahammül edemezler. Barış ve sükûnete ise hiç dayanamazlar. İşte böyle bir topluluk Abdullah b. Mes'ûd'u bağrına basıp sevebilmişti. Hatta Hz. Osman onu Kûfe'den azledeceği zaman Kûfeliler, İbn Mes'ûd'a: "Bizimle kal, gitme. Ondan sana bir zarar gelmesine biz engel oluruz." demişlerdir.

Fakat İbn Mes'ûd onlara -şahsiyetinin ve takvasının yüceliğini ifade eden- şu beliğ cevabı vermiştir:

"Benim ona (halifeye) itaat etmem gerekir. Yakında bazı garip olaylar ve fitneler olacaktır ki, bunların kapısını ilk aralayan kişi ben olmak istemiyorum."

İbn Mes'ûd'daki bu örnek davranışa, şahsiyete ve verâya bakınız ki Hz. Osman'la tartışmalarına, ihtilaflarına ve neticede rütbesinden ve maaşından olmasına rağmen Hz. Osman hakkında bir tek kötü söz bile söylememiştir.

Hz. Osman dönemindeki kargaşa ve huzursuzluklar, bir isyana dönüşürken de sadece müdafaa ve sakındırma yolunu tercih etmişti.

Kulağına Hz. Osman'ın öldürüldüğü yolunda haberler geldiğinde de şu seçkin sözünü söylemişti:

"Eğer onu öldürürlerse, hilafet için onun bir benzerini daha bulamazlar."

Bir arkadaşı da onun hakkında:

"İbn Mes'ûd'un Hz. Osman hakkında bir tek kötü söz söylediğini duymadım." demektedir.

* * *

Allah Teâlâ ona takva ile birlikte hikmet de ihsan etmişti. En derin mânaları, en güzel ve en doğru şekilde ifade gücüne sahipti. Hz. Ömer hakkında söylediği:

"Müslüman olması bir fetih, hicreti bir zafer ve hilafeti de rahmet idi." şeklindeki özlü sözleri bunun en güzel örneğidir.

Bugün bizim "zamanın izafiliği" dediğimiz şeyle ilgili olarak o şöyle diyordu: "Allah katında gece ve gündüz yoktur... Göklerin ve yerin nuru, O'nun vechinin nurundandır."

Amelden ve amelin sahibini edeben yükseltmesinden bahseder ve şöyle derdi: "En çok, ne dünya ne de ahiret için hiçbir amel yapmayıp da boş duran kişilere kızarım."

Onun özlü sözlerin bazıları da şunlardır:

"Gerçek zenginlik, gönül zenginliğidir

En hayırlı azık, takvadır.

En kötü körlük, kalp körlüğüdür.

Yalan, en büyük hatadır.

Faiz, kazançların en kötüsüdür.

Yiyeceklerin en kötüsü, yetim malı yemektir.

Affedeni Allah da affeder; müsamaha gösterene Allah da müsamaha gösterir."

* * *

İşte bu, Resûlullah'ın arkadaşı Abdullah b. Mes'ûd ve onun yüce destansı hayatından bir kesit… Öyle bir hayat ki, baştan sona Allah'ın, Resûlü'nün ve dininin yolunda kullanılmış...

İşte zayıf, boyu oturan bir insanın boyuna denk ve neredeyse cismi bir serçe büyüklüğünde olan; fakat imanı ve İslâm'ıyla gerçek büyüklüğü ve güçlülüğü tatmış ve yaşamış yüce insan...

Abdullah b. Mes'ûd'un bacakları çok inceydi. Bir gün Resûlullah için misvak toplamak üzere bir ağaca tırmanmıştı. Bu arada onun bacaklarını gören ashab gülüşmeye başladı. Bunu gören Allah Resûlü:

"İbn Mes'ûd'un bacaklarına mı gülüyorsunuz? Onlar kıyamet günü mizanda Uhud dağından dağa ağır geleceklerdir." buyurmuştu.

Evet, Abdullah b. Mes'ûd, fakir, işçi, zayıf bir insandı. Fakat imanı ve yakîni sayesinde nur, hidâyet ve hayır önderleri arasındaki eşsiz yerini almış ve Resûlullah'ın, ashabından daha dünyada iken cennetle müjdelenen kişilerden biri olmuştu.

Hem Allah Resûlü ile hem de onun halifeleriyle birçok savaşlara katılmış, zaferlere ortak olmuştu.

O dönemin iki büyük imparatorluğunun İslâm orduları önünde hezimete uğrayıp, çöküşlerine ve İslâm sancağı altına girişlerine şahit olmuştu.

Birçok mevki ve makam görmüş, fethedilen yerden elde edilen mallar elinin altından gelip geçmiş; fakat bunların hiçbiri onu Allah ve Resûlü'ne bağlılıktan alıkoyamamış, tevazu ve vakarından hiçbir şey kaybettirememişti. Zira onun mevki, makam ve malda gözü yoktu.

Onun bir tek emeli vardı ki, bunu sık sık tekrarlar, "ah..!" çekerdi. Bu arzusunun ne olduğunu, isterseniz gelin, onun ağzından dinleyelim:

"Tebük gazvesi sırasındaydı. Bir gece yarısı uyandım. Askerin konakladığı bölgede bir ateş parçası gözüme ilişti. Acaba nedir diye bakmaya gittim. Baktım Resûlullah, Ebû Bekir ve Ömer, üçü birlikte, o sırada ölmüş olan Abdullah Zülbicadeyn el-Müzeni'yi defnetmekle meşguller. Bir çukur kazmışlardı ve Hz. Peygamber çukurun içindeydi. Hz. Ebû Bekir ve Ömer de cenazeyi ona sarkıtıyorlardı. Resûlullah onu kabre yerleştirirken şöyle diyordu: "Allah'ım! Ben ondan razıyım, sen de razı ol..." Keşke o gün, o çukura ben gömülseydim..."

İşte Abdullah b. Mes'ûd'un dünyada iken yegâne arzusu buydu...

Gördüğünüz gibi ne şan, ne şeref, ne de makam... Tek dileği, Allah ve Resûlü'nün kendisinden razı olduklarını bilerek ölmek...

İşte bu; kalbi geniş, şahsiyeti yüksek, yakîn ehli, Allah'ın hidâyete erdirdiği, Resûlü'nün terbiye ettiği ve Kur'ân'ın yol gösterdiği bir insanın Abdullah b. Mes'ûd'un yegâne dileğiydi..!!

13

HUZEYFE b. YEMÂN

Hakikat Aşığı - Nifak Düşmanı

Medain halkı topluca Hz. Ömer'in (r.a.) kendileri için tayin ettiği valiyi karşılamaya çıktılar. Verâsı, takvası, Irak'ın fethinde gösterdiği azim ve kararlılığı hakkında çok şey işittikleri bu güzide sahâbeyi karşılamak üzere yola koyuldular.

Valinin kalabalık ve gösterişli bir gurupla geleceğini ümit ederlerken, karşılarında semeri eskimiş bir eşeğe binmiş, ayaklarını sarkıtmış, ellerinde tuttuğu çörek ve tuzu yiyerek gelmekte olan, yüzü aydınlık bir adam görünce şaşırdılar.

Adam kendilerine iyice yaklaştığında bunun bekledikleri yeni valileri Huzeyfe b. Yemân olduğunu anladılar. Bu durum karşısında neredeyse şaşkınlıktan akılları başlarından gidecekti.

Fakat bu şaşkınlık neyin nesiydi?

Hz. Ömer'in seçip gönderdiği birinden daha ne bekliyorlardı ki? Ama onlar şaşırmakta haklıydılar; zira ülkeleri ne İranlılar döneminde, ne de daha sonraki dönemlerde böyle bir vali görmemişti.

Huzeyfe aralarında ilerledi, insanlar etrafına toplanmışlardı. Onların kendisinden bir şeyler söylemesini istediklerini anlayınca, onları derinden şöyle bir süzdü ve: "Fitne yerlerinden uzak durunuz." buyurdu.

İnsanlar:

"Ey Huzeyfe! Fitne yerleri nedir?" diye sorduklarında cevap olarak: "Emirlerin kapılarıdır... Sizden biriniz emirin veya valinin yanına gider, yalan söylediği hâlde onu tasdik eder, onda olmayan şeylerle onu över. İşte bunlar birer fitnedir." buyurdu.

Konuşması da kendisi kadar ilginç ve şaşırtıcıydı.

Yeni valilerinin bu sözleri üzerine insanların ilk şaşkınlıkları geçti ve ona ısınmaya başladılar. Zira onun dünyada en çok kızdığı, hakir gördüğü şey, nifaktı. Aynı zamanda bu sözler, yeni valinin şahsiyetini ve hüküm verirken takip edeceği metodun ne şekilde olacağının da en açık deliliydi.

* * *

Huzeyfe b. Yemân tabiatı itibarıyla nifaktan nefret eden ve onu en gizli yerlerde bile görebilme kudretine sahip olan bir insandı.

Huzeyfe, kardeşi Safvan ve babaları, Resûlullah'a gelip her üçü de iman ettikten sonra İslâm, kuvvet ve kararlılık bakımından yeni bir güç kazandı.

Huzeyfe güçlü, temiz, cesur, doğru, korkaklığı, nifakı ve yalanı hor ve hakir gören büyük bir dine, İslâm'a boyun eğmişti.

O, Allah Resûlü'nün elinde edeplenmiş, kendisine Resûlullah'ı örnek almış, doğru, güvenilir, hakkı müdafaa eden, güçlükleri seven ve dönek, riyakar ve hilekârlardan da nefret eden bir insandı.

Resûlullah'ın ashabı içerisinde, az önce belirttiğimiz hususlarda en hassas ve en duyarlı melekeye sahip olan kişi, Huzeyfe b. Yemân'dı.

Huzeyfe, birçok alanda ileri derecede yetenekli bir insandı. Öncelikle yüz hatlarını okuma ve sırları açığa çıkarma konusunda uzmandı. İnsanın yüzüne bir bakışla, onun nasıl birisi olduğunu, içinde ne tür duygular gizlediğini anlayıverirdi.

Bu konuda gerçekten ihtisas sahibiydi. Hatta zekası ve tecrübesiyle tanınan Mü'minlerin Emiri Hz. Ömer dahi bir yere birisini tayin edeceği zaman Huzeyfe'nin görüşüne baş vururdu.

Huzeyfe, hayatta hayrı talep eden kişi için hayrın açık ve seçik olduğunu, buna mukabil şerrin gizli ve kapalı olduğunu, bu sebeple akıllı kişinin gerek hareketlerinde, gerekse düşüncelerinde şerden sakınması gerektiğini bilen ve tavsiye eden bir kişiydi.

Huzeyfe şerri ve şerlileri, nifakı ve münafıkları gözetler ve bu konular üzerinde ehemmiyetle dururdu.

O şöyle diyor:

"İnsanlar Resûlullah'a hayrı sorarlardı. Ben ise, bana erişmesinden korktuğum şeyi sorardım. Bir gün Allah Resûlü'ne "Ya Resûlullah! Biz câhiliye ve şer içerisindeydik. Allah bize hayrı ihsan etti. Bu hayırdan sonra şer var mıdır?" diye sordum.

Allah Resûlü: "*Evet*." dedi.

Ben: "Bu şerden sonra tekrar hayır var mıdır?" dedim.

Resûlullah: "*Evet; ama içerisinde gizli fitne olan bir hayır*." dedi.

Ben: "Bu fitne nedir?" diye sordum.

Allah Resûlü: "*Bunlar, benim sünnetimi bırakıp, başka şeylere uyan ve hidâyeti benim dışımda arayan bir kavimdir... Sen onları tanır ve yadırgarsın (inkâr edersin)*." buyurdu.

Ben tekrar: "Bu şerden sonra tekrar hayır var mıdır?" dedim.

Allah Resûlü: "*Evet, cehennem kapılarında dikilip, insanları oraya çağıranlar vardır. Kim onların bu çağrısına icabet ederse, onu cehenneme atarlar...*" buyurdu.

Ben: "Ya Resûlullah o vakte erişirsem, bana ne yapmamı tavsiye edersin?" diye sordum.

Allah Resûlü: "*Bütün o guruplardan uzak dur. Bir ağaç köküne tutunmuş olsan bile, ölene kadar bu hâlin üzere kal*." buyurdu.

Bu ifadelerden sonra Huzeyfe'nin, "İnsanlar Allah Resûlü'ne hayırdan soruyorlardı; ben ise şerden soruyordum." sözü daha iyi anlaşılmaktadır.

Huzeyfe b. Yemân, fitnelerden ve şerlerden korunmak ve insanları da bu tehlikelerden sakındırmak için bu konularda daima uyanık, basiretli ve ileri görüşlü bir kişi olarak yaşadı. Bu sayede dünyayı, insanları ve zamanı gerçek anlamıyla kavradı ve bu konularda bir bir feylesof hakim gibi görüşler ortaya koydu.

O (r.a.) şöyle diyor:

"Allah, Hz. Muhammed'i (s.a.v.) gönderdi. O da insanları, dalaletten hidâyete ve küfürden imana davet etti. Bir kısım insanlar ona icabet edip, sanki ölüyken hak ile yeniden dirildi. Bazıları da ona icabet etmeyip, dalalet içinde kalarak, daha önce diriyken sanki ölü hâline döndüler…

Sonra nübüvvet gitti, yerine hilafet geldi...

Daha sonrada yönetim -ısırıcı- saltanata dönüştü...

İnsanlardan bir kısmı şerri kalbiyle, diliyle ve eliyle inkâr eder... İşte onlar hakka gerçekten icabet edenlerdendir.

Onlardan bir kısmı da sadece kalbiyle ve diliyle şerri inkâr eder. Bunlar ise (imandan) haktan iki şubeyi terk edenlerdir…

Ne kalbiyle, ne eliyle, ne de diliyle şerri inkâr etmeyenlere gelince, böyleler yaşayan

ölülerdir.”

Huzeyfe kalplerin hidâyeti ve dalaleti ile ilgili olarak da şöyle diyor:

“Dört çeşit kalp vardır:

1. Haktan perdelenmiş kalp. Bu, kâfirin kalbidir.

2. İki yönlü, dönek kalp. Bu, münafığın kalbidir.

3. İçerisinde parlak bir ışık taşıyan temiz kalp. Bu, mü’minin kalbidir.

4. İçerisinde hem iman, hem nifak bulunan kalp. Bu kalpteki iman, temiz suyun beslediği bir ağaç gibidir; nifak ise, kan ve kusmuğun beslediği yara gibidir. Hangisi galip gelirse, kalp onun şeklini alır.”

Huzeyfe’nin şer konusundaki tecrübesi, şerre karşı koyuşu ve âdeta meydan okuyuşu, diline ve kelimelerine bir keskinlik ve güç kazandırmıştı.

O bu durumu açıklıkla ve cesaretle şu şekilde anlatıyor:

“(Resûlullah’a geldim ve:) Ya Resûlullah! Aileme ve etrafımdakilere karşı dilim çok keskin. Bu durumun beni ateşe götürmesinden korkuyorum.” dedim. Allah Resûlü bana:

“*İstiğfar ne güne duruyor ey Huzeyfe? Ben dahi gün de yüz kere Allah’a tevbe ve istiğfar ediyorum*.” buyurdu.

İşte Huzeyfe böyleydi...

Nifâkın düşmanı... gerçeğin, doğruluğun dostu...

Bu tarz bir insan ancak ve ancak güvenilir bir iman ve derin bir sadakat taşıyabilirdi... Nitekim Huzeyfe de bu iki şeye gerçekten sahip olan mümtaz bir sahâbî idi.

Müslüman olan babası, Uhud günü müşriklerden biri sanılarak müslümanlar tarafından yanlışlıkla öldürülürken, Huzeyfe durumu tesadüfen görmüş ve: “Hayır, yapma! O benim babam...babam!” diye bağırmış; fakat takdir-i ilâhî öyle tecelli etmiş ve öldürülmüştü.

Müslümanlar durumu anladıklarında çok üzülmüşlerdi... Fakat Huzeyfe onlara şefkat ve merhametle bakmış ve:

“Allah sizi affeder; O merhamet edenlerin en yücesidir.” demişti.

Sonra da oldukça kızışan muharebenin ortasına atılmış ve Allah yolunda üzerine düşen vazifeyi edaya girişmişti. Savaş sona erdiğinde durum Resûlullah’a bildirilmiş, Allah Resûlü de Huzeyfe’nin babasını yanlışlıkla öldüren Huseyl b. Câbir’e, Huzeyfe’ye diyet ödemesini ve özür dilemesini emretmişti. Huzeyfe ise, o diyeti müslümanlara tasadduk etmiş ve Resûlullah katındaki kadr-ü kıymetini bir derece daha arttırmıştı.

Huzeyfe’nin imanı ve sadakati acizlik, zayıflık ve imkânsızlık diye bir şey tanımazdı.

Hendek savaşındaydı... Kureyş kâfirleri ve onlara yardım eden yahudi yandaşları bozguna uğrayıp, safları sarsılmaya başladığı sıralardaydı... Allah Resûlü düşman karargahındaki son gelişmeleri öğrenmek istemişti... Karanlık ve korkunç bir geceydi... Ortalık ana baba günüydü, korku kol geziyordu ve ashab açlıktan neredeyse kırılacak hâldeydi.

Böyle bir hâlde kim, hangi güçle, düşman karargahına kadar girer, onların arasına karışır ve durumlarını öğrenip haber getirebilirdi..?

Allah Resûlü, bu zor ve çetin görev için ashabından birini seçmek zorundaydı.

Kimi seçti sanırsınız?

Huzeyfe’yi...!

Evet, bu çetin görev ,Resûlullah tarafından Huzeyfe’ye verildi.

Allah Resûlü, Huzeyfe’yi çağırdı ve durumu bildirdi. Huzeyfe, Resûlullah’ın çağrısına icabet etti ve görevi kabullendi... Onun şu yüce sadakatine bakınız ki, içerisinde bulunduğu şiddetli

açlık, soğuk ve yorgunluğa… dahası karşılaşabileceği diğer tüm tehlikelere aldırış etmeksizin Allah Resûlü'nün isteğine "evet" deyivermişti.

O gece Huzeyfe gerçekten akıllara durgunluk verecek bir iş başardı. İki karargah arasındaki mesafeyi kat etti, ablukayı delip geçti ve Kureyş karargahına sızdı, şiddetli yer yağış sebebiyle karargahdaki ateşler sönmüştü. Huzeyfe karanlıktan istifade ederek düşman safları arasında kendisine bir yer tuttu.

Bu sırada Kureyş'in komutanı Ebû Süfyan müslümanların karanlıktan yararlanıp aralarına sızabileceklerini düşünerek korktu ve bu konuda askerlerini uyardı. Huzeyfe, Ebû Süfyan'ın yüksek sesle:

"Ey Kureyş! Herkes yanındaki arkadaşına baksın, elinden tutsun ve ismini öğrensin!" dediğini duydu. Ve hemen yanındaki adamın elini tutarak: "Senin adın ne?" diye sordu. Yanındaki adam da "falan oğlu falan." diye cevapladı. Bu şekilde Huzeyfe düşman askerleri arasında kendisini emniyete almış oldu.

Ebû Süfyan askerlere dönerek konuşmasına devam etti: "Ey Kureyş! Vallahi sizler sağlam bir yerde sabahlamadınız, atlarınız ve develeriniz öldü. Benî Kureyza bizi terk etti. Gördüğünüz gibi şiddetli rüzgarlara yakalandık, ne kazanlarımız kaynıyor, ne de ateşlerimiz yanıyor... Bizim için burada yer ve yurt yoktur. Binâenaleyh buradan ayrılınız; işte ben ayrılıyorum..."

Ebû Süfyan sonra devesine bindi ve yola koyuldu, arkasından da diğerleri gittiler...

Huzeyfe şöyle diyor: "Eğer Resûlullah "*Sakın hiçbir şey yapma*!" demeseydi, Ebû Süfyan'ı orada bir okla öldürürdüm."

Huzeyfe döndü ve Allah Resûlü'ne düşman askerlerinin çekilip gittikleri müjdesini ulaştırdı.

Aslında Huzeyfe'nin fikirlerine, felsefesine, marifetine ve yaşantısına bakan bir insan, onun savaş meydanlarında kahramanlıklar göstereceğini pek düşünemez.

Ne var ki Huzeyfe, gösterdiği kahramanlıklarla, hakkındaki bu zanları daima boşa çıkarmıştır.

Abid, zâhid ve mütefekkir bir insanın kılıcını çekip, küffar üzerine yürüyebilmesi için akıllara durgunluk verecek bir dehaya sahip olması gerekir ki, Huzeyfe bu vasıfta bir insandı...

Huzeyfe'nin, Irak'ın tamamının fethinde, önde gelen üç kişiden veya beş kişiden birisi olduğunu bilmemiz, onun savaş konusundaki yeteneğini anlamamız için kâfidir.

Hemedan, Rey, Dinever fetihleri de Huzeyfe'nin ellerinde tamamlanmıştı.

Büyük Nihavend savaşında, İranlılar yüz elli bin kişilik büyük bir orduyla toplandıklarında Mü'minlerin Emiri Hz. Ömer, İslâm ordularının başına Nu'man b. Mukarrin'i atamış, Huzeyfe'ye de Kûfe askerlerinin başında Nu'man'la birlikte yürümesini emretmişti.

Sonra Hz. Ömer savaşçılara bir mektup göndererek:

"Müslümanlar toplandıkları vakit, her komutan kendi askerlerinin başında olsun. Nu'man b. Mukarrin tüm askerlerin başkomutanı olsun. O şehit düşerse, bayrağı Huzeyfe alsın. O da şehit olursa, Cerir b. Abdullah başa geçsin..." buyurdu.

Hz. Ömer, savaş komutanlarını tayin ederek, bu şekilde yedi kişinin ismini saymıştı.

İki ordu karşılaştı...

Farslılar yüz elli bin kişi...

Müslümanlar ise sadece otuz bin...

Eşi benzeri görülmemiş bir savaştı...

Tarihin en büyük savaşlarından biri cereyan ediyordu...

Can kaybı çoktu...

Bu sırada İslâm ordularının komutanı Nu'man b. Mukarrin şehid düştü... İslâm sancağı yere düşmeden yeni komutan Huzeyfe sancağı kaptı ve zafer rüzgarlarıyla dalgalandırarak, büyük bir azim ve kararlılıkla savaşa devam etti... Etrafındakilere, savaş bitene kadar Nu'man'ın ölümünü gizli tutmalarını söyledi. Sonra da sancağı, bir ikram ve onurlandırma olarak, Nu'man'ın kardeşi Nuaym b. Mukarrin'e vererek, kardeşinin yerine onu atadı.

Bütün bu sayılanlar bir anda oldu, bitti...

Savaş bütün şiddetiyle devam ediyordu.

Sonra Huzeyfe, âdeta bir kasırga gibi savaş meydanına atıldı, bir yandan da şöyle haykırıyordu:

"Allahu Ekber! Allah vaadini gerçekleştirdi!

Allahu Ekber! Askerine yardım etti!"

Sonra atını askerlerinden tarafa döndürdü ve onlara:

"Ey Muhammed ümmeti! İşte cennet..! Bir nazlı gelin gibi sizin için hazırlanmış! Sizi bekliyor..! Onu daha fazla bekletmeyin!..

Haydi ey Bedr'in aslanları!..

İlerleyin ey Hendek, Uhud ve Tebük kahramanları!.."

Huzeyfe, askerin kahramanlık duygularını harekete geçirmeyi ve onları savaşa teşvik etmeyi, diğer bir ifadeyle, savaş ve asker psikolojisini çok iyi bilen bir insandı.

Savaş, İranlıların büyük bir hezimete uğramalarıyla son buldu... Öyle bir hezimet ki, neredeyse bir eşi ve benzeri görülmemişti...

Huzeyfe, kahramanlıklarda eşine az rastlanır deha sahibi bir insan olduğunu göstermişti.

Gerçi o, kendisine verilen her işi, her görevi yerine getirmede eşsiz bir insandı.

Sa'd b. Ebû Vakkâs ve beraberindeki müslümanlar Medâîn'den Kûfe'ye varıp, orayı yurt edindikleri vakit… Yine Huzeyfe'nin dehasını görmekteyiz.

Meda'in'in iklimi, müslümanlar için çekilmez hâle gelince, Hz. Ömer Sa'd b. Ebû Vakkâs'a mektup yazarak, müslümanlar için uygun bir yer bulup taşınmalarını emretti.

Sa'd da uygun bir yer bulması için Huzeyfe'yi görevlendirdi. Huzeyfe, Selmân b. Ziyad ile birlikte müslümanların yurt edineceği uygun bir mekan aramaya koyuldu.

Kûfe arazisine geldiler... O vakit orası, taşlık ve kurak bir yerdi. Fakat Huzeyfe etrafa şöyle bir bakıp, gözden geçirdikten sonra burasının müslümanlar için elverişli olacağı kanaatine vardı ve arkadaşlarına: "Allah'ın izniyle, aradığımız yeri bulduk; buraya yerleşeceğiz." dedi.

Böylece Kûfe'nin yeri belirlendi ve Kûfe zamanla gerçekleştirilen imar faaliyetleriyle gelişmiş bir şehir hâline geldi. Oraya yerleşen müslümanlar için de gerçekten bir sıhhat ve afiyet kaynağı oldu.

Huzeyfe, zekası ve tecrübesi geniş bir insandı...

Müslümanlara daima şöyle derdi:

"Sizin hayırlılarınız âhireti için dünyalarını terk edenleriniz veya dünya için ahiretlerini terk edenleriniz değildir. Aksine her ikisinden de payına düşeni alanlarınızdır." (Yani el kârda, gönül yarda olanlardır.)

Hicretin 36. yılında son yolculuğuna çıkmaya (âhirete) hazırlanırken, ziyaretine gelen arkadaşlarına: "Yanınızda kefen getirdiniz mi?" diye sordu... Onlar da: "Evet." Dediler. "Hani nerede; göreyim." dedi. Kefenin güzel ve yeni olduğunu görünce tebessüm etti ve dudaklarından şu çarpıcı ifadeler döküldü: "Benim böyle bir kefene ihtiyacım yok... Bana gömleği (kamisi) olmayan iki parça beyaz örtü yeterlidir... Zira ben kabirde fazla kalmayacağım... Onlardan daha hayırlısına veya daha şerlisine kavuşacağım..."

Bu arada birkaç kelime daha mırıldandı, etrafındakiler ne dediğini duymak için yaklaştılar, şunları söylüyordu:

"Merhaba ölüm... şevkle gelen sevgili... Artık pişmanlık fayda vermez..."

Böylece beşer ruhlarının en yücelerinden ve en muttakilerinden biri daha Allah'a yükselmişti...

14

AMMÂR b. YÂSİR

Cennetten Bir Adam

Eğer cennette doğup, orada yetişip, sonra da bir nur ve ziynet olarak yeryüzüne gönderilen insanlar olsaydı, bunlar Ammâr, annesi Sümeyye ve babası Yâsir olurlardı herhalde!..

Fakat niçin "olsaydı" diyoruz ki… Böyle bir varsayımda niçin bulunuyoruz ki, Yâsir ailesi gerçekten cennet halkındandır.

Hz. Peygamber onlara:

"*Sabır edin, ey Yâsir ailesi! Varacağınız yer cennettir!*" derken teselli olsun diye konuşmuyor, bilakis bildiği ve gördüğü bir gerçeği dile getiriyordu.

Ammâr'ın babası Yâsir b. Âmir, memleketi olan Yemen'den ayrılmış, bir dost ve kardeş bulma ümidiyle yollara koyulmuştu...

Mekke'yi beğenmiş ve orada yerleşmişti. Ebû Huzeyfe b. Muğire'nin himayesinde orayı vatan edinmişti.

Ebû Huzeyfe onu cariyelerinden Sümeyye binti Hayyat ile evlendirmişti. Daha sonra bu kutlu evlilikten Ammâr dünyaya gelmişti...

Yâsir ailesi erken dönemde müslüman olmuş ve Allah'ın hidâyete erdirdiği o kutlular kervanına katılan ilklerden olma şerefine ermişti. Ve ilk müslümanların başına gelen, Kureyş'in o acıklı azabından paylarına düşeni fazlasıyla almıştı... O sıralar Kureyş, müslümanları sindirmek için her türlü çareye başvuruyordu.

Eğer müslüman olan kişi zengin ise, onu tehditle sindirmeye çalışıyorlardı. Ebû Cehil zengin bir müslümana rastladığında: "Senden daha hayırlı olan babalarının dinini terk ettin... Seni akılsızlıkla suçlayacağız. Şerefini beş paralık edeceğiz... Ticaretine engel olacağız, iflas edeceksin." şeklinde sözler söyleyerek psikolojik savaş yapıyordu...

Öte yandan eğer müslüman olan kişiler, Mekke'nin fakir, zayıf ve köle insanlarıysa, bunlara karşı daha şiddetli sindirme hareketleri uygulanıyordu... Yâsir ailesi bu gruptandı.

Bunlara işkence etme görevi, Mahzum oğullarına verilmişti...

Bu insanlar, Yâsir ailesini her gün Mekke'nin yakıcı sıcağına çıkarırlar ve akla, hayale gelmedik işkenceler yaparlardı.

Bu azap ve işkenceden Sümeyye'nin payına düşen, gerçekten korkunç ve akıllara durgunluk verecek şiddetteydi. Sümeyye'nin o vakit gösterdiği azim ve kararlılıktan, ileride müslüman kadınların durumunu anlatırken bahsedeceğiz.

Şimdilik şu kadarını söyleyelim ki, İslâm şehidi Sümeyye'nin o gün gösterdiği cesaret, abartısız beşer tarihinde bir eşi ve benzeri daha görülmemiş değerdeydi...

Bu azim ve kararlılığı sayesindedir ki, Sümeyye her asır ve zamanda mü'minlerin gönlünde "şerefli bir anne" olarak taht kurmuştur.

Resûlullah (s.a.v.) Yâsir ailesinin işkence edildiği yere gelir, bakar; fakat o gün için elinde onları kurtaracak bir güç olmadığından çaresiz kalırdı.

Bu, tamamen Allah'ın bir kaderi ve takdiriydi... Bayrağını Hz. Muhammed'in dalgalandırdığı bu yeni din, -Hanif olan İbrahim'in dini- arızî ve geçici bir ıslah hareketi değildi... Bilakis inananlar için bir hayat düsturu ve yaşam biçimiydi... O hâlde mü'minlerin, bu dini, kahramanlıkları ve fedakarlıklarıyla birlikte gelecek nesillere aktarmaları gerekmektedir.

Zira din ve akidenin ayakta durabilmesi, bu şerefli ve yüce fedakârlıklara bağlıdır.

Bu mücadele ve fedakârlıkların her biri, mü'minlerin kalplerine sürur, gıpta ve sadakat tohumları eken ve onları dinin hakikatına erdiren birer nümune-i imtisaldir.

Evet, İslâm için kendisini feda edenler vardı ve olmak zorundaydı... Nitekim Kur'ân-ı Kerim birçok âyetinde bu manaya işaret etmiştir:

"İnsanlar, inandık demekle bırakılıverileceklerini, imtihana tâbi tutulmayacaklarını mı sandılar?"

"Yoksa siz, Allah içinizden savaşanlarla savaşmayanları belli etmeden, sebat edenlerle etmeyenleri belirlemeden cennete girivereceğinizi mi sandınız."

"İki ordu karşılaştığı gün size gelen musibet, Allah'ın emriyle idi. Bu, Allah'ın mü'minleri ayırt etmesi, münafık olanları da açığa vurması içindi."

"Allah mü'minleri sizin üzerinde bulunduğunuz şu hâlde bırakacak değildir. Nihayet murdarı temizden ayıracaktır."

"Yoksa siz kendi hâlinize bırakılıverileceğinizi, içinizden cihad edenleri Allah'ın bilmediğini mi sandınız?"

"Andolsun biz onlardan evvelkileri de imtihan etmişizdir. Allah elbette sadık olanları da bilir, yalancı olanları da bilir."

İşte Kur'ân mü'minlere, fedakârlığın, imanın cevheri ve özü olduğunu bu şekilde anlatıyor...

Ve zalimlerin zulmüne, sabır, sebat ve inatla karşı konulması neticesinde imanın faziletlerinin birer birer ortaya çıkıp şekilleneceğini haber veriyor. Bu şekilde Allah'ın dini, temellerini sağlamlaştırarak kökleşiyor ve kendisini bu yolda feda ederek nefsini tezkiye eden Allah erlerinin hayatlarından çarpıcı tablolar sunarak gelecek nesillere yol gösteriyor, ışık tutuyor... İşte Sümeyye, Yâsir ve Ammâr da kendilerini Allah yoluna adamış, bu mübarek, yüce ve örnek şahsiyetlerindendirler....

Hz. Peygamberin her gün Yâsir ailesinin işkence edildiği yere gidip, onların sebat ve cesaretlerine tanık olduğunu söylemiştik.... Onların bu içler acısı durumu karşısında Resûlullah'ın yüce kalbi şefkat ve merhametle dolardı… Ama o gün için elinden bir şey gelmezdi.

Yine böyle bir günde, Resûlullah dönüp gideceği sırada Ammâr:

"Ya Resûlullah! Artık dayanamıyoruz; takatimiz kalmadı!" diye seslendi. Resûlullah da:

"*Sabır! Ey Yâsir ailesi! Muhakkak ki, varacağınız yer cennettir...*" buyurdu.

Ammâr'a uygulanan azabı arkadaşları şöyle anlatıyorlar:

Amr b. el-Hakem: "Ammâr'a ne dediğini bilmeyinceye kadar işkence edilirdi."

Amr b. Meymun: "Müşrikler Ammâr b. Yâsir'i ateşte yaktılar... O sırada Resûlullah oradan geçmekteydi... Yapılanları görünce elini başına koydu ve "Ey ateş! Ammâr için serin ve emin ol! Tıpkı İbrahim'e olduğun gibi." buyurdu."

Bütün bu işkenceler karşısında Ammâr, bedenen bir acı ve ıstırap duymaktaydı; fakat ruhen rahat ve huzur içindeydi...

Evet... Ammâr ruhen rahat ve huzur içindeydi... Ta ki müşriklerin eziyet ve işkencelerinin son haddine vardığı o güne kadar.. O gün müşrikler, Ammâr'a akla hayale gelmedik işkenceler yapmışlar ve Ammâr şuurunu kaybetme noktasına gelmişti. Bu sırada müşrikler ondan kendi ilâhlarını hayırla yad etmesini istediler. Ammâr da kendinden geçmiş, şuurunu kaybetmiş bir

hâlde onların dediklerini tekrarladı... Aklı başına gelip, durumu farkedince "ben ne yaptım?!" diyerek, daha büyük bir acı ve ıstırapla kıvranmaya başladı... İşte o gün bu durumun verdiği azap, müşriklerin tüm işkencelerinden daha ağır gelmişti Ammâr'a.

Ammâr, "Ben böyle bir şeyi nasıl söylerim, bunu nasıl affettirebilirim?!" düşüncesiyle âdeta kahrolmaktaydı... Zira daha önceki eziyet ve işkenceler bedenine dokunurken, bu defa ruhu acı ve ıstırap içindeydi... Zor olanda buydu...

Fakat Allah'ın lütuf ve merhameti genişti... Nitekim zorlama anında söylenen bu tür sözlerin affolunacağı hakkındaki âyet-i kerimeyi inzal ederek Ammâr ve onun durumunda olanların kalplerine âdeta su serpmişti...

Allah Resûlü Ammâr'la karşılaştı, Ammâr ağlıyordu... Resûlullah onun gözyaşlarını sildi ve ona: "Müşrikler seni yakaladılar, suya batırdılar, neredeyse nefesin kesilecekti, sen de şöyle şöyle dedin." diyerek olanları görmüşcesine anlattı.

Ammâr da cevaben: "Evet, ya Resûlullah..." dedi.

Allah Resûlü de ona: "*Eğer seni aynı şeye tekrar zorlarlarsa yine onlara aynı şeyi söyleyebilirsin...*" buyurdu ve şu âyet-i kerimeyi okudu.

"*...ancak kalbi imanla dolu olduğu hâlde (kelime-i küfrü söylemeye) zorlanan kişi hariç...*"

Bu âyetle Ammâr rahatladı, kalbi sükûna erişti... Ruhunu ve imanını yeniden kazandı... Bunun ötesi onun için önemli değildi.

Ammâr'ın sebatı karşısında müşrikler çaresiz kaldılar. İstediklerini elde edemeyip, zelil bir hâlde geri çekildiler...

Hicretten sonra mü'minler Medine'ye yerleştiler ve İslâm toplumunun ilk temelleri burada atılıp, yerleşmeye başladı...

Bu toplum içerisinde Ammâr'ın müstesna bir yeri vardı...

Allah Resûlü onu çok sever, ashabına onun imanı ve ahlâkıyla ilgili övücü sözler söylerdi...

Resûlullah onunla ilgili olarak şöyle buyurmaktadır:

"*Ammâr, ağzına kadar imanla dolu bir insandır*."

Hâlid b. Velîd ile Ammâr arasında cereyan eden üzücü bir olay sebebiyle de Allah Resûlü: "*Ammâr'a düşmanlık eden, Allah'a düşmanlık etmiştir, Ammâr'a buğz eden, Allah'a buğz etmiştir*." buyurmuştu.

Bunun üzerine İslâm kahramanı Hâlid b. Velîd, derhal Ammâr'ın yanına gitmiş, özür dileyerek affını istemişti...

Medine'ye hicretlerinin akabinde müslümanlar hemen bir mescid inşa etmeye koyulmuşlardı... Ashab bir yandan çalışıyor, bir yandan da Ali'nin söylediği şu şiiri tekrar ediyordu.

Ayakta ve oturarak
Yahut toz toprak içinde kalarak
Allah'ın mescidlerini onaranlar
Hiç bu şekilde olmayanlarla bir olurlar mı?

Ammâr da mescidin bir tarafında çalışıyor, bir yandan da yüksek sesle bu şiiri okuyordu... Arkadaşlarından birisi, Ammâr'ın bu sözlerle kendisini ayıpladığını zannetti ve onun hakkında ileri geri konuşarak, ona buğz etti. Bu durum karşısında Allah Resûlü: "*Ammâr'la ne alıp veremediğiniz var?... O sizi cennete davet ediyor, sizse onu cehenneme çağırıyorsunuz... Muhakkak ki Ammâr, bendendir (benden bir parçadır)*." buyurdu.

Resûlullah'ın bu derece sevdiği bir insanın, imanı, sadakati ve dostluğu da şüphe yok ki kemâl noktasında olmalıydı... Nitekim Ammâr bu meziyetlere sahip bir kişiydi.

Allah, hidâyet ve nimeti ona bolca ihsan etmişti, öyle ki hidâyet ve yakîndeki derecesi sebebiyle Allah Resûlü onun imanını tezkiye etmiş, ashabına onu örnek göstermiş ve:

"*Benden sonra Ebû Bekr ve Ömer'e tâbi olun... Ammâr'ın ahlâkıyla ahlâklanın*." buyurmuştu...

Raviler onu şu şekilde vasfetmektedirler:

"Uzun boylu, maviye çalan siyah gözlü, omuzları arası geniş, çoğunlukla susan, az konuşan bir insandı."

Bu vasıflara sahip bir insanın hayatı acaba nasıl geçti?... Muallimi ve önderi Resûlullah ile tüm savaşlara katılmıştı... Bedir, Uhud, Hendek, Tebuk ve diğerleri...

Allah Resûlü'nün vefatından sonra da gazvelere iştirak etmişti... İranlılarla, Rumlarla ve daha önceki ridde savaşlarında Ammâr hep en ön saftaydı... Allah yolunda, cesur, gayretli ve kararlı bir asker... Takva ve verâ sahibi kutlu bir müslüman...

Mü'minlerin Emiri Ömer b. Hattâb, müslümanlar üzerine tayin edeceği valilerini büyük bir dikkat ve titizlikle seçerken, gözleri öncelikle Ammâr b. Yâsir'i arıyordu...

Onu Kûfe'ye vali tayin etmiş ve beytülmalin gözetimini de İbn Mes'ûd'la beraber ona bırakmıştı...

Sonra da Kûfe ehline şu müjdeli mektubu yazmıştı:

"Size Ammâr b. Yâsir'i vâli olarak; Abdullah b. Mes'ûd'u da öğretmen ve vezir olarak gönderiyorum. Bu ikisi Muhammed ümmetinin şereflilerin-den ve Bedir ehlindendirler..."

Ammâr, valiliği sırasında dünya ehline zor gelen bir yönetim takip etti, hatta bazıları kendisine karşı bile geldiler...

Valilik, Ammâr'ın tevazu, zühd ve takvasını artırdı ve o, bu ölçülerden kesinlikle ayrılmadı…

Kûfe'de kendisinin çağdaşı olan Ebü'l-Huzeyl onunla ilgili olarak şöyle diyor:

"Ammâr'ı valiliği sırasında Kûfe çarşısından salatalık satın alıp, sırtına yükleyerek, evine götürürken gördüm..."

Yine valiliği sırasında halktan biri kendisine: "Ey kulağı kesik!" diye seslenmişti. (Ammâr Yemame savaşında bir kulağını kaybetmişti.) Elinde güç ve kuvvet olmasına rağmen adama bir şey yapmamış, sadece "Beni en hayırlı kulağımla ayıpladın. Zira ben onu Allah yolunda kaybettim..." demekle yetinmişti...

Evet... Yemame Ammâr'ın büyük ve şerefli günlerinden biriydi... O gün Müseylime'nin askerleriyle kıyasıya mücadele etmiş, aslanlar gibi çarpışmış ve bu arada bir kulağını da kaybetmişti...

Ammâr, bir ara müslümanların zaafa düştüklerini görmüş ve onların toparlanmaları için elinden geleni yapmıştı. Bu durumu, Abdullah b. Ömer (r.a.) şöyle anlatıyor:

"Ammâr b. Yâsir Yemame günü bir kayanın üzerine çıkmış şöyle bağırıyordu: "Ey mü'minler, cennetten mi kaçıyorsunuz? İşte ben Ammâr b. Yâsir'im, benimle gelin...!" Bu arada Ammâr'a baktım, bir kulağının kesilmiş olduğunu gördüm. O ise hâlâ tüm şiddetiyle vuruşmaya devam ediyordu."

Evet, Resûl-i Azam ve Muallim-i Kamil Hz. Muhammed (s.a.v.)'in büyüklüğünden şüphe eden varsa, onun bu güzide ashabına baksın ve kendi kendine şu soruyu sorsun: "Bu derece yüce şahsiyetleri, o büyük muallim ve Resûl'den başka kim yetiştirebilir?"

Savaşa daldıklarında zafer kazanmaktan öte ölüme gülerek gidiyorlardı..!

Halife ve yönetici oldukları vakit de yetimlerin koyunlarını sağıp, hamurlarını yoğuracak kadar mütevazı ve alçak gönüllü idiler.. . Ebû Bekir ve Ömer gibi..!

Vali olduklarında da kendi yiyeceklerini kendi sırtlarında taşımışlardı... Ammâr gibi... Veya rütbelerini bir yana bırakıp, hurma yapraklarından yaptıkları sepet ve zembil gibi şeylerle geçimlerini temine çalışıyorlardı... Selmân gibi...

O hâlde gelin, onlara bu şerefi bahşeden dini ve onları terbiye eden Resûl'ü selâmlayalım... Öncelikle de onları seçen, hidâyete erdiren ve yeryüzünde insanlar için çıkarılmış en hayırlı ümmet olan bizler için onları öncü ve rehber kılan yüce Allah'a hamd-ü senâlarda bulunalım.

Ashabın önde gelenlerinden, kalplerin esrarına vukufiyet ile meşhur Huzeyfe b. Yemân ölüm döşeğindeyken, etrafındakiler ona:

"İnsanlar ihtilaf ettikleri vakit kime müracaat etmemizi tavsiye edersin?" dedikleri vakit Huzeyfe onlara son nefesiyle beraber şu kelimeleri mırıldandı:

"Sümeyye oğluna tutununuz. Muhakkak ki o, ölene kadar Hak'tan ayrılmayacak bir insandır."

Evet, Hak neredeyse, Ammâr da oradaydı...

Gelin şimdi hep birlikte onun hayatını biraz daha yakından inceleyelim...

Müslümanların Medine'ye hicretlerinin ilk günleriydi... Mü'minler vakit kaybetmeden bir mescidin inşasına başlamışlardı. Kalpleri iman ve sevinçle doluydu... Büyük bir aşk ve şevkle çalışıyorlardı... Rablerine karşı hamd ve şükran duyguları içerisindeydiler...

Bir kısmı taş getiriyor, bir kısmı çamur karıyor, bir kısmı da binayı inşa ediyordu... Guruplar hâlinde arılar gibi çalışıyorlardı. Bir yandan da yüksek sesle şiir okuyorlardı.

"Oturmak yakışmaz bize
Nebi (s.a.v.) çalıştığı hâlde"

Sonra başka bir şiire geçiyorlardı:

"Gerçek hayat ahiret hayatıdır,
Allah'ım! Muhacir ve ensâra merhamet et!"

Bir başka şiirde de şöyle diyorlardı:

"Ayakta veya oturarak
Yahut toz toprak içinde kalarak
Allah'ın mescidlerini onaranlar
Hiç bu şekilde olmayanlarla bir olurlar mı?"

İnşa edilen Allah'ın beytiydi... Onlar ise sancağı taşıyan ve beyti inşa eden Allah'ın askerleriydiler.

Allah Resûlü de onlarla birlikte taş taşıyor, var gücüyle çalışıyordu... Neşe içinde söyledikleri şiirler, bu işi ne kadar arzu ve istekle yaptıklarını gösteriyordu... Ve gökyüzü âdeta bu kutlu insanları taşıyan yeryüzünü kıskanıyordu... Hayat, en güzel bayramlarından birine şahit oluyordu...

Ammâr b. Yâsir de ağır taşlar taşıyarak, bu coşkulu topluluk içerisinde üzerine düşen vazifeyi hakkıyla ifa etmekteydi...

Rahmet ve hidâyet kaynağı Muhammed (s.a.v.), Ammâr b. Yâsir'in bu gayretini yakından izliyor, şefkatle ona yaklaşıyor ve mübarek eliyle, Ammâr'ın toz dumana bulanmış başını sıvazlayarak tozlarını silkmeye çalışıyordu. Bir yandan da onun nur yüzüne bakarak, etrafındakilere alçak bir sesle şöyle diyordu:

"*Vah Sümeyye'nin oğluna!.. Onu azgın bir topluluk öldürecektir*."

Önsezi ve ileri görüşlülük bir kez daha kendini gösteriyordu. Bu sırada altında çalışmakta olduğu duvar Ammâr'ın üzerine yıkıldı. Bazı arkadaşları onun öldüğünü zannettiler ve acaba biz

mi sebep olduk diye endişe içerisinde durumu Hz. Peygamber'e bildirdiler... Fakat Hz. Peygamber emin bir şekilde onlara şu cevabı verdi:

"*Ammâr ölmedi. Onu azgın bir topluluk öldürecektir*."

Kim bu azgın topluluk'? Ne dersiniz? Nerede ve ne zaman öldürecekti Ammâr'ı?

Ammâr bu haberi can kulağı ile dinliyordu... Fakat korkmuyordu. Zira o müslüman olduğu günden beri her an, her vakit, gece gündüz şehâdete hazırlıklıydı...

Günler geçti... Devir döndü... Topluluklar gelip geçti... Hz. Peygamber Refik-i A'lâ'ya yükseldi (vefat etti). Yerine Hz. Ebû Bekir geçti... Sonra Ömer halife oldu... Ömer'in akabinden de "Zinnureyn" Osman b. Affan hilafete geçti... Bu sıralar İslâm karşıtı isyan hareketleri artmış, fitne ve fesad ortalığı kaplamıştı. Bu isyan hareketlerinin ilk kurbanı, Hz. Ömer olmuş ve bu vakitten itibaren de İslâm'ın içerisinde yerleşip kök saldığı Peygamber şehri Medine'den yükselen fitne ve fesad rüzgarları bütün İslâm dünyasını kaplamıştı.

Belki de Hz. Osman'ın yönetim işlerine gereken önemi verememesi ve olayları iyi takip edip değerlendirememesi sonucu olsa gerek, olayların önü alınamadı ve bu arada Hz. Osman da şehid oldu... Ve müslümanlar aleyhine fitne kapıları açıldı... Muaviye, Hz. Ali ile hilafet tartışmalarına girdi...

Bu olaylar karşısında ashab farklı guruplara ayrıldı: Bir kısmı bu ihtilaflardan elini eteğini çekerek, evine çekildi ve İbn Ömer'in şu tavsiyesine uydu:

"Haydi namaza diyene uyarım. Haydi felaha diyene de uyarım. Fakat her kim "Haydi müslüman kardeşini öldürmeye ve malını almaya" derse, "Hayır, ben yokum!"

Bir kısmı Muaviye tarafını tuttu...

Bir kısmı ise, kendisine biat edilen Mü'minlerin Emiri Ali'nin tarafına geçti...

O gün Ammâr kimin safına katıldı dersiniz? Resûlullah'ın, hakkında "Ammâr'ın ahlâkı ile ahlâklanınız." buyurduğu bu adam, kimin tarafını tutmuştu?

Nebî (s.a.v.)'in, hakkında, "*Ammâr'a düşmanlık eden, Allah'a düşmanlık etmiş olur.*" buyurduğu bu insan hangi guruba katılmıştı?

Evinin kenarında sesini işittiği Allah Resûlü'nün onun için,

"Merhaba ey temiz, güzel insan! Ona izin verin girsin." buyurduğu bu kutlu sahâbî o gün kimin safına katılmıştı?

Ali b. Ebû Tâlib'in…

Evet, o gün Ammâr, Ali'nin yanında yer almıştı... Taassubundan veya ön yargısından değil... Sadece Hakk'a ve ahde olan bağlılığından dolayı…

Ali mü'minlerin halifesiydi... Kendisine biat edilmişti... Bu işe ehil ve layık olduğu için hilafet makamına getirilmişti...

Ali halifeliğinden önce de sonra da yüksek meziyetlere sahipti. Öyle ki Hz. Peygamber katında onun yeri, Musa'nın katında Harun'un yeri mesabesindeydi.

Hak'tan bir an bile ayrılmayan Ammâr, o gün basiret ve ileri görüşlülüğü ile, Hak ve hakikati Ali'nin yanında görmüş ve onun tarafını tutmuştu.

Bu durum karşısında Hz. Ali de ferahladı. Zira Hak ve hakikat aşığı Ammâr kendi tarafındaydı. Demek ki haklı olan kendisiydi.

Ve o korkunç Sıffin günü gelip çattı... Hz. Ali bir isyan hareketi olarak telakki ettiği Muaviye'ye karşı harekete geçti.

Ammâr da yanındaydı...

O gün Ammâr doksan üç yaşındaydı... Doksan üç yaşındaydı, savaşa gidiyordu... Onun için yaşın önemi yoktu... Savaşı bir sorumluluk ve görev bildiği sürece kaç yaşında olursa olsun

çıkar, delikanlılar gibi sonuna kadar çarpışırdı...

Ammâr genelde suskun bir insandı... Fazla konuşmaz; konuştuğu vakit de ancak birkaç kelime söylerdi. Bu da genelde “Fitneden Allah’a sığınırım...” sözleri olurdu...

Allah Resûlü’nün vefatının hemen akabinde de Ammâr’ın bu tazarru ve yakarışları devam etti.

Günler geçtikçe Ammâr’ın yakarışları da artıyordu. Sanki ömrünün sonunda, kalb-i pakiyle, gelmekte olan tehlikeyi âdeta seziyordu.

Nihayet tehlike çattığında, fitne zuhur ettiğinde Sümeyye’nin oğlu, o gün nerede duracağını, hangi safta yer alacağını gayet iyi biliyordu... Evet, Sıffin günü Ammâr doksan üç yaşında olmasına rağmen, inandığı, gönül verdiği Hakk’ın ikamesi uğruna kılıcını çekmiş, yola çıkmıştı...

Bu savaşla ilgili fikrini de şu sözleriyle açıklamıştı:

“Ey insanlar..! Osman’ın intikamını almak için ortaya çıktıklarını iddia eden şu insanlara karşı bizimle birlikte olun. Vallahi onların maksadı, Osman’ın hakkını aramak değildir. Onların tek gayeleri, alıştıkları dünya lezzetlerinden kopmamak ve şehvetleri peşinde koşmaktır. Bunların İslâm’da bir öncelikleri yoktur ki, müslümanlar onlara ne diye itaat etsinler?.. Müslümanlar üzerinde velayetleri de yoktur... Bunların kalpleri Allah korkusu nedir bilmez... Allah’a itaat da etmezler... “Osman’ın intikamını almak istiyoruz.” diyerek insanları aldatıyorlar... Bunlar ancak zorba ve melik olmak istiyorlar...”

Sonra Ammâr sancağı eline aldı... İnsanların başları üzerinde dalgalandırdı ve şöyle dedi:

“Nefsim, kudret elinde olan Allah’a yemin olsun ki... Bu sancak altında Resûlullah’ın yanında savaştım... İşte bugün yine aynı sancakla savaşa çıkıyorum... Allah’a yemin olsun ki, onlar biz mağlup etseler de kesinlikle biliyorum ki, biz Hak, onlar da batıl üzereler.”

Oradakiler Ammâr’a tâbi oldular... O’na inandılar.

Ebû Abdurrahman es-Sülemi şöyle diyor:

“Hz. Ali (r.a.) ile birlikte Sıffin’e katıldım... O gün Ammâr’ın tüm savaş alanını dolaşarak çarpıştığını gördüm... Diğer müslümanlar da ona tâbi olmuşlardı... O âdeta onlar için bir sancak gibiydi.”

Ammâr, bu savaşta öylesine gayret gösteriyordu ki, sanki bu savaşın şehitlerinden birisinin de kendisi olacağını biliyordu.

Hz. Peygamber’in sözleri gözlerinin önünde büyük harflerle dolaşıyordu:

“*Ammâr’ı azgın bir topluluk öldürecektir*.”

Bu nedenle, sesi ufku çınlatıyor, var gücüyle bağırıyordu:

“Bugün Muhammed ve ashabına sevgi günüdür.”

Bir ara Muaviye’nin bulunduğu alana yaklaştı ve şöyle dedi:

“Sizinle daha önce Kur’ân için çarpışmıştık. Bugünse onun te’vili için çarpışıyoruz... Ve hak yerini buluncaya kadar da çarpışmaya devam edeceğiz...”

Ammâr bu sözleriyle, daha önce Allah Resûlü ve ashabının, Ebû Süfyan komutasındaki müşriklere karşı yaptıkları savaşı kast ediyordu...

O gün onlarla savaşmışlardı... Çünkü Kur’ân açıkça müşriklere karşı savaşmayı emrediyordu...

Bugün ise, her ne kadar onlar müslüman olsalar da, Kur'ân açıkça onlarla savaşmayı emretmese de, Ammâr’ın içtihadına göre, onlarla savaşmak ve fitne ateşini ebediyen söndürmek gerekiyordu...

Yani dün onlarla dini ve Kur’ân’ı yalanladıkları için savaşıyorlardı...

Doksan üç yaşındaydı ve ömrünün son savaşına katılıyordu... Muaviye'nin askerleri, "azgın topluluk"tan olmak istemedikleri için Ammâr'dan çekiniyorlar, ondan uzak duruyorlardı... Fakat Ammâr tek başına âdeta bir ordu gibiydi... Bu durum karşısında Muaviye'nin ordusundan bazı askerler onu öldürmek için fırsat kollamaya başladılar... Ve neticede onu öldürdüler.

Ammâr'ın ölüm haberi kısa sürede etrafa yayıldı...

Müslümanlar Medine mescidinin inşası sırasında Hz. Peygamber'in söylediği şu sözleri hatırladılar:

"*Vah Sümeyye'nin oğluna!.. Onu azgın bir topluluk öldürecek.*"

Bu azgın topluluğun kim olduğu şimdi anlaşılmıştı: Muaviye ve ordusu…

Bu durum karşısında Ali ve ashabının imanları bir kat daha ziyadeleşti…

Muaviye'nin ordusu ise, Ali'ye katılma eğilimi içerisine girdi... Bu durum karşısında Muaviye derhal öne çıktı ve şunları söyledi:

"Evet, Hz. Peygamberin sözü haktır. Ammâr'ı azgın bir topluluk öldürecektir. Fakat şunu iyi düşününüz: Ammâr'ı kim öldürdü? Biz mi? Hayır! Bilakis onu kendi arkadaşları yani birlikte savaştıkları kişiler öldürdü!"

Bu yalan ve yanlış te'vil, kalplerinde heva ve heves dolu olan bir kısım insanları etkiledi... Ve savaş bilinen seyri üzere devam etti...

* * *

Ammâr kanlı elbiseleriyle birlikte oraya defnedildi...

Müslümanlar Ammâr'ın kabri başında şaşkın ve üzgün bir şekilde sıralanmış, Ammâr'ın, âdeta vatanına hasret duyan bir bülbülün sedası gibi söylediği şu sözleri hatırlıyorlardı:

"Bugün Allah Resûlü'ne ve ashaba sevgi günüdür."

Ashabtan biri diğerine, "Medine'de oturduğumuz bir sırada Allah Resûlünün: "*Cennet Ammâr'a müştaktır, onu özlemektedir*." dediğini duydun mu?" diye sordu. Arkadaşı da: "Evet, duydum." dedi. Aynı olayı Ali, Selmân ve Bilâl de anlattı..."

Öyleyse cennet Ammâr'a müştaktı... Onu bekliyordu... Ammâr ise ahdini ve emanetini en güzel şekilde yerine getirmiş, Allah yolunda üzerine düşen görevi hakkıyla ifa etmiş olarak, gıpta edilecek bir ölümle cennete, o ebedî istirahatgâha doğru yola çıkmıştı…

15

UBÂDE b. SÂMİT

Allah'ın Ordusunda Bir Komutan

Ensârdan bir müslümandır. Ensâr hakkında da Allah Resûlü (s.a.v.) şöyle demiştir: "Şayet ensâr bir vadiye veya guruba girseydi, ben de ensârın vadisine (yoluna) ve gurubuna katılırdım. Yine hicret olmayıp, muhacir olmasaydım. Ensârdan birisi olurdum."

Ubâde b. Sâmit ensârdan olmakla beraber, Resûlullah'ın kendi akraba ve aşiretlerine (kabilelerine) başkan tayin ettiği liderlerden de birisidir.

İlk ensâr heyeti Mekke'ye, Resûlullah'a, İslâm'a girmek üzere biat etmeye geldiğinde Ubâde (r.a.) on iki mü'min kişiden birisiydi. Bu olay "Birinci Akabe Biati" diye meşhur olmuştur. Bildiğimiz gibi o mü'minler, İslâm'a koşmuş, Allah Resûlü'ne (s.a.v.) biat ederek, ellerini uzatmışlar ve müslüman olarak ona güç ve kuvvet verip, yardımcı olmuşlardır.

Bir sonraki sene hac mevsimi geldiğinde, "İkinci Akabe Biati"nde de bulundu. Bu biatle mü'min erkek ve kadınlardan oluşan yetmiş kişilik ikinci ensâr heyeti Allah Resûlü'ne biat etmişti. Ubâde yine heyetin ileri gelenleri arasındaydı ve ensârın temsilcilerindendi.

Bundan sonra olaylar birbirini takip etti. İslâm'ın malla, canla, başla sürekli desteklenmesi gerekti. Ubâde yine oralardaydı, hiçbirinden geri kalmadı. Malını feda etmede de cimri davranmadı. Allah'ı ve Resûlü'nü tercih ettiğinden beri bu seçimin gereklerini en mükemmel bir şekilde yerine getiriyordu...

Bütün hayatı Allah içindi. Bütün taati Allah içindi... Akrabalarıyla, anlaşmalı olduğu kişilerle ve düşmanlarıyla olan bütün ilişkilerini imanı şekillendiriyordu. Bu ilişkilerini imanının gerektirdiği biçimde tanzim ediyordu…

Ubâde'nin ailesi, Medine'de yahudi Kaynuka oğullarına eski bir antlaşma ile bağlıydı.

Resûlullah ve ashabının Medine'ye hicret etmesinden itibaren Medineli yahudiler anlaşma yolunu tercih ettiler. Nihayet Bedir gazvesinden sonra Uhud gazvesinden önceki günlerde, Medineli yahudiler kötülük yapmaya ve anlaşmayı ihlal etmeye başladılar...

Onların kabilelerinden biri olan Kaynuka oğulları, müslümanların aleyhine fitne ve bozgunculuk çıkaran bazı şeyler yaptılar...

Ubâde onların bu durumlarını görür görmez, verdikleri sözü kendilerine iade ederek anlaşmayı feshetti. Bunu da şu sözleriyle ifade etti:

"İyi biliniz ki ben, Allah'ı, Resûlü'nü ve mü'minleri dost edindim."

Bunun üzerine onun durumunun ve dostluğunun vahyî ifadesi olan Kur'ân âyetleri nazil oldu. Şöyle diyordu Cenabı Hak:

"*Kim Allah'ı, Resûlü'nü ve inananları dost edinirse, muhakkak ki galip gelecek olan Allah'ın ordusudur*." (Mâide, 56)

* * *

Şüphesiz âyet-i kerime, Allah'ın yolunu savunanların sonsuza dek var olacağını ilan etmiştir.

Allah'ın ordusu, Allah Resûlü'nün etrafında Hüda'nın ve Hakk'ın bayrağını taşıyarak savaş yapmış mü'min kimselerdir. Ayrıca mü'minlerin saflarına mübarek bir uzantı teşkil eden,

kendilerinden önce yaşamış, tarih boyu nebî ve resûlleri etrafında birbirlerinin destekleyicisi, zamanlarında ve çağlarında Hay ve Kayyûm olan Allah'ın kelâmının tebliğcileri olan kimseler de bu guruba dahildir…

Allah'ın ordusu bu defa Muhammed (s.a.v.) ve onun ashabı ile sınırlı kalmayacaktır. Bilakis gelecek nesillere ve çağlara uzanacak, ta ki Allah, saflarını birleştirerek, yeryüzünü ve yer üstündekileri sadece Allah'a ve Resûlü'ne inananlara miras kılsın…

İşte böylece, hakkında âyet nazil olup durumu açıklığa kavuşturulan ve imanı yüceltilen bu kişi, Medine'de ensârın liderlerinden bir lider olarak kalmayacaktı. Aksine yeryüzünün bütün kıtalarına yayılacak bir dinin ileri gelen şahsiyetlerinden olacaktı...

Evet… Ubâde b. Sâmit, kabilesi Hazrec'in temsilcisi, İslâm'ın kumandanlarından bir kumandan ve müslümanların liderlerinden bir lider oldu. Yeryüzünün kıtalarının büyük bir bölümünde ismi bir bayrak gibi dalgalanmaktadır. Bu bayrak bir, iki, üç nesil değil; bilakis Allah dilediği sürece, nesiller boyu, sonsuza dek dalgalanacaktır.

* * *

Bir gün Resûlullah'ı (s.a.v.) başkanların ve valilerin sorumluluklarından konuşurken işitti.

Nebî (a.s)'ı bir hakkı ihlal etmeleri veya zimmetlerine mal geçirmeleri sebebiyle başkanların akıbetlerine ilişkin konuşurken dinledi.. Bunun üzerine şiddetli bir sarsıntı geçirdi ve bundan sonra iki kişiye bile olsa başkan olmayacağına dair Allah adına yemin etti...

Gerçekten yeminini de tuttu.

Mü'minlerin Emiri Hz. Ömer'in (r.a.) hilafeti döneminde kendisine resmî nitelikte hiçbir görev verilemedi. İnsanlara dini ve fıkhı öğretmekten başka her tür görevden el çekmişti...

Evet... Bu, nefsini diğer işlerden uzaklaştırarak kibirden, sultadan ve servetten çekinerek, aynı zamanda dinini ve âhiretini tehlikeye düşürecek hatalardan sakınarak, sadece Ubâde'nin tercih ettiği bir tutumdu.

Böylece üç kişiden biri olarak Şam'a hicret etti: O, Muâz b. Cebel ve Ebü'd-Derdâ... Onlar bölgeyi ilim, fıkıh ve nurla doldurdular.

Ubâde daha sonra bazı dönemler hakimliğini yürüttüğü Filistin'e göçtü. Orayı halife adına Muaviye yönetirdi.

* * *

Ubâde b. Sâmit Şam'da oturmasına rağmen gözünü hudutların gerisine, İslâm'ın başkentine ve hilafetin merkezi olan Medine-i Münevvere'ye çevirir ve orada Ömer b. Hattab'ı görürdü. Benzeri olmayan adamı…

Sonra Filistin'de oturduğu sırada gözünü dünyayı seven ve saltanat aşığı bir adam olan Muaviye b. Ebû Süfyan'a çevirir ve onu görürdü.

Ubâde, ömrünün en hayırlı, en çok ve en bereketli günlerini Resûlullah ile beraber geçirmiş ilk İslâm büyüklerindendi. Ubâde gayrette pek çok insanı geçmiş ve malını da bu yolda kullanmış bir kişidir. İslâm'ı isteyerek kucaklamış, korkuya yer bırakmamıştır... Canını ve malını Allah'a satmıştır.

Ubâde, Muhammed'in (s.a.v.) bizzat kendi eliyle terbiye ettiği; ruhundan, nurundan ve azametinden ona lütfettiği ilk İslâm büyüklerindendir.

Yaşayanlar için adaletli bir hakim olarak, en ideal örnek, Medine'de ikamet eden büyük insan Ömer b. Hattab'dı... Ona sonsuz bir güven besliyordu.

Ubâde, Muaviye'nin uygulamalarını Hz. Ömer'in uygulamalarıyla kıyasladı. Tabi ki ikisi arasındaki fark büyük olacaktı… Muaviye ile çarpışması da kesin olacaktı. Nitekim öyle de oldu…

* * *

Ubâde (r.a.) şöyle dedi:

“Resûlullah (s.a.v.)’e Allah yolunda hiçbir kınayanın kınamasından korkmamak üzere biat ettik.”

Ubâde de bu biate sadık kalanların en hayırlılarındandı. Öyleyse bütün saltanatıyla beraber Muaviye’den de kesinlikle korkmayacak ve bütün hatalarını gözetip söyleyecekti...

O günlerde Filistinliler garip bir şeye şahit olmuşlardı. Ubâde’nin Muaviye’ye karşı başlattığı cesur muhalefetinin haberleri, bir örnek tavır olarak İslâm ülkesinin birçok bölgesine ulaşmıştı.

Muaviye, meşhur olduğu büyük yumuşaklığına ve sakinliğine rağmen Ubâde’nin yaptıklarından rahatsızlık duydu. Ve saltanatına karşı onda ciddi bir tehdit sezdi.

Ubâde de kendi bakışıyla, Muaviye’yle arasında bulunan uçurumun artarak genişlediğini gördü. Bunun üzerine Muaviye’ye: “Allah’a yemin olsun ki, seni ebediyen yeryüzünün hiçbir yerinde rahat bırakmayacağım!” dedi. Filistin’i terk ederek, Medine’ye geldi...

* * *

Mü’minlerin Emiri Hz. Ömer, büyük bir zekaya ve uzak görüşlülüğe sahipti. Bu sebeple Muaviye gibi zekâsına güvenen ve onu hesapsızca kullanan valileri denetimsiz bırakmamakta kararlı idi. Bunun için, böyle valilerin etrafında, onları nefsin tamahından ve dünyaya rağbetten vazgeçiren, onlara ve halka daima Peygamberimiz (s.a.v.)’in günlerini ve çağını hatırlatan, verâ ve zühd sahibi ve Allah için nasihat eden bir gurup (sahâbe) bulundururdu.

Bundan dolayı Emir’ül-mü’minin, Ubâde b. Sâmit’in Medine’ye döndüğünü görür görmez: “Seni buraya getiren nedir ey Ubâde?” diye sordu. Muaviye ile aralarında olanları anlatınca da: “Yerine dön! Senin gibi birinin bulunmadığı bir yeri Allah hayırlı kılmaz.” dedi. Sonra Ömer, Muaviye’ye bir ferman gönderdi. Fermanda şunlar yazıyordu:

“Senin valiliğin Ubâde karşısında geçersizdir. Ona karşı valilik nüfuzunu kullanamazsın.”

Evet… Ubâde kendisinin valisiydi…

Hz. Ömer el-Faruk, bir kişiye böyle bir ikramda bulunduğu zaman o ikram edilen insan gerçekten büyük demektir...

Gerçekten Ubâde, iman, vicdan ve hayatının doğruluğu açısından büyük bir insandı…

Ensârın ve İslâm’ın liderlerinden bu iyi insan, varını yoğunu dünyada bırakarak hicri 34. senede Filistin bölgesinde Remle’de vefat etti…

16
HABBÂB b. ERET
Fedakârlık Sanatının Üstadı

Kureyşli'lerden bir topluluk, önceden sipariş verdikleri kılıçları teslim almak üzere Habbâb'ın evine doğru hızlı adımlarla yola çıktılar.

Habbâb kılıç yapıcısıydı. Kılıç yapar ve çarşıya gönderirdi. Mekkelilere satardı.

Evini ve işini neredeyse hiç terk etmeyen Habbâb'ın âdetinin aksine Kureyşli topluluk onu evde bulamadılar ve beklemeye başladılar.

Uzun bir süre sonra Habbâb, yüzünde sevinç gözyaşları olduğu hâlde geldi, konuklarını selâmlayıp oturdu...

Aceleci bir tavırla sordular: "Kılıçları yapıp bitirdin mi ey Habbâb!?"

Habbâb'ın gözyaşları kesildi. Gözlerine sevinç parıltıları yerleşti. Sanki kendi kendine söyleniyormuş gibi konuştu: "Gerçekten onun işi acayip..."

Topluluk sormaya başladılar: "Hangi iş be adam?! Biz sana kılıçlarımızı soruyoruz, yapıp bitirdin mi?!"

Habbâb dalgın, hülyalı bakışlarıyla onları süzdükten sonra dedi ki:

"Onu gördünüz mü? Sözünü dinlediniz mi?"

Dehşet ve hayret içinde birbirlerine bakıştılar... İçlerinden biri sinsice sordu:

"Sen onu gördün mü ey Habbâb?"

Habbâb, adamın alay etmek istediğini anladı ve sordu:

"Kimi kastediyorsun?"

Adam sinirlenerek cevap verdi: "Senin kastettiğini kastediyorum!"

Habbâb, sinsice zarf atarak, ağzından laf alamayacaklarını ve artık imanını açıklarsa, onların oyununa geldiği için değil; aksine hakkı görüp kabul ettiği ve onu açıklamaya karar verdiği için açıklayacağını onlara gösterdikten sonra şevk ve ruh coşkusu içinde şu cevabı verdi:

"Evet.. Onu gördüm ve dinledim.. Onun her yanından hakikatin fışkırdığını ve dişlerinde nurun parıldadığını gördüm...!"

Kureyşli müşterileri vaziyeti anlamaya başlamışlardı. İçlerinden biri bağırdı:

"Ey Ümmü Enmâr'ın kölesi! Kimden söz ediyorsun?!"

Habbâb azizlerin sükûnetiyle cevap verdi:

"Başka kim olabilir ey Arapların kardeşi... Kavminde ondan başka kimin her yanından hakikat kaynar ve dişlerinde nur ışıldar..?!"

Bir başkası dehşetle haykırdı:

"Sanırım Muhammed'i kastediyorsun..?!"

Habbâb, sevgiyle başını sallayarak şöyle dedi:

“Evet… O bizi karanlıklardan kurtarıp, nura çıkaracak olan Allah’ın Resûlü’dür...”

Habbâb, bu sözlerden sonra ne dediğini hatırlamıyordu. Kendisine neler söylendiğini de hatırlamıyordu. Tek hatırladığı, uzun saatler sonra uyandığında konuklarının gitmiş olduğu, vücudunun ve kemiklerinin yara bere içinde sızlaması, elbise ve bedeninin akan kanlarıyla boyanmış olduğuydu!..

Gözlerini iyice açarak etrafı inceledi... Mekan, gözlerinin ufkundan daha dardı. Acılarına tahammül ederek, dışarıya çıktı. Kapısının önünde duvara yaslanarak oturdu. Pırıl pırıl yanan gözleri bütün ufku tarayan bir geziye çıktı. Sağa sola bakındı... Gözleri insanların alışageldikleri boyutlarla yetinmiyordu... Kayıp bir boyutu arıyordu…

Evet... Hayatındaki kayıp boyutu arıyordu... Mekke’deki tüm insanların hayatındaki kayıp boyutu... Her yerdeki ve her çağdaki insanların hayatlarındaki kayıp boyutu...

Muhammed (s.a.v.)’den bugün dinlediği söz, bütün insanların hayatındaki yitik boyuta ışık tutacak nur değil miydi?

Habbâb derin düşüncelere daldı... Sonra evine girdi... Vücudundaki yaraları ilaçlayarak, yeni bir işkenceyi ve yeni acıları karşılamaya hazırlandı!..

O günden itibaren Habbâb, işkenceye uğrayanlar ve mazlumlar arasındaki yüksek yerini aldı...

Fakirliğine ve zayıflığına rağmen, Kureyş’in büyüklenmesine, şiddetine ve çılgınlığına karşı duranlar arasındaki yüce mevkiini korudu...

Tüm ufukları tutan yüce sancağı göğüslerinde taşıyanlar arasındaki müstesna yerini aldı. O sancak, putperestlik ve diktatörlük çağının ölüm haberini ilan ediyor; insanların yalnızca Allah’a kulluk ettikleri yeni bir dünyayı muştuluyordu… Mustazaflara ve garibanlara doğan aydınlık günü muştuluyordu. Artık onlar, şimdiye dek kendilerine mahrumiyetin ve işkencenin her çeşidini tattıran ve onları hizmetlerinde kullananlarla birlikte bu sancağın altında eşit olarak, yan yana duracaklardı.

Şa’bî diyor ki: “Habbâb sabretti. Kâfirler onun bileğini bükemediler. Sırtına kızgın taş parçalarını koyarlardı da etleri lime lime dökülürdü.”

Evet... Habbâb’ın işkenceden nasibi büyüktü; fakat direnme gücü ve sabrı işkenceden de büyüktü...

Kureyş kâfirleri Habbâb’ın evinde ne kadar demir varsa, kılıç yapmak için kullandığı ne kadar demir varsa, hepsini bukağılara ve zincirlere dönüştürdüler. Ateşte kızdırılan demirlerle Habbâb’ın elleri, ayakları ve bütün vücudu dağlanıyordu...

Bir gün, kendisi gibi işkence gören arkadaşlarından bir kısmıyla birlikte fedakârlıktan kaçındığı için değil; fakat çare bulmak ümidiyle Resûlullah’a gitti. Dediler ki:

“Ya Resûlullah! Bizim için Allah’tan yardım dileyemez misin?”

Yani bizim için Allah’ın yardımını ve afiyetini isteyemez misin?

Bırakalım Habbâb, hadiseyi kendi dilinden anlatsın:

“Resûlullah, Kâbe’nin gölgesinde bürdesine yaslanmış hâlde oturuyordu. Ona şikayet ederek dedik ki: “Ya Resûlullah, bizim için yardım dileyemez misin?” Resûlullah (s.a.v.) doğrularak oturdu. Yüzü kıpkırmızı olmuştu. Buyurdular ki:

“*Sizden önce de bir adamı yakalarlar, bir çukur kazıp içine koyarlardı. Sonra da bir testere getirip, kafasına dayarlardı. Kafası ikiye ayrılırdı da, bu işkenceler yine de o zatı dininden döndüremezdi..!! Demirden taraklarla eti kemiğinden ayrılırdı da yine de bu işkence onu dininden döndüremezdi..!! Kuşkusuz Allah bu işi (dini) tamamlayacaktır. Öyle ki, San’a’dan yola çıkan bir kimse Hadramevt’e kadar (esenlik içinde) yolculuk yapacak ve bu esnada Allah’tan ve koyunları için de kurtlar dışında hiçbir şeyden korkmayacaktır. Fakat siz acele ediyorsunuz..*!!”

Habbâb ve yoldaşları bu sözleri işitince imanları daha bir pekişti ve kararlılıkları arttı. Her biri, Allah'ı ve Resûlü'nü ne kadar çok sevdiklerini, onlar için ne kadar sabredebileceklerini ve ne kadar fedakârlıkta bulunabileceklerini göstermeye karar verdiler.

Habbâb sabrederek, direnerek, ecrini Allah'tan umarak, korkunç bir kavgaya atıldı. Kureyşliler, Habbâb'ın daha önce kölesi olduğu Ümmü Enmâr'ın da onun karşısında tavır almasını sağladılar. Ümmü Enmâr da öteki işkencecilere katıldı.

O kadın, kızarmış demiri alarak Habbâb'ın başının üstüne koyardı. Habbâb acıdan kıvranır; ama yine de işkencecilere istedikleri zevki tattırmamak için kendini tutardı…

Bir gün Resûlullah (s.a.v.) ona uğradı. Kızgın demir yine başındaydı. Onu yakıp kavuruyordu. Kalbi şefkat ve hüzünle çarptı; fakat o an için elinden ne gelirdi ki?

Hiçbir şey... Ancak ona sebat etmesini tavsiye edebilir ve onun için dua edebilirdi.

İşte orada Resûlullah (s.a.v.) ellerini semaya kaldırarak şöyle niyaz etti:

"*Allah'ım! Habbâb'a yardım et*."

Allah'ın takdirine bakınız ki, henüz birkaç gün geçmeden Ümmü Enmâr'a Hak katından peşin bir kısas geldi. Sanki kader onu ve öteki işkencecilere bir ültimatom göndermişti. İlginç nevrotik bir deliliğe duçar oldu. Tarihçilerin anlattıklarına göre, köpekler gibi ulumaya başladı..!

Bunun üzerine ona deva olarak dediler ki: "Bunun, başının ateşle dağlanmasından başka çaresi yoktur!"

Böylece kalın kafası, kızgın demirin dokunuşunun acısını yaşamaya başladı…

Kureyş imana karşı işkenceyle direniyordu. Mü'minler de işkenceye karşı fedakârlıkla karşı koyuyorlardı.. Habbâb da takdir-i ilâhinin, fedakârlık sanatına üstad olarak seçtiği kimselerden biriydi.

Habbâb vaktini ve hayatını dini uğruna seferber etti… İlk davet günlerinden itibaren -Allah ondan razı olsun- sadece ibadet ve namazla yetinmedi, öğretme konusundaki kabiliyetini de kullandı. Kureyş'in baskısından çekinerek Müslümanlıklarını gizleyen kimi mü'min kardeşlerinin evlerine gizlice gider, onlara Kur'ân öğretirdi...

Âyet âyet, sûre sûre inen Kur'ân'ı okuma hususunda büyük bir beceri kazanmıştı. Hatta hakkında Resûlullah'ın "Kim Kur'ân'ı indirildiği gibi okumak istiyorsa, İbn Ümmü Abd'in (Abdullah b. Mes'ûd) kıraatiyle okusun." buyurduğu Abdullah b. Mes'ûd bile Kur'ân'ın ezberlenmesi ve okunması hususunda Habbâb'ı referans kabul ederdi.

Fatıma binti Hattab ve kocası Saîd b. Zeyd'in Kur'ân öğretmeni de o idi. Bir defasında onlara Kur'ân'ı talim ederken, Ömer b. Hattab onlara baskın yapmıştı. Ömer, İslâm'la ve Resûlü ile hesaplaşmak için yola çıkmışken, Habbâb'ın okutmak için getirdiği Kur'ân sayfalarını okuduktan sonra o ünlü sözünü haykırmıştı:

"Beni Muhammed'e götürün..!!"

Habbâb, Ömer'in bu sözlerini işitince saklandığı yerden çıkarak şöyle dedi:

"Ya Ömer!

Vallahi, dün Resûlullah'ın yaptığı dua sebebiyle Allah'ın seni seçmiş olmasını arzuluyorum. Dün onun şöyle dua ettiğini işittim: "*Allah'ım İslâm'ı şu iki şahıstan sana en sevimli olanıyla güçlendir: Ebü'l-Hakem b. Hişam (Ebû Cehil) veya Ömer b. Hattab'la...*"

Ömer aceleyle sordu: "Peki, Resûlullah'ı nerede bulurum ey Habbâb?"

Habbâb cevap verdi:

"Safa civarında, Erkam b. Ebü'l-Erkam'ın evinde..."

Böylece Ömer, şansı yakalamış ve azametli akıbetine doğru yürümeye başlamıştı.

Habbâb, Resûlullah'la birlikte bütün olayları ve savaşları yaşamış, bütün ömrü boyunca

imanını ve yakînini muhafaza etmişti.

Hz. Ömer ve Hz. Osman zamanında müslümanların beytülmali (hazinesi) dolup taştığında Hz. Habbâb, ilk muhacirlerden olması sıfatıyla yüksek bir ödeneğe sahipti...

Bu bol girdi sayesinde Kûfe'de bir ev edinme imkânı bulmuştu. Bu evin belli bir yerine bütün parasını koyar, arkadaşları ve gelen gideni bunu bilirdi. Kimin bir ihtiyacı olsa, oradan ihtiyacı kadar alırdı...

Bununla birlikte, Resûlullah'ı ve arkadaşlarını her hatırlandığında gözyaşlarını tutamazdı. Çünkü onlar, hayatlarını Allah yolunda tüketmişler; fakat İslâm'ın yayılmasını ve müslümanların zenginleşmesini görmeden Allah'a kavuşmuşlardı.

Şimdi de onun, ölüm hastalığına tutulduğunda başında bulunanlara söylediklerine kulak verelim:

Ona dediler ki:

"Sevin ey Ebû Abdullah, yarın kardeşlerine kavuşacaksın!.."

Ağlayarak onlara cevap verdi:

"Ben sızlanmıyorum... Fakat bana öyle kimseleri ve öyle kardeşleri hatırlattınız ki, onlar kazandıkları sevapların tümünü alıp götürdüler; fakat dünyalık hiçbir şeye nail olmadılar… Biz ise geriye kaldık ve dünyalık birçok şeye nail olduk."

Yaptığı evi işaret ediyordu…

Sonra da paralarını koyduğu yeri göstererek şöyle dedi:

"Vallahi onun ağzını iple bağlamadım ve isteyenden esirgemedim."

Sonra da kefenine baktı. Kefenini lüks ve israf edilmiş buldu. Gözlerinden yaşlar süzülerek şöyle dedi:

"Bakınız... Bu benim kefenim...!! Fakat Resûlullah'ın amcası Hamza'nın, Uhud'da şehit düştüğünde kefeni yoktu... Bürdesini başına örtseler, ayakları açıkta kalıyor, ayaklarına örtseler başı açıkta kalıyordu..."

Habbâb hicretin otuz yedinci senesinde vefat etti...

Câhiliyenin kılıç yapma ustası vefat etti…

İslâm'ın fedakârlık yapma ustası vefat etti…

Haklarını savunmak için Kur'ân âyetleri inen topluluğun bir ferdi vefat etti… Kureyş ulularından bazıları, Resûlullah'ın kendilerine bir gün; Habbâb, Süheyb ve Bilâl gibi fakirlere de başka bir gün ayırmasını istemişlerdi…

Bunun üzerine Allah, bu Allah adamlarının yüce şerefini dile getirerek Resûl-i Ekrem'e hitaben şu âyetleri indirdi:

"*Allah'ın rızasını isteyerek sabah akşam Rablerine dua edenleri huzurundan kovma! Onların hesabından sana bir şey, senin hesabından da onlara bir şey olmadığı (herkes hesabını kendi vereceği) hâlde ne diye onları kovup da zalimlerden olasın?!*

İşte biz, şöyle demeleri için onların kimini kimine fitne (imtihan vesilesi) kıldık: "Allah aramızdan (bula bula hidâyet) nimetini verecek bunları mı (bulmuş)?"

Allah şükredenleri daha iyi bilmez mi..?!

Âyetlerimize iman edenler sana geldiği zaman onlara de ki: "Selâm size! Allah (sizin gibilere) şefkât ve merhamet (göstermeyi) kendine vacip kıldı…" (En'am, 52-54)

İşte böyle... Bu âyetlerin nüzulundan sonra Resûlullah (s.a.v.) onları her gördüğü yerde aşırı derecede izzet ve ikramda bulunurdu. Oturmaları için ridasını yere serer; yahut omuzlarına mübarek elleriyle hafifçe vurarak şöyle derlerdi:

“*Hoş geldiniz, Rabbimin bana tavsiye ettikleri..!!*”

Evet, vahiy zamanının ve fedakârlık kuşağının hayırlı evlatlarından biri daha vefat etmişti…

Onunla vedalaşırken söyleyebileceğimiz en hayırlı söz, belki Hz. Ali’nin Sıffin dönüşünde Habbâb’ın taze kabrini gördüğünde ve bu kabrin Habbâb’a ait olduğunu öğrendiğinde söylediği sözdür. Hz. Ali’nin gözleri hüzünle dalıp gittikten sonra dudaklarından şu cümleler dökülmüştü:

“Allah Habbâb’a rahmet etsin…

Arzuyla iman etti…

Gönül hoşluğuyla hicret etti…

Ve mücahid olarak yaşadı…”

17
EBÛ UBEYDE b. CERRÂH
Ümmetin Emini

Hz. Peygamber'in, elinden tutup da: "*Her ümmetin bir emini vardır; bu ümmetin emini de Ebû Ubeyde b. Cerrâh'dır.*" dediği bu zat kimdir?

Nebî (s.a.v.)'in şiddetli bir savaşta, "Zati's-selâsil" savaşında Amr b. Âs'a yardım için gönderdiği ve içerisinde Ebû Bekir ve Ömer'in de bulunduğu askerlere emir tayin ettiği bu adam kimdir?

İlk defa "Emirü'l-umerâ" (Emirlerin Emiri) diye lakaplandırılan bu sahâbî kimdir?

Boyu uzun, bedeni ince, yüzü bir deri bir kemik, hafif sakallı, dişleri seyrek (kesici dişleri düşmüş) olan bu adam kimdir?

Evet... Hz. Ömer'in son nefesinde hakkında: "Ebû Ubeyde hayatta olsaydı onu halife tayin ederdim. Rabbim sorarsa da Allah ve Resûlü'nün emini olan kişiyi halife tayin ettim, derdim." dediği bu güçlü, güvenilir adam kimdir?

Bu zat Ebû Ubeyde... Âmir b. Abdullah b. Cerrâh'tan başkası değildir.

Resûlullah, Erkam'ın evine yerleşmeden önce Ebû Bekir'in irşadıyla İslâm'ın ilk günlerinde müslüman olmuş… Habeş hicretine katılmış, Allah Resûlü ile birlikte Bedir, Uhud ve diğer büyük gazvelerde bulunmuş… Resûlullah'ın vefatından sonra da sırasıyla Hz. Ebû Bekir ve Ömer'in yanından ve sohbetlerinden ayrılmamış… dünyayı boş vermiş, zühd ve takvaya sarılmış, kutlu ve yüce insan...

Ebû Ubeyde Resûlullah'a "Hayatını Allah yolunda feda edeceğine dair" biat ederken, onun "Allah yolunda" sözüyle neyi kastettiğini gayet iyi biliyordu. Ve o, bu yolda yapılması gereken fedakârlık ve mücadeleyi en mükemmel şekliyle yürütebilecek kabiliyette ve istidattaydı.

Allah Resûlü'ne biat ettiği günden itibaren tek düşüncesi ve arzusu, Allah'ın kendisine tevdi etmiş olduğu emaneti hakkıyla ifa etmek ve bu uğurda gece gündüz çalışarak, Allah'ın rızasını kazanmak olmuştu. Kendisini bu yoldan alıkoyacak hiçbir güce de meydan vermemişti.

Ashab-ı kirâmın yerine getirdiği bu "ahdi" en mükemmel şekliyle yerine getirdiği için Allah Resûlü, kendisine bu şerefli lakabı vererek onun hakkında: "Bu ümmetin emini de Ebû Ubeyde b. Cerrâh'tır." buyurmuştur.

Ebû Ubeyde'nin en büyük özelliği, mesuliyet (sorumluluk) hakkındaki titizliğiydi. Uhud gazvesinde, savaşın seyrinde müşriklerin özellikle Resûlullah'ı ortadan kaldırmaya çalıştıklarını fark etmiş ve savaş boyunca Allah düşmanlarını elinden geldiğince Resûlullah'a yaklaştırmamaya gayret etmişti.

Savaşın kızıştığı bir esnadaydı. Ebû Ubeyde'nin etrafı düşman askerleriyle çevrilmişti; fakat o bu hâlde bile Resûlullah'ı gözetliyor, gözleriyle onu arıyordu. Tam bu sırada bir müşrikin Resûlullah'a doğru ok attığını gördü, oldukça zor bir durumda olmasına rağmen uçarcasına önüne atıldı. Allah Resûlü'ne ulaştı. Fakat yetişememişti. Resûlullah'ın mübarek yüzünden kan damlamaktaydı... Allah Resûlü bir yandan eliyle kanını silerken, bir yandan da: "*Kendilerini Allah'a davet eden nebîlerinin yüzünü kana boyayan bir kavim nasıl iflah olur?*" diyordu.

Resûlullah'ın korunmak için başına giydiği miğferin iki halkası, isabet eden ok sebebiyle

yanaklarına girmiş ve mübarek yüzünü kanatmıştı... Bu durum karşısında Ebû Ubeyde'nin sabrı taştı... Resûlullah'a yaklaştı... Kesici dişleriyle halkanın birini çıkardı, bu arada bir dişi düştü; sonra diğer halkayı çıkardı, bu arada ikinci kesici dişi de düştü…

Bu olayı Ebû Bekir (r.a.) şöyle anlatmaktadır:

"Uhud günü, Resûlullah'a ok isabet edip, miğferinin iki halkası yanağına girdiğinde Allah Resûlü'ne doğru koşmaya başladım... Bu arada bir adamın uçarcasına Resûlullah'a yöneldiğini gördüm, içimden bu adamın dost olması için dua ettim... Resûlullah'ın yanına geldiğimde bu kişinin Ebû Ubeyde b. Cerrâh olduğunu gördüm... Benden önce davranmıştı... Bana: "Ey Ebû Bekir, Allah hakkı için müsaade et, halkaları Resûlullah'ın yüzünden ben çıkarayım." dedi... Ebû Ubeyde kesici dişiyle halkayı çıkardı, halkayla birlikte dişi de yere düştü... Sonra diğer halkayı da aynı şekilde çıkardı, ikinci kesici dişini de böylece kaybetti... Ebû Ubeyde seyrek dişli bir zat idi..."

Mesuliyet ve mücadelenin arttığı ve olayların kızıştığı dönemlerde dahi Ebû Ubeyde azim ve kararlılığından ayrılmamış, doğruluk ve emaneti muhafaza etmeye devam etmişti...

Resûlullah, kendisini yaklaşık üç yüz on kişiye emir tayin ederek Habad gazvesine göndermişti... Yanlarında bir torba hurmadan başka yiyecek yoktu... Vazife ağır, yol uzundu... Ebû Ubeyde, büyük bir azim ve kararlılıkla vazifesine yöneldi... Oldukça uzun bir yol katlettiler...

Yiyecek olarak her birine günde bir avuç hurma düşüyordu... Zamanla hurma tükenmeye yüz tuttu ve neredeyse her birine günlük bir adet hurma düşmeye başladı... Sonra hurma tamamen bitti... Bu defa ağaç yaprakları ve suyla açlıklarını gidermeye başladılar. Bu nedenle bu gazveye "Habad" yani "ağaç yaprağı" gazvesi denilmiştir.

Ne açlığa, ne de yokluğa aldırmadan yollarına devam ettiler. Tek düşünceleri vardı; Resûlullah'ın kendilerine tevdi ettiği bu kutlu vazifeyi güçlü komutanlarıyla birlikte en iyi şekilde yerine getirmek.

Allah Resûlü "ümmetin emini" Ebû Ubeyde'yi çok severdi... Bunun delilleri oldukça fazladır:

Bir gün Necran'dan bir gurup müslüman gelmiş, Resûlullah'tan kendilerine Kur'ân öğretecek birini istemişlerdi. Allah Resûlü de: "*Sizinle birlikte emin, gerçekten emin, gerçekten emin, gerçekten emin bir kişiyi göndereceğim*." buyurmuştu.

Ashabtan herkes bu övgüye kendisinin erişmesini temenni ederken, bu şerefe Ebû Ubeyde b. Cerrâh nail olmuştu..

Ömer b. Hattab (r.a.) şöyle buyuruyor:

"Emir olmayı hiç sevmedim; ancak bir gün hariç. O gün gerçekten emir olmayı arzu ettim... Öğle namazını kılmak için mescide gitmiştim. Resûlullah bize öğleyi kıldırdı, selâm verdi... Sonra sağına ve soluna baktı, gözleriyle birini arıyordu... Beni görmesi için şöyle ileri doğru uzandım... O aramasına devam etti... Sonra Ebû Ubeyde'yi gördü ve ona: "*Onlarla birlikte git; ihtilafa düştükleri konularda aralarında adaletle hükmet!*". Ve görevi böylece Ebû Ubeyde aldı..."

Bu olay ashab içerisinde sadece Ebû Ubeyde'nin Resûlullah'ın takdirini kazandığı, diğerlerinin ise, bu şerefe nail olmadıkları anlamına gelmez şüphesiz...

Ancak Ebû Ubeyde'nin Allah Resûlü'nün takdirini kazanan ashabtan biri olma şerefini elde ettiğini gösterir. Sonra bu durum, onun, Medine ve diğer beldelerde üzerine aldığı vazifeyi hakkıyla eda edebilecek meziyetlere sahip olduğunun en açık delilidir.

Ebû Ubeyde, Resûlullah'ın döneminde "emin" olduğu gibi onun vefatından sonra da "emin" biri olarak yaşamıştır... Sorumluluklarını güvenle yerine getirmiştir... Öyle ki bu güven (emanet, emniyet) yeryüzü halkına taksim edilseydi, hepsine kâfi gelirdi...

İslâm sancağı altında gerek asker -ama fazilet ve cesaretiyle emir gibi-, gerekse emir -ama

ihlas ve tevazu ile sanki bir asker gibi- olarak mücadele etmiştir.

İslâm ordusu Hâlid b. Velîd komutasında büyük bir savaşta iken, Halife Hz. Ömer (r.a.)'ın, Hâlid b. Velîd'i komutanlıktan alarak, yerine Ebû Ubeyde'yi atadığı haberi geldi...

Ebû Ubeyde bu durumu, savaş sona erip fetih tamamlanıncaya kadar Hâlid b. Velîd'e haber vermeyip gizledi...

Fetih tamamlandıktan sonra da edepli bir şekilde durumu Hâlid b. Velîd'e bildirdi...

Hâlid (r.a.):

"Allah iyiliğini versin, ey Ebû Ubeyde! Bunu neden daha önce vermedin?" diye sorduğunda ümmetin emini:

"Senin savaşını yarıda kesmeyi kerih gördüm. Biz dünya saltanatı istemiyoruz, dünya için de çalışmıyoruz. Allah için de dost ve kardeşiz..." diye cevap verdi.

Ebû Ubeyde Şam'da "Emirü'l-umerâ" yani emirlerin emiri olmuştu... Komutasında sayı ve teçhizat bakımından en büyük İslâm ordusu vardı. Onu uzaktan görenler ise kendisini normal bir vatandaş zannederlerdi..

Şamlıların kendisi hakkındaki şaşaalı sözleri kulağına geldiğinde, onları bir araya toplamış ve şu veciz konuşmayı yapmıştı:

"Ben Kureyş'ten bir müslümanım... İçinizde kırmızı veya siyah, takva yönünden benden daha faziletli olanınız varsa, onun emrine girmeye hazırım."

Allah'ın selâmı üzerinize olsun, ey Ebû Ubeyde!..

Sana bu şerefi kazandıran dini Allah korusun..

Bunları sana öğreten Resûle de selâm olsun...

Kureyş'ten bir müslüman… Ne fazla ne eksik…

Din: İslâm…

Kabile: Kureyş...

Hepsi bu kadar...

Sanki, Emirü'l-umerâ olan, sayı ve teçhizat bakımından en büyük İslâm ordusunun komutanı olan kendisi değildi...

Sanki Şam diyarının hakimi, hükmü geçeni kendisi değildi... Bütün bunlar onun gözünde basit şeylerdi... Sayılmaya değmezdi...

Onun tek iftihar kaynağı, Kureyş'ten bir müslüman olmasıydı... O kadar…

Ömer b. Hattab, Şam'ı ziyareti sırasında kendisini karşılayanlara:

"Kardeşim nerede?" diye sordu.

"Kardeşin kim?" dedikleri vakit:

"Ebû Ubeyde b. Cerrâh" dedi. Sonra Ebû Ubeyde geldi, kucaklaştılar... Birlikte Ebû Ubeyde'nin evine gittiler... Evinde eşya olarak sadece bir kılıç, bir kalkan ve bir de rahle vardı. Buna gören Hz. Ömer:

"Diğer insanlar gibi sen de eşyalar alsaydın?" diye konuştu. Ebû Ubeyde cevap olarak:

"Ey Mü'minlerin Emiri, bunlar beni ebedî istirahatgâhıma ulaştırır, bana bunlar kâfidir." dedi.

Bir gün Emirü'l-ümerâ Ebû Ubeyde'nin öldüğü haberi yayıldı. Hz. Ömer bir an sarsıldı, gözleri yaşlarla doldu... Sonra yavaş yavaş kendini toparladı ve Ebû Ubeyde ile ilgili olarak şu sözü söyledi:

"Eğer kabul olunacak bir dileğim olsaydı, hiçbir şey dilemez, sadece bir ev dolusu Ebû

Ubeyde b. Cerrâh gibi insanlar olmasını temenni ederdim."

Ümmetin emini vefat etmişti... Hem de putlardan temizleyip arındırdığı yeryüzünde...

Şerefli bedeni bugün Ürdün topraklarında yatmaktadır... Ruhu şerifi ve nefsi mutmainnesi orada karar kılmıştır…

Kabrinin bilinmesi veya bilinmemesi o kadar önemli değildir...

Ona erişmek istediğinde, seni ona ulaştıracak bir rehbere ihtiyaç olmayacaktır…

Zira cismi pâkinin güzel kokusu seni ona ulaştıracaktır..!!

18

OSMAN b. MAZ’ÛN

Hayatı Mescidden İbaret Olan Zâhid

Resûlullah’ın ashabını İslâm’a giriş sırasına göre saymaya kalktığında, on dördüncü sırada Osman b. Maz’ûn’u görürsün…

Yine Osman b. Maz’ûn, Medine’de ilk vefat eden muhacir olup, Baki mezarlığına defnedilen müslümanların da ilkidir...

Osman b. Maz’ûn büyük bir rahipti... Kilise rahiplerinden değil... Hayat rahibiydi, yani hayattan elini ayağını çekmiş bir insandı... Onun için tek bir hayat kaynağı vardı, o da içerisinde ibadet ettiği mescidiydi...

O, daima hak yolunda hayır ve iyilikler yapmak için var gücüyle çalışmış güzide bir sahâbiydi...

* * *

Allah Resûlü’nün, İslâm’ın nurunu insanlığa yaymaya başladığı ilk günlerde etrafında toplanan insanlardan biri de Osman b. Maz’ûn’du…

İslâm’ın ilk günlerinde mü’minlere uygulanan dayanılmaz acı ve işkencelere o da maruz kalmıştı...

Bu acılar karşısında Allah Resûlü, mü’minlere Habeşistan’a hicret etmelerini emretmişti. Osman b. Maz’ûn da ilk muhacir kafilesinin başkanı olmuştu... Yanında oğlu Sâib de vardı... Hep birlikte Allah’ın düşmanı Ebû Cehl’in ve Kureyş kabilesinin eziyet ve işkencelerinden uzaklaşıp, bir nebze ferahlamak için yurtlarını terk ederek, uzak diyarlara doğru yola çıkmışlardı...

* * *

Bu hicret ancak Osman b. Maz’ûn’un İslâm’a olan bağlılığını ve aşkını artırmıştı... Tıpkı birinci ve ikinci Habeş hicretlerine iştirak eden diğer muhacirlerde olduğu gibi...

Gerçek şu ki, birinci ve ikinci Habeşistan hicretleri İslâm tarihinde şerefli birer örnek teşkil etmektedir...

Resûlullah’a iman eden ve onun getirdiği nura (İslâm’a) tâbi olan mü’minler puta tapmaktan, sapıklıklardan ve cehaletten yüz çevirmişlerdi... Zira onlar, taşlardan yontulmuş veya çamurdan şekillendirilmiş aşağılık şeylere tapmaktan nefret eden birer fıtrat-ı selimeye sahiptiler...

Habeş’e hicret ettikleri vakit orada sakin ve organize bir din ile karşılaştılar... Kiliseleri, ruhbanları ve rahipleri olan bir din...

Karşılaştıkları bu din geride bıraktıkları putperestlikten farklı bir yapıya sahipti... Ve Habeşistan’daki kilise adamları müslümanları bu dine çekmek için oldukça gayret gösterdiler... Bütün bunlara rağmen müslümanlar İslâm’dan ve Allah Resûlü Muhammed (s.a.v.)’in izinden ayrılmadılar... Beldelerine dönüp, Resûlullah’ın önderliğinde sadece ve sadece Allah’a ibadet edecekleri günü şevk ve iştiyakla beklediler...

* * *

Muhacirler, Habeşistan’da emniyet ve güven içerisinde yaşadılar... Amcası oğlu Ümeyye b. Halef’in ve diğer müşriklerin kendisine yaptıkları eziyet ve işkenceleri unutamayan Osman b.

Maz'ûn da burada emniyet ve güven içindeydi... Ve şu sözlerle kendi kendine teselli buluyor ve bir anlamda kendilerini bu hâle koyanları tehdit ediyordu:

"Faziletli insanlara zarar veriyorsunuz; bu size bir şey kazandırmaz...

Ancak onlara faydalı olduğunuz zaman bir şeyler elde edersiniz...

Şerefli, izzetli insanlarla harp ettiniz...

Korktuğunuz kavimleri helâka yönelttiniz…"

* * *

Bir gün muhacirler dar-i hicrette Allah a ibadet edip, Kur'ân tedris ettikleri bir sırada kendilerine Kureyş'in müslüman olduğu ve Resûlullah ile birlikte Allah'a secde ettikleri haberi geldi…

Bu haber üzerine mü'minler hemen eşyalarını toplayıp, Mekke'ye doğru yola çıktılar... Fakat Mekke yakınlarına geldiklerinde bu haberin asılsız olduğunu anladılar...

O an hayal kırıklığına uğradılar, acele davrandıklarının farkına vardılar... Ama olan olmuştu... Mekke gözlerinin önündeydi... Geriye dönme imkânları yoktu...

Müslümanların geldikleri haberini alan Kureyş, avı ayağına gelmiş yırtıcı hayvanlar gibi harekete hazır bekliyordu...

O vakitler "himaye" Arap toplumu arasında saygı duyulan bir gelenekti... Kureyş'in ileri gelenlerinden birinin himayesine girdiğiniz vakit kimse size dokunamazdı... Fakat bu himayeye mazhar olmak, o gün için herkese nasip olmamıştı... Müslümanlardan çok azı bundan faydalanarak Mekke'ye güven içinde girmişti... Bunlardan biri de Osman b. Maz'ûn'du. Velîd b. Muğire'nin himayesinde Mekke'ye eziyet ve işkenceye uğramadan güvenle girmişti...

* * *

Fakat Kur'ân ve Peygamber terbiyesinde yetişen Osman b. Maz'ûn Mekke'de kendilerini himaye edecek bir dost ve yardımcı bulamayıp, ezilen mü'min kardeşlerini görünce, kendi rahat durumundan vicdanen rahatsızlık duymuş ve Velîd b. Muğire'ye giderek, onun himayesinden çıkmak istediğini söylemişti...

Gelin bu olayı, bizzat gören birinden dinleyelim:

Osman b. Maz'ûn o gün Hz. Peygamberin ashabının, içinde bulundukları zorlukları görünce kendisinin emniyet ve güven içerisindeki durumundan rahatsızlık duymuş, kendi kendine: "Vallahi kardeşlerim böyle eziyet çekerken, benim müşrik bir insanın himayesinde emniyette olmam bir eksikliktir." diyerek, Velîd b. Muğire'ye gitti ve ona: "Ey Abdü Şems'in oğlu! Zimmetin tamam, artık senin himayenden çıkıyorum." dedi.

Velîd b. Muğire:

"Niçin ey kardeşimin oğlu? Yoksa kavminden biri sana eziyet mi etti?" dedi.

Osman b. Maz'ûn:

"Hayır; fakat ben Allah'ın himayesini tercih ediyorum. O bana yeter." dedi.

Sonra da Velîd'e: "Şimdi Kâbe'ye gidelim ve senin himayenden çıktığımı herkese ilan et." dedi. Birlikte Kâbe'ye gittiler ve Velîd yüksek sesle durumu etrafındakilere duyurdu. Osman da: "Evet, doğru söylüyor. Velîd vefakâr ve cömert bir insan; bana da gayet iyi davrandı. Fakat ben Allah'ın himayesini tercih ettim... O bana kâfidir." dedi.

Sonra Osman oradan ayrıldı, Lebid'in de içlerinde bulunduğu bir meclise geldi. Lebid şiirler okuyordu, bir ara: "Biliniz ki, Allah hariç her şey batıldır." dedi.

Osman: "Doğru söyledin." dedi.

Bu defa Lebid: "Ve her nimet yok olmaya mahkumdur." dedi. Bunun üzerine Osman: "Hayır, yalan söyledin... Cennet nimetleri ebedidir." dedi. Lebid orada bulunanlara: "Ey

Kureyşliler! Bu arkadaşınız eziyete uğramamış... Bu ne zaman ortaya çıktı?” dedi.

İçlerinde biri: “Bu ahmağın tekidir, atalarımızın dinini terk etti. Sen onun sözlerine aldırma.” dedi.

Osman b. Maz’ûn buna itiraz edince aralarında tartışma çıktı... Adam kalktı ve Osman’ın gözünün üstüne bir tokat attı...

Durumu gören Velîd b. Muğire: “Himayemde olsaydın bu başına gelmezdi.” dedi.

Osman b. Maz’ûn da: “Hayır, Allah’a yemin olsun ki, isabet alan bu gözüm, diğer sağlam gözüme nispetle benim için daha değerlidir... Ey Velîd! Ben senden daha güçlü ve yüce olan (Allah’ın) himayesindeyim” dedi.

Velîd: “Sakin ol ey kardeşim. Eğer istersen yine himayeme girebilirsin.” dedi.

Osman ise: “Hayır.” cevabını verdi.

O gün Osman’ın gözü acı ve elem içersinde; fakat ruhu sevinç ve neşeyle doluydu…

Evine doğru yol alırken şu şiiri okuyordu:

“Bununla düşmanımın eline bir şey geçmez. Allah bunun sevabını bana fazlasıyla verir Allah’ın mesut ettiği insan gerçekten mesut olur. Siz her ne kadar bana sapık ve dalalette deseniz de ben Resûl Muhammed’in diniyle hayat bulmuşum. Sizin azgınlıklarınıza rağmen bununla tek dileğim Allah ve hak din İslâm’dır.”

Evet, bu hareketiyle Osman b. Maz’ûn örnek bir davranış sergilemişti…

Düşmanları karşısında takındığı tavırlarıyla ve şu ölümsüz sözleriyle yüce bir insanın hayatına şahit olduk:

“Vallahi, Allah yolunda isabet alan bu gözüm, benim için diğer sağlam gözümden daha sevimlidir... Muhakkak ki ben şu an senden daha yüce ve güçlü olan Allah’ın himayesindeyim…”

Osman Velîd’in himayesini reddettikten sonra diğer müslümanlarla birlikte birçok acı ve işkenceye maruz kaldı; fakat bu eziyetler mü’minlerin imanını olgunlaştırmaktan başka bir işe yaramadı... Onlar, korkmadan, yılmadan, yeise düşmeden hak bildikleri yolda kararlı adımlarla devam ettiler…

Sonunda Osman b. Maz’ûn Medine’ye hicret etti... Ebû Cehillerin Ebû Leheblerin, Ümeyyelerin, Utbelerin, kısacası eziyet ve işkencelerin olmadığı Medine’ye...

Ashabın ileri gelenleri ile, İslâm’ı daha geniş alanlara taşımak, nurlu ufukları genişletmek amacıyla Medine’ye yöneldiler...

Medine-i Münevvere’de Osman b. Maz’ûn’un şahsiyetini şekillendiren cevherler bir kez daha gün yüzüne çıktı. O âbid, zâhid ve takva ehli bir insandı...

Hayat kaynağı, ibadetgâhıydı... Onu Allah yolunda ümit ve cihadla doldurmuştu...

Gece âbid, gündüz mücahid... Ya da hem gece hem gündüz âbid ve mücahid...

Ashab özellikle o dönemde büyük bir zühd içerisinde yaşamaktaydı; az yer, az konuşur, az uyur, çokça ibadet ederlerdi...

Osman b. Maz’ûn’un bu konuda ayrı bir yeri vardı. O tüm hayatını, gecesini, gündüzünü ibadete adamış bir insandı... Âdeta dünyadan elini eteğini çekmişti... Kendisini tümüyle Allah’a vermişti…

Kalın ve sert elbiseler giyer, katı ve sert yemekler yerdi...

Osman b. Maz’ûn bir gün üzerinde eski ve yırtık bir elbise olduğu hâlde mescide girmişti. Onu bu hâlde gören Allah Resûlü duygulanmış ve şöyle buyurmuştu... “*Sabah başka, akşam başka elbiseler giydiğinizde, önünüze yemek kaplarından biri konulup, biri kaldırıldığında, evlerinizi Kâbe gibi örttüğünüzde (o günler geldiğinde) hâliniz nice olacak?*”

Ashab: “Bunun olmasını isterdik ya Resûlullah, rahat ve huzura kavuşurduk.” dediler.

Hz. Peygamber: “*Bu olacaktır; ama bu günleriniz daha hayırlıdır...*” buyurdu.

Bunları işiten Osman b. Maz’ûn dünyadan daha da uzaklaştı. Kendisini iyice ibadete verdi, hatta karısına bile yaklaşmıyordu… Durum Resûlullah’a intikal edince Allah Resûlü onu uyararak: “*Ailenin senin üzerinde hakkı vardır...*” buyurdu.

* * *

Allah Resûlü onu çok severdi. Ölüm döşeğinde son yolculuğuna hazırlanırken, Allah Resûlü de başındaydı... Onu alnından öpmüş ve mübarek gözlerinden yaşlar damlamıştı... Osman Medine’de vefat eden ilk sahâbiydi. Onu son yolculuğuna uğurlarken Allah Resûlü: “*Allah sana rahmed etsin ey Ebû Sâib (Osman b. Maz’ûn)! Dünyadan ayrılıyorsun, sen ona aldanmadın... o da seni aldatamadı...*” buyurdu.

* * *

Resûlullah onu asla unutmamış, daima hayırla yad etmişti... Vefat etmek üzere olan kızı Rukiye’ye son sözleri şu olmuştu:

“*Hayırlı selefimiz Osman b. Maz’ûn’a kavuş...*”

19

ZEYD b. HÂRİSE

Hiç Kimse Onun Gibi Sevmedi

Resûlullah (s.a.v.) Mute gazvesinde Rumlarla karşılaşmak üzere yola çıkan İslâm ordusunu uğurluyordu. Ordunun üç kumandanının isimlerini açıkladı:

"*Komutanınız Zeyd b. Hârise'dir. Ona itaat ediniz... Zeyd şehid olursa, o zaman Ca'fer b. Ebû Tâlib'e itaat ediniz... Ca'fer de şehid olursa, komutanınız Abdullah b. Revâha'dır...*"

Kimdir Zeyd b. Hârise..?

Sadece kendisi "Sevgili" lakabını taşıyan, Resûlullah'ın bu sevgilisi kimdi..?

Tarihçiler ve raviler şemailini şöyle tavsif ederler:

"Kısa boylu, aşırı esmer tenli ve basık burunlu..."

Menkıbeleri ve hayat hikayesi ise pek şanlıdır…

* * *

Zeyd'in babası Hârise, Ma'n oğullarından olan ailesini ziyaret etmeyi arzulayan hanımı Su'da için binek ve eşyayı hazırladı.

Küçük çocukları Zeyd b. Hârise'yi beraberinde götüren Su'da'yı uğurlamak için kervanla birlikte yürüyen Hârise onlardan bir türlü ayrılamıyordu. Ayrılıp evine ve işine dönmek istiyor; fakat her defasında içine buruk bir hüzün ve acayip bir hasret çöküyordu.

Fakat mesafe uzadı... Kafile gidişini hızlandırdı... Artık Hârise'nin çocuğunu ve hanımını uğurlayarak, geri dönme vakti gelmişti...

Böylece gözünden yaşlar akarak onları uğurladı... Kervan gözden kayboluncaya dek bulunduğu yerden ayrılmayarak arkalarından baktı… Sanki kalbi yerinde duramıyordu. Sanki gidenlerle beraber kalbi de uçup gitmişti!..

* * *

Su'da kavmi arasında Allah'ın dilediği kadar kaldı.

Günlerden bir gün Ma'n oğulları oymağı baskına uğradı. Düşman kabilelerden biri saldırmıştı. Ma'n oğulları yenildi. Esir düşenler arasında ergenlik çağına yaklaşmış olan küçük Zeyd de vardı...

Anne, kocasına tek başına döndü.

Haberi duyan Hârise baygın düştü. Değneğini omzuna atıp, yollara düştü. Beldeler dolaşıp, çöller aştı. Her gördüğü kabileye, her rastladığı kafileye ciğerparesi çocuğu Zeyd'i soruyordu. Kendini teselli ederek ve devesini sürüyor ve şu beyitleri gayri ihtiyarî söylüyordu:

"Zeyd'e ağlıyorum, bilmem ki, şimdi ne yapar?
Kim bilir belki ölmüştür, belki de hâlâ ümit var?
Allah'a andolsun, bilmiyor ve sorup duruyorum:
Benden sonra seni ovalar mı yuttu yoksa dağlar?
Güneş doğarken bana onu hatırlatır.

Yine onu hatırlatarak gün batar.
Aah! Ona hasretim ne kadar uzadı, korkum ne büyük!.
Onun hatırasını alevlendirir estikçe rüzgâr!”

* * *

O zamanlar kölelik sosyal bir vakıa, nerdeyse bir zorunluluk olarak kendini kabul ettirmişti.

Hürriyetinin ve terakkisinin en parlak asırlarında Atina’da bile kölelik vardı…

Roma’da da kölelik vardı…

Bütün eski dünyada olduğu gibi Arap Yarımadası’nda da kölelik vardı…

Ma’n oğullarına baskın yapıp onlara üstün gelen kabile, aldıkları esirleri o sırada düzenlenen Ukaz Panayırı’na getirerek sattılar...

Zeyd isimli çocuk Hakîm b. Hizâm’ın eline düştü. O da Zeyd’i satın aldıktan sonra halası Hatice’ye hediye etti…

Hatice (r.a.), Muhammed b. Abdullah’a zevce olmuştu. Henüz vahiy gelmemişti. Ama Muhammed (s.a.v.) peygamberlere özgü bütün sıfatları taşımaktaydı...

Hatice de Zeyd’i, kocası olan Resûlullah’a hediye etti. O da memnuniyetle kabul ederek onu âzad etti. Onun üzerine titredi ve ondan sevgisini esirgemedi.

Hac mevsimlerinden birinde Hârise’nin oymağından bir topluluk, Zeyd’le karşılaştılar. Anne ve babasının özlemini ve acılarını anlattılar. Zeyd onlara selâmını, özlemini ve sevgisini bildirdi. Kavminin hacılarına dedi ki:

“Babama, benim burada en yüce ve en iyi babanın yanında bulunduğumu bildirin...”

Zeyd’in babası, oğlunun bulunduğu yeri öğrenir öğrenmez yola düştü. Yanına kardeşini de almıştı…

Mekke’ye geldiklerinde “el-Emin Muhammed”i sorarak buldular ve yanına vardılar. Ona şöyle dediler:

“Ey Abdülmuttalib’in torunu!.. Ey kavminin ulusunun oğlu!.. Siz Harem-i şerif ehlisiniz. Sıkıntılı olanların sıkıntısını çözer, esirleri doyurursunuz. Sana oğlumuz hakkında geldik. Bize bir iyilikte bulun ve fidyesi konusunda bize güzellikle davran...”

Resûlullah (s.a.v.), Zeyd’in kendisine bağlılığını biliyordu. Aynı zamanda babasının da onun üzerindeki hakkını takdir ediyordu.

Hârise’ye şöyle dedi:

“*Zeyd’i çağırın ve muhayyer bırakın. Eğer sizi tercih ederse, fidyesiz olarak sizindir... Fakat beni tercih ederse, vallahi ben, beni tercih edeni fidye karşılığı verecek değilim!..*”

Böylesi bir hoşgörüyü beklemeyen Hârise’nin gözleri ışıldadı ve dedi ki: “Kuşkusuz sen bize insaf ettin, hem de çok insaf ettin.”

Sonra Resûlullah (s.a.v.) Zeyd’i çağırttı. Gelince sordu:

“*Bu kimseleri tanıyor musun?*”

Zeyd cevap verdi: “Evet, bu babam, bu da amcamdır...”

Resûlullah (s.a.v.) daha önce Hârise’ye söylediklerini tekrar etti...

Zeyd şöyle dedi:

“Ben sana hiç kimseyi tercih edecek değilim. Babam da sensin, amcam da sensin!..”

Resûlullah’ın gözlerinde şükran ve şefkat damlaları birikti. Onu Kâbe’nin biraz ilerisinde

bulunan Kureyş'in toplandıkları yere götürerek, şöyle seslendi:

"*Şahit olun, Zeyd benim oğlumdur... Bana mirasçı olur, ben de ona mirasçı olurum…*"

Hârise'nin kalbi neredeyse sevinçten uçacaktı... Çünkü oğlu sadece hür değil, aynı zamanda Kureyş'in "es-Sadık el-Emin" diye isimlendirdiği bir adamın, bütün Mekke'nin saygı duyduğu Hâşim oğullarından kutlu bir adamın oğlu olmuştu.

Babası ve amcası gönül rahatlığıyla memleketlerine döndüler. Çocuklarını efendi olarak, güvenlikli ve rahat olarak bırakmışlardı. Daha önce babası "onu ovaların mı yoksa dağların mı yuttuğunu" bilmezken, artık gönlü rahattı…

* * *

Resûlullah, Zeyd'i evlatlık edindi. O günden itibaren Zeyd'in adı Mekke'de Zeyd b. Muhammed olarak anılır oldu.

Aydınlık bir günde Muhammed'e vahiy geldi:

"*Oku, seni yaratan Rabbinin adıyla...*

İnsanı kan pıhtısıyla yarattı.

Oku, kalemle yazmasını öğreten, insana bilmediğini öğreten Rabbin kerem sahibidir..." (Alak, 1-5)

Sonra vahyin çağrıları sürdü…

"*Ey örtüsüne sarınıp bürünen! Kalk ve uyar. Rabbini de yücelt*."

(Müddessir, 1-3)

"*Ey Elçi! Rabbinden sana indirileni tebliğ et. Bunu yapmazsan O'nun risaletini yerine getirmemiş olursun. Allah seni koruyacaktır. Kuşkusuz Allah, kâfirler topluluğunu doğru yola iletmez*." (Mâide, 67)

Resûlullah (s.a.v.) risalet görevini yüklenince, Zeyd ikinci müslüman olarak dine girdi. Hatta ilk müslüman olduğunu söyleyenler de vardır.

Resûlullah (s.a.v.) onu büyük bir sevgiyle sevdi. O da bu sevgiye lâyıktı. Benzersiz vefası, ruhunun yüceliği, vicdanının temizliği, dilinin ve elinin temizliğiyle bu sevgiyi hak etmişti.

Bütün bunlar Zeyd b. Hârise yahut Hz. Peygamberin ona taktığı isimle "Zeyd'ül-Hibb"in (Sevgili Zeyd'in) güzel sıfatlarından bir kısmıydı. Hz. Aişe validemiz onun hakkında şöyle diyor:

"Resûlullah (s.a.v.) Zeyd'i bir orduyla birlikte gönderdi mi mutlaka onu emir tayin ederdi. Resûlullah'tan sonra yaşasaydı, onu yerine geçirirdi."

Zeyd'in Resûlullah (s.a.v.) katındaki değeri bu denli yüceydi. Kimdi bu Zeyd? O, dediğimiz gibi, esir alınıp, köle diye satılan, sonra Resûlul-lah'ın âzad ettiği köleydi. Kısa boylu, esmer tenli, basık burunlu adam… Kalbi pâk, ruhu hür bir insan..

İslâm'da ve Resûlullah'ın kalbinde yüce bir mevkie taht kurmuştu. Ne Resûl, ne de İslâm, insanın soy yüceliğine ve yüz güzelliğine aldırış etmiyordu…

Bu dinin çevresinde Bilâller, Süheybler, Ammârlar, Habbâblar, Üsâme'ler ve Zeydler bir araya gelmişlerdi. Hepsi de önderler olarak bu dinin etrafındaydılar.

İslâm'ın Kitabı, bu değeri şöyle ifade ediyor:

"*Kuşkusuz sizin en üstününüz, Allah'tan en çok sakınanızdır*."

(Hucurât, 13)

Böylece yararlı kabiliyetlerin temiz ve güvenilir yeteneklerin önü açılmış oluyordu.

Resûlullah (s.a.v.) halasının kızı Zeyneb'i Zeyd'e nikahladı. Anlaşıldığı kadarıyla Zeynep bu evliliği Resûlullah'ın ricasını kırmamak için ve hayasından dolayı kabul etmişti.

Ne var ki evlilik hayatı tökezledi, evliliği devam ettirecek âmiller tükendi. Zeyd ile Zeynep

ayrıldılar…

Resûlullah (s.a.v.) sonu ayrılıkla biten bu evliliğin sorumluluğunu üstlenerek halasının kızı Zeynep ile kendi evlendi; sonra da Zeyd'e yeni bir eş buldu: Ümmü Gülsüm binti Ukbe...

Birtakım şom ağızlılar Medine'de bir söylenti çıkardılar: "Nasıl olur da Muhammed, oğlu Zeyd'in boşadığı kadını alabilir?"

Kur'ân, evlat edinmeyle gerçek evladın farkını bildirerek onlara cevap verdi... Câhiliyedeki evlat edinmenin, gerçek evlat gibi kabul edilmesi âdetini kaldırdığını ilan etti:

"*Muhammed, sizin erkeklerinizden hiçbirinin babası değildir. Fakat Allah'ın elçisi ve peygamberlerin sonuncusudur*." (Ahzab, 40)

Böylece Zeyd tekrar eski ismiyle Zeyd b. Hârise diye anılmaya başladı.

* * *

Şimdi...

"Cumûh" savaşına çıkan şu silahlı kuvvetleri görüyor musunuz..? Bu kuvvetlerin kumandanı Zeyd b. Hârise'dir.

"et-Taraf", "el-Iys", "eI-Hısmî" ve daha birçok savaşın kumandanı da yine Zeyd b. Hâriseydi.

Daha önce Hz. Aişe'nin ağzından dinlediğimiz gibi "Peygamber (s.a.v.) Zeyd'i savaşa gönderdiği zaman onu mutlaka komutan yapardı."

İhtiyar Rum İmparatorluğu (Bizans), İslâm'dan rahatsız olmaya başlamıştı.. Hatta İslâm'ın zuhurunu kendi varlıkları için bir tehdit unsuru olarak görmeye başlamıştı. Özellikle de hegemonyaları altındaki Şam topraklarında... Ki bu topraklar, yeni dinin yayıldığı topraklarla sınır teşkil ediyordu.

Bu yeni din, önüne çıkanı alıp götürüyordu…

Böylece Şam'ı Arap Yarımadası için bir sıçrama tahtası olarak görmeye ve İslâm memleketlerine oradan nüfuz etme hesapları yapmaya başladılar.

* * *

Resûlullah (s.a.v.) Rumların İslâm'ın gücünü yoklamak için giriştikleri ufak tefek taciz saldırılarından kasıtlarını anlamıştı. Onlara karşı harekete geçmeye ve müslümanların direnmeye azimli olduklarını göstermeye karar verdi.

İşte böyle...

Hicretin sekizinci senesinin Cemâziyelevvel ayında Şam'daki "Belkâ" mevkiine vardı. O yerin sınırına vardıklarında Bizans İmparatorluğu'nun yandaşı olan civar kabilelerin güçleriyle desteklenmiş Hirakl'in ordusuyla karşılaştılar...

İslâm ordusu da "Mûte" diye isimlendirilen yere konaklamıştı. Bundan dolayı gazve de bu adla anılır...

* * *

Resûlullah (s.a.v.) bu gazvenin önemini ve stratejik oluşunu çok iyi bildiği için ordunun başına, gecenin ruhbanları ve gündüzün cengaverlerinden olan üç kişi tayin etmişti.

Üç kişi... Üçü de nefislerini Allah'a satmışlardı... Üçünün de şehâdetten başka arzusu ve tutkusu yoktu. Tek idealleri şehâdet şerbetini içerek Allah'ın cemaline nail olmaktı...

Ordu kumandanlığındaki eğitim ve deneyimlerine göre bu üç kişi şunlardı:

Zeyd b. Hârise

Ca'fer b. Ebû Tâlib

Abdullah b. Revâha

Allah onlardan razı olsun ve onları da razı kılsın; sahâbenin tümünden de razı olsun...

Resûlullah'ın orduyu uğurlarken de daha önceki emrini tekrarladığını görüyoruz:

"*Komutanınız Zeyd b. Hârise'dir... Ona itaat ediniz...*

Zeyd şehid olursa, o zaman Ca'fer b. Ebû Tâlib'e itaat ediniz...

Ca'fer de şehid olursa, komutanınız Abdullah b. Revâha'dır…"

Ca'fer b. Ebû Tâlib, amcasının oğlu Resûlullah'ın kalbine en yakın insanlardan biri olmasına rağmen...

Şecaatine, cesaretine, nesebine ve soyuna rağmen Resûlullah (s.a.v.), onu Zeyd'den sonra ikinci komutan yapmış, Zeyd'i öne almıştı...

Burada da olduğu gibi Resûlullah (s.a.v.) daima yeni dinin hakikatlerini yerleştiriyordu.. Bu yeni din, boş ve batıl esaslara dayanan imtiyazları ve bozuk insanî ilişkileri kaldırıyor, yerine insanın insaniyetini esas alan, olgun, yeni ilişkiler ikame ediyordu..!

* * *

Sanki Resulullah (s.a.v.) ordunun komutanlarını Zeyd, Ca'fer ve Abdullah diye sıralarken, olacak muharebenin hadiselerini önceden okuyordu…

Müslümanlar Rum ordusuna şöyle bir bakınca iki yüz bin kişilik ordu karşısında hayretler içinde kaldılar. Böyle bir şey hesapta yoktu...

Fakat inanç savaşlarının, sayıca çokluk savaşı olduğu nerede görülmüş ki…?!

İlerlediler ve hiçbir şeye aldırmadılar... Önlerinde komutanları Zeyd vardı... Resûlullah (s.a.v.)'in sancağını taşıyor ve şehâdeti, zaferden daha çok arzuluyordu.

Onun hesabı öyleydi. Allah'la bir alışveriş yapmıştı. Allah, cennet karşılığında mü'minlerin canlarını satın almamış mıydı? Düşmanın oklarına, mızraklarına, kılıçlarına aldırmaksızın Resûlullah (s.a.v.)'in sancağını yüksekte tutuyordu.

Zeyd, ne etrafında uçuşan okları, ne de Rum askerlerini görüyordu. Onun gördüğü cennet bahçeleri ve yeşil döşekleriydi... Gözlerinin önüne bayrak gibi seriliyor, ona bugünün zifaf günü olduğunu haber veriyordu...

Zeyd sürekli vuruşuyor, sürekli savaşıyordu... Karşısına çıkan savaşçıların kafalarını hiç kaçırmıyor, hepsini düşürüyordu. "Dârü's-selâm"a, sonsuzluk cennetlerine, Allah katına erişeceği büyük kapıyla arasındaki kapıları açıyor, kilitleri birer birer kırıyordu.

Ve Zeyd maksûduna nail oldu...

Ruhu cennete doğru olan yolculuğuna çıkmışken, cesedine sevinçle bakıyordu. O ince, yumuşak, ipekten bir örtüye sarılmamıştı... Allah yolunda akan tertemiz kana boyanmıştı...

Sonra mutmain olmuş bir hâlde tebessüm ederek, ikinci komutan Ca'fer'i seyre daldı. Ca'fer, toprağa bulanıp kaybolmadan önce bayrağı teslim almak üzere ok gibi fırlamıştı...

20

CA’FER b. EBÛ TÂLİB

Ondaki Gençliğe ve Güzelliğe Bakın...

Onun takvasına, tevazusuna, ilmine ve iyilik severliğine bakın.. Onun korku nedir bilmeyen cesaretine, fakirlikten korkmayan cömertliğine bakın...

Ondaki iffet ve temizliğe, sıdk ve emanete bakın...

Fazilet, azamet ve güzellik çeşitlerinin en güzellerini onda bulursunuz...

Sakın bu duruma şaşırmayın; zira sizler, yaratılış ve ahlâk bakımından Resûlullah’a en çok benzeyen kişiyle karşı karşıyasınız...

Evet, sizler, Allah Resûlü’nün “Miskinlerin Babası” diye künye taktığı, “Zü’l-cenâhayn” (İki Kanatlı) diye lakaplandırdığı, “Cennet Kuşu” Ca’fer b. Ebû Tâlib’le karşı karşıyasınız...

Hayatlarını Allah yolunda feda eden ilk İslâm mücahidlerinin ulularından biriyle karşı karşıyasınız...

* * *

Resûlullah’a gelerek müslüman olmuş ve müslüman olmasıyla da ilk mü’minlerden olma şerefine ermişti...

Aynı gün karısı Esma binti Umeys de müslüman olmuştu. Kureyş’in eziyet ve işkencelerinden paylarına düşeni almışlar; cesaret ve kararlıklarıyla İslâm tarihinde eşsiz birer örnek teşkil etmişlerdi.

Hz. Peygamber, ashabına Habeşistan’a hicret etmelerini emredince, Ca’fer ve karısı da Habeşistan’a gitmişler, orada iki yıl kalmışlar ve bu esnada oğulları Muhammed, Abdullah ve Avf dünyaya gelmişlerdi...

* * *

Ca’fer, Habeşistan’da İslâm’ın ve Resûlullah’ın sözcüsü konumundaydı... Zira Allah, ona ince bir anlayış, parlak bir zeka ve keskin bir dil ihsan etmişti...

Şehid oluncaya kadar savaştığı “Mûte” günü, hayatının en muazzam, en müthiş ve en övgüye değer günüydü...

Habeşistan’da Necâşi önünde yaptığı düzgün ve güzel konuşma da o gün gösterdiği kahramanlıktan aşağı kalmıyordu…

O gün gerçekten eşsiz bir gün ve acayip bir sahne idi…

* * *

Zira Kureyş, müslümanlara olan kininden, düşmanlığından ve saldırganlığından hiçbir şey kaybetmemişti... Hatta müslümanların Habeşistan’da çoğalıp güçleneceği düşüncesi, onları daha da kızdırıyordu...

Bu sebeple bir an önce onları ortadan kaldırmak istiyorlardı...

Müslümanların Habeşistan’da rahat ve huzur içerisinde olmaları onlara ağır geliyordu...

Bu nedenle Kureyş’in ileri gelenleri Necâşi’ye hediyelerle birlikte iki elçi gönderdiler ve

müslümanların tekrar iade edilmelerini istediler...

Bu iki elçi, o vakit henüz müslüman olmamış olan; Abdullah b. Ebû Rebîa ve Amr b. Âs idi...

* * *

O dönem Habeş hükümdarı olan Necâşi, iman sahibi birisiydi... Kendi anlayışına göre, sapıklık ve taassuptan uzak bir şekilde saf Hıristiyanlığı benimsemişti...

Güzel ahlâkı ve adaleti herkesçe biliniyordu... Allah Resûlü de bu sebeple, ashabına hicret diyarı olarak onun memleketini seçmişti...

Necâşi'nin bu durumu, Kureyş'i endişeye düşürmüş, istediklerini elde edememek korkusuyla elçileri kıymetli ve ağır hediyelerle göndermişler, kilisenin ulularını da birlikte yollamışlardı... Elçilere de Necâşi'den önce şehrin ileri gelenlerine uğrayıp, hediyelerle onları saflarına almalarını ve daha sonra Necâşi'yi ikna etmeye onlarla birlikte gitmelerini öğütlemişlerdi... Zira bu sayede Necâşi'ye istediklerini kabul ettirmenin daha kolay olacağını düşünüyorlardı...

Elçiler Habeşistan'a doğru yola çıktılar... Kendilerine tembih edildiği şekilde öncelikle soylulara ve din adamlarına uğrayarak hediyelerini sundular, daha sonra da Necâşi'ye hediyelerini gönderdiler...

Ve kendilerinden emin bir şekilde, isteklerini elde edebileceklerini düşünerek beklemeye başladılar...

Necâşi ile görüşmeleri için bir gün tayin edildi ve o günde onun huzuruna çıktılar...

* * *

Necâşi, tahtına oturmuştu. Bir yanında sekinet ve huzur içinde müslümanlar durmakta, diğer yanında ise sürekli olarak müslümanları itham eden ve bir an önce iadelerini isteyen Kureyş elçileri...

İlk söz Kureyş elçilerinindi: "Ey melik...! Bu sefih insanlar senin ülkene girmişlerdir. Bunlar atalarının dininden ayrılmış, senin dinini de benimsememişlerdir... Ne senin ne de bizim bilmediğimiz yeni bir din icat etmişlerdir... Bizleri sana, bu insanların kavimlerinin ve aşiretlerinin ulularından olan babaları ve amcaları gönderdi... Onları geri istiyorlar..." dediler.

Necâşi müslümanlara döndü ve: "Sizi kavminizden ayıran ve bize de yabancı kılan bu din nedir?" diye sordu.

Ca'fer b. Ebû Tâlib, müslümanların sözcüsü sıfatıyla ayağa kalktı, etrafını şöyle bir süzdü ve Necâşi'ye yönelerek sözlerine başladı:

"Ey melik.. ! Biz cahil bir kavimdik... Putlara tapar, leş yer, zina eder ve akraba ziyareti yapmazdık. İçimizden güçlü olanlar zayıfı ezerdi... Ta ki Allah Teâlâ bize kendi içimizden bir peygamber gönderdi... Nesebini, doğruluğunu, emanetini ve iffetini bildiğimiz bir Resûl... Bizi bir tek olan Allah'a ibadete çağırdı... Bizlerden, atalarımızın taptığı putlardan yüz çevirmemizi istedi…

Bize doğruyu söylememizi, emanete riayet etmemizi, akraba ziyaretlerini, komşularla iyi geçinmeyi emretti... Ayrıca haramlardan ve kan dökmekten sakınmamızı istedi...

Bizleri yalandan, zinadan, yetim malı yemekten ve namuslu kadınlara iftira etmekten men etti... Biz de onu tasdik ettik ve ona iman ettik... Rabbinden getirdiği şeyler hususunda ona tâbi olduk. Allah'ın birliğine iman ettik ve hiçbir şeyi O'na şirk koşmadık... Bize haram kıldıklarını haram, helâl kıldıklarını da helâl kabul ettik... Buna karşılık kavmimiz bize isyan etti... Dinimizi terk edip tekrar putlara tapmamız ve daha önceki kötülüklerimize geri dönmemiz için bize işkence ettiler...

Bize karşı çıkıp, zulmettikleri için... Bizi dinimizden ayırmak istedikleri için onlardan ayrıldık... Ve senin yanında senin ülkende zulme uğramayız düşüncesiyle buraya geldik…"

Ca'fer'in bu duygulu ve etkili açık konuşması karşısında Necâşi'nin kalbi yumuşadı,

merhamet duyguları çoştu geldi... Ve Ca'fer'e dönerek;

"Resûlünüze nâzil olan şeylerden yanınızda var mı?" diye sordu.

Ca'fer, "Evet." dedi.

Necâşi, "Bana oku." dedi.

Ca'fer Meryem sûresinden okumaya başladı. Tatlı, duygulu bir sesi vardı.

Bu okuyuş karşısında Necâşi ve yanındaki din adamları kendilerini tutamayıp ağladılar...

Necâşi, ağlaması sona erince Kureyş elçilerine döndü ve şöyle dedi: "Bu (Kur'ân) ve İsa'nın getirdiği (İncil) aynı kaynaktan çıkmıştır... Şimdi çekip gidin..! Vallahi kesinlikle onları size teslim etmem..."

Allah Teâlâ mü'min kullarına yardım etmiş, onları korumuştu... Buna karşılık Kureyş ummadığı bir yenilgi ve hezimete uğramıştı...

Fakat Amr b. Âs, kurnaz ve dâhi bir insandı... Öyle kolay kolay yenilgiyi kabul etmez, yeise düşmezdi...

Bu olay karşısında da kafa yormuş ve kendince bir hile ve kurnazlık düşünmüştü...

Arkadaşına: "Vallahi yarın Necâşi'ye gideceğim ve onların köklerini kurutacağım..." dedi.

Arkadaşı: "Hayır, bunu yapma! Onlar her ne kadar bize karşı gelseler de aramızda akrabalık bağları vardır…" dedi.

Amr ise: "Ona müslümanların İsa'yı diğer kullar gibi bir kul kabul ettiklerini söyleyeceğim!.." dedi.

Evet, bu, müslümanları tuzağa düşürmek için iyi bir hileydi... Müslümanların İsa hakkındaki inançları, Necâşi'yi ve ruhbanları kızdıracak, müslümanları bundan dolayı reddedeceklerdi... Böylece Kureyş, istediğine nail olacaktı..!!

Ertesi gün derhal Necâşi'nin huzuruna vardılar... Amr: "Ey melik! Bunlar İsa hakkında çok büyük bir söz söylüyorlar..." dedi.

Bu söz üzerine ruhbanlar dikkat kesildiler... Müslümanlar bir kez daha huzura alındı ve İsa hakkında ne düşündükleri soruldu.

Müslümanlar kendi aralarında bir müddet durumu müzakere ettiler... Ve neticesi her ne olursa olsun, bu konuda Nebîlerinin kendilerine bildirdiği gerçeği söyleme hususunda ittifak ettiler...

Meclis yeniden toplandı ve Necâşi, Ca'fer'e dönerek şu soruyu sordu: "İsa hakkında ne diyorsunuz?"

Ca'fer cevap olarak şöyle dedi: "Biz İsa hakkında Peygamberimizin bize bildirdiği şeyi söyleriz: O, Allah'ın kulu ve Resûlü, Meryem'e ilka ettiği kelimesi ve O'ndan bir ruhtur..."

Necâşi, İsa'nın da kendisi hakkında aynı şeyleri söylediğini haykırarak, söylenenleri doğruladı…

Fakat onun bu sözleri, orada bulunan ruhbahlar arasında huzursuzluk yaratmıştı.

Hidâyet nuruyla aydınlanmış mü'min Necâşi müslümanlara dönerek, konuşmasını sürdürdü: "Şimdi gidin, benim ülkemde emniyet ve güven içinde kalabilirsiniz. Kim size kötülük etmeye kalkarsa, cezasını bulur..."

Daha sonra Kureyş heyetini göstererek, adamlarına şöyle emretti: "Hediyelerini geri verin; benim onların hediyelerine ihtiyacım yoktur... Vallahi, Allah bana bu mülkü ihsan ederken benden rüşvet almadı; ben şimdi bu mülkün içinde niçin rüşvet alayım?!"

Kureyş'in iki elçisi perişan ve mağlup olarak Mekke'ye doğru yola çıktılar... Müslümanlar ise "hayırlı yurtta… hayırlı komşuyla" dedikleri ve güven içerisinde yaşayacakları Habeşistan'da

kaldılar. Ta ki, Allah onlara, Resûllerine, kardeşlerine ve yurtlarına dönme izni verinceye kadar…

* * *

Allah Resûlü mü'minlerle birlikte Hayber'in fethini kutluyordu... Bu arada, Ca'fer ve beraberindekiler Habeşistan'dan döndüler…

Onların dönmesi üzerine Allah Resûlü'nün kalbi sevinçle doldu… Ca'fer'i kucakladı... "*Hayber'in fethine mi, yoksa Ca'fer'in dönüşüne mi sevineyim, bilemiyorum…*" buyurdu.

Resûlullah (s.a.v.) ve beraberindekiler umre yapmak için Mekke'ye gittiler... Sonra Medine'ye döndüler... Ca'fer'in, mü'min kardeşlerinin Bedir ve Uhud gazvelerindeki kahramanlıklarını işitince kalbi hayranlıkla doldu, gözleri yaşardı... Onların Allah Resûlü'ne olan ahidlerini yerine getirmiş olmaları, Ca'fer'i duygulandırmış, imrendirmişti... Kendisi de onlar gibi olmak, Allah yolunda çarpışmak ve şehid olarak Rabbine kavuşmak istiyordu... Kalbi bu duygularla dolup taşıyordu...

* * *

Ufukta daha öncede sözünü ettiğimiz "Mûte" savaşı gözüküyordu... Ca'fer bu savaşta beklediği fırsatı bulmuştu... Ya Allah için büyük bir zafer kazanıp, Allah'ın dinine yardım edecek veya Allah yolunda şehit düşecekti...

Bu sebeple, Allah Resûlü'nden, kendisine bu savaşta yer vermesini istedi...

Ca'fer, bunun bir gezinti veya küçük bir harp olmadığını biliyordu... Bu savaş, daha önce bir benzeriyle karşılaşmadıkları büyüklükteydi... Sayı ve teçhizat bakımından oldukça üstün olan çetin bir güçle… İmparatorluk ordusuyla karşı karşıya idiler... Ca'fer bunu bildiği hâlde bu savaşa katılmak için can atıyordu... Neticede istediğine nail oldu ve ordunun ikinci komutanı olarak bu savaşa katıldı... Ordusuyla birlikte yola çıktı...

İki ordu korkunç bir günde karşı karşıya geldiler... Normalde iki yüz bin kişilik Rum ordusu karşısında korku ve endişeye düşmesi gereken Ca'fer, kesinlikle korkmamış, aksine iman gücü ve kuvvetiyle onlarla başa çıkabilecekleri inancını daima korumuştu...

Savaşın kızıştığı bir andı... Zeyd b. Hârise'nin elindeki sancak neredeyse yere düşüyordu ki, Ca'fer sancağı kapıverdi. Bir yandan da şöyle haykırıyordu:

Soğuk şaraplarıyla ve tüm güzellikleriyle,
Cennete yakın olmak ne güzel..!

Soysuz kâfir Rum tüm şiddetiyle saldırmakta,

Bize düşen, onların boyunlarını uçurmaktır..!

Şiirler okuyarak düşman saflarının arasına daldı... O sanki tek başına bir ordu gibiydi...

Düşman dört bir yandan etrafını sarmıştı... Onu bir an önce öldürmek istiyorlardı... Öyle ki kuşatmayı yarıp dışarı çıkamıyordu... Derken sağ elini kaybetti, sancağı sol eline aldı, sol elini de kaybetti... Bu defa sancağı kollarıyla kavradı... Öylece yere düştü… Bu hâlde dahi sancağı yere bırakmamıştı... Durumu gören Abdullah b. Revâha safları yararak derhal oraya koştu ve sancağı kaptı... Sonra var gücüyle çarpışmaya devam etti..

Ca'fer sonunda dileğine kavuşmuş, en şerefli ölümlerden biriyle ölerek şehid olmuş ve yüce Rabbine huzur içinde kavuşmuştu...

Allah Resûlü, Medine'de, savaşın yerini ve Ca'fer'in durumunu ashabına bildirmiş, onu Allah'a emanet ederek, onun için ağlamıştı...

Ca'fer'in evine giderek, evlatlarını bağrına basmış, onlarla birlikte göz yaşı dökmüştü...

Daha sonra ashabının yanına dönmüştü... Ashab Hz. Peygamber'in etrafında toplanmıştı. İslâm şairi Hasan b. Sâbit ve Ka'b b. Mâlik, Ca'fer'in kahramanlık ve cömertliğini anlatan

mersiyeler söylüyorlardı...

Şehâdeti üzerine tüm fakirler ağladılar... Zira o, “Ebü’l-mesâkîn” (miskinlerin babası) idi.

Ey Hüreyre (r.a.) onun hakkında şöyle diyor:

“Miskinler için en hayırlı insan Ca’fer b. Ebû Tâlib idi...”

Evet, o, hayatında insanların en cömerti idi, vefatıyla da şehitlerin en iyisi ve en yücesi oldu...

Abdullah b. Ömer onun hakkında şöyle diyor:

“Mûte savaşında Ca’fer’le beraberdim... Vücudunda doksan küsur kılıç ve mızrak yarası gördüm...”

Doksan küsur kılıç ve mızrak yarası...

Buna rağmen, onun katilleri arzularına kavuşabildiler mi? Hayır… Onların kılıç ve mızrak darbeleri, ancak ve ancak Ca’fer’i Allah’a kavuşturmaya yarayan bir köprü oldu... O bu köprü sayesinde rahmet-i Rahmân’a kavuştu…

O şimdi ebedî cennetlerde, nimet ve bolluk içerisindedir... Dilerseniz Allah Resûlü’nün şu sözüne kulak verin:

“*Onu cennette gördüm.. Kan kırmızısı renginde iki kanadı vardı...*”

21

ABDULLAH b. REVÂHA

Ey Nefis! Ancak Şehâdetle Ölebilirsin..!

Birinci Akabe biatında müslüman olan on iki kişiden biri de Abdullah b. Revâha'dır. Böylece o, Medine'de İslâm'ın yayılıp, genişlemesinde öncülük edenlerin de başında gelmektedir. Bu şerefli insanların gayret ve çalışmaları müslümanların Medine'ye hicretlerine zemin hazırlamıştır...

Öyle ki, kısa zamanda neticelerini vermiş ve bir sonraki yıl -ikinci Akabe biatına katılanların sayısı yetmiş üç kişiyi bulmuştu. Revâha'nın oğlu da bu şerefli kişilerden biri olarak ikinci Akabe biatına katılmıştı...

Hz. Peygamberin, ashabı ile birlikte Medine'ye hicretinden sonra da Abdullah b. Revâha, İslâm'ın zaferi ve Medine'de yerleşmesi için en çok çalışanlardandı... Abdullah b. Übey'in hile ve desiselerine karşı da en uyanık olanlardandı... Abdullah b. Übey Medine'de İslâm'ın zayıflaması ve yerleşmemesi için çalışan zeki bir insandı. Fakat Abdullah b. Revâha onun bu çalışmalarının başarıya ulaşmasını engellemişti...

Abdullah b. Revâha yazar ve şair bir insandı... Çok güzel şiirler okurdu...

Müslüman olduktan sonra şiirini İslâm'ın hizmetine adamıştı…

Allah Resûlü, onun şiirini sever ve ondan şiir okumasının isterdi. Bir gün Resûlullah (s.a.v.), ashabıyla otururken, Abdullah b. Revâha yanına geldi... Nebî (s.a.v.) ona: "*Şiir okumak istediğinde nasıl okursun?*" diye sordu.

Abdullah: "Şöyle bir düşünürüm, sonra okurum." dedi ve okumaya başladı:

Ey Haşim oğullarının hayırlıları..!
Allah sizi âlemler üzerine üstün kılmıştır,
Size denk kimse de yoktur.
Ben sende hayrı buldum,
Sen bu vasfınla diğerlerinden ayrılmaktasın.
Allah seni bu güzellikler içerisinde sabit kılsın,
Musa ve diğer yardım olunanları sabit kıldığı gibi.

Allah Resûlü bu şiire sevindi... Ve şöyle dedi:

"*Allah seni de sabit kılsın...*"

Allah Resûlü kaza umresinde Kâbe'yi tavaf ederken, Abdullah b. Revâha da onunla birlikte tavaf etmekte ve bir yandan da şu şiiri okumaktadır:

Ey Rabbim! Sen olmasaydın biz hidâyete eremezdik,
Hayır ve hasenatta bulunmaz, namaz da kılmazdık.
Üzerimize sekine indir,
Eğer kayacak olursak, ayaklarımızı hakikat üzere sabit kıl,
Düşmanlarımızın fitne ve fesatlarından bizi uzak tut.

Müslümanlar da onun bu güzel şiirini tekrarlıyorlardı...

"*Şairlere gelince, onlara azgınlar uyar*." (Şuara, 224) âyeti nazil olunca, Abdullah b. Revâha üzülmüştü... Fakat akabinde "*Ancak inananlar, iyi işler yapanlar, Allah'ı çok ananlar ve zulme uğradıktan sonra düşmanlarına üstün gelmeye çalışanlar hariç...*" (Şuara, 227) âyeti nazil olduğunda yaptıklarından memnun olmuş ve sevinmişti...

* * *

Abdullah b. Revâha, Bedir, Uhud, Hendek, Hudeybiye ve Hayber gibi tüm büyük savaşlara katılmış ve İslâm'ın zaferi için var gücüyle çarpışmıştı. "Ey nefis! Ancak öldürülerek ölürsün." sözünü âdeta vird edinmişti...

Müşriklere karşı da şu şiiri okuyordu:

Ey kâfirler! Onun yolundan çekilin!
Zira onun yolu tümüyle hayırdır...

* * *

Ve Mûte gazvesi gelip çattı...

Abdullah bu savaşta Zeyd ve Ca'fer'den sonra üçüncü komutandı..

İbn Revâha, düşmana karşı durmuş, şöyle diyordu:

Rahman olan Allah'tan mağfiretimi diliyorum
Ciğerleri paramparça edecek bir mızrak
Veya bir kılıç darbesiyle ölümü istiyorum
Ta ki, cesedimi görenler,
Ey Allah'ın irşad ettiği gazi
Maksadına eriştin desinler

Evet... İşte onun arzusu buydu: Bir kılıç ya da bir mızrak darbesiyle şehid olmak…

* * *

Ordu Mûte'ye doğru hareket etti... Müslümanlar düşman ordusuyla karşılaştıklarında önlerinde iki yüz bin kişilik dev bir ordu gördüler...

Müslümanlardan bir kısmı, düşmanın çokluğuna ve kendi sayılarının azlığına bakarak: "Resûlullah'a haber gönderelim, bu durumu bildirelim... Ya bize yardım göndersin veya savaştan vazgeçelim." dediler.

Fakat Abdullah b. Revâha, ordu saflarının ortasına doğru ilerledi ve onlara şöyle seslendi:

"Ey insanlar!..

Vallahi, biz düşmanlarımızla sayımız, kuvvetimiz veya çokluğumuz sebebiyle savaşmıyoruz...

Onlarla ancak Allah'ın bize ikram ettiği bu din sebebiyle savaşıyoruz...

Şimdi dağılın... İki güzel şeyden biri sizi bekliyor: Zafer veya şehâdet…"

Sayıca az; fakat iman bakımından çok olan müslümanlar, bu sözler üzerine: "Vallahi, İbn Revâha doğru söylüyor." diye haykırdılar.

Yürekleri iman ateşiyle yanıp tutuşan bu az sayıda ki insan, iki yüz bin kişilik Rum ordusuna karşı harekete geçti...

* * *

Daha öncede zikrettiğimiz gibi iki ordu karşılaştı...

Birinci komutan Zeyd b. Hârise şehid oldu...

Yerine Ca'fer b. Ebû Tâlib geçti... O da şehid düştü...

Sonra sancağı üçüncü komutan Abdulllah b. Revâha aldı. Savaş olanca şiddetiyle devam ediyordu...

İbn Revâha bir asker olarak savaşırken, tereddütsüz ve pervasız bir şekilde çarpışıyordu... Ama şimdi o bir komutandı ve sorumlu olduğu bir ordu vardı...

Bu sorumluluk hissiyle bir an tereddüt etti...

Fakat daha sonra:

Ey nefis! Vallahi seni cennete yerleştirmeye and içtim,
Fakat görüyorum ki, sen ondan hoşlanmıyorsun!
Ey nefis! Başka değil; ancak öldürülerek öleceksin!
İşte ölüm meydanı bak nasıl kızıştı!
Arzuladığın her şeye kavuştun.
Sen de o ikisi gibi savaşarak ölürsen hidâyettesin!

diyerek bu tereddüt ve çekingenliği kendinden uzaklaştırdı… "O ikisi" sözüyle Zeyd ve Ca'fer'i kastediyordu…

Bunları söyledi ve ardından Rumların arasına daldı... Eğer kaderinde bu savaşta şehâdet yazılı olmasaydı, o gün tüm Rumları öldürebilirdi..

Ama kaderin önüne geçilemezdi... Hakkında şehâdet yazılmıştı... O da bu ilâhî kadere boyun eğerek, o gün şehâdet şerbetini içmiş ve Yüce Rabbine doğru yükselmişti...

Bu sayede:

Kabrime uğrayanlar:
Ey Allah'ın yönlendirdiği gazi!
Maksadına eriştin..!! desinler.

Şiiriyle ifade ettiği en büyük amacına da erişmiş oluyordu.

Evet… Ey İbn Revâha..!!

Ey Allah'ın yönlendirdiği gazi!

Maksadına eriştin..!!

Savaş Şam taraflarında devam ederken, Allah Resûlü Medine'de ashabıyla birlikte oturmakta ve müzakereler yapmaktaydı...

Allah Resûlü bir an sustu... Gözleri yaşlarla dolmuştu. Sonra üzgün bir şekilde ashabına baktı ve şöyle dedi:

"*Sancağı Zeyd b. Hârise aldı... savaştı... ve şehid düştü…*

Sonra Ca'fer aldı... o da savaştı... ve şehid düştü…"

Hz. Peygamber bundan sonra bir süre sustu; ardından tekrar konuşmaya başladı:

"*Sonra sancağı Abdullah b. Revâha aldı... o da savaştı... ve şehid düştü…*"

Hz. Peygamber bunları söyledikten sonra bir süre tekrar sustu... Sonra gözleri mutmain, müsterih ve özlemiş olarak şunları söyledi:

"*Onlar cennette benim yanıma yükseltildiler...*"

Ne şerefli yolculuk...
Ne şerefli beraberlik…
Savaşa birlikte gidiyorlar...
Cennete birlikte giriyorlar...
Onlar için en şerefli, en güzel övgü, Hz. Peygamberin şu sözüdür:
"*Onlar cennette benim yanıma yükseltildiler*..."

22
HÂLİD b. VELÎD

Kendi Uyumayan, Kimseyi de Uyutmayan Adam

İlginç bir insan, şaşılacak bir hayat...!

Uhud'da müslümanlara karşı... Ömrünün geri kalanında ise, İslâm düşmanlarına karşı savaşan bir insan...

İsterseniz gelin, onun hayatını baştan anlatalım...

Fakat hangi baştan?

O kendisi bile hayatının hangi noktada başladığını bilemiyor... Bildiği, hatırladığı tek şey; Allah Resûlü'ne biat edip, teslim olduğu gün...

Eğer elinde olsa, o günden önceki hayatını silip atacak...

Öyleyse biz de onun hayatını anlatmaya, kalbinin, Allah korkusu ve Resûlullah sevgisiyle dolduğu... İslâm'a ilk adımını attığı günden başlayalım…

* * *

Bir gün kendi nefsiyle baş başa kaldığı bir vakitte, gittikçe güçlenen yeni din hakkında düşüncelere daldı... Ve Allah'tan kendisine bir yol göstermesini diledi... O an kalbinde yakîn işaretleri belirmeye başladı...

"Vallahi, şimdi hakikati buldum... Bu adam peygamberdir... Ne zaman, nasıl gidip de müslüman olsam..?" diye düşünmeye başladı.

Allah Resûlü'ne gelip müslüman oluşunu, Mekke'den Medine'ye mü'minlerle yolculuğunu onun ağzından dinleyelim.

"Birlikte yola çıkacağım bir arkadaş aradım... Osman b. Talha'ya rastladım; durumu ona da anlattım. O da bana katılmak istedi. Birlikte yola çıktık. Yolda Amr b. Âs'a rastladık. Amr: "Nereye gidiyorsunuz?" diye sordu.

Biz de meseleyi ona anlattık. O kendisinin de Resûlullah'a gidip, müslüman olmayı istediğini bildirdi ve bize katıldı. Medine'ye kadar birlikte geldik. Tarih, hicri 8. yılın Safer ayıydı.

Allah Resûlü'nün huzuruna vardım. Şehâdet kelimesini getirerek müslüman oldum. Allah Resûlü bana: "*Ben, seni, eninde sonunda hayrı bulacak akıl sahibi bir kişi olarak görüyordum*." dedi.

Allah Resûlü'ne biat ettim ve İslâm'a karşı işlemiş olduğum geçmiş günahlarımdan dolayı benim için mağfiret dilemesini istedim.

O da bana: "*İslâm, geçmişteki (İslâm'dan önceki) hataları siler*." buyurdu.

Ben: "Ya Resûlullah, siz yine de benim için dua edin." dedim.

Allah Resûlü de: "*Allah'ım! Hâlid b. Velîd'in İslâm'a karşı işlemiş olduğu geçmiş günahlarını bağışla...*" diye dua etti.

Sonra sırayla Amr b. Âs ve Osman b. Talha, Resûlullah'ın huzurunda biat ettiler ve müslüman oldular...

* * *

Hâlid b. Velîd'in, İslâm'a karşı işlemiş olduğu geçmiş günahlarının affı için Allah Resûlü'nden dua isteyişindeki incelik ve hassasiyete bakınız... Oradaki duyarlılığı, onun hayatını inceledikçe daha iyi anlayacağız…

Güç, kuvvet ve zeka sahibi bu insan, dünyanın geçici menfaatlerini ve atalarının ilâhlarını yüz üstü bırakmış... Kendisini Allah'a ve Resûlü'ne hizmete vakfetmişti...

* * *

Mûte savaşındaki üç kahramanı hatırlıyorsunuz...

Zeyd b. Hârise, Ca'fer b. Ebû Tâlib ve Abdullah b. Revâha...

Bu kişiler, Şam diyarında meydana gelen Mûte savaşının kahramanlarıydılar... Öyle bir savaş ki, iki yüz bin kişilik Rum ordusuna karşı verilmiş amansız bir mücadele..

Allah Resûlü'nün bu gazve ile ilgili olarak ashabına söylediği duygulu ve içli sözleri de hatırlıyorsunuzdur:

"*Sancağı Zeyd aldı... Savaştı ve şehid oldu...*

Sonra sancağı Ca'fer aldı... Savaştı ve o da şehid oldu.

Sonra sancağı Abdullah b. Revâha aldı... Savaştı ve o da şehid oldu..."

Allah Resûlü'nün sözlerinin devamını buraya saklamıştık... İşte hadisin devamı:

"*Sonra sancağı, Allah'ın kılıçlarından bir kılıç aldı... Ve Allah onun eliyle fethi müyesser kıldı...*"

Kimdi bu kahraman?

Bu kahraman, Hâlid b. Velîd'den başkası değildi elbette…

Mûte savaşına bir asker olarak katılan Hâlid, İslâm ordusunu zafere ulaştıran komutan olmuştu...

Mûte savaşında son komutan da şehid düşünce, sancağı Sâbit b. Akram aldı ve güç belâ Hâlid b. Velîd'in yanına gelerek: "Ey Ebû Süleyman! Sancağı al...!" dedi.

Yeni müslüman olmuş olan Hâlid b. Velîd, içlerinde önceden müslüman olmuş muhacir ve ensârın bulunduğu bir orduya komutanlık etme hakkını kendinde göremiyordu...

Aslında edep, tevazu, irfan gibi güzel meziyetlere sahip güzide bir sahâbî idi...

Sâbit b. Akram'a: "Hayır... Hayır... Ben bu sancağı alamam... Sen buna benden daha layıksın... Sen hem Bedir'e katıldın, hem de benden daha yaşlısın." dedi.

Sâbit: "Sancağı sen al. Sen savaşı benden daha iyi biliyorsun. Ben sancağı ancak sana getirmek için aldım." dedi. Sonra müslümanlara dönerek: "Hâlid'in komutanlığına razı mısınız?" diye sordu.

Mü'minler de: "Evet." dediler.

Neticede sancak Hâlid b. Velîd'in eline geçti. O da gerek Resûlullah'ın hayatında, gerekse onun vefatından sonra zaferden zafere koşmuş ve İslâm'ı yüceltmek için var gücüyle çalışmıştı...

* * *

Hâlid İslâm ordusunun başına geçmişti...

O an müslümanlar zor durumdaydılar... Rumlar ise, çokluklarının verdiği avantajla savaşa devam ediyorlardı...

Savaşın kaderini değiştirerek, mağlubu galip kılacak bir güce ihtiyaç vardı... Müslümanların zayiatı çoktu... Yaralı sayısı fazlaydı... Sağ kalanlar ise, bitkin vaziyetteydiler... Bu durum karşısında ne yapılabilirdi ki?!

Ama cesur kalbin başaramayacağı şey yoktur. Hâlid'den daha cesur, daha zeki kim olabilirdi..?

Bütün olumsuz şartlara rağmen, Hâlid b. Velîd kendisini toparladı... Savaş alanını âdeta bir şahin gibi gözetledi. Zihninde ani bir plan canlandırarak uygulamaya koydu... Savaş devam ederken askerleri guruplara ayırdı... Her guruba bir görev verdi... Sonra düşmanın ortasına daldı ve saflar arasından büyük bir gedik açtı... Bu gedikten tüm müslüman askerler sağ salim çıktılar ve kurtuldular...

Hâlid b. Velîd, bu savaştaki başarılarından dolayı Allah Resûlü tarafından "Seyfullah" (Allah'ın Kılıcı) lakabını aldı...

* * *

Kureyş'in Allah Resûlü'yle olan ahdini bozması üzerine müslümanlar Hz. Peygamber'in komutasında Mekke'nin fethi için yola çıktılar...

Allah Resûlü, ordunun sağ kanadına komutan olarak Hâlid b. Velîd'i atadı...

Uzun zaman puta tapanların ve şirkin komutanlığını yapan Hâlid, şimdi İslâm ümmetinin bir ferdi ve bir İslâm komutanı olarak sakin ve emin adımlarla Mekke'ye giriyordu...

Hâlid'in gözünde bir an mazi canlanıverdi... Müslüman olmadan önceki günleri… Âciz putlara kurbanlar kestiği, heva ve heves peşinde koştuğu günleri... Mekke'ye girerken bunları düşündü...

Nasıl olmuştu da bunlardan kurtulabilmişti...?

Hangi mucizeyle müslüman olmuştu...?

Bütün bu olanlar nasıl açıklanabilirdi...?

Bunun bir tek izahı vardı...O da mü'minler Mekke'ye girerken tekrarladıkları şu âyet-i kerîmeydi:

"(Bu) Allah'ın vaat ettiğidir. Allah vaadinden caymaz…" (Rum, 6)

Hâlid başını yukarı kaldırdı... Ufku dolduran İslâm'ın sancaklarına gıptayla baktı ve kendi kendine:

"Evet, muhakkak ki, bu Allah'ın vaadidir ve Allah vaadinden dönmez…"

Sonra kendisini hidâyete erdirdiği için Allah'a hamd etti...

İslâm'ı Mekke'ye, müşriklere taşıyanlardan birisi olduğu için Rabbine şükretti...

* * *

Hâlid b. Velîd, İslâm'a hizmet için Allah Resûlü'nün yanında daima hazır bulunmuş, hayatını bu yola vakfetmişti...

Bu hizmeti, Allah Resûlü'nün vefatından sonra onun ilk halifesi Ebû Bekir'in yanında da devam etmişti...

İslâm'a karşı riddet hareketlerini bastırmada ilk akla gelen ilk isim Ebû Süleyman, Seyfullah, Hâlid b. Velîd olmuştur...

Ebû Bekir, mürtedlere karşı ilk savaşı bizzat kendisinin yönettiği bir orduyla gerçekleştirmişti... Hâlid'i ise daha çetin savaşlar için saklıyordu…

* * *

Riddet (İslâm'dan dönme) hareketleri başladığında, Ebû Bekir kendi komutasındaki bir orduyla bunlara karşı koymak istedi...

Ashabın ileri gelenleri, bunun tehlikeli olacağını söyleyerek, yerine bir başkasını komutan olarak atamasını istediler. Fakat Ebû Bekir isteğinde ısrar etti... O, bizzat kendisinin bu işe girişerek, olayın ehemmiyetini göstermek ve müslümanları, riddet hareketine karşı harekete geçirmek istiyordu... Böylece, hem riddet edenlere göz dağı verecek, hem de müslümanların moralini yükseltecekti ki, bir daha kimse böyle bir harekete girişmeye cesaret edemesin...

Riddet hareketleri, ilk bakışta ârızî, küçük isyanlar gibi gözükse de İslâm'a vereceği zarar göz önüne alındığında oldukça tehlikeli hareketlerdi...

İslâm'ın güçlenmesini istemeyen Arap ve gayri Arap unsurlar, bu fitne hareketini körüklüyorlardı...

Fitne önce Esed, Gatafan, Abes,Tay ve Zibyan kabilelerinde ortaya çıktı...

Sonra Benî Âmir, Hevâzin, Süleym ve Benî Temim'e sıçradı... Küçük çapta çarpışmalarla başlayan, mücadele sonradan sayıları on binleri bulan büyük savaşlara dönüştü...

Fitne hareketine Bahreyn ve Amman halklarının da katılmasıyla savaşlar daha da şiddetlendi... Müslümanların etrafı âdeta ateşle çevrilmişti...

Ama Ebû Bekir vardı... Halife Ebû Bekir, hemen orduyu toparladı, başına geçti ve isyan hâlindeki kabileler üzerine yürüyerek, uzunca bir mücadeleden sonra bu isyanları bastırdı...

Bu ilk zaferden sonra ordu Medine'de uzun süre kalmadı, hemen diğer isyanları bastırmak için harekete geçti...

İrtidat hareketleri her geçen gün biraz daha artmaktaydı... Hz. Ebû Bekir, ikinci defa ordunun başına geçerek, bu isyanlara karşı koymak istedi... Fakat ashab buna karşı çıktı... Halifenin Medine'de kalmasını istiyorlardı... Hz. Ali, Hz. Ebû Bekir'in önüne çıkmış, atının yularına tutunmuş ve şöyle dedi:

"Nereye ey Resûlullah'ın Halifesi..? Sana Allah Resûlü'nün Uhud'da tavsiye ettiği şeyi tavsiye ediyorum: "*Kılıcını kınına sok ey Ebû Bekir! Kendini tehlikeye atarak bizi üzme!*"

Neticede müslümanların oy birliğiyle, Ebû Bekir Medine'de kalmaya razı oldu... Orduyu on bir guruba ayırdı... Her gruba bir komutan tayin etti... Her guruba sancağını verdikten sonra Hâlid b. Velîd'in yanına geldi ve: "Ben Allah Resûlü'nün şöyle dediğini işittim, dedi:

"*Hâlid b. Velîd, Allah'ın ne güzel bir kulu ve ne güzel bir kardeştir... O Allah'ın kılıçlarından bir kılıçtır... O Allah'ın kâfirler ve münafıklar üzerine çektiği kılıcıdır...*"

* * *

Hâlid b. Velîd, askerleriyle birlikte savaştan savaşa, zaferden zafere koştu...

Ta ki o büyük savaş... Yemâme savaşı gelip çattı...

Riddet savaşlarının en büyüğü olan Yemâme'de müslümanların karşısında, Benî Hanîfe ve diğer kabilelerden oluşan ve Müseylimetü'l- Kezzâb'ın komuta ettiği güçlü bir ordu vardı...

Daha önce Müseylime'ye karşı bazı kuvvetler gönderilmişse de bunlar başarılı olamamışlardı...

Sonunda Halife Hz. Ebû Bekir, Müseylime'yi durdurmak üzere Hâlid'i gönderdi…

Müseylime, Hâlid'in yola çıktığını haber alır almaz, savaş için gerekli hazırlıklara başladı...

Ve iki ordu karşılaştı...

Siyer kitaplarına göz gezdirenler bu savaşın, ne derece şiddetli ve korkunç bir çarpışmayla meydana geldiğini görmekte zorluk çekmezler...

Bir yanda koca bir orduyla Müseylime... Diğer yanda Allah'ın Kılıcı Hâlid b. Velîd'in komutasındaki İslâm askerleri…

Hâlid, bayrak ve sancakları ordu komutanlarına teslim etti... Ve iki ordu birbirine girdi... Korkunç mu korkunç bir savaş başladı... Müslümanlardan bir kısmı, inatçı bir kasırganın devirdiği çiçekler gibi şehid düştüler...

Hâlid b. Velîd şöyle bir etrafına baktı... Biraz düşündü... Ve aniden düşmanın zayıf noktasını kavrayıverdi..

Müseylime'nin ordusu karşısında, İslâm ordusunun savaş isteklerinin zayıfladığını gördü ve onların iradelerini sağlamlaştıracak bir çare aramaya koyuldu... Askerlerinin arasına dalarak şöyle seslendi:

"Ayrılın... Her kabilenin gayretini görelim..."

Bunun üzerine muhacirler kendi sancakları altında, ensâr da kendi sancakları altında toplandı...

"Her kabile kendi sancağı altında..."

Böylece hezimetin hangi taraftan geldiği daha kolay görülebilecekti... Neticede hamaset duyguları kabardı... Orduya yeniden azim ve cesaret geldi...

Hâlid ise, bir o tarafa, bir bu tarafa koşuyor, tekbir ve tehlil getirerek orduyu canlı tutmaya çalışıyordu...

Birkaç dakika sonra savaş, müslümanların lehine dönmüştü... Müseylime'nin ordusu dağılmış ve askerleri birer, ikişer dökülmeye başlamış; binlercesi ölmüştü...

Hâlid kendi nefsindeki hamaset duygularını âdeta bir elektrik akımı gibi askerlerine yaymış ve bu sayede savaşı kazanmıştı... Bu da onun dehâsını gösteren bir başka olaydır...

Riddet harplerinin en tehlikelisi ve en şiddetlisi de böylece sona ermiş oldu... Müseylime öldürüldü... Askerlerinden bir çoğu da onunla birlikte öldürüldü.

* * *

Medine'de Halife, İslâm'a böyle bir zafer ve böyle bir kahraman bahşettiği için Allah'a hamd etti ve şükür namazı kıldı.

Hz. Ebû Bekir zekası ve ileri görüşlülüğü ile, İslâm dünyası sınırları içerisinde fitne ve fesadın ortadan kalktığını, artık İslâm için iki büyük fitnenin kaldığını anlamıştı... Bunlar da: Irak'ta Farslılar ve Şam diyarında Rumlar idi...

Bu her iki imparatorluk da yeni dinin sancağını taşıyan müslümanlara karşı cephe almışlardı... Müslümanlarla savaşmak için vakit kolluyorlardı…

Bunun üzerine Hz. Ebû Bekir, Hâlid'e bir mektup yazarak Irak üzerine yürümesini emretti..

Hâlid de orduyla birlikte Irak'a hareket etti... Savaşa başlamadan önce, Kisra'nın valilerine yazdığı bir mektupla durumu haber verdi:

"Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla…

Hâlid b. Velîd'den İran'ın ileri gelenlerine... Selâm Hakk'a tâbi olanların üzerine olsun..

Ayaklarınızı kaydırıp, mülkünüzü gideren ve tuzaklarınızı zayıflatan Allah'a hamd olsun...

Namazımızı kılan, kıblemize yönelen ve kestiğimizi yiyen kişi müslümandır, bizim yararlandığımız haklardan o da yararlanır...

Mektubumu aldığınızda teslim olup, zimmetime giriniz... Aksi takdirde Allah'a yemin olsun ki, üzerinize öyle bir ordu gönderirim ki, sizin hayatı sevdiğiniz kadar onlar ölümü sevmektedirler..."

Karşı taraftan bir cevap gelmemesi üzerine Hâlid, fazla vakit kaybetmeden bâtılı yerle bir etmek için harekete geçti...

Fazla bir mukavemetle karşılaşmadan zayıfları ve köleleri de İslâm sancağı altına alarak, zaferle yoluna devam etti... Emrindeki askerlere: "Halka dokunmayın; bırakın kendi işleriyle meşgul olsunlar... Ancak karşı çıkıp savaşan olursa, öldürün..!" dedi...

Muzaffer ordusuyla Şam sınırına kadar geldi... Oralar müezzinlerin ezan ve fatihlerin tekbir sesleriyle çınladı...

Şam'daki Rumlar bu tekbir seslerini duydular mı dersiniz..?

Evet, duydular... Korkmaya başladılar. Bir anda kendi içlerinde psikolojik bir savaş başladı...

* * *

Irak'ta İranlılara karşı kazanılan zafer, bir anlamda Şam'da Rumlara karşı kazanılacak zaferin müjdecisi gibiydi...

Hz. Ebû Bekir orduyu toparladı, komutan olarak da sırasıyla Ebû Ubeyde b. Cerrâh'ı, Amr b. Âs'ı, Yezid b. Ebû Süfyân'ı ve Muaviye b. Ebû Süfyân'ı atadı...

Rum imparatoru, İslâm ordusunun kendi üzerine yürümekte olduğu haberini alınca, komutanlarını ve vezirlerini toplayarak, savaşa çıkmayıp, barış yapmayı teklif etti...

Fakat komutanları ve vezirleri savaşmakta ısrar ettiler ve: "Vallahi biz Ebû Bekir'in topraklarımızı işgal etmesine müsaade etmeyiz!" dediler.

Ve yaklaşık iki yüz bin kişilik bir orduyla savaşa hazırlandılar...

Rumların bu hareketi Halifeye haber verildiği vakit Hz. Ebû Bekir şöyle dedi: “Vallahi onların bu kuruntularını Hâlid’le bertaraf ederim…”

Halife, bu tür şirk ve isyan hastalıklarının devası olan Hâlid’e haber göndererek, Şam üzerine gitmekte olan ordunun başına geçmesini istedi... Bu emir üzerine Hâlid, Irak’ta Müsenna b. Hârise’yi bırakarak, askerleriyle Şam’a doğru yola çıktı... Ve orada gerek savaş alanını tesbitiyle, gerekse askeri tanzimiyle bir kez daha o büyük dehâsını ortaya koydu... Akabinde Allah’a hamd ederek, şöyle dedi:

“Muhakkak bugün Allah’ın günlerinden büyük bir gündür... Bugün övünmeye veya azgınlığa yer yoktur… İhlasla savaşın... Amelinizle yalnızca Allah’ın rızasını isteyiniz... Gelin komutanlığı sırayla yapalım; bugün birimiz, yarın diğerimiz, öbür gün bir başkası orduya komuta etsin... Böylece hepiniz emirlik yapmış olursunuz...”

“Muhakkak bugün Allah’ın günlerinden büyük bir gündür...”

Ne güzel ve ne kahramanca bir başlangıç..!

“Bugün övünmeye veya azgınlığa yer yoktur...”

Ne kadar hassas, ne kadar ince bir anlayış..!

Dehâ, dağıtmakla azalmaz... Büyük komutan bunu iyi biliyordu... Halife, kendisini komutanlar da dahil tüm ordunun başına başkomutan olarak atadığı hâlde o sırf orduda bir karışıklık olmasın, diğer komutanlar alınmasın diye kendisini öne çıkarmamış, mütevazı bir davranışla komutanlığın sırayla olmasını önermişti...

Bugün bir komutan... Yarın ikinci bir komutan... Diğer gün bir başka komutan... Ve bu böyle devam edecek...

Rum ordusu teçhizat ve sayı itibariyle korkunç bir görüntü arz ediyordu...

Rumlar, müslümanların gittikçe güçlendiklerinin farkındaydılar... Bu sebeple, onlara ciddî bir darbe vurarak, bir daha toparlanmalarına engel olmak istiyorlardı... Hazırlıklarını da buna göre yapmışlardı... Rumların bu durumu müslümanları biraz ürkütmüştü... Fakat onlar imanları sayesinde, bu tür karanlık güçlere karşı koyabilecek güçteydiler... Yüreklerinde iman ateşi parladığı sürece hayatta hiçbir şey onları yıldıramazdı...

Nitekim Hz. Ebû Bekir:

“Hâlid onlara yeter... Onları Hâlid’le bertaraf edeceğim!.. demişti. Zira o askerini, ordusunu ve komutanını iyi tanıyordu...

Öyleyse Rumlar nasıl gelirlerse gelsinlerdi... Müslümanlar için onların sayısal çokluluğunun ve kuvvetinin hiçbir anlamı yoktu...

Hâlid orduyu guruplara ayırdı, her guruba ne yapmaları gerektiğini söyledi ve savaş için ayrıntılı bir plan hazırladı...

Şaşılacak bir durumdu ki, savaş aynen Hâlid’in planladığı gibi cereyan etti... Adım adım, safha safha... Hatta öyle ki, kimin savaşta kaç kılıç darbesi alacağını söylese, belki o bile doğru çıkacaktı..

Hâlid’in onlara hakkında verdiği her haber doğru çıkmıştı... Bu durum onun ne kadar usta bir savaşçı olduğunu göstermektedir...

Savaşa başlamadan önce orduyu ve askerlerini gözden geçirmiş, Rum ordusunun gücü karşısında, askerleri arasında -özellikle de İslâm’a yeni girenlerde- bir korku ve geri çekilme belirtisi olup olmadığını kontrol etmişti... Zira Hâlid için zaferin tek yolu vardı, o da “sebat” idi... Askerler arasında meydana gelebilecek bir iki firar hareketinin orduyu sarsacağını iyi biliyordu... Bu nedenle askerlerin sebatına çok önem veriyor, silahını bırakıp kaçanlara karşı da son derece şiddetli davranıyordu...

Yermük’te orduyu düzene koyduktan sonra ilk defa savaşa katılan mü’min kadınlara ordunun gerisine saf tutmalarını söylemiş ve onlara:

“Kaçmaya çalışan olursa öldürün!” emrini vermişti.

Mü’min kadınlar da o gün vazifelerini hakkıyla yerine getirmişlerdi...

Savaşın başlangıcında Rum komutanlarından biri Hâlid’e öne çıkmasını, kendisine bir şeyler söylemek istediğini bildirdi. Hâlid de iki ordunun arasındaki boşluktan biraz öne çıktı, Rum komutan (Mâhân) Hâlid’e şöyle dedi:

“Biz biliyoruz ki, sizi diyarımızdan çıkarıp buralara kadar getiren şey, açlık ve fakirliktir... Eğer isterseniz her birinize onar dinar para, giyecek ve yiyecek verelim, ülkenize dönün... Gelecek yıl yine aynı miktarda para, giyecek ve yiyeceği size gönderirim...”

Bu yakışıksız sözler karşısında Hâlid ona uygun bir cevap vermek istedi ve şöyle dedi:

“Şunu bilin ki, bizi ülkemizden çıkarıp buralara kadar getiren şey, açlık değildir. Bilakis biz kan içen bir kavimiz; duyduk ki, Rumların kanından daha lezzetli kan yokmuş. Biz de bu sebeple buraya geldik...”

Sonra ordusunun başına döndü ve sancağı dalgalandırarak, savaşı ilan etti:

“Allahu Ekber..!!”

“Allah en büyüktür..!!”

“Es cennet rüzgârı..!!”

Eşi, benzeri görülmemiş bir savaş başladı...

Rumlar dev gruplar hâlinde taarruza geçtiler...

Müslümanlar zannettiklerinden daha farklı görünüyorlardı. Mü'minler o gün sebat ve kararlılıklarıyla örnek bir mücadele verdiler...

Savaşın devam ettiği bir sırada mü'minlerden biri, Ebû Ubeyde b. Cerrâh'a yaklaştı ve şöyle dedi:

"Ben şehid olmaya azmettim; Resûlullah'a iletilecek bir dileğin varsa söyle..."

Ebû Ubeyde de şöyle dedi:

"Evet, var… Resûlullah'a şöyle de: "Ey Allah'ın Resûlü! Bizler Rabbimizin bize vaad ettiği şeyin, hak ve gerçek olduğunu gördük."

Bunun üzerine adam âdeta bir ok gibi savaşın ortasına fırladı... Az sonra da binlerce kılıç ve mızrak darbesi altında şehid düştü...

İşte, İkrime b. Ebû Cehil…

Evet... Ebû Cehil'in oğlu İkrime...

Rumların hücumlarının arttığı ve savaşın kızıştığı bir sırada şöyle diyordu:

"Allah beni hidâyete erdirmeden önce sık sık Resûlullah'a karşı savaştım... Bugün Allah düşmanlarından mı korkup kaçacağım?"

Sonra da şöyle bağırıyordu: "Kim ölüm üzerine biat eder..?!"

Ancak müslümanlar ölüm üzerine biat edebilirlerdi... Ancak mü'minler güle oynaya ölüme gidebilirlerdi... Bu savaşta da mü'minler zaferi değil de sanki şehâdeti arıyorlardı... Allah da onların bu arzusunu kabul ediyor, onlara şehitlik rütbesini bahşediyordu...

Yaralanıp yere düşenler açlık ve susuzluktan kıvrananlara gelince...

Onlardan birine bir yudum su verildiğinde kendisi içmiyor, yanındaki kardeşine verilmesini istiyordu... Ona götürüldüğünde o da diğer kardeşine verilmesini talep ediyor, böylece su arada dönüp dolaşıyor; mü'minlerden her biri kardeşini kendi nefsine tercih ediyordu...

İşte böyle... Belki birçoğu susuzluktan ölüyordu... Ama diğer kardeşini yaşatma pahasına... Bu ne şerefli, ne yüce bir ölümdür ya Rab!...

Evet, "Yermük", eşi benzeri görülmemiş fedâkarlıkların sergilendiği büyük bir savaştı...

Bu büyük savaşın ibret tablolarından biri de Hâlid b. Velîd'in, emrindeki yüz kişi ile yaklaşık kırk bin kişilik Rum ordusuna karşı koyduğu andı... Hâlid o vakit, beraberindeki yüz kişiye şöyle demişti:

"Allah'a yemin olsun ki, Rumlarda sabır ve cesaret kalmamıştır... Ümit ediyorum ki, Allah bizi onlara karşı muzaffer kılacaktır..."

Yüz kişi..! Kırk bin kişinin arasına dalıyor..! Ve galip geliyorlar... Bunda şaşılacak ne var..!

Onların kalpleri Allah'a imanla dolu değil midir? Ve Allah Resûlü'ne iman etmemişler midir? Kaza ve kadere inanmıyorlar mı?

Halifeleri Ebû Bekir Sıddîk değil midir?

Hani şu İslâm sancağını yeryüzünde dalgalandıran, halife olduğu hâlde yetimler için süt sağan Ebû Bekir Sıddîk...

Ve komutanları Hâlid b. Velîd değil midir?

Allah'ın kılıcı, zayıfların koruyucusu, zalimlerin korkulu rüyası Hâlid b. Velîd...

Evet, bütün bunlar yeterli değil midir? Sayıları az da olsa mü'minlerin galip gelmesine... ve muzaffer olmalarına...

Öyle ise, essin zafer rüzgarları... Önüne geleni silip süpüren, aziz, muzaffer ve kahredici rüzgâr...

* * *

Savaşın bir anında Rum komutanlarından biri, Hâlid'in öne çıkmasını istedi, Hâlid öne çıktı... Karşı karşıya geldiklerinde Rum komutan, Hâlid'e seslendi:

"Ey Hâlid! Sana bir şey soracağım, bana doğruyu söyle. Allah Nebînize gökten bir kılıç indirdi, Nebîniz de o kılıcı sana verdi, sen de o kılıçla önüne geleni mağlup ediyorsun, böyle bir şey var mı?"

Hâlid: "Hayır, böyle bir şey yok...!" dedi.

Adam: "Öyleyse niçin sana Allah'ın Kılıcı diyorlar?" dedi.

Bunun üzerine Hâlid şu cevabı verdi:

"Allah içimizde Peygamberini gönderdi; bir kısmımız onu tasdik etti, bir kısmımız da yalanladı...

Ben de Allah beni hidâyete erdirinceye kadar yalanlayanlardandım. Sonra Allah beni hidâyete erdirdi ve ben de ona biat ettim...

Allah Resûlü beni çağırdı ve bana: “Sen Allah’ın kılıçlarından bir kılıçsın.” buyurdu. İşte “Allah’ın Kılıcı” diye adlandırılmam bu şekilde oldu.”

Rum komutan: “Neye davet ediyorsunuz?” diye sordu. Hâlid: “Allah’ı birlemeye ve İslâm’a…” dedi.

Rum komutan: “Bugün müslüman olan bir kişi, aynen sizin aldığınız ecir ve sevabı alabilir mi’?” diye sordu.

Hâlid: “Evet, hem de fazlasıyla…” dedi.

Rum komutan: “Nasıl olur, siz daha önce müslüman oldunuz..?” diyerek şaşkınlığını belirtti.

Hâlid: “Biz Resûlullah’la birlikte yaşadık, onun mucizelerini gördük. Dolayısıyla bizim gördüklerimizi gören, duyduklarımızı duyan birinin iman etmesi kolaydır... Ama bizden sonra iman edecek sizler, onu görmediniz, sözlerini işitmediniz. Sizin bu şekilde iman etmeniz gayba imandır. Eğer kalben bu imana erişirseniz, bu daha değerli ve daha faziletlidir…” dedi.

Rum komutan bu sözler üzerine bir nara attı... Atını sürerek Hâlid’in yanına geldi ve:

“Ey Hâlid bana İslâm’ı öğret...!” dedi.

Müslüman oldu... İki rekat namaz kıldı... Müslümanların safına geçerek savaştı ve az sonra da şehid düştü...

* * *

Savaşın son derece kızıştığı ve müslümanların zafere adım adım yaklaştıkları bir sırada Medine’den yola çıkan bir posta, Hâlid b. Velîd’e yeni Halife Ömer b. Hattâb’ın mektubunu getirdi... Mektupta Ebû Bekir’in vefât ettiği haber veriliyor, ayrıca Hâlid’in komutanlıktan alındığı ve ordunun başına Ebû Ubeyde b. Cerrâh’ın atandığı bildiriliyordu... Hâlid mektubu okudu, Ebû Bekir’e Allah’tan rahmet, Ömer’e de başarı diledikten sonra, elçiden bu haberi gizli tutmasını ve savaş sona erinceye kadar da kimseye söylememesini istedi... Zira müslümanların zafere ulaşmak üzere oldukları böyle kritik bir anda bu haber İslâm ordusunda bozguna neden olabilirdi...

Nihayet zafer saati gelip çattı... Rumlar bozguna uğradılar... Müslümanlar bir kez daha -Allah’ın yardımıyla- galip ve muzaffer oldular...

Hâlid, Ebû Ubeyde’ye doğru ilerleyerek, komutanını selâmlayan bir asker gibi onu selâmladı... Ebû Ubeyde önce bunu şaka zannetti. Fakat az sonra gerçeği öğrendi ve Hâlid’in alnından öperek, hayranlıkla onu kutladı...

Bu olayla ilgili olarak, tarihçilerin bir rivâyeti daha vardır. Buna göre, Halife Hz. Ömer mektubu, Ebû Ubeyde’ye gönderdi, Ebû Ubeyde de bu haberi savaş sonuna kadar sakladı... Olay nasıl olursa olsun, her iki durumda da Hâlid’in ve Ubeyde’nin sergilediği davranış takdire şâyandır...

Hâlid’in hayatında onun ihlas, samimiyet ve doğruluğunu gösteren bundan daha güzel bir olay yoktur...

Komutan veya asker olmak... Onun için ikisi de birdi... Aralarında bir fark görmüyordu... Asıl olan, Allah yolunda hizmet ve bu hizmetin canla başka yerine getirilmesiydi...

Gerek Hâlid’deki, gerekse diğer müslümanlardaki bu hizmet anlayışında, ümmetin başı ve yöneticisi olan halifelerin rolü büyüktü...

Ebû Bekir ve Ömer...

İki eşsiz insan... Onlar hakkında dil ne söyleyebilirdi ki..?!

Ömer ve Hâlid... Zaman zaman aralarında soğukluk olmasına karşın, Ömer’in Hâlid konusunda aldığı kararların haklılığında şüphe yoktur. Zira adaleti, verâsı ve nezahetiyle şöhret olmuş bir insan olarak Ömer’in, haksız kararlar alabileceği düşünülemez.

Ömer, Hâlid hakkında kötü niyetli olmamıştır... Onun tek arzusu, Hâlid’in öfkesini ve kılıcını dizginlemekti...

Hz. Ömer bu durumu, Mâlik b. Müveyr’in öldürülmesini müteâkip Halife Hz. Ebû Bekir’e açmış ve: “Hâlid’in kılıcında, sürat, hafiflik ve kızgınlık var.” demişti.

Hz. Ebû Bekir de: “Allah’ın kâfirlere çektiği bir kılıcı ben kınayamam.” cevabını vermişti.

Dikkat edilirse yukarıda Ömer, Hâlid için “Hâlid’in kendisinde bir hiddet var.” demiyor.... “Hâlid’in kılıcında hiddet var.” diyor... Bu da Ömer’in onun hakkında söz söylerken edep dairesinde kaldığını, hatta Hâlid’i takdir ettiğini gösterir...

Hâlid savaş adamıydı... Beşikten mezara kadar...

Çevresi, yetişmesi, terbiyesi, İslâm’dan önceki ve İslâm’dan sonraki hayatı... Onu korkusuz bir savaşçı yapmıştır...

Müslüman olmadan önce mü’minlere karşı kullandığı kılıcını İslâm’a girdikten sonra biraz da o yılların acısıyla, müşriklere karşı daha şiddetli ve daha acımasız sallıyordu...

Başta zikrettiğimiz olayı, Hâlid’in Hz. Peygamber’den ricasını hatırlıyorsunuz... Hâlid müslüman olduktan hemen sonra:

“Ya Resûlullah! Daha önce İslâm’a karşı işlemiş olduğum günahlardan dolayı benim için mağfıret dile…” demişti.

İslâm daha önceki günahları silip attığı hâlde Hâlid'in içi rahat etmemiş ve Allah Resûlü'nden kendisi için istiğfarda bulunmasını istemişti.

Kılıç, Hâlid gibi yaman bir savaşçının elinde olunca bu kılıcı dizginlemek de kolay olmuyordu... Bu sebeple Hâlid, göreve gönderilirken zaman zaman uyarılıyordu.

Mesela; Hz. Peygamber, kendisini bazı Arap kabilelerinin fethi için görevlendirdiğinde şöyle demişti:

"*Dikkat et, seni davetçi olarak gönderiyorum; savaşçı olarak değil.*"

Fakat Hâlid'in kılıcı, nefsine galip gelmiş ve savaşa girmişti… Bu durum Hz. Peygamber'e iletildiğinde Allah Resûlü kıbleye dönmüş ve:

"*Allah'ım! Hâlid'in yaptığı şeylerden ötürü sana sığınırım, affet!..* " diye dua etmişti.

Sonra Ali'yi göndermiş; kabilelere, mallarının ve kanlarının bedelini ödemişti...

Olayla ilgili olarak şu rivayet de nakledilir:

"Daha sonra Hâlid bu işi, Abdullah b. Huzafe es-Sehmî'nin: "Resûlullah, müslüman olmazlarsa onları öldürün, dedi." sözü üzerine yaptığını beyan etmiş ve özür dilemiştir."

Hâlid üzerine aldığı vazifeyi en iyi şekilde yapmaya çalışırdı... Bir zamanlar hürmet ettiği eski değerlerini de aynı kararlılıkla terk etmeyi bilmiştir...

Allah Resûlü, kendisini "Uzza" putunu yıkmaya gönderdiği vakitte aynı azim ve kararlılıkla gitmişti.

Tek başına âdeta bir orduyla savaşıyor gibiydi... Putun sağına, soluna ve ayaklarına kılıç darbeleri indiriyordu... Bir yandan da şöyle bağırıyordu:

"Ey değersiz, rezil Uzza! Artık seni ululamıyorum..! Zira seni Allah alçaltmış..."

Sonra onu ateşe verip yaktı...

Artık Hâlid'in gözünde, şirki çağrıştıran her şey değersizdi ve Uzza putu gibi yok edilmeliydi... Ona göre, bunun da tek yolu kılıçtı... Bir de:

"Artık seni ululamıyorum..! Zira seni Allah alçaltmış..." sözleri ve inancıydı...

* * *

Hâlid'in kılıcının bu derece hiddetli olmaması gerektiği konusunda Hz. Ömer'le hemfikiriz... Yine Hz. Ömer'in onun hakkında söylediği:

"Analar, Hâlid gibisini doğurmaktan acizdir." sözüne de yürekten katılıyoruz.

Hâlid vefat ettiği vakit Hz. Ömer çok göz yaşı döktü... Sadece onu kaybettiği için değil; bilakis fitne sönünce komutanlığı ona bırakmak istediğinden dolayı...

Fakat Halife Ömer bu arzusuna erişemedi... Zira Hâlid rahmet-i Rahmân'a kavuşmuş, cennetteki mekanına erişmişti... Artık biraz dinlenebilirdi... Ömrü savaş ve mücadelelerle geçmiş, istirahat nedir bilmemişti...

Şimdi o yüce ve şerefli nâşı biraz olsun uyuyabilirdi...

Zira dost ve düşmanları onun hakkında: "Kendisi uyumayan kimseyi de uyutmayan adam" derlerdi...

Eğer mümkün olsaydı, Allah Teâlâ'dan, ömrünü uzatmasını talep eder ve daha uzun yıllar İslâm'ın hakimiyeti ve şirkin sonu için savaşırdı..

Allah yolunda cihad, hayatta en çok sevdiği şeydi... O şöyle diyor- du:

"Allah yolunda cihada çıktığım bir gece, benim için, bir düğün gece- sinden veya bir oğulla müjdelenmemden daha sevimlidir."

Bu sebeple onun en çok korktuğu şey, yatağında ölmekti... Hayatını at sırtında kılıç sallayarak geçiren bir insan için yatağında can vermekten daha acı bir şey olamazdı...

O Allah Resûlü ile aynı safta çarpışmış, riddet (dinden dönme) hareketine katılanları kahretmiş, İranlılara ve Rumlara karşı üzerine düşen sorumlulukları yerine getirmişti...

Böyle bir kahraman için, yatakta can vermek elbette üzücü olurdu...

Bu nedenle son anlarında, göz yaşları eşliğinde şöyle diyordu:

"Birçok olaya şahit oldum… Sayısız mücadelelere girdim... Vücudumda kılıç, mızrak veya ok darbesi almadık yer kalmadı... Sonunda işte gördüğünüz üzere bir deve gibi yatağımda ölüyorum... Kahrolsun korkaklar... !"

Bunlar ancak Hâlid gibi bir kahramanın ağzından çıkabilecek kelimelerdi...

Son nefesini vermeden önce vasiyetini yazdırdı... Mallarını kime bıraktığını biliyor musunuz?

Ömer b. Hattâb'a...

Peki, terekesinin (geriye bıraktığı malların) ne olduğunu biliyor musunuz?

Atı ve silahı...

Evet... evet, sadece atı ve silahı... Zira bu ikisi dışında sahip olduğu başka bir malı yoktu.

Zira o, yaşadığı sürece dünya malı ile ilgilenmemiş, ömrünü Allah yolunda cihadla geçirmişti...

Dünya malına hiç tamah etmemişti, sadece Yermük savaşında kaybettiği "sarık" için üzülmüştü... Bunun için kendini kınayanlara da şöyle dedi: "O, başlığın içerisinde Resûlullah'ın bir miktar saçı vardı; onu uğurlu sayar ve onunla zafer talep ederdim..."

* * *

Hâlid hayata gözlerini yumdu... Cism-i pâki ashabın omuzlarında kabre doğru yollandı... Annesi göz yaşları içerisinde şunları söylüyordu:

"Sen, kavminin en hayırlılarından ve en cesurlarındandın... Sen, aslanlardan daha cesurdun... Ve dağlar arasında akıp gitmekte olan ırmaklardan daha cömerttin..."

Bu sözleri duyan Ömer: "Doğru söyledin... Vallahi o gerçekten böyleydi..." dedi.

Hâlid kabre konuldu... Ashab kabrin etrafında sıralanmıştı... Hiç kimseden çıt çıkmıyordu... Etrafta derin bir sessizlik vardı. Bu sessizliği Medine sokaklarından dört nala gelmekte olan bir atın kişnemesi bozdu...

At, koşarak geldi ve Hâlid'in kabri yanında kişneyerek şaha kalktı... Sanki üzerinde binicisi varmış gibi... Sanki yeni zaferler için sefere çıkacakmış gibi... Sahibini, kahramanını selâmlıyor, onu son yolculuğuna uğurluyordu... Sonra sakinleşti, başını kaldırdı, gözlerinden yaşlar süzülüyordu...

Bu at, Hâlid'le birlikte nice savaşlara katılmış, nice zaferler kazanmıştı...

Fakat Hâlid'den sonra bu zaferlere yenilerini ekleyecek birisi gelecek miydi..?

"Ey muzaffer kahraman..!

Ey karanlık gecelerin şafağı..!

Sen ki ordularınla zaferden zafere koşardın...

"Sabah olduğunda gece için hamd ederler" sözünle askerlerine cesaret verirdin...

Hatta bu senin için bir darbımesel olmuştu...

Şimdi ise yolculuğunu tamamladın...

Ya Ebû Süleyman! Senin sabahın da hamddir...

Ey Hâlid! Seni anmak bir mutluluktur, bir şereftir...

Müsaade et biz de senin için, Mü'minlerin Emiri Ömer'in söylediklerini tekrarlayalım:

"Allah sana rahmet etsin, ey Ebû Süleyman…

Allah katında, sende olan şeyden daha hayırlısı yoktur.

Hamd ederek yaşadı...

Bahtiyar olarak öldü..."

23
KAYS b. SA’D b. UBÂDE
İslâm Olmasa Arapların En Dâhisi

Genç yaşına rağmen ensâr ona bir başkan gibi muamele ederdi.

Ve şöyle derlerdi: “Şayet mallarımızla Kays için bir sakal alabilseydik, mutlaka alırdık...”

Bu sözden anlaşılan onun köse olduğudur. Kavminin örfüne göre; erkeklerin yüzlerini süsledikleri sakal dışında başkanlık sıfatlarından hiçbir eksiği yoktu.

Kavminin, yüzünü örtebilecekleri bir sakal karşılığında, mallarını feda etmeyi ve böylece hakikî büyüklüğüne ve üstün liderlik vasıflarına ilaveten, dış görüntüsünü de mükemmelleştirmek istediği bu genç kimdir?

İşte o, Kays b. Sa’d b. Ubâde’dir...!

Arapların en cömert ve en soylu evindendir ki, Resûl (s.a.v.), o ev hakkında şöyle demiştir:

“*Muhakkak ki cömertlik, bu ev halkının en belirgin ahlâkıdır*.”

O hile, maharet ve zeka kaynayan bir dâhidir ki kendi hakkında şöyle demiştir ve doğrudur:

“İslâm olmasaydı, öyle bir tuzak kurardım ki, bütün Arap toplumu bir araya gelse bile onu anlamaya ve benzerini yapmaya güç yetiremezdi...”

Gerçekten o, keskin bir zekaya, engin bir hile yeteneğine ve parlak bir zihne sahipti.

Sıffin savaşında da Muaviye’ye karşı Ali (r.a.)’ın yanında yer almıştı. Kendi kendine oturur, gün boyu ya da günün belli saatlerinde, zekasının kavrayabildiği hileleri araştırır, Muaviye ve beraberindekilere yapabileceği hileleri tesbite çalışırdı. Sonra “*Kötü niyetli komplolar, sadece düzenleyicilerini tuzağa düşürür…*” (Fatır, 43) âyetini hatırlardı.

Titrer, böyle bir durumu kabullenemez ve tevbe ederdi. Sanki lisanı hâliyle şöyle diyordu:

“Allah’a yemin olsun ki, Muaviye galip geldiği takdirde bizi zekasıyla değil; bilakis verâmız ve takvamız sebebiyle yenmiş olur.”

İşte ensârdan olan bu Hazreçli, daima liderlik yapmış büyük bir eve mensuptur. Güzel huyları göbekten göbeğe büyük kişilerden miras almıştır. O biraz sonra beraber olacağımız Hazrec’in lideri Sa’d b. Ubâde’nin oğludur.

Sa’d müslüman olduğu zaman oğlu Kays’ın elinden tuttu ve: “Bu senin hizmetçindir ey Allah’ın Resûlü!” diyerek, onu Resûlullah’a getirdi...

Peygamber, Kays’ta bütün üstün özellikleri ve yetenek işaretlerini gördü. Ona yaklaştı ve onu kendine yakın tuttu. Kays da Resûlullah’a olan bu yakın konumunu sürekli korudu.

Allah Resûlü’nün yakın dostu Enes şöyle der: “Kays’ın Nebî (s.a.v.)’e yakınlığı, emniyet genel müdürünün devlet başkanına yakınlığı gibiydi.”

İslâm’dan önce insanlar Kays’a zekasına göre muamele eder, onda en küçük bir zihin yanılmasına ihtimal vermezlerdi. Medine ve çevresinde onun dehâsını hesaplayacak kişinin binlerce hesap yapması gerekirdi. Müslüman olunca, İslâm ona, insanlara dehâlarıyla değil; ihlaslarına göre muamele edilmesi gerektiğini öğretti. Bütün benliğiyle İslâm’ı özümsemiş bir er idi. Bu sebeple dehâsını bir kenara bıraktı ve onu öldürücü hileleri çabucak yapabileceği bir

yetenek saymadı. Zor bir durumla karşılaştıkça kontrol altına alınmış dehâsına hasreti artar ve klasikleşmiş sözünü tekrarlardı:

“İslâm olmasaydı, öyle bir tuzak kurardım ki, bütün Arap toplumu bir araya gelse bile onu anlamaya ve benzerini yapmaya güç yetiremezdi...”

* * *

Huyları arasında, zekasına üstün gelecek cömertliğinden başka bir şeyi yoktu. Kays’taki cömertlik geçici bir huy değildi, çünkü o cömertlik ve ikramda tâ eskilere dayanan bir ocağa mensuptu. Bugün Arap cömertlerinin ve zenginlerinin de âdeti olduğu üzere, Kays’ın ailesinin yüksekçe bir yerde duran bir münadisi vardı. Bu münadi, gündüz misafirleri yemeğe davet eder, gece de kimsesiz yolculara yemek verildiğini göstermek için ateş yakardı... İnsanlar o günlerde şöyle derlerdi:

“Kim yağı ve eti severse, Düleym b. Hârise’nin köşküne gitsin.” Düleym b. Hârise Kays’ın ikinci kuşak dedesiydi.

Bu eski ocakta Kays’a cömertlik ve hoşgörü aşılanmıştı.

Bir gün Ebû Bekir ve Ömer, Kays’ın misafirperverliği ve cömertliği hakkında konuşmuşlar ve şöyle demişlerdi:

“Eğer bu genci cömertliği ile baş başa bıraksak, babasının bütün malını kesinlikle bu uğurda tüketirdi.”

Sa’d b. Ubâde, onların oğlu Kays’la ilgili bu sözlerini duydu ve şöyle çıkıştı:

“Ebû Kuhâfe (Ebû Bekir) ve İbn Hattâb’a (Ömer’e) benim hakkımda daha insaflı olmalarını kim söyleyebilir? Beni öne sürerek oğlumu cimri yapmak istiyorlar..!”

Kays bir gün darda kalmış kardeşlerinden birine yüklü miktarda borç verdi.

Ödeme için tayin edilen gün gelince, adam Kays’a borcunu vermek için geldi. Kays, alacağını kesinlikle kabul etmedi ve:

“Biz verdiğimiz şeyi geri almayız.” dedi.

* * *

İnsan fıtratının şaşmaz metodu ve değişmez kaideleri vardır. Bu nedenle cömertliğin bulunduğu yerde kahramanlık da mutlaka bulunur.

Evet... Gerçek cömertlikle gerçek kahramanlık ikiz kardeş gibidirler. Biri diğerinden hiçbir zaman ayrılmaz... Birisinde cömertlik görüp de cesurluk görmediğin zaman bil ki, o gördüğün cömertlik değildir. O ancak, kibrin ve boş iddianın görüntülerinden olan geçici bir davranıştır.

Kays b. Sa’d cömertliğin ipini sağ eliyle tuttu mu, aynı eliyle kahramanlığın ve atılganlığın da ipini tutardı.

Sanki o, şairin şu sözüyle kastettiği kişiydi:

Şan ve şeref için bir bayrak kaldırılınca
Onu sağ eliyle alacak asil bir Arap genci mutlaka çıkar

Kahramanlığı, Resûlullah (s.a.v.)’in katıldığı bütün savaşlarda görülmüştür. Resûlullah (s.a.v.)’in Cenabı Hakk’a kavuşmasından sonra katıldığı savaşlarda da görülmeye devam etmiştir…

Doğruluktan kaynaklanan cesaret, dehânın bedelidir... Açık ve doğru olarak ortaya çıkar, hileye dayanmaz. Sahibi de kendisine yüklenen ve yıpratan güçlük ve sıkıntılara katlanır.

Kays, dehâya dayanan harika kudretini bir tarafa bıraktıktan sonra, bunun yerini bütün yönleriyle apaçık bir kahramanlık yeteneği almıştı. O, bunun sebep olacağı yorgunlukları ve getireceği zararları daha büyük bir sevinçle karşılıyordu.

Gerçek kahramanlık, sadece sahibinin rızasından kaynaklanır.

Bu rıza da şehvet ve hevesten değil; sadece doğruluktan ve Allah için ihlastan oluşur.

* * *

Ali ile Muaviye arasında anlaşmazlık çıkınca Kays'ın önce tarafsız kaldığını görüyoruz. Kalbi mutmain oluncaya kadar doğrunun kimden yana olduğunu araştırdı. Nihayet Hz. Ali'nin haklı olduğunu anlayınca büyük, güçlü ve cesur bir er olarak onun safına koştu.

Sıffin, Cemel ve Nehrevan savaşlarında Kays en cesur kahramanlardan biriydi...

Ensârın sancağını taşıyor ve şöyle haykırıyordu:

Bu Cibril'in bize yardım ederek
Nebî (s.a.v.)'in etrafını çevirdiğimiz sancaktır
Başka hiç kimse olmasa bile yanlarında
Ensârın yardımcı olduğu kimseler zarara uğramaz

* * *

İmam Ali onu Mısır'a vali tayin etmişti…

Muaviye'nin gözü de Mısır üzerindeydi. Gelecekteki tâcı için onu daima bir inci sayardı.

Bundan dolayı Kays'ın oranın yönetimini üstlendiğini görünce delirir gibi oldu. Kendisi Hz. Ali'ye karşı kesin bir zafer kazansa bile, Kays'ın Mısır'la kendisi arasına ilelebet girmesinden korktu.

Böylece bütün tuzaklarını ve her şeyi mübah gören hilelerini kullandı. Ali'nin yanında Kays'a karşı birtakım dolaplar çevirdi. Sonunda Ali, Kays'ı Mısır'dan çekip merkeze aldı.

Bu esnada Kays, tabiî zekasını meşru bir sûrette kullanabilmek için güzel bir fırsat yakalamıştı. Keskin zekasıyla, aleyhine oynanan bu oyunu Muaviye'nin yapmış olduğunu katiyetle anlamıştı. O, bunu, kalbinde Ali'ye karşı düşmanlık uyandırmak ve Ali'nin onun valiliğini küçümsediğini göstermek için yapmıştı. Öyleyse Muaviye'nin dehâsına verilebilecek en hayırlı cevap, Ali'ye olan sevgiyi daha da artırmak ve Ali'nin temsil ettiği "hak" davaya daha fazla sahip çıkmak olacaktı. Bu davranış, aynı zamanda Kays b. Sa'd b. Ubâde için kesin ve doğru bir gönül rızasına da kaynaklık edecekti...

Böylece, bir an bile olsun, Ali'nin onu Mısır'dan azlettiğini düşünmedi. Valilik, başkanlık ve diğer mevkiler neydi ki? Kays'a göre hepsi inancına ve dinine hizmet etmek için birer vasıtaydı. Mısır'ın yönetimini üstlenmesi hakka hizmet için bir vesileydi. Fakat Hz. Ali'nin yanında savaş alanındaki yeri de önem ve şeref açısından ondan hiç aşağı kalmayan bir vesileydi…

* * *

Hz. Ali'nin şehâdetinden sonra Hz. Hasan'a biat etmesiyle, Kays'ın şecaati, sadakatinin zirvesine ulaşmıştır...

Kays, Hasan (r.a.)'ın, hilafetin şer'î varisi olduğuna kesin kanaat getirmişti. Buna dayanarak, durumu daha fazla tehlikeye atmadan hemen biat etti ve onun yanında yer aldı.

Muaviye onları kılıçlarını çekmeye mecbur bırakınca, Kays, Ali için başını ortaya koymuş beş bin kişiye komutanlık ederek saldırıya geçer…

Hz. Hasan, çok kan dökülerek yeterince deşilmiş olan müslümanların yaralarını sarmayı tercih eder, sonsuza dek sürecek ve taraflarını yok edecek bir savaşa son verir. Muaviye ile anlaşır, sonra da ona biat eder.

Bu durumda Kays meseleyle ilgili düşüncelerini tekrar gözden geçirir. Hasan'ın doğru yolda olduğunu anlamakla beraber yine de kendi idaresinde bulunan ordu ile istişare etmesi gerekiyordu. Böylece onları topladı ve bir konuşma yaptı. Konuşmasında:

“İsterseniz, en küçük ferdimiz ölünceye kadar sizinde beraber savaşayım. İsterseniz, sizin için dokunulmazlık alayım.” dedi.

Ordusu ikinci şıkkı tercih etti. O da onlar adına Muaviye’den eman aldı. Cesaret açısından en güçlü ve sonuç itibariyle de en tehlikeli düşmanının başına gelen bu durumu görünce, Muaviye’nin kalbi sevinçle doldu...

İslâm’ın, dehâsını terbiye ettiği bu büyük dâhi Medine-i Münevvere’de hicri elli dokuz yılında öldü.

Evet… Hep şöyle diyen insan ölmüştü:

“Resûlullah (s.a.v.)’in, “*Tuzak kuran ve hile yapan kişiler, cehenneme gideceklerdir*.” dediğini duymasaydım, bu ümmetin en hilekârı mutlaka ben olurdum.”

Hayata dosdoğru, açık, hareketli, cömert ve cesur bir insanın kokusunu bırakarak, barış içinde ölmüştü.

Evet... Üzerinde sorumluluk, vasiyet ve anlaşma gibi İslâm’a ait ne varsa, kelimenin tam anlamıyla yerine getirmiş güvenilir bir insanın kokusunu ardında bırakarak ukbâya yürümüştü.

24

ÜMEYR b. VEHB

Câhiliyenin Şeytanı, İslâm'ın Havarisi

Bedir'de, İslâm'ın işini hemen bitirmek için kılıcı sallamış komutanlardan biriydi.

Keskin görüşlü ve tahmin yeteneği çok mükemmel birisiydi. Bu sebeple Bedir'de Allah'ın Resûlü'yle beraber kendileriyle savaşmak üzere gelen müslümanların sayısını öğrenmek ve arkalarında pusu ya da yardımcı kuvvetleri olup olmadığını öğrenmek üzere kavmi onu seçmişti.

Ümeyr b. Vehb atıyla ayrıldı ve müslümanların karargahları etrafında gizli incelemeler yaptı. Sonra kavmine döndü ve: "Üç yüz kişiler. Biraz fazla ya da eksik olabilirler." dedi. Tahmini doğruydu.

"Arkalarında yardımcı kuvvetler var mı'?" diye sordular. Şöyle cevap verdi.

"Arkalarında hiçbir şey görmedim. Fakat ey Kureyş topluluğu! Ölüme susamış kişiler gördüm. Güçlü olmayan bir topluluğun onların kılıçlarından başka sığınacak yeri yoktur...

Allah'a yemin olsun ki, sizden birisini öldürmediği sürece onlardan birinin öldürülmesi mümkün değildir. Onların sayısı kadar sizden de ölen olunca, ondan sonra hayatın ne tadı kalır ki?

Ona göre kararınızı verin."

Kureyş'in liderlerinden bir grup onun sözlerinden ve gördüğünden etkilendiler. Neredeyse adamlarını toplayıp savaş yapmadan Mekke'ye döneceklerdi.

Kararlarını bozduran, gönüllerde kin ateşini ve ilk kurbanı kendisinin olacağı harp ateşini tutuşturan Ebû Cehil olmasaydı (savaş olmayabilirdi)…

* * *

Mekkeliler onu "Kureyş'in Şeytanı" diye çağırırlardı. Bedir günü Kureyş'in şeytanının başına öyle bir belâ geldi ki, ne kendisi, ne de kavmi hiçbir şey yapamadı. Savaş sonunda Kureyş kuvvetleri yenilmiş ve kovulmuş olarak Mekke'ye döndü. Ümeyr b. Vehb ise, kendinden bir parçayı geride, Medine'de bırakarak... Çünkü oğlu Müslümanlara esir düşmüştü...

Bir gün, amcasının oğlu Safvan b. Ümeyye ile aynı mecliste bulundular. Safvan gün geçtikçe müslümanlara da karşı daha fazla kin kusmaktaydı. Çünkü babası Ümeyye b. Halef, Bedir'de yere serilmiş ve kemikleri de kuyuya gömülmüştü.

Kinleri birbirini çektiği için, Safvan ve Ümeyr yan yana oturmuşlardı.

Urve b. Zübeyr'in naklettiği uzun konuşmalarını dinleyelim:

Safvan, Bedir'de öldürülenleri anarak:

"Allah'a yemin olsun ki, onlardan sonra hayatın tadı kalmadı." dedi.

Ümeyr:

"Doğru söyledin. Allah'a yemin olsun ki, ödemeye gücümün yetmediği borcum ve benden sonra geçim sıkıntısına düşmelerinden korktuğum ailem olmasa, bineğime binip Muhammed'e gider, onu öldürürdüm. Üstelik geçerli bir mazeretim de var: Elinizdeki esir oğlum için geldim, derim."

Safvan bunu fırsat bilerek:

“Borcun bana aittir, senin yerine onu ben öderim. Ailen de ailemle beraberdir; yaşadıkları sürece onları gözetirim.” dedi.

Ümeyr: “Öyleyse, bu konuştuklarımız aramızda kalsın.” dedi.

Sonra Ümeyr emretti, kılıcı bileylenip zehirlendi. Mekke’den ayrıldı ve Medine’ye geldi.

Ömer b. Hattâb ve müslümanlardan bir grup Bedir savaşını konuşup, Allah’ın o gün kendilerine lütfettiği ikramları anarlarken, Ömer birden baktı ve Ümeyr b. Vehb’i gördü. Bineğini mescidin kapısının önüne çökertmiş ve kılıcını da kuşanmıştı. Bunun üzerine:

“Bu köpek, Allah’ın düşmanı Ümeyr b. Vehb’dir. Allah’a yemin olsun ki, mutlaka bir kötülük için gelmiştir. O, Bedir’de aramızda bozgunculuk çıkaran ve sayımızı tahminen kavmine bildiren kişidir.” dedi.

Sonra Ömer, Allah Resûlü (s.a.v.)’in huzuruna girdi ve şöyle dedi.

“Ey Allah’ın Nebîsi! Allah’ın düşmanı Ümeyr b. Vehb, kılıcını kuşanmış hâlde burada!”

Resûlullah (s.a.v.): “Onu benim yanıma getir.” buyurdu.

Ömer geldi, boynundaki kılıcının bağından tuttu ve yakasını paçasını düzeltti. Ensârdan yanında bulunanlar da: “Allah Resûlü (s.a.v.)’in yanına getiriniz, etrafına oturunuz ve onu bu mikroptan koruyunuz. Çünkü o güvenilir biri değildir.” dediler.

Ömer, boynundaki kılıcının kabzasından tutarak, onu Nebî (s.a.v.)’in huzuruna getirir. Peygamber (s.a.v.) onun bu durumunu görünce:

“Onu bırak, ey Ömer!.. Yaklaş ey Ümeyr!” dedi.

Ümeyr yaklaştı ve câhiliye döneminin selâmıyla “Hayırlı sabahlar” dedi.

Nebî (s.a.v.):

“Allah bize senin selâmından daha hayırlı bir selâm ikram etti. Ey Ümeyr! Bu “Selâmün aleyküm”dür... Cennet halkının selâmı...

“Allah’a yemin olsun ki, selâmın iyisi, ey Muhammed! Benim bildiğim, eskilerin sözleridir.”

“Gelişinin sebebi nedir, ey Ümeyr?”

“Şu elinizde bulunan esir için gelmiştim.”

“Boynundaki kılıç için ne diyeceksin?”

“Allah bütün kılıçların belâsını versin! Bize bir faydaları mı dokundu.”

“Bana doğruyu söyle ey Ümeyr! Niçin geldin?”

“Sadece söylediğim şey için geldim.”

“Hayır! Sen ve Safvan b. Ümeyye bir kaya üzerine oturdunuz ve Kureyş’ten Bedir’de kuyuya gömülen kişileri konuştunuz. Sen: “Borcum ve ailem olmasa, gider Muhammed’i öldürürüm.” dedin. Bunun üzerine Safvan, beni öldürmen karşılığında senin bütün borcunu ve ailenin geçimini üstlendi. Halbuki Allah, seninle yapacağın iş arasına engel koyacaktır.”

O zaman Ümeyr şehâdet kelimesini haykırdı:

“Şehâdet ederim ki Allah’tan başka tanrı yoktur. Yine şehâdet ederim ki, sen onun peygamberisin... Bu sadece benimle Safvan’ın bulunduğu bir konuşmaydı. Allah’a yemin olsun ki, onu sana ancak Allah haber vermiştir. Beni de İslâm’a kavuşturan Allah’a şükürler olsun...”

Peygamber (s.a.v.) ashabına:

“Kardeşinize dinini iyice öğretiniz. Kur’ân okutunuz ve esirini de serbest bırakınız.” buyurdu.

* * *

Ümeyr b. Vehb böylece müslüman olmuştu.

Peygamber (s.a.v.)'in ve İslâm'ın nuru kendisini kaplayınca bir anda İslâm'ın bir havarisi olmuş ve Kureyş'in şeytanı müslüman olmuştu.

Olaydan sonra Ömer b. Hattâb (r.a.) şöyle der:

"Canımı borçlu olduğum Allah'a yemin ederim ki, bizim yanımıza geldiğinde, bir domuz, bana Ümeyr'den daha sevimli idi… Bugün ise, onu bazı çocuklarımdan bile çok seviyorum."

* * *

Ümeyr, bu dinin hoşgörüsünün genişliğini ve bu peygamber (s.a.v.)'in büyüklüğünü düşünerek oturdu.

İslâm'a tuzaklar kurduğu, Medine'ye hicret etmeden önce Peygamber (s.a.v.) ve ashabıyla mücadele ettiği günlerini hatırladı...

Bedir savaşında başına gelen belâyı ve yaptığı savaşı hatırladı... Ve işte bugün, Peygamber'i öldüreceği kılıcını kuşanarak gelmişti.

Bütün bunları "Allah'tan başka ilâh yoktur, Muhammed Allah'ın Resûlüdür" sözü bir anda yok etmişti...

Ne hoşgörü ve bu dini kalplerinde taşıyan insanlara karşı duyulan ne sonsuz güven..!

Geçmişteki bütün hatalarını, İslâm böylece bir anda silecek miydi..? Müslümanlar, kendilerine geçmişte yaptığı bütün zulümleri ve düşmanlıkları böylece bir anda unutacaklar, kalplerini ona açacaklar ve onu kucaklayacaklar mıydı..?

Gizli bir kötülük ve kötü bir suça âlet olarak getirilmiş kılıcı böyle gözlerinin önünde hâlâ parlarken bütün bunların hepsi unutulacak mıydı..?

Şu anda Ümeyr'in Müslümanlığından başka hiçbir şey hatırlanmayacak mıydı..? Bir anda müslümanlardan ve Hz. Peygamber'in ashabından birisi mi olmuştu..? Onların sahip olduğu haklara o da sahip olacak, yapmakla yükümlü oldukları görevlerle o da yükümlü olacak mıydı..?

İki dakika önce, kendisini öldürmek isteyen Ömer b. Hattâb'a, şimdi çocuklarından ve torunlarından daha sevimli bir kişi mi olacaktı..?

Ümeyr'in müslüman olduğunu ilan ettiği bir anlık doğruluk, İslâm'ın bu kadar takdirini, ikramını, mükâfatını ve yüceliğini kapsıyorsa, öyleyse İslâm gerçekten çok büyük bir dindi…

Ümeyr, bu dinin kendisine yönelttiği vazifeleri öğrendi... Harp ettiği kadar karşılığında hizmet etmesi gerektiğini, aleyhine propaganda yaptığı kadar davet etmesi gerektiğini ve Allah'ın ve Resûlü'nün sevdiği doğruluk, cihad ve itaat gibi fiilleri Allah'a ve Resûlü'ne göstermesi gerektiğini öğrendi... Bütün bunları bilerek, bir gün Allah Resûlü'ne geldi ve şöyle dedi:

"Ya Resûlullah! Ben, Allah'ın nurunu sürdürmeye çalışan ve Allah'ın dinine inanmış kişilere çok eziyet eden bir kimse idim. Şimdi bana izin vermenizi istiyorum; Mekke'ye gideyim ve onları Allah'a ve Resûlü'ne davet edeyim. Belki Allah onlara hidâyet nasip eder. Yoksa senin ashabına müslüman oldukları için eziyet ettiğim gibi onlara da müşrik oldukları için eziyet ederim."

* * *

Ümeyr, Mekke'den ayrıldığından beri, Hz. Peygamber'iöldürmek için Ümeyr'i yola çıkmaya teşvik eden Safvan b. Ümeyye, Mekke sokaklarında böbürlenerek yürüyor, bulunduğu meclisleri sevinç ve neşeye boğuyordu...

Kavmi ve kardeşleri, babasının kemikleri Bedir kuyularında hâlâ sıcakken sevincinin ve neşesinin sırrını sorduklarında gururla ellerini ovuşturuyor ve insanlara: "Birkaç gün sonra haberi gelecek ve Bedir olayını size unutturacak bir olaya sevininiz!" diyordu...

Her sabah Mekke'nin dışına çıkar, kafile ve kervanlara: "Medine'de yeni bir şey var mı?" diye sorardı.

Onlar ise, ona sevmeyeceği ve hoşuna gitmeyecek cevapları veriyorlardı. Hiçbiri Medine'de kayda değer bir olay işitmemiş ya da duymamıştı...

Safvan ümitsizliğe düşmemişti... Bilakis kervanları soruşturmaya devam etti. Nihayet bir gün, bir gurupla karşılaşmış ve yine "Medine'de yeni bir olay olmadı mı?" diye sormuştu.

Yolcu: "Evet, büyük bir olay oldu!!" diye cevap verdi.

Sevinçten ve mutluluktan Safvan'ın yüzü parladı, dünyalar onun olmuştu…

Aceleyle ve heyecanla tekrar adama dönüp sordu: "Ne oldu? Anlat." dedi. "Adam: "Ümeyr b. Vehb müslüman oldu. Şu an orada dinî bilgisini derinleştiriyor ve Kur'ân öğreniyor..!" cevabını verdi.

Safvan'ın dünyası birden kararmıştı. Kavmine müjdelediği, Bedir savaşını unutturacak diye beklediği olay, bugün bu yıldırım haberle gelmiş ve kendisini zıpkın yemiş balığa döndürmüştü.

Medine'den çıkan yolcu, bir gün Mekke'deki evine ulaşmıştı. Ümeyr kılıcını çekmiş, savaşa hazır bir hâlde Mekke'ye dönmüştü. Onu ilk karşılayan Safvan b. Ümeyye olmuştu... Onu görür görmez neredeyse ona saldıracaktı. Fakat Ümeyr'in elindeki savaşa hazır kılıç, onu temkinli davranmaya sevk etti ve Ümeyr'e birkaç küfür savunmakla yetindi. Sonra da yoluna devam edip gitti...

Ümeyr b. Vehb, kısa bir süre önce müşrik olarak ayrıldığı Mekke'ye müslüman olarak dönmüştü.

Oraya, müslüman olduğu gün Ömer b. Hattâb'ın gösterdiği heybetin benzeri bir heybetle girdi. Müslümanlığını şöyle diyerek ilan etti:

"Allah'a yemin ederim ki, inkâr ile oturduğum her yere müslüman olarak da oturacağım. Küfrün müdafaasını yaptığım her yerde İslâm'ı tebliğ edeceğim."

Ümeyr, sanki bu sözleri kendine şiar, bu hareket tarzını da esas edinmişti. Şimdiye kadar karşısında savaştığı dine hayatını adamaya kesin azmetmişti. Bulunduğu mevki, dilediği kimseye zarar vermesine imkan tanıyordu.

Böylece kaçırdığı fırsatları telafi etmeye başladı; Zamanla yarışıyordu. İslâm'ı gece gündüz, açıktan açığa tebliğ etti.

Kalbindeki iman ona, güven, hidâyet ve nur yağdırıyordu.

Dilinde hak sözlerle insanları adalete, ihsana, iyiliğe ve hayra davet ediyordu.

Sağ elinde de, inananları Allah'ın yolundan alıkoyan ve o yolun açıklarını arayan yol kesicileri korkuttuğu kılıcı vardı.

Birkaç hafta sonra, Ümeyr b. Vehb vasıtasıyla hidâyete erip İslâm'a girenlerin sayısı akla gelebilecek bütün tahminlerin üstündeydi.

Ümeyr onlarla uzun ve göz alıcı bir kafileyle Medine'ye doğru yola çıktı.

Yolculukları esnasında geçtikleri çöl, bu adama karşı dehşet ve hayretini gizleyemiyordu. Az önce, Medine'de Peygamberi öldürmek üzere kılıcını taşıyarak geçmişti. Sonra Medine'den dönerken, geldiğinden farklı bir yüzle buradan geçmiş, Mekke'ye gitmişti. Sevinçli devesinin üstünde Kur'ân okuyordu. Şimdi yine aynı kişi, üçüncü defa buradan geçiyordu ve bu kez mü'minlerden oluşan uzun bir kafilenin başındaydı. Vadi "lâ ilâhe illallah" ve "Allahu ekber" sesleriyle çınlıyordu...

* * *

Evet, o gerçekten çok büyük bir haberdi...

Allah'ın hidâyetinin, Kureyş'in şeytanını İslâm'ın havarilerinden cesur bir havariye çevirdiği haberi...

Bütün gazalarda ve savaşlarda sürekli Resûlullah'ın yanında yer alan Kureyş'in şeytanının

haberi… Allah’ın dinine olan bağlılığı, Nebî (s.a.v.)’in dünyadan göçmesinden sonra da artarak devam eden Kureyş’in şeytanının haberi gerçekten çok büyük bir haberdi...

Mekke fethedildiği gün, Ümeyr, arkadaşı ve yakını Safvan b. Ümeyye’yi unutmadı. Artık Hz. Peygamber’in doğruluğunda ve Peygamberliğinde hiçbir şüphe kalmadığından Safvan’a gitti, İslâm’ı tekrar anlattı ve onu İslâm’a davet etti...

Ancak Safvan’ı, Cidde istikametine doğru yolculuğa hazırlanmış buldu. Oradan gemiye binip Yemen’e kaçacaktı...

Safvan’ın bu durumunu görünce Ümeyr’in yüreği parçalandı. Bütün imkânları kullanarak onu şeytanın elinden kurtarmaya azmetti.

Hemen hızla Resûlullah’a (s.a.v.) geldi ve şöyle dedi:

“Ey Allah’ın Nebîsi! Safvan b. Ümeyye kavminin efendisidir. Senden kaçıp, canını kurtarmak için denize açılmak üzeredir. Allah’ın salâtı senin üzerine olsun! Ona eman (dokunulmazlık) veriver.”

Peygamber (s.a.v.) de: “Ona eman verdim.” dedi.

“Ey Allah’ın Resûlü! Bana senin emanını anlayabileceği bir belge ver.” deyince:

Peygamber (s.a.v.), ona, Mekke’ye girerken başında olan sarığı verdi.

Gelişmelerin devamını Urve b. Zübeyr’e bırakalım, o anlatsın:

“Ümeyr sarıkla beraber çıktı. Safvan gemiye binmek üzereyken ona yetişti ve: “Ey Safvan! Anam babam sana feda olsun. Allah’tan kork, Allah’tan! Canını niye tehlikeye atıyorsun? İşte Resûlullah (s.a.v.)’in eman belgesi, onu sana getirdim!”

Safvan: “Yazıklar olsun sana! Benden uzak ol, benimle de konuşma...”

“Ey Safvan..! Anam babam sana feda olsun. Muhakkak ki Resûlullah (s.a.v.) insanların en faziletlisi, en çok iyilik yapanı, en yumuşak davrananı ve en hayırlısıdır... Onun izzeti senin izzetin, onun şerefi senin şerefindir...”

“Canımdan korkuyorum.”

“O, bu korkuya gerek kalmayacak kadar şefkatli ve cömerttir…”

Safvan onunla beraber geri döndü. Resûlullah (s.a.v.)’in huzuruna çıkıp: “Bu, senin bana eman verdiğini iddia ediyor.” dedi.

Peygamber (s.a.v.): “Doğru söylüyor.” dedi.

Safvan: “Bana müslüman olup olmama hususunda düşünmem için iki ay süre ver.”

Rasulüllah (s.a.v.): “Dört ay süreyle serbestsin.”

Safvan daha sonra o süre dolmadan müslüman oldu. Onun müslüman olması Ümeyr’e sonsuz bir mutluluk verdi.

* * *

Ümeyr b. Vehb, Allah’a doğru olan hayırlı yürüyüşünü, Allah’ın kendisiyle insanları sapıklıktan kurtardığı ve karanlıklardan aydınlığa çıkardığı en büyük Peygamber’in izine uyarak tamamladı.

25
EBÜ'd-DERDÂ
Müthiş Bilge

İslâm orduları, dünyanın her tarafında İslâm dışı sistemleri düşürerek zaferle ilerlerken, Medine'de ilginç bir filozof, parlak ve değerli sözleriyle her tarafından hikmet fışkıran bir bilge yaşıyordu.

Hiç durmaz, etrafındakilere şöyle derdi:

"Rabbiniz katında amellerinizin en hayırlısını, en temiz olanını, derecenizi en azla artıranı, düşmanınızla cihad edip, sizin onları, onların da sizi öldürmesinden daha iyi olanını ve altınla gümüşten daha kıymetli olanını size bildireyim mi?"

Dinleyenler başlarını uzatarak, sorunun cevabını almakta acele ederler:

"O nedir, Ey Ebü'd-Derdâ?" derlerdi.

Ebü'd-Derdâ, yüzü imanın ve hikmetin ışığı altında parlayarak sözüne devam eder ve:

"Allah'ı zikretmektir." der ardından,

"*Allah'ı anmak elbette (ibadetlerin) en büyüğüdür*." (Ankebut, 45) âyetini okurdu.

* * *

Bu garip bilge, uzletin felsefesini yapmıyordu. Bu sözleriyle toplumdan soyutlanmayı da anlatmıyordu. Yani "dinin hükümlerini terk edin" de demiyordu. Kaldı ki, bu hükümler arasında cihad, en yüksek mevkiyi işgal etmekteydi.

Evet!.. Ebü'd-Derdâ böyle bir insan değildi.

O, müslüman olmasından itibaren Allah'ın yardımı ve zaferi gelinceye kadar Resûlullah (s.a.v.) ile beraber cihad ederek kılıç sallamıştır.

Ancak o, düşünmeye başlayınca ve hikmetle iç içe oldukça, vücudunu hikmetle dolu ve daha canlı hisseden bir yaratılışa sahipti. Bu sebeple hayatını hakikati ve kesin bilgiyi anlatmaya adadı.

O büyük günlerin bilge insanı Ebü'd-Derdâ (r.a.) hakikati görmek ve onunla karşılaşmak için şiddetli arzusu olan bir insandı.

Çünkü o, Allah'a ve Resûlü'ne sağlam bir imanla inanmıştı. Aynı zamanda o, imanının kendisine sunduğu görevlerin ve anlayışın hakikate ulaşmada en uygun ve biricik yol olduğuna da kesinlikle inanmıştı.

Böylece ruhunu teslim ettiği imanına tam bir görevle bağlandı. Hayatına da azim, rüşd ve azamet içinde bu imanın gereklerine uyarak ve ona bağlanarak yön verdi...

Dar geçitleri aşarak nihayet hakikate ulaştı.. Ve öyle yollar aştı ki, neticede en sağlam sıdk (doğruluk) düzeyine (makamına) erişti. Sonunda dört dörtlük sâdık kimseler arasında yüksek yerini aldı.

"*De ki: Benim namazım, ibadetim, hayatım ve ölümüm hep âlemlerin Rabbi Allah içindir.*" (En'am, 162) âyetini okuyarak Rabbine dua ettiği zaman bunların şuurunda idi.

Evet... Ebü'd-Derdâ'nın cihadı, nefsine karşı netice verdi. Neşesiyle beraber o yüksek zirveye, o erişilmez üstünlüğe ve o ruhbanî yok oluşa ulaştı. Zaten hayatını -bütün hayatını- âlemlerin Rabbi olan Allah'a adamıştı.

* * *

Şimdi geliniz, o büyük filozofa biraz daha yaklaşalım.

Alnında parıldayan ışığı (nuru) görüyor musunuz?

Çevresinden gelen güzel kokuyu hissediyor musunuz?

İşte o, hikmetin ışığı ve imanın kokusudur.

Gerçek şu ki, çokça tevbe eden bu insanda iman ve hikmet çok güzel bir karışım oluşturmuştu... Ne mutluluk!

Annesine, onun en çok hangi işi yapmayı sevdiği sorulduğunda:

"Tefekkür ve ibret alma." diye cevap vermiştir.

Evet... Birçok kez tekrarlanan Allah Teâlâ'nın şu emrine tam da uygun bir davranış:

"*Ey akıl sahipleri! İbret alınız*." (Haşr, 2)

O aynı zamanda müslüman kardeşlerini de sürekli düşünmeye teşvik eder ve şöyle derdi:

"Bir saatlik düşünme bir gecelik ibadetten hayırlıdır."

İbadet, düşünme ve hakikati araştırma bütün varlığını ve hayatını kapsamıştı.

Din olarak İslâmı seçtiği ve Hz. Peygamber'e (s.a.v.) biat ettiği gün, Medine'de yüksek tabakadan, meşhur, başarılı bir tüccar idi. Hz. Peygamber ve müslümanlar muhacir olarak Medine'ye gelip müslüman olmadan önce hayatının yarısını ticaretle geçirmişti.

Ancak müslüman olmak için fazla vakit geçirmedi ve nihayet...

Neyse, onu dinleyelim, konuşmayı o tamamlasın:

"Nebî (s.a.v.)'in gelmesiyle müslüman oldum. Tüccardım ibadetle ticareti birleştirmek istedim, fakat bu ikisini bir araya getiremedim...

Bugün, dükkanım Mescid'in kapısının dibinde bile olsa, alıp satmak ve bundan her gün üç yüz dinar kazanmak beni sevindirmiyor.

Yalnız dikkat edin! Ben size, Allah alım-satımı haram kıldı, demiyorum.

Fakat, ben ne ticaretin ne de alış-verişin, kendilerini Allah'ı anmaktan alıkoyamadığı kimselerden olmayı istiyorum!.."

Nasıl konuştuğunu, konuyu gerçek yerine nasıl oturttuğunu, bütün sözleri boyunca hikmet ve sadakatin nasıl parladığını gördünüz mü?

Biz: "Ey Ebü'd-Derdâ, Allah ticareti haram mı kıldı?" diye sormadan önce, o acele ediyor.

Acele ediyor ve aklımızdan bu soruyu gideriyor. Çok başarılı olmasına rağmen ticareti terk etme sebebine ve göstermek istediği "en yüksek hedefe" işaret ediyor.

İnsanoğlu için, onu mümkün olan en yüksek kemâl derecelerine götüren ruhî özellik ve üstünlükleri araştıran bir insan idi.

Kendisini en yüksek iyiliğe yücelten, Hakk'ın büyüklüğüne ve hakikatin kaynağına yaklaştıran, ona "mirac" olacak bir ibadet istiyordu. Şayet onu, sırf yapılması gereken bazı sorumluluklar ve kaçınılması gereken bazı yasaklar olarak algılasaydı, ticaretiyle ve işleriyle onu beraber yürütebilirdi)

Tüccarlardan pek çok salih… Salihlerden de pek çok tüccar vardır…

Resûlullah (s.a.v.)'in ashabı arasında kendilerini ticaretleri ve alışverişleri Allah'ı anmaktan alıkoymayan ticaret erbabı kimseler de var idi. Bilakis İslâm davasına hizmet edebilmek ve müslümanların ihtiyaçlarını karşılayabilmek gayesiyle ticaretlerini ve mallarını artırmak için

çalıştılar....

Fakat ashabtan bu kişilerin çizgisi Ebü'd-Derdâ'nın çizgisine uymuyordu. Ebü'd-Derdâ'nın çizgisinin de onlarınkine uymadığı gibi. Elbette herkesin, yaratılışına daha uygun olan bir gidişatı vardır.

Ebü'd-Derdâ açık bir şekilde seziyordu ki, kendi yaratılışına uygun olan, hayatını adadığı şeydi: Yalnızlığı olabileceği azami ölçüde yaşayarak, hakikat araştırmasında ihtisaslaşmak. Bunu da Rabbi, Peygamberi ve İslâm'ın gösterdiği şekilde imanına uygun olarak yapıyordu...

İsterseniz onu, "mutasavvıf" diye isimlendirebilirsiniz.

Fakat o, kaynağını, mü'minin keskin zekasından, felsefenin gücünden, harplerin tecrübesinden ve sahâbenin fıkhından alan bir kişinin tasavvufudur. Tasavvufu, ruhu inşa için canlı bir hareket ve sırf bu binayı korumak için gerekli bir gölge olarak düşünmemiştir...

Evet... İşte, Resûlullah (s.a.v.)'in arkadaşı ve öğrencisi Ebü'd-Derdâ…

İşte bu büyük zahid ve bilge Ebü'd-Derdâ'dır.

O, iki rahatıyla da dünyayı terk etmiş ve kalbinden de onu söküp atmış bir insandır.

O, cilalayıp tertemiz yapıncaya kadar ruhuyla uğraşmış bir insandır. Nihayet ruhu, hikmetin, doğrunun ve hayrın yansıdığı saf bir ayna olmuştur. Ebü'd-Derdâ'yı da büyük bir muallim ve dengeli bir bilge yapan budur.

Onun hikmetine yönelip, eteğine tutunarak, ondan istifade eden kimseler ne mutlu kimselerdir..!

Ey akıl sahipleri gelmiyor musunuz, onun felsefesine biraz daha yakından bakalım...

* * *

Dünyaya, güzelliklerine ve aldatıcı görüntüsüne ait düşüncesiyle başlayalım...

Ruhunun derinliklerine kadar tüm varlığıyla, aşağıdaki azarlayıcı Kur'ân âyetinden çok etkilenmiştir:

"*Mal toplayıp onu tekrar tekrar sayan, insanları arkadan çekiştirip, kaş göz hareketleriyle alay edenlerin (hümeze ve lümezenin) vay haline! Malının, kendisini ebedi yaşatacağını sanır*." (Hümeze, 1-3)

Yine, ruhunun derinliklerine kadar tüm varlığıyla, Hz. Peygamber'in şu hadisinden de çok etkilenmiştir:

"*Az olup yeten mal çok olup Allah'ı unutturan maldan daha hayırlıdır*."

Bir başka hadiste de Allah Resûlü şöyle buyurur:

"*Gücünüz yettiği ölçüde dünya düşüncelerinden uzaklaşınız. Çünkü kimin bütün gayreti dünya için olursa, Allah onu isteğine kavuşturmaz ve kaderine de fakirliği yazar.*

Kimin de bütün gayreti âhiret için olursa, onu da isteğine kavuşturur ve kalbine de kanaati koyar. İstediği bütün hayırlara da Allah onu kısa zamanda kavuşturur."

Bu sebeple, servet derdine düşmüş kişilere acır ve şöyle derdi:

"Allah'ım! Kalbimin dağılmasından sana sığınırım!"

"Ey Ebü'd-Derdâ, kalbin dağınıklığı nedir'?" diye sorulunca da:

"Her vadide malım olsun düşüncesidir." diye cevap vermiştir.

O, insanları, dünyaya minnet etmeyerek, ona sahip olmaya davet ederdi... Bu da dünyaya gerçek sahip olmaydı. Sonu gelmeyen tamahkâr arzuların peşinde koşmaya gelince, bu kulluğun ve köleliğin çeşitlerinden en kötüsüdür.

Bu konuda da şöyle der:

“Dünyaya karşı gözü tok olmayan kişinin, dünyası yoktur.”

Onun gözünde mal; İslâm’ın istediği orta yollu hayatı sürdürmek için bir vesiledir, başka bir şey değildir.

Bundan dolayı insanların, onu, büyük bir hırsla ve birbirlerini mahvedercesine yarışarak değil; helâl yoldan ve birbirlerini incitmeden orta yolla kazanmaları gerekir.

Şöyle derdi:

“Ancak helâl olanı ye... Güzel bir yolla kazan... Evine de helâlden başka bir şey sokma...”

Bir arkadaşına yazdığı mektupta da şöyle diyordu:

“... Sana gelince; dünya malından, senden önce başkasının ve yine senden sonra da başkasının olacak olandan öte bir şeye sahip değilsin.. Kendi ihtiyaçların için harcadığından başkası senin değildir. Kendisine miras kalması için mal biriktirdiğin çocuğunu, mala tercih et. Çünkü sen ancak, iki kişiden birisi için mal topluyorsun: Birincisi, salih çocuk ki, bu o malı Allah’ın yolunda kullanır ve senin Allah’tan uzaklaştığın şeyle, o mutlu olur. İkincisi, âsi bir evlat ki, o malı Allah’ın yasakladığı yerlerde harcar ve senin ona biriktirdiğin malla günah işler... Onlar hakkında Allah takdir ettiği rızka güven ve kendini kurtar...”

Ebü’d-Derdâ’nın gözünde dünya sadece ödünç alınmış bir mal gibi idi.

Kıbrıs fethedilip, harbin ganimetleri Medine’ye ulaşınca, insanlar Ebü’d-Derdâ’nın ağladığını gördüler... Dehşet içinde kalarak, sebebini sormak için yanına geldiler. Soruyu yöneltmeyi Cübeyr b. Nefîr üzerine aldı ve ona:

“Ey Ebü’d-Derdâ, Allah’ın, İslâm’ı ve müslümanları üstün kıldığı bir günde seni ağlatan nedir?” dedi.

Ebü’d-Derdâ yüksek bir hikmet ve engin bir anlayışla cevap verdi:

“Yazıklar olsun sana ey Cübeyr...

Allah katında mahlukatın en önemsizleri, emirlerini terk edenlerdir...

Bizans sarsılmaz üstünlüğü ve güçlü bir yönetime sahip iken, Allah’ın emirlerini terk etti ve gördüğün hâle geldi...”

Evet...

İslâm ordusunun fethettiği ülkelere girebilmelerini sağlayan süratli çöküşün sebeplerini böyle açıklıyordu. Diğer sebep de, bu ülkelerin, kendilerini koruyan ruhanî doğruluk ve Allah’a ulaştıran doğru bir din açısından da iflas etmiş olmalarıydı.

Aynı zamanda müslümanlar açısından da bazı endişeleri vardı. Bu zenginlik içinde iman halkalarının dağılmasından Allah’a hakikatle ve doğrulukla olan bağlarının gevşemesinden korkuyordu. Bunun neticesi olarak da Allah’ın emanetinin kendilerinden öncekilerden kolayca onlara geçtiği gibi onlardan da başkalarına geçebilmesi endişesi onu ağlatıyordu...

* * *

Onun anlayışına göre dünya bütünüyle, sadece bir emanet olduğu gibi en güzel hayat olan ebedi hayat için de bir köprü idi.

Bir gün hasta iken arkadaşları ziyaret için yanına gelirler. Onu basit bir deri döşek üzerinde yatarken bulurlar...

Bunun üzerine: “İsteseydin, daha güzel ve daha rahat bir yatağın olabilirdi…” derler.

Gözlerini, önündeki uzak sabit bir noktaya dikip, işaret parmağıyla da işaret ederek şöyle cevap verdi:

“Bilin ki bizim yurdumuz orasıdır...

Topladıklarımız orası içindir... Oraya döneceğiz... Oraya göçeceğiz... Sadece orası için çalışırız.”

Dünyanın böyle değerlendirilmesi, Ebü'd-Derdâ'ya göre sadece bir bakış açısı değildir; aksine onun hayat tarzı da böyledir.

Yezid b. Muaviye, Ebü'd-Derdâ'nın kızı Derdâ ile evlenmek ister; fakat Ebü'd-Derdâ bunu kabul etmez. Sonra, kız müslümanlardan fakir ve salih bir kimseye evlenme talebinde bulunur. Ebü'd-Derdâ kızını onunla evlendirdi.

Ebü'd-Derdâ'nın bu yaptığı çevredeki kişilerin garibine gider. Ebü'd-Derdâ ise şu sözleriyle konuyu aydınlatır:

"Etrafında birçok hizmetçiyle sarayın debdebesi görünüp, Derdâ onlara aldandığında kızım hakkında ne düşünürsünüz? O gün onun dini nereye gider?"

İşte bu, kendinden emin ve son derece zeki bir bilgedir...

O, nefisleri kendisine bağlayan ve kalbin kendisine meylettiği dünya ve güzelliklerinden ne varsa, hepsinden uzaklaşırdı.

O, bu hareketiyle mutluluktan da kaçmıyor; aksine mutluluğa doğru koşuyordu...

Ona göre gerçek mutluluk; dünyanın kulu kölesi olmadan dünyaya sahip olmaktır. Dünyanın sana sahip olması değil, senin dünyaya sahip olmandır.

İnsanların hayattan beklentileri kanaatte durduğunda, dünyanın hakikatini, sonsuzluk ve gerçekler diyarı olan âhirete geçtikleri bir köprü olarak kavradıklarında ve hareketlerini buna göre ayarladıklarında insanlar gerçek saadeti elde etmiş ve ondan en büyük nasiplerini de alımış olurlar.

Başka bir sözünde de o şöyle der:

"En hayırlı şey; senin malının ve evladının çok olması değildir. En hayırlı şey; senin hoşgörünün çok olması, ilminin bol olması ve insanları Allah Teâlâ'ya ibadet etmeye teşvik etmendir."

Hz. Osman (r.a.)'ın hilafeti döneminde Muaviye Şam'da vali iken halife, Ebü'd-Derdâ'nın orada yargı makamının başı olmasını istedi. Ebü'd-Derdâ da onun bu teklifini kabul etti.

Şam'da dünya güzelliklerinin kendilerini aldattığı kimseleri gözlemeye başladı. Akabinde onlara Hz. Peygamber'in hayat metodunu ve zühdünü, şehitlik ve sıddîklık makamına ermiş ilk İslâm büyüklerinin hayat felsefelerini hatırlatmaya başladı...

Şam o zaman bütün maddî güzellikleri ve refahıyla göz kamaştıran bir medeniyet merkezi idi.

Malları ve dünyaları ile ilgili vaazlar verip, hayatlarına sınırlar getiren bu adamdan halk iyice bunalmıştı...

Bunun üzerine Ebü'd-Derdâ onları topladı ve şu konuşmayı yaptı:

"Ey Şam halkı...

Siz dinde kardeşlerimiz, mahallede komşularımız ve düşmanlarımıza karşı yardımcılarımızsınız...

Fakat neden böyle utanmaz, sıkılmaz hareketlerle karşıma çıkıyorsunuz?!

Yemeyeceklerinizi biriktiriyorsunuz..!

Oturmayacağınız evler yapıyorsunuz..!

Ulaşamayacağınız şeyleri istiyorsunuz..!

Sizden önceki topluluklar da böyleydi... Topluyorlar ve daha çok toplamak istiyorlardı...

Gelecekle ilgili istekler içinde hayallere dalıyorlardı... Ev yaparak dünyaya iyice bağlanıyorlardı...

Topladıkları yok oldu gitti...

İstekleri aldanış...

Evleri de kabir oldu...

İşte onlar Ad kavmine mensup insanlardır. Aden ve Amman arasını mal ve evlatla doldurmuşlardı...”

Akabinde dudaklarında yaygın, alaycı bir tavır ortaya çıktı. Koluyla gaflet içindeki bütün topluluğa işaret ederek, keskin bir alayla haykırdı:

“Ad kavminin mirasını iki dirhem karşılığında benden kim satın almak ister..?”

Etkileyici, aktif ve aydın bir adam! Sözleri inandırıcı, hisleri çok ince ve mantığı mükemmel, tutarlı bir insan!.

Ebü’d-Derdâ’ya göre ibadet bir gurur ve tembellik vesilesi değildir. O hayrın aranması ve Allah’ın rahmetinin inmesi için bir vesiledir. İnsana acizliğini ve Rabbinin kendisine olan lütfunu hatırlatan daimî bir yakarıştır...

O yine şöyle der:

“Allah’ın rahmetinin esintilerini her yerde araştırınız. Çünkü Allah’ın rahmeti boldur ve dilediği kimselere ondan verir...

Allah’tan ayıplarınızı örtmesini ve korkularınızı da yatıştırmasını isteyiniz...”

Bu bilge insan, ibadetin insana verdiği gurura karşı daima tetikte idi ve insanları bu duruma karşı sürekli uyarırdı.

İmanı zayıf olan bazı kişilerde görülen bu gurur, ibadeti sebebiyle insan kibre kapıldığı zaman ortaya çıkar. İbadetleri ile diğer insanlara övünür ve şımarır.

Şimdi onun bu konudaki sözünü dinleyelim:

“Takva ve yakîn sahibi birinin zerre miktarı iyiliği, ibadetleri ile gururlanan kişilerin dağlar kadar ibadetinden daha fazla tercihe şayan ve daha faziletlidir...”

Bir başka sözü de şöyledir:

“İnsanları sorumlu olmadıkları şeylerle sorumlu tutmayınız. Rablerinden önce de onları hesaba çekmeyiniz...

Siz kendinize bakınız, çünkü kim insanlarda gördüğü her şeyi araştırırsa, üzüntüsü hiç bitmez!!.”

O, ibadette derecesi ne kadar yüksek olursa olsun, âbidin, kendi nefsini soyutlayarak kulları yargılayan bir hâkim olmasını istemiyordu.

Âbide düşen, lütfu ile kendi yolunda sağladığı bu başarıdan dolayı Allah’a şükretmek ve bu başarıya ulaşamayanlara da duasıyla yapabildiği kadar yardım etmektir.

Bu bilgenin hikmetinden daha aydın ve daha değerli bir hikmet biliyor musunuz?

Dostu Ebû Kulâbe anlatıyor ve şöyle diyor:

“Ebü’d-Derdâ bir gün bir adama rastlamıştı. Adam günah işlemişti ve insanlar da bu sebeple ona sövüyorlardı. O sövmelerini yasaklayıp, “Şayet onu bir çukurda bulsanız, oradan çıkarmayacak mısınız?” dedi.

“Evet, onu oradan çıkarırız.” dediler.

“Öyleyse ona sövmeyiniz ve sizi bu duruma düşmekten kurtaran Allah’a hamd ediniz.”

“Ona kızmıyor musun?” dediler.

“Ben sadece yaptığı işe kızarım; o işi terk ettiği zaman kardeşimdir.”

* * *

Ebü’d-Derdâ’ya göre ibadetin bir yönü bu iken diğer yönü de ilim ve marifettir...

Şu bir gerçek ki, Ebü'd-Derdâ "ilmi" çok kutsal kabul etmektedir. Onu bir bilge olarak kutsal kabul ettiği gibi bir âbid olarak da kutsal kabul etmektedir. Bunu şu sözlerinde açıkça görmekteyiz:

"Sizden birisi âlim olmadıkça, takva sahibi olamaz... İlmi ile amel etmediği sürece de kesinlikle tam âlim olamaz..."

Evet...

Ona göre ilim; bir anlayış ve ahlâk, bir marifet ve metod, bir düşünce ve hayattır....

Ayrıca onun bu kutsaması da bilgece bir kutsayıştır. Çünkü onun, öğrenciyi ve öğretmeni üstünlük, mevki ve sevap açısından eşit ilan ettiğini görmekteyiz...

Hayatın hemen her safhasının her şeyden önce hayırlı ilme bağlı olduğunu kabul ettiği için şöyle der:

"Sizi bir türlü anlayamıyorum; âlimleriniz bu dünyadan göçüp gidiyor, cahilleriniz ise hiçbir şey öğrenmiyorlar! Dikkat ediniz hayırlı öğretmen de, öğrenci de aynı mükâfatı alacaklardır. Diğer insanlar arasında da hayırda onlara yetişebilecek hiçbir kimse yoktur..."

Ve yine şöyle der:

"İnsanlar üç gruptur:

Âlim...

Öğrenci...

Üçüncü ise ahmaktır.

Bu üçüncüsünde hiçbir hayır yoktur."

Onun düşüncesinde ilim, amelden ayrı düşünülemez.

Onu dinleyelim:

"Nefsim adına en çok korktuğum şey, kıyamet günü bütün mahlukatın önünde bana şöyle denmesidir:

"Ey Uveymir ilim tahsil ettin mi?"

"Evet."

"Peki, bildiklerinle ne kadar amel yaptın?"

İlmine uygun davranan âlimlere hürmet eder ve onlara büyük bir saygı duyardı. Rabbine yaptığı bir duasında şöyle yakardı:

"Allah'ım, âlimlerin kalplerinin bana lanet etmesinden sana sığınırım!.."

"Onların kalpleri sana nasıl lanet edebilir?" dendiğinde:

"Beni kötü görerek." cevabını verdi.

Gördünüz mü? O, âlimin kendisinden hoşlanmamasını bile altından kalkmayacağı bir lânet olarak değerlendiriyor... Bu sebeple de kendisini ondan koruması için Rabbine yakarıyor.

Ebü'd-Derdâ, kardeşe de iyi davranmayı öngörür. Ona göre; insanın insanla ilişkisi, insan tabiatının bizzat kendisinden kaynaklanan bir genel kurala oturtulur. Bu konuda da o şöyle der:

"Kardeşinin azarlaması, senin için onu kaybetmekten daha hayırlıdır. Her şeyiyle, kardeşinden başka kimin var ki?

Kardeşine ikramda bulun ve ona yumuşak davran...

Ona karşı kıskanç olma, çünkü onun elindekilere sen de erişebilirsin...

Yarın ona ölüm gelir de ondan ayrılmak sana azap olarak yeter... Hayatta hakkını ödeyememişken, ölümünden sonra ona nasıl ağlayabilirsin?"

Ebü’d-Derdâ, karşılıklı kardeşlik hak ve vazifelerini, Allah’ın kullarını her zaman gözetlemesi (murakabe) gibi çok sağlam bir kurala dayandırmıştır.

Allah’ın kendisinden razı olduğu o büyük insan şöyle der:

“En sevmediğim şey, birisine zulmetmektir... Fakat bundan daha da çok sevmediğim şey, bana karşı yüce Allah’tan başka yardım isteyecek kimsesi olmayan birisine zulmetmemdir...”

Senin nefsin ne büyük ve ruhun ne kadar aydınlıkmış ey Ebü’d-Derdâ..!

O, insanları asılsız kuruntularının (avuntuların) tuzağına karşı da uyarıyor. Bu tuzak, kimsesiz ve güçsüz kimselerin, kendilerine kötülük yapılabilecek ve ezilebilecek en yakın ve uygun kimseler olduğu zannıdır.

Onlara bu konuda şunu hatırlatıyor:

“Gerçek olan şu ki, bu kimseler güçsüzlükleriyle yok edici bir kuvvete sahiptirler. Onlar acizlikleriyle Allah’a sığındıklarında, meselelerini O’nun huzurunda arz ederler. Halbuki insanlar onları güçsüz zannederler...!”

İşte bu, bilge insan Ebü’d-Derdâ’dır..!

İşte bu, insanlar takvasını övüp duasını almak istedikleri zaman sağlam bir tevazu ile şöyle cevap veren Ebü’d-Derdâ’dır:

“Yüzmeyi çok iyi bilmem!.. Boğulmaktan korkarım!..”

* * *

Bütün bunlara rağmen, sen iyi yüzemiyorsun..?!

Sen ki, Hz. Peygamber’in eğittiği bir kişi… Kur’ân öğrencisi… İslâm’ın ilk evlatlarından… Ebû Bekir ve Ömer’in arkadaşısın.

Ya senin gibi olmayan diğerleri ne yapsınlar..?!

26

ZEYD b. HATTÂB

Yemame Gününde Savaş Kartalı

Peygamber (s.a.v.), bir gün etrafında müslümanlardan bir cemaatle oturuyordu. Sohbet devam ederken bir ara başını önüne eğdi. Sonra etrafındakilere şöyle dedi:

"İçinizde azı dişi cehennemde Uhud dağından daha büyük bir adam var..."

Resûlullah (s.a.v.)'la o mecliste bulunanları, dinde fitneye düşme korkusu daima huzursuz etmiş, endişelendirmiştir... Onlardan her biri, kötü sonun ve kötüye dönüşün kendisini beklediği korkusu ve tedirginliği içindeydi...

Fakat o gün kendilerine bu sözün söylendiği bütün kişilerin sonu hayırlı bitti ve hayatlarını Allah yolunda şehit olarak tamamladılar. Onlardan hayatta sadece Ebû Hüreyre ve Reccal b. Unfuve kaldı...

Ebû Hüreyre'nin, söylenilenin başına geleceğinden duyduğu korkuyla içi hep sarsılmıştır. Kader kötü talihin sahibi üzerinden örtüleri kaldırıncaya dek ne huzur bulabilmiş, ne de gözünü kırpabilmiştir. Reccal İslâm'dan çıktı ve yalancı peygamber Müseylime'ye katılıp, ona iman etti.

İşte o zaman Resûlullah (s.a.v.)'in kötüye dönüşünü ve kötü geleceğini haber verdiği kişi ortaya çıkmış oldu.

Bir gün, Reccal b. Unfuve denen bu adam, biat etmiş ve müslüman olmuş olarak Resûlullah (s.a.v.)'e geldi ve İslâm'ı bizzat ondan öğrenir öğrenmez kavmine döndü. Resûlullah (s.a.v.) vefat edip, Ebû Bekir halife seçilinceye kadar bir daha Medine'ye dönmedi. Dönüşünde Ebû Bekir'e Yemame ahalisinin haberlerini, Müseylime'nin etrafında toplanmalarını anlattı ve onların İslâm'da kalmalarını sağlayacak olan Halife Elçisi olmayı teklif etti. Halifede ona izin verdi.

Ve Reccal, Yemame ahalisine gitti. Dehşet verici çokluklarını görünce üstün olanların onlar olduğunu sandı. Hain nefsi ona gelecekte kurulacağını düşündüğü Kezzab'ın devletinde bir yer edinmesini söyledi. İslâm'ı terk etti ve kendisine birçok vaatte bulunan Müseylime'nin safına katıldı.

Reccal'in İslâm'a olan tehlikesi, Müseylime'ninkinden daha büyüktü.

Çünkü o geçmişteki Müslümanlığını, Resûlullah (s.a.v.) zamanında Medine'de yaşadığı dönemi, Kur'ân-ı Kerîm'in birçok âyetini ezbere biliyor olmasını ve müslümanların halifesi Ebû Bekir'e olan elçiliğini bir fırsat olarak kullandı. Bütün bunları Müseylime'nin yalancı peygamberliğini pekiştirmek ve hakimiyetini desteklemek uğruna sinsice kullandı.

İnsanlar arasında dolaşarak, onlara Resûlullah (s.a.v.)'in "Müseylime b. Hubeyb ile peygamberlikte ortak kılındım."dediğini işittiğini söylüyordu. Ve madem ki Resûlullah (s.a.v.) öldü; öyleyse ondan sonra peygamberlik ve vahiy bayrağını taşımakta insanların en haklısı Müseylime'dir!..

İşte bu Reccal denilen adamın yalanları Resûl (s.a.v.) ve İslâm'la olan geçmişteki beraberliğini sinsice kullanması nedeniyle Müseylime'nin etrafında toplananlarının sayısı aşırı bir şekilde arttı.

Reccal'in haberleri Medine'ye ulaşıyor ve müslümanlar, insanları derin bir sapıklığa iten ve yapmak zorunda kalacakları savaş alanını genişleten bu tehlikeli mürtedten dolayı kızgınlıktan

yanıp tutuşuyorlardı.

Müslümanların en kızgını ve Reccal ile karşılaşmak için en çok yanıp tutuşanı olan Zeyd b. Hattâb, sevgili isminin altında tarih ve siyer kitaplarında anısı parıldayan yüce bir sahâbîydi!!..

Zeyd b. Hattâb…

Şüphesiz onu tanımış olmalısınız...

Ömer b. Hattâb'ın kardeşi…

Evet... Ömer'in büyük kardeşi... Ve hep ondan önde olan...

Dünyaya Ömer'den önce geldi, ondan yaşça büyüktü. İslâm'da ondan önceydi... Allah yolunda şehâdette de ondan önceydi...

* * *

Zeyd üstün bir kahramandı... Sessizce iş yapardı. Kahramanlığının özü olan suskunluğuna özen gösterirdi.

Allah'a, Resûlü'ne ve dinine olan imanı sağlamdı. Hiçbir yerde ve hiçbir savaşta Resûlullah (s.a.v.)'den ayrı kalmadı.

Her savaş alanında şehâdeti aradığı kadar hiçbir şeyi aramadı..!

Uhud günü, müslümanlarla müşrikler arasında savaş kızıştığı anda, Zeyd b. Hattâb çarpışa çarpışa ilerliyordu.

Kardeşi Ömer, onun zırhının düştüğünü ve düşmanlar tarafından vurulmaya çok uygun bir hâle geldiğini gördü ve ona seslendi.

"Zeyd benim zırhımı al ve onunla savaş..!"

Zeyd ona cevap verdi:

"Ömer, senin istediğin şehâdeti ben de istiyorum..!"

Büyük bir cesaretle ve büyüleyici bir fedakarlıkla zırhsız olarak savaşmaya devam etti.

* * *

Zeyd (r.a.)'ın, çirkin hayatını sona erdirmenin kendisine ait olması temennisiyle Reccal ile karşılaşmak arzusuyla yanıp tutuştuğunu söylemiştik. Reccal, Zeyd'e göre sadece mürted değil; aynı zamanda bir yalancı, münafık ve amacına ulaşmak için her şeyi göze alabilecek birisiydi.

Mürtedliği, inanarak değil, alçak bir tamahkârlık ve nefret dolu aşağılık bir münafıklık nedeniyle idi.

Zeyd, münafıklığa ve yalana olan nefretinde tamamen kardeşi Ömer gibiydi..!

Her ikisinin de kin ve nefretlerini, aşağılık amaçların ve alçak menfaatlerin oluşturduğu münafıklık gibi hiçbir şey harekete geçiremezdi.

İşte bu aşağılık amaçlar için Reccal iğrenç rolünü oynadı ve Müseylime'nin etrafında toplananların sayısını korkunç bir şekilde arttırdı. O bunu yapmakla, riddet (dinden dönme) savaşlarında ölümleriyle yüz yüze gelecek birçok kişiyi yok olmaya ve ölüme kendi elleriyle itiyordu... Önce onları saptırdı ve sonunda da öldürdü...

Ama ne uğrunda..?

Arzusunun süslediği, nefsinin kendisine güzelleştirdiği iğrenç emelleri uğruna…

Zeyd iman dolu hayatını, bu fitneyi Müseylime'nin şahsında değil ondan daha tehlikeli ve daha günahkar olan Reccal b. Unfuve'nin şahsında yok ederek tamamlamaya kendini hazırladı.

* * *

“Yemame Savaşı” şiddetli ve korkunç bir şekilde başladı. Hâlid b. Velîd İslâm askerlerini topladı ve onları yerlerine dağıttı. Askerlerin sancaktarlığını kime verdi..?

Zeyd b. Hattâb’a...

Müseylime’nin taraftarları olan “Benî Hanife” ile çetin ve ölümcül bir şekilde savaştı.

Savaş başta müslümanların aleyhine döndü ve onlardan birçok şehit düştü.

Zeyd müslümanların bazısının kalplerine düşen kaçma arzusunun belirtilerini fark edince bir tepeye çıkıp kardeşlerine şöyle haykırdı:

“Ey İnsanlar... Dişlerinizi sıkın! Düşmanınızın üzerine yürüyün! İlerleyin... Allah’a yemin olsun ki, Allah onları yenilgiye uğratıncaya ya da O’na kavuşup şehâdetimin gerekçesini ona söyleyinceye dek konuşmayacağım..!!”

Dişleri sımsıkı, dudakları kapalı bir hâlde dilini kıpırdatmaksızın tepeden indi.

Ona göre savaşın geleceği Reccal’in akıbetiyle aynı noktada yoğunlaşıyordu. Reccal’ı bulmak amacıyla savaşan kalabalığı bir ok gibi yararak geçmeye başladı, sonunda onu gördü.

Bir sağdan, bir soldan ona ulaşmaya çalışıyordu. Savaş tufanı, düşmanını her yutup gizleyişinde dalgalar tekrar onu yüzeye itinceye kadar Zeyd de onun ardından dalıyordu.

Zeyd ona yaklaşıyor, kılıcını ona doğru savuruyor… Ancak korkunç insan dalgaları Reccal’ı tekrar yutuyordu. Zeyd ise onu takip ediyor ve kaybolmaması için ardından dalıyordu.

Sonunda onu boynundan yakalayıp, gurur, yalan ve alçaklıkla dolu başını kılıcıyla uçuruyor...

Ve yalanın düşüşüyle onun dünyası da düşmeye başladı. Korku, önce Müseylime’nin ve Muhkem b. Tufeyl’in, sonra da fırtınalı bir günde ateşin yayılması gibi, içinde Reccal’in ölüm haberi yayılan Müseylime’nin askerlerinin kalplerine yayıldı.

Müseylime onlara kesin zafer vaat ediyordu. Onun, Reccal b. Unfuve ve Muhkem b. Tufeyl’in, zaferin ardından dinlerini yaymaya ve devletlerini kurmaya başlayacaklarını söylüyordu..!!

İşte Reccal öldü.. Öyleyse Müseylime’nin peygamberliği tamamen bir yalan... Yarın Muhkem ölecek... Öbür gün de Müseylime..!!

Böylece Zeyd b. Hattâb’ın vuruşu, Müseylime’nin saflarında bütünüyle yıkıma neden oldu.

Müslümanların ise, haber aralarında yayılır yayılmaz azimleri dağlar gibi yüceldi ve yaralıları yarasını umursamaksızın eline kılıcını alıp yeniden ayağa kalktı.

Ölümün eşiğinde olup hayatla aralarında çok az bir şey ve zaman olanların bile haber kulaklarına tatlı bir düş gibi dokunuverdi.

Muhteşem sonucuyla zaferi görebilmek ve savaşmak için hayata tekrar dönebilecekleri bir kuvvetin kendilerinde olmasını arzuladılar.

Fakat bu nasıl olabilirdi? Artık onları karşılamak için cennetin kapıları açılmış ve onlar huzura çağrılırken, şimdi adlarını duymaktadırlar..?!

* * *

Zeyd b. Hattâb, Rabbine dua için ellerini gökyüzüne kaldırdı.

Ona verdiği nimetten dolayı şükretti...

Sonra tekrar kılıcına ve suskunluğuna döndü. Çünkü bir müddet önce zafer kesinleşinceye ya da şehit oluncaya dek konuşmamaya Allah’a yemin etmişti...

Artık savaş müslümanların lehine olmaya ve kesin zaferleri onlara hızla yaklaşmaya başladı...

O sırada Zeyd zafer rüzgarlarının esmeye başladığını gördü. Hayatı için bundan daha iyi bir

son olamayacağını anladı ve Allah'tan bu Yemame savaşında kendisini şehâdetle rızıklandırmasını istedi.

Cennet rüzgarları esip içini özlemle, gözlerini yaşla ve yüreğini şiddetli bir arzuyla doldurdu...

Ve büyük geleceği arayanın vuruşlarıyla vuruşmaya koyuldu...

Ve kahraman şehid düştü...

Daha doğrusu şöyle dediler: "Şehid olarak yükseldi... Büyük, yüce ve mutlu olarak yükseldi..."

Ve İslâm ordusu Medine'ye muzaffer olarak döndü... Hz. Ömer, Halife Ebû Bekir'le birlikte zaferle dönenleri karşılarken, bir yandan da özlem dolu gözlerle kardeşini arıyordu...

Zeyd uzun boylu, belirgin bir uzunluğu olan biriydi. Bu nedenle gözün onu fark etmesi çok kolaydı...

Fakat Ömer bakmaktan yorulmamıştı ki, dönen müslümanlardan biri yaklaşıp, Zeyd'le ilgili taziyesini ona iletti…

Hz. Ömer şöyle dedi:

"Allah Zeyd'e rahmet eylesin...

İki güzellikte beni geçti...

Benden önce müslüman oldu...

Ve benden önce şehid oldu..."

* * *

İslâm'ın sonraları elde ettiği zaferlerin çokluğuna rağmen Zeyd bir an bile kardeşi el-Faruk'un hatırından gitmedi.

Daima şöyle diyordu:

"Doğudan rüzgar her estiğinde onda Zeyd'in kokusunu bulurum."

Evet...

Saba yeli Zeyd'in kokusunu, onun üstün özelliklerinin esintisini taşır...

Eğer Emirü'l-mü'minin izin verirse, onun saygın ifadesini tamamlayıcı nitelikte birkaç kelime söyleyeceğim...

Onlar da şundan ibarettir:

…Yemame savaşından beri zafer rüzgarı İslâm'ın üzerine her estiğinde, İslâm onda Zeyd'in kokusunu... yaşadıklarını... kahramanlığını... ve büyüklüğünü bulur..!

Resûlullah (s.a.v.)'in bayrağı altında bulunan Hattâb oğulları mübarek olsunlar...

Müslüman oldukları gün mübarek olsunlar... Cihad edip şehid oldukları gün mübarek olsunlar... Ve diriliş gününde mübarek olsunlar..! !

27

TALHA b. UBEYDULLAH

Uhud Savaşı Kartalı

"*İnananlardan Allah'a verdiği ahdi yerine getiren adamlar vardır. Kimi bu uğurda canını vermiş, kimi de beklemektedir. Ahidlerini hiç değiştirmemişlerdir.*" (Ahzab, 23)

Resûlullah (s.a.v.) bu âyet-i kerimeyi okuduktan sonra sahâbîlerinin yüzlerine baktı ve Talha'yı işaret ederek şöyle dedi:

"*Allah'a verdiği sözü yerine getirip, yeryüzünde yürüyen bir adama bakmaktan mutluluk duyacak biri varsa, Talha'ya baksın..!*"

Orada Resûlullah (s.a.v.)'in Talha b. Ubeydullah'a verdiği müjde kadar hiçbir müjdeyi ashab temenni etmiyor ve onun için kalpleri arzuyla çarpmıyordu..

Bundan böyle hayatının nasıl olacağından ve akıbetinden emindi artık...

Allah'a verdiği sözü tutmuş olanlardan biri olarak, hiçbir fitne ve fesada düşmeden yaşayacak ve ölecekti...

Resûlullah (s.a.v.) onu cennetle müjdeledi.

Öyleyse bu müjdenin sahibinin hayatı nasıldı?

* * *

Basra'ya ticaret için gittiğinde oranın seçkin rahiplerinden biriyle karşılaşmıştı. Rahip ona, salih peygamberlerin haber verdiği Harem beldesinde çıkacak olan peygamberin zamanının geldiğini ve günlerinin yaklaştığını haber vermişti...

Talha'yı onun cemaatini kaçırmamakla uyardı. Çünkü o hidâyet, rahmet ve kurtuluş cemaatiydi.

Talha Basra'da yolculukla geçirdiği yıllardan sonra vatanı Mekke'ye döndüğünde, ahalisinin arasında bir didişmenin varolduğunu gördü... Onlardan birine veya bir cemaate her rastladığında Muhammedü'l-emin'den, ona gelen vahiyden, özellikle Araplar ve bütün insanlar için taşıdığı ilâhi haberden bahsettiklerini duydu.

Talha ilk önce Ebû Bekir'i sordu. Onun çok yakın bir zamanda kafilesi ve ticaret mallarıyla döndüğünü, iman ederek Muhammed (s.a.v.)'in yanında yer aldığını öğrendi.

Talha kendi kendine sordu, Muhammed ve Ebû Bekir..?? Allah'a yemin ederim ki, ikisi dalalet üzere asla birleşmezler. Muhammed kırk yaşına geldi, bu hayatı boyunca bir tek yalanına şahit olmadık... Allah a yalan söyleyip de, beni peygamber yapıp, bana vahiy gönderdi mi diyecek?

İşte kabul edilmesi zor olan budur...

Ve Talha hızla Ebû Bekir'in evine gitti...

Aralarındaki konuşma çok sürmedi. Çünkü Resûlullah (s.a.v.)'le karşılaşmak ve ona biat etmek arzusu kalbinin vuruşlarından daha hızlıydı..

Ebû Bekir, Resûlullah (s.a.v.)'e onunla birlikte gitti. Müslüman oldu ve mübarek kafiledeki yerini aldı..

Böylece Talha ilk müslümanlardan olmuştu.

* * *

Kavminin ileri gelenlerinden biri olmasına, zenginlik ve başarılı ticaretine rağmen Kureyş'ten kendine düşen işkence payını gördü. "Kureyş Aslanı" diye adlandırılan Nevfel b. Huveylid ona ve Ebû Bekir'e işkence etmekle görevlendirildi. Ancak onların işkencesi pek uzun sürmedi. Çünkü Kureyş kendinden utandı ve yaptığının akıbetinden korktu.

Müslümanlar hicretle emrolunduklarında Talha Medine'ye hicret etti. Bedir Savaşı dışında bütün savaşlarda Resûlullah (s.a.v.)'la birlikte oldu. Çünkü o sırada Resûlullah (s.a.v.) onu Saîd b. Zeyd'le birlikte Medine dışına bir göreve göndermişti.

İşlerini bitirip Medine'ye döndüklerinde, Resûlullah (s.a.v.) ve ashabı Bedir'den dönüyorlardı. İlk savaşında Resûlullah (s.a.v.)'la birlikte cihad etme ecrini kaçırmış olmak onları çok üzmüştü.

Fakat Resûlullah (s.a.v.) onların da savaşanlar gibi ecir ve sevap kazandıklarını bildirip onlara tam bir iç huzuru armağan etmiş oldu. Aynı zamanda savaşa katılanlar gibi savaşın ganimetlerinden de onlara pay ayırdı.

* * *

Kureyş'in bütün kibir ve şiddetine tanık olmak için Uhud savaşı gelir. Bedir'in intikamını almak ve müslümanları kesin bir yenilgiye uğratıp, geleceğini güvence altına almak için geldi. Öyle bir yenilgi ki, Kureyş onu kolay bir iş ve kaçınılmaz bir kader sanıyordu..!

Öğütücü bir savaş başladı ve çok geçmeden yeryüzünü acılı ürünüyle kapladı... Ve devran müşriklerin aleyhine döndü...

Müslümanlar onların geriye çekildiklerini görünce, ganimetlerden nasiplerini toplamak için silahlarını bıraktılar ve okçular yerlerini terkettiler…

Aniden Kureyş askerleri arkadan dolanıp bir anda savaş alanına döndüler ve savaşın kontrolünü ellerine geçirdiler.

Savaş bütün kasveti, şiddeti ve öldürücülüğüyle yeniden başladı. Bu aniden geriye dönüş, müslümanların saflarının dağılmasına neden oldu...

O an Talha, savaşın Resûlullah (s.a.v.)'in bulunduğu tarafına baktı ve onun putperestlik ve şirkin gücüne hedef olduğunu görünce hemen yanına koştu.

Allah ondan razı olsun, kısa olmasına rağmen çok uzayan bir yolu aşmaya koyuldu..! Öyle bir yol ki her karışında şimşek gibi onlarca kılıç ve onlarca çılgın mızrak vardı!

Uzaktan Resûlullah (s.a.v.)'in şakağından kan aktığını ve zorlandığını görünce çılgına döndü. Bir veya iki sıçrayışta o tehlikeli yolu geçip, kendini Resûlullah (s.a.v.)'in önünde korktuğu şeyle karşı karşıya buldu...

Müşriklerin kılıçları ona doğru savruluyor ve etrafını kuşatıp zarar vermeye çalışıyordu.

Talha kükreyen bir ordu gibi keskin kılıcını sağa sola savurarak vuruşmaya başladı... Resûlullah (s.a.v.)'in kanının aktığını ve acıdan inlemeye başladığını gördü. Ona destek oldu ve onu, ayağının kaymış olduğu çukurdan çıkardı.

Sol eli ve göğsü ile Resûlullah (s.a.v.)'i koruyor ve güvenilir bir yere doğru çekiliyordu. Mübarek sağ eliyle ise, savaş alanını çekirgeler gibi doldurup Resûlullah (s.a.v.)'in etrafını saran müşriklerle kılıcıyla vuruşuyordu!

Bırakalım da Ebû Bekir es-Sıddîk (r.a.) bize hadiseyi kendisi anlatsın. Aişe (r.a.) diyor ki:

"Uhud savaşından söz edildiğinde Ebû Bekir şöyle diyordu: O tamamıyla Talha'nın günüydü. Resûlullah (s.a.v.)'e ilk gelen bendim. Resûlullah bana ve Ubeyde b. Cerrâh'a şöyle dedi: "*Kardeşinizi götürünüz.*"

Gördük ki, vücudunda yetmiş kadar yara vardı. Parmağı da kesilmişti. Onu tedavi ettik."

* * *

Tüm savaş ve olaylarda Talha, safların en önünde Allah'ın rızasını arıyor, Resûlü'nün bayrağını koruyordu.

Talha müslüman toplumun içinde yaşıyor, ibadet edenlerle Allah'a ibadet ediyor, mücahidlerle Allah yolunda cihad ediyor ve kardeşleriyle birlikte el ele tüm insanlığı karanlıktan aydınlığa çıkarmak için gelen yeni dinin esaslarını yerleştirmeye çalışıyordu.

Rabbine karşı olan vazifesini yerine getirdikten sonra Rabbinin faziletiyle, kârlı ticaretini ve başarılı işlerini arttırmasını dileyerek işine koyuluyordu.

Talha (r.a.) müslümanların zengin ve serveti çok olanlarındandı…

Bütün serveti ise, Resûlullah (s.a.v.)'le birlikte bayrağını taşıdığı dinin hizmetindeydi!

Ondan hesap edilemeyecek ölçüde infak ederdi. Allah da malını hesap edilemeyecek derecede artırırdı.

Resûlullah (s.a.v.) ona şu lakapları vermişti: "Talhatu'l-hayr" (Hayırsever Talha), "Talhatu'l-cûd" (Cömert Talha), "Talhatu'l-feyyâz" (Taşan Talha). Bu lakaplar ona çok olan cömertliğine övgü olarak verilmişti.

Çok defa tüm servetini bir kerede dağıtırdı. Kerem sahibi Allah ise ona bunu kat kat geri verirdi.

Eşi Su'da bint Avf onu bize şöyle anlatır:

"Bir gün Talha'nın yanına girttim ve onu çok düşünceli gördüm. Ona neyin var? diye sordum.

Şöyle cevap verdi: "Yanımdaki mal... Beni düşündürecek ve sıkıntıya sokacak kadar çoğaldı."

Ona şöyle dedim: "Neyin var?! Onu dağıt."

Kalkıp insanları çağırdı. Ondan bir dirhem kalmayıncaya kadar onlara paylaştırmaya başladı..."

Bir defasında da çok yüksek bir fiyatla bir arazisini sattı. Mal yığınına baktığında gözleri yaşla doldu ve şöyle dedi:

"Evinde malların çoğaldığı ve ne yapacağını bilemeyen bir adam, Allah'a yemin ederim ki, gaflet içindedir…

Sonra birkaç arkadaşını çağırdı ve bu mallarını onlarla birlikte taşıyıp, yanında onlardan bir dirhem kalmayıncaya kadar Medine sokaklarında ve evlerinde dağıttı.

Cabir b. Abdullah, Talha'nın cömertliğini şöyle anlatıyor:

"Talha b. Ubeydullah'tan başka, istenmeden çok veren birini daha görmedim."

Ailesine ve akrabalarına çok iyilik yapardı. Çok olmalarına rağmen hepsine yardım ederdi.

Onun hakkında şöyle denilmişti:

"Teym oğullarından kendisinin ve ailesinin ihtiyacını karşılamadığı muhtaç hiç kimse bırakmadı.

Onların dullarını evlendirir, güçsüz olanlarına hizmet eder ve alacaklılarının borçlarını öderdi."

Saib b. Zeyd der ki:

"Yolculukta da yerleşik hâlde de Talha b. Ubeydullah'a arkadaşlık ettim. Yiyecek, giyecek ve parada ondan daha çok cömert olanını görmedim."

Osman (r.a.)'ın hilafeti zamanındaki bilinen fitne meydana gelir…

Talha, Osman (r.a.)'a karşı olanların yanında yer alır. Talep ettikleri ıslahat ve değişimlerin birçoğunu destekler.

O bu tutumuyla Osman'ın öldürülmesini istiyor ya da kabul ediyor muydu? Asla… Eğer kurbanı Zinnureyn Osman (r.a.) olan çirkin cinayetin meydana geldiği fitnenin büyüyüp sonuçta çılgın bir kin patlamasına dönüşeceğini bilseydi, iç huzuruyla buna katılır mıydı?

Biz de deriz ki: Fitnenin böyle bir noktaya varacağını bilseydi, ona karşı koyardı. Hem de bir uyarı ve karşı koyma hareketi olması itibariyle onu destekleyen bütün sahâbîlerle birlikte karşı koyardı.

Hz. Osman çirkin bir yöntemle muhasara altına alınıp öldürüldükten sonra Talha'nın bu tutumu hayatının dönüm noktası hâline geldi. Hz. Ali, Talha ve Zübeyr kendisinden Mekke'ye gitmek için izin isteyinceye kadar Medine'de müslümanların biatını kabul etmemişti.

Mekke'den de Osman'ın intikamını almak için birçok kuvvetin toplanmakta olduğu Basra'ya gittiler.

* * *

Osman'ın intikamının alınmasını isteyenlerle Ali'yi destekleyenler "Cemel Vakası"nda karşılaşmışlardı.

Ali (r.a.) korkunç bir düşmanlıkla müslümanların ve İslâm'ın içinde bulunduğu zor durumu her düşündüğünde, üzüntüsü çoğalıyor, göz yaşları dökülüyor ve hıçkırıkları yükseliyordu.

Bu zor savaşa mecbur kaldı.

Müslümanların halifesi olması nedeniyle devlete karşı yapılan her- hangi bir başkaldırı ya da şer'î hükümete karşı yapılan silahlı bir isyana müsamaha etmek ne hakkıydı ne de bunu yapabilirdi…

Böyle bir başkaldırıyı bastırmaya kalkıştığında da kardeşleri, dostları, arkadaşları ve de Resûlullah (s.a.v.)'in ve dininin tâbilerine karşı koyması gerekiyordu. Onlarla hep birlikte şirk ordularına karşı savaşmıştı. Tevhid bayrağının altında birlikte, onları yoğurup arındıran sımsıkı bağlı kardeşler hâline getiren savaşlar yaşamıştı.

Hangi savaştır şimdi bu..?

Ve hangi zor belâdır..?

İmam Ali bu savaştan kurtulmak ve müslümanlarının kanının akmasını önlemek için başvurulabilecek her türlü yola başvurdu.

Fakat büyük yönetici Ömer'in zamanında İslâm devletinin hakimiyeti altında zorlukla karşı karşıya kalmış olan İslâm'ın aleyhindeki unsurlar çoktu. İşte bu unsurlar, fitne ağlarının dokusunu sağlamlaştırıyor, onu besleyip, akışını kontrol altında tutarak gelişmesine çalışıyordu.

* * *

Ali (r.a.), mü'minlerin annesi Aişe (r.a.)'yı, tahtırevanının içinde, şimdi onu öldürmek için çıkan askerlerin başında görünce çok ağladı…

Askerlerin ortasında Resûlullah (s.a.v.)'in havarileri Talha ve Zübeyr'i görünce, Talha ve Zübeyr'i öne çıkmaları için çağırdı. Atlarının başları, diğerlerinden ileride oluncaya kadar öne çıktılar.

Onlara dedi ki:

"Ey Talha! Hanımını evde saklayıp, Resûlullah (s.a.v.)'in hanımını savaşmak için mi getirdin?

Ey Zübeyr! Allah için sana soruyorum? Biz falanca yerdeyken Resûlullah (s.a.v.)'in sana uğrayıp da: "*Ey Zübeyr, Ali'yi sevmiyor musun?*" dediği günü hatırlıyor musun?

Sen de şöyle dedin: "Dayım oğlu, amcam oğlu ve dinimde olanı sevmez miyim?"

O da sana şöyle dedi: “*Ey Zübeyr! Allah’a yemin ederim ki, ona karşı savaşacak ve ona zulmedeceksin!*”

Zübeyr (r.a.) ise şöyle dedi: “Evet, şimdi hatırlıyorum… Unutmuşum… Vallahi seninle savaşmayacağım.”

Böylece Talha ve Zübeyr, bu savaşa katılmaktan vazgeçtiler. Durum aydınlığa kavuşur kavuşmaz vazgeçtiler. Ammâr b. Yâsir’in, Ali’nin saflarında savaştığını görünce de Resûlullah (s.a.v.)’in Ammâr’a: “*Seni isyan eden fırka öldürecek*.” sözünü hatırladılar.

Öyleyse Talha’nın katıldığı bu savaşta Ammâr ölürse, o zaman Talha âsi olacak…

* * *

Talha ve Zübeyr savaştan çekildiler ve bu çekilmeyi hayatlarıyla ödediler. Fakat kendilerine vermiş olduğu basiret ve hidâyetle, Allah’a huzur içinde kavuştular.

Amr b. Cermuz adında bir adam Zübeyr’in peşine düşerek, onu namaz kılarken haince öldürdü!

Talha’yı da Mervan b. Hakem bir okla vurarak, hayatına son verdi.

* * *

Osman’ın öldürülmesi, daha önce de söylediğimiz gibi hayatının dönüm noktası oluncaya dek Talha’nın iç dünyasında etkisini sürdürdü.

Bütün bunlar savaşa katılmaması ve ona teşvik etmemesine rağmen sadece aleyhindeki karşı koyma hareketine destek olması nedeniyle olmuştu. Öyle ki, karşı koyma hareketinin gelişip güçlenerek bu çirkin cinayete dönüşeceğinin bilinmediği bir zamanda destek vermişti.

Savaş başlamadan önce göz yaşlarının boğduğu ağlamaklı bir sesle şöyle dua edip yakarıyordu:

“Allah’ım bugün Osman’a karşılık benim canımı al ki, senin rızana kavuşayım…”

Daha önce açıklamış olduğumuz gibi Ali, onunla ve Zübeyr’le karşılaşınca Ali’nin sözleri onları aydınlığa kavuşturdu. Doğruyu gördüler ve savaş alanını terk ettiler.

Fakat şehâdet onları bekliyordu…

Evet... Şehâdet Talha’nın nasibiyse, nerede olursa olsun birbirlerine kavuşacaklardı. Resûlullah (s.a.v.) onun için şöyle demiyor muydu:

“*Bu sözünü yerine getirenlerden biridir. Kimi yeryüzünde yürüyen bir şehidi görmek mutlu edecekse, Talha’ya baksın*.”

Şehid mukadder olan büyük sonuna kavuştu ve “Cemel Vakası” bitti.

Mü’minlerin annesi Aişe, hadiselerde acele ettiğini anladı ve bu kavgadan elini çekerek, Basra’dan ayrılıp Mekke’ye, oradan da Medine’ye gitti. İmam Ali ise, ona yolculuğunda rahatlık sağlayacak bütün imkanları sağladı.

* * *

Ali, savaşın şehidlerini tespit ederken, kendi tarafında ve aleyhinde olanların hepsinin namazını kılıyordu.

Talha ve Zübeyr’i defnettikten sonra şu sözlerle onlara veda etti:

“Ümit ederim ki, ben, Talha, Zübeyr ve Osman, Allah’ın kendileri için: “*Biz onların gönüllerinde olan kini çıkardık; artık onlar sedirler üzerinde karşılıklı oturan kardeşlerdir*.” (Hicr, 47) dediklerinden oluruz.”

Sonra saflık, sevgi ve iyilik dolu gözleriyle kabirlerini süzcerek şöyle dedi:

“Bu iki kulağım, Resûlullah (s.a.v.)’in: “*Talha ve Zübeyr cennetteki komşularımdır*.” dediğini işittiler.”

28
ZÜBEYR b. AVVÂM
Resûlullah'ın Havarisi

Zübeyr zikredilmeden Talha zikredilemez.

Ve Talha zikredilmeden Zübeyr de zikredilemez.

Resûlullah (s.a.v.) hicretten önce sahâbîlerini birbirlerine kardeş yaparken, Zübeyr ve Talha'yı kardeş yapmıştı.

Şu hadisinde olduğu gibi daima Resûlullah (s.a.v.) onlardan birlikte söz ederdi:

"*Talha ve Zübeyr cennetteki komşularımdır*."

Her ikisinin de Resûlullah (s.a.v.)'le soy ve akrabalık bağları vardır. Talha'nın soyu, Mürre b. Ka'b'ta Resûlullah'la birleşir. Zübeyr'in soyu ise, Kusay b. Kilâb'ta Resûlullah (s.a.v.)'in soyu ile birleşir. Aynı zamanda annesi Safiye, Resûlullah (s.a.v.)'in halasıdır.

Talha ve Zübeyr'in her biri özellikleri bakımından insanların birbirlerine en çok benzeyenleri idiler.

Yetişmede, zenginlikte, cömertlikte, kuvvetli dindarlıkta ve çok cesur olmada aralarındaki benzerlik büyüktü. Her ikisi de ilk müslümanlardan, cennetle müjdelenen on kişiden ve Ömer'in kendisinden sonra halife seçmekle vekil kıldığı altı kişilk şûra görevlilerindendir.

Başlarına gelenler de tam benzeşiyor, hatta aynı…

* * *

Söylediğimiz gibi, Zübeyr erken dönemde müslüman oldu. İslâm'a koşan, Dâru'l-Erkam'daki ilk yedi müslümandan biriydi.

O zaman on beş yaşındaydı. Böylece genç yaşta iyilik, aydınlık ve hidâyetle rızıklandı.

Gençliğinden beri süvari ve önde olan biriydi. Hatta tarihçiler, İslâm'da çekilen ilk kılıcın, Zübeyr'in kılıcı olduğunu söylerler.

İslâm'ın ilk günlerinde müslümanlar Dâru'l-Erkam'da gizlenen bir azınlık idiler. Bir gün Resûlullah'ın öldürüldüğü haberi yayıldı. Bunun üzerine Zübeyr, genç yaşına rağmen kılıcını çekerek, Mekke sokaklarından bir tufan gibi geçti.

Önce haberin doğruluğunu araştırdı. Haberin doğru olması hâlinde o onların ya da onlar onun işini bitirinceye kadar bütün Kureyşliler'in boyunlarını kılıçtan geçirmeye karar vermişti.

Mekke'nin yukarı kısmında Resûlullah (s.a.v.) onunla karşılaştı ve ona ne olduğunu sordu. Zübeyr ona haberi bildirdi. Resûlullah ona hayır duada bulunup kılıcı için galibiyet diledi.

Zübeyr, kavmi arasında şerefli biri olmasına rağmen Kureyş'in işkence ve eziyetinden nasibini aldı.

Ona işkence etmeyi üstlenen amcası idi. Onu bir hasırın içine sarıp, nefesini sıkıştırmak için ateşle duman yapıyor ve işkence altındayken:

"Muhammed'in Rabbini inkar et, seni bu azabtan kurtarayım." diyordu. O zamanlarda sadece yeni gelişmekte, taze bir genç olan Zübeyr, amcasına dehşet veren bir meydan okumayla

cevap veriyordu:

“Hayır..!

Allah’a yemin ederim ki, asla küfre geri dönmeyeceğim..”

Zübeyr, Habeşistan’a birinci ve ikinci hicreti yaptıktan sonra Resûlullah (s.a.v.)’le birlikte bütün hadiseleri yaşamak için döner. Hiçbir savaşı kaçırmaz.

Yaraları iyileştikten sonra bedeninde kalan izleri oldukça çoktu. Bunlar Zübeyr’in yüceliğini ve kahramanlığını ifade eden izlerdi.

Vücudunda âdeta yer bulamayan bu izleri gören bir arkadaşına kulak verelim. O bize şöyle anlatıyor:

“Zübeyr b. Avvâm ile bazı seferlerde birlikte oldum ve vücudunu gördüm. Kılıçlarla yarılmıştı. Göğsünde ise, vurma ve yaralamalardan oluşan kör gözleri andıran izler gördüm.

Ona: “Vallahi senin vücudunda kimsede görmediğimi gördüm.” dedim.

O da bana: “Vallahi içlerinde hiçbir yara yoktur ki, Allah yolunda ve Resûlullah’la birlikte olmasın.” dedi.”

Uhud savaşında Kureyş askerleri Mekke’ye dönmek için geriye kaçtıktan sonra Resûlullah (s.a.v.), müslümanlarda hâlâ kuvvet olduğunu görsünler de Medine’ye gelerek savaşı yeniden başlatmayı düşünmesinler diye Kureyş askerlerini takip etmeleri için Ebû Bekir ve onu görevlendirmişti.

Ebû Bekir ve Zübeyr, yetmiş müslümanın başına geçtiler. Onlar galip olan bir ordunun peşine düşmüş olmalarına rağmen ancak es-Sıddîk ve Zübeyr kullandıkları ince savaş taktiği nedeniyle Kureyş’in, müslümanların uğradıkları zararı tespit etmede yanıldığını ve bu güçlü öncü kuvvetin, gelen bir ordunun ilk kuvvetlerinden başka bir şey olmadığını sanmalarına yol açtı. Böylece Kureyş Mekke’ye doğru daha hızla hareket etmeye başladı ve adımlarını çabuklaştırdı!

“Yermük” savaşında Zübeyr tek başına bir orduydu. Başında bulunduğu savaşlarda müslüman askerlerin, dağları andıran Rum ordusu karşısında geriye çekildiğini görünce “Allahu ekber..!” diye bağırdı. Kılıcıyla vuruşarak, yürüyen dağları tek başına yarıp geçti. Sonra alev alev parlayan kılıcıyla, düşüp kalkmadan, dehşet veren o safların arasından tekrar geriye döndü.

Allah ondan razı olsun, şehâdeti çok arzulayan, Allah yolunda ölmeye sevdalı olan birisiydi.

Şöyle diyordu:

“Talha b. Ubeydullah, Muhammed (s.a.v.)’den sonra peygamber olmadığını bildiği hâlde çocuklarını peygamber isimleriyle adlandırıyordu.

Ben de şehid olmaları ümidiyle, çocuklarımı şehid isimleriyle adlandırıyordum.”

Şehid sahâbî Abdullah b. Cahş’ın adına teberrüken çocuğuna Abdullah b. Zübeyr adını verdi.

Şehid sahâbî Münzir b. Amr adına, çocuğuna Münzir adını verdi.

Şehid sahâbî Urve b. Amr adına, çocuğuna Urve adını verdi.

Yüce şehid Hamza b. Abdülmuttalib adına çocuğuna Hamza adını verdi.

Oğlu Ca’fer’i, şehid sahâbî Ca’fer b. Ebû Tâlib’in adıyla adlandırdı.

Oğlu Mus’abı, şehid sahâbî Mus’ab b. Ümeyr’in adıyla adlandırdı.

Oğlu Hâlid’i, şehid sahâbî Hâlid b. Saîd’in adıyla adlandırdı.

Böylece.... Ecellerinin geldiği gün şehid olmaları temennisiyle çocuklarına şehidlerin adlarını verdi.

Hayat tarihçesinde onun için şöyle denildi:

“O ne emirlik yaptı, ne cizye topladı, ne de başka bir şey yaptı; sadece Allah yolunda savaştı…”

Savaşçı olarak özelliği, kendine olan tam güveninde ortaya çıkıyordu.

Savaşta beraberinde yüz bin kişi olsa bile onu tek başına savaşıyormuş gibi görürdün.

Savaşçı olarak üstünlüğü, kararlılığına ve sinirlerinin kuvvetli oluşunda ortaya çıkıyordu.

Uhud savaşında müşriklerin, dayısı Hamza'nın cesedini zalimce parçaladıklarını gördü. Korkunç bir intikam dışında başka bir şey düşünmeksizin kılıcının kabzasını sımsıkı kavrayıp dişlerini birbirlerine kenetleyerek onun önünde bir dağ gibi durdu. Hemen ardından Resûlü (s.a.v.) ve müslümanları sadece intikamı düşünmekten alıkoyan vahiy indi.

Benî Kurayza'nın muhasarası uzayıp teslim olmadıkları zaman Resûlullah (s.a.v.) onu Ali b. Ebû Tâlib ile birlikte gönderdi. Aşılmaz surların karşısında durup Ali'yle birlikte şöyle diyordu:

"Vallahi ya Hamza'nın tattığını tadarız ya da onların kalelerini açarız."

Sonra kendilerini tek başlarına kalenin içine attılar. Dehşet veren korkusuz bir güçle, kalede gizlenenlerin yüreklerine korku saldılar ve müslümanlara kalenin kapısını açtılar.

"Huneyn" savaşında Hevazin'in lideri ve şirk ordularının komutanı Mâlik b. Avf'ı gördü. Huneyn'de onlar yenilgiye uğradıktan sonra onu, yenilgiye uğrayan askerlerinin ve ashabından oluşan büyük bir topluluğun ortasında duruyor gördü. Tek başına o topluluğu yardı. Tek başına birliklerini dağıttı ve savaştan dönen müslümanların ileri gelenlerinin bazıları için yattıkları pusu yerlerinden onları uzaklaştırdı.

* * *

Resûlullah onu çok seviyor ve onu överek şöyle diyordu:

"*Her peygamberin bir havarisi vardır; benim havarim de Zübeyr b. Avam'dır*."

Bu ne onun, Peygamber'in halasının oğlu olması ve ne de Ebû Bekir'in kızı Esma'nın kocası olduğu için değil; aynı zamanda onun çok vefakar, saygın bir cesur, iyi bir cömert ve malını ve canını Allah yolunda feda etmiş biri olmasındandı.

Hasan b. Sâbit şu sözlerle onu çok iyi anlatır:

Peygamberin zamanında
Ve onun hidâyetinde yaşadı
Havarisiydi; fiilleri sözlerini doğrulardı
Onun çizgisinde ve yolunda yürüdü
Haklı olanı korurdu, çünkü
En doğru olan hak idi
O ünlü bir süvari ve her yere koşan
Bir kahramandı
O bir gün bile yerinde durmazdı
Resûlullah (s.a.v.)'e çok yakın biriydi
O İslâm'a yardım eden soylu şeref sahibiydi
O nice zorlukları kılıcıyla yok etti
Resûlullah için bu yaptıklarının karşılığını
Allah da ona çokça verirdi.

* * *

İnce hasletleri, üstün özellikleri olan birisiydi. Cömertliği ve cesareti yarışan iki at gibiydi.

Ticaret hayatında başarılıydı. Serveti çok büyüktü. Fakat İslâm için tümünü harcadı ve borçlu olarak öldü.

Allah'a olan güveni (tevekkülü) cömertliğinin, cesaretinin ve fedakarlığının kaynağıydı.

Can verirken, oğlu Abdullah'a borçlarını ödemesi için vasiyet ediyor ve şöyle diyordu:

"Borçlar sana ağır gelirse, sahibimden yardım iste."

Abdullah ona sordu: "Hangi sahibi kasdediyorsun?"

Ona şöyle cevap verdi: "Allah... O sahiplerin ve yardım edenlerin en iyisidir."

Sonraları Abdullah şöyle diyordu: "Vallahi borcundan dolayı bir zorlukla karşılaştığımda:

"Ey Zübeyr'in sahibi! Onun borcunu öde." derdim; öderdi."

Talha'yı anlatırken zikrettiğimiz gibi, "Cemel Vakası" Zübeyr'in hayatının son dönüm noktası oldu.

Hakikati gördükten sonra bu savaştan elini çekince, fitne ateşinin devam etmesini isteyenlerden biri onun peşine düştü. Hain katil, Rabbinin huzurunda namaz kılarken onu yaraladı.

Katil, Zübeyr'e yaptığı ihanetin haberini iletmek ve işlediği cinayetten sonra kılıcını takdim etmekle ona bir müjde götürdüğü zannıyla İmam Ali'ye geldi.

Fakat Ali, Zübeyr'in katilinin kapıda izin istediğini öğrendiğinde kovulmasını emrederek şöyle haykırdı:

"Safiye'nin oğlunun katilini cehennemle müjdele."

Ona Zübeyr'in kılıcını getirdiklerinde onu aldı ve şöyle diyerek ağlamaya başladı:

"Bir kılıç ki, vallahi sahibi daima onunla Resûlullah (s.a.v.)'den tehlikeleri uzaklaştırmıştır!"

* * *

Sözlerimizin sonunda, Zübeyr için İmam'ın sözlerinden daha büyük ve daha güzel ona gönderilecek bir selâm var mıdır?

Yaşamından sonra ölümünde de Zübeyr'e selâm olsun...

Selâm, yine selâm Resûlullah'ın havarisine…

29

HUBEYB b. ADÎ

Çarmıha Gerilen Kahraman

Şimdi...

Ey insanlar! Bu kahramana yolu açın..

Çabuk ve sessiz gelin....

Acele ve korkarak gelin...

Fedakarlıkta eşsiz bir ders almak için gelin…

Şimdiye kadar bizlere anlattıkların, fedakarlıkta eşsiz dersler değil miydi? diyebilirsiniz.

Evet, dersler idi...

Ve ihtişamlarında emsalsizdi...

Fakat şimdi, kendini feda etme sanatında yeni bir üstadın karşısındasınız…

Öyle bir üstad ki, şehâdeti hadisesini kaçırırsanız, gerçekten çok büyük iyilikler kaçırmış olursunuz.

Ey her ümmet ve beldedeki düşünce sahipleri bize gelin..!

Ey her zaman ve çağdaki yücelik sevdalıları bize gelin..!

Ey gururlarının altında ezilip de din ve iman hakkında kötü zanda bulunanlar siz de gelin..!

Gururunuzla gelin..!

Allah'ın dininin nasıl adamlar meydana getirdiğini gelin, görün..!

İzzetin... gücün... kararlılığın... bilinmişliğin... fedakarlığın... ve sevginin ne olduğunu gelin görün…

Tek kelimeyle, Hakk'a imanın, temiz yürekli sahiplerine kazandırdığı büyüleyici ve olağanüstü büyüklüğün ne olduğunu görün!

Çarmıha gerilmiş şu cesedi görüyor musunuz?

Bugünkü dersimizin konusu odur…

Ey insanlık! Evet…

Önünüzdeki şu çarmıha gerilmiş ceset konudur, derstir, öğretmendir…

Adı: Hubeyb b. Adî...

Bu yüce ismi iyice ezberleyin..!

Ezberleyin ve söyleyin..!

O her zamanda her mezhepten ve dinden her insan için bir şereftir…

* * *

O Medine'nin Evs kabilesinden ve ensârdandır.

Resûlullah (s.a.v.) onlara hicret ettiği günden beri yanına gidip gelmeye başladı ve âlemlerin

Rabbi Allah'a iman etti.

Temiz ruhlu, berrak nefisli, sağlam imanlı ve dolu yürekli biriydi. İslâm şairi Hasan b. Sâbit'in anlattığı gibiydi:

Ensârdan olan bir kartaldı
İyi huylu temiz soylu biriydi

Bedir savaşı olduğunda orada cesur bir asker ve önde bir savaşçıydı. Savaş sırasında yoluna düşüp de kılıcıyla yere serdiği müşriklerden biri Hâris b. Âmir b. Nevfel'dir.

Savaş bitip de Kureyş'in kaçan askerleri Mekke'ye geldiğinde Hâris oğulları babalarının öldüğünü haber aldılar ve savaşta onu öldüren müslümanın adını iyice ezberlediler: Hubeyb b. Adî..!

* * *

Müslümanlar Bedir'den Medine'ye dönerek, yeni toplumlarının yapısını kurmaya devam ettiler.

Hubeyb, abid ve zahid biriydi. İçinde zahidlerin tabiatını ve abidlerin arzusunu taşıyordu.

Orada aşık bir ruhla kendini ibadete verdi. Gece namaz kılıyor, gündüz oruç tutuyor ve âlemlerin Rabbi Allah'a yakarıyordu.

* * *

Bir gün Resûlullah (s.a.v.) Kureyş'in sırlarını bilmek, hareket ve hazırlıklarının olabilecek yeni bir savaşla ilgisini anlamak için sahâbîlerinden on kişiyi seçti. Bunlardan biri Hubeyb idi; başlarında Asım b. Sâbit vardı.

Gurup bu amaçla yola çıktı. Mekke ile Asfan arasında bir yere vardıklarında, Huzeyl kabilesinin Benî Hayyan denilen kolunun bulunduğu yere onların haberi ulaştı. Okçularının en beceriklilerinden yüz adamla peşlerine düştüler ve izlerini takip etmeye başladılar.

İçlerinden biri kumun üzerindeki hurma çekirdeklerini görmeseydi onları bulamayacaklardı. Adam bu çekirdeklerden bazılarını aldı ve Araplar'ın ilginç dikkatiyle inceledi. Sonra yanındakilere şöyle dedi:

"Bu Medine çekirdeğidir. Onları bulmak için çekirdekleri takip edelim."

Yerlere atılmış hurma çekirdeklerini takip ederek ilerlediler. Sonunda uzakta aradıklarını gördüler.

On kişinin emiri Asım, takip edildiklerini farkedince arkadaşlarına bir dağın zirvesine çıkmalarını söyledi.

Yüz okçu yaklaşarak, dağın eteklerinde etraflarını sardılar ve ablukayı sağlamlaştırdılar.

Onlara hiçbir zarar vermeyeceklerine dair güvence verdikten sonra teslim olmaya çağırdılar.

Hepsinden Allah razı olsun, on kişi reisleri Asım b. Sâbit el-Ensârî'nin etrafında toplandılar ve vereceği emri beklediler.

O şöyle diyordu:

"Vallahi ben bir müşriğin tutsağı olmayı kabullenemem. Allah'ım bizi Peygamberine bildir."

Bunun üzerine yüz okçu onları oklarla vurmaya başladılar. Emirleri Asım ve onunla birlikte yedi kişi vurulup şehid oldular.

Geriye kalanlara da eğer inerlerse dokunmayacaklarına dair kesin söz verdiler.

Üç kişi; Hubeyb b. Adî ve iki arkadaşı aşağı indiler.

Okçular, Hubeyb ve arkadaşı Zeyd b. Desine'nin yanına gelip onları bağladılar.

Üçüncü arkadaşları, ihanetin başlangıcını görünce, Asım ve kardeşlerinin öldüğü gibi ölmeye karar verdi.

Ve istediği gibi şehid oldu.

Böylece mü'minlerden imanı en çok, ahidlerinde en temiz, Allah'a ve Resûlü'ne en vefalı olanlarından sekizi şehid oldu.

Hubeyb ve Zeyd, bağlarından kurtulmak istediler; fakat çok sağlam idi.

O hain okçular, onları Mekke'ye götürüp müşriklere sattılar. Ve kulaklarda "Hubeyb" adı çınladı.

Hâris b. Âmir'in oğulları Bedir'de babalarını öldüreni hatırladılar. O ismi iyi hatırladılar ve yüreklerindeki kin harekete geçti.

Onu satın almak için koştular. Bedir savaşında babalarını ve ileri gelenlerini kaybeden Mekke ahalisinin birçoğu, onlardan intikam almak için onlarla rekabete giriştiler.

Sonunda hep birlikte anlaşarak, sadece ona değil; bütün müslümanlara olan kinlerini dindirecek bir akıbete onu hazırlamaya koyuldular.

Bir başka gurup da Hubeyb'in arkadaşı Zeyd b. Desine'yi alarak, ona işkence etmek için götürdüler.

* * *

Hubeyb, kalbini ve her şeyini Allah'a emanet etti.

Hubeyb, Allah'ın ona verdiği, bütün korkuları dağıtan ve kayaları eriten bir sükûnetle, cesurca ve güvenle dua etmeye başladı.

Allah onunlaydı. Ve o Allah'la idi…

Parmaklarının ucundaki soğukluğu göğsünde duyacak kadar Allah'ın eli onun üzerindeydi.

Evlerinde esir bulunduğu Hâris'in kızlarından biri bir gün yanına girdi. Şaşırtan bir şeyi görsünler diye insanlara haber vermek için bulunduğu yeri koşarak terk etti.

"Vallahi elinde yemekte olduğu büyük bir üzüm salkımı gördüm. Fakat zincire vurulmuştu ve Mekke'nin hiçbir yerinde üzüm yoktu.

Bunun Allah'ın Hubeyb'e verdiği rızktan başka birşey olmadığını sanıyorum."

Evet... bu, Allah'ın salih kuluna verdiği bir rızk idi. Tıpkı daha önce Meryem'e verdiği gibi:

"*Zekeriyya ne zaman kızın bulunduğu mihraba girse, onun yanında yeni bir yiyecek bulurdu. "Meryem! Bu sana nereden geldi?" deyince, o da: "Bu, Allah katındandır." derdi. Şüphesiz Allah, dilediğine hesapsız rızık verir*." (Al-i İmrân, 37)

* * *

Müşrikler Hubeyb'e, kardeşi ve arkadaşı olan Zeyd b. Desine'nin ölüm haberini verdiler.

Bununla onu huzursuz edeceklerini ve kat kat ölümü tattıracaklarını sanıyorlardı. Oysa onu Allah'ın himaye edip, ona sükûnet ve rahmet verdiğini bilmiyorlardı.

Onunla imanı üzerine pazarlık etmeye ve önce iman ettiği Rabbine olmak üzere Muhammed'e küfretmesi hâlinde serbest bırakacaklarını söylemeye başladılar. Fakat onlar okla güneşi avlamaya çalışanlar gibiydiler.

Evet... Hubeyb'in imanı kuvvette, uzaklıkta, ateşte ve ışıkta güneş gibiydi…

Kendisinden ışık isteyen herkesi aydınlatıyor ve ısınmak isteyen herkesi ısıtıyordu. Fakat ona yaklaşıp da meydan okuyanı yakıp eritiyordu. Ondan istediklerini elde edemeyeceklerini anlayınca kahramanı, son anı yaşatmak için, "Ten'im" denilen yere götürdüler.

Oraya ulaştırıldığında Hubeyb iki rekat namaz kılmak için onlardan izin istedi. Onlar bunun Allah'ı, Resûlü'nü ve dinini inkar etmekle neticelenecek bir iç hesaplaşmaya neden olacağını

zannederek izin verdiler.

Hubeyb huşu, teslimiyet ve sessizlik içinde iki rekat namaz kıldı. İçinde imanın lezzeti taştı. Hep böyle sürekli namaz kılmayı istedi.

Katillerine dönüp, onlara şöyle dedi:

“Allah’a yemin ederim ki, eğer ölümden korktuğumu zannetmeyecek olsaydınız, namaz kılmaya devam ederdim.”

Sonra ellerini gökyüzüne doğru kaldırarak şöyle dedi:

“Allah’ım onları birer birer say ve ikişer ikişer öldür.”

Sonra onların yüzlerini keskin bakışlarla süzerek şöyle dedi:

Önemsemem nasıl olursa olsun
Allah için olduktan sonra ölümüm
Allah içindir bu dilerse rahmet eder
Dağılmış bir bedenin parçalarına

* * *

Sanırım, Arap tarihinde ilk kez bir adamı çarmıha gererek öldürüyorlardı.

Hurma ağaçlarından büyük bir çarmıh yaparak, Hubeyb’i üstüne yerleştirdiler ve onu bağladılar. Müşrikler sevinç içinde toplandılar ve okçular mızraklarını bilemeye başladılar.

Kasıtlı olarak bütün bu vahşet çarmıha gerili kahramanın önünde sergilendi. O ise gözünü hiç kırpmadı ve yüzündeki şaşırtıcı ışık saçan rahatlık kaybolmadı.

Mızraklar saplanmaya ve kılıçlar etini parçalamaya başladılar. Bu sırada Kureyş’in ileri gelenlerinden biri ona yaklaşarak şöyle dedi:

“Sen akrabalarının arasında sağ ve salim olup da, Muhammed’in şimdi senin yerinde olmasını arzu eder miydin?”

Burada Hubeyb eşsiz bir şekilde bir fırtına gibi kükredi ve katillerine şöyle haykırdı:

“Allah’a yemin olsun ki, ben akrabalarımın ve çocuklarımın arasında dünya nimeti ve sağlığı içinde olup da Allah’ın Resûlü’ne bir dikenin batmasını dahi tercih etmem.”

Arkadaşı Zeyd b. Desine’nin öldürülürken söylediği muhteşem sözlerin aynısıydı bunlar. Evet, Zeyd’in dün söylediği büyüleyici, muhteşem ve çarpıcı sözlerin aynısıydı. Bugün onları Hubeyb söylüyordu.

Bu sözler o zaman müslüman olmayan Ebû Süfyân’ın çaresizce ellerini birbirine vurarak, dehşet içinde şöyle demesine neden oluyordu.

“Allah’a yemin ederim ki, hiç kimsenin kimseyi, Muhammed’in arkadaşlarının Muhammed’i sevdiği gibi sevdiğini görmedim!”

* * *

Hubeyb’in bu sözleri, kılıçlar ve mızraklara kahramanın bedeninden amaçladıklarını elde etmeleri için verilmiş bir izin gibiydi. Çılgınca ve vahşet içinde ona saldırdılar.

Şehid edildiği yerin yakınında kuşlar ve kartallar uçuşuyordu. Sanki kasapların işlerini bitirerek gitmesinden sonra oraya gelip taze cesetten lezzetli bir yemek almayı bekliyor gibiydiler.

Fakat çok geçmeden birbirlerini çağırarak toplandılar. Tartışıp, bir çözüm arıyorlarmışcasına gagalarını birbirlerine yaklaştırdılar.

Aniden gökleri yararak uçtular ve uzaklara çok uzaklara gitmeye başladılar.

Âdeta içgüdüleriyle çarmıha gerilmiş cesetten tevbekâr ve salih bir adamın kokusunu aldılar da ona yaklaşmaktan ya da bir zarar vermekten utandılar.

Kuşlar utanarak ve insafla gökyüzünün derinliklerinde kaybolup gittiler. Müşrik topluluk da isyan ve düşmanlıklarının gereğini yapmış olarak Mekke'deki kin dolu inlerine döndüler.

Orada Kureyşliler'den kılıçlı ve mızraklı bir gurup, şehid cesedi beklemek için kaldı.

Hubeyb kendini hurma ağacından yapılma çarmıha gerip bağladıklarında.. İşte o an yüzünü gökyüzüne doğru çevirerek yüce Rabbine şöyle bir duada bulunmuştu:

"Allah'ım! Biz senin Resûlü'nün mesajını ilettik, sen de hemen ona bize yapılanları ilet."

Allah onun duasını kabul etti…

Resûlullah (s.a.v.) Medine'deyken, ashabının zorluk içinde olduklarına dair kuvvetli bir his içine düştü. Ve ona onlardan birinin cesedinin asılı olduğu göründü.

Hemen Mikdâd b. Amr ve Zübeyr b. Avvâm'ı çağırdı. Atlarına bindiler ve uçarcasına gittiler.

Allah onları hedefledikleri yere ulaştırdı. Arkadaşları Hubeyb'in cesedini indirerek, onu nemli toprağıyla kucaklamayı bekleyen temiz bir yeryüzü parçasına götürdüler.

* * *

Bugüne dek hiç kimse Hubeyb'in kabrinin nerede olduğunu bilmiyor. Herhalde böyle olması en doğru olanıydı. Ta ki tarihin hafızasında ve hayatın yüreğinde o "çarmıha gerilen kahraman" olarak kalabilsin!

30

ÜMEYR b. SA’D

Eşsiz Adam

Saîd b. Âmir’i hatırlıyor musunuz..?

Ömer’in, Şam emirliği ve valiliğini kabul ettirdiği o zahid, âbid ve itaat sahibi kişiyi..?

Ondan bu kitabımızın birinci bölümünde bahsetmiş ve onun hayret verici zühdünü, yüceliğini ve günahtan sakınmasını görmüştük.

İşte biz bu sayfalarda onun bir kardeşiyle… günahtan sakınmada, zühdde, yücelikte ve benzersiz üstün kişiliğinde ikiz kardeşi olan biriyle buluşmaktayız.

O Ümeyr b. Sa’d’dır…

Müslümanlar ona “Eşsiz Adam” diyorlardı.

Kendilerinde olan fazilet, anlayış ve nura rağmen Resûlullah’ın ashabının böyle bir lakabı vermede üzerinde birleştikleri başka bir adam yoktur.

* * *

Babası Sa’d el-Kârî, Bedir’de ve ondan sonraki savaşlarda Resûlullah (s.a.v.)’le birlikteydi. Kadisiye savaşında şehid olup Allah’a kavuşuncaya kadar ahdi üzere kaldı.[1]

Oğluyla birlikte Resûlullah’a gitti ve ona biat edip müslüman oldu.

Ümeyr müslüman olduğu günden itibaren Allah’ın evine yerleşmiş bir âbid idi.

Işıklardan kaçıyor ve gölgelerin sessizliğine sığınıyordu. Onu ilk saflarda görmemek çok uzak bir ihtimaldi. Namazda en önde olmanın sevabını almak için ilk safta beklerdi. Cihada da şehid olmak ümidiyle ilk saflara koşardı.

Bunun dışında iyiliğini, hayrını, salah ve takvasını artırmak için mescidde itikafa girerdi…

Tövbekârdı, günahları için ağlardı…

Kendini Allah’a adamıştı, hep tövbe ederdi…

Her kervan ve her toplulukla birlikte Allah için yollara düşerdi…

* * *

Allah, ashabın gönlünü onun sevgisiyle doldurmuştu. Onların gözbebeği, gönüllerinin sultanıydı.

Kuvvetli imanı, saflığı, sessizliği, huyunun güzelliği ve aydınlık görüşleri kendisiyle oturan veya gören herkes için bir sevinç kaynağıydı.

Hiçbir şeyi ve hiç kimseyi dinine tercih etmezdi.

Bir gün evinde iken çok yakın bir akrabası olan Culâs b. Süveyd b. Sâmit’in: “Eğer adam doğru söylüyorsa biz eşeklerden daha kötüyüz!” dediğini duydu.

Bu kişi, “adam” sözüyle Resûlullah’ı kasdediyordu.

Culâs, İslâm’a korktuğu için girenlerdendi.

Ümeyr b. Sa'd, bu sözü işitince sessiz ve iyilik dolu kişiliğinde kızgınlık ve şaşkınlık patlaması oldu.

Kızgınlık; çünkü müslüman olduğunu iddia eden biri, çirkin bir dille Resûlullah'a söz söylüyordu…!!

Şaşkınlık; çünkü duyup da kabul edemediği bu söz karşısında sorumluluğunu hatırladı…!!

Duyduğunu Resûlullah'a söylesin mi?

Meclislerden söz nakletmek yasaklandığı hâlde bu nasıl olur?

Susup da duyduğunu unutsun mu?

Nasıl yapsın…?

O zaman vesilesiyle Allah'ın dalâletten hidâyete erdirdiği, karanlıktan çıkarıp aydınlığa kavuşturduğu Resûlullah'a olan bağlılığı ve vefa nerede kalır?

Fakat şaşkınlığı uzun sürmedi. Doğruluk daima sahibine bir çıkış yolu bulurdu...

Ümeyr hemen güçlü bir adam ve takva sahibi bir mü'min gibi davrandı.

Ve Culâs b. Süveyd'e şunları söyledi:

"Culâs! Vallahi sen benim en sevdiğim, yanımda en kıymetli ve başına sevmediği bir şeyin gelmesini en çok istemediğim kişisin.

Şimdi bir söz söyledin ki, eğer bunu duyurursam sana zarar verecektir. Susup söylemezsem, dinim helak olur. Ancak dinin hakkı vefalı olmaktan daha önceliklidir. Bu nedenle, konuştuklarını Resûlullah'a söyleyeceğim."

Böylece Ümeyr, Allah korkusuyla dolu yüreğini tamamen rahatlattı.

O önce meclis emniyetinin gereğini yerine getirerek, kendini yalan söz taşıyıcısı olmaktan kurtardı.

İkinci olarak dininin gereğini yerine getirerek korkunç bir nifakı ortaya çıkardı.

Üçüncü olarak da Resûlullah (s.a.v.)'e bildireceğini açıkça söylediğinde Culâs'a hatasından dönme ve Allah'tan af dileme fırsatı verdi. Eğer Culâs o an bunu yapmış olsaydı, Ümeyr'in içi rahat erer ve Resûlullah (s.a.v.)'e bildirme ihtiyacı duymazdı.

Fakat Culâs, hatasından dönmeyi kendine yediremedi. Ağzından bir tek özür ya da üzüntü kelimesi çıkmadı. Ümeyr ise:

"Beni senin günahına ortak edecek bir vahiy inmeden önce Resûlullah'a bunu haber vereceğim." diyerek oradan ayrıldı.

Resûlullah (s.a.v.) Culâs'ın getirilmesi için birini gönderdi. Culâs söylediğini inkâr hatta yalan yere Allah'a yemin etti.

Fakat hak ile batılı birbirinden ayırdetmek için Kur'ân âyeti nâzil olmuştu:

"*Andolsun ki, müslüman olduktan sonra inkar edip küfür sözü söylemişler iken, söylemedik diye Allah'a yemin ettiler, başaramayacakları bir işe giriştiler... Allah ve Resûlü, bol nimetinden onları zenginleştirdi ve öc almaya kalkıştılar. Eğer tövbe ederlerse bu, iyiliklerine olur; şayet yüz çevirirlerse, Allah onları dünya ve âhirette can yakıcı azaba uğratır. Yeryüzünde bir dost ve yardımcıları yoktur*." (Tevbe, 74)

Culâs yanlışlığını açıklayan âyetin aynı zamanda tevbe etmesi hâlinde kendisine Allah'ın rahmetini vaadettiğini görünce söylediğini itiraf etmek ve hatasından dolayı özür dilemek zorunda kaldı.

...Eğer tövbe ederlerse bu, iyiliklerine olur...

Ümeyr'in bu davranışı Culâs için bir iyilik ve bereketti. Culâs tövbe etti ve İslâm'ını güzelleştirdi.

Hz. Peygamber, Ümeyr'in kulağına yanaştı ve nuruyla onu çevreleyerek şöyle dedi:

"*Ey çocuk!*

Kulağın görevini yerine getirdi... Ve Rabbin seni tasdik etti!"

* * *

Dört yıl önce "Ömer'le Birlikte" adlı kitabımı yazarken, Ümeyr ile ilk buluşmamıza çok sevinmiştim.

Emirü'l-mü'minin ile arasında geçenler kadar beni hiçbirşey büyülememişti. Bu hikayeyi, en çarpıcı yönleriyle yüceliği tanımanız için şimdi size anlatacağım.

* * *

Biliyorsunuz ki, Mü'minlerin emiri Hz. Ömer (r.a.) valilerini âdeta kaderini seçer gibi seçerdi.

Onları, emirlik ve valilikten kaçan, ancak halife zorladığı zaman kabul eden, doğru sözlü, güvenilir ve Allah korkusuyla dolu zahid kişilerden seçerdi.

Keskin basireti ve engin tecrübesine rağmen vali ve yardımcılarının seçiminde çok titiz ve ağır davranırdı.

Kendisinden nakledilmiş olan şu sözler dilinden düşmezdi:

"Emiri olmadığı bir toplumun içinde, onların emiriymiş gibi... Emiri olduğu bir toplumun içinde ise, onlardan herhangi biriymiş gibi davranan bir adam istiyorum.

Ne giyiminde, ne yiyeceğinde, ne de meskeninde kendini insanlardan ayrıcalıklı kılmayan.. Onlara namazı kıldıran... Aralarında hakça pay eden... Ve onlara adaletle hükmedip, kapısını açık tutan bir vali istiyorum."

Bu keskin ölçülerin ışığında bir gün Ümeyr b. Sa'd'ı Humus'a vali seçti.

Ümeyr bundan kurtulmak istedi; fakat Halife Ömer onu buna mecbur etti.

Ümeyr, Allah'tan hayır dileyerek görevinin başına gitti. Humus'ta tam bir yılını geçirdiği hâlde Medine'ye vergi göndermedi.

Hatta kendisinden Halife'ye bir mektup dahi gitmedi. Bunun üzerine Hz. Ömer kâtibini çağırarak ona: "Ümeyr'e bize gelmesi için yaz." dedi.

Burada izninizle, Ömer ile Ümeyr'in buluşma sahnesini, "Ömer'le Birlikte" adlı kitabımdan nakletmek istiyorum:

"Bir gün Medine sokakları, harcadığı çaba ve uzun süredir karşı karşıya olduğu zorluklardan dolayı adımlarını yerden sökercesine atan, yol yorgunluğu üzerine çökmüş, üzeri tozlu ve saçları dağınık bir adam gördü.

Sağ omuzunda bir çıkın ve bir kap…

Sol omuzunda içinde su olan küçük bir kırba…

İnce, zayıf bedeninin hiçbir zorluk vermediği bir asaya yaslanıyordu…

Ömer'in meclisine ağır adımlarla yaklaştı.

"Ey Mü'minlerin emiri! Allah'ın selâmı üzerine olsun."

Hz. Ömer selâma karşılık verdi. Bir yandan da üzerinde gördüğü bitkinlik ve yorgunluk ona acı verirken, sorar:

"Ey Ümeyr! Nasılsın?"

"Gördüğün gibiyim. Sağlıklı ve dünyayı boynuzlarından peşimde sürüklediğimi görmüyor musun?"

"Yanında ne var?"

“Yanımda; yiyeceğimi taşıdığım çıkınım, içinde yemeğimi yediğim kabım, abdest ve içecek suyumu taşıdığım kırbam ve hem üzerine dayanıp, hem de eğer bir düşman karşıma çıkarsa onunla karşı koyduğum bir sopam var. Allah’a yemin ederim ki, dünya benim isteklerime tâbi olan bir nesneden başka bir şey değildir.”

“Yürüyerek mi geldin?”

“Evet.”

“Bineceğin bir hayvanı verebilecek birini bulamadın mı?”

“Onlar vermediler. Ben de istemedim.”

“Sana verdiğimiz görevi ne yaptın?”

“Beni gönderdiğin şehre gittim. Ahalisinden salih olanları topladım. Onları malların ve vergilerin toplanması için görevlendirdim. Toplandıkları zaman da onları gerektiği şekilde ayırdım. Eğer onlardan sana bir şey kalmış olsaydı, onu sana getirirdim.”

“Bize birşey getirmedin mi?”

“Hayır…”

Ömer hayretler içinde şöyle bağırdı:

“Ümeyr’in görev süresini uzatın.”

Ümeyr büyük bir isteksizlikle cevap verdi:

“O günler artık geride kaldı. Ne sana, ne de senden sonra başka birine çalışmayacağım.”

Bu hikaye tasarladığımız bir senaryo ve ürettiğimiz bir konuşma değil; o ihtişamlı günlerinde İslâm’ın başkenti Medine’nin şahid olduğu tarihî bir vakıadır. [2]

Acaba bu eşsiz ve yüce kişiler hangi türden adamlar idiler?

* * *

Ömer (r.a.) temenni ederek şöyle diyordu:

“Müslümanların işlerinde bana yardım edecek Ümeyr gibi adamlarımın olmasını isterdim.”

Arkadaşlarının haklı olarak “Eşsiz Adam” diye niteledikleri Ümeyr, dikenli yaşamımızın ve maddî bedenimizin neden olduğu her tür insanî zaafın üstesinden gelmişti.

Bu yüce zata, valilik görevi verildiğinde Allah’a olan korkusu nedeniyle buna ilerleme, gelişme ve güzellik kazandırmaktan başka bir şey yapmadı.

Humus valisi iken, daima minberden müslüman cemaate seslendiği şu kelimeleriyle müslüman yöneticinin görevlerini dile getiriyordu:

“İslâm sağlam bir duvar ve kuvvetli bir kapı değil midir..?

İslâm’ın duvarı adalet, kapısı ise haktır…

Duvar yıkılır, kapı kırılırsa, İslâm fetholunur…

Hakimiyet kuvvetlendikçe İslâm sağlam kalacaktır…

Hakimiyetin sağlamlığı ise, kılıçla öldürmek ve kırbaçla vurmak değildir…

Fakat hakkı vermek ve adeletle davranmakla olur…”

* * *

Biz şimdi Ümeyr’le vedalaşıyor ve onu saygı ve huşû ile selâmlıyoruz.

Gelin, başlarımızı önümüze eğelim. Öğretmenlerin en iyisi Muhammed için... Takva sahiplerinin imamı Muhammed için...

Hayat boyu insanlara armağan edilmiş Allah'ın rahmetine, Allah'tan salât ve selâm olsun…

İyi ailesine selâm olsun…

İyi ashabına selâm olsun…

---

[1] İbn Hişam'ın "Siret" kitabında (c.1, s.519 el-Habebî II.baskı) anlatılan biyografide Ümeyr'in babasının bir başka "Sa'd" olduğu ve Resûlullah henüz hayattayken, Tebük savaşından önce öldüğü yazmaktadır.. Fakat İbn Sa'd, et-Tabakâtü'l-kübrâ adlı eserinde (c.4, s.324) onun; "Sa'd el-Kârî" olduğu söyler. Biz de bu görüşü benimsedik.

[2] Bu hikaye; kitabın başında da belirttiğim gibi, kaynaklarımızdan biri olan "Hilyetü'l-evliyâ" adlı kitabın 1.nci cildinde anlatılmaktadır.

31

ZEYD b. SÂBİT

Kur'ân'ın Toplayıcısı

Kur'ân'ı sağ eline alıp, ona bakıp âyet âyet, sûre sûre gül bahçelerinde dalıp gittiğin zaman…

Bu büyük eserden dolayı kendilerine teşekkür borçlu olduklarından biri de Zeyd b. Sâbit adındaki büyük adamdır.

Kur'ân'ı bir kitapta toplama hareketi anlatıldığında bu büyük sahabînin adı mutlaka geçer.

Kur'ân'ın ezberlenmesi, tertibi ve toplanmasının faziletine sahip olan mübareklerin anısına şükran çiçekleri sunulduğunda Zeyd b. Sâbit'in bu çiçeklerdeki payı oldukça büyüktür.

* * *

O ensârdandır…

Resûlullah (s.a.v.) hicret ettiği zaman o on bir yaşındaydı. Küçük çocuk, ailesinden müslüman olanlarla birlikte müslüman oldu ve Resûlullah (s.a.v.) tarafından yapılan bir davetle tebrik edildi.

Babası kendileriyle birlikte onu da Bedir savaşına götürdü. Fakat yaşının ve bedeninin küçüklüğü dolayısıyla Hz. Peygamber onu geri çevirdi.

Uhud savaşında ise kendi yaşıtlarından bir grupla Resûlullah'ın yanına gittiler ve mücahidlerin saflarında, neresi olursa olsun herhangi bir yere kabul edilmek için ona yalvardılar. Aileleri ise onlardan daha çok yalvarıyor ve istiyordu.

Resulullah küçük süvarileri memnun bakışlarla süzüp, bu savaşta da onları asker yapamayacağına dair özür beyan etmek isterken...

Onlardan biri olan Râfi b. Hudeyc, sağ eliyle ustaca savurduğu bir kargı ile Resûlullah'ın önüne çıktı ve ona:

"Gördüğün gibi ben bir atıcıyım, iyi atış yaparım, bana izin ver." dedi.

Resûlullah rıza dolu bir gülümsemeyle bu güzel ve yeni yeşeren kahramanı selâmlayıp, ona izin verdi.

Yaşıtlarının damarları kabardı.

İkinci olarak Semure b. Cündüb öne çıktı. Güçlü kollarını saygıyla hareket ettirirken, akrabalarından bazıları Resûlullah'a şöyle diyorlardı:

"Semure güreşte Râfi'yi yener…"

Resûlullah onu da sevgi dolu bir gülümseyişle selâmladı ve izin verdi.

Bedenlerinin kuvvet gelişimi bir yana, o zaman Râfi ve Semure on beş yaşlarındaydılar.

Yaşıtlarından altı genç geri kaldı. Zeyd b. Sâbit ve Abdullah b. Ömer de onlardandı.

Onlar da kimi zaman yalvarıp rica ederek, kimi zaman ağlayarak, kimi zaman da adalelerini göstererek, kendilerini savaşa kabul ettirmek için çaba sarfetmeye başladılar.

Fakat yaşları genç ve vücutları taze olduğu için Resûlullah bir dahaki savaş için onlara söz

verdi.

Böylece Zeyd, kardeşleriyle birlikte hicretin beşinci senesindeki Hendek savaşından itibaren Allah yolunda savaşmaya başladı.

Mü'min İslâmî kişiliği, çarpıcı ve hızlı bir şekilde gelişiyordu. O sadece bir mücahid olarak yetişmiyordu. Aynı zamanda birçok meziyeti olan kültürlü biriydi. O Kur'ân'ı ezbere takip ediyor, Allah Resûlü için vahiy yazıyor ve ilim ve hikmette ilerliyordu. Resûlullah, davasını tüm dış dünyaya duyurmaya, yeryüzünün kayser ve krallarına mektuplarını göndermeye başladığında, Zeyd'e onların dillerini öğrenmeyi emretti. O da bunları kısa bir zamanda öğrendi.

Böylece Zeyd b. Sâbit'in kişiliği gelişti. Yeni toplumda kendisine yüksek bir mevki edinerek, müslümanların saygı ve hürmet gösterdiği biri oldu.

eş-Şa'bî şöyle der:

"Zeyd b. Sâbit, bineğine binmek istedi; İbn Abbas özengisini tuttu. Zeyd ona: "Ey Resûlullah'ın amca oğlu bırak..." dedi. İbn Abbas ona şöyle cevap verdi: "Hayır, biz âlimlerimize böyle yaparız."

Kabîsa şöyle der:

"Zeyd miras işleri, kıraat, fetva ve kadılık işlerinde Medine'de lider idi."

Sâbit b. Ubeyd ise şöyle der:

"Zeyd kadar evinde şakacı, meclisinde ağır başlı bir adam görmedim."

İbn Abbas şöyle der:

"Muhammed'in ileri gelen ashabı, Zeyd b. Sâbit'in derin bir ilim sahibi olduğunu anlamışlardı."

Arkadaşlarının söylediği bütün bu özellikler, tüm İslâm tarihindeki görevlerin en şanlılarından olan bir görevle şereflenmeyi kaderin kendisine sakladığı adamı daha fazla tanımamıza yardımcı olmaktır. Bu görev ise, Kur'ân'ı toplamaktır.

* * *

Vahyin, şu muhteşem âyetlerle, dava ve Kur'ân kervanına seslenerek uyarıcılardan olsun diye Resûlullah'ın kalbine sirayet etmeye başladığı zamandan beri vahiy Resûlullah (s.a.v.) ile birlikteydi:

"*Yaratan Rabbinin adıyla oku! O, insanı bir alekadan (embriyodan) yarattı. Oku! Rabbin sonsuz kerem sahibidir. O Rab ki kalemle yazmayı öğretti. İnsana bilmediği şeyleri öğretti*." (Alak, 1-5)

Vahiy bu başlangıçtan itibaren sürekli Resûlullah (s.a.v.) ile birlikteydi. Hidâyetini ve nurunu isteyerek Allah'a yüzünü her yöneltmiğinde onun yardımına yetişirdi.

Hz. Peygamber'in bir savaştan diğerine koştuğu, bir savaşı bitirip de düşmanlarıyla bir başkasında karşılaştığı, büyük bir çaba ile yeni bir dünya kurduğu… bütün risalet yılları boyunca vahiy inmeye devam etti. Resûlullah da okuyup tebliğ ediyordu. Orada ilk günden itibaren Kur'ân'a istekle sarılan mübarek bir topluluk vardı. Bunların bazıları Kur'ân'ı güçlerinin yettiği kadar ezberlemeye, iyi yazmayı bilen bazıları da âyetleri yazılı olarak muhafaza etmeye bşladılar.

Yaklaşık olarak yirmi bir sene zarfında, vahiy hadiselere uygun olarak âyet âyet ya da âyetler topluluğu hâlinde indi. Bu hafız ve yazıcılar Allah'ın büyük yardımıyla işlerini devam ettirdiler.

Kur'ân bir defada inmedi. Çünkü telif edilen ve insan tarafından yazılmış bir kitap değildi.

O, her gün taş üstüne taş konularak kurulan "yeni ümmet"in rehberidir. Akidesi, yüreği, fikri ve iradesi ilâhî iradeye göre günden güne gelişen, olgunlaşan bir ümmetin…

Bu nedenle; beşerî tecrübenin gelişim çizgisini, yenilenen ortamlarını ve karşılaştığı

problemleri takip edebilmek için Kur'ân'ın parçalar ve bölümler hâlinde gelmesi gerekliydi.

Daha önce de söylediğimiz gibi Kur'ân'ı ezberleyip yazmak için hafız ve yazıcılar çoğalmıştı. Bunların başında ise -Allah hepsinden razı olun- Ali b. Ebû Tâlib, Übey b. Ka'b, Abdullah b. Mes'ûd, Abdullah b. Abbas ve şimdi ondan bahsetmekte olduğumuz saygın kişilik sahibi Zeyd b. Sâbit geliyor.

Kur'ân'ın inişi tamamlandığında ve inişinin son zamanlarında Resûlullah âyetlerini ve sûrelerini tertib ederek müslümanlara okuyordu.

Resûlullah (s.a.v.)'in vefatından hemen sonra müslümanlar riddet (dinden dönme) savaşlarıyla karşı karşıya kaldılar.

Hâlid b. Velîd ve Zeyd b. Hattâb'tan söz ederken anlattığımız Yemame savaşında Kur'ân hafız ve okuyucularından şehid olanların sayısı çok idi. Riddet ateşi söner sönmez Hz. Ömer geriye kalan hafız ve kurraların şehid olup ölmelerinden önce Kur'ân'ın hemen toplanmasını istemek için Halife Ebû Bekir es-Sıddîk (r.a.)'a koştu. Halife Rabbinden istihare yaptı (bunu yapmanın doğru olup olmadığını gönlüne açmasını diledi). Arkadaşlarıyla görüşmeler yaptı. Sonra Zeyd b. Sâbit'i çağırarak ona:

"Bu konuda en çok güvendiğimiz akıllı gençsin." dedi. Ve ona bu konuda bilgisi olanlarla yardımlaşarak Kur'ân-ı Kerîm'i toplamasını emretti.

Zeyd bir din olarak İslâm'ın geleceğinin bağlı olduğu bu işi üstlendi. Görevlerin en zor ve en büyük olanını başarmak için büyük bir çaba harcadı. Âyet ve sûreleri, hafızların hafızalarından ve yazılı oldukları yerlerden toplamaya, onları birbirleriyle karşılaştırıp incelemeye başladı. Bu işi, Kur'ân'ı düzenli ve tertipli bir şekilde toplayıncaya kadar sürdürdü.

Risalet yıllarında Hz. Peygamber (s.a.v.)'den Kur'ân'ı dinleyerek yaşayan bütün sahâbîler onun yaptığı işin kusursuzluğunu kabullendiler. Kuşkusuz aralarında âlim, hafız ve kâtipler de vardı.

Zeyd görevin yüceliğini ve kudsiyetinin oluşturduğu büyük zorluğu anlatırken şöyle diyordu:

"Allah'a yemin ederim ki, beni bir dağı yerinden taşımakla yükümlü kılsaydılar, bu bana, emretmiş oldukları Kur'ân'ı toplama işinden daha kolay gelirdi."

Evet...

Zeyd'in omuzunda bir dağ ya da dağlar taşıması, bir sûrenin tamamlanmasında veya bir âyetin naklinde yapacağı en küçük bir hatadan daha tercihe şâyân idi.

Ne kadar küçük ve kasıtsız olursa olsun böyle bir hatayı yapmaktansa, gönlü her tür zorluğa katlanmaya razıydı.

Fakat Allah'ın yardımı ve "*Zikri (Kur'ân'ı) biz indirdik ve onu biz koruyacağız*." (Hicr, 9) vaadi onunla birlikteydi.

Zeyd görevini başardı, sorumluluk ve yükümlülüğünü en iyi şekilde yerine getirdi.

* * *

Bu Kur'ân'ın toplanmasının ilk aşamasıydı.

Bu çalışmada Kur'ân, birden fazla kitapta yazılı olarak toplandı.

Bu kitaplar arasında farklılıklar ve ayrıcalıklar var olmasına rağmen bunlar sadece şekilde idi. Tecrübe, Resûlullah'ın ashabına, bütün bunların bir tek mushaf (kitap)ta toplamanın gerekli olduğunu gösterdi.

Hz. Osman (r.a.)'ın hilafeti sırasında Medine'den uzaklarda İslâmî fetih ve ilerleyişler devam ediyordu.

O günlerde, her gün ard arda gruplar hâlinde İslâm'a girenler olurken, sahâbîlerin arasında Kur'ân'a yönelik ihtilaflar başlayınca, mushafların çeşitli olmasının ileride neden olabileceği tehlike açık bir şekilde fark edildi.

O zaman başlarında Huzeyfe b. Yemân olan bir grup sahâbî, Halife Osman'ın yanına gelerek mushafların birleştirilmesini (teke indirgenmesini) zorunlu kılan durumu açıkladılar.

Bunun üzerine Halife, Rabbinden istihare yapıp, arkadaşlarıyla görüştü.

Daha önce Ebû Bekir es-Sıddîk'ın Zeyd b. Sâbit'ten yardım istemesi gibi Osman da ondan yardım istedi.

Zeyd arkadaşlarını ve yardımcılarını toplayıp mushafları Hafsa bint Ömer (r.a.)'ın evinden getirtti. Çünkü mushaflar onun yanında muhafaza ediliyordu. Ardından Zeyd ve arkadaşları, büyük ve yüce görevlerine başladılar.

Zeyd'e yardım edenlerin hepsi hafız ve vahiy katiplerinden idiler. Bununla birlikte pek ihtilafa düşmemekle birlikte, ihtilaf etmeleri hâlinde de Zeyd'in görüş ve sözünü kesin kanıt olarak kabul ediyorlardı.

* * *

Biz, şimdi Kur'ân'ı kolaylıkla okuyor ve güzel bir şekilde dinliyoruz. Onu toplamak için Allah'ın yaratmış olduğu kişilerin karşılaştığı o büyük zorluklar aklımıza hiç gelmez…!!

Yeryüzünün karanlıklarını onun nuruyla yok edip, bir yüce dini kökleştirmek için Allah yolunda savaşırken verdikleri nice canları ve yaşadıkları zorlukları hiç mi hiç düşünmeyiz.

32

HÂLİD b. SAÎD

İlk Nesilden Bir Fedâi

Kureyş'in ileri gelenlerinden bir babanın, zenginlik ve saygınlık ışıltılarıyla dolu evinde Hâlid b. Saîd b. Âs doğdu. Eğer nesebini daha fazla tanımak istiyorsanız, İbn Ümeyye b. Abdüşşems b. Abdümenaf... diyebilirsiniz.

Nur ışıltıları Mekke'nin her yanına sessizce yayılarak, Muhammedü'l-emin'in Hira dağından kendisine gelen bir vahiyle döndüğü ve kullarına iletmek üzere Allah'tan bir mesaj aldığını söylediği gün Hâlid'in kalbi bu sese kulak veriyordu.

Sevinçten uçmuştu; sanki bu mesajı bekliyordu. Nur ışıltılarını adım adım takip etmeye başladı. Kavminin ileri gelenlerinin yeni dinden bahsettiklerini her duyduğunda yanlarına oturup gizli bir sevinçle onları dinledi. Ara sıra kendisi de bir şeyler duyurmak, etkilemek ve uyarıda bulunmak için bir veya birkaç kelime söylerdi.

O zaman kendisine bakana durgun ve sessiz görünümlü bir genç gibi görünmesine rağmen içinde söylenen şarkılar, çınlayan marşlar, ıslık çalan borazanlar, dalgalanan bayraklar ve çalınan davullar olan sevinç ve hareket dolu bir karnaval vardı.

Bütün güzelliğiyle, heyecanı ve coşkusuyla bir bayram vardı içinde.

Genç bu bayramı içinde saklar ve sırrını gizlerdi. Çünkü; babası eğer onun, Muhammed'in davasına içinde böyle bir sevgi gizlediğini bilse, onu Abdümenaf ilâhlarına kurban ederek, hayatına son verirdi.

Fakat iç dünya bir şeyle dolup taşmak üzere olduğu zaman onun taşmasına engel olunamaz.

Ve bir gün...

Fakat hayır... Daha gün doğmamıştı… Hâlid yarı uyanık hâlde etkili bir rüya görüyordu.

Bu gece Hâlid b. Saîd uykusunda büyük bir ateşin kenarında durduğunu, babasının iki eliyle arkasından onu ateşe doğru ittiğini, sonra Resûlullah'ın kendisine doğru gelerek, mübarek sağ eliyle onu elbisesinden tutup ateşten ve alevlerden uzaklaştırdığını gördü.

Yeni güne ne yapacağını bilerek uyandı. Hemen Ebû Bekir'in evine giderek ona rüyasını anlattı. Rüyanın açıklanmaya ihtiyacı yoktu.

Ebû Bekir ona:

"Senin için iyilik isterim. İşte Resûlullah (s.a.v.) ona tâbi ol, İslâm seni ateşten korur." dedi.

Hâlid -bu sözler üzerine- Resûlullah'ı aramak için ondan ayrıldı. Yerini tespit edip onu bulunca, Hz. Peygamber'e, neye davet ettiğini sordu. O da ona şöyle cevap verdi:

"*Allah'ın birliğine iman eder, ona hiçbir şeyi ortak koşmazsın. Muhammed'in O'nun kulu ve elçisi olduğuna iman edersin. Duymayan, görmeyen, fayda ve zarar vermeyen putlara tapınmayı bırakırsın.*"

Hâlid sağ elini uzattı. Resûlullah (s.a.v.) de onun sağ elini sevgiyle tuttu.

Hâlid şöyle diyordu:

"Allah'tan başka ilâh olmadığına ve Muhammed'in O'nun elçisi olduğuna şehâdet ederim."

Böylece içindeki bütün şarkılar ve marşlar gün yüzüne çıktı.

İçindeki o cümbüş ve karnaval özgür oldu.

Ve haber babasına ulaştı...

* * *

Hâlid müslüman olduğu zaman kendisinden önce yalnız dört veya beş kişi müslüman olmuştu. Öyleyse o ilk beş müslümandan biriydi.

Saîd b. Âs'ın çocuklarından biri müslüman olduğunda, bu Saîd'e göre; Kureyş tarafından alaya alınıp küçük düşmesine ve önder kişiliğinin sarsılmasına neden olabilecek bir hadiseydi.

Bu nedenle Hâlid'i çağırıp ona: "İlâhlarımızı alaya aldığını duyduğun hâlde sen gerçekten Muhammed'e uydun mu?" diye sordu.

Hâlid ona:

"Vallahi o doğru söylüyor, ben de ona inandım ve uydum." dedi. O anda babası onu dövmeye başladı, sonra evinde karanlık bir odaya atıp hapsetti. Böylece onu açlık ve susuzluktan bitkin ve zayıf hâle getirmeye başladı.

Hâlid ise üzerine kapatılmış olan kapının ardından onlara şöyle haykırıyordu:

"Vallahi, o doğru söylüyor ve ben de ona iman ettim."

Saîd oğluna yaptığı eziyetin yetersiz olduğunu anladı. Onu Mekke'nin sıcak güneşine çıkarıp, ağır ve alev alev yanan kayalarının arasına gömdü. Üç gün boyunca, gölgelenmesine imkan tanımadı. Ve bir damla su bile içirmedi.

Baba oğlundan ümidini kesince onu evine getirdi. Onu bir yandan güzel şeylerle ikna edip aldatmaya, bir yandan da korkutup ürkütmeye başladı. Hâlid ise ölüm gibi ve diğer bütün tehditlere direniyor ve babasına şöyle diyordu:

"İslâm'ı hiçbir şeye değişmem. Onunla yaşar, onun için ölürüm."

Bunun üzerine Saîd şöyle haykırdı:

"Öyleyse başımdan defolup git aptal! Lat'a yemin ederim ki, sana hiç yiyecek vermeyeceğim."

Hâlid ona şöyle cevap verdi:

"Allah rızık vericilerin en iyisidir."

Yiyecek, içecek ve rahatlık bakımından zenginlikle dolu evden ayrıldı. Fakirlik ve yoksulluğa gitti.

Fakat hangi zorluk?

İmanı onunla birlikte değil mi?

Yüreğinin tüm yönelişlerini ve geleceğiyle ilgili tüm haklarını koruma altına almıyor mu?

Öyleyse açlık, yoksulluk ve işkencenin ne önemi var?

İnsan kendini Muhammed'in davet ettiği hakikat gibi büyük bir hakikat ile birlikte bulunca, Allah'ın sahibi olup vermiş olduğu kendi nefsini kazanmış olan biri için, dünyada elde edemediği daha değerli bir şey var mıdır?

Böylece Hâlid b. Saîd, işkenceyi fedakârlıkla yenmeye, imanla yoksulluğun üstesinden gelmeye karar verdi.

Resûlullah (s.a.v.), müslümanlardan Habeşistan'a hicret etmelerini istediğinde oraya gidenlerden biri Hâlid b. Saîd idi.

Hâlid orada Allah'ın kalmasını dilediği kadar kaldıktan sonra yedinci yılda kardeşleriyle birlikte vatanlarına döndü. O sıralarda müslümanlar, Hayber savaşını daha yeni bitirmişlerdi.

Hâlid, Medine'de yeni İslâm toplumunun içinde yaşamaya başladı. O İslâm toplumunun doğuşuna şahit olup, binasını kuran ilk beş kişiden biriydi. Hz. Peygamber'in bulunduğu bütün savaş ve olaylarda Hâlid b. Saîd en önde olanlardandı.

Hâlid, İslâm'ın ilklerinden ve doğru yolda oluşu nedeniyle sevilen ve sayılan biriydi.

O inançlarına kıymet veriyor, onları bozup bir pazarlık malzemesi hâline getirmiyordu.

Resûlullah (s.a.v.) vefat etmeden önce onu Yemen'e vali yapmıştı.

Ebû Bekir'in halife olduğu ve ona biat edildiği haberini duyunca işini bırakıp hemen Medine'ye gitti.

Ebû Bekir'in ölçülemeyecek derecede faziletli olduğunu biliyordu. Bununla birlikte o, hilafeti müslümanların içinde en çok hak edenin Haşim oğullarından biri olduğu görüşündeydi. Mesela; Abbas ya da Ali b. Ebû Tâlib gibi.

Buna rağmen Ebû Bekir onu sevmeye ve kıymet vermeye devam etti. Onu biat etmeye zorlamadığı gibi biat etmediği için de zora koşmadı. Hatta Halife, müslümanlar arasında onun hak ettiği övgü dolu sözler dışında başka bir şey söylemedi.

Sonraları Hâlid b. Saîd'in kanaati değişti. Ebû Bekir'in minberde olduğu bir günde mesciddeki safları yararak, ona güven ve sadakat dolu bir biat yaptı.

* * *

Ebû Bekir askerlerini Şam'a gönderirken Hâlid b. Saîd'i bir askerî birliğin başına getirerek, onu kumandanlardan biri yaptı.

Fakat kuvvetlerin Medine'den hareket etmelerinden önce Hz. Ömer, Hâlid b. Saîd'in komutanlığına itiraz etti ve Halife, kararını değiştirinceye kadar itirazını devam ettirdi.

Haber Hâlid'e ulaştığında şu sözlerinden başka bir şey söylemedi:

"Vallahi! Ne başa geçirmeniz bizi sevindirdi, ne de azletmeniz bizi üzdü."

Ebû Bekir es-Sıddîk (r.a.), özür dilemek ve yeni tutumunun nedenini anlatmak için hemen evine gitti ve ona komutanlardan hangisiyle birlikte olmak istediğini sordu: Amcasının oğlu Amr b. Âs mı.? Yoksa Şurahbil b. Hasene mi?

Hâlid takva ve büyüklüğünü açıkça ortaya koyan bir cevap verdi:

"Amcamın oğlunu akrabalığından dolayı çok severim. Şurahbil'i ise dindarlığından dolayı çok severim."

Sonra Şurahbil b. Hasene'nin bölüğünde asker olmaya karar verdi.

* * *

Ebû Bekir ordu hareket etmeden önce Şurahbil'i çağırıp şöyle dedi:

"Hâlid b. Saîd'e iyi davran. O senin yerinde sen de onun yerinde olup da senin kendin için tanınmasını istediğin hakkın olduğu gibi onun da senin üzerinde hakkı olduğunu bil…

Onun İslâm'daki mevkisini biliyorsun…

Resûlullah (s.a.v.) vefat ettiğinde onun valisi olduğunu da biliyorsun...

Önce onu başa getirdim; sonra fikrimi değiştirdim. Umarım bu, dininde onun için daha hayırlı olur. Ben kimseyi komutanlıkta kıskanmam.

Ona komutanlardan birini seçmesini istedim; seni amcasının oğluna tercih etti.

Yol gösterici bir görüşe ihtiyaç duyduğun bir durum başına gelirse, ilk danışacağın, Ebû Ubeyde b. Cerrâh, Muâz b. Cebel ve üçüncü olarak da Hâlid b. Saîd olsun. Onlardan iyilik ve nasihat göreceksin. Sakın onlarsız tek başına, gizlice kararlar alma."

Şam havalisinde "Mercüssufer" adlı yerde müslümanlarla Rumlar arasında korkunç ve şiddetli çarpışmalar olurken, o Allah yolunda şehid olanların başındaydı. O gençliğinden şehid

oluncaya kadar bütün hayatını doğru bir mü'min ve cesur olarak tamamladı.

Müslümanlar savaş şehidlerini araştırırken, onun her zaman olduğu gibi güçlü, sessiz ve sakin olduğunu gördüler. Ve "Allahım Hâlid b. Saîd'den razı ol!" dediler.

34

ABBAS b. ABDÜLMUTTALİB

Haremeyn'in Sâkisi

Kuraklık yılında insanların başına korkunç bir kıtlık geldiğinden, Halife Hz. Ömer, müslümanlarla birlikte istiska namazı kılmak ve rahmet sahibi Allah kendilerine yağmur yağdırsın diye yakarmak için açık araziye çıktı.

Ömer sağ eliyle Abbas'ın sağ elini tutup göğe kaldırdı ve:

"Allah'ım! Aramızdayken Peygamber'in vasıtasıyla senden yağmur isterdik.

Allahım! Bugün de Peygamber'inin amcası vasıtasıyla senden yağmur istiyoruz, bize yağmur ver." dedi

Daha müslümanlar ordan ayrılmadan susuzluğu gideren ve toprağı verimlileştiren yağmur şiddetli bir şekilde yağmaya başladı.

Sahâbîler Abbas'la kucaklaşmaya, onu öpmeye ve şöyle diyerek kutlamaya başladılar:

"Sana kutlu olsun... Haremeyn'in (Mekke ve Medine) sâkisisin."

Kimdi bu Haremeyn'in sâkisi..?

Hz. Ömer'in Allah'a vasıta kıldığı adam kimdi?"

Ömer ki, takvasını, önder kişiliğini, Allah'ın, Peygamber'in ve mü'minlerin nezdindeki mevkisini hepimiz bilmekteyiz…

O Resûlullah (s.a.v.)'in amcası Abbas idi..

Resûlullah ona çok kıymet verir, onu sever ve güzel huylarını överek şöyle derdi:

"Bu, benim atalarımdan geriye kalandır…"

* * *

Bu Kureyş'in en iyisi olan Abbas b. Abdülmuttalib'tir..!!

Nasıl ki Hamza (r.a.)'ı Resûlullah (s.a.v.)'in amcası ve arkadaşıysa Abbas (r.a.) da öyleydi.

Aralarındaki fark sadece iki veya üç seneydi. Abbas (r.a.) Resûlullah (s.a.v.)'den yaşça daha büyüktü…

Muhammed (s.a.v.) ve amcası Abbas (r.a.) yaşıt iki çocuk ve aynı kuşaktan gençler idiler.

Aralarındaki sevginin nedeni sadece akrabalık bağı değildi. Aynı zamanda yaşıt olmaları ve ömür boyu süren bir arkadaşlıkları vardı…

Resûlullah (s.a.v.)'in daima ilk başta itibar ettiği bir şey daha var ki, o da Abbas'ın ahlâk ve huyu idi.

Abbas (r.a.) çok cömertti; âdeta iyilikseverliğin amcası ya da dayısı gibiydi..!!

Akraba ve yakınlarına çok bağlıydı; ne malını, ne yetkisini, ne de gücünü onlardan esirgemezdi…

Birçok konuda dâhi denilebilecek ölçüde zeki biriydi. Bu zekası ve onu destekleyen Kureyş nezdindeki yüksek mevkisi sayesinde Resûlullah (s.a.v.) davasını açıkladığında onu birçok eziyet

ve kötülükten koruyabildi..

* * *

Daha önce kendisinden bahsederken söylemiş olduğumuz gibi Hamza Ebû Cehl'in kibrine ve Kureyş'in zulmüne keskin kılıcıyla karşı koyuyordu.

Abbas ise, bütün bunlara zeka ve yeteneğiyle karşı koyuyordu. Bu iki özellik İslâm'ın hakkını savunan kılıçların göstermiş olduğu yararlılığın aynısını yapmışlardır.!!

Abbas İslâm'ını Mekke fethedildiği yıl ilan etmişti. Bu da bazı tarihçilerin kendisini geç müslüman olanlar arasında saymasına neden olmuştur…

Tarihî başka rivayetlere göre ise, o ilk müslümanlardandı; fakat İslâm'ını gizliyordu.

Resûlullah (s.a.v.)'in hizmetkarı Ebû Râfi şöyle der:

"Ben Abbas b. Abdülmuttalib'in yanında genç bir hizmetçi idim. İslâmiyet evimize geldiğinde Abbas, Ümmü'l-Fazl ve ben müslüman olduk. Abbas ise İslâm'ını gizliyordu…"

Bu, Abbas'ın, Bedir savaşından önceki durumunu ve müslüman oluşunu anlatan Ebû Râfi'nin bir rivayetidir.

Demek ki, Abbas müslümandı…

Resûlullah (s.a.v.) ve ashabının hicret etmesinden sonra Mekke'de kalması, hedefine en iyi şekilde ulaşan bir planın gereğiydi.

Aslında Kureyş, Abbas'ın gizli niyetine yönelik kuşkularını sürdürüyor olmakla birlikte ona cephe almanın bir çıkar yolunu da bulamamıştı. Çünkü o, görünürde onların istediği yol ve din üzereydi...

Bedir savaşı olduğunda Kureyş bunu, Abbas'ın iç yüzünü ortaya çıkarmak için bir fırsat bildi..

Abbas (r.a.), Kureyş'in, oyunlarını tezgahlamak ve emellerine ulaşmak için hazırladığı o çirkin hileyi gözden kaçırmayacak kadar zekiydi.

Abbas, Medine'de bulunan Hz. Peygamler (s.a.v.)'e Kureyş'in hareket haberini ulaştırmayı başarması hâlinde Kureyş de onu inanmadığı ve istemediği bir savaşa katmayı başarmış olacaktı. Fakat bu, çok geçmeden Kureyşliler için bir hezimet ve yenilgiye dönüşecekti...

* * *

Ve iki gurup Bedir'de karşılaşır…

Her iki topluluğun geleceğini belirlemek üzere kılıçlar, korkunç bir şiddetle çarpışmaya başlar…

Resûlullah (s.a.v.) ashabına şöyle haykırıyordu:

"*Haşim oğullarından ve başkalarından, savaşla ilgileri olmayan, istemeyerek katılan adamlar vardır.. Biriniz onlardan biriyle karşılaştığında onu öldürmesin…*

Kim Ebü'l-Bahterî b. Hişam b. Hâris b. Esed'le karşılaşırsa, onu öldürmesin…

Kim Abbas b. Abdülmuttalib'le karşılaşırsa, onu öldürmesin... Çünkü o istemeyerek katıldı…"

Resûlullah bu emriyle, Amcası Abbas'ın bir meziyetini kastetmemekteydi; çünkü bu meziyetlerin ne yeri ne de zamanıydı.

Resûlullah (s.a.v.) hak savaşında ashabının başlarının uçuştuğunu görüp de müşrik olduğunu bilmesi hâlinde amcası öldürülürken ona şefaat edecek biri değildir.

Evet...

Resûlullah (s.a.v.) kendisi ve İslâm için birçok fedakârlıkta bulunmuş olmasına rağmen amcası Ebû Tâlib için mağfiret dilemekten kaçınmıştı…

Bedir savaşına gelip de müşrik olan kardeşlerini ve babalarını öldürenlere, “*Amcamı bunun dışında tutun onu öldürmeyin..!!*” demesi akıllıca ve mantıklı bir davranış değildir.

Fakat Resûlullah (s.a.v.) amcasının gerçeğini ve İslâm’ını gizlediğini ve başkalarından daha çok İslâm için yaptığı görünmeyen hizmetleri ve onun savaşa zorla ve istemeyerek katıldığını biliyorsa, o zaman durumu bu olan birini kurtarmak için elinden gelen her şeyi yapması onun görevidir...

Oysa Ebü’l-Bahterî İslâm’ını gizlemediği ve Abbas’ın yaptığı gibi İslâm’a gizlice yardımda bulunmadığı hâlde bütün iyiliği; Kureyş ileri gelenlerinin müslümanlara yaptığı zulüm ve eziyetere katılmayıp, onların bu yaptıklarından hoşnut olmaması ve Bedir savaşına onlarla birlikte istemeyerek katılmış olmasıydı…

Eğer bu durumda olan Ebü’l-Bahterî öldürülmemek için Resûlullah-ın şefaatine nail olduysa…

İslâm’a birçok yararlılıklar göstermiş olan bir adam ve İslâm’ını gizleyen bir müslüman bu şefaate daha çok layık değil midir..?

Evet...

O müslüman ve o yardımcı, Abbas idi...

Bazı şeyleri görmek için biraz geriye dönelim...

* * *

İkinci Akabe Biatı’nda Resûlullah’ın Medine’ye hicret etmesi için yetmiş üç erkek ve iki kadından oluşan ensâr heyeti geldiğinde Resûlullah bu heyetin ve biatın haberini amcasına bildirdi. Resûlullah (s.a.v.)’in amcasına güveni tamdı.

Gizlice kararlaştırılan buluşma anı geldiğinde Resûlullah, amcası Abbas birlikte ensârın beklediği yere gittiler.

Abbas gelenlerin sağlamlığını sınamak ve Peygamberi güvence altına almak istedi…

Bırakalım da hadiseyi görüp işittiği gibi heyet üyelerinden biri anlatsın…

İşte size Ka’b b. Mâlik (r.a.):

“...Resûlullah (s.a.v.), Abbas b. Abdülmuttalib’le birlikte gelinceye kadar dağlar arasında vadide bekledik... Abbas şöyle dedi: “Ey Hazrecliler! Bildiğiniz gibi Muhammed bizdendir. Biz onu kavmimizden koruduk. O kendi kavmi arasında aziz ve ülkesinde güven içindedir. Fakat o size katılmak ve size gelmek için bütün bunları reddetti.

Eğer siz davetinizin gereğini yerine getireceğinize ve ona muhalefet edenlerden onu koruyacağınıza inanıyorsanız o zaman bunu üstlenebilirsiniz.

Eğer size geldikten sonra onu koruyamıyacağınıza ve bırakacağınıza inanıyorsanız, şimdiden onu bırakın..”

Abbas bu kesin ve net sözlerini söylerken gözleri bir kartal gibi, sözlerinin etkisini ve ona karşı takınılan tavırları anlamak için ensârın yüzlerinde geziniyordu.

Abbas bununla yetinmedi. Muhteşem zekası, hakikati maddî ölçüleri içinde görebilen ve bir uzman gibi bütün boyutlarıyla ele alabilen pratik bir zekaydı.

O sırada ensârla konuşmasını zeki bir soruyla devam ettirdi.

“Bana savaşı anlatın, düşmanınızla nasıl savaşırsınız?”

Abbas, Kureyş’e yönelik bilgi ve tecrübesiyle, şirk ve İslâm arasındaki savaşın kaçınılmaz olduğunu görmekteydi. Kureyş dininden, gururundan ve inadından ödün vermeyecekti.

İslâm’da batıl karşısında meşru haklarından ödün vermeyeceğine göre...

Öyleyse ensâr -Medine ahalisi- savaş olduğunda buna hazırlıklı mıydı..?

Onlar -teknik açıdan- Kureyş'e denkler miydi, savaş ve saldırı sanatını iyi biliyorlar mıydı..?

Bu nedenle:

"Bana savaşı anlatın, düşmanınızla nasıl savaşırsınız?" sorusunu sormuştu.

Abbas'ı dinleyen ensâr, dağ gibi sarsılmaz adamlar idiler.

Abbas konuşmasını bitirir bitirmez -özellikle de o etkin sorusunu sorar sormaz- ensâr söze katıldı.

Abdullah b. Amr b. Harâm soruya cevap vererek söze başladı:

"Vallahi! Biz savaşçıyız... Onunla beslendik, onun için eğitildik ve atalarımızdan miras aldık..

Bitinceye kadar ok atarız…

Kırılıncaya kadar mızraklarla dövüşürüz...

Sonra kılıçlarımızla yürür, düşmandan ya da bizden en hızlı olanlar ölünceye kadar savaşırız…"

Abbas sevinçle cevap verdi:

"Öyleyse siz savaşçısınız… Zırhlarınız var mı..?"

Dediler ki:

"Evet.. Hepimizin zırhları var…"

Sonra Resûlullah (s.a.v.)'le ensâr arasında olağanüstü güzellikte bir konuşma cereyan etti. İnşaallah ileride bunu ele alacağız.

* * *

Abbas'ın Akabe biatındaki tutumu buydu…

Onun bu muhteşem tutumu, o gün ister İslâm'a gizlice inanmış olsun isterse hâlâ bunu düşünüyor olsun, göçüp gitmekte olan karanlıkla gelmekte olan aydınlığın kuvvetleri arasındaki konumunu belirlemekte sağlamlığının ve yiğitliğinin boyutlarını ortaya koymaktadır..!!

* * *

Bu yumuşak huylu, sessiz ve suskun adamın fedakarlığını kanıtlamak, ihtiyaç duyulup da şartlar gerektirdiğinde mekanı ve zamanı tamamıyla kucaklayan; fakat bu zorlayıcı şartlar dışında gözlerden uzak ve yüreklerde gizli olan o eşsiz kahramanlığı savaş alanında ortaya koymak için Huneyn savaşı olur…

* * *

Hicretin sekizinci yılında Allah, Resûlü ve dini için Mekke'nin kapılarını açınca, bu dinin bu kadar hızlı bir şekilde bütün bu zaferleri gerçekleştirmiş olması, Arap yarımadasında hakim bulunan bazı Arap kabilelerinin ağırına gitmişti…

Hevazin, Nasr, Cuşem kabileleri ve diğerleri toplanıp, Resûlullah ve müslümanlara karşı her şeyi sona erdirecek olan bir savaş yapmaya karar verdiler...

"Kabileler" kelimesi bizi yanıltıp, Resûlullah'ın hayatı boyunca yaptığı savaşları, karakteristik açıdan sadece küçük dağ çarpışmaları sanmamıza neden olmasın. Çünkü bu kabilelerle kendi yuvalarında yapılan savaşlardan daha kıyıcı ve şiddetli savaşlar yoktu..!!

Bu gerçeği bilmek, sadece Resûlullah ve ashabının ortaya koymuş oldukları harikulade çaba hakkında doğru bir değerlendirme yapmamızı sağlamaz. Aynı zamanda mü'minlerin ve İslâm'ın kazandığı zaferin kıymetini bilmemizi ve bu zafer ve başarıyla belirginleşen Allah'ın tevfikini açık bir şekilde görmemizi ve bu hususlarda güvenilir ve doğru bir değerlendirme yapmamızı da sağlar.

* * *

O kabileler keskin savaşçılardan oluşan dalga dalga saflar hâlinde ortaya çıktılar. Müslümanlar da on iki bin kişiyle karşılarında yer aldılar...

On iki bin..?

Ve kimlerden..?

Dün Mekke'yi fethederek, putları ve şirki son ve yok edici uçurumuna sürükleyip, hiçbir karşı koyan ve kötülük yapan olmaksızın bayrakları gökyüzünü dalgalanarak kaplayanlardan!!

Bu gurur verici bir şeydi…

Nihayet müslümanlar da insandılar. Böylece çoklukları, düzenli oluşları ve Mekke'de kazandıkları büyük zaferin kendilerine verdiği gurur karşısında zayıf düştüler ve şöyle dediler.

"Bugün sayıca bizden az olanlara yenilmeyeceğiz..!"

Göğün onları savaştan daha üstün ve yüce bir amaca hazırlıyor olmasına rağmen askerî güçlerine güvenmeleri ve zaferleriyle gurur duymaları, şifa veren bir darbeyle bile olsa hemen kurtulmaları gereken yanlış bir ameldi…

Şifa verici darbe, savaşın başlangıcında oluşan ani ve büyük hezimet idi. Ta ki Allaha sığınıp, kendi güçleri yerine O'nun gücüne dayanınca hezimet bir zafere döndü. Bu arada vahiy nâzil olup müslümanlara şöyle diyordu:

"*Huneyn gününde çokluğunuz hoşunuza gitmişti ve sizi hiçbir şeyden korumamıştı. Bütün genişliğine rağmen yeryüzü size dar gelmişti. Sonra arkalarınızı dönerek kaçtınız…*

Sonra Allah, mü'minler ve Resûlü üzerine sükûnetini indirdi. Ve görmediğiniz askerler indirerek küfredenlere azap verdi. Kafırlerin cezası budur…" (Tevbe, 25, 26)

* * *

O gün Abbas'ın sesi ve kararlılığı, cesaretin ve direnişin en parlak örneklerindendi. Müslümanlar, Tihame vadilerinin birinde toplanmış, düşmanlarının gelmesini beklerken, müşrikler onlardan önce vadiye gelerek ilk saldırı imkanını elde etmiş hâlde silahları hazır bir vaziyette aralıklara ve oyuklara gizlendiler.

Bir gaflet anında müslümanların üzerine şiddetle saldırdılar. Öyle ki her birinin bir tarafa, uzaklara kaçmasına neden oldu...

Resûlullah (s.a.v.) ani hücumun müslümanları ne hâle getirdiğini gördü ve beyaz atının sırtına çıkarak haykırdı:

"*Ey insanlar nereye..?!*

Bana gelin…

Ben peygamberim, sözümde doğruyum...

Ben Abdülmuttalib'in oğluyum…"

O sırada Resûlullah (s.a.v.)'in etrafında Ebû Bekir, Ömer, Ali b. Ebû Tâlib, Abbas b. Abdülmuttalib, Abbas'ın oğlu Fazl, Ca'fer b. Hâris, Rebîa b. Hâris, Üsâme b. Zeyd, Eymen b. Ubeyd ve ashabtan küçük bir grup dışında kimse kalmamıştı…

Orada erkekler ve kahramanlar arasınaa yüksek mevki edinen bir de kadın vardı...

O Ümmü Süleym bint Milhan idi…

Müslümanların korku ve endişelerini gördü. Kocası Talha'nın devesine binerek Peygamber'in yanına geldi…

Hamileydi. Çocuğu karnında hareket edince, abasını çıkarıp, karnına sıkıca bağladı. Sağ eline aldığı hançeriyle Resûlullah (s.a.v.)'in yanına vardığında Resûlullah (s.a.v.) gülümseyerek ona şöyle dedi:

"*Ümmü Süleym, sen misin…?*"

O da şöyle dedi:

"Evet.. Ya Resûlullah! Babam ve annem sana feda olsun…

Yanından kaçanları, seninle savaşanları öldürdüğün gibi öldür. Onlar bunu hak ediyorlar…"

Rabbinin vaadine sımsıkı sarılan Resûlullah'ın yüzündeki gülümsemenin parıltısı arttı ve ona şöyle dedi:

"*Ey Ümmü Süleym! Allah yetti ve gereğini en güzel şekilde yaptı!..*"

* * *

Resûlullah (s.a.v.) orada böyle bir durumdayken, Abbas onun yanında ve atının yularını ayakları arasına alarak, tehlike ve ölüme meydan okuyordu…

Peygamber (s.a.v.) insanlara haykırmasını emretti. Abbas cüsseli ve gür sesliydi. Şöyle haykırmaya başladı:

"Ey ensâr...!!

Ey biat edenler…!!"

Sesi âdeta kaderin davetçisi ve habercisiydi...

Sesi ani saldırının şiddetinden korkup vadinin etrafına dağılmış olanlann kulaklarına değer değmez tek bir sesle cevap verdiler:

"Buyur...!! Buyur…!!"

Bir fırtına gibi döndüler. Hatta atı veya devesi yürüyemeyenler, zırhını, kılıcını ve yayını alıp, yaya olarak Abbas'ın sesinin geldiği tarafa koştular...

Savaş kıyıcı ve şiddetli bir şekilde yeniden başladı. Resûlullah (s.a.v.) o zaman şöyle haykırdı:

"*Savaş asıl şimdi kızıştı…!*"

Gerçekten de savaş kızışmıştı…

Hevazin ve Sakif ölüleri yerlerde yuvarlanmaya başladı ve Allah'ın atları Lat'ın atlarını mağlup etti. Allah, Resûlü ve mü'minler üzerine sükûnetini indirdi..!

* * *

Resûlullah (s.a.v.) amcası Abbası çok seviyordu. Hatta Bedir savaşının bittiği gün amcası geceyi esir geçirdi diye uyuyamadı…

Resûlullah (s.a.v.) bu sevgisini gizlemiyordu. Uykusuzluğunun nedeni sorulduğunda, Allah'ın kendisine büyük bir zafer kazandırdığı Peygamber şöyle cevap verdi:

"*Bağlıların içinde Abbas'ın iniltisini duydum*..."

Müslümanlardan bazıları Resûlullah'ın sözlerini duydu. Biri esirlerin bulunduğu yere gidip, Abbas'ın bağlarını çözdü ve gelip Resûlullah'a haber verdi:

"Ey Allah'ın elçisi…!

Ben Abbas'ın bağını biraz gevşettim."

Fakat neden sadece Abbas?

O zaman Resûlullah arkadaşına şöyle dedi:

"Git ve bunu bütün esirler için yap…"

Evet.. Peygamber'in amcasını sevmesi, onu aynı şartların birleştirdiği insanlardan ayrıcalıklı kılması anlamına gelmez.

Esirlerden fidye alınması kararlaştırıldığında Resûlullah (s.a.v.) amcasına şöyle dedi:

“Ey Abbas...!

Senin, kardeşinin oğlu Akîl b. Ebû Tâlib’in, Nevfel b. Hâris’in ve Benî Hâris b. Fihr’in kardeşi dostun Utbe b. Amr’ın fidyelerini ver; çünkü sen zenginsin...”

Abbas esaretten fidyesiz kurtulmak istedi ve şöyle:

“Ey Allah’ın Resûlü! Ben müslüman idim; fakat beni zorladılar…

“Fakat Resûlullah, fidyede ısrar etti. Bu hususta inen vahiy şöyle diyordu:

“*Ey Peygamber! Elinizde bulunan esirlere söyle ki, Allah kalblerinizde hayır olduğunu biliyorsa, sizden alınandan daha hayırlısını size verecek ve size mağfiret edecektir. Allah mağfiret eden ve esirgeyendir.*” (Enfâl, 70)

Böylece Abbas kendisinin ve beraberindekilerin fidyesini vererek Mekke’ye döndü... Bundan böyle Kureyş, bir daha onu aklından ve tuttuğu hidâyet yolundan saptıramadı. Bir müddet sonra da malını toplayıp, eşyalarını alarak, mü’minlerin kafilesinde ve İslâm kervanında yerini almak üzere, Hayberde bulunan Resûlullah (s.a.v.)’in yanına geldi. Müslümanların saygı ve sevgi odağı hâline geldi. Şüphesiz onlar Resûlullah’ın ona olan saygısını, sevgisini ve onun için söylediği şu sözü biliyorlardı:

“*Abbas babam gibidir…*

Ona zarar veren, bana zarar vermiş gibidir...”

Abbas mübarek bir nesil verdi…

Ümmetin âlimlerinden Abdullah b. Abbas, bu mübarek nesilden biriydi…

* * *

Otuz ikinci senenin recep ayının on dördüncü cuma günü birinin şöyle haykırdığını duydular:

“Abbas b. Abdülmuttalib’i görenlere Allah rahmet eylesin! Biliniz ki, Abbas artık öldü…!”

Medine’nin şimdiye kadar görmediği çok sayıda insan, onun cenazesine katılmak için çıktı. O zaman müslümanların halifesi olan Hz. Osman (r.a.) namazını kıldırdı. Ebü’l-Fazl’ın cesedi Bakî mezarlığının toprağı altında sükûnete erdi... Ve Allah’a verdikleri sözde duran iyilerin arasında huzur içinde uyudu…

33

EBÛ EYYÛB el-ENSÂRÎ

İsteyerek ya da İstemeyerek Gelin

Resûlullah (s.a.v.) Medine'ye giriyor ve bu girişiyle başarılı hicret yolculuğunu tamamlıyordu. İnsanlık dünyasında kaderin başka hiçbir şehir için bir araya getirmediği güzelliklerin bulunduğu hicret yurdundaki mübarek günlerine merhaba diyordu.

Resûlullah (s.a.v.) yürekleri ve safları özlem, sevgi ve arzu dolu olan kalabalıkların arasında, kendisini misafir etmek isteyen insanların ortasında devesinin üstünde ilerliyordu.

Kervan, Sâlim b. Avf oğullarının evlerinin yanına geldiğinde devenin yolunu keserek şöyle dediler: "Ey Allah'ın elçisi, bizde kal. Biz sayıca ve silahca güçlü bir topluluğuz. Seni koruruz."

Elleriyle devenin yularını tutmuş oldukları hâlde Resûlullah onlara şöyle diyordu:

"*Onu kendi hâline bırakın; gideceği yer Allah tarafından ona bildirilmiştir*."

Kervan Benî Sâide, Benî el-Hâris b. el-Hazrec, Benî Adî b. en-Neccar mahallelerine uğrar. Bütün bu kabileler devenin yolunu kesiyor ve Peygamber (s.a.v.)'in kendi evlerine misafir olmasının kendilerini mutlu edeceğini ısrarla söylüyorlardı. Resûlullah (s.a.v.) de dudaklarında memnuniyet dolu bir gülümsemeyle onlara cevap veriyordu:

"*Onu kendi hâline bırakın; gideceği yer Allah tarafından ona bildirilmiştir*."

Resûlullah (s.a.v.), saygınlığı ve yüceliği olsun diye konaklayacağı yerin seçimini kadere bırakmıştı, Bu yerin üzerinde de Allah'ın sözlerinin ve nurunun tüm dünyaya yayılacağı mescidi kurulacaktı. Yanında da içlerinde dünya malından ihtiyaç duyulandan fazlası bulunmayan ya da sadece ihtiyaç duyulanın hayali bulunan taş ve topraktan yapılma oda veya odalar yapılacaktı. Orayı, yaşamın sönmüş ruhuna hayat üflemek ve Rabbimiz Allah deyip doğruluğu seçen, iman edip imanlarına zulüm karıştırmayan, dini Allah'a halis kılan, yeryüzünde iyilikte bulunup kötülük yapmayanlara bu hayatın tüm şerefini ve esenliğini kazandırmak için dünyaya gelen bir öğretmen, bir peygamber mesken edinecekti.

Evet... Resûlullah (s.a.v.) bu seçimi, adımlarını sürükleyen kadere bırakmakta kararlıydı. Bu nedenle devesinin yularını serbest bıraktı. Ne onunla boynunu çekiyor, ne de onu durduruyordu. Kalbiyle Rabbine yönelerek diliyle şöyle dua etmeye başladı:

"*Allahım! Benim için seç ve seçtir*."

Mâlik b. en-Neccâr oğullarının evinin önünde deve çöktü. Sonra kalkıp o yeri dolaştı ve ilk çöktüğü yerde dönerek tekrar çöktü. Orada öylece kaldı ve Resûlullah sevinç içinde üzerinden indi.

Yüzü sevinçten ışıldayan bir müslüman gelerek devenin yükünü aldı ve onu evine koydu. Sonra Resûlullah'ı eve gelmesi için davet etti. Resûlullah da ona bolluk ve bereket dileyerek peşinden gitti.

Resûlullah'ın devesinin evinin önünde durduğu, onun misafiri olduğu ve bütün Medine halkının güzel talihinden dolayı ona gıpta ettiği bu mutlu kişinin kim olduğunu biliyor musunuz?

Bu kahraman, Mâlik b. en-Neccâr'ın torunu Hâlid b. Zeyd (Ebû Eyyûb el-Ensârî)'dir.

* * *

Bu, Ebû Eyyûb'un, Resûlullah'la ilk buluşması değildi.

Daha önce Medine heyeti "İkinci Akabe Biatı" diye bilinen o mübarek biatı Mekke'de Resûlullah'la yapmak için çıktığında Ebû Eyyûb el-Ensârî sağ elleriyle Resûlullah'ın sağ elini sıkıp biat eden yetmiş müslümandan biriydi.

Şimdi ise Resûlullah (s.a.v.) Medine'yi şereflendirip, onu Allah'ın dininin başkenti yapıyordu. İyi talihi, Ebû Eyyûb'un evinin yüce muhacirin, Resûlullah'ın kaldığı ilk ev olmasını sağlıyor.

Resûlullah evin birinci katında oturmayı tercih etti. Fakat Ebû Eyyûb ikinci kattaki odasına çıkmak isterken, titremeye başladı ve Resûlullah'ın bulunduğu yerden daha yüksek bir yerde bulunmayı içine sindiremedi.

Resûlullah'a ikinci kattaki odaya taşınması için ricada bulundu; Hz. Peygamber de onun bu ricasını kabul etti.

Hz. Peygamber, mescidin ve ona bitişik bir odanın -ki bu odada kendisi kalacaktı- yapımı bitinceye kadar orada kaldı.

Kureyş'in İslâm'a karşı düşmanlığının artıp Medine'deki hicret yurduna saldırılar düzenlemeye, bu uğurda kabileleri kışkırtmaya ve Allah'ın nurunu söndürmek için ordular kurmaya başladığından beri Ebû Eyyûb Allah yolunda cihad yapma sanatını kendine meslek edindi.

Bedir'de, Uhud'da, Hendek'te, bütün savaşlarda malını ve canını âlemlerin sahibi Allah'a adamış olan kahraman olarak yer aldı.

Resûlullah'ın vefatından sonra da ne kadar zor ve meşakkatli olursa olsun, müslümanların yaptıkları bütün savaşlara katıldı.

Gece ve gündüz, gizli ve açık olarak tekrarladığı nakarat, Allah'ın şu âyetiydi:

"*Gerek hafif, gerekse ağırlıklı, hepiniz istisnasız savaşa çıkın*" (Tevbe, 41)

Sadece bir defa Ebû Eyyûb emirliğine kanaat getirmediği; fakat halifenin müslüman gençlerden birini komutan yaptığı bir orduya katılmadı.

Başka değil sadece bir defa. Buna rağmen bu tutumuna karşı olan üzüntüsü onu içten hep kasıp kavuruyor ve şöyle diyordu:

"Beni ne ilgilendirirdi ki, başıma kimin komutan atandığından?"

Bundan sonra hiçbir savaşı kaçırmadı.

Amacı İslâm ordusunda bir asker olarak yaşayıp, onun bayrağı altında savaşmak ve ondan yoksun kalmaktan kaçınmak idi.

Ali ile Muaviye arasında ihtilaf olunca hiç tereddütsüz Ali'nin yanında yer aldı. Çünkü müslümanların biat ettiği imam oydu. Ali şehid olup da hilafet Muaviye'ye geçince; mücahidlerin safları arasında ve savaş alanı üzerinde kendisine bir yer verilmesinden başka dünyadan bir beklentisi olmayan, takva, sebat ve zühd dolu biri olarak yaşadı.

Ordunun Kostantiniyye'ye (İstanbul) doğru hareket ettiğini görür görmez, kılıcını alarak atına atladı. Artık uzun zamandır özlem ve arzusu içinde olduğu yüce bir şehâdetin arayışına koyulmuştu.

Bu savaşta yaralandı.

Ordu komutanı onu görmeye geldiğinde, o Allah'a kavuşmak üzereydi.

Komutan Yezid b. Muaviye ona:

"Ey Ebû Eyyûb! Bir isteğin var mı?" diye sordu.

Acaba içimizde Ebû Eyyûb'un ne istediğini tahmin ya da hayal edebilen var mı?

Hayır… Onun can çekişirken dile getirdiği isteği; insanoğlunun tüm tahmin ve hayallerini çaresiz bırakacak ölçüdeydi.

Yezid'den, ölmesi hâlinde cesedini atının üzerine koyup, düşman arazisi içinde mümkün olabilecek en uzak mesafeye götürerek, oraya gömmesini, sonra ordusuyla ilerleyerek bütün bu mesafeyi aşmasını istedi. Bunu istedi ki, müslümanların atlarının nal seslerini kabri üzerinde duyduğunda İslâm ordusunun zafer ve başarıya ulaştığını bilsin.

Bunun bir şiir mi olduğunu sanıyorsunuz..?

Hayır.... Bu hayal de değil. Tam aksine o, bir gün dünyanın şahit olduğu; fakat görüp de işittiklerine inanmaz bir hâlde gözleriyle görüp kulaklarıyla işittiği bir gerçekti.

Yezid, Ebû Eyyûb'un vasiyetini yerine getirdi.

Bugün İstanbul kalbinde büyük çok büyük bir adamın cesedi gömülüdür.

Hatta müslümanlar henüz o toprakları fethetmemişken Kostantiniy-ye'nin Romalı ahalisi, mezarında yatmakta olan Ebû Eyyûb'u "mübarek kişi" olarak kabul ediyorlardı.

O tarihi yazan bütün tarihçilerin şunları söylediklerini gördüğünde şaşırırsın:

"Romalılar onun mezarına gelir, ziyaret eder ve kuraklık olduğunda, ondan yağmur isterlerdi."

* * *

Ebû Eyyûb'un hayatını düzenleyen ve ona kılıcını bir kenara koyup dinlenme fırsatı vermeyen savaşlara rağmen onun hayatı üzerine çiğ düşmüş bir şafak esintisi gibi sakindi.

O Resûlullah (s.a.v.)'den duyduğu bir hadisi kendine rehber edindi:

"*Namaz kıldığında ölecek olan biri gibi kıl! Özür dileyeceğin bir sözü söyleme! Ve insanların elinde olan bir şeye ümit bağlama!*"

Böylece dili hiçbir fitneye karışmadı. Nefsi hiçbir şeye tamah etmedi. Hayatını âbid kişinin özlemleri ve veda etmek üzere olan birinin sessizliği içinde tamamladı.

Eceli geldiğinde de tüm dünyadan, yücelik ve kahramanlık bakımından hayatına benzeyen o arzusundan başka bir dileği yoktu:

"Benim cesedimi alıp uzaklara… uzaklara… Roma topraklarına götürün… Sonra orada defnedin…."

O basireti ve derin görüşü ile bu toprakların, islâm coğrafyasının sınırları içine dahil olacağını görmüştü. Bu nedenle ebedi istirahatgahının burası… o yurdun başkenti, son büyük çarpışmanın yapılacağı bu şehirde olmasını istedi. Böylelikle İslâm ordusunun savaşını yakından izleyebilir, sancaklarının dalgalanışını görebilir, atlarının kişneyişlerini, askerlerin ayak seslerini ve kılıç şakırtılarını duyabilirdi..!!

O bugün orada yatıyor…

Kılıç şakırtılarını, at kişnemelrini duymuyor…

Zira iş çoktan bitti…

Fakat o bugün, sabahtan akşama kadar başka sesler duyuyor. Ufuklara doğru uzanan minarelerden yükselen ezan seslerini dinliyor:

Allahu ekber…!!

Allahu ekber…!!

Bu sese, ebedi istirahatgahındaki ruhu şöyle karşılık veriyor:

"Bu, Allah'ın ve Resûlü'nün bize vaad ettiğidir. Allah ve Resûlü doğru söylemişlerdir."

34

ABBAS b. ABDÜLMUTTALİB

Haremeyn'in Sâkisi

Kuraklık yılında insanların başına korkunç bir kıtlık geldiğinden, Halife Hz. Ömer, müslümanlarla birlikte istiska namazı kılmak ve rahmet sahibi Allah kendilerine yağmur yağdırsın diye yakarmak için açık araziye çıktı.

Ömer sağ eliyle Abbas'ın sağ elini tutup göğe kaldırdı ve:

"Allah'ım! Aramızdayken Peygamber'in vasıtasıyla senden yağmur isterdik.

Allahım! Bugün de Peygamber'inin amcası vasıtasıyla senden yağmur istiyoruz, bize yağmur ver." dedi

Daha müslümanlar ordan ayrılmadan susuzluğu gideren ve toprağı verimlileştiren yağmur şiddetli bir şekilde yağmaya başladı.

Sahâbîler Abbas'la kucaklaşmaya, onu öpmeye ve şöyle diyerek kutlamaya başladılar:

"Sana kutlu olsun... Haremeyn'in (Mekke ve Medine) sâkisisin."

Kimdi bu Haremeyn'in sâkisi..?

Hz. Ömer'in Allah'a vasıta kıldığı adam kimdi?"

Ömer ki, takvasını, önder kişiliğini, Allah'ın, Peygamber'in ve mü'minlerin nezdindeki mevkisini hepimiz bilmekteyiz…

O Resûlullah (s.a.v.)'in amcası Abbas idi..

Resûlullah ona çok kıymet verir, onu sever ve güzel huylarını överek şöyle derdi:

"Bu, benim atalarımdan geriye kalandır…"

* * *

Bu Kureyş'in en iyisi olan Abbas b. Abdülmuttalib'tir..!!

Nasıl ki Hamza (r.a.)'ı Resûlullah (s.a.v.)'in amcası ve arkadaşıysa Abbas (r.a.) da öyleydi.

Aralarındaki fark sadece iki veya üç seneydi. Abbas (r.a.) Resûlullah (s.a.v.)'den yaşça daha büyüktü…

Muhammed (s.a.v.) ve amcası Abbas (r.a.) yaşıt iki çocuk ve aynı kuşaktan gençler idiler.

Aralarındaki sevginin nedeni sadece akrabalık bağı değildi. Aynı zamanda yaşıt olmaları ve ömür boyu süren bir arkadaşlıkları vardı…

Resûlullah (s.a.v.)'in daima ilk başta itibar ettiği bir şey daha var ki, o da Abbas'ın ahlâk ve huyu idi.

Abbas (r.a.) çok cömertti; âdeta iyilikseverliğin amcası ya da dayısı gibiydi..!!

Akraba ve yakınlarına çok bağlıydı; ne malını, ne yetkisini, ne de gücünü onlardan esirgemezdi…

Birçok konuda dâhi denilebilecek ölçüde zeki biriydi. Bu zekası ve onu destekleyen Kureyş nezdindeki yüksek mevkisi sayesinde Resûlullah (s.a.v.) davasını açıkladığında onu birçok eziyet ve kötülükten koruyabildi..

* * *

Daha önce kendisinden bahsederken söylemiş olduğumuz gibi Hamza Ebû Cehl'in kibrine ve Kureyş'in zulmüne keskin kılıcıyla karşı koyuyordu.

Abbas ise, bütün bunlara zeka ve yeteneğiyle karşı koyuyordu. Bu iki özellik İslâm'ın hakkını savunan kılıçların göstermiş olduğu yararlılığın aynısını yapmışlardır.!!

Abbas İslâm'ını Mekke fethedildiği yıl ilan etmişti. Bu da bazı tarihçilerin kendisini geç müslüman olanlar arasında saymasına neden olmuştur…

Tarihî başka rivayetlere göre ise, o ilk müslümanlardandı; fakat İslâm'ını gizliyordu.

Resûlullah (s.a.v.)'in hizmetkarı Ebû Râfi şöyle der:

"Ben Abbas b. Abdülmuttalib'in yanında genç bir hizmetçi idim. İslâmiyet evimize geldiğinde Abbas, Ümmü'l-Fazl ve ben müslüman olduk. Abbas ise İslâm'ını gizliyordu…"

Bu, Abbas'ın, Bedir savaşından önceki durumunu ve müslüman oluşunu anlatan Ebû Râfi'nin bir rivayetidir.

Demek ki, Abbas müslümandı…

Resûlullah (s.a.v.) ve ashabının hicret etmesinden sonra Mekke'de kalması, hedefine en iyi şekilde ulaşan bir planın gereğiydi.

Aslında Kureyş, Abbas'ın gizli niyetine yönelik kuşkularını sürdürüyor olmakla birlikte ona cephe almanın bir çıkar yolunu da bulamamıştı. Çünkü o, görünürde onların istediği yol ve din üzereydi...

Bedir savaşı olduğunda Kureyş bunu, Abbas'ın iç yüzünü ortaya çıkarmak için bir fırsat bildi..

Abbas (r.a.), Kureyş'in, oyunlarını tezgahlamak ve emellerine ulaşmak için hazırladığı o çirkin hileyi gözden kaçırmayacak kadar zekiydi.

Abbas, Medine'de bulunan Hz. Peygamler (s.a.v.)'e Kureyş'in hareket haberini ulaştırmayı başarması hâlinde Kureyş de onu inanmadığı ve istemediği bir savaşa katmayı başarmış olacaktı. Fakat bu, çok geçmeden Kureyşliler için bir hezimet ve yenilgiye dönüşecekti...

* * *

Ve iki gurup Bedir'de karşılaşır…

Her iki topluluğun geleceğini belirlemek üzere kılıçlar, korkunç bir şiddetle çarpışmaya başlar…

Resûlullah (s.a.v.) ashabına şöyle haykırıyordu:

“*Haşim oğullarından ve başkalarından, savaşla ilgileri olmayan, istemeyerek katılan adamlar vardır.. Biriniz onlardan biriyle karşılaştığında onu öldürmesin…*

Kim Ebü’l-Bahterî b. Hişam b. Hâris b. Esed’le karşılaşırsa, onu öldürmesin…

Kim Abbas b. Abdülmuttalib’le karşılaşırsa, onu öldürmesin... Çünkü o istemeyerek katıldı…”

Resûlullah bu emriyle, Amcası Abbas’ın bir meziyetini kastetmemekteydi; çünkü bu meziyetlerin ne yeri ne de zamanıydı.

Resûlullah (s.a.v.) hak savaşında ashabının başlarının uçuştuğunu görüp de müşrik olduğunu bilmesi hâlinde amcası öldürülürken ona şefaat edecek biri değildir.

Evet...

Resûlullah (s.a.v.) kendisi ve İslâm için birçok fedakârlıkta bulunmuş olmasına rağmen amcası Ebû Tâlib için mağfiret dilemekten kaçınmıştı…

Bedir savaşına gelip de müşrik olan kardeşlerini ve babalarını öldürenlere, “*Amcamı bunun dışında tutun onu öldürmeyin..!!*” demesi akıllıca ve mantıklı bir davranış değildir.

Fakat Resûlullah (s.a.v.) amcasının gerçeğini ve İslâm’ını gizlediğini ve başkalarından daha çok İslâm için yaptığı görünmeyen hizmetleri ve onun savaşa zorla ve istemeyerek katıldığını biliyorsa, o zaman durumu bu olan birini kurtarmak için elinden gelen her şeyi yapması onun görevidir...

Oysa Ebü’l-Bahterî İslâm’ını gizlemediği ve Abbas’ın yaptığı gibi İslâm’a gizlice yardımda bulunmadığı hâlde bütün iyiliği; Kureyş ileri gelenlerinin müslümanlara yaptığı zulüm ve eziyetere katılmayıp, onların bu yaptıklarından hoşnut olmaması ve Bedir savaşına onlarla birlikte istemeyerek katılmış olmasıydı…

Eğer bu durumda olan Ebü’l-Bahterî öldürülmemek için Resûlullah-ın şefaatine nail olduysa…

İslâm’a birçok yararlılıklar göstermiş olan bir adam ve İslâm’ını gizleyen bir müslüman bu şefaate daha çok layık değil midir..?

Evet...

O müslüman ve o yardımcı, Abbas idi...

Bazı şeyleri görmek için biraz geriye dönelim...

* * *

İkinci Akabe Biatı’nda Resûlullah’ın Medine’ye hicret etmesi için yetmiş üç erkek ve iki kadından oluşan ensâr heyeti geldiğinde Resûlullah bu heyetin ve biatın haberini amcasına bildirdi. Resûlullah (s.a.v.)’in amcasına güveni tamdı.

Gizlice kararlaştırılan buluşma anı geldiğinde Resûlullah, amcası Abbas birlikte ensârın beklediği yere gittiler.

Abbas gelenlerin sağlamlığını sınamak ve Peygamberi güvence altına almak istedi…

Bırakalım da hadiseyi görüp işittiği gibi heyet üyelerinden biri anlatsın…

İşte size Ka’b b. Mâlik (r.a.):

“...Resûlullah (s.a.v.), Abbas b. Abdülmuttalib’le birlikte gelinceye kadar dağlar arasında vadide bekledik... Abbas şöyle dedi: “Ey Hazrecliler! Bildiğiniz gibi Muhammed bizdendir. Biz onu kavmimizden koruduk. O kendi kavmi arasında aziz ve ülkesinde güven içindedir. Fakat o

size katılmak ve size gelmek için bütün bunları reddetti.

Eğer siz davetinizin gereğini yerine getireceğinize ve ona muhalefet edenlerden onu koruyacağınıza inanıyorsanız o zaman bunu üstlenebilirsiniz.

Eğer size geldikten sonra onu koruyamıyacağınıza ve bırakacağınıza inanıyorsanız, şimdiden onu bırakın..”

Abbas bu kesin ve net sözlerini söylerken gözleri bir kartal gibi, sözlerinin etkisini ve ona karşı takınılan tavırları anlamak için ensârın yüzlerinde geziniyordu.

Abbas bununla yetinmedi. Muhteşem zekası, hakikati maddî ölçüleri içinde görebilen ve bir uzman gibi bütün boyutlarıyla ele alabilen pratik bir zekaydı.

O sırada ensârla konuşmasını zeki bir soruyla devam ettirdi.

“Bana savaşı anlatın, düşmanınızla nasıl savaşırsınız?”

Abbas, Kureyş’e yönelik bilgi ve tecrübesiyle, şirk ve İslâm arasındaki savaşın kaçınılmaz olduğunu görmekteydi. Kureyş dininden, gururundan ve inadından ödün vermeyecekti.

İslâm’da batıl karşısında meşru haklarından ödün vermeyeceğine göre...

Öyleyse ensâr -Medine ahalisi- savaş olduğunda buna hazırlıklı mıydı..?

Onlar -teknik açıdan- Kureyş’e denkler miydi, savaş ve saldırı sanatını iyi biliyorlar mıydı..?

Bu nedenle:

“Bana savaşı anlatın, düşmanınızla nasıl savaşırsınız?” sorusunu sormuştu.

Abbas’ı dinleyen ensâr, dağ gibi sarsılmaz adamlar idiler.

Abbas konuşmasını bitirir bitirmez -özellikle de o etkin sorusunu sorar sormaz- ensâr söze katıldı.

Abdullah b. Amr b. Harâm soruya cevap vererek söze başladı:

“Vallahi! Biz savaşçıyız... Onunla beslendik, onun için eğitildik ve atalarımızdan miras aldık..

Bitinceye kadar ok atarız…

Kırılıncaya kadar mızraklarla dövüşürüz...

Sonra kılıçlarımızla yürür, düşmandan ya da bizden en hızlı olanlar ölünceye kadar savaşırız…”

Abbas sevinçle cevap verdi:

“Öyleyse siz savaşçısınız… Zırhlarınız var mı..?”

Dediler ki:

“Evet.. Hepimizin zırhları var…”

Sonra Resûlullah (s.a.v.)’le ensâr arasında olağanüstü güzellikte bir konuşma cereyan etti. İnşaallah ileride bunu ele alacağız.

* * *

Abbas’ın Akabe biatındaki tutumu buydu…

Onun bu muhteşem tutumu, o gün ister İslâm’a gizlice inanmış olsun isterse hâlâ bunu düşünüyor olsun, göçüp gitmekte olan karanlıkla gelmekte olan aydınlığın kuvvetleri arasındaki konumunu belirlemekte sağlamlığının ve yiğitliğinin boyutlarını ortaya koymaktadır..!!

* * *

Bu yumuşak huylu, sessiz ve suskun adamın fedakarlığını kanıtlamak, ihtiyaç duyulup da şartlar gerektirdiğinde mekanı ve zamanı tamamıyla kucaklayan; fakat bu zorlayıcı şartlar dışında

gözlerden uzak ve yüreklerde gizli olan o eşsiz kahramanlığı savaş alanında ortaya koymak için Huneyn savaşı olur…

* * *

Hicretin sekizinci yılında Allah, Resûlü ve dini için Mekke'nin kapılarını açınca, bu dinin bu kadar hızlı bir şekilde bütün bu zaferleri gerçekleştirmiş olması, Arap yarımadasında hakim bulunan bazı Arap kabilelerinin ağırına gitmişti…

Hevazin, Nasr, Cuşem kabileleri ve diğerleri toplanıp, Resûlullah ve müslümanlara karşı her şeyi sona erdirecek olan bir savaş yapmaya karar verdiler...

"Kabileler" kelimesi bizi yanıltıp, Resûlullah'ın hayatı boyunca yaptığı savaşları, karakteristik açıdan sadece küçük dağ çarpışmaları sanmamıza neden olmasın. Çünkü bu kabilelerle kendi yuvalarında yapılan savaşlardan daha kıyıcı ve şiddetli savaşlar yoktu..!!

Bu gerçeği bilmek, sadece Resûlullah ve ashabının ortaya koymuş oldukları harikulade çaba hakkında doğru bir değerlendirme yapmamızı sağlamaz. Aynı zamanda mü'minlerin ve İslâm'ın kazandığı zaferin kıymetini bilmemizi ve bu zafer ve başarıyla belirginleşen Allah'ın tevfikini açık bir şekilde görmemizi ve bu hususlarda güvenilir ve doğru bir değerlendirme yapmamızı da sağlar.

* * *

O kabileler keskin savaşçılardan oluşan dalga dalga saflar hâlinde ortaya çıktılar. Müslümanlar da on iki bin kişiyle karşılarında yer aldılar...

On iki bin..?

Ve kimlerden..?

Dün Mekke'yi fethederek, putları ve şirki son ve yok edici uçurumuna sürükleyip, hiçbir karşı koyan ve kötülük yapan olmaksızın bayrakları gökyüzünü dalgalanarak kaplayanlardan!!

Bu gurur verici bir şeydi…

Nihayet müslümanlar da insandılar. Böylece çoklukları, düzenli oluşları ve Mekke'de kazandıkları büyük zaferin kendilerine verdiği gurur karşısında zayıf düştüler ve şöyle dediler.

"Bugün sayıca bizden az olanlara yenilmeyeceğiz..!"

Göğün onları savaştan daha üstün ve yüce bir amaca hazırlıyor olmasına rağmen askerî güçlerine güvenmeleri ve zaferleriyle gurur duymaları, şifa veren bir darbeyle bile olsa hemen kurtulmaları gereken yanlış bir ameldi…

Şifa verici darbe, savaşın başlangıcında oluşan ani ve büyük hezimet idi. Ta ki Allaha sığınıp, kendi güçleri yerine O'nun gücüne dayanınca hezimet bir zafere döndü. Bu arada vahiy nâzil olup müslümanlara şöyle diyordu:

"*Huneyn gününde çokluğunuz hoşunuza gitmişti ve sizi hiçbir şeyden korumamıştı. Bütün genişliğine rağmen yeryüzü size dar gelmişti. Sonra arkalarınızı dönerek kaçtınız…*

Sonra Allah, mü'minler ve Resûlü üzerine sükûnetini indirdi. Ve görmediğiniz askerler indirerek küfredenlere azap verdi. Kafirlerin cezası budur…" (Tevbe, 25, 26)

* * *

O gün Abbas'ın sesi ve kararlılığı, cesaretin ve direnişin en parlak örneklerindendi. Müslümanlar, Tihame vadilerinin birinde toplanmış, düşmanlarının gelmesini beklerken, müşrikler onlardan önce vadiye gelerek ilk saldırı imkanını elde etmiş hâlde silahları hazır bir vaziyette aralıklara ve oyuklara gizlendiler.

Bir gaflet anında müslümanların üzerine şiddetle saldırdılar. Öyle ki her birinin bir tarafa, uzaklara kaçmasına neden oldu...

Resûlullah (s.a.v.) ani hücumun müslümanları ne hâle getirdiğini gördü ve beyaz atının

sırtına çıkarak haykırdı:

"*Ey insanlar nereye..?!*

Bana gelin…

Ben peygamberim, sözümde doğruyum...

Ben Abdülmuttalib'in oğluyum..."

O sırada Resûlullah (s.a.v.)'in etrafında Ebû Bekir, Ömer, Ali b. Ebû Tâlib, Abbas b. Abdülmuttalib, Abbas'ın oğlu Fazl, Ca'fer b. Hâris, Rebîa b. Hâris, Üsâme b. Zeyd, Eymen b. Ubeyd ve ashabtan küçük bir grup dışında kimse kalmamıştı…

Orada erkekler ve kahramanlar arasınaa yüksek mevki edinen bir de kadın vardı...

O Ümmü Süleym bint Milhan idi…

Müslümanların korku ve endişelerini gördü. Kocası Talha'nın devesine binerek Peygamber'in yanına geldi…

Hamileydi. Çocuğu karnında hareket edince, abasını çıkarıp, karnına sıkıca bağladı. Sağ eline aldığı hançeriyle Resûlullah (s.a.v.)'in yanına vardığında Resûlullah (s.a.v.) gülümseyerek ona şöyle dedi:

"*Ümmü Süleym, sen misin…*?"

O da şöyle dedi:

"Evet.. Ya Resûlullah! Babam ve annem sana feda olsun…

Yanından kaçanları, seninle savaşanları öldürdüğün gibi öldür. Onlar bunu hak ediyorlar…"

Rabbinin vaadine sımsıkı sarılan Resûlullah'ın yüzündeki gülümsemenin parıltısı arttı ve ona şöyle dedi:

"*Ey Ümmü Süleym! Allah yetti ve gereğini en güzel şekilde yaptı!..*"

* * *

Resûlullah (s.a.v.) orada böyle bir durumdayken, Abbas onun yanında ve atının yularını ayakları arasına alarak, tehlike ve ölüme meydan okuyordu…

Peygamber (s.a.v.) insanlara haykırmasını emretti. Abbas cüsseli ve gür sesliydi. Şöyle haykırmaya başladı:

"Ey ensâr...!!

Ey biat edenler…!!"

Sesi âdeta kaderin davetçisi ve habercisiydi...

Sesi ani saldırının şiddetinden korkup vadinin etrafına dağılmış olanlann kulaklarına değer değmez tek bir sesle cevap verdiler:

"Buyur...!! Buyur…!!"

Bir fırtına gibi döndüler. Hatta atı veya devesi yürüyemeyenler, zırhını, kılıcını ve yayını alıp, yaya olarak Abbas'ın sesinin geldiği tarafa koştular...

Savaş kıyıcı ve şiddetli bir şekilde yeniden başladı. Resûlullah (s.a.v.) o zaman şöyle haykırdı:

"*Savaş asıl şimdi kızıştı…!*"

Gerçekten de savaş kızışmıştı…

Hevazin ve Sakif ölüleri yerlerde yuvarlanmaya başladı ve Allah'ın atları Lat'ın atlarını mağlup etti. Allah, Resûlü ve mü'minler üzerine sükûnetini indirdi..!

* * *

Resûlullah (s.a.v.) amcası Abbası çok seviyordu. Hatta Bedir savaşının bittiği gün amcası geceyi esir geçirdi diye uyuyamadı…

Resûlullah (s.a.v.) bu sevgisini gizlemiyordu. Uykusuzluğunun nedeni sorulduğunda, Allah'ın kendisine büyük bir zafer kazandırdığı Peygamber şöyle cevap verdi:

"*Bağlıların içinde Abbas'ın iniltisini duydum...*"

Müslümanlardan bazıları Resûlullah'ın sözlerini duydu. Biri esirlerin bulunduğu yere gidip, Abbas'ın bağlarını çözdü ve gelip Resûlullah'a haber verdi:

"Ey Allah'ın elçisi…!

Ben Abbas'ın bağını biraz gevşettim."

Fakat neden sadece Abbas?

O zaman Resûlullah arkadaşına şöyle dedi:

"Git ve bunu bütün esirler için yap…"

Evet.. Peygamber'in amcasını sevmesi, onu aynı şartların birleştirdiği insanlardan ayrıcalıklı kılması anlamına gelmez.

Esirlerden fidye alınması kararlaştırıldığında Resûlullah (s.a.v.) amcasına şöyle dedi:

"Ey Abbas...!

Senin, kardeşinin oğlu Akîl b. Ebû Tâlib'in, Nevfel b. Hâris'in ve Benî Hâris b. Fihr'in kardeşi dostun Utbe b. Amr'ın fidyelerini ver; çünkü sen zenginsin..."

Abbas esaretten fidyesiz kurtulmak istedi ve şöyle:

"Ey Allah'ın Resûlü! Ben müslüman idim; fakat beni zorladılar…

"Fakat Resûlullah, fidyede ısrar etti. Bu hususta inen vahiy şöyle diyordu:

"*Ey Peygamber! Elinizde bulunan esirlere söyle ki, Allah kalblerinizde hayır olduğunu biliyorsa, sizden alınandan daha hayırlısını size verecek ve size mağfiret edecektir. Allah mağfiret eden ve esirgeyendir*." (Enfâl, 70)

Böylece Abbas kendisinin ve beraberindekilerin fidyesini vererek Mekke'ye döndü... Bundan böyle Kureyş, bir daha onu aklından ve tuttuğu hidâyet yolundan saptıramadı. Bir müddet sonra da malını toplayıp, eşyalarını alarak, mü'minlerin kafilesinde ve İslâm kervanında yerini almak üzere, Hayberde bulunan Resûlullah (s.a.v.)'in yanına geldi. Müslümanların saygı ve sevgi odağı hâline geldi. Şüphesiz onlar Resûlullah'ın ona olan saygısını, sevgisini ve onun için söylediği şu sözü biliyorlardı:

"*Abbas babam gibidir…*

Ona zarar veren, bana zarar vermiş gibidir..."

Abbas mübarek bir nesil verdi…

Ümmetin âlimlerinden Abdullah b. Abbas, bu mübarek nesilden biriydi…

* * *

Otuz ikinci senenin recep ayının on dördüncü cuma günü birinin şöyle haykırdığını duydular:

"Abbas b. Abdülmuttalib'i görenlere Allah rahmet eylesin! Biliniz ki, Abbas artık öldü…!"

Medine'nin şimdiye kadar görmediği çok sayıda insan, onun cenazesine katılmak için çıktı. O zaman müslümanların halifesi olan Hz. Osman (r.a.) namazını kıldırdı. Ebü'l-Fazl'ın cesedi Bakî mezarlığının toprağı altında sükûnete erdi... Ve Allah'a verdikleri sözde duran iyilerin arasında huzur içinde uyudu…

35

EBÛ HÜREYRE

Vahiy Çağının Belleği

Gerçekten insanın zekasının hesabı soruluyor…

Olağanüstü yeteneklerin sahipleri, şükran ve armağan almaları gerektiği zamanlar çoğunlukla bunun bedelini öderler..!!

Yüce sahâbî Ebû Hüreyre de bunlardan biridir...

Belleğinin gücü ve geniş kapasiteli oluşu bakımından olağanüstü bir yeteneğe sahipti…

Allah ondan razı olsun, dinlemeyi çok iyi bilir, hafızasında çok iyi ezberleyip, depolardı...

İşitir, anlar ve ezberlerdi. Sonra aradan ne kadar zaman geçerse geçsin ve yaşı ne kadar ilerlerse ilerlesin, öğrendiklerinden neredeyse ne bir kelime, ne de bir harf unuturdu…!

Bu nedenle yeteneği, onu, Resûlullah'ın ashabı arasında hadisleri en çok ezberleyen ve sonunda rivayeti en çok olan kişi olmaya hazırladı.

Resûlullah (s.a.v.) hakkında uydurma hadis söyleyenlerin zamanı geldiğinde onlar Ebû Hüreyre'yi, onun Resûlullah (s.a.v.)'den rivayetteki ününü en çirkin şekilde kullanarak kendilerine alet ettiler. Her hadis uydurduklarında da "Ebû Hüreyre şöyle anlattı" demeye başladılar..!

Eğer bütün sahtekarlık ve dıştan sokuşturmaları reddederek, hadisin hizmetine hayatlarını adayıp, bu uğurda olağanüstü çabalar ortaya koyan yüce büyüklerin gayretleri olmasaydı, onun hakkında korkulan olacaktı… Resûlullah (s.a.v.)'in muhaddisi olarak Ebû Hüreyre'nin ününü yok edecekler, kendisini şüphe ve endişeyle yaklaşılması gereken bir konuma düşüreceklerdi.

İşte o zaman Ebû Hüreyre (r.a.) müfsidlerin bir yolla İslâm'ın içine sızdırarak, günah ve zararını ona yükleyecek oldukları uydurmalar ve yalanlar ahtapotundan kurtuldu…

Şimdi... Bir vaizin, konuşmacının veya cuma hatibinin, nesiller boyu nakledilen "Ebû Hüreyre (r.a.) şöyle dedi: Resûlullah (s.a.v.) dedi ki..." sözünü duyduğunda...

Derim ki, bu ismi bu şekilde duyduğunda ya da çoğunlukla hadis, siret, fıkıh ve genel olarak dinî kitaplarda rastladığında bil ki, sahâbîlerin arasında Hz. Peygamberle birlikteliği ve dinlemesi en çok olan bir kişiyle karşılaştın...

Çünkü Peygamber (s.a.v.)'den ezberlediği hikmetli sözler ve muhteşem hadislerden oluşan servetinin bir eşi daha az bulunur…

Ebû Hüreyre, sahibi olduğu bu yetenek ve bu servetle sahâbîlerin içinde seni; Resûlullah (s.a.v.) ve ashabının yaşadığı o günlere götürebilecek ve eğer sen sağlam imanlı ve ince ruhluysan, hayata anlam veren, ona akıl ve olgunluk kazandıran Muhammed (s.a.v.) ve ashabının ihtişam dolu yaşamlarına şahit olan o ufuklarda seni uçurabilecek kudrette olan, en çok odur.

Eğer bu satırlar Ebû Hüreyre'yi tanımak ve onun hakkında söylenenleri duymak için arzularını harekete geçirdiyse, şimdi dur ve bekle…

O İslâm inkılabının gerçekleştirmiş olduğu bütün büyük değişimlerin üzerine yansıdığı kişilerden biridir…

Bir işçiden beyefendiye...

Zorluklar arasında yitik birinden bir imam ve âlime...

Taş yığınlarının önünde secde eden birinden, tek ve güç sahibi Allah'a iman eden birine dönüşmeye doğru giden bütün değişimlerin yansıdığı biridir…

İşte kendisi şöyle diyor:

"Yetim olarak büyüdüm. Miskin olarak hicret ettim. Gazvân'ın kızı Busre'nin yanında karın tokluğuna çalışan bir işçiydim..!!

Konakladıklarında onlara hizmet eder, yola çıktıklarında onların peşinden giderdim...

İşte ben buydum. Allah beni onunla evlendirdi. Dini hâkim ve Ebû Hüreyre'yi imam yapan Allah'a hamdolsun...!"

Hicretin yedinci yılında Hayber'deyken Peygamber (s.a.v.)'in yanına geldi, isteyerek ve arzuyla müslüman oldu.

Peygamber (s.a.v.)'i görüp ona biat ettiği andan itibaren uyku zamanları dışında ondan hemen hemen hiç ayrılmadı.

İşte müslüman olduğu andan Peygamber'in (s.a.v.) Yüce Dost'a (Allah'a) gittiği ana kadar Resûlullah (s.a.v.)'le birlikte yaşadığı dört yıl böyle geçti..

Biz diyebiliriz ki, bu dört yıl başlı başına bir ömürdü... Geniş ve uzundu. Dinleme, yapma ve her türlü güzel sözle dopdoluydu.

* * *

Ebû Hüreyre yetkin tabiatıyla Allah'ın dinine hizmet verebildiği büyük dönemi yakaladı…

Sahâbe arasında savaş kahramanları çoktu…

Fakihler, davetçiler ve öğretmenler çoktu...

Fakat toplum, yazıdan ve yazanlardan yoksundu. O çağlarda sadece Araplar değil, bütün insanlık yazıya önem vermiyorlardı ve yazı hiçbir toplumda gelişmişliğin işaretlerinden biri sayılmıyordu…

Pek yakın bir zamana kadar Avrupa bile böyleydi…

Başta "Şarlman" olmak üzere birçok kral büyük imkan ve zekaya sahip olmalarına rağmen okuma yazma bilmeyen ümmilerden idiler.

* * *

Sohbetimize dönüp, öğretilerini ve kültürünü muhafaza edecek olanlar için İslâm'ın kurduğu yeni toplumun ihtiyacına Ebû Hüreyre'nin, tabiatıyla yetişmesini görelim. O zaman sahâbenin arasında yazı yazanlar azdı. Ayrıca herkesin Resûlullah (s.a.v.)'in söylediği her hadisi kaydedebilecek boş zamanı yoktu.

Ebû Hüreyre yazan biri değildi; fakat hafızdı ve ezberlemek için gerekli olan boş vakte sahipti. Ekebileceği bir toprağı, peşinden koşacağı bir ticareti yoktu…!!

Kendisi geç müslüman olduğu için de kaçırmış olduğu zamandan oluşan açığı kapatmaya azmetmişti. Bu da ancak Resûlullah (s.a.v.)'le oturmayı ve onun peşinde olmayı sürdürmekle olacaktı…

O Allah'ın, kendisine vermiş olduğu bu yeteneğin farkındaydı. O yetenek, Resûlullah (s.a.v.)'in davasına güç, genişlik ve dinamizm kazandırarak, Allah'ın, sahibinden hoşnut kalmasına neden olan kuvvetli ve yüksek kapasiteli hafızasıydı.

Öyleyse neden, bu kültürü hıfzedip gelecek nesillere taşımayı üstlenenlerden biri olmasındı…?

Evet.. Yeteneklerinin kendisini hazırladığı ve hiç gecikmeden yapması gereken görevi

buydu...

Ebû Hüreyre daha önce de söylemiş olduğumuz gibi yazmasını bilen biri değildi; fakat çabuk ezberleyen, kuvvetli hafızası olan biriydi...

Onun ne ekeceği bir toprağı, ne de kendisini meşgul edecek bir ticareti vardı. Bu nedenle ne yolculukta ne de yerleşik hâlde Resûlullah'ın yanından hiç ayrılmıyordu…

Böylece olanca incelikleriyle kendini ve hafızasını, Resûlullah'ın hadislerini ezberlemeye adadı…

Resûlullah (s.a.v.) vefat ettiğinde, bazı dostlarının da hayrete düşmesine neden olan ve: "Bütün bu hadisleri nereden duydu ve ne zaman ezberledi" dedirtecek kadar miktarda hadis rivayet etti...

Ebû Hüreyre, arkadaşlarından bazılarının içine düşen şüphe izlerini yok edercesine bu meseleyi şu sözleriyle aydınlığa kavuşturdu:

"Diyorsunuz ki: "Ebû Hüreyre Resûlullah'tan çok hadis rivayet etti."

Ve diyorsunuz ki: "Kendisinden önce müslüman olan mucahirler bile bu kadar hadis rivayet etmediler."

Dikkatinizi çekerim ki, muhacir kardeşlerimi pazarlardaki ticaretleri ve ensâr kardeşlerimi de toprakları meşgul ediyordu...

Ben ise, Resûlullah (s.a.v.) ile en çok oturan, onlar yokken bile orada bulunan, unuttuklarında -ezberlediğini- unutmayan zavallı bir adamdım..."

Bir gün Peygamber (s.a.v.) şöyle dedi: "Kim sözlerim bitinceye kadar ridasını açar, sonra da onu toplarsa, benden işittiği hiçbir şeyi unutmaz..!" Ben de eteğimi açtım. O konuşmasını bitirince ben de ridamı topladım. Allah'a yemin olsun ki, ondan duyduğum hiçbir şeyi unutmadım...

Allaha yemin ederim ki, Allah'ın kitabında bulunan şu âyet olmasaydı asla size hadis söylemezdim: "*İndirdiğimiz apaçık delilleri ve hidayetin kendisi olan âyetleri insanlar için biz kitapta açıkladıktan sonra gizleyenler var ya mutlaka onlara Allah lanet eder. Lanet edebilecek olanlar da lanet ederler*." (Bakara, 159)

Ebû Hüreyre, Resûlullah (s.a.v.)'den çok rivayet etmedeki eşsizliğinin sırrını böyle açıklıyor.

Birinci olarak, o Peygamber (s.a.v.) ile birlikte olmak için başkalarından daha müsaitti.

İkinci olarak, kuvvetli bir hafızası vardı. Resûlullah ona dua etti ve daha da kuvvetlendi…

Üçüncü olarak, konuşmayı çok istediği için hadis rivayet etmiyordu; aksine bu hadisleri açıklamak dinî ve hayatî bir sorumluluk idi. Yoksa hakikati ve iyiliği gizleyen ve görevini yerine getirmeyen biri olarak kötü akıbetin beklediği biri olurdu..

Bundan dolayı hiçbir engel ve zorluk tanımaksızın hadis rivayet etmeye devam etti. Ta ki, Halife Hz. Ömer kendisine şöyle dedi:

"Ya Resûlullah'tan hadis rivayet etmeyi bırak ya da seni Devs'e geri gönderirim."

Yani vatanına ve ailene…

Hz. Ömer'in bu yasaklaması, Ebû Hüreyre'yi itham etmek anlamına değil; Ömer'in bizzat kendisinin ortaya koyduğu bir görüşü desteklemek içindi. O da şuydu: Özellikle bu dönemde müslümanlara düşen, yüreklerde ve akıllarda yer edip sağlamlaşıncaya kadar Kur'ândan başka bir şeyi okuyup ezberlememeleridir.

Kur'ân, İslâm'ın kitabı, yasası ve sözlüğüdür. Resûlullah (s.a.v.)'den rivayet edilen hadislerin çokluğu, özellikle de Resûlullah (s.a.v.)'in vefatından sonraki ve Kur'ân'ın toplandığı bu yıllarda gereksiz ve yersiz olan bir karışıklığa neden olabilirdi…

Bu nedenle Ömer (r.a.):

“Sadece Kur’ânla meşgul olun; çünkü Kur’ân Allah’ın kelamıdır.”

Ve...

“Kendisiyle amel olunanların dışında Resûlullah (s.a.v.)’den rivayet etmeyi azaltın.” diyordu.

Ebû Musa el-Eş’arî’yi Irak’a gönderdiğinde ona şöyle dedi:

“Mescidlerinde Kur’ân okurlarken arının uğuldaması gibi uğuldayan bir topluluğa rastladığında onları oldukları gibi bırak ve onları hadisle meşgul etme. Bu işin sorumluluğunda ben senin ortağınım..”

Kur’â’n-ı Kerîm, kendisinden olmayan bir şeyin içine sızmayacağı bir şekilde güvenilir bir yolla toplanmıştı.

Fakat Ömer (r.a.)’ın, hadislerin tahrif edilmesine veya Resûlullah (s.a.v.)’e iftira edip İslâma zarar vermede kullanılmasına karşı elinde bir güvence yoktu. Ama kendinden ve güvenirliğinden emin biri olarak da saklanmasının günah ve yanlış olduğuna inandığı ilim ve hadislerin gizlenmesini de istemiyordu.

Bundan dolayı, duyup bildiği hadisleri söyleyebilme fırsatı bulamadı; yoksa rivayet eder ve söylerdi

Fakat bütün bunların dışında Ebû Hüreyre’nin çok hadis rivayet etmesine ilişkin şüphelerinin oluşmasında büyük etkisi olan başka bir sebep daha vardı.

Bu da o günlerde Resûlullah (s.a.v.)’in hakkında çok rivayetlerde bulunan; fakat ashabın, hadislerine çok güvenmediği bir başka muhaddisin daha olmasıydı. Bu zat önceleri yahudi iken, İslâma giren “Ka’b el-Ahbar” idi.

* * *

Mervan b. Hakem bir gün Ebû Hüreyre’nin ezber gücünü ölçmek istedi. Onu yanına çağırtıp, beraberce oturdular ve ondan Resûlullah (s.a.v.)’den hadisler okumasını istedi. Aynı zamanda katibini de perdenin arkasında oturtarak, Ebû Hüreyre’nin her söylediğini yazmasını istedi…

Bir yıl sonra Mervan onu tekrar çağırdı ve katibinin yazdığı hadislerin aynısını ona söyletti. Ebû Hüreyre onlardan bir tek kelimeyi daha unutmamıştı..!!

Ebû Hüreyre kendisi hakkında şöyle diyordu:

“Abdullah b. Amr b. Âs dışında Resûlullah (s.a.v.)’in ashabı içinde benden daha çok hadis rivayet eden yoktu. O yazıyordu; ben yazmıyordum.”

İmam Şâfiî (rah.a.) onun için şöyle diyordu:

“Ebû Hüreyre, zamanında hadis rivayet edenlerin ezberi en kuvvetli olanıydı.”

Buhârî (rah.a.) de onun için şöyle diyordu:

“Sekiz yüz veya daha fazla sahâbî, tâbiin ve ilim ehli kişiler Ebû Hüreyre’den rivayette bulunmuştur.”

İşte böyle… Ebû Hüreyre, kendisine kalıcılık ve ebediyet nasip olan büyük bir okuldu...

Ebû Hüreyre, çok ibadet eden ve Allah’tan korkan biriydi. Bütün gece kızı ve eşiyle nöbetleşe ibadet ederdi. Gecenin üçte birini o, üçte birini eşi, üçte birini de kızı ibadetle geçirirdi. İşte böylece Ebû Hüreyre’nin evinde gecenin bir saati bile ibadet zikir ve namazsız geçmezdi.!!

Resûlullah (s.a.v.)’le birlikte olma uğruna kimsenin çekmediği kadar açlık çekti…

O bize açlığın, bağırsaklarını nasıl kemirdiğini… karnına taş bağlayıp, elleriyle midesini nasıl sıktığını… sonra saralı olmadığı hâlde bazı arkadaşları onu saralı zannedecek kadar mescidde açlıktan yere düşüp kıvrandığını anlatır…

Müslüman olduktan sonra biri dışında hayatındaki hiçbir problem onu zorlamıyordu. Onun yüzünden gözüne uyku girmiyordu….

Bu problem annesiydi! Müslüman olmayı kabul etmemişti...

Sadece bununla kalmayarak, Resûlullah (s.a.v.) hakkında kötü sözler söyleyip, oğluna eziyet ediyordu…

Bir gün Ebû Hüreyre'ye Resûlullah (s.a.v.) hakkında kötü şeyler söyledi. Ebû Hüreyre ağlayarak ve hüzün içinde çıkıp, Resûlullah (s.a.v.)'in mescidine geldi.

Şimdi sözün geriye kalanını anlatması için ona kulak verelim:

"Resûlullah'a ağlayarak geldim ve ona şöyle dedim: "Ey Allahın elçisi! Ebû Hüreyre'nin annesini İslâm'a davet ederdim ve o da reddederdi. Bu günde onu davet ettim; ama senin hakkında hoşlanmadığım şeyler söyledi bana. Allah'a, Ebû Hüreyre'nin annesini İslâm'a hidâyet etmesi için dua et!.."

Resûlullah (s.a.v.) şöyle dedi:

"*Allah'ım! Ebû Hüreyre'nin annesini hidâyete erdir*…"

Resûlullah (s.a.v.)'in duasının müjdesini vermek için koşarak çıktım. Kapıya vardığımda kapalıydı ve içeriden su sesi geliyordu. Bana: "Ey Ebû Hüreyre yerinde kal.." dedi. Sonra elbisesini giyip, örtüsünü aceleyle örterek: "Allah'tan başka ilâh olmadığına ve Muhammed'in onun kulu ve elçisi olduğu şehâdet ederim." diyerek çıktı.

Üzüntüden ağladığım gibi sevinçten ağlayarak, Resûlullah'ın yanına koşarak geldim ve dedim ki: "Müjde ya Resûlullah! Allah duanı kabul etti... Allah Ebû Hüreyre'nin annesini İslâm!a hidâyet eyledi."

Sonra şöyle dedim:

"Ya Resûlullah! Beni ve annemi, mü'minlere sevdirmesi için Allah'a dua et."

O da şöyle dedi:

"*Allah'ım! Bu kulunu ve annesini bütün mü'minlere sevdir*…"

Ebû Hüreyre bir mü'min ve mücahid olarak hiçbir savaştan ve itaat gerektiren hiçbir işten kaçınmaksızın yaşadı.

Hz. Ömer hilafeti sırasında onu Bahreyn valisi yaptı. Bildiğimiz gibi Ömer (r.a.) valilerini sıkı bir şekilde kontrol ederdi…

Eğer birini vali yaptığında o sadece iki elbise sahibiyse, valiliği kendisine bıraktırdığı gün bırakması ve dünyada o iki elbiseden başka bir şeye sahip olmaması gerekirdi. Bir tek elbiseye malik olarak -valiliği- bırakması ise tercihe şâyândır..!!

Ancak valiliği bıraktığında üzerinde varlık alâmetleri görülürse, kaynağı ne olursa olsun, Ömer'in hesabından kurtulamazdı..!

Hz. Ömer'in ihtişam ve olağanüstülükle doldurduğu bir başka dünyaydı.

Ebû Hüreyre Bahreyn valisi olduğunda kendisine helâl kaynaklardan mal biriktirdi. Hz. Ömer bunu öğrenince onu Medine'ye aldı…

Bırakalım Ebû Hüreyre onunla aralarında geçen konuşmayı bize kendi anlatsın:

Ömer bana şöyle dedi:

"Ey Allah'ın ve kitabının düşmanı! Allah'ın malını mı çaldın..?!"

Ona şöyle dedim:

"Ben ne Allah'ın, ne de kitabının düşmanıyım...!! Fakat onlara düşman olanların düşmanıyım. Ne de Allah'ın malını çalan biriyim..!!"

Dedi ki:

“On binleri kendine nereden topladın?”

Dedim ki:

“Atlarım vardı, yavruladılar ve verilen armağanlar..”

Ömer şöyle dedi:

“Onları müslümanlarınn hazinesine (beytülmal) ver..!!”

“Allah’ım Emirü’l-mü’minine mağfiret eyle...!”

Bir müddet sonra Ömer, Ebû Hüreyre’yi çağırtıp ona tekrar valilik teklif etti; fakat o bunu reddedip özür diledi.

Ömer Ona: “Niçin kabul etmiyorsun?” dedi.

Ebû Hüreyre ona şöyle dedi:

“Yaptıklarım kötülenmesin, malım alınmasın ve cezalandırılmayayım diye…”

Sonra şunu söyledi:

“Bilmeden hükmetmekten ve kötü söz söylemekten korkuyorum…”

* * *

Bir gün Allah’a kavuşma arzusu çoğaldı..

Kendisini ziyarete gelenler, hastalığından şifa bulması için dua ederlerken o ısrarla Allah’a şöyle diyordu:

“Allah’ım! Sana kavuşmayı istiyorum, sen de benim kavuşmamı iste..!”

Yetmiş sekiz yaşında hicretin elli dokuzuncu yılında vefat etti. Cenazesini kaldıranlar dönerlerken, dilleri Resûlullah (s.a.v.)’den rivayet edip onlara ezberlettiği birçok hadisi söylüyordu.

Herhalde yeni müslüman olanlardan biri yanındakine dönüp soruyordu: “Bu dünyadan göç eden şeyhimize neden Ebû Hüreyre künyesi verildi.”

Bunu bilen arkadaşı şöyle cevap veriyordu:

“Cahiliyyede de adı Abdüşşşems (güneşin kulu) idi. Müslüman olunca Resûlullah ona Abdurrahman adını verdi... Hayvanları çok severdi. Yedirdiği, taşıdığı, temizlediği ve koruduğu bir kedisi vardı. Kedi onu gölgesi gibi takip ederdi...

İşte böylece ona Ebû Hüreyre (kedicik babası) denildi...”

36

BERÂ b. MÂLİK

Allah ve Cenneti…!!

"Allah için yaşayan ve zaman içinde gelişip büyüyen bir ahidle Resûlullah (s.a.v.)'e bağlanan iki kardeşten ikincisiydi.

Birinci kardeş, Resûlullah (s.a.v.)'in hizmetçisi Enes b. Mâlik idi. Ümmü Süleym, on yaşındayken onu Resûlullah (s.a.v.)'e götürüp, şöyle dedi:

"Ya Resûlullah...! Bu Enes'tir, senin hizmetçindir. Sana hizmet edecek. Onun için Allah'a dua et..!"

Resûlullah (s.a.v.) gözlerinden öperek, uzun ömrünü hep hayra ve berekete yönlendiren bir duada bulundu:

"*Allah'ım! Malını ve çocuklarını çoğalt, onu mübarek kıl ve cennete girdir*."

Doksan dokuz yıl yaşadı. Birçok oğul ve torunla rızıklandırıldı. Allah onu bir de büyük ve verimli bir bostanla rızıklandırdı. Yılda iki defa meyve toplardı.

* * *

Kardeşlerin ikincisi, Berâ b. Mâlik'ti.

Aşağıda anlatacağımız muhteşem hayatını yaşarken şu sözleri kendine rehber edinmişti:

"*Allah ve Cennet..!!*"

Kim onu Allah yolunda savaşırken görse, hayret üstüne hayretle karşılaşırdı.

Berâ, kılıcıyla müşriklere karşı cihad ederken zaferin peşinde olan ve o an zafer kendisinin en yüce gayesi olanlardan biri değildi... O şehâdeti arıyordu…

Bütün isteği, İslâm'ın ve Hakk'ın savaşlarından birinin yüce alanında şehid olarak ömrünü tamamlamaktı.

Bu nedenle hiçbir şehâdet meydanını ve savaşını kaçırmadı.

Bir gün hastalığında kardeşleri onun ziyaretine geldiklerinde yüzlerine baktı ve şöyle dedi:

"Yatağımda öleceğimden endişe ediyor gibisiniz... Hayır! Allah'a yemin ederim ki, Rabbim beni şehâdetten mahrum etmez..."

Allah onun bu zannını doğruladı ve Berâ yatağında değil de, İslâm'ın en muhteşem savaşlarından birinde şehit oldu.

* * *

Berâ'nın Yemame savaşındaki kahramanlığı ona yaraşan bir şeydi... Hz. Ömer'in asla komutan olmamasını tavsiye ettiği kahramana yaraşıyordu. Çünkü olağanüstü derecede cesur, atılgan ve ölümü arayan biriydi.

Bütün bunlar komutanlığını diğer savaşçılar için yok olmayı andıran bir tehlikeye dönüştürüyordu.

Berâ, Yemame savaşında İslâm askerleri Hâlid'in komutasında saldırıya hazırlanırken, komutan hücum emrini vermeden önce yıllar gibi geçen o anların ağır ağır tadını çıkarıyor...

Keskin gözleri kahramanın ölümü için en uygun yeri ararcasına savaş alanının her tarafını süratle tarıyordu.

Evet, hayatında bu amaç dışında başka hiçbir şey onu ilgilendirmi-yordu.

Keskin kılıcıyla batılın ve karanlığın davetçileri müşriklerden birçok ölüden oluşturduğu bir harman...

Sonra savaşın sonunda müşrik bir el tarafından kendisine vurulan bir darbe, ardından cesedi yere yığılır… Mübareklerin, bayram ve şehitlerin düğün sevinci içinde ruhu yücelere doğru yol alır...

* * *

Hâlid: "Allahu ekber" diye haykırdı ve birbirlerine kenetlenmiş saflar kaderlerine doğru atıldılar. Ölümün sevdalısı Berâ b. Mâlik de onlarla birlikte ileriye atıldı.

Kılıcıyla Müseylimetü'l-kezzab'ın taraftarlarını biçmeye başladı ve onlar kılıcının parıltısı altında sonbahar yaprakları gibi dökülüyorlardı.

Müseylime'nin askerleri ne güçsüz, ne de azdı. Aksine riddet ordusunun en tehlikelisiydi. Sayısı, silahı ve öldürüşleriyle tüm tehlikelerden daha korkunçtular.

Müslümanların hücumuna öyle şiddetle karşı koydular ki, neredeyse kontrolü ele geçirip, direnişlerini hücuma dönüştüreceklerdi.

O esnada müslüman saflarının içine bir parça korku düştü. Komutanları ve hatipleri hemen atlarının sırtından, direnmeyle ilgili sözler söylemeye koyuldular ve Allah'ın vaadini hatırlatmaya başladılar. Berâ b. Mâlik güzel ve gür sesliydi. Komutan Hâlid ona: "Konuş ey Mâlik!" dedi.

Berâ güzellikte, açıklıkta ve kuvvette olağanüstü kelimelerle haykırdı:

"Ey Medine ahalisi...!! Bugün sizin için Medine yok. Sizin için olan sadece Allah ve cennettir…!!"

Söyleyicinin ruhuna delalet eden ve hasletlerini haber veren kelimeler. Evet... Sadece "Allah ve cennet…!!"

Böyle bir yerde kafaların başka bir şeyi düşünmemesi gerekir. İslâm ın başkenti Medine'yi bile... Evlerini, çocuklarını, eşlerini bıraktıkları şehir... Onu düşünmemeleri gerekir. Çünkü eğer bugün yenilgiye uğrar iseler, onlar için artık Medine olmayacak. Berâ'nın sözleri şey gibi yayıldı... Ne gibi..?

Hangi benzetme onun etkisinin ve bıraktığı izlerin gerçeğini açıklayabilir. Sadece Berâ'nın sözleri yayıldı...diyelim, yeter. Bir müddet sonra savaş ilk hâline döndü.

Müslümanlar hareketli bir zaferle öne ilerliyorlar... Müşrikler de korkunç bir hezimetle yerlere yuvarlanıyorlardı.

Berâ orada kardeşleriyle birlikte Muhammed (s.a.v.)'in bayrağıyla yüce hedefine doğru ilerliyordu.

Müşrikler geriye kaçarak, büyük bir bahçeye girip oraya sığındılar.

Ve savaş müslümanların kanlarıyla sessizleşti. O an Müseylime'nin askerlerinin ve taraftarlarının başvurdukları bu hileyle savaşın gidişatının değişebileceği ortaya çıktı.

İşte bu esnada Berâ yüksek bir yere çıkarak bağırdı:

"Ey müslümanlar...

Beni kaldırıp onların üzerine bahçeye atın…!"

Size demedim mi? O zaferi değil, şehâdeti düşünüyordu… Bu planla hayatı için en iyi sonu ve ölümü için en iyi şekli düşünmüştü…

O bahçeye fırlatıldığında kapıyı müslümanara açar; aynı anda müşriklerin kılıçları onun cesedini parçalar. Yine aynı zamanda yüce ve yeni bir damadı karşılamak için bütün

güzelliklerini kuşanan cennetin kapıları açılır..!

Berâ kardeşlerinin kendisini fırlatmalarını beklemeden duvara tırmanıp, kendini bahçenin içine attı ve kapıyı açtı. İslâm askerleri de içeriye girdi…

Fakat Berâ'nın rüyası gerçekleşmedi, ne müşriklerin kılıçları onu öldürdü ve ne de o arzuladığı ölüme kavuştu…

Ebû Bekir doğru söylemişti:

“Ölümü iste...

Sana hayat verilir..!!”

O gün müşriklerin kılıçları, kahramanı seksen küsur darbeyle seksen yerinden yaraladı. Öyle ki savaştan sonra bir ay Hâlid b. Velîd onun tedavisiyle ilgilendi.

Fakat bütün bu başına gelenler onun amacı ve arzusu değildi.

Buna rağmen bu durum Berâ'yı ümitsizliğe düşürmedi. Yarın yeni bir savaş daha başlayacaktı..

Resûlullah (s.a.v.) duasının kabul edileceğini söylemişti. Ona düşen sadece Rabbinden onu şehâdet ile rızıklandırmasını istemek ve acele etmemekti. Çünkü her şeyin bir zamanı vardı..!!

Berâ, Yemame savaşının yaralarından kurtulur…

Karanlığın güçlerini yok etmeye giden İslâm ordularıyla birlikte o da gider… İki zayıf ve fani imparatorluğun bulunduğu yere.. Âsi askerleriyle Allah'ın arzını işgal eden ve kullarını köleleştiren Roma ve İran imparatorluklarının olduğu yere…

Berâ kılıcını vurur ve her vurduğu yerde, doğmakta olan bir gün gibi İslâm'ın bayrağı altında hızla gelişen yeni dünyanın binasında dev bir duvar yükselir…

* * *

Irak savaşlarından birinde İranlılar çarpışmalarında yapabildikleri en alçakça vahşetlere baş vurdular…

Ateşle kızdırılmış zincirlere bağlı kapanlar kullandılar. Bunları kalelerinden aşağı sarkıtıyorlardı ve içine düşüp kurtulamayan müslümanları alıp götürüyorlardı.

Berâ ve kardeşi Enes b. Mâlik'e müslümanlardan bir grupla birlikte o kalelerden birini ele geçirme görevi verilmişti.

Fakat bu kapanlardan biri aniden yere düşerek Enes'i askıya aldı ve Enes kurtulabilmek için zincire dokunamıyordu Çünkü alev alev yanıyordu…

Berâ bu durumu gördü ve kızgın zincirle kale duvarından yukarıya doğru çekilen kardeşinin yanına koştu. Zinciri eliyle yakalayıp, onu koparıncaya kadar büyük bir acıyla mücadele verdi. Enes kurtuldu. Berâ ve yanındakiler ellerine baktıklarında yerlerinde göremediler..!!

Üzerlerinde bulunan bütün etler gitmiş, sadece yanık iskeletleri kalmıştı..!!

Kahraman iyileşinceye kadar bir müddet ağır bir tedaviden geçti..

* * *

Ölümün sevdalısının amacına ulaşacağı bir an yok mu…?

Evet bir an…!

Müslümanların İran askerleriyle karşılaşıp ve Berâ'nın bayramının gerçekleşmesi için Tuster savaşı gelip çatar..

* * *

Ahvaz ve İran ahalisi müslümanlarla savaşmak için büyük bir orduyla yola çıktılar..

Halife Ömer, Kûfe'de bulunan Sa'd b. Ebû Vakkâs'a, Ahvaz'a asker göndermesi için haber

gönderdi…

Basra’da bulunan Ebû Musa el-Eş’arî’ye de Ahvaz’a asker göndermesi için haber gönderdi…

Mektubunda söyle diyordu:

“Süheyl b. Adî’yi askerlere komutan yap, Berâ b. Mâlik de beraberinde olsun…”

Kûfe ve Basra’dan gelenler, şiddetli bir savaşta Ahvaz ve İran askerleriyle karşılaşmak için buluştular.

İki büyük kardeş, Enes b. Mâlik ve Berâ b. Mâlik müslüman askerlerin içindeydiler…

Savaş önce teke tek meydan okumalarla başladı. Berâ tek başına İranlılardan yüz kişiyi yere serdi. Sonra ordular birbirlerine girdiler ve her iki taraftan da birçok kişi ölmeye başladı…

Savaş devam ederken sahâbîlerden bazıları Berâ’nın yanına yaklaşarak ona şöyle seslendiler:

“Ey Berâ! Resûlullah (s.a.v.)’in senin için söylediklerini hatırlıyor musun?”

“*Saçları dağınık, üstü toz toprak içinde kimsenin önemsemediği nice insan vardır ki, Allah’tan diler de Allah onun dileği yerine getirir. Bunlardan biri de Berâ b. Mâlik’tir..*”

“Ey Berâ, Rabbinden onları mağlup edip, bizi muzaffer kılması için dilekte bulun...”

Berâ dua ve yakarış için ellerini göğe doğru açtı:

“Allahım! Onları yenmeyi bize nasip et...!

Allahım! Onları yenilgiye uğrat...!

Bizi onlara karşı muzaffer eyle…!

Beni de bugün Peygamber’ine kavuştur…!”

Veda edercesine yanında çarpışmakta olan kardeşi Enes’e uzun uzun baktı.

Müslümanlar dünyanın bir başkasında göremediği bir cesaretle atıldılar ve büyük bir zafer elde ettiler.

* * *

Savaş şehidlerinin arasında yüzünde şafak aydınlığı gibi yumuşak bir gülümseme ve sağ eli pak kanıyla bulanmış bir avuç toprak tutan Berâ vardı.

Kılıcı kırılmamış ve eğilmemiş olarak yanında duruyordu. Şehid kardeşleriyle birlikte yüce ve muhteşem bir ömrün yolculuğunu tamamladı...

“*Onlara: «İşte bu gördüğünüz, yaptığınız iyi işler karşılığında mirasçısı olduğunuz cennettir.» diye seslenildi.*” (A’raf, 43)

37

UTBE b. GAZVÂN

(Yarın Benden Sonra Valiler Görürsünüz

İlk müslümanlardan, Habeşistan'a ve Medine'ye ilk hicret edenlerden… Allah yolunda güzelliklerle dolu mücadele veren usta okçulardan…

Bu sağlam yürekli, aydınlık yüzlü, uzun boylu adam Utbe b. Gazvândır…

* * *

Kureyş'in elinde bulunan bütün şiddet ve intikam gücüne rağmen Resûlullah (s.a.v.) ile el sıkışıp biat eden ilk yedi müslümanın yedincisiydi...

Davanın ilk günlerinde… Zorluk ve korku günlerinde… Utbe b. Gazvân kardeşleriyle birlikte direndi. O soylu direniş, sonraları insanlık yüreğinin zamanlar boyu beslenip, onunla geliştiği bir azık hâlini aldı.

Resûlullah (s.a.v.) ashabına Habeşistan'a hicret etmelerini emrettiğinde Utbe de hicret edenlerle birlikte çıktı…

Fakat Resûlullah (s.a.v.)'e olan özlemi orada kalmasına imkân tanımadığından süratle kara ve denizi aşarak Mekke'ye geri döndü ve Resûlullah (s.a.v.)'in yanında kaldı. Medine'ye hicret etme zamanı gelince de Utbe müslümanlarla birlikte hicret etti…

Kureyş saldırı ve savaşlarına başladığı andan beri Utbe ellerinde mızrakları ve okları büyük bir ustalıkla kullanıyor ve müslüman kardeşleriyle bütün yalan ve putlarıyla eski âlemin yıkılmasına katılıyordu…

Resûlullah (s.a.v.)'in Allah'a göç ettiği gün de silahını bırakmayıp oradan oraya koşmaya devam etti…

Onun İran askeriyle büyük bir cihadı vardı…

* * *

Halife Hz. Ömer (r.a.), Allah'ın topraklarını ve kullarını kurtarmak için İran İmparatorluğu'nu boydan boya geçmekte olan İslâm kuvvetlerine karşı -İranlıların- tehlikeli bir sıçrama noktası olarak kullandıkları Ebulle'yi fethedip İranlılardan almak için Utbe'yi gönderdi…

Ömer (r.a.) onu ve askerlerini uğurlarken şöyle dedi:

"Sen ve beraberindekiler Arap ülkesinin en uzak ve Acem ülkesinin en yakın yerine ulaşıncaya kadar gidin…

Allah'ın bereketi ve kolaylığı üzere ilerle… Kabul edeni ve etmeyeni Allah'a davet et...

Kabul etmeyenlerden cizye iste… Bunu da kabul etmezlerse, hiç duraksamadan onlarla savaş ve Allah'tan kork…"

* * *

Utbe büyük olmayan ordusunun başında Ebulle'ye varıncaya dek ilerledi.

İranlılar en kuvvetli ordularından birini oraya yığıyorlardı…

Utbe kuvvetlerini düzenleyip, atmayı öğrendiği günden beri hiç kimsenin hedefini saştığına tanık olmadığı elindeki mızrağıyla en önde durdu ve askerlerine şöyle haykırdı:

"Allahu ekber! O vaadinde sadıktır..!!"

Sanki yakın bir gaybı okur gibiydi. Kolay geçen saldırılar sonrasında Ebulle'yi teslim aldı. Toprakları İran askerlerinden temizledi. Ahalisi yakıp yıkan bir zulümden kurtuldu.. Ve Yüce Allah sözünde durdu…

* * *

Utbe Ebulle'nin bulunduğu yere Basra şehrini tasarlayıp inşa etti ve büyük mescidini kurdu…

Vali olmamak için Medine'ye dönmek üzere şehirden ayrılmak istedi. Fakat Halife orada kalmasını emretti.

Utbe olduğu yerde kalarak insanlara namaz kıldırmaya, aralarında adaletle hükmetmeye, zühd, Allah korkusu ve sadelikte en çarpıcı örnekleri vermeye devam etti…

Şehevî şeyleri ve refahı arzulayanlar kendisine kızıncaya dek bütün gücüyle israf ve lükse karşı savaştı…

İşte o zamanda Utbe onlara şöyle hitap etti:

"Allah'a yemin ederim ki, ilk yedi müslümanın yedincisiydim ve ağızlarımız yaralanıncaya kadar ağaç yapraklarından başka yiyeceğimiz yoktu...

Bir gün bir aba elime geçti. İkiye bölüp yarısını Sa'd b. Mâlik'e verdim; öbür yarısını da ben giydim..."

* * *

Utbe dini için dünyadan çok korkardı. Müslümanlar için de ondan çok korkardı. Bu nedenle onları kanaate ve yoksulluğa alıştırmaya çalıştı.

Birçokları onu yolundan saptırmaya, onda vali olduğunun hissini uyandırmaya, özellikle de ahalisi gösterişli ve üstün görünümlere alışmış olan ve daha önceleri zahid ve yoksul valilere alışkın olmayan bu beldede valiliğin gereklerinden dem vurmaya başladılar...

Utbe ise onlara şöyle cevap veriyordu:

"Ben, dünyanızda büyük, Allah'ın yanında ise küçük olmaktan Allah'a sığınırım.!"

Onları kanaat ve doğru yola çağırmadaki ısrarı nedeniyle yüzlerindeki sıkıntılı ifadeleri gördüğünde de şöyle dedi:

"Yarın, benden sonra valiler görürsünüz..."

Hac mevsimi geldiğinde kardeşlerinden birinin yerine hacca gitti. Orda Halifeden kendisini görevden almasını istedi…

Fakat Ömer (r.a.) bütün insanlığın salyalarını akıtan şeylerden kaçan zahidlerin bu yüce örneğinden vazgeçecek biri değildi.

Onlara şöyle diyordu:

"Emanetinizi sırtıma yükleyip, sonra beni yalnız mı bırakacaksınız..?

Hayır! Allah'a yemin ederim ki, sizi asla bırakmayacağım…!!"

Utbe b. Gazvân'a da böyle dedi...

Utbe'nin itaat etmekten başka bir şey elinden gelmeyince Basra'ya dönmek için hayvanına doğru gitti.

Fakat ona binmeden önce kıbleye yönelerek, ellerini göğe doğru kaldırdı ve Allah'a kendisini ne Basra'ya, ne de valiliğe geri döndürmemesi için dua etti…

Duası kabul edildi...
Yolda ölüm onu yakaladı... Ve ruhu, sahibine yükseldi...
Yaptıkları ve verdikleriyle ... Zühdü ve iffetiyle...
Allah'ın kendisine verdiği nimetlerle... Ve kazandığı sevapla...

38

SÂBİT b. KAYS

Resûlullah'ın Hatibi

Hasan, Resûlullah (s.a.v.)'in ve İslâm'ın şairiydi...

Sâbit de Resûlullah (s.a.v.)'in ve İslâm'ın hatibiydi...

Kelimeler ağzından güçlü, etkileyici, toparlayıcı ve muhteşem bir şekilde dökülürdü.

Heyetler yılında Medine'ye "Benî Temim" heyeti geldi ve Resûlullah (s.a.v.)'e:

"Seninle, övünme yarışına geldik; şair ve hatibimize konuşması için izin ver... " dediler. Resûlullah (s.a.v.) gülümsedi ve onlara:

"*Hatibinize izin verdim, konuşsun…*" dedi.

Bunun üzerine hatipleri Utârid b. Hâcib kalkıp, kavminin övünçlerini saymaya başladı. Bitirince Resûlullah (s.a.v.) Sâbit b. Kays'a:

"*Kalk ve ona cevap ver…*" dedi.

Sâbit kalkıp şunları söyledi:

"Gökleri ve yeri yaratan, emirlerini orada uygulatan, her şeyi bilen ve O'nun fazileti olmaksızın hiçbir şey olmayan Allah'a hamd olsun...

O kudretiyle bizi imam kıldı. Yarattıklarının en hayırlılarından, en soylu, en doğru sözlü ve en saygın olanını peygamber olarak seçti. Ona kitabını indirdi. Yarattıklarını ona emanet etti. O Allah'ın âlemler içinde seçtiğiydi...

Sonra o; insanları imana davet etti. Kavminden ve akrabalarından muhacirler ona iman ettiler. Onlar soyca insanların en şereflisi, amelce en hayırlısı idiler...

Sonra tüm insanlık içinde ilk biz (ensâr) ona katıldık. Biz Allah'ın destekleyicileri ve Resûlullah (s.a.v.)'in yardımcılarıyız."

* * *

Sâbit, Resûlullah (s.a.v.)'le birlikte Uhud ve diğer savaşlara katıldı. Fedakarlığı güzel… çok güzel… çok güzeldi…!!

Riddet savaşlarında daima en önde ensârın bayrağını taşıyor ve hiçbir engel tanımaksızın kılıcıyla vuruyordu...

Daha önce anlatmış olduğumuz Yemame Savaşı'nda Sâbit savaşın başında Müseylimetü'l-Kezzab'ın askerlerinin düzenlediği şiddetli saldırının müslümanlar üzerindeki etkisini gördü ve gür sesiyle haykırdı:

"Vallahi…! Biz Resûlullah (s.a.v.) ile birlikte böyle savaşmıyorduk..."

Sonra biraz uzaklaşıp, kefenlerini kuşanmış olarak döndü ve tekrar haykırdı:

"Allah'ım! Bunların yaptıklarından sana sığınırım!..

Yani Müseylime'nin askerlerinin…

"Bunların yaptıklarından da senden özür dilerim..."

Yani müslümanlann savaştaki gevşekliğinden...

Muhacirlerin bayrağını taşımakta olan Resûlullah (s.a.v.)'in hizmetkarı Sâlim de ona katıldı...

Her ikisi de kendileri için derin bir çukur kazdılar. Sonra içine inip ayakta durdular, bellerine kadar kum doldurdular.

Böylece sapasağlam ve dimdik durdular. Her birinin yarısı çukur içinde kumların altında gömülü dururken, öbür yarısı -göğsü, yüzü ve kolları- yalanın ve putçuluğun askerlerine karşı savaşıyordu...

Her ikisi de bulundukları yerde güneşleri batıncaya kadar Müseylimenin askerlerinden yanlarına her yaklaşanı kılıçlarıyla vurmaya başladılar.. Ve şehid oldular…

Onların şehâdeti müslümanların tekrar yerlerine dönmelerine katkıda bulunan en büyük haykırıştı. Öyle ki, Müseylimetü'l-Kezzab'ın askerlerini ayakların çiğnediği bir toprağa dönüştürdüler .. ! !

* * *

Sâbit bir Kays... Bir hatip olarak ve bir savaşçı olarak üstün başarı gösteren bu adam… Huşû dolu bir kalp ve sakınan bir nefis taşıyordu. Allah'tan en çok korkan ve utanan müslümanlardan biriydi.

"*Allah kendini beğenip övünen hiç kimseyi sevmez*." (Lokman, 18)

âyet-i kerîmesi nazil olduğunda...

Sâbit evinin kapısını kapatarak oturup ağladı. Resûlullah (s.a.v.) durumundan haberdar olup da onu çağırıncaya kadar bu hâl üzere uzun süre kaldı.

Sâbit: "Ey Allah'ın elçisi! Ben güzel elbiseyi ve güzel ayakkabıyı severim. Öyle olmakla kendini beğenenlerden olmaktan korktum..." dedi.

Resûlullah gülerek memnuniyet içinde ona cevap verdi:

"*Sen onlardan değilsin...*

İyilik içinde yaşacak ve iyilik içinde öleceksin...

Ve de cennete gireceksin…"

"*Ey iman edenler! Seslerinizi Peygamber'in sesini bastıracak şekilde yükseltmeyin. Farkına varmadan, işlediklerinizin boşa gitmemesi için Peygamber'e, birbirinize bağırdığınız gibi yüksek sesle bağırmayın*." (Hucurat, 2) âyet-i kerîmesi nazil olduğunda;

Sâbit yine evine kapanıp ağlamaya başladı.

Resûlullah (s.a.v.) yokluğunu fark etti ve onu sordu. Sonra ona birini gönderdi. Sâbit de geldi.

Resûlullah (s.a.v.) beraber bulunmayışının nedenini sordu. O da cevap verdi:

"Ben gür sesli biriyim. Sesimi senin sesinden daha fazla yükseltiyordum. Öyleyse benim amellerim boşa gitti. Ben de cehennem ehlindenim..."

Resûlullah (s.a.v.) ona şöyle cevap verdi:

"*Sen onlardan değilsin...*

Övgüye değer bir şekilde…

Şehid olarak yaşacak ve şehid olarak öleceksin...

Allah da seni cennete koyacak…"

* * *

Sâbit'in hikayesinde geriye bir gerçek kaldı… Düşüncelerini, şuurlarını ve görüşlerini dar maddî dünyaları içinde hapsetmiş olanların hoşlanmayacakları bir gerçek…

Bu gerçek, doğru ve kesindir; baş gözlerinin yanı sıra gönül gözlerini de kullananlar için açık ve anlaşılması kolaydır…

Sâbit (r.a.) savaşta şehid düştükten sonra yeni müslüman olanlardan biri ona rastladı ve Sâbit'in cesedi üzerindeki kıymetli zırhını gördü. Alma hakkı olduğunu zannederek, zırhı aldı.

Şimdi bırakalım da olayı, ravilerden biri anlatsın:

"Müslümanlardan biri rüyasında Sâbit'i görür. Sâbit ona şöyle der:

Sana bir vasiyette bulunacağım; sakın bu bir rüyadır deyip, önem-semezlik etme…

Dün şehid olduğumda müslümanlardan biri benim zırhımı aldı... Evi şehrin en dışındadır. Atı yularıyla beklemekte… Zırhın üstüne bir ip ve onun üstüne de bir eyer koydu…

Hâlid'e git ve ona birini gönderip zırhımı aldırmasını söyle…

Medine'ye Resûlullah (s.a.v.)'in halifesi Ebû Bekir (r.a.)'ın yanına gidersen, ona bazı borçlarımın olduğunu ve onları ödemesini söyle..."

Adam uykudan uyanınca Hâlid'e gidip, ona rüyasını anlattı...

Hâlid (r.a.) zırhı getirmesi için birini gönderdi ve onu Sâbit (r.a.)'ın tanımladığı biçimde buldu.

Müslümanlar Medine'ye dönünce de o müslüman Sâbit'in vasiyetini yerine getirdi…

Sâbit b. Kays'ın dışında İslâm'da ölümünden sonra hiç kimsenin vasiyeti bu şekilde yerine getirilmedi..."

***

Gerçekten de insan büyük bir bilinmezliktir…

"*Allah yolunda öldürülenleri ölü zannetmeyin onlar canlıdırlar. Rablerinin yanında rızıklandırılmaktadırlar…*" (Âl-i İmrân, 169)

ÜSEYD b. HUDAYR

Sakife Günü Kahramanı

İyilikleri atalarından miras aldı...

Babası Hudayr el-Ketaib, Evs'in lideri, cahiliye dönemindeki Arapların önde gelenlerinin büyüklerinden ve güçlü savaşçılarındandı...

Şair onun için şöyle söylüyor:

"Eğer ölümler heybetli birinden kaçacak olsalardı...

Kızıp, hiddetlendiği gün Hudayr'dan korkardı...

(Ölümü) gece onu gizleyinceye kadar kovalardı...

Ondan kurtulmak için (ölüm) kendine hep rahat bir yer arardı..."

Üseyd, babasından mevkisini, cesaretini ve cömertliğini miras aldı. Müslüman olmadan önce Medine'nin liderlerinden, Arapların saygınlarından ve mükemmel okçularındandı...

İslâm onu seçip, Aziz ve Hamid olan Allah'ın yoluna hidâyet olunduğunda ve yüce İslâm'a ilk girenlerden biri olarak Allah'ın ve Resûlü'nün ensârı arasında yerini aldığı gün şerefi ve izzeti daha da arttı.

* * *

Müslüman olduğu zaman İslâm'ı hızlı, kesin ve şerefliydi...

Resûlullah (s.a.v.) Birinci Akabe Biatı'nda İslâm üzere Peygamber'e biat eden ensârı öğretip eğitmesi ve başkalarını da Allah'ın dinine davet etmesi için Medine'ye Mus'ab b. Ümeyr'i gönderdiğinde...

Üseyd b. Hudayr ve Sa'd b. Muâz kabilelerinin liderleri olarak dinlerini yok eden yeni bir dini yaymak için Mekke'den gelen bu yabancının durumunu konuşmak için bir araya geldiler...

Sa'd, Üseyd'e: "Git bu adamı kov!" dedi...

Üseyd mızrağını alarak, Medine'nin İslâm'a ilk giren liderlerinden Es'ad b. Zürâre'nin misafirliğinde bulunan Mus'ab'ın yanına gitti. Üseyd, Mus'ab ve Es'ad b. Zürâre'nin meclisinde Mus'ab b. Ümeyr'in onları Allah'a davet ettiği aydınlık kelimeleri dikkatle dinleyen bir insan topluluğu gördü.

Üseyd, kızgınlık ve hiddet içinde yanlarına geldi...

Mus'ab ona: "Oturup bizi dinleyebilir misin? Eğer hoşuna giderse kabul edersin, gitmezse sevmediğin şey için seni mecbur etmeyiz..."

***

Üseyd mertti... Aydın ve temiz yürekli biriydi. Öyle ki Medineliler ona "Kamil" lakabını vermişlerdi. Bu kendisinden önce babasının da lakabıydı.

Mus'ab'ın kendisini akla ve mantığa başvurmaya çağırdığını görünce, mızrağını yere saplayıp, Mus'ab'a: "Doğru söyledin. Neyin varsa söyle." dedi.

Mus'ab ona Kur'ân okumaya ve yeni dinin davasını açıklamaya başladı... Muhammed (s.a.v.)'in tebliğ etmek ve bayrağını yaymakla emrolunduğu hak dini….

Bu mecliste bulunanlar diyorlar ki: "Vallahi, biz İslâm'ı Üseyd'in yüzünde o konuşmadan önce fark ettik... Aydınlık ve yumuşaklığından anladık."

* * *

Mus’ab daha sözünü bitirmeden Üseyd büyülenmiş bir şekilde bağırdı:

“Ne iyi ve ne güzel bir söz bu! Bu dine girmek istediğinizde ne yaparsınız?”

Mus’ab ona: “Elbiseni ve bedenini temizlersin ve şehâdet getirirsin, sonra dua edersin.”

Üseyd’in kişiliği güçlü, doğru ve netti. Yolunu bilir ve kesin iradesinin karşısında bir an bile tereddüt etmezdi...

Üseyd o andan itibaren geri dönmeksizin ve duraksamadan kalbinin kapılarını açtığı yeni dinle tanışmak için harekete geçti. Yıkanıp temizlendi, sonra cahili günlerine veda edip İslâm’ını ilan ederek, âlemlerin Rabbi Allah’a secde etti...!

Sa’d’ın yanına döndü…

Daha yanına yaklaşmadan, Sa’d yanındakilere: “Yemin ederim ki... Üseyd gittiği yüzden farklı bir yüzle size geri döndü!” dedi.

Evet...

Hiddet, kızgınlık ve nefretle dolu bir yüzle gitti... Nur, rahmet ve sükûnetin kapladığı bir yüzle döndü!!...

* * *

Üseyd zekasını kullanmaya karar verdi...

Biliyordu ki, Sa’d b. Muâz özünün saflığı, azminin kararlılığı ve düşüncesinin sağlıklı oluşu bakımından kendisi gibiydi...

Ve yine İslâm’la onun arasında, Resûlullah’ın elçisi Mus’ab b. Ümeyr’in kendilerine güzel bir şekilde okuyup açıklayacağı Allah kelamından kendisinin de duyması gerekenden başka bir şey olmadığını biliyordu.

Fakat eğer Sa’d’a: “Ben müslüman oldum. Kalk sen de müslüman ol.” derse, akıbeti belirsiz bir karşılık alabilirdi...

Öyleyse o zaman kendisine düşen, onu Mus’ab’ın yanına götürüp, duyup görmesini sağlayacak bir şekilde Sa’d’ın kızgınlığını harekete geçirmeliydi.

Fakat bu nasıl olacak...?

* * *

Mus’ab eskiden de Es’ad b. Zürâre’nin yanına misafir olurdu ve Es’ad b. Zürâre, Sa’d b. Muâz’ın teyzesinin oğluydu.

O zaman Üseyd, Sa’d’a şöyle dedi:

“Teyzenin oğlu olduğunu bildikleri hâlde Benî Hârise’nin Es’ad b. Zürâre’yi öldürmeye çıktıklarını duydum.”

Sa’d kızgınlık ve hiddetle kalkıp mızrağını aldı. Es’ad’ın, Mus’ab’ın ve beraberlerinde olan müslümanların bulunduğu yere hızla gitti...

Meclise yaklaştığında ne gürültü, ne de bir kargaşa bulmadı. Aksine Allah’ın âyetlerini huşû içinde okuyan Mus’ab b. Ümeyr’i büyük bir dikkatle dinleyen sessiz bir cemaatle karşılaştı.

O zaman Üseyd’in, bu meclise gitmesini sağlayıp İslâm’ın sefiri Mus’ab b. Ümeyr’in söylediklerini işitmesi için yaptığı hileyi anladı.

Üseyd’in arkadaşına ilişkin düşüncesi doğru çıktı ve Sa’d duyar duymaz Allah onun yüreğini İslâm’a açtı. Hemen ışık hızıyla yerini mü’minlerin arasında aldı...!!

* * *

Üseyd kalbinde ve aklında sağlam ve aydınlık bir iman taşıyordu..

İmanı ona kendisini daima güvenilir biri kılan sağlam anlayış ve halimlik kazandırıyordu.

Benî Müstalik Savaşı'nda Abdullah b. Übey'in kini uyandı ve çevresinde bulunan Medinelilere şöyle seslendi:

"Onları beldenize aldınız ve onlarla mallarınızı paylaştınız... Allah'a yemin ederim ki, ellerinizdekileri onlara vermeseydiniz, beldenizden bir başka yere giderlerdi.

Allah'a yemin ederim ki, Medine'ye döndüğümüzde aziz olanlar, zelil olanları oradan çıkaracaktır…"

Yüce sahâbî Zeyd b. Erkam bu kelimeleri, bu ateşten münafık zehirleri duydu. Bunu Resûlullah (s.a.v.)'e haber vermesi gerekiyordu.

Resûlullah (s.a.v.) buna çok üzüldü. Üseyd'le karşılaşınca Peygamber (s.a.v.) ona şöyle dedi:

"*Arkadaşınızın ne dediğini duymadın mı...?*"

Üseyd: "Hangi arkadaş ey Allah'ın elçisi." Resûlullah: "*Abdullah b. Übey.*"

Üseyd: "Ne demiş?"

Resûlullah: "*Medine'ye dönersek aziz olanın zelil olanı oradan çıkaracağını iddia ediyor.*"

Üseyd: "Vallahi, ya Resûlullah! İnşallah sen aziz, o da zelil olarak onu çıkartırsın..."

Sonra Üseyd şöyle dedi:

"Ya Resûlullah! Ona acı. Allah'a şükür ki, seni bize gönderdi. Yoksa kavmi onu Medine'ye kral olarak taçlandırmak için ona boncuklar diziyordu. O İslâm'ın, krallığını elinden aldığına inanıyor... "

Bu sakin, derin, dengeli ve açık düşüncesiyle Üseyd daima meseleleri hemen ve keskin bir zekayla çözerdi...

Resûlullah (s.a.v.)'in vefatının hemen ardından Sakife gününde başlarında Sa'd b. Ubâde olarak, ensârdan bir grup halifeliği en çok onların hak ettiklerini ilan ettiklerinde, tartışma uzamış ve münakaşa şiddetlenmişti. Bildiğimiz gibi ensârın büyük liderlerinden biri olan Üseyd'in tutumu durumu kontrol altına almada oldukça etkindi. Sözleri, yönelişleri sınırlandırmada sabah aydınlığı gibiydi.

Üseyd kavminden olan ensâr grubuna şöyle hitab etti:

"Biliyorsunuz ki... Resûlullah (s.a.v.) muhacirlerdendi... Öyleyse ha- lifesi de muhacirlerden olmalıdır... Bizse Resûlullah (s.a.v.)'in ensârıydık. Bugün ise halifesinin ensârı olmamız gerekir..."

Sözleri ortama serinlik ve selâmet getirdi.

* * *

Üseyd b. Hudayr (r.a.) ibadet eden, yakaran, ruhunu ve malını iyilik yolunda harcayan biri olarak yaşadı. Resûlullah (s.a.v.)'in ensâra olan vasiyetini kendine gaye edinmişti!

"*Benimle havuzun başında buluşuncaya kadar sabredin.*"

Dindarlığı ve ahlâkıyla Ebû Bekir eş-Sıddîk'ın sevgi ve saygısının odağıydı. Onun için aynı mertebe ve mevki Emirü'l-mü'minin Ömer (r.a.)'ın kalbinde ve tüm sahâbenin yüreklerinde vardı.

Kur'ân okurken onun sesini dinlemek ashabın üzerinde titrediği büyük ganimetlerden biriydi.

O huşû dolu berrak ve aydınlık ses ki Resûlullah (s.a.v.) bir gece meleklerin onu dinlemek için indiklerini haber vermişti...

Hicretin yirminci yılının şaban ayında, Üseyd öldü...

Emirü'l-mü'minin Ömer onun naaşını omuzunda taşıyabilmek için her şeyi reddetti...

...Ve Bakî mezarlığının toprakları altına sahâbîler büyük bir mü'minin cesedini gömdüler...

Medine'ye, onun menkıbelerini zikrederek ve Resûlullah (s.a.v.)'in onun için söylediği şu sözü söyleyerek döndüler:

"*Üseyd b. Hudayr... Ne güzel adamdır*..."

40

ABDURRAHMAN b. AVF

Ey Ebû Muhammed Seni Ağlatan Nedir?

Medine'nin sessiz ve sakin olduğu bir gün şehrin açıklarından yoğun bir toz bulutu yaklaşmaya başladı. Neredeyse ufku kaplarcasına yükselip artmaya devam ediyordu.

Rüzgar sahranın ince kumlarından yükselen bu sarı toz dalgalarını sürükledi. Yolunda kuvvetle eserek Medine yakınlarına doğru sürüklendi.

İnsanlar onu kumları süpürüp dağıtan bir fırtına sandılar; fakat çok geçmeden toz örtüsünün ardında büyük ve uzun bir kafilenin habercisi bir uğultu duydular.

Çok az bir zaman sonra yedi yüz yüklü deve Medine sokaklarını doldurdu ve şiddetle sarsmaya başladı. İnsanlar bu muhteşem tabloyu görmek ve develerin taşıdığı hayır ve rızkla sevinip müjdelenmek için birbirlerini çağırdılar.

* * *

İlerleyen kafilelerin sesleri kulağına çarpan ümmü'l-mü'minin Aişe sordu...

Medine'de ne olduğunu sordu??..

Ona şöyle cevap verildi: "Abdurrahman b. Avf'ın Şam'dan ticarî bir kalifesi geldi..."

Ümmü'l-mü'minin: "Bütün bu sarsıntıyı yapan bir kafile mi?!"

"Evet, mü'minlerin annesi... Yedi yüz deveden oluşmaktadır…!!"

Ümmü'l-mü'minin başını salladı ve gördüğü bir şeyi ya da işittiği bir hadisi anımsamak istercesine keskin bakışlarını uzaklara dikti...

Sonra şöyle dedi: "Ben Resûlullah (s.a.v.)'in şöyle dediğini duydum:

"*Abdurralman b. Avf'ın cennete sürünerek girdiğini gördüm..*"

* * *

Abdurrahman b. Avf cennete sürünerek mi girecek..?

Neden ilk müslümanlar gibi koşarak ve sıçrayarak girmiyor..?

Arkadaşlarından bazıları Aişe (r.a.)'nin söylediklerini ona ilettiler. O da bu hadisi birçok defa ve birçok değişik şekilde Resûlullah (s.a.v.)'den işittiğini hatırladı.

Mallarının bağları çözülmeden hızlı adımlarla Aişe'nin evine gitti ve ona: "Bana unutamadığım bir hadisi hatırlattın.." dedi.

Sonra şöyle devam etti: "Şahid ol ki, ben, bütün bu kafileyi, malları, hayvanları ve her şeyiyle Allah yoluna adadım…"

Yedi yüz devenin yükü, Medine ahalisine ve çevresindekilere muhteşem bir hayır karnavalı içinde dağıtıldı..!

Bu olay tek başına, Resûlullah (s.a.v.)'in arkadaşı Abdurrahman b. Avf'ın hayatının tam bir portresini temsil eder.

O, başarının en iyisine ve en büyüğüne ulaşmış… O, zenginliğin en aşırı ve çoğuna

ulaşmış…

O, sağlam bir mü'mindi. Dünya kazançlarının, dinî kazançlarını alıp götürmesinden korkar ve zenginliğinin onu cennet sevabı ve iman kafilesinden ayırmasını kabullenmezdi.. O servetini cömertçe ve isteyerek iyilik yolunda dağıtırdı..!!

* * *

Bu yüce kişi İslâm'a ne zaman ve nasıl girdi?

Çok erken bir zamanda müslüman oldu.

Davanın ilk zamanlarında ve Resûlullah (s.a.v.) mü'min ashabıyla buluşmak için Daru'l-Erkam'ı kendine merkez edinmeden önce müslüman oldu.

O İslâm'a giren ilk sekiz kişiden biriydi...

Hz. Ebû Bekir, ona, Osman b. Affan, Zübeyr b. Avvâm, Talha b. Ubeydullah ve Sa'd b. Ebû Vakkâs'a İslâm'ı takdim etti. Durumu ne garipsediler, ne de şüphe etkisinde kaldılar. Aksine "Sıddîk" ile biat etmek ve bayrağını taşımak için hemen Resûlullah (s.a.v.)'in yanına gittiler.

Müslüman olup yetmiş beş yaşına geldiği ana kadar yüce mü'min için çarpıcı bir örnekti. Bu durumu onu Resûlullah (s.a.v.)'in cennetle müjdelediği on kişinin arasına koymaya neden olmuştu. Aynı zamanda Ömer'inde kendisinden sonra halife seçmekle görevlendirdiği altı şûra ehlinden kılmasına neden olmuştu. Ömer onlar için şöyle diyordu: "Resûlullah onlardan razı olarak vefat etti."

Abdurrahman müslüman olur olmaz Kureyş'in eziyet ve karşı koymasından nasibini aldı..

Resûlullah (s.a.v.) ashabına Habeşistan'a hicret etmelerini emrettiğinde İbn Avf da hicret etti, sonra döndü. Sonra Habeşistan'a yapılan ikinci hicrete de katıldı. Sonra Medine'ye hicret etti. Bedir, Uhud ve bütün savaşlara katıldı..

* * *

Kendisini şaşırtacak ve dehşete düşürecek ölçüde ticarÎ açıdan kısmetliydi ve şöyle diyordu: "Görüyorsunuz ki, bir taş kaldırsam altında gümüş ve altın bulurum..!!"

Ticaret Abdurrahman b. Avf'a göre bir zevk ve istifçilik değildi. Mal toplama arzusu ve servet sevgisi de değildi..

Asla...

O, başarının hoşnutluk ve çalışmayı arttırdığı bir görev ve bir işti. İbn Avf, huzuru, nerede olursa olsun şerefli çalışmada bulan hareketli bir yapıya sahipti.

O mescidde namaz kılmıyordu ve savaşta cihad da etmiyordu. O Arap yarımadasının ihtiyaç duyduğu her yiyecek ve giyecekle yüklü olup, Şam'dan ve Mısır'dan Medine'ye gelen kafileleriyle müthiş bir şekilde büyüyen ticaretinin başındaydı...

Müslümanların Medine'ye hicretinin hemen ardından yaptığı hareket, bize bu hareketli kişiliğini anlatır...

O gün Resûlullah (s.a.v.)'in planı, biri Mekkeli muhacirlerden diğeri de Medineli ensârdan olmak üzere ashabından her iki kişiyi kardeş ilan etmekti.

Bu kardeşleşme akılları durduracak şekilde gerçekleşiyordu. Medineli ensârdan olan kişi, muhacir kardeşiyle sahip olduğu her şeyi paylaşıyordu. Eşini bile… Eğer iki hanımla evliyse kardeşinin evlenmesi için birini boşuyordu...

O gün Resûlullah (s.a.v.) Abdurrahman b. Avf ile Sa'd b. Rebî'yi kardeş yaptı.

Şimdi büyük sahâbî Enes b. Mâlik'e olanı anlatması için kulak verelim:

"Sa'd Abdurrahman'a şöyle dedi:

"Kardeşim ben Medine'nin malı en çok olanıyım, malımın yarısını al, götür…

İki tane de eşim var, hangisini hoşuna giderse, onu boşayayım da onunla sen evlen..!!"

Abdurrahman b. Avf ona şöyle dedi:

“Malını ve aileni Allah sana mübarek kılsın... Bana çarşının nerede olduğunu söyleyin, yeter…”

Çarşıya gitti... Satın aldı... Sattı... ve kazandı...!!

Resûlullah (s.a.v.)’in zamanında ve ondan sora Medine’de hayatı böyle geçti... Dinin ve dünyanın hakkını tam vererek… Başarılı ve kazançlı bir ticaret… Sahibinin deyimiyle yerinden bir taş kaldırsa altında altın ve gömüş bulurdu…!!

Ticaretini mübarek ve başarılı kılan helâle önem vermesi ve şiddetle haram ve şüpheden kaçınmasıydı…

Aynı zamanda ona başarı ve bereket kazandıran, o malın sadece Abdurrahman’a ait olmamasıydı... Allah’ın onda payı vardı. Onunla ailesine ve kardeşlerine yardım ederdi. İslâm askerlerini teçhizatlandırırdı...

Ticaret ve servet, birikimin miktarından ve kârdan biliniyorsa; Abdurrahman’ın servetinin miktarı ve sayısı, Allah yolunda harcanandan biliniyordu..!!

Resûlullah (s.a.v.)’in bir gün kendisine şöyle dediğini duydu:

“*Ey İbn Avf! Sen zenginlerdensin... Ve cennete sürünerek gireceksin... Allah için ver ki ayaklarını serbest kılsın*..”

Bu nasihatı Resûlullah (s.a.v.)’den duyduğundan beri o Allah için veriyor, Allah da ona kat kat geri veriyordu.

Bir gün bir yeri kırk bin dinara sattı. Sonra aldığı paranın tümünü ailesi Benî Zühre’ye, mü’minlerin annelerine ve müslümanların fakirlerine dağıttı.

Ölmek üzereyken, Allah yolunda harcanması için elli bin dinar vasiyet etti. Bedir’e katılıp da yaşayan herkese de dört yüz dinar vasiyet etti. Öyle ki, Osman b. Affan zengin olmasına rağmen vasiyetten payını aldı ve şöyle dedi: “Abdurrahman’ın malı saf ve helâldir. Ondan yemek bereket ve afiyettir.”

O malının kölesi değil; efendisiydi…

Bunun delili de, ne kazanırken, ne de biriktirirken kendini zorlamamasıdır...

Aksine onu yavaş ve helâl bir şekilde kazanırdı... Sonra tek başına ondan yararlanmazdı.

Ailesi, akrabaları, kardeşleri ve bütün toplumu onunla birlikte yararlanırdı.

Yardım etme ve verme bolluğu bakımından öyle bir yere ulaştı ki onun için şöyle deniyordu:

“Bütün Medine ahalisi malında İbn Avf’ın ortağıdır.

Üçte birine borç verir…

Üçte birinin borçlarını öder…

Üçte birine yardım eder…”

Bu zenginliği eğer ona dinini destekleme ve kardeşlerine yardım etme imkanı vermeseydi hiçbir zaman ona rahat ve huzur vermezdi.

Bunun dışında bu zenginlikten daima korkardı...

Oruçlu olduğu bir gün ona iftar yemeği getirildi. Bir an onu görünce iştahı kabardı ve ağlayarak şöyle dedi:

“Mus’ab b. Ümeyr şehid oldu ve benden iyiydi. Başına örtüldüğünde ayaklarının göründüğü, ayaklarına örtüldüğünde başının açıkta kaldığı bir aba ile kefenlendi.

Hamza şehid oldu ve benden iyiydi. Bir aba dışında kefenleneceği bir şey bulunamadı.

Sonra dünyada her şey önümüze serildi ve her şey verildi. Korkarım ki iyiliklerimiz bize

erken verildi..!"

Bir gün arkadaşları onun bir yemeğinde toplandılar.

Yemek önlerine konulduğunda ağladı ve ona sordular:

"Seni ağlatan nedir ey Ebû Muhammed..?

Şöyle dedi:

"Resûlullah (s.a.v.) ailesiyle arpa ekmeğine doyamadan öldü. Bizim için hayırlı olan bir şey için geciktirildiğimizi sanmıyorum…"

Büyük serveti onda zerre kadar kibrin oluşmasına neden olmadı. Öyle ki, onun için şöyle dendi: "Bir yabancı onu hizmetçileriyle oturduğunda görürse tanıyamaz ve onu onlardan ayırt edemezdi.!!

Fakat bu yabancı, İbn Avf'ın cihadının ve başına gelenin bir kısmını bilseydi… Uhud savaşında yirmi yara aldığını ve bu yaralardan birinin bacaklarından birini topallaştırdığını… Aynı zamanda Uhud savaşında bazı dişleri düşüp, konuşmasında açık bir pelteklik oluşturduğunu da bilirdi..

İnsan tabiatı bize zenginliğin ardından hakimiyeti sürüklediğini öğretti.

Yani zenginler daima varlıklarını koruyacak, arttıracak ve genellikle zenginliğin ortaya çıkardığı bencillik, yükselme ve kibirlenme arzusunu doyurucu bir etkinlikleri olacaktı...

Abdurrahman b. Avf'ı bu büyük varlığının içinde gördüğümüzde, bu alandaki beşerî alışkanlıkları ayaklar altına alan ve onlardan eşsiz bir yüceliğe doğru uzaklaşan bir adam görürüz…!!

Bu Ömer b. Hattâb (r.a.) can çekişirken oldu. Ömer, aralarından birini halife seçmeleri için Resûlullah (s.a.v.)'in ashabından altı kişiyi seçer.

Parmaklar İbn Avf'ı işaret ediyordu...

Sahâbîlerin bazıları altı kişinin içinde halifeliği en çok hak edenin kendisi olduğunu söylediler. O ise şöyle dedi:

"Allah'a yemin ederim ki, kılıçlar boğazıma dayatılsa, boynumun koparılması benim için halife olmaktan daha hayırlıdır...!"

Böylece halife seçmek için seçilen altı kişi toplanmadan, Ömer'in aralarından halife seçilecek olan altı kişiden biri yapmakla kendisine verdiği halife olma hakkını kullanmayacağını ve seçme işini kendi aralarında yapmalarını diğer beş kardeşine bildirdi.

Bu takva onu hemen beş kişinin hakemi olma durumuna getirdi. Kendisinin aralarından halifeyi seçmesini şart koştular. İmam Ali ona şöyle dedi:

"Resûlullah (s.a.v.)'in, senin gök ehli arasında emin ve yer ehli arasında emin olduğunu söylediğini işittim..!"

İbn Avf, Osman b. Affan'ı halife seçti; geriye kalanlar da onun seçimini onayladılar.

* * *

Bu İslâm'da zengin bir adamın gerçeğidir.

İslâm'ın ona ne yaptığını, bütün saptırma ve aldatmalarıyla zenginliğin üstüne çıkartıp, en güzel hâle nasıl getirdiğini gördünüz mü..?

İşte Hicret'in otuz ikinci yılı ve o son nefeslerini alıp veriyor...

Mü'minlerin annesi Aişe, ona hiç kimseye vermediği bir şerefi vermek istiyor: Ölüm yatağındayken ona kendi evinde, Resûlullah (s.a.v.), Ebû Bekir ve Ömer'in yanında gömülmesini teklif ediyor..

Fakat o, İslâm'ın terbiye ettiği bir müslümandı ve kendini öyle bir mevkiye yükseltmekten haya ediyordu..!!

Şu var ki, onun Osman b. Maz'ûn'a verilmiş bir sözü vardı. Bir gün birbirlerine, hangisi diğerinden sonra ölürse, arkadaşının yanına gömülecek diye söz vermişlerdi…

* * *

Ruhu yeni yolculuğuna hazırlanırken, gözleri göz yaşlarıyla dolup taşıyor ve dili şu sözleri mırıldanıyordu:

"Malımın çok olmasından dolayı arkadaşlarımdan ayrı düşmekten korkuyorum..."

Fakat hemen Allah'ın sükûneti onu çevreledi ve huzur dolu aydınlık bir sevinç ince bir tabaka hâlinde yüzünü kapladı..

Berrak bir ses onlara yanaşıyormuşçasına işitmek için kulakları dikkat kesildi...

Herhalde o an çok önceden Resûlullah (s.a.v.)'in sözünün gerçekleştiğini duyuyordu:

"*Abdurrahman b. Avf cennettedir…*"

Belki Allah'ın, kitabındaki vaadini duyuyordu:

"*Mallarını Allah yolunda harcayanlar, sonra verdiklerinin ardından eza ve minnet etmeyenlere, Allah katında ecir vardır. Onlar için korku yoktur ve onlar üzülmezler*." (Bakara, 262)

41

ABDULLAH b. AMR b. HARÂM

Meleklerin Gölgelediği Adam

Ensârdan yetmiş kişi Resûlullah (s.a.v.)'le Birinci Akabe Biatı'nı yaparlarken, Abdullah b. Amr b. Harâm Ebû Cabir b. Abdullah da onlardan biriydi…

Resûlullah (s.a.v.) aralarından reislerini seçtiğinde Abdullah b. Amr reislerinden biriydi... Resûlullah (s.a.v.) onu kavmi Benî Seleme'ye reis seçti.

Medine'ye döndüğünde canını, malını ve ailesini İslâm'ın hizmetine adadı.

Resûlullah (s.a.v.)'in Medine'ye hicretinden sonra da Ebû Cabir gece gündüz Resûlullah (s.a.v.)'le birlikte olmakla mutluluk verici her şeyi elde etti…

Bedir savaşına bir mücahid olarak katıldı ve kahramanca çarpıştı. Uhud savaşında ise müslümanlar savaşmaya çıkmadan öleceğini görür gibi oldu. Geri dönmeyeceğine dair kuvvetli bir his içini kapladı. Kalbi neredeyse sevinçten uçuyordu. Yüce sahâbî, oğlu Cabir b. Abdullah'ı yanına çağırıp şöyle dedi:

"Bu gazada öleceğimi zannediyorum. Belki de müslümanlardan ilk şehid ben olacağım. Allah'a yemin ederim ki, Resûlullah (s.a.v.)'tan sonra senden başka daha çok sevdiğim birini ardımda bırakmıyorum... Borcum var, borcumu öde ve kardeşlerine hayrı tavsiye et…"

Ertesi gün sabahleyin müslümanlar Kureyş ile karşılaşmak için çıktılar...

Güven içindeki şehirlerine büyük bir orduyla saldırmak için gelen Kureyş ile...

Şiddetli bir savaş başladı. Resûlullah (s.a.v.)'in yerlerinde kalıp asla terk etmemelerini emrettiği okçular olmasaydı, müslümanlar daha başlangıçta neredeyse kesin bir zafer olabilecek olan çabuk bir galibiyet elde ettiler. Kureyş'e karşı bu ani zafer onları yanılttı; dağdaki yerlerini terk ederek kaçan ordunun ganimetlerini toplamaya koyuldular.

Kureyş'in süvarileri, müslümanların arkasının tamamen açıkta kaldığını görünce hemen dağınıklıklarını toparlayıp, arkadan ani bir hücumla saldırdılar ve müslümanların zaferini yenilgiye dönüştürdüler...

* * *

Bu korkunç savaşta Abdullah b. Amr veda eden bir şehid gibi savaştı...

Müslümanlar savaş sonrası şehitlerine bakmaya çıktıklarında... Abdullah b. Cabir de babasını aramaya koyuldu. Onu şehitleri arasında buldu ve müşrikler diğer kahramanları parçaladıkları gibi onu da parçalamışlardı…

Cabir ve ailesinden bazıları İslâm'ın şehidi Abdullah b. Amr b. Harâm için ağlamaya başladılar. Resûlullah (s.a.v.) onlara ağlarlarken rastladı ve şöyle dedi:

"*Onun için ağlasanız da ağlamasanız da melekler onu kanatlarıyla gölgeleyecektir..!*"

* * *

Ebû Cabir'in imanı parlak ve sağlamdı…

Allah yolunda ölme sevgisi bütün istek ve arzularının ötesindeydi.

Sonraları Resûlullah (s.a.v.) onun şehâdete olan büyük sevgisini tasvir eden büyük bir haber verdi...

Resûlullah (s.a.v.) bir gün oğlu Cabir'e şöyle dedi:

"Ey Cabir! Allah başkalarıyla sadece perde arkasından konuştu; ama babanla yüz yüze konuştu…

Ona: "Ey kulum! Benden dile sana vereyim." dedi.

O: "Rabbim! Senin yolunda bir daha öldürülmek için beni tekrar dünyaya döndürmeni istiyorum." dedi.

Allah ona: "Ben daha önce, ona bir daha geri döndürülmeyecekler, demiştim." dedi.

Bunun üzerine şöyle dedi: "Ey Rabbim! Benden sonrakilere (dünyadakilere) bize verdiğin nimeti haber ver."

Böylece Allah şu âyet-i kerîmeyi indirdi:

"*Allah yolunda öldürülenleri ölü zannetmeyin, onlar hayattadırlar ve Rablerinin yanında rızıklandırılmaktadırlar. Allah'ın, fazlından onlara verdiğiyle sevinç içindedirler ve ardlarından kendilerine yetişmeyenlere müjde verirler... Onlar için bir korku yoktur ve onlar üzülmezler*..." (Âl-i İmrân, 169-170)

* * *

Uhud'da savaş sonrasında müslümanlar şehidlerini teşhis ederlerken...

Abdullah b. Amr'ın ailesi onun cesedini tanıdığında… Hanımı onu ve onunla birlikte şehid olan kardeşini devesine yükleyip, defnetmek üzere onları Medine'ye götürdü. Bazı müslümanlar da şehidleri için aynı şeyi yaptılar.

O sırada Resûlullah'ın tellalı arkalarından yetişip, emrini onlara bildirdi:

"*Ölüleri öldükleri yerlerinde gömünüz…*"

Böylece herkes şehidiyle geri döndü...

Resûlullah (s.a.v.), Allah ve Resûlü için mütevazi bir kurban olarak kıymetli canlarını feda eden ve Allah'a verdikleri sözde duran şehid ashabının defnedilmesiyle bizzat ilgilendi.

Abdullah b. Harâm'ın defnedilme sırası gelince Resûlullah (s.a.v.) şöyle dedi:

"*Abdullah b. Amr ile Amr b. Cemûh'u aynı mezara gömün; çünkü onlar dünyada birbirlerini seviyorlardı…*"

Şimdi...

Kıymetli iki şehidi karşılamak için o mutluluk dolu mezarın hazırlandığı sırada, gelin ikinci şehid Amr b. Cemûh'a sevgi dolu bir bakış atalım...

42

AMR b. CEMÛH

Bu Topallığımla Cennete Gitmek İstiyorum

O, Abdullah b. Amr b. Harâm'ın eniştesiydi; çünkü onun kız kardeşi Hind bint Amr'ın kocasıydı…

İbn Cemûh, Medine'nin liderlerinden biri ve Benî Seleme'nin ileri gelenlerinden biriydi..

Akabe biatına katılan yetmiş ensârdan biri olan oğlu Muâz b. Amr, cesur ve mü'min bir gencin canlılığıyla Medine ehlini İslâm'a davet ediyordu...

Orada, insan topluluklarının, yanına gittikleri ve toplantı merkezlerinde dikili duran büyük heykellerin dışında ileri gelenlerin evlerinde sembolik heykeller bulundurmaları âdettendi.

Amr b. Cemûh ileri gelenlerden biri olması itibariyle bir put yapıp evine dikti ve Menaf adını verdi..

Oğlu Muâz b. Amr, arkadaşı Muâz b. Cebel ile birlikte Amr b. Cemûh'un putunu bir oyun ve alay konusu yapmaya karar verdiler.

Gece yanına girip, sonra onu alıp, insanların artıklarını attıkları bir çukura attılar…

Amr uyanır ve Menaf'ı yerinde bulamaz... Onu o çukurda, atılmış olarak buluncaya kadar arar… Hiddetlenir ve şöyle der: "Yazıklar olsun! Kim bu gece ilâhlarımıza kötülük yaptı?" Sonra onu yıkar, temizler ve ona koku sürerdi…"

Ertesi gece yine iki Muâz, puta aynı şeyi yaparlar.

Sonunda Amr bu durumdan bıktı ve kılıcını Menaf'ın boynuna dayayarak ona: "Eğer sende bir hayır varsa, kendini koru..!!" dedi.

Uyandığında yine onu yerinde bulamaz... Aynı çukura atılmıştır. Bu sefer çukurunda tek başına değildir. Sağlam bir iple ölü bir köpeğe bağlıydı.

O kızgınlık, üzüntü ve dehşet içindeyken müslüman olan Medine'nin eşrafından bazıları ona yanaştılar...

Ölü bir köpeğe bağlanıp atılmış puta parmaklarıyla işaret ederek, Amr b. Cemûh'un aklına, kalbine ve anlayışına hitap etmeye başladılar…

Ona hak olan, en yüce ve hiçbir şeyin kendisine benzemediği ilâhtan...

Sadık ve emin, hayata almak için değil, vermek; saptırmak için değil, hidâyete erdirmek için gelen Muhammed'ten…

İnsanlığı bütün zincirlerden kurtarmak için gelen ve onlarda Allah'ın ruhunu canlandırıp, nurunu kalplerinde yaymak için gelen İslâm'dan... bahsettiler."

Çok geçmeden Amr kendini ve yolunu buldu...

Kısa bir zamanda gidip, bedenini ve elbiselerini temizledi. Sonra koku sürünüp, süslendi ve başı dik, içi huzur dolu olarak gönderilenlerin sonuncusuna biat etmek ve mü'minlerin yanında yerini almak için yola düştü.

* * *

Birileri kendine şöyle sorabilir:

"Amr b. Cemûh gibi kavmi içinde lider olup ileri gelenler nasıldılar?

Güçsüz putlara nasıl iman ediyorlardı..?

Akılları onları böyle bir saçmalıktan niçin korumuyordu..?

Nasıl oluyor da bugün Müslümanlıklarına ve fedakârlıklarına rağmen yine de onları büyük adamlardan kabul ediyoruz?"

Bu soruyu, bir çocuğun bile bir tahtayı evine dikip, sonra ona ibadet etmeyi kabul edemeyeceği bu günümüzde sormak kolay gelebilir…

Fakat o geçmişteki zamanlarda, bu âdetlere karşı anlayış ve zekalarının hiçbir etkisi olmaksızın, insanlığın bu gibi işlere duyguları müsaitti ve bunlarla yüklüydü..!!

İşte buna Atina'yı örnek olarak verebiliriz.

Perikles, Pisagor ve Sokrat zamanındaki Atina'yı…

Atina ki, akıllara durgunluk verecek fikrî bir yükselişe ulaşmıştı. Halkı tamamen filozoflar, hikmet sahibi kişiler ve gülünçlükte ve aptallıkta olağanüstü düzeye ulaşan bir imanla yontulmuş heykellere iman eden topluluklardan oluşuyordu…

O geçmiş zamanlardaki dinî anlayış, aklın yükselişine paralel bir çizgide ilerlemiyordu...

* * *

Amr b. Cemûh kalbini ve hayatını âlemlerin Rabbi Allah'a adadı.

Cömertlik ve iyilik onun tabiatında var olmasına rağmen İslâmiyet onun cömertliğinin artmasını sağladı ve bütün malını dininin ve kardeşlerinin hizmetine adadı.

Resûlullah (s.a.v.), Amr b. Cemûh'un kabilesi Seleme oğullarından bir cemaate şunu sordu:

"*Ey Seleme oğulları! Efendiniz kimdir?*"

"Cimri olmasına rağmen İbn Kays dededir..."

Resûlullah (s.a.v.) dedi ki:

"*Cimrilikten daha kötü bir hastalık var mıdır…!! Bilakis efendiniz kıvırcık saçlı, beyaz adam Amr b. Cemûh'tur…*"

Bu şehâdet Resûlullah (s.a.v.)'den İbn Cemûh'a yapılmış bir kıymet verme ifadesiydi, hem de ne kıymet...!

Ensârın şairi bu hususta şöyle diyor:

Amr b. Cemûh cömertliğiyle efendileşti
Toplum içinde efendi olmak Amr'ın hakkıydı
İsteyenler geldiğinde bütün malını verirdi
Götürün, yarın tekrar dönecektir derdi

Amr b. Cemûh malını Allah yolunda cömertçe harcadığı gibi canını ve hayatını da bu uğurda harcamak istedi.

Fakat bu nasıl olacaktı...?!

Bacağında savaşa katılmasını engelleyen bir topallık vardı. Bir de hepsi müslüman ve aslan gibi olan dört çocuğu vardı. Resûlullah (s.a.v.)'le birlikte gazalara katılıyorlar ve cihad farizasına kendilerini adamışlardı..

Amr, Bedir savaşına katılmaya çalıştı; fakat çocukları Peygamber (s.a.v.)'e başvurarak, onu çıkmamaya ikna etmesini ya da ikna olmaması hâlinde emretmesini istediler.

Resûlullah (s.a.v.) ona şiddetli topallığının vermiş olduğu acizlik nedeniyle İslâm'ın kendisini bir farz olarak cihaddan muaf kıldığını bildirdi.

O isteğinde ısrar etti ve ricada bulundu. Resûlullah (s.a.v.) de ona Medine'de kalmasını emretti.

* * *

Uhud savaşı gelip çattığında Amr kendisine izin vermesini istemek üzere Resûlullah (s.a.v.)'e gitti ve ona: "Ey Allahın elçisi! Oğullarım beni seninle cihada katılmaktan alıkoymak istiyorlar...

Vallahi ben bu topallığımla cennete gitmek istiyorum..!!"

Şiddetli ısrarı karşısında Resûlullah (s.a.v.) savaşa katılmasına izin verdi. Silahını aldı ve sevinç içinde sekerek gitti. Yakaran bir sesle Rabbine şöyle dua ediyordu: "Allahım! Bana şehâdeti nasip eyle ve beni aileme döndürme..!"

* * *

Ve iki topluluk Uhud günü karşı karşıya geldi...

Amr b. Cemûh ve oğulları kılıçlarıyla karanlık ve şirk askerlerini vurmaya başladılar...

Amr kargaşanın tam ortasına atlıyor ve her atlayışında kılıcı putçuluğun başlarından bir baş koparıyordu.

Sağ eliyle vuruşunu yapıyor, sonra ruhunu alıp cennete götürecek olan meleğin acele gelmesini istercesine ufkun derinliklerine bakınıp duruyordu…

Evet... Rabbinden şehâdet diledi ve Allah'ın, dileğini kabul ettiğinden emindi.

O, cennettekilere Muhammed (s.a.v.)'in, ashabını nasıl seçtiğini ve adamları nasıl yetiştirdiğini haber vermek için topal ayağıyla cennete sıçramakta kararlıydı… Hem de ne kararlılık..!!

* * *

Nihayet beklenen geldi…

Düğün anını ilan eden, hızlı bir kılıç darbesi…

Ebediyet bahçelerine ve Rahman'ın firdevsine giden yüce bir şehidin düğünü..!

* * *

Müslümanlar şehidlerini defnederken Resûlullah (s.a.v.) daha önce okuduğun emrini tekrarladı:

"*Bakın! Abdullah b. Amr b. Harâm ve Amr b. Cemûh'u aynı mezara defnedin. Onlar dünyada birbirlerini seviyorlardı..!!*"

* * *

Sevgili iki şehid arkadaş harika kahramanlıklarına şahit olduktan sonra pak bedenlerini kucaklayan yerin toprağı altında aynı mezara gömüldüler.

Gömülme ve birlikte oluşlarının üzerinden kırk altı sene geçtikten sonra Muaviye'nin yaptırdığı bir su pınarı nedeniyle oluşan şiddetli bir sel mezarların yerini kapattı.

Müslümanlar şehidlerin cenazelerini kaldırmak için koştular. Onlar cenazelerinin taşınmasına katılanların anlattıkları gibiydiler:

"Cesetleri yumuşak, elleri ve ayakları yerindeydi..!!"

Cabir b. Abdullah hâlâ hayattaydı ve ailesiyle birlikte, babası Abdullah b. Amr b. Harâm'ın ve halasının kocası Amr b. Cemûh'un cesetlerini taşımak için gitti.

Onları mezarlarında âdeta uyuyorlarmış gibi buldu.. Toprak onlardan bir şey yememiş ve Allah'la buluşmaya davet edildikleri günkü memnuniyet ve sevinç gülümseyişi dudaklarından daha gitmemişti...

Hayret mi ediyorsunuz..? Hayır, şaşırmayın…!

Yaşamına hakim olan temiz ve takva dolu yüce ruhlar, yuvaları olan bedenlere toprağın tesirini ve çözülüp bozulmayı engelleyen bir korunma gücü verirler…

43

HABÎB b. ZEYD

Bir Fedakarlık ve Sevgi Efsanesi

Daha önce birçok defa değinilen ve Medine ahalisinden yetmiş erkek ve iki kadının Resûlullah (s.a.v.)'e biat ettiği İkinci Akabe Biatı'nda Habîb b. Zeyd ve babası Zeyd b. Asım da o mübarek yetmiş kişinin arasındaydılar...

Annesi Nüseybe bint Ka'b, Resûlullah (s.a.v.)'e biat eden iki kadının ilkiydi…

İkinci kadın ise teyzesiydi…

Öyleyse o kemiklerinde ve kanında iman akan soylu bir mü'mindi... Medine'ye hicretinden sonra hiçbir savaş ve görevden geri kalmaksızın Resûlullah (s.a.v.)'in yanında yaşadı..

* * *

Bir gün yarımadanın güneyi, peygamberlik iddia eden ve insanları dalâlete sürükleyen kendini bilmez iki yalancıya tanık oldu...

Biri San'a'da ortaya çıktı. Adı Esved b. Ka'b el-Ansî..

Öbürü Yemame'de ortaya çıktı. Adı Müseylimetü'l-kezzâb idi… Bu iki yalancı kendi kabilelerinde Allah'a ve Resûlü'ne icabet eden mü'minlere ve o beldelere gönderilen Resûlullah (s.a.v.)'in elçilerine karşı insanları kışkırtmaya başladılar…

Daha da ileriye giderek bizzat peygamberlik gerçeğini saptırmaya ve yeryüzünde fesad ve dalâlet yaymaya başladılar…

Resûlullah (s.a.v.) bir gün Müseylime'nin gönderdiği bir elçiyle yüz yüze gelir. Elçi, Müseylime'nin şu sözlerini içeren bir mektup verdi: "Allahın elçisi Müseylime'den Allah'ın elçisi Muhammed'e selâm olsun… Seninle peygamberliğe ortak kılındım. Yeryüzünün yarısı bizim, yarısı da Kureyş'indir. Fakat Kureyş saldırgan bir kavimdir...!!"

Resûlullah katip sahâbîlerinden birini çağırtıp, Müseylime'ye cevabını yazdırır:

"*Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla…*

Allah'ın elçisi Muhammed'ten yalancı Müseylime'ye…

Selâm hidâyete tâbi olanın üzerine olsun.

Yeryüzü Allah'ındır. Kullarından dilediğine verir ve akıbet takva sahiplerinindir...!"

Resûlullah (s.a.v.)'in bu sözleri sabah aydınlığı gibiydi. Peygamberliği bir mülk zanneden ve yeryüzünün yarısıyla insanlığın yarısını istemeye kalkışan Benî Hanîfe (Hanife oğullarının) yalancısının yalanını ortaya çıkardı..!

Müseylime'nin elçisi saptırmada ve sapıklıkta oldukça ileri olan Müseylime'ye Resûlullah (s.a.v.)'in cevabını götürdü..

* * *

Müseylime iftira ve yalanını yaymaya devam etti. Mü'minlere eziyete ve insanları onlara karşı kışkırtmaya devam etti. Resûlullah (s.a.v.) ona ahmaklığı bırakmasını öğütleyen bir mektup göndermeyi gerekli buldu…

Habîb kendisine büyük ecir ve sevap kazandıracak olan Müseylime'nin kalbinin hakka ihtida etmesi temennisiyle Resûlullah (s.a.v.)'in kendisini görevlendirdiği yüce görevin gururuyla dolu olarak hızlı adımlarla yola düştü.

* * *

Yolcu hedeflediği yere ulaştı…

Yalancı Müseylime, nuru gözlerini kamaştıran mektubu açtı. Dalalet ve gururunda daha da ileriye gitti.

Müseylime bir serseri ve soysuzdan başka bir şey olmadığından, serseri ve soysuzların bütün özelliklerini üzerinde taşıyordu..!!

Bu nedenle… Arapların saygı duyup, mukaddes saydığı bir uygulama olan; yazılı bir mektubu taşıyan bir elçiyi öldürmekten alıkoyacak ne mertlik, ne Araplık, ne de soyluluktan hiçbir şey onda yoktu...!!

Kader bu yüce dinin, bütün insanlığa verdiği kahramanlık ve yücelik derslerine, bu sefer konusu ve öğretmeni Habîb b. Zeyd olan bir yenisini eklemesini istedi..!!

* * *

Yalancı Müseylime kavmini toplayarak onları önemli günlerinden bir gün için çağırdı...

Resûlullah (s.a.v.)'in elçisi Habîb b. Zeyd, zalimlerin kendisine yaptığı şiddetli işkencenin izleri üzerinde olduğu hâlde getirildi. Bunu ruhunun cesaretini yok edip, insanların önünde Müseylime'ye iman etmeye çağrıldığında, Müseylime'ye iman etmek için acele eden bir duruma getirmek ümidiyle yapmışlardı... Böylece o başarısız yalancı, aldattıklarının karşısında asılsız bir mucize gerçekleştirmiş olacaktı.

* * *

Müseylime, Habîb'e şöyle dedi:

"Muhammed'in Allah'ın elçisi olduğuna şehâdet ediyor musun?"

Habîb:

"Evet." dedi. "Muhammed'in Allah'ın elçisi olduğuna şehâdet ediyorum..!"

Yüzü korkudan sararan Müseylime sormaya devam etti:

"Benim de Allah'ın elçisi olduğuma şehâdet ediyor musun..?!

Habîb öldürücü bir aşağılamayla cevap verdi:

"Ben sağırım, duymuyorum..!"

Müseylime'nin yüzündeki korku sararması, aşağılık kin dolu bir karanlığa dönüştü… Planı başarısızlığa uğradı. Yaptığı işkence kendisine bir yarar sağlamadı ve mucizesine tanık olmaları için topladıklarının önünde yalancı heybetini çamurlara batıran kuvvetli bir tokat yedi.

O an boğazlanmış bir öküz gibi tepindi ve celladını çağırdı. O da önce Habîb'in cesedini kılıcının ucuyla deşmeye başladı.

Sonra cesedini parça parça, bölüm bölüm, uzuv uzuv kesmeye başladı…

Yüce kahraman bütün bu yapılanlara sadece İslâm'ın sloganını tekrar ettiği bir mırıldanmayla karşılık verdi:

"Allah'tan başka ilâh yoktur. Muhammed Allah'ın elçisidir…"

* * *

O an Habîb, yüreğinde imanını gizleyerek Müseylime'ye göstermelik bir "evet" deyip hayatını kurtarsaydı, ne imanı eksilirdi, ne de İslâm'ına bir zarar gelirdi...

Fakat babası, annesi, kardeşi ve teyzesiyle birlikte akabe biatına katılan ve o kesin ve

mübarek anlardan itibaren biatının ve imanının sorumluluğunu tam ve eksiksiz olarak taşıyan adam, bir günün bir anını, hayatıyla amacı arasında ölçüye vuracak biri değildi...

Orada karşısında hayatını kazanabilmek için, imanının hikayesini bütünüyle temsil eden o eşsiz fırsat gibisi yoktu... Sebat, yücelik, kahramanlık, fedakârlık ve hak ve hidâyet uğruna şehâdet… Bütün bunlar tatlılık ve ihtişamlarıyla neredeyse tüm zafer ve başarıları aşacak bir ölçüdeydi…!!

* * *

Resûlullah (s.a.v.)'e değerli elçisinin şehâdet haberi ulaştı ve o Rabbinin hükmüne sabretti. O, Allah'ın nuruyla bu yalancı Müseylime'ye ne olacağını biliyor, hatta öldürülüşünü bizzat görüyor gibiydi…

Fakat Habîb'in annesi Nüseybe bint Ka'b uzun müddet dişlerini sıktı, sonra Müseylime'nin bizzat kendisinden oğlunun intikamını almaya, kılıcını ve mızrağını o pis etine gömmeye yemin etti…

O an kızgınlığını, sabrını ve metanetini seyredip, ona hayran olan kader, aynı zamanda sözünü yerine getirebilmesi için onun yanında olmaya karar veriyordu…

* * *

Kısa bir müddet sonra ebedî savaş, Yemame savaşı gerçekleşti…

Resûlullah (s.a.v.)'in halifesi Ebû Bekir es-Sıddîk, Müseylime'nin en büyük orduyu topladığı Yemame'ye gidecek olan İslâm ordusunu hazırladı…

Nüseybe de askerlerle birlikte yola çıktı...

Sağında bir kılıç, solunda bir mızrak ve dili duraksamadan: "Allah'ın düşmanı Müseylime nerede..?!" diye haykırarak, savaş kargaşasının içine atıldı…

Müseylime öldürülüp, taraftarları dağılmış bir yün gibi düşmeye ve İslâm bayrakları aziz ve muzaffer olarak yükselmeye başladığında... Nüseybe mübarek bedeni kılıç ve mızrak yaralarıyla dolu olarak, şehid ve sevgili oğlunun yüzünü düşündü. Onu zamanı ve mekanı doldurur bir hâlde buldu..!!

Evet...

Nüseybe, dalgalanan muzaffer bayraklardan birine bakışlarını her çevirdiğinde onun üzerinde oğlu Habîb'in yüzünü muzaffer ve gülümser bir şekilde dalgalanırken gördü...

44

ÜBEY b. KA'B

Ebû Münzir, İlmin Mübarek Olsun..!

Bir gün Resûlullah (s.a.v.) ona sordu:

"*Ey Ebû Münzir...! Allah'ın kitabının en yüce âyeti hangisidir?*"

Şöyle cevap verdi: "Allah ve Resûlü daha iyi bilir."

Resûlullah (s.a.v.) sorusunu tekrarladı:

"*Ey Ebû Münzir...! Allah'ın kitabının en yüce âyeti hangisidir?*"

Übey cevap verdi: "*Allâhu lâ ilâhe illâ hû, el-Hayyu'l-Kayyûm*" (*Allah, kendisinden başka ilâh olmayan Hayy ve Kayyûm'dur*) âyetidir..." (Bakara, 255)

Resûlullah (s.a.v.) eliyle göğsüne vurdu ve sevinç dolu bir yüzle şöyle dedi: "*Ebû Münzir, ilmin mübarek olsun…!*"

* * *

Resûlullah (s.a.v.)'in Allah'ın vermiş olduğu ilim ve anlayışını tebrik ettiği Ebû Münzir, yüce sahâbî Übey b. Ka'b'dır.

O Hazrecli ensârdandır. Akabe, Bedir ve diğer olaylarda bulundu. ilk müslümanlar arasında değerli ve yüksek bir mevkiye ulaştı. Öyle ki Emirü'l-mü'minin Ömer onun için şöyle demişti:

"Übey, müslümanların efendisidir..."

Übey b. Ka'b (r.a.), vahiy ve mektup yazanların başındaydı...

Kur'ân-ı Kerîmin ezberlenmesi, okunması ve âyetlerini anlama bakımından başarılı olanlardandı...

Bir gün Resûlullah (s.a.v.) ona şöyle dedi:

"*Ey Übey b. Ka'b! Kur'ân'ı sana okumam emrolundu...*"

Übey, Resûlullah (s.a.v.)'in, emirlerini vahiy yoluyla aldığını biliyordu.

O sırada yoğun bir neşeyle Resûlullah (s.a.v.)'e sordu: "Ey Allah'ın elçisi! Annem babam sana feda olsun... Sana bu, benim adım anılarak mı emredildi..?"

Resûlullah cevap verdi:

"*Evet. Mele-i Alâ'da adın ve nesebinle anıldın…*"

Bir müslüman eğer Peygamber (s.a.v.) kalbinde böyle bir yer edinirse o büyük çok büyük bir müslümandır..

Arkadaşlık yılları boyunca Übey b. Ka'b, Resûlullah (s.a.v.)'e çok yakındı ve onun cömertçe akan berrak ilim suyundan içti.

Resûlullah (s.a.v.)'in yüce dosta irtihalinden sonra da Übey, ibadet, dinin sağlamlığı ve iyi karaktere dair vermiş olduğu kesin söze bağlı kaldı...

Yanındakilere Resûlullah (s.a.v.)'le birlikte oldukları günleri ve o günlerdeki ahid, ahlâk ve zühdlerini hatırlatırdı.

Arkadaşlarına fısıldadığı büyüleyici sözlerinden biri de şudur: “Resûlullah (s.a.v.) ile birlikteyken hepimizin gidişatı aynı istikamet üzereydi... O bizden ayrılınca her birimizin istikameti farklılaştı...”

* * *

O Zühd ve takvaya sımsıkı sarılı olarak kaldı. Dünya onu şaşırtıp yanıltmadı..

Çünkü nihayetinde onun hakikatini görüyordu...

Kişi ne kadar yaşarsa yaşasın ve bolluk ve iyilik içinde ne kadar bulunursa bulunsun, mutlaka bütün bunların heba olduğu bir günle karşılaşacak ve önünde, yaptığı iyilik veya kötülükten başka bir şey bulamayacaktır.

Übey dünyadan şöyle söz ediyor:

“İnsanoğlunun yemeği dünya için örnek verildi...

İçine tuzu doldurduğunuzda bakın o leziz yemek neye dönüşüyor..?”

Übey, bir şey anlattığında boyunlar ona doğru uzanır, dikkatler ona verilirdi…

Bütün bunlar Allah’tan başka kimseden korkmadığı ve dünyadan bir şey beklemediği içindi...

İslâm ülkesi genişleyip, müslümanların, valilerine haksız yere hoş görünme çabası içine girdiklerini görünce şu uyarıcı sözlerini söylemeye başladı:

“Kâbe’nin Rabbine yemin olsun ki, helak oldular.. Kendileri helak olup başkalarını da helak ettiler…

Ben onlar için üzülmüyorum, ben müslümanlardan helak ettiklerine üzülüyorum…”

* * *

Takva ve korkusunun çokluğundan dolayı Allah’ı ve âhiret gününü her hatırlayışında ağlardı…

Kur’ân âyetlerini okuduğunda ya da işittiğinde bu onu ve onun bütün varlığını sarsardı…

Öyle ki, o âyet-i kerîmelerden birini okuyup ya da işittiğinde tarif edilemeyecek bir hüzün içinde olurdu…

İşte onlardan bir âyet:

“*Üstünüzden ve altınızdan size azap göndermeye, sizi fırka fırka yapıp kimimizin kiminize hıncını tattırmaya Kadir olan O’dur*..” (Enam, 65)

Übey’in İslâm ümmeti adına en çok korktuğu, İslâm çocuklarının birbirlerine olan hıncının şiddetli olduğu bir günün gelip çatmasıdır…

Daima Allah’tan sağlık içinde olmayı diliyordu... Allah’ın fazileti ve nimetlendirmesiyle bu dileğine kavuştu ve Rabbine mü’min, emin ve sevapla kuşanmış biri olarak ulaştı…

45

SA’D BİN MUÂZ

Ebû Amr, Mübarek Olsun..!

Otuz bir yaşındayken müslüman oldu…

Otuz yedi yaşında da şehid olarak öldü...

Sa’d b. Muâz (r.a.) şehid ve müslüman oluşu arasında Resûlullah (s.a.v.)’in hizmetinde muhteşem günler yaşadı.

* * *

Bakınız..!

Şu kocaman cüsseli, aydınlık yüzlü, uzun boylu, yüce, yakışıklı adamı görüyor musunuz..?

İşte bu, odur...

Es’ad b. Zürâre’nin evine… İslâm ve tevhidi müjdelemesi için Muhammed (s.a.v.)’in Mekke’den Medine’ye göndermiş olduğu Mus’ab b. Ümeyr’i görmek için koşarak ve sıçrayarak gidiyor...

Evet... O bu yabancıyı diniyle birlikte Medine’nin sınırları dışına atmak ve Medine’yi kendi diniyle başbaşa bırakmak için oraya gidiyordu.

* * *

Mus’ab’ın, teyzesinin oğlu Es'ad b. Zürâre’nin evindeki meclisine daha yaklaşmadan yüreği esip gelen tatlı bir esintiyle ferahladı.

Bir yandan Mus’ab’ın sözlerine kulak vermiş olarak oturanların yanında yerini alır almaz, Allah’ın hidâyeti ruhunu ve nefsini aydınlattı.

İşte kaderin büyüleyici ve baş döndürücü rastlantılarından birinde ensârın lideri mızrağını uzaklara atıp, biat için Resûlullah (s.a.v.)’e sağ elini uzattı…

Ve Sa’d b. Muâz’ın müslüman oluşuyla Medine’de, âlemlerin Rabbi Allah’a Muhammed (s.a.v.)’le birlikte teslim olan birçok kalbin, yörüngesinde döneceği yeni bir güneş doğar!

* * *

Sa’d (r.a.) müslüman oldu... Ve İslâm’ının gereklerini kahramanca ve yücelik içinde taşıdı.

Resûlullah (s.a.v.) ashabıyla Medine’ye hicret ettiğinde Benî Abd-i Eşhel’in (Sa’d’ın kabilesi) evlerinin kapıları ardına açıktı. Malları hesapsız, eziyetsiz ve minnetsiz olarak onların tasarrufuna bırakılmıştı.

* * *

Ve Bedir savaşı gelip çatar...

Resûlullah (s.a.v.) görüşlerini almak için muhacir ve ensârdan olan ashabını toplar.. Ve yüzünü ensâr tarafına çevirerek şöyle der:

“*Ey insanlar! Bana görüşünüzü söyleyin…*”

Sa’d b. Muâz kalkarak bir bayrak gibi dikilir ve şöyle der:

“Ey Allah’ın elçisi...!

Biz sana iman ettik, seni tasdik ettik, bize getirdiğinin hak olduğuna şehâdet ettik ve sana söz verdik.

Ya Resûlallah, dilediğin yere git, biz seninleyiz...

Seni hak üzere gönderene yemin olsun ki, bizi denize doğru sürüp, yürüsen bile seninle ona gireriz. İçimizden hiçbirimiz bundan geri kalmaz. Yarın bizi düşmanımızla karşı karşıya getirsen bile bundan hoşnutsuzluk duymayız.

Biz savaşta sabırlı ve ulaşmada kararlıyız...

Umarım Allah bizimle senin yüzünü güldürür. Allah’ın bereketiyle bizimle yürü...”

* * *

Sa’d’ın sözleri müjdeydi, Hz. Peygamber’in yüzü, sevinç ve memnuniyetle parıldadı. Müslümanlara şöyle dedi:

“*Yürüyün ve sevinin..! Allah bana bu savaşta iki şeyden birini söz verdi… Onlardan her birinin vurulup yere düştükleri yerleri görür gibiyim...*”

* * *

Uhud savaşında, Kureyş ordusunun beklenmedik saldırısı karşısında gözler kendini Sa’d b. Muâz’dan alamıyordu… Hz. Peygamber’in yanında âdeta kendini yere çakmışcasına sabit bir hâlde Allah Resûlü’nü savunuyor ve kendine yakışır bir kahramanlık sergiliyordu…!!

* * *

S’ad’ın yiğitliğinin ve kahramanlığının yüce ve çarpıcı bir şekilde tecelli etmesi için Hendek gazası olur.

Hendek gazası, düşmanlıklarında ne adalet ne de güvenilirlik tanımayan düşmanlar tarafından müslümanların acımasızca kovalandıkları hain ve çirkin hilelerin açık bir örneğiydi.

Resûlullah (s.a.v.) ve arkadaşları Medine’de güven içinde Rablerine ibadet ederek ve ona itaat etmeyi birbirlerine tavsiye ederek yaşadıkları ve Kureyş’in saldırı ve savaşlarından vazgeçmelerini ümit ettikleri bir dönemde…

Yahudilerin ileri gelenlerinden bir grup, Mekkelileri Resûlullah’a karşı kışkırtmak üzere gizlice Mekke’ye gittiler. Aynı zamanda Kureyşlilerin müslümanlarla savaşa çıkmaları hâlinde onların yanında yer alacaklarına dair birçok vaadlerde bulundular.

Müşriklerle anlaşıp, birlikte saldırı ve savaş planı yaptılar.

Medine’ye dönerken yolları üzerinde bulunan Arap kabilelerinin en büyüklerinden birini de ayarttılar. Bu, Gatafan kabilesiydi. Liderleriyle, Kureyş ordusuna katılmak üzere anlaştılar.

Plan yapıldı ve roller paylaştırıldı. Kureyş ve Gatafan Medine’ye korkunç ve büyük bir orduyla saldıracaklardı.

Yahudiler ise, saldırı başladığı sırada Medine çevresinde ve içinde yıkıcı olmaya çalışacaklardı.

Peygamber (s.a.v.) hain komployu öğrenince gerekli hazırlıkları yapmaya başladı. Saldırganların saldırısını engellemek için Medine çevresinde bir hendek kazılmasını emretti.

Resûlullah (s.a.v.), Sa’d b. Muâz ve Sa’d b. Ubâde’yi, beklenen savaşa dair tutumlarını öğrenmek için Benî Kurayza yahudilerinin reisi Ka’b b. Esed’e gönderdi.

O zaman Resûlullah ve Benî Kurayza yahudileri arasında anlaşma vardı.

Resûlullah (s.a.v.)’in elçileri Benî Kurayza’nın lideriyle karşılaştıklarında onlar beklenmedik bir şekilde şöyle diyorlardı: “Muhammed’le aramızda ne bir sözleşme, ne de bir anlaşma vardır!”

* * *

Medine ahalisinin bu yıkıcı saldırı ve yıpratıcı muharasaya maruz kalması Resûlullah (s.a.v.)'in çok ağrına gitti. Kureyş ile Gatafan'ı birbirinden ayırıp, düşman askerini eksilterek sayısını yarıya ve böylelikle düşman kuvvetini yarıya indirmeyi düşündü. Bu nedenle savaştan el çekmeleri için Gatafan liderleriyle görüşmeye başladılar. Bunun karşılığında Medine meyvelerinin üçte biri teklif edildi. Gatafan liderleri bunu kabul ettiler. Bóylece bu anlaşmanın mühürlü bir belgeyle tescil edilmesinden başka bir şey kalmamıştı.

Yapılan girişimin bu aşamasında Resûlullah (s.a.v.) durakladı. Bu konuda tek başına karar vermenin hakkı olmadığına inanıyordu. Durumu görüşmek için sahâbîlerini çağırdı.

Resûlullah (s.a.v.) özellikle Sa'd b. Muâz ve Sa'd b. Ubâde'nin görüşlerine önem verirdi. Onlar Medine'nin ileri gelenleriydiler ve durumu tartışmak ve bir karar almakta daha öncelikliydiler.

* * *

Resûlullah (s.a.v.) kendisiyle Gatafan liderleri arasında geçen görüşmeleri onlara anlattı. Böyle bir çabaya başvurmasının nedeninin de bu korkunç muhasara ve tehlikeli hücumu Medine ve ahalisinden uzak tutmak istemesinden kaynaklandığını onlara belirtti.

O sırada iki Sa'd Resûlullah (s.a.v.)'e şu soruyu sordular:

"Ey Allah'ın elçisi...!

Bu senin görüşün mü, yoksa Allah'ın sana buyurduğu bir vahiy midir?"

Resûlullah onlara şöyle cevap verdi:

"*Benim sizin için tercih ettiğim bir durumdur...*

Allah'a yemin ederim ki, Arapların birlik olup her yandan köpekler gibi üzerinize saldırmaya hazıralandıkları için yapıyorum... Üzerinizde olan baskılarını bir müddet kırmak istedim..."

Sa'd b. Muâz, bir erkek ve mü'min olarak bir imtihanla hem çok çetin bir imtihanla yüz yüze olduğunu hissetti...

O zaman şöyle dedi:

"Ey Allah'ın Resûlü...!

Biz ve bunlar şirk üzere ve putlara tapıyorduk. Allah'a tapmıyor ve tanımıyorduk. Onlar bizim şehrimizden ikram ya da satış dışında bir hurma bile yemeye tamah etmiyorlardı.

Allah bize İslâm'ı armağan etti, bizi ona hidâyet eyledi ve bizi seninle ve onunla aziz kıldı. Şimdi mi mallarımızı onlara vereceğiz?

Allah'a yemin olsun ki, buna ihtiyacımız yok…!

Vallahi kılıçlarımızla karşı koymak dışında onlara hiçbir şey vermeyeceğiz... Ta ki Allah bizimle onlar arasında hükmünü tecelli ettirsin.."

Resûlullah (s.a.v.) kendi düşüncesinden vazgeçip, Gatafan liderlerine, ashabının anlaşma tasarısını reddettiklerini ve kendisinin de görüşlerini doğru bulup kabul ettiğini bildirdi.

* * *

Bir müddet sonra Medine korkunç bir kuşatmaya tanık oldu…

Gerçek olan şu ki, bu, kendisine zorunlu olarak kabul ettirilmiş bir kuşatmadan çok Medine'nin kendisi için yapmış olduğu bir seçimdi. Bunun nedeni ise, korunmak için etrafına kazılan hendek idi.

Ve müslümanlar savaş giysilerini kuşandılar…

Sa'd b. Muâz kılıcını ve mızrağını aldı ve şöyle diyerek çıktı:

Biraz bekle, hepimiz yaşayacağız şiddeti…
Ne güzeldir ölüm, gelince onun vakti..!

Saldırıların birinde müşriklerden birinin attığı bir ok koluna isabet etti. Kan damarlarından fışkırmıştı ve hemen kanının durdurulması için geçici önlemler alındı. Resûlullah (s.a.v.) hemen mescide taşınmasını ve tedavisi sırasında ona yakın olabilmek için orada bir çadır kurulmasını emretti.

Müslümanlar da büyük kahramanlarını Resûlullah (s.a.v.)'in mescidindeki yerine taşıdılar.

Sa'd bakışlarını gökyüzüne çevirerek öyle dedi:

"Allah'ım! Kureyş savaşından geriye bir şeyler bıraktınsa, beni de onun için bırak. Çünkü senin Resûlü'ne eziyet edip, yalanlayıp, onu kovan bir kavimle savaşmayı sevdiğim kadar hiçbir kavimle savaşmayı sevmem...

Fakat eğer onlarla aramızdaki savaşı sona erdirdiysen, bugün bana olanları şehâdete götürücü bir yol kıl... Ve Benî Kurayza'dan emin oluncaya kadar beni öldürme..!"

* * *

Allah seninle olsun ey Sa'd b. Muâz..!

Senden başka kim böyle bir durumda böyle bir sözü söyleyebilir? Allah onun duasını kabul etti. Bu yarası onu şehâdete götüren yol oldu. Yarasının etkisiyle bir ay sonra Rabbine kavuştu.

Fakat içi, Benî Kurayza'dan huzur bulamadan ölmedi.

Kureyş Medine'yi yerle bir etmekten ümitsiz kalıp askerlerinin safları arasında korku yayılınca topluca silâhlarını ve eşyalarını alarak yıkık bir şekilde Mekke'ye döndüler.

Bunun ardından Resûlullah (s.a.v.) Benî Kurayza yahudilerini her istediklerinde Medine'ye ihanetlerini ortaya koyacakları bir şekilde bırakmanın doğru olmadığı bir durum hâline geldiğini gördü.

İşte o zaman ashabına Benî Kurayza üzerine yürümelerini emretti. Onları on beş gün kuşattılar.

Onlar da müslümanlardan kurtulamayacaklarını anlayınca teslim olup Resûlullah (s.a.v.)'den kabul gören bir ricada bulundular. O da şöyleydi: Sa'd b. Muâz onlar hakkında karar verecekti...

Sa'd onların cahiliyyedeki dostlarıydı...

* * *

Bunun üzerine Resûlullah (s.a.v.) ashabından bazılarını, bakımının yapıldığı çadırından getirmek üzere Sa'd b. Muâz'a gönderdi.

Sa'd bir hayvan üzerinde taşınarak geldi. Hastalığı da oldukça ileri safhadaydı.

Resûlullah (s.a.v.) ona şöyle dedi:

"*Ey Sa'd! Benî Kurayza hakkında karar ver...*"

Sa'd ihanet girişimlerini tekrar anımsamaya başladı. Bunların sonuncusu ise, Medine'nin, insanlarıyla birlikte neredeyse yok olmak üzere olduğu Hendek savaşıydı...

Sa'd şöyle dedi:

"Savaşçılarının öldürülmesi, çocuklarının sürgün edilmesi ve mallarının paylaşılması görüşündeyim."

Böylelikle Sa'd, Benî Kurayza'dan yana içi huzura ermeyinceye kadar ölmedi…

* * *

Bir gün Resûlullah ziyaretine gitti. Onu son anlarını yaşıyor buldu. Resûlullah (s.a.v.) başını kendi kucağına koydu ve Allah'a yönelerek şöyle dedi:

“*Allahım! Sa’d senin yolunda cihad etti, senin Resûlü’nü tasdik etti ve ona olan oldu. Onun ruhunu bir ruhu kabul ettiğin en güzel şekilde kabul et*...”

Peygamber (s.a.v.) sözleri veda etmekte olan ruhun üzerine serinlik ve selâmet yağdırdı. Büyük bir çaba sarf ederek gözlerini açtı. Hayatta en son gördüğü şeyin, Resûlullah’ın yüzü olmasını istiyordu. Şöyle dedi:

“Sana selâm olsun ey Allah’ın elçisi...!

Ben senin Allah’ın Resûlü olduğuna şehâdet ederim.”

O an Resûlullah Sa’d’ın yüzünü süzdü ve şöyle dedi:

“*Ebû Amr mübarek olsun...!*”

* * *

Ebû Saîd el-Hudrî (r.a.) şöyle dedi:

“Sa’d’ın kabrini kazanlardan biriydim... Toprağın her tabakasını kazdığımızda, lahdi bitirinceye kadar misk kokusu kokladık.”

Müslümanların Sa’d’a olan saygısı büyüktü... Fakat Resûlullah (s.a.v.)’in şu sözü söylediğini işittiklerinde ona olan saygı ve sevgileri daha da arttı...

“*Sa’d b. Muâz’ın ölümüyle Rahman’ın arşı sarsıldı*.”

46

SA’D b. UBÂDE

Ensârın Bayraktarı

Sa’d b. Muâz anılır da onunla birlikte Sa’d b. Ubâde anılmadan olur mu hiç..?

Zira bu ikisi de Medinelilerin iki önder ulu kişisi idiler. Sa’d b. Muâz Evs kabilesinin… Sa’d b. Ubâde Hazreç kabilesinin…

Her ikisi de ilk müslümanlardandı ve Akabe Biatı’nda bulunmuşlardı. Ve her ikisi de Resûlullah’ın etrafında sadık birer mü’min, itaatkâr birer asker olarak yaşadılar.

Fakat belki Sa’d b. Ubâde’nin bütün ensâr arasında özel bir yeri vardı. Çünkü Medineli olmasına rağmen Kureyş müşriklerinin Mekke’de müslümanlara reva gördükleri işkencelere maruz kalanlardan biriydi.

Kureyşlilerin yapmış oldukları işkencelerin Mekke’de oturanlara ulaşması gayet tabii idi. Ama aynı işkencelere Medineli bir adamın, hayır, bir adamın değil, büyük bir önderin maruz kalmış olması… İşte bu durum, onu Medineliler arasında özel ve seçkin bir konuma getiriyordu.

Olay şöyle cereyan etmişti. Akabe Biatı gizlice tamamlanmıştı ve ensâr Medine’ye dönmeye hazırlanıyordu. Tam bu sırada Kureyşliler, Resûlullah ile ensârın Medine’ye hicret etmek ve birlikte karanlığın ve şirkin güçlerine karşı durmak üzere anlaştıklarını haber aldılar.

Bu haber üzerine Kureyş deliye döndü ve derhal gitmekte olan ensâr kafilesini takibe koyuldu. Nihayet kafileden Sa’d b. Ubâde’yi yakaladılar. Bineğinin yuları ile ellerini boynuna bağladılar ve Mekke’ye… etrafında toplanarak, diledikleri gibi sadistçe işkencelerde bulunacakları Mekke’ye geri götürdüler…

Bunu Sa’d b. Ubâde’ye nasıl yaptılar?

Sa’d b. Ubâde ki, Medinelilerin ileri gelenlerinden birisi olarak Kureyş’ten Medine’ye iltica etmiş olanları uzun süre himaye etmişti. Onların gelip Medine’de rahatça ticaret yapmalarına izin vermiş ve Kureyş’ten kim olursa olsun, Medine’ye gelen misafirleri iyilikle karşılamış, onlara izzet ve ikramda bulunmuştu.

Ellerini kollarını bağlayıp dövenler, onun kim olduğunu, kavmi yanındaki mertebesini bilmiyorlardı anlaşılan…

Fakat bilselerdi, bırakırlar mıydı sanıyorsunuz?

Nitekim Mekke’nin ileri gelenlerinden müslüman olanları da aynı işkencelere maruz bırakmamışlar mıydı?

Doğrusu o günlerde Kureyş çıldırmıştı. Zira câhiliye döneminin kendilerine sağladığı haksız imtiyazların yavaş yavaş hakkın balyozları altında ezilmeye doğru gittiğini gördükçe kinleniyorlar, bu kinlerini kusmak için de zulmetmekten başka bir yol bulamıyorlardı.

Yukarıda söylediğimiz gibi, müşrikler, Sa’d b. Ubâde’nin etrafını sarmışlar, bütün hınçlarını alırcasına onu dövüyorlar, zulmediyorlardı.

Hikayenin kalan kısmını bırakalım bizzat Sa’d kendisi anlatsın:

“Vallahi, artık ellerindeydim. Kureyş’ten bir grup, tepeme dikilivermişti. İçlerinde temiz yüzlü, beyaz ve uzun boylu birisi vardı.

Kendi kendime dedim ki: “Bunlardan birisinde hayır varsa, ancak bunda vardır.”

O adam yanıma yaklaştı, elini kaldırdı ve bana öyle bir tokat attı ki...

Kendi kendime: “Hayır, vallahi, bunların hiçbirinde hayır yokmuş..!!” dedim.

Vallahi, ellerine düşmüştüm; beni sürükleyip, çekiştirip duruyorlardı. Bu arada içlerinden biri bana acıdı ve: “Vah sana..!! Daha önce Kureyş’ten himaye ettiğin hiç kimse yok mu?” dedi.

Ben de: “Var.” dedim. “Cübeyr b. Mut’im’in gönderdiği tüccarları himaye ediyor, Medine’de onlara zulmetmek isteyenleri engelliyordum. Ayrıca Hâris b. Harb b. Ümeyye’yi himaye etmiştim.”

Adam dedi ki: “Öyleyse onların ismini bağırarak söyle ve aranızdaki himaye anlaşmasını anlat.” Ben de dediği gibi yaptım.

Adam iki kişiye gidip, kendilerinin adlarını söyleyip, aralarındaki himayeden bahsettiği hâlde Hazreçli birisinin Mekke’de alenen dövüldüğünü haber vermiş.

Onlar da ismimi sormuşlar; adam ismimin Sa’d b. Ubâde olduğunu söylemiş. Adamlar “Doğru vallahi.” demişler. Nihayet bu iki kişi gelip, beni kurtardılar.”

Sa’d daha işin başında karşılaştığı bu zulümden sonra Mekke’den derhal ayrıldı. Zira Kureyş’in savunmasız, hayra, hakka, barış ve kardeşliğe çağıran bir topluluğa karşı ne kadar acımasız olduğunu anlamıştı.

Fakat bu zulüm ve düşmanlık onun azmini bilemişti. Bütün hayatını Resûlullah’a, sahâbesine ve İslâm’a adadı.

Ve Resûlullah (s.a.v.) Medine’ye hicret eder… Sahâbe kendisinden önce hicret etmişti zaten.

Ve işte orada Sa’d, bütün varlığını muhacirlerin emir ve hizmetine sundu.

O fıtraten ve asaleten cömertti. Yani cömertliği yaratılıştan ve soyundan geliyordu.

Çünkü o, câhiliye döneminde cömertliği ile meşhur Ubâde b. Düleym b. Hârise’nin oğluydu.

Sa’d’ın cömertliği ise, güçlü ve sağlam imanının belgelerinden biri olmuştur.

Onun cömertliği hakkında şu rivayet edilir:

“Sa’d’ın bütün hazinesi, Nebî (s.a.v.)’in evinde ve onun emrinde bulunurdu.”

Ve yine rivayet edilir ki:

“Ensârdan herkes evine bir, iki veya üç muhacir misafir götürürken, Sa’d b. Ubâde seksen kişi götürürdü.”

İşte bu yüzden Sa’d daima Rabbinden malını ve rızkını artırmasını diliyor ve şöyle diyordu:

“Allah’ım! Az bana lâyık değil; ben de aza lâyık değilim.”

İşte bu yüzden o, Resûlullah (s.a.v.)’in şu duasına lâyık ve mazhar oluyordu:

“*Allah’ım! Bereket ve rahmetini Sa’d b. Ubâde’nin ailesi üzerine kıl.*”

* * *

Sa’d b. Ubâde, İslâm’ın hizmetine sadece servetini koymakla kalmamış; aynı zamanda bedensel gücünü ve yeteneklerini de ortaya koymuştur.

İyi ok atan, usta bir nişancı idi. Savaşlarda Resûlullah ile birlikte bulunan, onun uğruna kendisini her an feda etmeye hazır, tam bir mücahid fedaiydi.

İbn Abbas (r.a.) diyor ki:

“Resûlullah (s.a.v.)’in bütün savaşlarda ensâr ve muhacirlere ait olmak üzere iki sancağı bulunurdu. Muhacirlerin sancaktarı Ali b. Ebû Talip, ensârın sancaktarı ise Sa’d b. Ubâde olurdu.”

* * *

Sertlik ve katılık, bu güçlü şahsiyetin tabii bir karakteri olarak ortaya çıkıyordu…

Binaenaleyh o, hak hususunda sert ve katı idi…

Kesin olarak doğruluğuna inandığı bir konuyu ilan etme hususunda, dalkavukluk bilmeyen bir netlik, yılmak bilmeyen bir azim ve irade sahibi idi.

İşte bu sertlik ve katılık veya aşırılıktı ensârın bu büyük liderini kendi lehine olan durumlardan daha çok aleyhine olan durumlara sevk eden...

* * *

Örneğin Resûlullah, Mekke'nin fethi günü İslâm ordusunun bir bölüğüne onu komutan yapmıştı. O da mukaddes beldenin kapılarını görür görmez şöyle haykırmaya başladı:

"Bugün savaş ve kahramanlık günüdür.

Bugün haramların helal kılındığı gündür."

Ömer b. Hattâb, bunu işitince derhal Resûlullah'a koştu.

"Ey Allah'ın Resûlü!.. Sa'd b. Ubâde'nin dediğine bakın. Biz, onun Kureyş içinde bir taşkınlık yapmasından korkuyoruz."

Bunun üzerine Nebî (s.a.v.), Hz. Ali'ye, ona yetişerek sancağı ve komutayı ondan devralmasını emretti…

Şüphesiz Sa'd, Muzaffer İslâm ordusu önünde Mekke'yi boyun eğmiş ve teslim olmuş bir hâlde görünce, Mekkelilerin bir zamanlar mü'minlere ve bizzat kendisine yağdırdıkları işkence türlerini tek tek hatırlamıştı.

Ve yine onların, bütün suçları "La ilâhe illallah" demek olan barışçı bir topluluğa karşı açmış oldukları savaşları hatırlamıştı da bu büyük fetih gününde sert tabiatı onu, Kureyşlilerle alay etmeye ve onlara tehditler savurmaya sevk etmişti…

* * *

Bu sertlik veya başka bir deyişle Sa'd'ın tabiatının ayrılmaz parçası olan bu aşırılık, onu "Sakif" gününde bildik tavrını göstermesine yol açmıştır.

Nitekim Resûlullah'ın vefatından hemen sonra ensârdan bir grup, halifenin ensârdan olmasını isteyerek onun etrafında toplanmıştı. Tabii ki, hilafet, ona sahip olanlar için dünyada ve âhirette büyük bir şeref ve onur demekti.

Bundan dolayı ensârdan olan o grup, bu şerefe nail olmak istemişti. Fakat Resûlullah (s.a.v.) son hastalığı esnasında Hz. Ebû Bekir'i namazda imam yapmıştı. Ve Ashab-ı Kiram onun bu seçiminden ve Resûlullah'ın başka bazı tavırlarla da destekler göründüğü tutumlarından, mağarada iken ikinin ikincisi olan Hz. Ebû Bekir'in halife olması gerektiğini anlamışlardı.

Böylece Ömer b. Hattâb bu görüşü savunuyorken, Sa'd b. Ubâde de başka bir görüşü benimsiyor ve savunuyordu. Bu tutumu, onu sahâbenin birçoğunun kendi aleyhine döndüğü, kendisinin de onları red ve inkâr ettiği bir konuma getirmiş oluyordu.

Fakat Sa'd b. Ubâde bu durumuyla, karakter ve seciyesinin gereğini ortaya koymuş oluyordu. Zira yukarıda da zikretmiş olduğumuz gibi, o, kanaatinde sebât etme konusunda çok sert ve katı, onu açıklama ve ortaya koymak konusunda da çok aşırı ve kararlı bir mizaca sahipti.

Resûlullah'ın huzurundaki tutumu da onun bu mizacına delâlet ediyor…

Huneyn savaşı müslümanların zaferi ile sonuçlanınca, Resûlullah (s.a.v.) ganimetleri paylaşmaya başladı. Bu esnada müellefe-i kulûb'tan olan kimselere ayrıcalık tanıdı. Çünkü onlar, henüz müslüman olmuş eşrâftan kimselerdi. Resûlullah (s.a.v.) mücahidlerden ihtiyaç sahiplerine pay ayırdığı gibi, yaptığı bu özel muamele ile de nefislerine karşı müellefe-i kulûb'tan olan kimselere yardım etmeyi düşünmüştü.

İhtiyaç sahibi olmayan diğer sağlam mücahidlere gelince, onları kendi imanlarına havale edip, onlara bu ganimetlerden hiçbir şey vermedi. Ne var ki, Resûlullah'ın hediyesi, mücerret bir hediyesi, herkesin arzu ettiği büyük bir şerefti.

Öte yandan savaşlardan elde edilen ganimetler, müslümanların geçimlerinin önemli bir bölümünü teşkil ediyordu.

Durum böyle olunca, ensâr arasında bir soru dolaşmaya başladı: Allah Resûlü, fey ve ganimetten kendilerine düşen payı niçin vermemişti acaba?

Ensârın şairi Hasan b. Sâbit şu dizeleri dile getirdi:

Resûl'e gidip ona deyin ki:
Ey bütün insanlık içinde
Mü'minlerin güvendiği en hayırlı kimse!..
Uzakta olduğu hâlde Süleym'in,
Bir kavme üstün tutulmasının hikmeti nedir?
O kavim ki barındırıp yardım ettiler hidâyet dinine
Savaş ateşi tutuştuğu zaman
Ki Allah bu yüzden onları ensâr diye isimlendirdi
Ve o kavimdi ki
Allah yolunda koştular
Felaket ve musibetlere göğüs gerdiler
Yüz çevirmeden, bıkmadan, usanmadan

Nebî (s.a.v.), sahâbeden bazılarına verip de ganimetten ensâra hiçbir şey vermeyince, Resûlullah'a, daha önce çekmiş olduğu sıkıntıları hatırlatma ihtiyacını duymuş olmalıdır.

Ensârın lideri Sa'd b. Ubâde baktı, gördü ki, mesele kavmi arasında gizlice konuşulup duruyor… Bu durum onu rahatsız etti. Açık karakterinin gereği olarak derhal Resûlullah'a gitti ve şöyle dedi:

"Ey Allah'ın Resûlü!

Ensâr, ganimet mallarını bu şekilde dağıtmanızdan dolayı size karşı gönüllerinde kırgınlık duymaktadır.

Kendi kavminize verdiniz… Arap kabilelerine bol bol dağıttınız… Ama ensâra hiçbir şey vermediniz."

Her şeyi açık olan bu insan, böylece kendi gönlünden ve ensârın içinden geçen her şeyi anlattı. Hz. Peygambere durum hakkında kesin ve emin bir tablo sundu...

Bunun üzerine Resûlullah ona sordu:

"*Ey Sa'd! Bu durumda sen hangi taraftasın?*"

Yani kavminin görüşü bu ise, senin görüşün nedir?

Sa'd aynı açıklıkla dedi ki:

"Tabi ki, ben de kavmimden bir ferdim."

Bunun üzerine Resûlullah ona: "*Öyleyse haydi kavmini bana topla*." dedi.

Gerçekten yaşanmış bu hikayeyi sonuna kadar izlemeye devam etmeliyiz…

Çünkü onun karşı konulmaz bir dehşeti vardır...

Sa'd kavmini, ensârı topladı.

Resûlullah onlara geldi, üzgün yüzlerini süzdü. Takdir ve anlayışla parlayan bir gülümseme

ile onlara bir süre baktıktan sonra şöyle hitabetti:

"*Ey ensâr topluluğu!*

Sizin hakkınızda benim duyduğum dedikodunun ve sizin gönüllerinizde bana karşı duyduğunuz kırgınlığın aslı esası nedir?

Siz dalâlet içinde iken ben size gelmedim mi? Allah Teâlâ benim vasıtamla sizi hidâyete erdirmedi mi?

Siz fakir iken Allah Teâlâ benimle sizi zenginleştirmedi mi? Sizler birbirinizin düşmanı iken Allah Teâlâ benimle kalplerinizi birleştirmedi mi?"

Şöyle cevap verdiler:

"Evet, Allah ve Resûlü'nün üzerimizdeki lütfu bundan da çoktur."

Resûlullah devam etti:

"*Bana cevap vermiyor musunuz ey ensâr topluluğu?!*"

Onlar:

"Ey Allah'ın Resûlü! Size ne ile cevap verelim? Bütün minnet ve şükran Allah ve Resûlü'ne aittir." dediler.

Bunun üzerine Resûlullah şöyle buyurdu:

"*Keşke sorularıma şöyle cevap verseydiniz, daha doğru söylemiş ve tarafımdan daha da doğrulanmış olurdunuz*:

"*Evet, sen yalanlanmış olarak bize geldin, biz seni tasdik ettik.*

Terk edilmiş ve yalnız bırakılmış olarak geldin, biz sana yardım ettik ve koruduk.

Yurdundan, yuvandan kovulmuş olarak geldin, biz seni evimize aldık, bağrımıza bastık."

"*Ey ensâr topluluğu! Değersiz dünya malını, kalplerini yumuşatıp müslüman olmaları için, size değil de başkalarına verdiğim için mi bana kırıldınız!... Sizin Müslümanlığınıza, güçlü imanınıza güvendiğim için mi..?!*

Ey ensâr topluluğu! Diğer insanlar, aldıkları koyun ve develerle çekip giderken, siz Resûlullah ile birlikte yurdunuza dönüyorsunuz. Buna mı razı değilsiniz? Hayatım elinde olan Allah'a yemin ederim ki, eğer hicret olmasaydı, ben de ensârdan biri olmak isterdim...

Herkes bir vâdiye yönelse, ben ensâr vâdisine yönelirim...

Ey Allah'ım, ensâra rahmet eyle...

Ensârın çocuklarına rahmet eyle...

Çocuklarının çocuklarına da rahmet eyle..."

Bu ifadeler karşısında ensâr oracıkta, sakalları ıslanıncaya kadar hep birden hüngür hüngür ağladılar.

Yüce ve ulu Peygamberin sözleri, onların kalplerini teslimiyet, ruhlarını zenginlik ve gönüllerini de afiyetle doldurmuştu.

Sa'd b. Ubâde de onlarla birlikte olduğu hâlde:

"Biz kısmet ve pay olarak, Allah Resûlü'ne gönülden razı olduk..!!" diye haykırdılar.

* * *

Sa'd, halifeliğinin ilk günlerinde Hz. Ömer'e gitti ve aynı aşırı açıklığıyla şöyle dedi:

"Dostun Ebû Bekir, bize senden daha sevimliydi. Vallahi, senin himayene girmek bana zor geliyor."

Hz. Ömer, gayet sakin bir şekilde cevap verdi:

“Komşusunun himayesinden hoşlanmayan zaten komşu değildir ve ondan uzaktır.”

Sa’d tekrar döndü ve cevap verdi:

“Ben senden daha hayırlı olanın himayesine sığınarak uzaklaşıyorum.”

* * *

Sa’d’ın (r.a.) bu sözleri, Emirü’l-mü’minin Ömer’e (r.a.) duyduğu kin ya da ondan hoşnutsuzluğu nedeniyle söylenmiş değildi... Zira taksim ve pay olarak Resûlullah’a razı olmuş bir kimse, uzun süre Resûlullah’ın takdir ve sevgisine mazhar olmuş Hz. Ömer gibi bir insanın halifeliğini reddedemezdi.

O sadece, Kur’ân’ın kendilerine “*aralarında merhametlidirler*” (Fetih, 29) diye nitelendirdiği şerefli sahâbeden biri olarak, Mü’minlerin Emiri ile ihtilafa düşmemek ve asla hoşlanmayacağı ve razı olamayacağı böyle bir anın gelip çatmasını beklememek için oradan uzaklaşmak istemişti.

* * *

Ve devesini Şam tarafına doğru sürdü…

Oraya ulaşıp Huran bölgesinde konaklar konaklamaz da eceli gelip onu buldu. Ve böylece Rahim olan Rabbinin himayesine kavuşmuş oldu.

47
ÜSÂME b. ZEYD
Dostun Oğlu Dost…

Mü'minlerin emiri Hz. Ömer oturmuş, beytülmalden müslümanlara maaş veriyordu.

Oğlu Abdullah geldi; Ömer ona payına düşeni verdi.

Sonra Üsâme b. Zeyd geldi, Ömer ona, oğlu Abdullah'a verdiğinin iki veya üç katını verdi.

Çünkü Hz. Ömer, insanlara, faziletlerinin üstünlüğüne ve bu uğurda yaptıklarımücadelelerin derecesine göre maaş takdir etmişti. Bundan dolayı Abdullah b. Ömer İslâm'daki yerinin sonlarda olmasından korkmuştu. Oysa o, taatı, cihadı, zühd ve takvası ile Allah katında ilklerden olmayı umuyordu...

Bunun üzerine babasına sordu: "Üsâme'yi benden üstün tuttun. Halbuki ben, Resûlullah'la beraber, onun karşılaşmadığı çok şeylerle karşılaştım?"

Hz. Ömer cevap verdi

"Muhakkak ki Üsâme, Resûlullah'a senden daha sevimli idi...

Ve onun babası da Resûlullah'a senin babandan daha sevimli idi..."

Dolayısıyla o ve babası, Resûlullah'ın gönlünde ve sevgisinde, Ömer'in oğlunun ve hatta bizzat Ömer'in ulaşamadığı bir noktaya ulaşmıştı.

İşte Üsâme b. Zeyd buydu…

Sahâbe-i kiram arasındaki lakabı, "Dostun Oğlu Dost" idi. Babası Zeyb b. Hârise Resûlullah'ın hizmetçisi idi. Öyle ki, annesine, babasına ve ailesine karşı Resûlullah'ı tercih etmişti. Ve Resûlullah sahâbenin huzurunda şöyle demişti:

"*Şahit olun ki bu Zeyd, benim oğlum gibidir. O benim mirasçım ve ben de onun mirasçısıyım*."

Ve Kur'ân-ı Kerîm evlat edinmeyi yasaklayıncaya kadar uzun süre onun adı müslümanlar arasında Zeyd b. Muhammed olarak anıldı.

İşte bu Üsâme, böyle bir babanın oğluydu.

Annesi, Ümmü Eymen ise Resûlullah'ın sadık bir hizmetçisiydi.

Üsâme, dış görünüş itibarıyla hiçbir şeye layık değildi.

Çünkü, tarihçilerin rivayetine göre, siyah tenli ve yassı burunluydu. Evet... Tarih Üsâme'nin görünüşünden bahsederken bu iki hususiyetini, sadece bunları söylemekle yetiniyordu!..

Fakat İslâm ne zaman insanları dış görünüşüne göre sınıflandırıp değerlendirmişti ki? İslâm'ın Peygamberi şöyle buyururmuştu:

"*Dikkat edin! Saçı başı dağınık, toz toprak içinde, elbiseleri yırtık ve kendisine değer verilmeyen nice kimse vardır ki, Allah'ın adı üzerine yemin etse, Allah onu yalancı çıkarmaz*."

Yani neye yemin etmişse onu gerçekleştirir.

Öyleyse Üsâme'nin dış görünüşünü bir tarafa bırakalım. Onun teninin siyah oluşunu, burnunun yassı oluşunu bırakalım bir tarafa… Zira İslâm'ın değer ölçüsü bakımından bunların

hiçbir önemi yok...

Biz bunları bırakalım da onun dostluğunun ve fedakarlığının nasıl olduğuna bakalım...

İffet, istikamet, verâ ve takvasının nasıl olduğuna bakalım...

Şahsiyetinin yüceliğine ve hayatta neler yaptığına bakalım...

Bütün bunların hepsinde ise o, kimsenin kolay kolay ulaşamayacağı bir seviyede idi. Bunları da Resûlullah'ın sevgi ve takdirini kazanma başarısı sayesinde elde etmişti. Resûlullah şöyle buyuruyor:

"*Üsâme b. Zeyd, insanların bana en sevimlisidir. Öyle ümit ediyorum ki, o sizin salihlerinizden olacak. Ona iyilikle muamele etmeye bakın*."

* * *

Üsâme (r.a.), Resûlullah (s.a.v.)'in kalbine kendini sevdirecek bütün yüce sıfatlara sahipti. Ve kendisini onun gözünde yükseltecek bütün sıfatlara...

Nitekim o, Resûlullah'a dostluk ve yakınlık bakımından en ileri derecede bulunan ve ilk müslümanlardan olan bir anne babanın evladıydı.

Ve yine o, ilk İslâm çocuklarındandı. İlk besinlerini, cahiliye karanlıklarından kendilerine hiçbirşey bulaşmadan İslâm'ın temiz fıtratından alan çocuklardan...

Ve o, Allah kendisinden razı olsun, ilk gençlik yıllarından beri kuvvetli bir mü'min, imanın ve dinin gerektirdiği bütün vecibeleri büyük bir samimiyet ve azimle yerine getiren güçlü bir müslümandı.

Müthiş bir zekaya sahip olduğu gibi, olağanüstü derecede de mütevazı idi.

Kendisini Allah ve Resûlü'nün yolunda feda etmekte sınır tanımazdı...

Bu siyah tenli ve yassı burunlu insan, Hz. Peygamber'e son derece sevgiliydi. Çünkü Allah'ın insanlık için seçip beğendiği din insanlar üstünlüğün ve insanlığın kriterlerini değiştirmişti. Şöyle diyordu: "*Muhakkak ki Allah yanında en değerli ve en üstününüz O'ndan en çok korkanınızdır*." (Hucurat, 13)

Bundan dolayıdır ki, Fetih günü Hz. Peygamber, bineğiyle Mekke'ye girerken arkasına da bu siyeh tenli yassı burunlu adamı, Üsâme b. Zeyd'i bindirdiğini görüyoruz.

Yine Kâbe'ye girişlerinin hemen her defasında sağında ve solunda Bilâl'i ve Üsâme'yi… iki siyahî adamı görüyoruz. Onlar, Allah Resûlü'nün kalbinde büyük bir onura ve yüceliğe sahiptiler.

* * *

Çok genç yaşında, henüz yirmisini aşmadığı bir devrede, Allah Resûlü onu bir ordunun komutanı yaptı. Ebû Bekir ve Ömer de bu ordunun askerlerindendi…!!

Bu durum müslümanlar arasında bir kargaşa ve hoşnutsuzluğa yol açtı. Genç bir delikanlının, içinde ensâr ve muhacirden ihtiyarların da bulunduğu bir orduya komutan olmasıydı bu hoşnutsuzluğa yol açan…

Nihayet bu hoşnutsuzluk haberleri Hz. Peygamber'e ulaştı. Bunun üzerine hemen bir konuşma yaptı. Şöyle dedi:

"*Bazı insanlar Üsâme b. Zeyd'in komutanlığını eleştiriyorlar… Ondan önce babasının komutan olmasını da eleştirmişlerdi… Halbuki babası komutanlığa layık biriydi… Aynı şekilde Üsâme de komutanlığa layıktır… O babasından sonra bana insanların en sevgilisidir. Sizin salihlerinizden biri olacağını umuyorum. Ona güzellikle davranın*."

* * *

Ordu, hedefine doğru yola çıkmadan önce Resûlullah (s.a.v.) vefat etti. Fakat sahâbesine hikmetli vasiyetini bırakmıştı:

“*Üsâme ordusu durmasın...*

Üsâme ordusu mutlaka hedefine doğru gitsin..!”

Resûlullah’ın vefatından sonra halife olan Ebû Bekir, şartların değişmiş olmasına rağmen Peygamber’in bu vasiyetini mukaddes bilerek, yerine getirme konusunda ısrar ve ihtimam gösterdi. Ve Üsâme ordusu, Halifenin ricası üzerine Medine’de kalan Hz. Ömer hariç, hedefine doğru yola çıktı.

Bizans İmparatoru Herakliyus, Resûlullah’ın vefat haberiyle birlikte Üsâme b. Zeyd komutasındaki İslâm ordusunun engel tanımadan Şam tarafına doğru yürümekte olduğu haberini aldı. Ve hayrete düştü. Nasıl oluyor da peygamberlerinin vefatı bile onların yollarında ve kararlarında bir değişikliğe neden olmuyordu..?!

Böylece İslâm ordusu, Arap yarımadasını Şam sınırlarına kadar İslâm’ın beşiği hâline getirirken, Bizanslılar geri dönüp herhangi bir müdahalede bile bulunmadan kaçtılar.

Nihayet İslâm ordusu hiçbir kayıp vermeden muzaffer olarak geri dönünce, müslümanlar:

“Üsâme’nin ordusundan daha sağlam ve kazançlı bir ordu görülmemiştir.” dediler.

* * *

Bir gün Üsâme, Resûlullah’tan hayatının dersini almıştı... Öyle açık ve etkili bir ders ki... Üsâme, Hz. Peygamber’in vefatından Muaviye’nin hilafetinin sonlarında âhirete göçüşüne kadar bütün hayatı boyunca bu dersi unutmadı…

Vefatından iki yıl kadar önce Peygamber bir birliğin başında onu İslâm’a ve müslümanlara düşmanlık yapan bazı müşrikleri karşılamak üzere gönderdi.

Bu, Üsâme’nin ilk komutanlığı idi...

Başarı ve zaferle dönüyordu. Fakat başarı haberi Resûlullah’a kendisinden önce ulaşmış ve onu çok sevindirmişti.

Olayın kalan kısmını Üsâme’nin kendisinden dinleyelim:

“Nebi (s.a.v.)’e geldim. Fetih müjdesi ona gelmişti. Yüzü memnuniyetten hilal gibi parlıyordu. Beni kendisine yaklaştırdı ve: “*Anlat bakalım*.”dedi. Ben de anlatmaya başladım:

“Düşman bozguna uğramış kaçıyordu... Onlardan birine yetiştim, mızrağımla onu yere yatırdım. Adam “lâ ilâhe illallah” dediyse de dinlemedim onu öldürdüm.”

Allah Resûlü’nün yüzü birden değişiverdi:

“*Yazık sana ey Üsâme! Lâ ilâhe illallah diyen birini nasıl öldürdün?!. Yazık sana! Lâ ilâhe illallah diyen birini öldürdün ha?!*”

Bunu o kadar çok tekrar etti ki: “Keşke dünyaya gelmeyip de hiçbir şey yapmamış olsaydım.” dedim. Ve o gün İslâm’ın ne demek olduğunu iyice anladım. Ve bir daha böyle bir hataya düşmemek üzere Allah’a yemin ettim...

* * *

İşte, Dostun Oğlu Dost Üsâme’nin, Resûlullah’tan aldığı günden itibaren Allah’ın kendisinden razı olduğu bir kul olarak huzuruna yöneldiği güne kadar hayatını yönlendiren büyük ders buydu.

Gerçekten de etkili bir ders..!

Resûlullah’ın insaniyetini, adalet ve prensiplerinin yüceliğini, dininin ve yaratılışının yüceliğini gösteren bir ders...

Hz. Peygamber’in, ölümüne üzüldüğü ve onu öldürdü diye Üsâme’yi azarladığı kimse hem de müşrik bir savaşçı idi.

Ve “lâ ilâhe illallah” dediği zaman zalim kılıcı da elinde idi. Ve o kılıçta, müslümanların cesetlerinden daha yeni koparılmış et parçacıkları vardı... “Lâ ilâhe illallah” diyordu; ama bunu

belki de öldürücü bir darbeden kurtulmak ya da yeniden müslümanlara karşı savaşa dönmek için kendisine bir fırsat hazırlamak için söylüyordu.

Fakat bununla birlikte kelime-i tevhidi söylemişti bir kere, dili onunla hareket etmişti ya, işte sadece bu sebepten dolayı o anda kanı müslümanlara haram olmuş, canı emniyet altına girmiş oluyordu..!

Damarlarında, içinde ve niyetinde ne olursa olsun...

Üsâme dersini iyice almıştı artık…

Resûlullah, hem de savaş esnasında böyle bir adamı sırf “lâ ilâhe illallah” dedi diye öldürmeyi hoş görmediğine göre... Ya gerçek ve samimi bir müslümanı öldürmek nasıl olur?

İşte bundan dolayı biz, Hz. Ali ve taraftarları ile Hz. Muaviye ve taraftarları arasında meydana gelen büyük fitne sırasında Üsâme’yi kesin bir tarafsızlık içerisinde görüyoruz...

Evet, o, Ali’yi çok seviyor ve onu haklı görüyordu; ama Allah ve Resûlü’ne inanmış bir mü’mini kılıcıyla nasıl öldürsündü? Kaldı ki, Resûlullah onu daha önce yenilip de kaçarken “lâ ilâhe illallah” diyen müşrik bir savaşçıyı öldürdü diye azarlamamış mıydı?

Bu durumda Hz. Ali’ye bir mektup gönderdi ve ona şöyle yazdı:

“Şuna kesinlikle inan ki, seninle aslanın pençesine bile seve seve giderim. Ancak sizin bu işinizi benim aklım almıyor doğrusu..!”

Ve müslümanlar arasındaki bu kavga ve savaşlar devam ettiği sürece evinden dışarı çıkmadı.

Bazı dostları gelip, onun bu tutumunu eleştirdikleri vakit onlara:

“Lâ ilâhe illallah” diyen hiçbir kimseyi hiçbir zaman öldüremem, ben buna yeminliyim.” diyordu.

O dostlarından birisi ona: “Peki, Allah “*Fitne ortadan kalkıncaya ve din yalnız Allah’ın oluncaya kadar onlarla savaşın.*” (Bakara, 193) buyurmuyor mu deyince, ona şu cevabı verdi:

“Onlar müşriklerdir; biz fitne ortadan kalkıncaya ve din yalnız Allah’ın oluncaya kadar onlarla savaşırız.”

* * *

Ve hicretin elli dördüncü senesi... Üsâme Allah’a kavuşma arzusunda, ruhu bu arzu ile tutuşmakta, ilk vatanına dönmeyi istiyor...

Ve cennet kapıları, temiz ve müttaki bir kulu şeref ve memnuniyetle karşılamak üzere açılıyor...

48

ABDURRAHMAN b. EBÛ BEKİR

Olağanüstü Kahraman

Bütün derinliği ve genişliğiyle Arap seciyesini yansıtan bir şahsiyet...

Babası ilk müslümanlardan. Henüz kimse iman etmemişken Resûlullah'a gönülden bağlanan, hicret esnasında saklandıkları mağarada Allah'ın kendisinden "İkinin ikincisi" diye söz ettiği "Sıddîk" ünvanı ile meşhur Ebû Bekir (r.a.) olmasına rağmen kendisi hâlâ kavminin dinine ve putlarına sımsıkı bağlı, bu inançta sağlam bir kaya gibi sabit duruyor...

Bedir savaşında müşrik ordusunun saflarında...

Uhud savaşında yine öyle... Hem de müslümanlar ile savaşmak üzere toplanan okçuların komutanı olarak...

İki ordu kıran kırana bir savaşa girmeden önce, âdet olduğu üzere iki tarafın yiğitleri teke tek düelloya çıkarlar...

Abdurrahman, kendisiyle dövüşecek birisini isteyerek meydan okur müslümanlara...

Babası Ebû Bekir es-Sıddîk onunla dövüşmek üzere ileriye doğru atılır... Fakat Resûlullah onu tutar, bir babanın, oğlu ile kılıç kılıca düello etmesine izin vermez.

* * *

Asil bir Arabın en mümeyyiz vasfı, tam olarak inandığı bir gayeye karşı gösterdiği mutlak bağlılık ve sadakattir.

Bir dine, bir fikre ikna olunca âdeta ona kul olur, onu bundan ayırmanın artık bir yolu bulunamaz. Hile ve sahtekarlık olmaksızın, aklını ve ruhunu yeni bir inanç doldurursa o başka...

Abdurrahman'ın, babasına tam bir saygısı, onun aklının yüceliğine, ruhunun ve ahlâkının büyüklüğüne tam bir güveni vardı. Bunları teslim etmesine rağmen kendi inancına olan bağlılığından dolayı babasının müslümanlığı, onu da müslüman etmeye yetmedi.

Böylece o, inancının ve akidesinin bir gereği olarak, Kureyş'in ilâhlarını savunmaya ve onların bayrakları altında, ölümden hiç korkmayan mü'minlere karşı savaşmaya devam etti.

Fakat böyle asil ve güçlü bir kimseye hakikat eninde sonunda aydınlanacaktı...

Çünkü bu tip insanlar, özlerinin yüceliği, açık kalpliliklerinin ve samimiyetlerinin nuru sayesinde bir gün mutlaka doğruya ulaşırlar, hidâyet ve hayır üzerinde birleşirler…

Ve bir gün kaderin saati, Ebû Bekir'in oğlu Abdurrahman için yeni bir doğumu müjdelemek üzere çaldı...

Evet, nihayet ruhuna hidâyet güneşi doğmuş, onda cahiliyyenin miras bıraktığı karanlık ve sahtelik adına ne varsa hepsini silip süpürmüştü... Nihayet o, etrafındaki varlık ve eşyadan münezzeh, bir ve tek olan Allah'ın varlığını hissetti. Ruhuna ve gönlüne Allah'ın hidâyeti yerleşmişti artık... İşte o bir müslümandı artık...

Hak dine girmek üzere derhal Resûlullah'a gitti.

Oğlunun Resûlullah'a biat ettiğini gören Ebû Bekir, sevinçten neredeyse çıldıracaktı.

O küfründe de mertti... Ve şimdi de mertçe, yiğitçe müslüman oluyordu. Herhangi bir şeye tamah ettiği veya herhangi bir şeyden korktuğu yoktu. Bu iman, Allah ın hidâyet ve tevfikinin ona bahşetmiş olduğu gerçek ve dürüst bir inançtan ibaretti.

Bundan sonra ise o, daha önce kaçırmış olduklarını da telafi etmek için Allah, Resûlü ve mü'minler uğrunda kendini feda edercesine çalışacaktı.

Nitekim Abdurrahman, gerek Hz. Peygamber'in zamanında, gerekse halifeleri döneminde hiçbir meşru savaştan geri kalmamıştır.

Yemâme gününde onun büyük bir kahramanlığı vardır. O gün Müseylime ve mürted ordusuna karşı savaşın kazanılmasında bu kahramanlığın büyük bir rolü olmuştur... Çünkü Müseylime'nin akıl hocalığını yapan ve ayrıca kuvvetleriyle mürted ordusunun sığındığı kalenin en önemli yerlerini koruyan Muhakkim b. Tufeyl'i cehenneme yollayan o olmuştu. Muhakkim, Abdurrahman'ın vuruşuyla yere yıkılınca etrafındakiler dağılmış, böylece surda bir delik açılmıştı.

İslâm'ın gölgesinde Abdurrahman'ın güzel özellikleri daha bir gelişmiş ve parlamıştı.

İnancına olan bağlılığı, doğru ve hak bildiği şeye karşı olan mutlak samimiyeti, sinsilik ve yağcılığa karşı oluşu ve daha niceleri...

Bütün bu huylar, onun şahsiyetinin ve hayatının özü olarak devam edegeldi. Herhangi bir arzu veya korku bu özellikleri ondan uzaklaştıramadı. Hatta Muaviye'nin kılıç zoruyla Yezid için biat aldığı o günde bile... Nitekim o gün Muaviye, Medine'deki valisi Mervan'a biat mektubu yazmış ve onu camide müslümanlara okumasını emretmişti,

Mervan emredileni yapmıştı. Mektubun okunması biter bitmez, Abdurrahman b. Ebû Bekir ayağa kalktı. Camidekilere hakim olmaya başlayan korku ve endişeyi, kulak verilecek bir delil ve açık bir direnişe çevirecek olan şu sözleri söyledi:

“Allah'a yemin olsun ki, siz Muhammed ümmeti için hayır murad etmiyor; ancak bu ümmeti Bizanslılara benzetmek istiyorsunuz. Nasıl ki bir Bizans kralı ölünce onun oğlu kral oluyorsa, bizde de öyle olsun istiyorsunuz...”

Abdurrahman o anda, Muaviye'nin bu emri uygulanıp da İslâm'da şûraya dayalı yönetim şekli terk edilerek onun yerine babadan oğula geçen veya tesadüfe, kaba güce dayanan Kisralık veya Kayserlik getirilince İslâm'ın başına gelebilecek bütün tehlikeleri gömüştü âdeta!..

Abdurrahman, bu acımasız ve sert sözleri Mervan'ın yüzüne karşı haykırınca, başlarında Hz. Ali'nin oğlu Hüseyin, Abdullah b. Zübeyr ve Abdullah b. Amr'ın da bulunduğu bir grup da onu destekledi.

Fakat daha sonra Muaviye'nin kılıç zoruyla, kesin olarak almaya karar verdiği bu biat karşısında onları susmaya mecbur eden yeni şartlar meydana geldi. Ama Abdurrahman bu biatın geçersiz olduğunu açıkça söylemeye devam etti. Neticede Muaviye ona bir adamıyla yüz bin dirhem para gönderdi. Güya bununla onun gönlünü almak istiyordu. “Sıddîk'ın oğlu”, paraları bir tarafa fırlatarak, Muaviye'nin elçisine şöyle çıkıştı:

“Git ona de ki, Abdurrahman dünyası için dinini satmıyor.”

Daha sonra Muaviye'nin Medine'ye gelmekte olduğunu haber alınca, hemen orayı terkedip Mekke'ye gitti.

Allah diledi ki, onun karşılaştığı bu filmler ve kötü akıbetler artık yeter...

Mekke'nin tepelerine varır varmaz ruhunu Allah'a teslim etti... Ve insanlar onu Mekke'nin en yüce tepesinde omuzlarında taşıdılar. Buralar onun öz vatanı idi. Ve bu topraklar, onun cahiliye dönemine şahit olduğu gibi sadık, hür ve cesur bir adam olarak müslümanlık dönemine de şahit oldu...

49

ABDULLAH b. AMR b. ÂS

Kullukta Zirvede Bir Şahsiyet

Şimdi, çok tövbe eden, âbid, zahid gerçek bir kuldan söz ediyoruz: Abdullah b. Amr b. Âs'dan...

Babası Amr b. Âs, zekâ, deha ve kurnazlıkta üstad olduğu gibi, o da âbidler, zahidler, açık sözlü ve açık gönüllü kimseler arasında yüce bir mevkiye sahipti...

Bütün vaktini ve hayatını ibadete adamıştı...

İmanın tadıyla öylesine ibadet ediyordu ki, geceler ve gündüzler ona yetmez olmuştu.

* * *

Babasından önce müslüman oldu. Biat etmek üzere Hz. Peygamber (s.a.v.)'e elini uzattığından beri Allah'ın nuru ve itaatının feyziyle kalbi, taze sabah aydınlığı gibiydi.

Önce Kur'ân'a yöneldi. Kur'ân parça parça iniyordu. Ve o, nazil olan âyetleri hemen ezberliyor, kavramaya çalışıyordu. Böylece Kur'ân'ın nüzûlü tamamlandığında, o da tamamını ezberlemişti.

O, Kur'ân'ı sadece kuvvetli bir hafız olsun ya da ezberinde bir kitap bulunsun diye ezberlemedi...

Bilakis kalbini imar etmek, sonra da Allah'ın itaatkâr bir kul olmak için ezberlemişti. Ve onun helal kıldığını kendine helal, haram kıldığını da haram kılmak ve emirlerine uymak için... Sonra onu tertîl üzere okumaya, okuduklarını düşünmeye yöneldi... Meyveleri olgun bahçelerde dolaşır gibi, Kur'ân'ın mübarek âyetlerinin kendisine bahşettiği feyizle kalbi mesrur, onun tesiriyle gözleri yaşlı olarak...

Abdullah âdeta Allah'ı, takdis etmek ve O'na kulluk etmek için yaratılmıştı. Dünyadaki hiçbirşey onu bu durumdan uzaklaştırmaya güç yetiremezdi.

* * *

İslâm ordusu müşriklerle savaşmak üzere cihada çıktığı zaman da onu ön saflarda görüyoruz. Seven bir ruh ile arzulayan bir aşık gibi şehâdeti temenni ederek...

Peki, savaş sona erince nerede görüyoruz onu… Ya bir camide ya da evinin mescidinde... Gündüz oruçlu, gece namaz hâlinde… Lisanı mübah da olsa dünya kelamı nedir bilmez. Kalbi zikir, hamd ve istiğfar ile yumuşak ve olgun...

Onun kulluğunun derecesini anlamak için, insanları Allah'a kulluğa davet etmek üzere gelmiş olan Peygamber (s.a.v.)'in, onun ibadetine bir sınırlama getirmek için ona müdahalede bulunduğunu bilmek yetmez mi?

Allah Resûlü (s.a.v.) Abdullah b. Amr b. Âs'ın hayatının böyle bir süreç içerisinde olduğunu öğrenir...

O herhangi bir gazveden dönünce, artık bütün zamanını gece-gündüz demeden, namaz, oruç ve Kur'ân okumakla geçirmektedir…

Nebî (s.a.v.) onu yanına çağırdı ve ibadette mutedil olmaya davet etti.

Resûlullah şöyle buyurur:

"*Sen gündüzleri iftarsız oruç tutuyor, geceleri de uyumadan sürekli namaz kılıyormuşsun öyle mi?*

Hayır böyle yapma. Her ay üç gün oruç tutman yeterlidir."

Bunun üzerine Abdullah:

"Ama ben daha fazlasına güç yetiririm."

"*Öyleyse haftada iki gün oruç tut*."

"Ben bundan da fazlasına güç yetiririm"

"*Öyleyse oruçların en hayırlısı, Davud orucuna ne dersin? O, bir gün oruç tutar, bir gün tutmazdı*."

Resûlullah (s.a.v.) konuşmasına devam etti:

"*İşittim ki, sen bir gecede Kur'ân'ı hatmediyormuşsun. Korkarım ki, ömrün uzun olur da onu okumaktan bıkarsın.*

Her ay bir hatim yap...

Az gelirse,

Her on günde bir hatim yap.

Bu da az gelirse,

Her üç günde bir hatim yap."

Sonra şöyle buyurdu:

"*Ben bazan oruç tutar, bazan tutmam. Bazan namaz kılar, bazan uyurum.*

Ve kadınlarla da evlenirim. Binaenaleyh kim benim sünnetimden yüz çevirirse, benden değildir."

Ve Abdullah b. Amr'ın ömrü uzun oldu. Yaşlanıp kemikleri zayıfladığında daima Resûlullah'ın kendisine verdiği öğütü hatırlar ve şöyle derdi:

"Keşke Resûlullah'ın verdiği ruhsatı kabul etseydim."

* * *

İki müslüman topluluk arasında meydana gelen bir çatışmada böyle bir mü'min hakkında doğruyu bulmak ne kadar zordur.

Hz. Ali ile mücadelesinde Muaviye safında yer almak üzere onu Medine'den Sıffin'e hangi etkenler yöneltmişti?

Gerçekten Abdullah'ın bu durumu düşünülmeye değer… Onun durumunu anladıktan sonra da vakar ve yüceliğini takdir etmek gerektiği gibi…

Abdullah b. Amr'ın, hayatını tehlikeye atarcasına ibadete nasıl yöneldiğini daha önce gördük. Öyle ki, babası onun bu durumundan Resûlullah'a çokça şikayette bulunuyordu.

Nihayet bir gün Resûlullah ona ibadette itidalli olmasını ve ibadeti belli vakitlerle sınırlamasını emreder. Babası Amr da oradadır. Resûlullah onun elini tutup, babasının eli üzerine koyar ve şöyle buyurur:

"*Sana emrettiğimi yap ve babana da itaat et*."

Abdullah, dindarlığı ve ahlâkının gereği olarak zaten anne babasına itaatkar olmasına rağmen Resûlullah ona böyle emretti. Bu yolla ve münasebetle onda özel bir etki uyandırmak için...

Abdullah b. Amr uzun bir hayat yaşadı. Ve ömrü boyunca da bu veciz ifadeyi bir an olsun aklından çıkarmadı:

“*Sana emrettiğimi yap ve babana da itaat et.*”

* * *

Zaman içinde günler ve yıllar birbirini takip etti.

Şam’daki Muaviye, Hz. Ali’ye biatı reddetti.

Hz. Ali de meşru olmayan bir isyana boyun eğmedi.

Ve iki müslüman topluluk arasında savaş oldu. “Cemel Savaşı” geçti... “Sıffin Savaşı” geldi.

Amr b. Âs Muaviye’nin yanında olmayı seçmişti. Ve o, oğlu Abdullah’ın müslümanların gözünde ne derece saygın ve dindarlığına güvenilen bir kimse olduğunu iyi biliyordu. Bu yüzden birçok kimseyi Muaviye tarafına çekmek için oğlunu da bu savaşa katılmaya teşvik ediyordu. Ve aynı zamanda Amr, oğlu Abdullah’ın yanında bulunması dolayısıyla savaşta çok şeye nail olacağını umuyordu. Zira onun Şam’ın fethindeki ve Yermük günündeki kahramanlıklarını henüz unutmuş değildi.

Ve nihayet Sıffin’e gitmeye karar verince, onu yanına çağırıp:

“Abdullah! Harbe çıkmaya hazırlan, sen de bizimle birlikte savaşacaksın.” dedi.

Abdullah cevapladı:

“Nasıl olur? Resûlullah (s.a.v.) hiçbir müslümanın boynuna kılıç vurmayacağıma dair benden söz aldı...”

Bunun üzerine Amr, kurnazlık yaparak onu ikna etmeye çalıştı. Güya onlar bu savaşa çıkmakla Hz. Osman’ın katillerini yakalayıp, onun temiz kanının öcünü alacaklarmış...

Sonra ani bir hareketle, anlamlı bir şekilde sözünü şöyle bitirdi:

“Resûlullah’ın, senin elini benim elimin içine koyarak yaptığı nasihatin sonunda “Ve babana itaat et” dediğini hatırlıyor musun?

Şimdi ise ben sana, bizimde birlikte çıkıp savaşmanı emrediyorum!”

Bunun üzerine Abdullah, sırf babasına itaat etmek üzere yola çıktı. Kesinlikle kılıç taşımamak ve hiçbir müslümanı öldürmemek üzere...

Fakat bu nasıl mümkün olacaktı?

Evet, şimdilik sadece bu şekilde babasıyla çıkmış olması yeterli idi... Ama savaş başladığı zaman… işte o zaman yerine getireceği emir de Allah için olmalıydı...

Şiddetli ve ateşli bir şekilde savaş başladı...

Tarihçiler, Abdullah’ın savaşın ilk başlangıcına katılıp katılmadığı konusunda ihtilaf ediyorlar.

Biz savaşın başında katıldığı görüşündeyiz. Çünkü savaş zaten kısa sürmüştü. Ayrıca onu savaşa ve Muaviye’ye karşı açıkça yer almaya sevkeden bir başka durum daha vardı. O da şudur:

Sahâbenin yanında saygın bir yere sahip olan Ammâr da Hz. Ali ile birlikte savaşıyordu. Dahası onun ileride nasıl bir topluluk tarafından öldürüleceği Hz. Peygamber tarafından haber verilmişti.

Olay şöyle gerçekleşmişti:

Resûlullah ve ashabı, Medine’ye hicretlerinin hemen ardından mescidlerini inşa ediyorlardı. Taşlar, kuvvetli bir insanın bile birden fazlasını bir seferde taşıyamayacağı kadar büyük ve ağırdı. Fakat Ammâr, aşırı sevinç ve neşesinin tesiriyle ikişer ikişer taşıyordu. Resûlullah onu gözleri yaşlı olarak bir süre süzdükten sonra şöyle demişti:

“*Vah Sümeyye’nin oğluna..! Onu asi bir topluluk öldürecek*..!”

O gün inşaata katılan bütün sahâbîler bu haberi duymuştu ve hâlâ hatırlıyorlardı.

Abdullah b. Amr da bunu duyanlardandı.

Hz. Ali ve Muaviye arasında meydana gelen savaşın başlarında, Ammâr yüksek tepelerin üzerine çıkarak gür bir sesle şöyle haykırıyordu:

“Bugün sevgililere kavuşuyoruz,

Muhammed’e ve ashabına…!!”

Muaviye’nin ordusundan bir grup, onu öldürmek üzere anlaştılar. Ve onu günahsız şehidlerin dünyasına ulaştıracak olan günahkar bir oku doğrulttular...

Ammâr’ın ölüm haberi bir rüzgar gibi her tarafa yayıldı...

Abdullah b. Amr, dehşet ve heyecan içinde yerinde duramaz olmuştu:

“Ammâr öldürüldü ha..?! Onu siz öldürdünüz ha..?

Öyleyse siz, evet o hâlde sizsiniz o âsi topluluk!.. Sapıklık üzere savaşanlar evet sizlersiniz!..”

Bir uyarıcı ve haberci gibi Muaviye ordusunun arasına daldı. Onların azimlerini kırmak, âsi bir topluluk durumuna düşmüş olduklarını onlara anlatmak için. Çünkü onlar Ammâr’ı öldürmüşlerdi ve yirmi yedi yıl önce Resûlullah, ashabından bir grubun arasında Ammâr’ı âsi bir topluluğun öldüreceğini haber vermişti.

Abdullah’ın söyledikleri Muaviye’ye ulaşınca, onu ve babasını çağırttı ve babasına:

“Bu deliyi bizim yakamızdan uzaklaştırmayacak mısın?” dedi. Abdullah ise şöyle cevap verdi:

“Ben deli değilim. Ancak bir zaman Resûlullah’ın Ammâr’a: “*Seni âsi bir topluluk öldürecek!*” dediğini duymuştum.”

Bu sefer Muaviye ona:

“Peki, bizimle birlikte niye çıktın o zaman?” dedi.

Abdullah bunu da şöyle cevapladı:

“Çünkü Resûlullah bana, babama itaat etmemi emretti. Ben de ona İtaat ederek çıktım, ama sizinle birlikte savaşamam.”

Onlar bu şekilde konuşurlarken, bir adam içeri girip, Ammâr’ın katilinin huzura girmek için izin istediğini söyleyince Abdullah haykırdı:

“Ona izin ver ve cehennemi müjdele!”

Oldukça sabırlı ve yumuşak olmasına rağmen Muaviye hiddetlenerek Amr’a çıkıştı: “Şu oğlunun söylediklerini duymuyor musun be adam?”

Fakat Abdullah müttakilere yakışır bir sakinlik ve rahatlık içinde Muaviye’ye, sadece gerçeği söylediğini vurgulayarak, Ammâr’ı öldürenlerin ancak âsi kimseler olabileceğini tekrar etti. Sonra babasına dönüp:

“Eğer Resûlullah bana sana itaat etmemi emretmemiş olsaydı, seninle buraya kesinlikle gelmezdim.” dedi.

Bu konuşmadan sonra Muavyie ve Amr, askerleri teftiş için çıktılar. Fakat herkesin, Hz. Peygamber’in Ammâr hakkındaki “*Seni âsi bir topluluk öldürecek!*” haberinden söz ettiklerini görünce dehşete kapıldılar.

Ve bu kargaşanın Muaviye’den yüz çevirmeye ve hatta ona isyana dönüşmek üzere olduğunu hissettiler... Bunun üzerine insanları yatıştıracak bir hile buldular. Şöyle diyorlardı:

“Evet, Resûlullah bir gün Ammâr’a “Seni âsi bir topluluk öldürecek” demiştir.

Ve Resûlullah ‘ın verdiği haber doğrudur...

Ve işte gerçekten Ammâr da öldürülmüştür...

Fakat onu kim öldürmüştür?

Onu ancak savaşa çıkaranlar ve kendileriyle birlikte savaşa sürükleyenler öldürmüştür."

Böyle bir karmaşada hangi mantık böyle çalışabilir? Muaviye ve Amr'ın mantığı çalıştı. ..

Bunun üzerine iki topluluk savaşa, Abdullah b.Amr ise mescidine ve ibadetine yöneldi...

***

O, hayatına kulluk ve ibadetten başka bir şey sokmadan yaşadı.

Fakat yine de Sıffin'e gitmiş olması, oraya sadece gitmiş olması bile onda sürekli bir sıkıntı sebebi oldu... Nitekim bunu hatırlayınca ağlar ve şöyle derdi:

"Bana ne oldu da Sıffin'e gittim?

Bana ne oldu da müslümanlarla savaşa gittim?"

* * *

Bir gün, Abdullah arkadaşlarıyla Mescidi Nebevî'de otururken, Hz. Hüseyin onların yanından geçti ve selâmlaştılar.

Hz. Hüseyin uzaklaşınca, Abdullah yanındakilere şöyle konuştu:

"Size yeryüzündekilerin semadakilere en sevimli insanını haber vereyim, ister misiniz? İşte o, biraz önce buradan geçen Hüseyin'dir.

O Sıffin'den beri benimle konuşmamıştı...

Onun benden hoşnut olması, birçok kızıl develerimin olmasından benim için daha iyidir..."

Daha sonra Abdullah, Ebû Saîd el-Hudrî ile Hüseyin'i ziyaret etmek üzere anlaştı.

Ve Hüseyin'in evinde büyük insanların buluşması gerçekleşti.

Abdullah b. Amr konuşmaya başlamıştı. Sıffin olayından söz açılınca, Hüseyin sitemli bir şekilde ona:

"Seni Muaviye'nin yanında savaşa iten sebep neydi?" diye sordu.

Abdullah şöyle cevap verdi:

"Bir gün babam olacak o adam, Amr b. Âs, beni Resûlullah'a şikayet etti. "Abdullah gündüzlerini oruçla, gecelerini de namazla geçiriyor." dedi.

Bunun üzerine Resûlullah bana şöyle buyurdu:

"*Ey Abdullah! Namaz kıl; ama uykunu da uyu. Bazen oruç tut; ama bazen da tutma. Ve babana da itaat et*."

Sıffin gününde de babam beni kendileriyle birlikte çıkmaya zorlayınca mecburen çıktım.

Fakat Allah'a yemin ederim ki, ne bir kılıç, ne bir mızrak, ne de bir ok kullandım..."

* * *

Mübarek ömründen yetmiş iki sene geçmişti…

Namazgâhında, Rabbine tazarru, niyaz ve hamdde bulunuyordu. Böyleyken ebedî yolculuğa çağrıldı. O da bu çağrıya büyük bir arzuyla icabet etti...

Ruhu, kendisinden önce geçen güzellik ve iyilik sahibi kardeşlerine doğru kanat açarak uçup

gitti...

Müjdeci olan Yüce Dost (Allah) ona şöyle hitap ediyordu:

"*Ey huzur içinde olan can!*
O senden sen de O'ndan hoşnut olarak Rabbine dön!
İyi kullarımın arasına katıl, cennetime gir." (Fecr, 27-30)

50

EBÛ SÜFYÂN b. HÂRİS

Karanlıktan Aydınlığa

Bu, başka bir Ebû Süfyân… Ebû Süfyân b. Harb değil…

Onun hikayesi, dalaletten hidâyete, nefretten sevgiye, mutsuzluktan saadete ermenin hikayesidir…

Yine onun hikayesi, uzun ve boş yorgunluklarla ruhu ağırlaşmış bir kimsenin Allah'a sığınınca, O'nun rahmetinin ne denli geniş olduğunu görmesinin hikayesidir.

Düşünün ki! Tam yirmi yılını Ebû Süfyân, İslâm'a sürekli bir düşmanlıkla geçiriyor...

Tam yirmi yıl, Nebî (s.a.v.)'in peygamberliğinden itibaren "Büyük Fetih Günü" yaklaşıncaya kadar Ebû Süfyân daima Kureyş yandaşlarını destekliyor, şiiri ile Resûlullah'ı hicvediyor. Düşmanlıkta öylesine gayretli idi ki, Kureyş'in savaş için topladığı kuvvetlerden hiçbir zaman geri kalmıyor...

Üç kardeşi de, Nevfel, Rebîa ve Abdullah ondan önce müslüman olmuşlardı...

Bu Ebû Süfyân, Resûlullah'ın amca oğluydu. Çünkü o, Peygamber Efendimizin dedesi Abdülmuttalib'in oğlu Hâris'in oğluydu.

Sonra o, Resûlullah'ın süt kardeşiydi. Çünkü Resûlullah'ın süt annesi Halime hanımefendi birkaç gün onu da emzirmişti.

Nihayet bir gün kader onu mutlu dönüşe çağırdı. O da oğlu Ca'fer'i çağırdı ve ailesine:

"Biz ikimiz yola çıkıyoruz."dedi.

"Nereye ey İbnü'l-Hâris?"

"Resûlullah'a… Onunla birlikte âlemlerin Rabbine teslim olmaya…"

Atını dörtnala mahmuzladı. Adeta tayy-i mekan edercesine gidiyordu.

Nihayet bir yerde konakladığında hareket hâlindeki bir ordunun öncülerini gördü. Anladı ki, Resûlullah Mekke'yi fetih için geliyor.

Hemen ne yapacağını düşündü!..

Çünkü bir savaşçı ve hicveden bir şair olarak kılıcını ve dilini İslâm aleyhine kullandığı uzun geçmişinden dolayı Resûlullah onun öldürülmesine izin vermişti.

Binaenaleyh İslâm ordusundan birisi görecek olsa, onu öldürmekte tereddüt etmezdi.

Dolayısıyla müslümanlardan kimsenin gözüne ilişmeden, her şeyden önce kendisini Resûlullah'ın huzuruna atmaya bir çare bulmalıydı.

Kıyafet değiştirerek, oğlu Ca'fer'le birlikte yaya olarak epeyce yürüdü. Nihayet Resûlullah'ın ashabı ile birlikte gelmekte olduğunu gördü. Onlar konaklayıncaya kadar bir kenara çekilip saklandı.

Ve onlar konaklayınca, birden bire yüzündeki örtüyü kaldırarak kendisini Resûlullah'ın önüne attı. Peygamber onu hemen tanıdı ve yüzünü çevirdi. Ebû Süfyân bu sefer başka bir taraftan tekrar geldi. Resûlullah yine ona yüz vermedi. Bunun üzerine Ebû Süfyân ve oğlu

Ca'fer, birlikte haykırarak:

"Allah'tan başka ilâh olmadığına…

Muhammed'in de O'nun elçisi olduğuna inanır ve şehâdet ederiz." dediler.

Ardından "Kınamak yok ey Allah'ın Resûlü" diyerek Nebî (s.a.v.)'e yaklaştı.

Resûlullah da:

"*Evet, kınamak yok ey Ebû Süfyân*" diye cevapladı. Sonra onu Hz. Ali'ye teslim ederek:

"*Amcaoğluna abdesti ve sünneti öğret, sonra onunla birlikte tekrar bana gel*" dedi.

Bunun üzerine Hz. Ali onunla gitti. Bir süre sonra geri döndüğünde Resûlullah şöyle buyurdu:

"*Git müslümanlar arasında de ki: Resûlullah, Ebû Süfyân'dan razı oldu, siz de ondan razı olunuz.*"

Allah zamana hükmederek ona "mübarek ol" buyurdu. Böylece zaman bütün boyutlarıyla bedbahtlık ve dalâlete kapandı ve O'nun sınırsız rahmetinin kapıları açılmış oldu...

Zaten o Bedir'de müslümanlara karşı savaşırken şahit olduğu şaşırtıcı manzara karşısında neredeyse müslüman olacaktı.

Bedir savaşında müşriklerin ileri gelenlerinden Ebû Leheb, kendi yerine komutan olarak Âs b. Hişam'ı göndermişti. Kendisi de savaşın haberlerini sabırsızlıkla bekliyordu. Nihayet inkarcı Kureyş'in hezimet haberleri gelmeye başladı.

Bir gün Ebû Leheb Kureyş'ten bir toplulukla beraber zemzem kuyusunun başında oturuyorlardı. Bu sırada kendilerine doğru bir atlının gelmekte olduğunu, yaklaşınca da onun Ebû Süfyân b. Hâris olduğunu gördüler... Ebû Leheb onu selâm vermeye bile fırsat bırakmadan yanına çağırdı:

"Ey kardeşimin oğlu bana gel! Yemin ederim ki, sende haberler vardır... Ordumuzun durumu nasıl, bize anlat!.."

Ebû Süfyân şöyle cevap verdi:

"Allah'a yemin olsun ki, bizim karşılaştığımız, boyunlarımızı kendilerine teslim ettiğimiz bir kavimden başkası değildir. Onlar da bizden dilediklerini öldürüp, dilediklerini esir ediyorlar.

Allah'a yemin olsun ki, Kureyş'i ayıplamadım. Alaca atlar üzerinde, beyaz renkte öyle insanlarla karşılaştık ki, boyları gökyüzü ile yeryüzü arasını kaplıyordu, bildiğim hiçbir şeye benzemiyorlardı. Ve önlerinde hiçbir şey duramazdı."

Ebû Süfyân aslında bu anlattıklarıyla Resûlullah ve müslümanlarla birlikte savaşan melekleri tarif ediyordu. Fakat henüz o gün gördüklerine rağmen kalbi müslüman olmamıştı.

Şüphe gerçeğe giden bir yoldur. Ebû Süfyân'ın şüpheleri de ne kadar kuvvetli ise, bir gün gelecek, gerçeğe olan inancı da o denli kuvvetli ve sağlam olacaktı.

Nihayet onun da gerçeği kavradığı ve hidâyete erdiği gün gelmişti artık. Ve gördüğümüz gibi, o da âlemlerin Rabbine teslim oldu...

* * *

Ve Ebû Süfyân Müslümanlığının ilk zamanlarında iyi bir kul ve mücahid olarak âdeta zamanla yarışmaya başladı. Çünkü geçmişin kötü izlerini bir an evvel silmek ve kaybettiklerine karşılık olarak daha fazla kazanmak istiyordu...

Nitekim Mekke'nin fethinden sonra bütün savaşlara Resûlullah ile birlikte katıldı.

Ve Huneyn Savaşı... Müşrikler pusu kurmuşlar, hiç beklemedikleri bir anda İslâm ordusuna saldırarak kuşatma altına almışlardı. İslâm ordusu bozguna uğrar gibi olmuştu. Bunun üzerine Resûlullah orduya şöyle haykırarak, onu tekrar toparlamıştı:

“*İnsanlar!*

Ben peygamberim, bu sözümde doğruyum,

Abdülmuttalib’in oğluyum”

İşte bu tehlikeli anlarda, ani saldırı karşısında direncini kaybetmeden Resûlullah’ın etrafında sebatla mücadele eden bir topluluk bulunuyordu. Ebû Süfyân b. Hâris ve oğlu Ca’fer de onlardandı.

Resûlullah’ın bineğinin yularından tutuyordu. O anda anladı ki, ne zamandır aradığı fırsat kendisine doğmuştu. Allah yolunda şehid olarak, hem de Resûlullah’ın gözü önünde nezrini yerine getirmenin işte tam sırasıydı.

Bineğin yularını sol eline aldı, sağ eliyle kılıcını müşrik kanı akıtmak üzere kıyasıya savuruyordu.

Artık müslümanlar, Hz. Peygamber’in etrafında savaşmak üzere tekrar dönmüşlerdi ve Allah da onlara zaferi nasip etmişti.

Savaş sona erip ortalık durulunca, Resûlullah ona dua etti ve şöyle dedi:

“*Kim bu..?*

Kardeşim Ebû Süfyân, öyle mi..?”

Ebû Süfyân, Resûlullah’ın kendisine “kardeşim” diye hitap etmesi karşısında sevinçten ve mutluluktan neredeyse uçacaktı. Hemen Resûlullah’ın ayaklarına kapanarak öpmeye, göz yaşları ile onları sulamaya başladı...

Sonra şairâne duyguları harekete geçti ve bir şükran-ı nimet olarak, Allah’ın kendisine ihsan etmiş olduğu cesaret ve başarı ile ilgili şunları söyledi.

“Ka’b ve Âmir kabileleri gördüler ki,
Huneyn sabahı, herkes boyun eğdiği zaman ben,
Savaşın kardeşiydim.
Ve en şiddetli anında savaşın,
Resûlullah’ın önünde sarsılmadan duruyordum.
Allah’tan,
Her şeyin dönüp dolaşıp kendisine varacağı,
Çok merhametli Allah’tan sevabını umarak…”

***

Ebû Süfyân bundan sonra tamamen kulluğa ve ibadete yöneldi. Resûlullah’ın âhiret’e irtihalinden sonra O’na kavuşma arzusu ile ölüme bağlandı ve yaşadığı günleri, âdeta bir vuslat olarak gördüğü ölümü arzu ederek geçirdi.

Ve bir gün insanlar onu Bakî kabristanlığında kabir kazarken gördüler. Yaptığı bu işten dolayı şaşıranlara:

“Kendi kabrimi hazırlıyorum…” diye karşılık verdi.

Bu olaydan sadece üç gün sonra ölüm döşeğinde yatıyordu. Çoluk çocuğu etrafında durup ağlıyordu. Bir ara gözlerini açtı ve her işini tamamlamış olmanın huzuru içinde onlara şöyle dedi:

“Benim için ağlamayın! Çünkü ben müslüman olduktan sonra herhangi bir hatadan dolayı kınanmadım..!”

Ve başı göğsüne düşmeden önce veda selâmı vermek üzere başını son kez yukarı kaldırdı ve

Allah'ın rahmetine kavuştu.

51

İMRÂN b. HUSAYN

Melek Gibi İnsan

Hayber senesinde biat etmek üzere Allah Resûlü'ne gelmişti. Biat için sağ elini Allah Resûlü'nün mübarek elleriyle birleştirdiği günden itibaren, bu eli yüce bir saygınlık kazanmıştı. Kendi kendine yemin etti, söz verdi. Bu elini artık sadece güzel ve hayırlı işlerde kullanacaktı.

Bu incelik, bu hassasiyet, onun karakter yapısını, manevî derinliğini çok açık bir şekilde ortaya koymuyor mu?

İmrân b. Husayn, doğruluk, zühd ve verâ timsali olduğu gibi, Allah'ı sevme ve O'na itaat konusunda da benliği yok etmenin somut bir örneğiydi.

Bu yüce insan, Allah'ın tevfiki ve nimeti sayesinde pek çok meziyetlere sahip olmuştu. Fakat o buna rağmen devamlı ağlar, ağlar ve derdi ki:

"Keşke bir kum yığını olsaydım da rüzgarlar beni savursaydı, zerre zerre dağıtsaydı."

Aslında bu insanlardaki Allah korkusu, işledikleri günahlar yüzünden değildi. Zira onlar, İslâm'la şereflendikten sonra, zaten çok az günah işlemişlerdi.

Allah'tan korkuyorlar ve O'ndan sakınıyorlardı. Çünkü onlar, Rablerinin azametini, yüceliğini tam olarak kavramışlardı. İyi biliyorlardı ki, kendileri ne kadar rükû ederlerse etsinler, ne kadar secde ederlerse etsinler, ne kadar ibadet ederlerse etsinler, Allah'a hakkıyla şükretmiş, layıkıyla kulluk etmiş olamazlardı. İşte bu yüzden korkuyorlardı.

Nitekim bir gün ashab-ı kiram, Resûlullah'a gelip yakınmışlardı:

"Ey Allah'ın Resûlü! Bize ne oluyor, anlamıyoruz. Sizin yanınıza gelince kalplerimiz inceliyor, dünya gözümüzde değersizleşiyor. Sizin yanınızda sanki öbür dünyayı açıkca görür gibi oluyoruz. Ama huzurunuzdan ayrılıp da çoluk çocuğumuzun arasına karışıp, dünya işlerine dalınca hepsini unutuveriyoruz."

Kalplerin Sultanı şöyle cevap vermişti:

"*Hayatım kudret elinde olan Allah'a yemin olsun ki, siz her zaman benim yanımda olduğunuz hâlde olsaydınız, melekler herkesin önünde sizinle tokalaşırdı. Fakat ara sıra böyle, ara sıra böyle*."

İmrân b. Husayn bu hadisi işitir de durur mu? Kendi kendine söz verdi: Bu yüce gaye için hayatının sonuna kadar durmadan dinlenmeden koşturacaktı, Bu hadis onu şevke getirmiş, azmini bilemişti. İstiyordu ki hayatı ara sıra böyle, ara sıra böyle olmasın. İstiyordu ki, bütün zamanı hep Allah'la, Resûlullah'la beraber olsun. İstiyordu ki, melekler yollarda hep selâm dursun.

* * *

Hz. Ömer halifeliği döneminde İmrân b. Husayn'ı Basra'ya öğretmen olarak gönderdi. Basra'ya adım atar atmaz, şehrin ahalisi öbek öbek başına toplandı. Hepsi de onun feyiz hazinesinden nasiplenmek, takvasının nuru ile aydınlanmak istiyordu.

Basra'nın iki sembolü Hasan el-Basrî ile İbn Sirîn onun Basra'ya gelişini şöyle değerlendiriyorlar:

“Basra’yı şereflendiren sahâbîler içerisinde İmrân b. Husayn’dan daha faziletlisi yoktur.”

Bu mümtaz sahâbî, kendisini Allah’tan ve Allah’a kulluktan alıkoyacak her türlü meşguliyeti bir kenara itmişti. Kendisini tamamen ibadete vermişti. Allah’a ibadet neşesi onu öylesine sarmıştı ki, sanki bu maddî âlemin, bu fani dünyanın toprağında büyümemiş, bu insanlar arasında yetişmemiş gibiydi.

Evet...

Sanki o, melekler içinde yaşayan bir melekti de o, onlarla hasbihal ediyor, onlar da onunla… O, onlarla tokalaşıyor, onlar da onunla…

* * *

Müslümanlar arasında, daha doğrusu Hz. Ali ile Muaviye tarafları arasında meydana gelen meşhur fitne ve çekişme ortaya çıktığı sırada İmrân b. Husayn bu fitne ateşini söndürmek için olağanüstü çaba harcamıştı. Gerçekten o, bu üzücü olayda sadece tarafsızlığını korumakla kalmamış, aynı zamanda diğer Müslümanların da savaşa katılmasını önlemek için elinden geleni yapmıştır.

Denilebilir ki o, müslümanlar arasında barış ve güvenliğin yeniden sağlanmasını hayatının başlıca gayesi edinmiştir. Halka devamlı şunları telkin ve tavsiye ediyordu:

“Bu iki müslüman gruptan herhangi birine silâh çelmektense, bir dağın tepesini yuva edinip, ölünceye dek orada otlayıp duran bir ceylan olmayı daha fazla yeğlerdim.”

Ayrıca, o kritik günlerde karşılaştığı herkese şu öğüdü veriyordu:

“Mescidden dışarı sakın çıkma..!

Mescidde seni rahat bırakmazlarsa evine kapan..!

Ama evine de girip canına malına kastederlerse, onlarla savaşabilirsin.”

* * *

İmrân b. Husayn şiddetli bir hastalığa yakalanmış ve bu derdi tam otuz yıl çekmişti. Bitmez tükenmez acılar içinde kıvrandığı hâlde bir kez olsun “of” dememişti.

Bunu demediği gibi, hiçbir sağlık sorunu yokmuş gibi ibadetlerine kesintisiz devam etmişti. İşte güçlü bir imanın en büyük başarısı…

Hastalığı sırasında zaman zaman dostları, ziyaretçileri geliyor, cesaret verici sözlerle onu teselliye çalışıyorlardı. O ise bu sözleri tebessümle karşılıyor, şöyle söylüyordu:

“Şunu bilin ki, benim en sevdiğim şey, Allah’ın sevdiği şeydir.”

Bu büyük insan vefat ederken de yakınlarına şöyle vasiyet etmişti:

“Beni defnedip evlerinize döndüğünüz zaman bir deve kesip ziyafet verin.”

Duydunuz değil mi? “Deve kesin ve ziyafet verin.” Bu ne demektir? Bu, şu demektir: İmrân b. Husayn gibi gerçek mü’minlerin ölümü, aslında ölüm değildir. Bu olay, büyük ve şerefli bir düğün töreninden başka bir şey değildir. Öyle bir tören ki, bunda memnun ve müsterih bir yüce ruh, sadece müttakiler için hazırlanmış bir cennete kavuşuyor. Öyle bir cennet ki, genişliği yerle gök arasındaki mesafeden daha büyük…

52
SELEME b. AKVÂ
Kahraman Piyade

Oğlu İyâs onun faziletini tek cümleyle şöyle özetler:

“Babam asla yalan söylememiştir!..”

Bir insanın iyi ve salih insanlar arasında önemli bir mevki edinmesi için böylesi bir fazilete sahip olması yeterlidir.

İşte Seleme b. Akvâ bu fazileti elde etmiş ve ona layık olmuştur.

Seleme b. Akvâ toplum içinde keskin bir nişancı olarak ün yaptığı gibi aynı zamanda cesareti, cömertliği ve güzel amelleriyle de temayüz etmişti.

Zaten kendisini İslâm’a adarken saf ve katıksız bir imanı vardı. İslâm ise, bu cevheri yepyeni bir kalıba dökmüş, bundan o yüce şahsiyet meydana gelmişti.

İşte o şahsiyet “Rıdvan Biatı” nişanına sahip seçkin sahâbedendi.

* * *

Hicretin altıncı senesi Resûlullah ve mümtaz ashabı yollara koyulmuşlardı. Amaçları çok sevdikleri, çok özledikleri “Beytü’l-harâmı” ziyaret etmek, hasret gidermekti. Ama Kureyş yolları kapamış, geçit vermiyordu.

Resûlullah, Kureyş’e Hz. Osman’ı gönderdi. Hz. Osman onlara: “Biz savaşmak için değil; sadece ziyaret için geliyoruz.” diyecekti.

Bekleyiş uzun sürmüş; ama Osman hâlâ geri dönmemişti. Bu arada müşriklerin Hz. Osman’ı öldürdüğü söylentisi yayıldı. Bunun üzerine Resûlullah bir ağacın gölgesine oturmuş ve meşhur biat gerçekleşmişti. Sahâbe teker teker Resûlullah’ın huzuruna gelmiş, mübarek ellerini tutmuş ve biat etmişlerdi. “Ey Allah’ın Resûlü! Senin uğrunda ne zaman istersen derhal ölmeye hazırız, canımız sana feda olsun!..” demişlerdi.

Seleme de orada biat edenler arasındaydı. Olayı ondan dinleyelim:

“O gün ağacın altında Resûlullah’a biat ettim, uğrunda ölmeye söz verdim. Sonra bir kenara çekildim. Biat işi bitmek üzereydi ki, Resûlullah bana seslendi:

“*Ey Seleme! Sen neden biat etmiyorsun?*”

Dedim ki:

“Ben biatımı yaptım ey Allah’ın Resûlü!” Bunun üzerine Resûlullah:

“*Bir daha, bir daha..!*” buyurdu. Ben de gelip ikinci kez biat ettim.” Hiç şüphesiz, o biatına tam olarak sadık kalmıştı.

Hatta o, bu biattan çok daha önce ahdini yerine getirmişti. “Allah’tan başka ilâh yoktur, Muhammed O’nun kulu ve elçisidir” dediğinden beri...

İşte isbatı... Diyor ki:

“Ben Resûlullah’la beraber tam yedi gazveye katıldım. Dokuz tane de Zeyd b. Hârise ile...”

* * *

Gerçekten Seleme, bu gazvelerde en yetenekli piyadelerden biriydi. Okunu ve mızrağını çok iyi kullanan keskin bir nişancıydı.

Savaşırken, günümüzün gerilla savaşlarına benzeyen bir taktik kullanırdı. Düşman saldırınca geri çekilir, bu şekilde düşmanını oyalayıp yorgun düşürür, sonra da yıldırım gibi üzerine çullanırdı.

Uyguladığı bu vurkaç taktiği sayesindedir ki, o meşhur "Zîkared" savaşında Üyeyne b. Hısn el-Fizârî komutasında Medine tepelerine saldırı düzenleyen düşman kuvvetlerini tek başına bozguna uğratmıştı.

Düşman kaçıyor, o kovalıyordu. Ansızın saldırıyor, vuruyor, kaçıyor, ortaya çıkıyor, yine vuruyor ve yine saklanıyordu. Bu şekilde onları Medine'den uzaklaştırırken takviye kuvvetleriyle beraber Resûlullah imdada yetişti.

O gün Resûlullah ashabına şunları söyledi:

"*En hayırlı piyadeniz Seleme b. Akvâ'dır*."

* * *

Seleme hayatı boyunca üzüntü ve ümitsizlik nedir bilmemişti. Ama Hayber savaşında kardeşi Âmir'in cansız bir şekilde yere serilmesi onu bir kedere ve ümitsizliğe sevk etmişti.

O gün Âmir, İslâm ordusunun önünde durmuş, sessizce şu beyitleri terennüm ediyordu:

"Senin bize hidâyetin olmasaydı Allah'ım,
Ne sadaka verebilir, ne de namaz kılardık.
Bize gönül huzuru ver, sekinet ver Allah'ım,
Düşmanlarının karşısında metanet ver Allah'ım"

Savaş başlamıştı. Kardeşi Âmir yalınkılıç bir müşriğe saldırdı. Kılıcını savurdu düşmanına. Fakat ne yazık ki, elindeki kılıç ters dönerek ucu kendisine dokundu ve cansızca yere yıkıldı. Kendi kendisini öldürmüştü Âmir. Bazı müslümanlar hayıflandılar:

"Zavallı Âmir, şehâdetten mahrum oldu."

İşte o an vurgun yemiş gibi oldu Seleme. Öyle sarsıldı, öyle üzüldü ki... Şimdi gerçekten kardeşi yanlışlıkla kendini öldürdü diye cihad ve şehâdet sevabından mahrum mu olacaktı?

Hemen Resûlullah'a gitti:

"Ey Allah'ın Resûlü! Gerçekten Âmir'in amelleri heba mı oldu?"

Rahmet Peygamberi hemen heyecanını, endişesini gidermiş ve yüreğine su serpmişti:

"*Hayır, bilakis o bir mücahid olarak öldü.*

Ve onun çifte sevabı vardır.

Şimdi o, cennetin ırmaklarında serinliyor."

Seleme çok cömertti. Hele Allah için istenildiğinde taşardı cömertliği. Bir kimse ondan Allah rızası için canını bile istese, hiç tereddütsüz feda ederdi. Herkes onun bu özelliğini bildiğinden, bir şey istedikleri zaman "Allah rızası için istiyorum" derlerdi. O ise buna şöyle mukabelede bulunurdu:

"Allah rızası için vermeyeceğim de ne için vereceğim..?"

Halife Hz. Osman (r.a.) şehit edildiği gün bu cesur mücahid anladı ki, müslümanlar arasında artık fitne kapıları açılmıştır.

O ise bu zamana kadar hayatının çoğunu müşriklerle savaşarak geçirmişti. Kalan ömrünü şimdi kardeşleriyle savaşmakla mı bitirecekti. Hayır asla! Müşriklere karşı savaşırken Resûlullah'ın övgüsüne mazhar olmuş bir insan, bu yeteneğini bir mü'min, bir müslüman

kardeşine karşı kullanamazdı...

Bu yüzden eşyasını toplayıp Medine'den ayrıldı. Doğruca Rebeze'ye gitti. Rebeze daha evvel Ebû Zerr'in de hicret ettiği yerdi. Kalan ömrünü Rebeze'de geçirdi..

* * *

Bir gün Medine'yi ziyaret etme arzusu uyandı içinde. Hicretin yetmiş dördüncü senesiydi. Medine'ye varmış, orada bir iki gün kalmıştı ki, ecel kapısını çaldı. Medine'de kaldığı üçüncü gün vefat etti...

Toprağa dönüyordu, aslına, Dost'una dönüyordu. Sevgilisi onu kanatlarına almak, bağrına basmak istiyordu. Tıpkı mübarek arkadaşlarını, salihleri, şehitleri kucakladığı gibi...

53
ABDULLAH b. ZÜBEYR
Ne Güzel insan, Ne Yüce Şehid

Daha doğmadan, daha annesinin karnındayken mübarek bir çocuktu. Annesi büyük hicrette Mekke'den ayrılıp, karnı burnunda bir hamile olarak, kızgın çölleri aşmış ve Medine'ye varmıştı.

İşte Allah Teâlâ daha dünyaya gelmeden Abdullah'a hicreti nasip etmişti.

Annesi Esmâ, Medine'ye oldukça yakın mesafedeki Kubâ mevkiine ulaşmıştı ki, doğum sancıları başladı. Resûlullah'ın hicret eden ashabı Medine'ye varırken, bu muhacir çocuk da anne karnından yeryüzüne iniyordu.

Hicretin bu ilk çocuğunu hemen Medine'ye götürüp Resûlullah'ın mübarek kucağına verdiler. Rahmet Peygamber'i onu öptü ve bir hurmayı güzelce çiğneyip, onunla çocuğun ağzını tatlandırdı. İşte Abdullah'ın vücuduna giren ilk dünya nimeti Resûlullah'ın bu mübarek tükrüğü olmuştu.

Medine halkı İbn Zübeyr'in doğumu münasebetiyle bir meydanda toplandılar. Onu beşiğine koyup, sonra da Medine sokaklarında dolaşmaya ve tezahürat yapmaya başladılar. Tekbirlerle, tahlillerle yeri göğü inlettiler.

Zira, Abdullah'ın doğumu onları sevince boğmuştu. Çünkü bu olay, yahudilerin heveslerini kursaklarında bırakmıştı. Nitekim Resûlullah ve muhacirler Medine'ye yerleşince yahudiler kinleri alevlenmiş, müslüman-lara karşı soğuk savaş başlatmışlardı. Bunun için kamuoyuna şu yalanı yaymaya çalışıyorlardı: Güya yahudi kâhinleri müslümanlara büyü yapmışlar, onları kısırlaştırmışlardı. Artık Medine şehri hiçbir müslüman çocuğu görmeyecekti.

İşte Abdullah'ın gayb âleminden dünyaya gelişi, yahudilerin yalan ve iftirasını boşa çıkarıyor, hilelerini iptal ediyordu.

Hiç şüphesiz Abdullah, Resûlullah hayattayken, henüz olgunluk yaşına ulaşmış değildi. Fakat o, hem devrin atmosferinden, hem de bizzat Resûlullah'ın kendisinden, kişiliğinin hammaddesini ve hayatına yön verecek temel prensiplerini elde etmişti.

Büyüdü ve olgunlaştı. Fevkalade canlı, dinamik ve müthiş güçlü oldu.

Gençliğini tertemiz yaşadı. Her anını iffetle, ibadetle ve kahramanlıkla geçirdi.

Günler geçiyor, her şey değişiyordu. Ama onun ne ahlâkı, ne de ideali hiç değişmiyordu. Yolunu ve gayesini çok iyi bilen, sağlam imanlı, kesin kararlı bir şahsiyetti… Rotasında sapma yoktu…

* * *

Henüz yirmi yedi yaşını doldurmadığı hâlde Afrika'nın, Endülüs'ün fethine ve İstanbul seferine katılmış, oralarda kahramanlık destanları yazmıştı.

Mesela, Kuzey Afrika'nın fethinde, yirmi bin müslüman askeri, tam yüz yirmi bin askerden oluşan düşman ordusuyla karşı karşıyaydı..

Kıran kırana bir savaş bütün şiddetiyle devam ediyordu... Müslümanlar vahim bir tehlike çemberindeydiler.

Vaziyet bu hâldeyken Abdullah b. Zübeyr, düşman kuvvetlerini dikkatlice şöyle bir taradı. Ve onların üstünlüklerinin gerçek kaynağını keşfetti. Bu güç kaynağı, orduyu sevk ve idare eden Berberî Sultanı'ndan başkası değildi.. Bağıran, çağıran, sağa sola komutlar veren ve şaşırtıcı bir üslupla askerlerini savaşa, ölüme teşvik eden komutan...

Abdullah durumu anladı ve kendi kendine "bu kanlı savaşı ancak tek bir şey durdurabilir, o da bu azgın kumandanı öldürmek" diye söylendi.

Fakat bu iş o kadar kolay değildi. Zira önünde, dalgalanan, köpüren ve kasırga gibi savaşan bir deniz vardı.

İbn Zübeyr'in cesaret ve atılganlığı şu anda imkansız gibi görünen bir işin muhasebesini yapacak durumda değildir.

Derhal harekete geçer. Yakınında bulunan birkaç arkadaşına seslenir:

"Beni koruyun ve peşimden hemen saldırın.!"

Göğüs göğüse vuruşarak, kıran kırana savaşarak, geçit vermez safları bir ok gibi yararak düşman kumandanına ulaşır. Rüzgar gibi atılır üzerine. Oracıkta işini bitirir. Sonra yardımına gelen arkadaşlarıyla beraber Sultan'ın muhafızlarına yönelirler ve onların da hakkından gelirler. Bu arada gür sesleri yeri göğü inletmektedir: "Allahu Ekber..! Allahu Ekber..!"

Mücahidler bakarlar ki, kendi sancakları orada, düşman kumandanının karargahında dalgalanıyor. Evet, bu bir zafer, onların zaferi... Moralleri düzeliyor, azimleri bileniyor. Sırt sırta veriyorlar, omuz omuza oluyorlar. Dişlerini tırnaklarına takıyorlar ve zafer meşalesini İslâm için yakıyorlar...

Savaş müslümanların, zaferiyle sona erdikten sonra İslâm ordusunun kumandanı Abdullah b. Ebû Serh, İbn Zübeyr'in savaşta yaptığı büyük kahramanlığı öğreniyor ve onu zafer müjdecisi olarak Medine'ye Halife Hz. Osman'a gönderiyor. Böylece onu mükâfatlandırmış oluyor...

* * *

Evet, İbn Zübeyr savaş meydanlarında işte böyleydi. Fakat savaştaki bu üstün ve eşsiz kahramanlığı, ibadetteki kahramanlığı yanında yine de cılız ve sönük kalıyordu.

Bu kadar güçlü, bu kadar yetenekli bir insanın büyüklenmesi, gurura kapılması anormal bir durum olmazdı aslında. Ya da bütün ilgi ve dikkatimiz onun bu meziyetlerine yönelebilir, böylece onun dindarlığı, ibadete düşkünlüğü gözümüzden kaçabilir, gölgede kalabilirdi...

Hayır, hayır… Onun ne şanı, ne şöhreti, ne gençliği, ne kuvveti, ne malı, ne de makamı… hiçbir şey ama hiçbir şey Allah ile arasına girememiştir. Hiçbirşey orucuna, hiçbir şey namazına, hiçbir şey zikrine mani olamamıştır. Hiçbir şey..!

Bir gün Ömer b. Abdülaziz, Ebû Müleyke'nin oğlundan rica eder:

"Bana biraz İbn Zübeyr'i anlatsana…"

O da anlatır:

"Yemin ederim ki, ben böyle fevkalade bir insan daha görmedim.

Namaza başladığında sanki maddî ve dünyevî her şey ondan ayrılırdı.

Rükû ederken, secde ederken, sırtına, omuzlarına serçeler konardı da duymazdı bile. Rükû ederken, secde ederken onu cansız bir duvar sanırdın ya da bir kenara atılmış bir elbise. Bu esnada öylesine ilgisiz, öylesine duyarsızdı dış dünyaya...

Bir keresinde namaz kılarken bir mancınık kurşunu tam çenesinin dibinden geçmişti de kılı bile kıpırdamamıştı. Ne kıraatını kesmiş, ne de hızlandırmıştı. Duymamıştı sanki..."

Onu anlatan gerçek rivayetler, haberler, kıssalar âdeta birer efsane gibidir.

Namazında da, orucunda da, haccında da, himmetinin yüceliğinde de biricikti o, eşsizdi...

Büyük bir mücahiddi, müthiş bir kahramandı. Hem nefsine, hem düşmanlarına karşı... Güçlü,

kesin ve mükemmel bir imanı vardı. Zerre zerre bütün benliğini Allah korkusu sarmıştı... Emsalsizdi, bir taneydi.

İbn Abbas'a: "İbn Zübeyr'i nasıl bilirsin?" dediler. Aralarındaki anlaşmazlığa rağmen şöyle cevap verdi:

"Allah'ın kitabını çokça okuyan, Resûlullah'ın sünnetine tastamam bağlı kalan, ibadet yoluna canını koyan, yaz kış, soğuk sıcak demeden oruçlu olan bir kimse idi. Resûlullah'ın en yakın dostlarından birinin oğlu idi. Annesi Esmâ, es-Sıddîk'ın kızı idi. Halası Aişe, Resûlullah'ın zevcesi, mü'minlerin annesi idi. Onun faziletini onun hakkını ancak Allah'ın kör ettiği gözler inkar edebilir!.."

* * *

Onun kuvvetli ahlâkı, sağlam karakteri, ulu dağları gölgede bırakırdı. Açıktı, içtendi, şerefliydi, güçlüydü, fevkalade yetenekliydi. Ömrünü doğruluk, dürüstlük ve gerçeklik uğruna adamıştı. Eğrilik büğrülük bilmezdi. Hep dobra dobraydı...

Emevîlerle olan anlaşmazlığı ve mücadeleleri sırasında İbn Zübeyr'in başını çektiği ayaklanmayı bastırmak üzere Emevî halifesi Yezid'in Mekke'ye sevk ettiği kuvvetlerin komutanı Husayn b. Nemîr onun ziyaretine gelmişti.

Bu ziyaret, Yezid'in ölüm haberinin Mekke'ye ulaştığı bir zamana tesadüf etmişti.

Husayn ona kendisiyle Şam'a gelmesini ve İbn Zübeyr adına biat almasını teklif etti. Bu konuda sahip olduğu büyük ve etkili nüfûzunu da onun hizmetine sunacağına dair söz verdi.

Fakat Abdullah bir daha ele geçmeyecek fırsatı elinin tersiyle geri çevirdi. Zira o, kesin olarak şu kanaate varmıştı:

Emevî hanedanının habis arzularına hizmet için Resûlullah'ın mübarek şehrine savaş açıp, zalimce ve çirkince cinayetler işleyen Şam ordusundan yaptıklarının hesabı sorulmalı, cezaları verilmeliydi.

Onun bu katı tutumunu yadırgayabilir, hatta eleştirebiliriz. Keşke barışı ve hoşgörüyü benimseseydi de bu nadir fırsatı değerlendirseydi diyebiliriz. Ama yine de bir insanın kesin inandığı bir davadan hiç taviz vermemesi, yalancılık ve aldatmaya karşı bu denli amansız olması, saygı ve hayranlığa değer...

Zalim Haccac, ordusuyla Mekke'yi kuşatmış ve İbn Zübeyr taraftarlarına karşı hücum emri vermişti. Çetin ve acımasız bir kuşatma aldındaydılar. İbn Zübeyr'in ordusunda keskin nişancı ve yetenekli savaşçılardan oluşan Habeşli bir tabur vardı.

Bir ara Abdullah, onların Hz. Osman hakkında atıp tuttuklarını, ileri geri laf ettiklerini işitti. Derhal müdahale etti: "Allah'a yemin ederim ki, Osman'a kin besleyen birinin, düşmanıma karşı bana yardım etmesini kesinlikle istemem!..."

Sonra onlardan yüz çevirerek kendilerini gönderdi. O sıkıntılı, o meşakkatli anlarda... Yardıma bu denli muhtaçken…

Evet, kendisiyle tutarlı, inanç ve prensiplerine sımsıkı bağlı bir insan için, dininden ve kişiliğinden emin olmadığı iki yüz keskin nişancıyı kaybetmenin hiç önemi yoktu. İsterse bu, savaşın tam ortasında, son derece kritik bir anda olsun. Oysa ki böyle durumlarda çoğunlukla insan güçlü ve yetenekli savaşçıların hiç olmazsa bir süre kendi safında kalmasını ister, bunun için de birçok şeye göz yumar. Ama Abdullah'ın seçkin kişiliği bu iki yüzlülüğü kaldıramazdı.

* * *

Muaviye ve oğlu Yezid karşısında sergilediği cesaret ve metaneti de gerçekten olağanüstü bir kahramanlıktı.

Ona göre; Yezid, müslümanlara halife olabilecek belki de en son kişiydi. Tabi ona da layıksa...

Abdullah haklıydı. Çünkü Yezid'in tutulacak bir tarafı yoktu. Hiçbir fazileti yoktu ki, bu

faziletleri suçlarını ve günahlarını örtsün. Tarih buna şahittir.

İbn Zübeyr, ona nasıl biat etsin..?

Muaviye hayattayken, ona itirazı nasıl sert ve acımasız olduysa, oğlu Yezid'e karşı da aynı tavrı, aynı üslupla tekrarladı.

Nitekim Yezid halife olunca, İbn Zübeyr'e temsilcisini göndermiş, tehditler savurarak ondan kendisine biat almak istemişti.

İbn Zübeyir'in bu temsilciye cevabı şöyle oldu:

"Şunu iyice kafana yerleştir ki, ben bir alkoliğe asla biat etmem!..."

Sora şu beyti okudu:

Hayatım boyunca peşinden koştuğum hakikatten
Başka hiçbirşey karşısında yumuşak olamam
Her şeyi çiğneyip ezen azı dişine karşı
Taş parçasının yumuşak olmadığı gibi

* * *

İbn Zübeyr, Mü'minlerin emiri olmuş ve Mekke-i Mükerreme'yi başkent edinmişti. Hicaz, Yemen, Basra, Kûfe, Horasan ve Dımaşk hariç Suriye'nin tamamı biat ederek onun hakimiyetine girmişti.

Fakat Emevîler onun emirliğini tanımadılar. Onları hiç rahat bırakmadılar. Onlara karşı sayısız savaş açtılar. Ama bunların çoğunluğunda hezimete ve yenilgiye uğradılar.

Sonunda Abdulmelik b. Mervan, Emevî halifesi oldu. Ve insanoğlunun en sapık, en azgın ve en acımasızını Abdullah'ın üzerine gönderdi.

Bu Şahıs Haccac es-Sakafî'den başkası değildi. Onun için Adil İmam Ömer b. Abdülaziz şu nitemeyi yapar:

"Ümmetin günahını terazinin bir kefesine, Haccac'ın günahını da diğer kefesine koysalar, muhakkak Haccac'ın tarafı daha ağır basar.!

* * *

Zalim Haccac, ordusunun ve paralı askerlerinin başında Mekke'ye, İbn Zübeyr'in başkentine gitti. Amacı burasını almak ve halkına zorla boyun eğdirmekti. Mekke'yi kuşattı ve yaklaşık altı ay kuşatma altında tuttu. Şehre giriş ve çıkışları kontrol etti. Halkın ihtiyacı olup, su ve erzak girişine engel oluyordu. Maksadı açıktı: Halkı zorda bırakacak, onlar da çaresiz kalıp Abdullah'ı tek başına, ordusuz ve yardımcısız bırakacaktı.

Nitekim istediği gibi de oldu. Açlık ve susuzluğun öldürücü baskısı, çoğu kimselere havlu attırmıştı. Hemen hemen hepsi teslim olmuş, Abdullah'ı yalnız bırakmışlardı. Aslında canını kurtarmak için hâlâ fırsatı vardı. Ama o, yüklendiği sorumluluğu sonuna kadar götürmeye kararlıydı. Olağanüstü bir cesaretle tek başına savaşmaya başladı. Halbuki o sırada yetmiş yaşını aşkındı..!

Onun bu acıklı hâlini, yalnızlığını ve çaresizliğini, o kritik anlarda annesiyle aralarındada geçen şu konuşma çok güzel anlatmaktadır:

Çevresindekiler kendisini terk edince annesine gitti... Şerefli, iffetli, temiz annesine... Ebû Bekir'in kızı Esmâ'ya... Durumunu arz etti. Bütün nezaketi ve vehametiyle... Tabii ki, kendisini bekleyen kaçınılmaz sonu da söyledi...

Esmâ ona şunu söyledi:

"Ey oğlum! Kendini en iyi sen tanırsın. Gerçekten hak üzere olduğuna ve hakka çağırdığına inanıyorsan, hak uğrunda ölünceye kadar sebat et. Hatta Ümeyye oğullarının çömezlerinin

buyruğuna girmektense, ölümü tercih et, daha iyi...

Ama eğer maksadın dünyalık ise, vay hâline! Bu durumda ne kötü, ne aşağılık birisi olduğunu sen takdir et. Zira hem kendini, hem de kendi safında çarpışanları mahvediyorsun demektir!”

Abdullah annesine şöyle karşılık verdi:

“Canım anneciğim! Şundan kesinlikle emin olabilirsin ki, ben bu dava için meydana çıkarken hiçbir zaman dünyalık düşünmedim, en küçük bir menfaat düşlemedim!

Ben Allah’ın hükmünden zerrece ayrılmadım. Kimseye asla zulmetmedim, ihanet etmedim!”

Bu sözler annesinin yüreğine su serpmişti. Esmâ dedi ki:

“Şayet benden önce rahmet-i Rahman’a kavuşursan, Allah’tan bana sabır ihsan eylemesini diliyorum! Ben senden önce gidersem, şimdiden şöyle dua ediyorum:

“Allah’ım! Oğluma rahmet et! Allah’ım! Gece boyu uzun uzun kıyamı hürmetine, hararetli günlerde çektiği susuzluk hürmetine, anne babasına iyiliği, saygısı hürmetine ona acı, merhamet et Allah’ım!

Ey yüce Rabbim! Onu senin rızan için, senin davan için feda ediyorum. Senin takdirine razı oldum. Bana sabır ver, bana merhamet ver. Beni sabredenlerden, şükredenlerden eyle Allah’ım!..”

Sonra ana oğul birbirlerine sarıldılar. Vedalaştılar, selâmlaştılar.

Az bir zaman sonra bu acı savaş sona erecekti. O büyük şehid, ölüm darbesini yemişti. Zalim Haccac, yeryüzünün en çirkin, en lanetli cinayetini işliyordu. Bu da yetmezmiş gibi onun cansız naaşını asıyordu. Güya kendince onu aşağılamak, intikam almak istiyordu.

* * *

Bir müddet sonra, doksan yedi yaşındaki annesi, oğlunun asılmış cesedini görmeye gitti…

Ulu bir dağ gibi dimdik duruyordu, hiç sarsılmadan... Zalim Haccac, süklüm püklüm yanına yaklaştı. Son derece saygı ve nezaketle:

“Anacağım! Mü’minlerin emiri Abdülmelik b. Mervan sana iyi davranmamı öğütledi. Bir ihtiyacın var mı?” dedi.

Kinle baktı ona ve suratına haykırdı:

“Ben senin annen değilim...

Ben ancak şu yukarıda asılı duranın annesiyim...

Benim sizin gibilere asla ihtiyacım yoktur... Ama ben sana, Resû- lullah’tan işittiğim şu hadisi hatırlatmak istiyorum: “*Bir gün gelecek, Sakîf kabilesinden kezzab ve lanetli birileri çıkacak*.”

Kezzab kimdir biliyoruz; çünkü onu gördük. Lanetli ise, inanıyorum ki, senden başkası değildir!”

Bu sırada Abdullah b. Ömer geldi. Esmâ’ya taziyede bulundu, sabır diledi. Ona şu karşılığı verdi:

“Hiç sabretmez miyim? Bu olay sadece benim başıma gelmedi ki, Yahya b. Zekeriya’nın mübarek başı da Benî İsrail’in bir azgınına hediye edilmemiş miydi?”

Şu yüceliğe, şu olgunluğa bakın… Ne büyüksün ey Sıddîk’ın kızı…!

Bundan daha parlak, daha yerinde bir söz olamazdı. Abdullah’ın başını bedeninden ayırıp, sonra ağaca asanlara bundan daha güzel cevap olamazdı…

Evet, İbn Zübeyr’in başı zalim Haccac’a ve zalim Abdülmelik’e sunulmuştu. Ama ondan önce bir yüce peygamberin, Yahya (a.s.)’ın başı Benî İsrail’in en aşağılık adamı, azgını

Sâlûmî'ye sunulmuştu.

Ne uygun benzetme, ne doğru söz...!

* * *

İşte böyle bir anneden süt emmiş, böyle bir insandan, Abdullah b. Zübeyr'den de ancak böyle güzel, böyle şerefli, böyle seviyeli bir hayat beklenirdi…

Selâm olsun ona...

Selâm olsun annesi Esmâ'ya...

Selâm olsun o ikisine ölümsüz şehidler içinde...

Selâm olsun bu iki salih, bu müttaki insana...

Selâm olsun...

54

ABDULLAH b. ABBAS

Bu Ümmetin Âlimi

İbn Abbas, biraz Abdullah b. Zübeyr'e benzer. Zira o da henüz çocuk yaştayken Resûlullah'a yetişmiş ve ona asırdaş olmuştur. Daha büluğa ermeden de Resûlullah vefat etmişti.

O da İbn Zübeyr gibi daha çocukluğunda Resûlullah'tan kişiliğinin hammaddesiyle, hayatının prensiplerini elde etmişti. Çünkü yetişmeleriyle bizzat Resûlullah ilgilenmiş, onlara katıksız hikmeti öğretmişti.

Abdullah b. Abbas, kuvvetli inancı, güzel ahlâkı ve engin ilmi sayesinde Resûlullah'ın çevresini kuşatan seçkin insanlar arasında oldukça yüksek bir mevki edinmişti.

* * *

Adı, Abdullah b. Abbas b. Abdülmuttalib b. Hâşim… Resûlullah'ın amcası Abbas'ın oğlu...

Lakabı, "Âlim" "Bu ümme'tin âlimi, en bilgini, en bilge kişisi"... Keskin zekası, berrak düşüncesi ve geniş bilgisi, ona bu lakabı, bu sevgiyi hazırlamıştı.

İbn Abbas hayatının yolunu, metodunu daha ilk günlerinde öğrenmişti. Ve bu bilgisini günbegün arttırmış, geliştirmişti. Çünkü o küçücük bir çocukken Resûlullah onu tutuyor, mübarek omuzlarına alıyor ve ona şöyle duada bulunuyordu.

"*Allah'ım! Onu dinde derin anlayışlı kıl ve ona tevili öğret!*"

Sonraları çeşitli vesilelerle Resûlullah, amcasının oğlu İbn Abbas için bu duayı defalarca tekrar etmiştir. İşte o zaman İbn Abbas, kendisinin ilim için, marifet için yaratıldığını anladı.

Aklî yeteneği ister istemez onu bu yola sevkediyordu. Resûlullah o henüz on üç yaşındayken dar-ı bekaya göçmüştü. Fakat kendini bildi bileli Resûlullah'ın bir gün bile sohbetini kaçırmamış, ondan hadis öğrenmediği hiçbir gün geçirmemişti.

Resûlullah ebedî âleme irtihal ettikten sonra ondan dinleyemediklerini, öğrenemediklerini, büyük sahâbeden içinde olağanüstü bir hırs ve çaba göstermişti.

Doyumsuz bir öğrenme aşkı vardı. Zihni daima soru işaretleri ile doluydu. Biri bir şey mi biliyor veya bir kimse bir hadis mi öğrenmiş, hemen koşar ve ondan onu öğrenirdi.

Aynı zamanda o, tenkitçi ve ayıklayıcı bir kafa yapısına sahipti. Duyduklarını, öğrendiklerini mutlaka tenkit süzgecinden geçirir, kaynağını iyice araştırırdı. Zihnini ve hafızasını, gelişi güzel bilgi yığınlarıyla dolduramazdı.

Bu özelliğini kendisi şöyle ifade eder:

"İmkânım olsa, tek bir meseleyi otuz sahâbîye sorar, araştırırdım."

Onun ilme ve irfana olan aşırı düşkünlüğüne bir örnek olarak kendisi şu olayı anlatır:

"Resûlullah ebedî âleme göçtüğü gün ensârdan bir arkadaşıma dedim ki: "Haydi ashaba bazı sorular yönetelim. Zira bugün bir hayli kalabalıklar, bu fırsat bir daha ele geçmez."

Arkadaşım bana şu cevabı verdi: "Sana hayret ediyorum doğrusu. Aralarında bu kadar sahâbî varken, insanların sana muhtaç olacaklarını mı sanıyorsun?"

Dolayısıyla bu teklifime katılmadı. Bunun üzerine ben, bazı meseleleri sormak için yalnız başıma gittim. Birisinde hadis olduğunu işittiğimde hemen koşar, kapısını çalardım. Gittiğim şahıs, çoğunlukla öğle uykusunda olurdu. Ben de üzerimden cübbemi çıkarır, başıma yastık yapar ve eşiğinin dibine uzanırdım. Sürekli esen rüzgar, üstümü başımı toza toprağa katardı. Derken uykusundan uyanır, dışarı çıkar, beni görür ve derdi ki: Ey Resûlullah'ın amcasının oğlu! Buraya kadar niye zahmet ettin, birisiyle haber salsaydın, ben gelirdim." Ben de derdim ki: "Hayır, bu doğru değil. Sen ayağına gidilmeye daha layıksın." Sonra ondan sorar ve öğrenirdim."

İşte bu azimli genç böylece soruyor, soruyor, sormaya doymuyordu. Sonra aldığı cevapları dikkatlice gözden geçiriyor, cesurca tenkit ediyordu.

Bilgisi günden güne artıyor, anlama ve kavrama yeteneği hızla gelişiyordu. Bu yüzden daha bıyıkları terlememiş taze bir genç iken yaşlı ve olgun insanların ilmine, hilmine, anlayış ve vakarına sahip olmuştu. Öyle ki Mü'minlerin emiri Hz. Ömer (r.a.) önemli devlet işlerinin görüldüğü "Şûra" meclislerinde onun da hazır bulunmasına özellikle dikkat ederdi. Hatta kendisine "İhtiyarların Genci" lakabını takmıştı.

Bir gün İbn Abbas'a soruyorlar: "Bu kadar ilmi nasıl öğrendin?" Şöyle cevap veriyor:

"Bıkmadan soran bir dil, durmadan işleyen bir akıl sayesinde... Evet, aralıksız soran bir dil, sürekli araştıran bir akıl, hudutsuz bir tevazu, uysal ve ağırbaşlı bir kişilik... Ve işte "Ümmetin Bilgesi" İbn Abbas...

Sa'd b. Ebû Vakkâs da onu şöyle tavsif ediyor:

"İbn Abbas'tan daha anlayışlı, daha akıllı, daha bilgili, daha ahlâklı hiçbir kimse görmedim.

Hz. Ömer, onu çağırır, zor konularda onunla istişare ederdi. Çevresinde ensâr ve muhacirden, Bedir savaşına katılmış onca seçkin sahâbî olmasına rağmen daha çocuk sayılan İbn Abbas, mecliste uzun uzun konuşurdu da Ömer onun sözünü asla kesmezdi...

Ubeydullah b. Utbe ise İbn Abbas'ı şöyle anlatır:

"Resûlullah'ın hadislerini, Ebû Bekir, Ömer ve Osman'ın verdiği hükümleri İbn Abbas'tan daha iyi bilen kimseyi görmedim.

Ondan daha ince, daha isabetli görüş ortaya koyanı bilmiyorum!

Arap dilini, Arap şiirini, Kur'ân ve tefsirini, matematik ve feraiz ilmini ondan daha iyi bilene rastlamadım.

Her gün ayrı bir ilim dalı öğreniyordu. Bir gün fıkıh, bir gün tevil, bir gün megazi, bir gün şiir, bir diğer gün Arapların önemli günleri, önemli olayları...

İlim için önüne kim oturursa hemen eğilir, kim bir soru sorsa mutlaka cevap alırdı. Böylesini hiç görmedim."

* * *

İbn Abbas, bir ara Basra valiliği yapmıştı. Halktan biri Hz. Ali'ye onu şöyle anlattı:

"Kanaatimce şu özellikler onun kişiliğini özetler: Üç şeyi alır, üç şeyi terk ederdi:

Konuştuğu zaman herkesin gönlünü alırdı... Konuşanı güzelce dinler, sevgisini kazanırdı… Çeşitli seçeneklerden en kolayını tercih ederdi.

Bunlara karşılık, anlamsız tartışmalardan, kınanılacak davranışlardan ve özür dilemeyi gerektirecek her türlü hareketten titizlikle kaçınırdı."

* * *

Engin ve çok yönlü kültürü, hayranlık veren geniş bilgisi ile o, bütün ilimlerde, Fıkıhta, Tefsirde, Tarihte, Arap Dili ve Edebiyatı'nda bir otorite, bir uzman ve bir üstad idi. Bu yüzden her araştırmacı için daima müracaat kaynağı olmuştur... İslâm ülkesinin dört bir yanından akın akın insanlar gelir, ondan hadis alırlar, ilminden, irfanından bir şeyler kapmak isterlerdi.

Dostlarından birisi onu şöyle anlatıyor:

“İbn Abbas’ın öyle meclisleri olurdu ki, bütün Kureyş halkı “orada ben de bulundum” diye övünmek istese, mutlaka bir gerçeklik payı vardı.

Bütün halk onun kapısına yığılır, izdihamdan hareket zorlaşırdı. Öyle ki, birisi gelmek veya gitmek istese, bunu başarmakta bir hayli güçlük çekerdi.

Bir gün huzuruna çıkmış ve kapısındaki izdihamı dile getirmiştim. “Bana müsade et, bir abdest alayım.” dedi. Abdest alıp, yerine oturdu. Sonra bana “Dışarı çıkıp sesleniver de Kur’ân ve tevili hakkında sorusu olanlar gelsin.” dedi. Çıktım ve onları içeri aldım. Kalabalıktan evde iğne atsak yer kalmamıştı. Soruları sordular ve tatminkâr cevaplarını hatta fazlasıyla aldılar...

Sonra onlardan rica etti: “Artık müsade edin de diğer kardeşleriniz gelsinler.” Çıktılar ve diğerlerine yer açtılar...

İbn Abbas bana döndü: “Dışarıdakilere haber ver de helal ve harama dair sorusu olan gelsin.” dedi.

Çıktım ve seslendim. Evin içi yine tıklım tıklımdı. Sordular, sordular... O da cevapladı, cevapladı…

Sonra: “Siz çıkın da başkaları gelsinler.” dedi.

Onlar çıkınca bana yine seslendi: “Seslen de feraiz hakkında sorusu olanlar gelsinler.”

Seslendim, içerisi yine tıklım tıklım doldu. Herkes sorusunu sordu, öğrenmek istediğini fazlasıyla öğrendi. Bu grup da çıkınca bana tekrar döndü: “Arapça ve şiir hakkında soru sormak isteyenler gelsinler.”dedi.

Ben onları da içeri aldım. Evi yine doldurmuşlardı. Hepsi de sorusunu sordu ve cevabını fazlasıyla aldı.”

İbn Abbas, kuvvetli zekası ve olağanüstü hafızası yanında son derece keskin ve işleyen bir zekaya sahipti.

Söz gelişi, birisiyle bir konuyu tartışırken, ileri sürdüğü mantıkî deliller, güneş ışığı kadar parlak ve açık olurdu. Meseleleri ele alışı ve delillendirişi karşısında hasımı hemen ikna olur, tartışmayı bırakırdı. Üstelik onun bu mantık gücüne, tartışma inceliğine de hayranlık duyar, gıpta ederdi.

Bu geniş ilmine, kesin deliline rağmen o, konuşma ve tartışmayı bir zeka gösterisi, kuru bir fikir mücadelesi olarak görmez, bunu bir övünç vesilesi yapmaz, hasmımı yendim diye gurura kapılmazdı. Aksine tartışmayı, sadece doğru ve isabetli görüşün ortaya çıkması için faydalı bir metod olarak görürdü.

Nitekim Hâricîler bile onun bu dengeli, isabetli mantığından etkilenmişlerdir. Şöyle ki:

Bir gün Ali, İbn Abbas’ı bir grup Hâricî’nin yanına göndermişti. Aralarında son derece güzel bir tartışma meydana geldi. Bu tartışmada ortaya koyduğu hadisler ve delillerle herkesi büyüledi.

Oldukça uzun sayılabilecek bu konuşmadan bir kesit aktarmakla yetinelim:

İbn Abbas, Hâricîlere şunu sordu:

“Hz. Ali’nin neyini beğenmiyorsunuz?” Şöyle cevap verdiler:

“Ali’yi üç yönden tenkit ediyoruz:

Birincisi: O Allah’ın dininde hakem tayin etmiştir. Oysa hüküm tamamen Allah’a aittir.

İkincisi: Bilindiği gibi o, birileriyle savaşıyor. Fakat savaştığı kimselerden ne esir, ne de ganimet almıyor. Şayet bunlar kâfir iseler, mallarının helal olması gerekir, yok eğer mü’min iseler, bu takdirde zaten kanları da haramdır.

Üçüncüsü: Hakem olayında düşman tarafın isteği üzerine, kendisinden “Mü’minlerin emiri” sıfatını kaldırmıştır. Mü’minlerin emiri değilse, kâfirlerin emiri demektir.

İbn Abbas, bu görüşleri teker teker çürütmeye başladı:

"Birinci iddianızı ele alalım. Bence Allah'ın dininde insanları hakem kılmanın hiçbir sakıncası yoktur. Çünkü Allah bir âyette şöyle buyurmaktadır: "*Ey iman edenler! İhramda iken avı öldürmeyin. Sizden bile bile onu öldürene, sizden iki adil kimsenin kararıyla, öldürdüğü hayvanın misli olduğuna hükmedilen bir hayvanı kurban kesmesi gerekir*." (Mâide, 95)

Şimdi Allah aşkına söyleyin bana, hakemlik insanların kanının akıtılması hakkında mı daha önemli, yoksa üç kuruşluk bir tavşan hakkında mı?

Bu keskin ve büyüleyici mantık karşısında adamlar afalladılar.

Ümmetin bilgini sözüne devam etti.

"Diyorsunuz ki, Ali savaşıyor; ama ne esir ne de ganimet almıyor. Soruyorum size, Allah için cevap verin: Hangi biriniz Resûlullah'ın pak zevcesi, Mü'minlerin annesi Aişe'yi esir almak ister, hanginiz onun malını ganimet edinir?"

Bu sefer adamların yüzleri mahcubiyetten sapsarı oldu. Yüzlerindeki utanç ifadelerini gizlemek için ellerini siper yaptılar. Bu arada İbn Abbas üçüncü meseleye geçmişti.

"Üçüncü meseleye gelince; Ali'nin, hakemlik sona erinceye kadar "Mü'minlerin emiri" sıfatını kendisinden atmaya razı olduğu gerçekten doğru. Şu var ki, bence bu davranışı dahi dine muhalif değildir. İsterseniz Hudeybiye günü Resûlullah'ın uygulamasına bir bakalım. O gün Resûlullah müşriklerle anlaşma yapmıştı. Ve bu anlaşma yazıya geçiriliyordu. Resûlullah anlaşmayı yazacak katibe: "Bu Allah'ın Resûlü Muhammed tarafından akdedilen anlaşmadır" şeklinde yaz deyince, Kureyş heyeti hemen itiraz etmiş ve "Senin Allah'ın Resûlü olduğunu kabul etseydik, zaten Beytullah'a girmene engel olmaz ve sana savaş açmazdık." demişlerdi. Öyle değil de "Bu Abdullah'ın oğlu Muhammed'in akdettiği anlaşmadır" şeklinde yazılmasını istemişlerdi. Bunun üzerine "Siz kabul etmeseniz de ben Allah'ın Resûlü'yüm" diye cevap veren Resûlullah, katibe dönüp, "İstediklerini yap, bu "Abdullah'ın oğlu Muhammed'in akdettiği anlaşmadır" şeklinde yaz." dedi.

İbn Abbas ile Hâricîler arasındaki tartışma bu minvâl üzere sürüp gitmişti. Tartışma sona erdiğinde tam yirmi bin Hâricî kalkmış, ikna olduklarını ilan etmişti. Tabi ki Hz. Ali'ye düşmanlık beslemekten vazgeçtiklerini de…

* * *

İbn Abbas, yalnızca bu büyük ilim servetine sahip değildi. Aynı zamanda bir başka büyük serveti de vardı: İlim ahlâkı, âlim ahlâkı...

Cömertlikte en öndeydi, semboldü…

Akıtırdı insanlara nesi varsa. Tıpkı ilmini akıttığı gibi...

Akranları anlatıyor:

"Biz, İbn Abbas'ın evinden daha çok yiyeceği, daha çok içeceği, daha çok meyvesi ve daha çok ilmi olan bir başka ev görmedik!"

Gönlü tertemizdi, nezihti; kimseye kin tutmaz, düşmanlık beslemez-di.

Tanısın tanımasın, her gördüğüne hayır dilerdi. Bu onun için doyumsuz bir hazdı. Bu fazilet timsali insan, kendisini şöyle anlatıyor:

"Zaman zaman bazı Kur'ân âyetlerine rastlıyorum ve kendi kendime, keşke bütün insanlar bu âyeti benim bildiğim gibi bilseler, keşke benim gibi anlayabilseler diyordum.

Aynı şekilde, bir müslümanın bahçesine bereketli bir yağmur yağdığını işitsem, içim sevinçle dolardı. Oysa o bahçede benim otlayacak bir hayvanım bile yoktu.

Bir hakim duysam ki, müslüman, adaletle ve doğrulukla hükmediyor; sevinçten uçardım ve ona dua ederdim. Benim davama bakmasa bile…"

Allah'a bolca ibadet ve çokça tövbe ederdi. Bir an bile Allah'a itaattan ayrılmazdı. Geceler

boyu namaz kılar, gündüzleri hep oruçla geçirirdi. Namaz kılarken, Kur'ân okurken gözlerinden yaşlar boşanır, yanaklan ıslak ıslak olurdu.

Yasak ve tehdit ifade eden ve ölümü hatırlatan âyetleri okudukça boğuk boğuk ağlar, titremeye başlardı.

* * *

Bütün bu meziyetlerle beraber aynı zamanda o son derece cesurdu, güvenilirdi, sağlam görüşlüydü. Nitekim Hz. Ali ile Muaviye arasındaki sürtüşmede ileri sürdüğü görüşler, onun zekasını ve anlayışını, pratik çözüm yeteneğini açıkça ortaya koymaktadır.

O daima barışı savaşa, yumuşaklığı şiddete, mantıklı davranışı zor kullanmaya tercih etmiştir.

Nitekim Hz. Hüseyin, Yezid ve Ziyad ile savaşmak üzere Irak'a gitmeye karar verdiğinde onu bu niyetinden vazgeçirmek için az uğraşmamış, az dil dökmemişti. Daha sonra Hüseyin'in şehâdet haberi ona ulaşınca öyle sarsılmıştı ki, üzüntüsünden evine kapanmış ve dışarı çıkmaz olmuştu.

Bunun gibi, iki müslüman arasında çıkan bütün anlaşmazlıklarda da onu daima barış, anlaşma ve yumuşaklık sancağını taşırken görürdünüz.

Şunu da belirtmeliyiz ki, İbn Abbas'ın Muaviye'ye karşı Hz. Ali'nin safında savaştığı doğrudur. Ne var ki, bunu biraz da mecbûren yapmıştı. Çünkü bu savaş başlangıçta, dinin ve müslümanların birlik ve bütünlüğünü tehdit eden korkunç bir bölünme, parçalanma hareketini sonlandırmaya yönelikti.

* * *

İşte böyle…

İbn Abbas, bütün dünyası ilim ve hikmetle dopdolu olarak yaşamış, güzel kokusu, ince takvası, cümle âleme yayılmıştır.

Ve nihayet saat gelmiş, yetmiş birinci senesindeyken Yüce Rabbine kavuşma davetiyesi çıkmıştır.

O gün Taif şehri büyük bir kalabalık gördü. Müthiş bir topluluk… Bu cemaat bir mü'min için toplanmıştı… Cennete uçan bir mü'min için...

Mübarek naaşı kabrine, ebedî karargahına konulurken, ufuklar sanki şu gerçek vaadin ilâhî sadası ile inliyordu:

"*Ey huzur içinde olan nefis...*

Sen Rabbinden razı, Rabbin de senden razı olarak O'na dön.

Salih kullarımın içine karış...

Cennetime gir…!" (Fecr, 27-30)

55

ABBÂD b. BİŞR

Onda Allah'ın Nuru Var

Mus'ab b. Ümeyr, Resûlullah tarafından Medine'ye gönderilip, Akabe biatlarına katılan ensârı irşad edip, öğretmek, onlara namaz kıldırmak üzere görevlendirildiği zaman, Abbâd b. Bişr, Allah'ın hayır nasip ederek gönlünü açtığı seçkin ve mübarek zatlardan birisi olmuştu. Mus'ab Medine'ye gelir gelmez doğruca onun meclisine gitmiş ve anlattıklarını can kulağı ile dinlemişti. Sonra hiç tereddütsüz sağ elini uzatmış ve İslâm adına ona biat etmişti. O günden itibaren Allah'ın razı olduğu ensâr arasındaki itibarlı mevkisini kazanmıştı.

Resûlullah Medine'ye hicret edince, müşriklerle savaşlar hemen başlamış, hayır ve nur güçleri, karanlık ve şer güçleriyle çarpışmaya başlamıştı…

İşte Abbâd b. Bişr, bu savaşların hemen hemen tamamında, hem de en ön saflarda yer almıştır. Allah yolunda bütün gücüyle cihat etmiş, cesareti ve mahareti ile hep parmak ısırtmıştır.

* * *

Belki de şu olay bile bu büyük mü'minin kahramanlığını ortaya koymaya yeter.

Resûlullah ve yanındaki müslümanlar "Zâtü'r-rikâ" gazvesini bitirmiş ve gecelemek üzere bir yere yerleşmişlerdi. Resûlullah ashabının bir kısmını gruplar hâlinde nöbetçi tayin etmişti. Ammâr b. Yâsir ile Abbâd b. Bişr de aynı nöbete düşmüşlerdi.

Abbâd baktı, arkadaşı Ammâr çok bitkin. Dedi ki: "Önce nöbete ben başlayayım, bu arada sen biraz dinlen. Sonra uyanır, nöbeti devralırsın."

Abbâd etrafı şöyle bir kolaçan etti, baktı ki pek tehlike yok, ortalık gayet sakin. "Boşu boşuna oturmaktansa, vaktimi namaz kılarak değerlendireyim." diye geçirdi aklından. "Böylece nöbet sevabıma namaz sevabı da eklemiş olurum..."

Ve başladı namaza…

Fâtiha'yı bitirmiş, ardından bir sûre daha okuyacaktı ki birden omzuna bir ok saplandı. Hemen çekip çıkardı ve namazına devam etti:

Ama gecenin karanlığında ikinci bir ok gelmiş ve onu bulmuştu. Yine çıkardı ve kıraatını tamamladı.

Sonra rükûsunu, secdesini yaptı. Acılar içindeydi. Gittikçe kuvvetten kesiliyordu. Secdeye giderken, sağ elini uzatıp, hemen yakınında uyuyan arkadaşını sarsmaya başladı.

Derken secdeden, kalktı, zorlukla teşehhüdü okudu. Böylece namazını tamamlamıştı…

Bitkin ve titrek bir sesle Ammâr'a seslendi:

"Kalk yerime nöbet tut. Ben vuruldum."

Ammâr hemen yerinden sıçradı. Bir nâra attı. Saldırganların ciğerine işledi bu nâra ve kaçıp gittiler. Sonra Abbâd'a yöneldi.

"Sübhanallah, oldu mu ya?! Niye beni ilk vurulduğun zaman uyandırmadın?!" diye sitem etti.

Abbas ise şu cevabı verdi:

“Namazdaydım ve Kur’ân okuyordum. İçim güzelliklerle dolmuştu. Bu yüzden namazımı yarıda kesmek istemedim.

Yemin ederim ki, şayet Resûlullah’ın emriyle bu nötebi tutmamış olsaydım, ölürdüm de okuduğum âyetleri okumaktan vazgeçmezdim. Abbâd, Allah’ın dinine çok bağlı ve müslümanları çok seven birisiydi.

Bu bağlılık, onun bütün hayatını sarmış, zerre zerre bütün benliğini kaplamıştı. Bu bağlılık, daha Resûlullah’ın ensâra olan şu övgüsünü işittiği zaman başlamıştı.

“*Ey ensâr halkı…*

Siz benim gömleğimsiniz, diğer insanlar ise kaftanımdır. İşte bu yüzden sizden hiç ayrılmam.”

Abbâd, işte bu sözleri duymuştu. Resûlullah’ın biricik öğretmeninin yegâne hidâyet rehberinin bu güzel sözlerini duymuştu ve ruhuyla, malıyla, canıyla kendisini Allah yoluna, Resûlü’nün yoluna adamış, fedâ etmişti.

Kurbanı olmuştu bu yolun, can pazarlarında can koymuştu. Ganimet yerlerinde, savaşlarda...

Arkadaşları onu anlatıyorlar... Çektiği çileleri, meşakkatleri ve gösterdiği gayretini…

O her zaman…

Âbiddi, ibadet içine işlemişti.

Kahramandı, bütün varlığını kuşatmıştı kahramanlığı.

Cömertti, cömertlik her yanını sarmıştı.

Kuvvetli bir mü’mindi, iman davasına hayatını adamıştı.

İşte ashab arasında bu özelliklerle tanınırdı.

Mü’minlerin annesi Aişe (r.a.) diyor ki:

“Ensârdan üç kişi vardı ki, fazilette onları geçen başka hiç kimse yoktu: Sa’d b. Muâz, Üseyd b. Hudayr ve Abbâd b. Bişr...”

İlk müslümanlar Abbâd’ı şöyle tarif ederlerdi:

“O, Allah’ın nurunu taşıyan insandır…”

Onun aydın basireti, engin firâseti, onu daima hayra ve kesin bilgiye ulaştırırdı. Bu husus herkesçe bilinirdi, tartışmasızdı.

Hatta çevresi, yakınları şuna inanırdı: Zifiri karanlık bir gecede Abbâd yola çıksa, hiç şüphesiz ondan nur ve ışık hüzmeleri yayılır ve yolunu aydınlatır…

* * *

Resûlullah’ın vefatının ardından meydana gelen riddet savaşlarında da Abbâd ağır sorumluluklar yüklenmiş ve eşine az rastlanır bir fedakârlık örneği sergilemiştir.

Mesela, Yemame savaşında... Müslümanlar, Müseylimetü’l-Kezzâb komutasında son derece çetin ve yetenekli bir orduyla karşı karşıyaydı... Abbâd, İslâm ı tehdit eden tehlikeyi sezinliyordu...

Evet, cesaret ve atılganlık, kuvvetli bir imanın kazandıracağı vazife bilinceye birleşip, sonra da tehlikeleri önceden sezme seviyesine çıkınca, bu terkipten ölüm ve şehâdetten başka hiçbir şeye arzu duymayan fevkalade bir fedaî meydana geliyordu.

* * *

Yemame savaşınden bir gün önce Abbâd bir rüya görür. Ve güneşin doğuşuyla birlikte bu rüya tabir edilir... Dehşetli ve korkunç savaş meydanında...

Bu rüyayı, gelin, büyük sahâbî Ebû Saîd el-Hudrî’den dinleyelim.

Ve tabi Abbâd'ın bu savaştaki rölünü…

Ebû Saîd anlatıyor:

"Abbâd b. Bişr, bana gelerek şöyle dedi: "Ey Ebû Saîd! Bu gece bir rüya gördüm. Sanki gökyüzü benim için açıldı, sonra üzerime kapandı. Ben bu rüyayı kendim için inşallah şehâdet olarak yorumluyorum, sen ne dersin?"

Dedim ki: "Hayır olsun inşallah! Ben de öyle görüyorum."

Yemame günü onu izliyorum. Sağa sola bağırıyor, çağırıyor ve ensâra şöyle sesleniyor:

"Kılıçlarınızın kınını parçalayın ve diğer insanlardan ayrılın."

Bu çağrıya tam dört yüz mücahid koştu. Hepsi de ensârdandı. Bahçe kapısına geldiler. Ve orada müthiş bir çarpışma başladı.

Sonunda Abbâd -Allah rahmet eylesin- şehit düştü. Yüzünde sayısız darbe izi vardı. Vücudunda önceden bildiğim bir alameti olmasaydı onu tanıyamayacaktım."

İşte böyle yükselmişti Abbâd, derecelerin en yükseğine... Ensârdan bir mü'min olarak… Resûlullah'a canı üzerine biat etmişti ve bu uğurda şehit düşmüştü…

Bu savaşta Abbâd durumu gözden geçirdi. Zafer rüzgarı başlangıçta düşmandan yana esiyordu. Hemen Resûlullah'ın ensâra övgüsü geldi aklına:

"*Siz gömleğimsiniz,*

Ben sizden ayrılamam…"

İçine işledi bu kelimeler, bütün ruhunu, bütün benliğini dalga dalga sardı.

Sanki oradaydı Resûlullah. Ayakta duruyor ve sürekli bu sözleri tekrarlıyordu.

Abbâd anlamıştı ki, bu savaşın sorumluluğu, bütünüyle ensârın omuzlarındaydı ya da en azından öncelik onlarındı...

İşte bu düşüncelerle bir tepeciğe çıktı ve başladı seslenmeye:

"Ey ensâr topluluğu!

Kılıçlarınızın kınını parçalayın ve herkesten ayrılın..!!"

Onun bu çağrısına dört yüz ensâr icabet edince, o, Ebû Dücâne ve Berâ b. Mâlik, onları ölüm bahçesine götürdüler. Müseylime ordusunun çepeçevre kuşattığı ölüm bahçesine...

İşte orada, kendisine yakışır bir kahramalıkla savaştı ve savaştı… Bir insan bir mü'min, bir ensârî olarak…

* * *

İşte o şerefli günde şehit düştü Abbâd. İşte akşam gördüğü rüya doğrulanmıştı…

Gökyüzünün kapılarının açıldığını ve sonra onu bürüyüp, tekrar kapandığını o bahçe duvarındaki gedikten içeri girinceye kadar görmemiş miydi acaba?

Ve bizzat kendisi bu rüyayı tabir etmemiş miydi?

Önümüzdeki savaşta ruhum Rabbime yükselecektir, dememiş miydi?

* * *

Rüyası, gerçek olmuş, yorumu doğru çıkmıştı…

Hiç şüphe yok ki, göğün kapıları Abbâd'ın… beraberinde Allah'ın nuru olan adamın ruhunu karşılamak için ardına kadar açılmıştı…

56
SÜHEYL b. AMR
Özgürlükten Şehâdete

Bedir savaşında Süheyl b. Amr esir düşünce, Hz. Ömer Resûlullah'a yaklaşmış ve şöyle demişti:

"Ey Allah'ın Resûlü! İzin ver Süheyl'in dişlerini sökeyim. Bir daha senin aleyhinde bulunmasın."

Resûlullah şöyle cevap vermişti:

"*Asla ya Ömer..!*

Senin dediğine müsaade edersem, peygamber bile olsam, Cenab-ı Hak da bana öyle muamele yapar."

Sonra Ömer'e yaklaştı:

"*Ey Ömer..!*

Sen onu bırak. Gün gelecek o seni sevindirecek…"

* * *

Günler geçti...

Ve Resûlullah'ın verdiği haber doğrulandı.

Kureyş'in en büyük hatibi Süheyl b. Amr, İslâm'ın en gözde hatiplerinden birisi oldu.

Amansız bir müşrik iken, Allah korkusundan göz yaşlarına hakim olamayan tövbekar bir mü'mine döndü.

Kureyş'in büyük bir önderi, büyük bir komutanı, İslâm yolunun esaslı bir savaşçısı oldu. Hem de ölünceye dek cihad etmeye kendisini adamış bir savaşçı. Umarız Allah geçmiş günahlarını affeder...

İşte böyle... O inatçı müşrik nerede, bu müttaki mü'min şehid nerede..?!

İşte o, Süheyl b. Amr'dır.

* * *

Savaş meydanlarında korkusuzca at oynatan Kureyş'in ileri gelenlerinden biri... Ve yine Kureyş'in anlayış ve zeka sahibi fikir babalarından biri...

İşte bu yüzden Kureyş, Hudeybiye senesinde Resûlullah'ı Mekke'ye girme kararından vazgeçirmek için elçi olarak onu göndermişti.

Hicretin altıncı yılının son günleriydi. Resûlullah ashabıyla beraber Kâbe'yi ziyaret etmek maksadıyla yola çıkmıştı. Niyetleri umre yapmaktı, savaş istemiyorlardı. Zaten savaş için hazırlıklı da değillerdi.

Kureyş, onların bu yolculuklarını öğrenmişti. Yollarını kapamak ve istikametlerini değiştirmek için hemen tedbir aldılar.

Durum hayli kritikti. Gerginlik had safhadaydı. Resûlullah ashabına dedi ki:

"Allah'a yemin ederim ki, beni Allah'ın Harem sahasına saygı içeren hangi bir plana davet ederlerse, elbette kabul ederim."

Bu arada Kureyş, Resûlullah'a elçi ve temsilcilerini birbiri ardına göndermeye başlamıştı. Resûlullah, onların her birine savaş düşünmediklerini, maksatlarının Kâbe'yi ziyaret etmek ve kutsal yerleri tazimde bulunmak olduğunu anlatmaya çalıştı.

Her bir elçisi geri döndüğünde, Kureyş ondan daha çeneli, daha dilbazını gönderiyordu. Sonunda elçi olarak Urve b. Mes'ûd es-Sakafî'yi tayin ettiler. Zira o en kuvvetlileri ve en zekilerinden biriydi. Bu sefer Kureyş, Resûlullah'ın geri dönmeye ikna olacağına kesin gözüyle bakıyorlardı. Ama umutları bu defa da suya düşmüştü. Çünkü Urve apartopar geri dönmüş ve Kureyş'e şu tavsiyede bulunmuştu:

"Ey cemaat! Ben Kayser, Kisra ve Necaşi divanlarını gördüm; nice hükümdarlarla karşılaştım...

Vallahi, hiçbirinin kavminde, Muhammed'in ashabının ona gösterdiği hürmet ve itaatı görmedim.

Şunu kesin olarak gözlüyorum ki, onun çevresinde öyle insanlar var ki, asla onun kılına bile dokundurtmazlar.

Bana kalırsa, kararınızı yeniden gözden geçirin."

* * *

İşte o zaman Kureyş, kesin olarak anladı ki, bu tarz engelleme çabalarının hiçbir faydası yoktur. Ve anlaşmaya karar verdiler. Bu önemli görev için de mizacı anlaşmaya en yatkın bir lider seçtiler: Süheyl b. Amr…

* * *

Müslümanlar daha uzaktan Süheyl'i görür görmez Kureyş'in anlaşma ve uyuşma temayülüne girdiğini anladılar. Öyle ya Süheyl gönderildiğine göre...

Nitekim Süheyl geldi, Resûlullah'ın önünde oturdu ve uzun uzadıya müzakereler yapıldı. Ama iş sonunda barış ile noktalandı.

Süheyl bu anlaşma müzakerelerinde, Kureyş adına çok şey koparmaya çalışmıştı. Hatta Resûlullah da engin toleransı ile bu hususta ona bir hayli yardım etti. Anlaşmanın bir an önce sağlanması için elinden geleni yaptı.

* * *

Devir dönmüş, günler birbirini kovalamış ve nihayet hicretin sekizinci senesi gelmişti. Allah Resûlü mücahid ashabıyla beraber Mekke'nin fethine çıkmıştı. Kureyş daha önce Resûlullah'la imzaladığı anlaşmayı tek taraflı olarak bozmuştu.

Evet… Muhacirler anavatanlarına dönüyorlardı... Daha dün istemeyerek, zorla çıkarıldıkları, hatta kovuldukları yurtlarına...

Dönüyorlardı… Bu sefer yanlarında ensâr vardı… Onları zor günlerinde bağırlarına basan, yurtlarını sığınak, evlerini barınak yapan, onları kendilerine tercih eden, her şeylerinden üstün tutan o ensâr...

Kelimenin tam anlamıyla İslâm dönüyordu... Dalga dalgaydı gökler, zafer sancaklarıyla…

Ve işte Mekke'nin bütün kapıları açılıyordu.

Müşrikler buruktular, zillet içerisinde vahim bir endişeyi yaşıyorlardı.

Acaba şimdi akıbetleri nasıl olacaktı. Zira müslümanlara yapmadıkları şey kalmamıştı. Öldürmüşlerdi, yakmışlardı, işkence etmişlerdi, aç bırakmışlardı..

Fakat Resûlullah onları bu zillet, bu endişe ve bu belirsizliğin dayanılmaz baskısında uzun süre bırakmak istemedi. Çünkü o rahmet peygamberiydi.

Son derece yumuşak ve oldukça toleranslı bir yaklaşımla onlara yöneldi. Ses tonundan şefkat ve merhamet damlıyordu:

"*Ey Kureyş halkı!.*

Size ne yapacağımı umuyorsunuz?"

Bu sözlere, daha dün azılı bir İslâm düşmanı olan Süheyl b. Amr cevap verdi:

"İyilik umuyoruz, sadece iyilik… Asil ve kerim bir kardeşten, asil ve kerim bir babanın oğlundan ne umulur?"

İşte o zaman Allah dostunun mübarek dudaklarından nurlu bir tebessüm yayıldı:

"*Haydi gidin...!*

Hepiniz serbestsiniz..!!"

Muzaffer ve hakim bir Peygamberin ağzından dökülen bu kelimeler, biraz olsun duygu taşıyan bir insanı utanç ve mahcubiyetten, hatta pişmanlıktan için için eritmeye yeterdi...

İşte o anda bu büyüklük, bu asalet, bu merhamet karşısında Süheyl b. Amr'ın bütün duyguları galeyana gelmiş ve âlemlerin Rabbi Allah'a teslim olmuş, İslâm'a girmişti.

Esasen onun söz konusu hâlet-i ruhiye içerisinde İslâm'ı kabullenişi, yenik düşmüş ve ister istemez kaderine razı olmuş bir insanın zoraki bir şeye boyun eğmesi değildi.

Aksine onun Müslümanlığı -sonraki yaşantısında da kanıtladığı gibi-Muhammed (s.a.v.)'e ve onun temsil ettiği dinin yüceliğine yürekten bağlanmış bir insanın Müslümanlığıydı.

* * *

Fetih günü müslüman olanlara "Tulekâ" (serbest bırakılmışlar) adı verilmişti. Resûlullah'ın şirkin bağlarından kurtarıp, İslâm'ın sınırsız hürriyetine kavuşturduğu bahtiyarlar demekti bu. Çünkü o gün onlara şöyle buyurmuştu:

"*Haydi gidin...!*

Hepiniz serbestsiniz..!!"

Resûlullah'ın sonsuz hoşgörü ve merhametine mazhar olan bu insanların bir kısmı, kuvvetli ihlasları sayesinde bu serbestinin sınırlarını çok geride bırakarak, fedakârlığın, kulluğun, temizliğin en yüce ufuklarına yükselmişlerdir. Ve de Peygamberin seçkin ashabı arasında ön saflarda yer almışlardır. İşte Süheyl b. Amr da bu bahtiyarlardan birisidir.

* * *

Şüphe yok, İslâm onu yeni bir kalıba dökmüştür.

Onun önceden var olan ama kararmış, pas tutrnuş cevherini parlatmış, cilalamış, sonra da ona daha pek çok ilaveler yapmıştır. Ardından da onu Hakk'ın, iyiliğin ve imanın hizmetine salmıştır.

Onun vasıflarını şöyle anlatırlar:

"Hoşgörü, cömertlik...

Çok namaz, çok oruç, çok sadaka, çok Kur'ân okuma, Allah korkusuyla çok göz yaşı dökme.."

İşte Süheyl… işte büyüklüğü…

Henüz Fetih günü müslüman olmasına rağmen onun İslâm'a bağlılığı ve samimiyeti çok kimseden daha üstün bir seviyeye ulaşmıştı. İslâm onu tam bir âbid, tam bir zahid, tam bir fedai ve tam bir mücahid yapmıştı.

Resûlullah rahmeti-i Rahman'a kavuştuğu sırada Süheyl, Mekke'de ikamet ediyordu. Resûlullah'ın vefat haberi Mekke'ye ulaşınca, oradaki müslümanları da tıpkı Medine'de olduğu gibi bir şaşkınlık, bir kargaşa havası sarmıştı.

Medine müslümanlarını girdikleri şoktan Ebû Bekir (r.a.) kurtarmıştı. O zaman kesin ve kararlı bir tarzda demişti ki:

“Ey insanlar, her kim Muhammed’e tapıyorsa; bilsin ki, Muhammed ölmüştür.

Her kim Allah’a tapıyorsa, bilsin ki Allah bâkîdir, asla ölmez.”

Gariptir ama; Ebû Bekir’in Medine’de üstlendiği önemli rolü Mekke’de Süheyl b. amr üstlenmiştir.

Nitekim bu haber Mekke’ye ulaştığında bütün herkesi bir yerde toplamış ve münasip bir üslupla işin gerçeğini izah etmiştir. Demiştir ki:

“Şuna kesin olarak inanıyoruz ki, o, kendisine yüklenen emaneti hakkıyla yerine getirmeden ölmüş değildir. Öyleyse biz müslümanlara düşen, bundan sonra onun çizdiği yolda, onun öğütlediği istikamette yaşantımızı devam ettirmektir. Saçımızı başımızı yolmanın bir anlamı yoktur…”

Süheyl’in bu olgun ve kararlı tavrı, Resûlullah’ın vefat haberi Mekke’ye vardığında bazı kimselerin imanını neredeyse yok edecek büyük bir fitneyi bertaraf etmiştir.

İşte o gün, Resûlullah’ın verdiği haber. her zamankinden daha açık olarak tahakkuk etmiş oldu. Nitekim Bedir günü Ömer’e dememiş miydi:

“Sen onu bırak. Gün gelecek o seni sevindirecek…”

İşte bugün o gündü. Gerçekten Süheyl’in bu olumlu tavrı ve kalplerdeki imanı yerli yerinde tutan bu konuşması, Hz. Ömer’e anlatıldığında hemen Resûlullah’ın uyarısını hatırlamış, uzun uzun gülmüştür. Zira Ömer’in söküp parçalamak istediği dişler, işte böyle hizmet etmişti İslâm’a.

* * *

Süheyl, Fetih gününde İslâm’a girip imanın tadına varınca, kendi kendine şu sözü verdi:

“Şuna kesinlikle kararlıyım ki, müşriklerin yanındaki konumum neyse, müslümanların yanında da aynısı olacak. Müşriklerin safında nelerimi feda etmişsem, müslümanların safında da aynısını feda edeceğim. Bu şekilde geçmişteki hâlim, kesintisiz sürüp gitmiş olacak.

Sözgelimi; müşriklerin safındayken, onların putlarının önünde uzun yıllar durmuşsam, şimdi de bir ve tek olan Allah’ın huzurunda uzun uzun durmalıyım.”

İşte bu duygularla namaz kıldı… kıldı… kıldı...

Bu duygularla oruç tuttu… tuttu… tuttu...

Çok ibadet etti. Çok… Zevkle, tadına vararak... Bu ibadet ruhunu yüceltti. Öyle yakınlaştırdı ki Rabb’ine...

Madem ki, dün İslâm’a karşı müşriklerle bir olmuş, savaş etmiş, düşmanlık yapmıştı, öyleyse şimdi de İslâm ordusunun vazgeçilmez bir neferi olmalı, cesurca dövüşmeli, hak erleriyle bir olup, Farisîlerin ateşini söndürmeliydi. Allah’ı bırakıp da ilâh edindikleri, köleleştirdikleri kimseleri içine atıp yaktıkları azgın ateşlerini... Hak erleriyle bir olup, Bizans’ın zulmünün, zulmetinin hakkından gelmeliydi. Tevhid ve takva öğretisini yaymalıydı bütün cihana...

İşte bu yüce gaye, bu yüce ideal için düştü Şam yollarına. İslâm için, İslâm ordusunda savaştı, durmaksızın savaştı…

İşte Yermuk savaşı…

İslâm ordusu, fevkalade zor, son derece kritik bir an yaşıyor...

Orada Süheyl de var. Sevinçten neredeyse uçacak. Bir fırsat yakalamış, kaçırılmaz bir fırsat… Cahiliyedeyken, şirk içindeyken işlediği bütün hataları silip süpürmenin tam sırası işte... Savaşmak, dövüşmek, var gücüyle çarpışmak, can pahasına vuruşmak...

Mekke’yi çok seviyordu. Hem de canından çok…

Buna rağmen müslümanlar Şam'da zafer kazandıktan sonra tekrar Mekke'ye dönmek istemedi. Bunun için şöyle derdi:

"Resûlullah'ın şu sözünü işittim:

"*Sizden birinin bir saat Allah yolunda olması, ömrü boyunca yaptığı işlerden daha hayırlıdır*."

İşte bu yüzden ben, ölünceye dek Allah yolunun bir nöbetçisi olacağım... Ve Mekke'ye asla dönmeyeceğim.."

* * *

Gerçekten de sözünü tuttu Süheyl.

Kalan ömrünü bir murabıt olarak geçirdi. Nihayet onunda vadesi doldu ve ruhu Allah'ın rahmetine, Allah'ın rızasına uçup gitti... Sevinçle… Coşkuyla…

57

EBÛ MUSA el-EŞ'ARÎ

Ne Olursa Olsun, İhlas…

Mü'minlerin emiri Ömer b. Hattâb onu Basra'ya vali olarak gönderdiğinde halkı topladı ve şöyle dedi:

"Mü'minlerin emiri Ömer, Rabbinizin kitabını ve Peygamber'inizin sünnetini öğretmek ve yollarınızı temizlemek üzere beni size gönderdi."

Halk, dehşet ve hayretten şaşmış kalmıştı. İnsanları bilgilendirmek, dinlerini onlara öğretmek… Bunlar bir yöneticinin görevlerinden bazıları olabilirdi; ama yolları temizlemek…??! Bu bir yöneticinin nasıl görevi olabilirdi?! Bu, halk için yeni, bilinmedik bir şeydi. İlgi ve hayretlerini çekiyordu.

Hz. Hasan'ın, hakkında "Basra'ya, halkı için ondan daha hayırlı bir kimse gelmedi." dediği bu vali kimdi?

* * *

O, künyesi Ebû Musa el-Eş'arî olan Abdullah b. Kays idi... Orada (Mekke'de) tevhide çağıran, Allah'a basiretle davet eden ve iyi ahlâkla emreden bir elçinin varlığını duyar duymaz memleketi ve vatanı olan Yemen'den ayrılarak Mekke'ye doğru yola koyulmuştu…

Mekke'de, Resûlullah (s.a.v.)'in huzurunda oturmuş ve hidâyeti, doğruyu bizzat ondan öğrenmişti...

Allah'ın kelimesini aldıktan sonra memleketine döndü. Sonra Resûlullah (s.a.v.)'in Hayber'i fethinin bitiminde Medine'ye tekrar geldi…

Gelişi, Ca'fer b. Ebû Tâlib'in arkadaşlarıyla birlikte Habeşistan'dan dönüşüne rastladı. Resûlullah (s.a.v.) hepsine Hayber ganimetlerinden pay verdi…

Ebû Musa bu kez yalnız gelmemişti. Beraberinde İslâm'a davet ettiği Yemen halkından elli küsur adam ve iki kardeşi gelmişti. Onlar, Ebû Ruhm ve Ebû Bürde idi.

Resûlullah (s.a.v.) bu grubu ve hatta kavimlerinin hepsini "Eş'arîler" diye isimlendirdi.

Çoğu zaman onları ashabına örnek gösterir ve onlar için şöyle derdi:

"*Eş'arîler bir gazaya çıktıklarında veya ellerindeki yiyecekleri azaldığında yanlarında ne var ne yok hepsini bir kapta toplarlar ve onu eşit bir şekilde bölüşürler... Onlar bendendir. Ben de onlardanım.*"

* * *

O günden beri Ebû Musa, mü'minlerin arasındaki o daimî ve yüce yerini korudu… Onlar ki, Allah Resulü (s.a.v.)'in ashabı ve öğrencileri olmak, her asır ve devirde dünyaya İslâm'ı taşımak onlara takdir edilmişti.

***

Ebû Musa birçok yüce sıfatın tuhaf bir karışımıydı. O savaşa mecbûr kaldığında çetin bir savaşçıydı. Barışçıl, olabildiğince uysal ve iyi huyluydu.

O, fakih, dirayetli ve zeki idi. En zor konularda dahi anlayışını doğru yönlendirmesini iyi bilirdi. Fetva ve kadılıkta zirvede idi. Onun için şöyle denildi:

"Bu ümmetin kadıları dörttür: Ömer, Ali, Ebû Musa ve Zeyd b. Sâbit."

Bununla beraber o, tertemiz bir fıtrat üzere idi…

Allah'ı adını anarak onu aldatan, ona mahkum olurdu…

Mesûliyetlerine çok bağlıydı…

İnsanlara olan güveni çok büyüktü…

Eğer hayatından bir şiar seçecek olursak, şüphesiz şu söz olurdu:

"Ne olursa olsun, ihlas…"

Cihad alanlarında el-Eş'arî, sorumluluklarını büyük bir şecaatle üstlenirdi. Bu yüzden Resûlullah (s.a.v.) onun hakkında şöyle demiştir:

"*Ebû Musa, savaşçıların efendisidir*."

Kendinin bir savaşçı olduğunu bizlere göstermek için hayatından şu kesiti göstererek şöyle der:

"Resûlullah (s.a.v.) ile birlikte bir gazaya çıktık. O gazada ayaklarımız yara içinde kaldı. Benimde ayaklarım yara içinde kaldı. Tırnaklarım düştü. O derece ki, ayaklarımızı bez parçalarıyla sardık…"

Onun iyiliği, temizliği, savaşta düşmana cesaretle saldırmaktan onu alıkoymazdı.

Böyle bir ortamda o, olayları açıklıkla görür ve kesin bir kararlılıkla karar verirdi.

Müslümanlar İran topraklarını fethederlerken el-Eş'arî de ordusuyla Asbahan halkına gelmiş; onlarla cizye almak üzere anlamışlardı.

Ancak onlar anlaşmalarında samimi değillerdi. Kalleşçe bir hücum için fırsat kolluyorlardı.

Fakat Ebû Musa'nın, kendisine ihtiyaç duyulduğu yerde kaybolmayan fıtratı, onların niyetlerini ve ne yapmak istediklerini ortaya çıkarıyordu. Hücuma kalktıkları zaman komutan gafil avlanmadı. Hemen orada onlara savaşla karşılık verdi ve gün yarılanmadan çok büyük bir zafer kazandı.

* * *

Müslümanları İran İmparatorluğu'na karşı giriştiği bütün savaşlarda Ebû Musa el-Eş'arî, çok büyük bir savaş deneyimi ve şerefli bir cihad ortaya koydu.

Özellikle "Tuster" savaşında, Hürmüzân ordusuyla şehre sığınmış ve orada büyük bir kuvvet yığmıştı. Ebû Musa, bu savaşın kahramanıydı.

O gün Mü'minlerin emiri Ömer, başlarında Ammâr b. Yâsir, Berâ b. Mâlik, Enes b. Mâlik, Meczee b. el-Bekrî ve Seleme b. Recâ olduğu hâlde kalabalık bir askerle ona destek kuvvet göndermişti.

Derken iki ordu karşılaştı…

Ebû Musa komutasındaki İslâm ordusu ve Hürmüzân komutasındaki İran ordusu... Savaşların en meşakkatlisi ve en şiddetlisinde karşı karşıya geldi…

İranlılar sağlam olan "Tuster" şehri içlerine doğru çekildiler.

Müslümanlar, şehri günlerce kuşattılar. Ta ki Ebû Musa aklını ve zekasını kullanana kadar…

Şehrin kapısını bu görev için seçtiği öncü kuvvete açmak için bir İranlı casus ile birlikte iki yüz atlıyı gönderdi…

Kapılar henüz açılmıştı ki, öncü kuvvet kaleye saldırdı. Ebû Musa da ordusuyla hücum edip

onları perişan etti.

Ve birkaç saat içinde o korkunç korunağa hakim oldu. İran komutanları teslim olmuştu. Ebû Musa onları Mü'minlerin emirinin görüşüne sunmak üzere Medine'ye gönderdi.

* * *

Bununla beraber bu cesaret âbidesi savaşçı, savaş meydanını terk eder etmez; ağlayan, gözü yaşlı ve bir kuş kadar uysal bir kişiye dönüşürdü.

Kur'ân okuduğu zaman işitenin içini sarsardı. Onun içindir ki, Resûlullah (s.a.v.) onun hakkında şöyle buyurmuştu:

"*Ebû Musa'ya Davud oğullarının nefes borusu verilmiştir*."

Hz. Ömer her gördüğünde onu Kur'ân okumaya davet eder ve şöyle derdi:

"Ey Ebû Musa! Bizleri Rabbimize şevklendir."

O, dine karşı koyan ve Allah'ın nurunu söndürmeye çalışan müşrik ordularına karşı girişilen savaşlardan başkasına iştirak etmemiştir.

Savaş, iki müslüman arasında ise, o zaman ondan kaçar ve o savaşta hiçbir rolü olmazdı.

Hz. Ali ile Muaviye arasındaki anlaşmazlıkta ve bu sebeple müslü-manların arasında savaşın kıvılcımlanıp tutuştuğu o günde bu tavrı apaçıktı.

Olur ki, hayatının bu ayrıntısı, bizlere hayatının en meşhur tutumunu gösterir. O da Hz. Ali ile Muaviye arasında hakemlik yaptığı zamanki tutumudur.

Çoğu zaman bu olay, Ebû Musa'nın, kendisinin kandırılmasına dahi sebep olabilecek derecede iyi niyette ileri gittiğine dair bir delildir.

Ancak olay, kendisinde hata ve acelecilik olmasına rağmen bu sahâbînin büyüklüğünü ortaya koymaktadır. Kişiliğinin yüceliğini, hakka ve insanlara olan inancının büyüklüğünü göstermektedir. Ebû Musa'nın hakem olayındaki tutumu şöyle özetlenebilir:

O, müslümanların birbirlerini katlettiklerini ve her grubun bir imam ve yönetici için direttiğini görüyordu. Ayrıca savaşan gruplar arasındaki durumun gerginleştiğini, çözümün zorlaştığını, dolayısıyla bütün İslâm ümmetinin geleceğini uçurumun kenarına getirdiğini görüyordu.

Deriz ki, onun görüşü, durumun vehameti bu sınıra varmışken, durumu tamamen değiştirmek ve yeniden başlamak diye özetlenebilir…

O günlerde süren iç savaş, yöneticinin kim olacağı konusunda anlaşamayan iki müslüman grup arasında idi. Durum yeniden müslümanlara havale edilip, onlar şûra yoluyla diledikleri halifeyi seçinceye kadar İmam Ali geçici olarak ve Muaviye hilafetten vazgeçsin.

Ebû Musa durumu böyle tartışmıştı. Çözümü de buydu. İmam Ali'ye doğru bir şekilde biat edilmişti, bu doğruydu.

Meşru bir hakkı yok etmek için çıkan gayri meşru bir ayaklanmayı amacına vardırmamak gerekirdi, bu da doğruydu. Ancak İmam Ali ile Muaviye ve Irak halkı ile Şam halkı arasındaki anlaşmazlık -Ebû Musa'nın görüşüne göre- yeni düşünce ve yeni çözümler gerektirecek aşamaya gelmişti. Muaviye'nin isyanı artık salt bir isyan değildi. Şam halkının ayaklanması da salt bir ayaklanma değildi. Anlaşmazlığın tümü, görüş ve seçim anlaşmazlığı olmaktan çıkmıştı.

Aksine bunların hepsi kanlı bir iç savaşa dönüşmüş ve her iki taraftan binlerce insan ölmüştü. İslâm'ı ve müslümanları en kötü akıbetlerle tehdit etmeye de devam ediyordu.

Anlaşmazlık ve savaşın sebeplerini ortadan kaldırmak ve tarafları aralamak, Ebû Musa'nın görüşünde, kurtuluş yolundaki başlangıç noktasını temsil ediyordu.

İmam Ali, hakem ilkesini kabul ettiğinde kendi cephesini Abdullah b. Abbas ve ashabından başka birinin temsil etmesini uygun görüyordu. Fakat cemaati ve ordusu arasında bulunan görüş sahiplerinin büyük bir bölümü Ebû Musa el-Eş'arî'yi kabul etmesi için onu zorladılar.

Ebû Musa'yı seçme nedenleri, Hz. Ali ile Muaviye arasındaki anlaşmazlığa başından beri kesinlikle katılmamış olmasıydı. Hatta anlaşıp savaşa son vermeleri gerektiğinden ümidini kestikten sonra iki taraftan da ilişiğini kesmişti. Bu yüzden o hakem olmak için en uygunu idi.

Ebû Musa'nın ne dininde, ne ihlasında, ne de sadakat ve doğruluğunda İmam'ın şüphesi yoktu. Ancak karşı tarafın niyetini anladı. Onların hileye ne denli yatkın ve istekli olduklarını biliyordu.

Ebû Musa, fıkhına ve ilmine rağmen hile ve kandırmacadan nefret ederdi. İnsanlarla zekasıyla değil; doğruluyla ilişki kurardı. Bundan dolayıdır ki, Ali, Ebû Musa'nın diğerlerine yenik düşmesinden ve hakem olayının tek tarafın tezgahı şekline dönüşerek, olayları daha da vahimleştirmesinden korkuyordu.

* * *

İki taraf arasında hakem olayı başladı…

Ebû Musa el-Eş'arî İmam Ali cephesini temsil ediyordu…

Amr b. Âs, Muaviye tarafını...

Gerçek şu ki, Amr b. Âs, hilafeti Muaviye'ye kazandırmak için keskin zekasına ve geniş hilesine güvendi.

Ebû Musa'nın teklifiyle iki adam -el-Eş'arî ve Amr- arasında toplantılar başladı. Teklif şuydu: Abdullah b. Ömer'in aday gösterilmesi ve hatta müslümanların halifesi olarak ilan edilmesi... Çünkü Abdullah b. Ömer, sevgi, saygı ve itibarca büyük çoğunluğa sahipti…

Amr b. Âs, bu yönde Ebû Musa'da büyük bir istek görerek, bunu fırsat olarak değerlendirdi.

Ebû Musa'nın teklifinin boyutunun artık temsil ettiği taraf -Ali- ile bir bağlantısı kalmamıştı.

Bunun anlamı şuydu: Abdullah b. Ömer'i teklif ettiğine göre; hilafeti Resûlullah (s.a.v.)'in diğer ashabından birine de vermeye hazır demekti.

Böylece Amr, dehasıyla gayesine ulaşacağı geniş bir gedik buldu. Muaviye'yi teklif etti. Sonra oğlu Abdullah b. Amr'ı teklif etti. Onun Resûlullah (s.a.v.)'in ashabı arasında çok yüce bir mevkisi vardı.

Amr'ın dehası karşısında Ebû Musa'nın zekası kaybolmadı. Amr'ın aday ilkesini, konuşmanın ve hakem olayının temeli olarak aldığını görür görmez, dizginleri daha sağlıklı bir yöne çevirdi. Amr de halife seçiminin tüm müslümanların bir hakkı olduğunu ve Allahu Teâla'nın onların işlerini aralarında şûra kıldığını, dolayısıyla seçme hakkının sadece onlara bırakılması gerektiğini ileri sürdü.

Amr'ın bu yüce ilkeyi Muaviye'nin yararına nasıl kullandığını göreceğiz…

Fakat ondan önce Ebû Musa ile Amr b. Âs arasındaki toplantının başında geçen tarihî konuşmanın metnine kulak verelim. Ebû Hanîfe el-Dîneverî'nin "el-Ahbârü't-tıvâl" adlı kitabından naklediyoruz:

Ebû Musa: "Ey Amr, içinde ümmetin salahı ve Allah'ın rızası olan işte var mısın?"

Amr: "Nedir o?"

Ebû Musa: "Abdullah b. Ömer'i halife seçelim. Şüphesiz o bu savaşa hiçbir şekilde girmemiştir."

Amr: "Peki, Muaviye'ye ne olmuş?"

Ebû Musa: "Muaviye buna ne ehildir, ne de onu hak ediyor."

Amr: "Osman'ın zulmen katledildiğini bilmez misin?"

Ebû Musa: "Elbette."

Amr: "Muaviye, Hz Osman'ın kanının velisidir. Bildiğin gibi evi Kureyşte'dir. Eğer halk, daha önce yapmadığı hâlde neden halifelik kendisine verildi derlerse, bunda gerekçen var.

Onlara dersin ki: Onu Osman'ın velisi buldum. Allah Teâlâ da şöyle buyurur: "*Kim zulmen öldürülürse muhakkak velisine bir sultan kıldık*." (İsrâ, 33)

Bunun yanı sıra o, Hz. Peygamber (s.a.v.)'in zevcesi Ümmü Habîbe'nin kardeşi ve onun ashabındandır."

Ebû Musa:"Ey Amr, Allah'tan kork! Muaviye'nin şerefinden bahsetme! Eğer hilafet şerefle hak edilecek olsaydı, Ebrehe b. Sabah, insanların en hak edeni olurdu. Çünkü o, yeryüzünün doğu ve batısını alan Yemen krallarının evladıdır. Sonra Hz. Ali b. Ebû Tâlib'in yanında Muaviye'nin şerefi nedir ki?

Ama Muaviye, Osman'ın velisidir dersen; oğlu Amr b. Osman ondan daha çok Osman'ın velisidir.

Fakat beni dinlersen, Ömer b. Hattâb'ın oğlu Abdullah'ı yetkili kılmakla onun sünnetini ve adını ihya ederiz, derim."

Amr: "Fazilet sahibi, salih, ilk muhacirlerden ve sahâbî olan oğlum Abdullah'tan seni alıkoyan nedir?"

Ebû Musa: "Şüphesiz oğlun doğru adamdır. Ama sen onu bu savaşa iyice bulaştırdın. Hadi bu işi, iyinin oğlu iyiye, Abdullah b. Ömer'e verelim."

Amr: "Ey Ebû Musa! Bu iş ancak iki azı dişi olan birisine yarar. Birisiyle kendisi yer, diğeriyle de yedirir."

Ebû Musa: "Yazıklar olsun sana ey Amr! Müslümanlar kılıçlarla, mızraklarla çarpıştıktan sonra bu işi bize isnad ettiler. Onları tekrar fitneye sürüklemeyelim."

Amr: "O hâlde ne diyorsun?"

Ebû Musa: "Diyorum ki, her iki adamı, Ali ve Muaviye'yi azledelim. Sonra müslümanlar arasında şûra yapalım. Onlar kendileri için istediklerini seçsinler."

Amr: "Bu fikrini kabul ettim. Nefislerin salâhı bundadır."

Bu konuşma, bu hakem olayını her zirkettiğimizde Ebû Musa'nın alışageldiğimiz kişiliğini tamamen değiştiriyor. Şüphesiz Ebû Musa gaflette olmaktan tamamen uzaktı.

Aksine onun bu konuşmadaki zekası, zeka ve dehayla meşhur olan Amr b. Âs'tan daha hareketli idi.

Amr, Ebû Musa'ya Kureyşteki asaleti ve Hz. Osman'ın kanının velisi olmasından dolayı Muaviye'nin hilafetini kabul ettirmeye çalıştığında, Ebû Musa'nın kesin, parlak ve kılıç kadar keskin cevabı geldi:

"Eğer hilafet şerefle hak edilecek olsaydı, Ebrehe b. Sabah, insanların en hak edeni olurdu. Çünkü o, yeryüzünün doğu ve batısını alan Yemen krallarının evladıdır.

Ama Muaviye, Osman'ın velisidir dersen; oğlu Amr b. Osman ondan daha çok Osman'ın velisidir."

Hakem olayı, bu konuşmadan sonra sorumluluğunu sadece Amr b. Âs'ın kendisinin yükleneceği bir yola girdi.

Ebû Musa konuyu ümmete yöneltmekle kendi zimmetini, vicdanını berî kıldı. Ümmet sözünü söylesin ve halifesini seçsin, dedi.

Amr, bu sözü uygun görerek kabul etti…

Fakat İslâm'ı ve müslümanları tehdit eden bir konuda Amr'ın bir felaket müjdecisi olacağı ve Muaviye'ye ne kadar sadakat getirmiş ise de hileye başvuracağı Ebû Musa'nın aklına gelmiyordu…

Anlaştıkları şeyi kendilerine haber vermek üzere döndüğünde Ebû Musa'yı İbn Abbas ikaz etmiş, Amr'ın hilelerine karşı uyarmış ve ona:

“Vallahi Amr’ın seni kandırmasından korkuyorum. Eğer bir şey üzerinde anlaşmaya vardıysanız onu öne sür, senden önce o konuşsun. Ondan sonra sen konuş.”

Fakat Ebû Musa, durumu Amr’ın hile yapmayacağı kadar büyük görüyordu. Bundan dolayı, anlaştıkları konuda Amr’ın dürüstlüğü hakkında hiçbir zaman zan ve şüphe duymuyordu.

Ertesi gün toplandılar… Hz. Ali cephesini temsilen Ebû Musa, Muaviye cephesini temsilen de Amr b. Âs…

Ebû Musa, Amr’ı konuşmaya davet etti. Amr ise imtina ederek ona: “Sen benden daha faziletli, hicret bakımından daha eski ve benden daha yaşlısın. Onun için önüne geçemem, dedi.”

Ebû Musa yaklaştı ve her iki taraftan bekleyen topluluğun karşısına gelerek, dedi ki:

“Ey insanlar! Bu ümmeti ülfetle bir araya getirecek ve durumu düzeltecek şeye baktık. İki adamı -Ali ve Muaviye’yi- azletmekten ve insanların arasında şûra yoluyla ehil birini seçmekten başka bir şey görmedik.

İşte ben Ali ile Muaviye’yi azlettim…Durumunuzu kabul edin ve istediğinizi kendinize halife seçin.”

Dün varılan anlaşma gereğince Ebû Musa’nın Ali’yi azlettiği gibi Amr’ın da Muaviye’yi azlettiğini ilan etme sırası gelmişti.

Amr, minbere çıkarak şöyle dedi;

“Ey insanlar, Ebû Musa ne dedi duydunuz, arkadaşını azletti.

Onun azlettiği gibi ben de onun arkadaşını azlettim ve arkadaşım Muaviye’yi yerinde bıraktım. Çünkü o Mü’minlerin emiri Osman’ın velisi ve kan taliplisidir, hem de bu makama ehil birisidir.”

Ebû Musa bu sürprize dayanamadı. Hiddet ve intikam dolu kelimeleriyle Amr’ı tokatladı.

Yeniden uzletine döndü… Adımlarını Mekke’ye doğru hızlandırdı. Ömründen geri kalan günlerini Beytü’l-Harâm’ın civarında geçirmek üzere...

* * *

Ebû Musa, Resûlullah (s.a.v.)’in, halifelerinin ve ashabının güven ve sevgisine sahipti…

Hz. Peygamber (s.a.v.) onu Muâz b. Cebel ile birlikte Yemen’e gönderdi...

Resûlullah (s.a.v.)’in vefatından sonra İslâm ordularının İran ve Bizanslılara karşı giriştiği büyük cihadda üzerine düşeni yapmak üzere Medine’ye döndü…

Hz. Ömer (r.a.) devrinde de Mü’minlerin emiri onu Basra’ya vali yaptı…

Halife Osman (r.a.) da onu Kûfe’ye vali yaptı…

* * *

Ezber, anlama ve amel yönünden Kur’ân ehlindendi…

Kur’ân hakkındaki ışık saçan sözlerinden bazıları şunlardır:

“Siz Kur’ân’a tâbi olun..!

Kur’ân’ın size tabi olmasını beklemeyin..!”

İbadet ehlindendi… İbadete devam ederdi…

Nefesleri kesen o şiddetli sıcak günlerde, Ebû Musa’nın oruçlu olmak için iştiyakla davrandığını görürsün. Şöyle derdi:

“Umulur ki, öğle sıcağının susuzluğu, bizi kıyamet gününde kandırır.”

* * *

Ve rutubetli bir günde eceli geldi.

Yüzünü, Allah’ın rahmetini ve sevabını uman birinin gülümsemesi kapladı.

Mü’min hayatı boyunca tekrarladığı kelimeleri, dili şu anda, göç anında tekrarlamaya başladı: “Allahım! Selâm sensin!.. Selâm sendendir..!”

58

TUFEYL b. AMR ed-DEVSÎ

Hidâyete Ermiş Fıtrat

Devs diyarında, şerefli ve cömert bir aile içinde büyüdü, gelişti…

Şiir yeteneği verilmişti kendisine... Şöhreti ve yeteneği kabileler arasında yayıldı…

Ukaz mevsiminde, Arap şairleri her taraftan akın edip geldiklerinde, halk toplanıp yığıldığında ve şairleriyle övündüğünde Tufeyl de başlardaki yerini alırdı.

Ukaz mevsimi dışında da Mekke'ye sık sık gelirdi.

Bir ziyaretinde, Resûlullah (s.a.v.) davetini açıktan yapmaya başlamıştı…

Kureyş, Tufeyl'in onu bulup müslüman olmasından ve şiir yeteneğini İslâm'ın hizmetinde kullanmasından korkmuştu. Bu Kureyş ve putları için felaketlerin en büyüğü olurdu.

Onun için etrafını sararak, ona eğlence, zevk ve rahat edebilmesi için her türlü konuk konforunu hazırladılar. Sonra onu Resûlullah (s.a.v.) ile buluşmaktan uyardılar.

Ona şöyle diyorlardı:

"Bir sözü var ki, kişi ile babasının, kişi ile kardeşinin, kişi ile hanımının arasını açıyor. Biz ondan senin ve kavmin adına korkuyoruz. Onunla konuşma, ondan bir şey dinleme..!"

Haberin geri kalanını Tufeyl'in bizzat kendisinden dinleyelim. Diyor ki:

"Vallahi üzerime o kadar düştüler ki, onunla karşılaşmamaya ve ondan bir şey dinlememeye karar verdim. Kâbe'ye gittiğimde konuşursa dediklerini duymamak için kulaklarıma pamuk tıkadım. Onu Kâbe'de namaz kılarken buldum. Yakınında bir yerde durdum. Allah mutlaka duymamı diledi ve ben de çok güzel şeyler dinledim…

Kendi kendime "Hay anasız kalasın! O gerçekten akıllı ve duygu yüklü bir insan. Ben ise iyiyle kötüyü ayırt edebilecek biriyim. Adamın söylediklerine biraz kulak vermemin ne sakıncası var. Anlattıkları güzel şeylerse kabul ederim; değilse ondan uzaklaşırım." dedim.

Hz. Peygamber evine gidinceye kadar bekledim. Eve girince arkasından ben de girdim. Ona: "Hey Muhammed! Kavmin senin hakkında bana şöyle şöyle dedi… Beni sana karşı öyle korkuttular ki, seni duymamak için kulaklarıma pamuk tıkadım. Fakat Allah seni dinlememi diledi ve ben de senden çok güzel sözler dinledim… Bana hakkındaki gerçeği anlat." dedim.

Resûlullah (s.a.v.) bana İslâm'ı arz etti ve Kurân'dan bölümler okudu…

"Vallahi bundan daha güzel bir söz ve daha adil bir hüküm işitmedim!"

Hemen müslüman oldum. Kelime-i şehâdet getirdim ve dedim ki: "Ya Resûlullah, ben kavmimde sözü dinlenir birisiyim. Onlara dönüyorum. Onları da İslâm'a davet edeceğim. Onları davet ettiğim şeyde bana yardımcı olacak bir âyet vermesi için Allah'a dua et…"

Hz. Peygamber (s.a.v.) "Allah'ım ona bir âyet ver." buyurdu.

* * *

Allah Teâlâ kitabında "*Sözü dinleyip en güzeline tabi olan o kimseler*"i övmektedir (Zümer, 18).

İşte şimdi biz onlardan birisiyle buluşuyoruz…

O, olgun fıtrat çehrelerinden, samimi bir çehredir.

Allah’ın, elçisinin kalbine indirdiği rüşd ve hayır âyetlerinden bazılarını duyar duymaz bütün işitme duyuları ve kalbi açılmış ve biat etmişti. Sadece bu değil. Aksine derhal kavmini bu hak dine ve sırat-ı müstakime davette üzerine düşen sorumluluğu kendiliğinden yüklendi.

Bunun içindir ki, daha memleketi ve evi olan Devs diyarına varır varmaz kalbindeki inanç ve ısrarla, babasıyla yüzleştiğini görüyoruz. Allah’a davet eden Resûlden bahsettikten sonra babasını İslâm’a davet ediyor. Onun yüceliğinden, temizliğinden, emanetinden, âlemlerin Rabbi Allah’a olan ihlasından ve alçakgönüllüğünden bahsetti.

Babası o anda müslüman oldu…

Sonra annesine döndü, o da müslüman oldu…

Sonra hanımına… O da müslüman oldu…

İslâm’ın, evini doldurmasından duyduğu huzurla aşiretine ve bütün Devs halkına gitti. Onlardan Ebû Hüreyre (r.a.)’den başka kimse müslüman olmadı.

Onu dışlamaya başladılar, ondan uzaklaştılar. Onların aralarında bulundu. Onlara karşı sabrı, tahammülü tükenince, bineğine binip Resûlullah (s.a.v.)’e dönmek, ona şikayette bulunmak ve öğrettiklerinden daha fazla almak üzere mesafeler katetti.

Mekke’ye varınca Resûlullah (s.a.v.)’in evine koştu. Özlemişti onu…

Peygamber (s.a.v.)’e dedi ki:

“Ey Allah’ın Resûlü!

Devs’te, zina ve faiz bana karşı galip geldi. Allah’a dua et, Devs’i helak etsin…”

Resûlullah (s.a.v.)’in ellerini semaya doğru kaldırıp: “Allah’ım! Devs’e hidâyet ver, onları müslüman et.” dediğini görünce, bu sürpriz onu dehşete düşürdü. Sonra Resûlullah (s.a.v.) ona dönerek dedi ki: “Kavmine dön, onları davet et ve onlara yumuşak davran.”

Bu manzara, Tufeyl’in sesini güzelliklerle, ruhunu da barışla doldurdu. Bu merhametli insan, Peygamber’i kendisine öğretmen ve üstad ve de İslâm’ı, din ve rızasının bulunduğu şey yaptığı için Allah’a hamdın en güzeliyle hamd etti.

Memleketine ve kavmine dönmek üzere kalktı…

Orada, Resûlullah (s.a.v.)’in kendisine tavsiye buyurduğu gibi onları yumuşaklıkla ve sabırla İslâm’a davet etmeye başladı.

Kavmi arasında geçirdiği süre zarfında, Resûlullah (s.a.v.) Medine’ye hicret etmiş ve Bedir, Uhud ve Hendek gazveleri yapılmıştı.

Resûlullah (s.a.v.) Hayber’de iken ve Allah onun fethini müslüman-lara nasip ettiğinde, Devs’ten seksen aileden oluşan muhteşem bir grup Resûlullah (s.a.v.)’e tekbirlerle ve tehlillerle geldiler.

Önünde oturarak arda arda biat etmeye başladılar.

O Coşkulu manzara ve mübarek biatları bittikten sonra Tufeyl b. Amr oturup düşünmeye başladı.

Resûlullah (s.a.v.)’e geldiği ve ondan ellerini semaya kaldırıp “Allah’ım! Devs’i helak et!” diye beddua etmesini istediği günü hatırladı. O, dua ile yakarmış ve onu hayrette bırakmıştı.

“Allah’ım, Devs’i hidâyete erdir ve onları müslüman yap!” diyordu.

Ve Allah Devs’i hidâyete erdirmişti. Onları müslüman yapmıştı.

İşte onlar... Onlardan seksen ev ve aile… Halkının ekseriyetini teşkil ediyorlardı. Resûlullah

(s.a.v.)’in arkasında tertemiz saflardaki yerlerini aldılar.

* * *

Tufeyl, mü’min cemaat ile beraber görevine devam ediyordu. Mekke fethedildiği gün on bin müslümanla birlikte yolunda bükülmeden, kibirlenmeden ve kin gütmeden gidiyordu. Aksine, bu yakın fethi ve apaçık zarferi lütfettiğinden dolayı Allah’a şükretmek için huşû ve saygı ile alınlarını eğiyorlardı..

Tufeyl’in, Resulullah (s.a.v.)’in Kâbe’nin putlarını kırıp, onu uzun süren o pislikten temizlediğini gördü.

Hemen orada ed-Devsî, Amr b. Humeme’ye ait bir putu hatırladı. Ona misafir olarak geldiği vakitlerde beraberce giderler ve önünde huşû ile durup ona yakarırlardı.

Şimdi, o günlerin günahlarını silmek için Tufeyl’e fırsat doğmuştu. Orada, Amr b. Humeme’nin putunu yıkmak için izin istedi. Bu put “Zül-kefeyn” diye anılırdı. Peygamber (s.a.v.) ona izin verdi.

Ve Tufeyl, gider ve üzerine ateş yakar. Alevi azaldıkça onu arttırır ve şu beyti söylerdi:

“Ey Zülkefeyn, sana tapanlardan değilim...
Doğumumuz senin doğumundan eskidir...
Ateşi kalbine dordurdum.”

Peygamberle birlikte yaşadı. Arkasında namaz kılar, ondan öğrenir ve onunla savaşlara katılırdı.

Resûlullah (s.a.v.), Yüce Dost’a irtihal eder. Tufeyl, Resûlullah (s.a.v.)’in vefatıyla, bir müslüman olarak yükümlülüklerinin bitmediğini aksine yeni başladığını gördü. Böylece riddet savaşları henüz başlamıştı, kolları ve paçaları sıvamış, şehadeti özleyenin şevkiyle o şiddetli ve çetin savaşlara katılıyordu.

Riddet savaşlarının hepsine katıldı…

Yemame savaşında bulundu. Oğlu Amr b. Tufeyl de beraberindeydi.

Savaşın başlangıcında oğluna, Müseylime ordusuna karşı ölümü ve şehâdeti dileyen birisi gibi savaşmasını tavsiye ediyordu.

Ve Tufeyl ona bu savaşta öleceğini hissettiğini haber verdi.

Böylece kılıcını kuşanarak bir asîl gibi savaştı. Kılıcıyla hayatını müdafaa etmiyor; aksine, hayatıyla kılıcını savunuyordu.

Ölüp cesedi düştüğünde, henüz ölmemiş; diğer birinin eli onunla vursun diye kılıcı sapasağlam ve keskin bir hâlde kalmıştı.

O savaşta Tufeyl ed-Devsî (r.a.) şehid düştü…

Cesedi darbeler altında yere yıkıldı. Kalabalıklar arasında kendisini göremeyen oğluna el sallıyordu. Kendisini takip edip, ardından yetişsin der gibiydi.

Nitekim ona yetişti; ama bir müddet sonra…

Amr b. Tufeyl Şam’da Yermûk savaşına mücahid olarak katılmış ve şehid olarak vefat etmişti.

Son nefesini verirken, sağ kolunu uzatıyor. Avucunu açıyordu. Sanki birisiyle tokalaşacaktı. Kim bilir...? Belki de o saatte babasının ruhuyla tokalaşıyordu…

59

AMR b. ÂS

Mısır'ı Romalılardan Kurtaran Kahraman

Kureyş'ten üç kişiydiler. Resûlullah (s.a.v.)'i, davetine şiddetle karşı koymakla ve arkadaşlarına eziyet etmekle çok yordular…

Resûlullah (s.a.v.) onlara dua ediyor ve kendilerine azabını indirmesi için Rabbine niyazda bulunuyor…

Dua edip dururken vahiy bu âyeti kerimeyle kalbine indi:

"*Bu işten sana hiçbir şey düşmez. (Allah), ya onların tevbesini kabul eder, yahut onlara, zalim olduklarından dolayı azab eder*." (Âl-i İmrân, 128)

Resûlullah (s.a.v.) bu âyetten bunun, onlara beddua etmemesi gerektiği ve işlerini yalnızca Allah'a bırakması yönünde bir emir olduğunu anladı.

Ya zulümlerine devam edecekler, onun azabına duçar olacaklar veya tevbe edecekler, tevbelerini kabul edecek ve O'nun rahmeti onlara erişecekti…

Amr b. Âs, o üç kişiden biriydi…

Allah, onları İslâm'a hidâyet ederek, onlar için tövbe ve rahmet yolunu seçti.,,

Amr b. Âs, kahraman bir müslümana ve İslâm'ın cesur komutanlarından bir komutana dönüşüvermişti…

Amr'ın bazı durumlardaki tutumunu kabullenmememize rağmen o da sahabî olarak verdikçe vermiş, savunmuş ve savaşmıştır. Gözlerimizi ve kalplerimizi almaya devam edecektir.

Burada, özellikle Mısır'da İslâm'ı, dimdik ve yüce bir din olarak gören Resûlü'nde de indirilmiş bir rahmet, katıştırılmış bir nimet, basiretle Allah'a davet eden, hayata birçok olgunluğu bahşeden yüce, doğru bir resûl olarak kabul eden insanlar vardı…

Bu imanı taşıyan kimseler, İslâm'ı Mısır'a, Mısır'ı da İslâm'a hediye etmeyi kaderin sebep kıldığı -ki ne büyük bir sebep- adama minnet borçlu kalacaklardır…

O, Amr b. Âs'tır...

* * *

Tarihçiler Amr'ı "Mısır Fâtihi" diye anmaya alıştılar.

Bizce bu vasıfta ileri gitme ve yanlışlık var. Belki Amr'dan "Mısır'ı Kurtaran Kişi" diye söz etmemiz en uygunudur.

İslâm, modern anlamdaki fetih ile ülkeleri fethetmiyordu. Aksine insanları ve ülkeleri kötü eziyetlerle ezen iki imparatorluğun tasallutundan kurtarıyordu. O ikisi, İran ve Roma İmparatorluklarıydı... Özellikle Mısır... İslâm öncüleri ona göründükleri gün, Romalıların yağmasıydı... Ahalisi ise çaresiz karşı koyuyorlardı…

Ülkenin ufuklarından mü'min birliklerin:

"Allahu Ekber..!!

Allahu Ekber..!!"

nidaları duyulduğu zaman, doğan fecre doğru büyük bir coşkuyla koştular ve onu kucakladılar. Onda Kayser ve Rumlardan kurtuluşu buluyorlardı.

Demek Amr b. Âs ve adamları Mısır'ı fethetmediler. Onlar, geleceklerinde hakla buluşabilmeleri için Mısır'ın önünü açtılar. Ölçülerini adaletle belirlesinler, kendilerini ve gerçeğini Allah'ın kelâmı ve İslâm prensipleri ışığında bulabilsinler diye...

Allah ondan razı olsun, Mısır halkını ve Kıbtîleri savaştan uzak tutmaya ve savaşı sadece ülkeyi işgal eden ve ahalinin mallarını çalan Roma askerleri ile sınırlı tutmaya azami dikkat gösteriyorlardı.

Onun için, onun o gün, hıristiyanların liderlerine ve büyük piskoposlarına konuştuğunu ve şöyle dediğini görüyoruz:

"Muhakkak ki Allah, Muhammed'i hak ile gönderdi ve onunla emretti. O peygamberlik görevini yerine getirdi. Bizleri apaçık ve dosdoğru yolda bıraktıktan sonra gitti…

Bize, insanların özürlerini kabul etmeyi emretti. Biz sizi İslâm'a davet ediyoruz.

Bize kim icabet ederse bizdendir. Lehimize olan şey onun lehine, aleyhimize olan şey de onun aleyhinedir.

Kim bizim İslâm'a yaptığımız davete icabet etmezse ondan cizye -yani vergi- alırız ve onu korumaya ve kollamaya gayret gösteririz.

Peygamberimiz bize Mısır'ın fetholunacağını bildirmiş ve halkı hakkında hayırla vasiyette bulunmuş ve şöyle demiştir: "Mısır, benden sonra tarafınızdan fetholunacaktır. Kıbtîler hakkında hayır tavsiye ediniz. Onların zimmeti ve akrabalıkları vardır.

Eğer siz, davet ettiğimiz şeyde bize icabet ederseniz, bu sizin için zimmet üzerine zimmet olur."

Amr sözlerini bitirdi. Bazı piskopos ve rahipler bağırarak dediler ki:

"Peygamberinizin size vasiyet ettiği akrabalık çok uzak bir akrabalıktır. Bu gibi şeye ancak peygamberler ulaşır..."

Amr ile Mısır Kıbtîleri arasında arzulanan anlayış için bu iyi bir başlangıçtı. Roma liderleri bunu önlemeye uğraşsalar bile…

* * *

Amr b. Âs, İslâm'a ilk girenlerden değildi. O Hâlid b. Velîd ile birlikte Mekke'nin fethi öncesinde müslüman oldu.

Ne gariptir ki, onun İslâm'ı, Habeşistan'da Necaşî'nin eliyle oldu. Çünkü Necaşi, Amr'ı, Habeşistan'a sık sık gelip, kendisine hediyeler getirdiği için tanır ve sayardı. O memlekete yaptığı son ziyaretlerinde tevhide ve güzel ahlâka çağıran, Arap yarımadasındaki Hz. Peygamber haber konusu oldu...

Habeşistan Kralı, Amr'a, Allah'ın hak peygamberi olduğu hâlde ona neden iman edip tâbi olmadığını sordu.

Amr de Necaşi'ye sordu:

"O, böyle midir?"

Necaşi ona şöyle cevap verdi:

"Evet.. Sözümü dinle ve ona uy ey Amr. Vallahi o hak üzeredir ve kendisine karşı gelenlere üstün gelecektir."

Ve Amr, âlemlerin Rabbi olan Allah'a teslim olmak üzere istikametini Medine'ye doğru çevirdi. Vatanına bir an önce ulaşmak için de bir gemiye bindi."

Medine'ye götüren yolda Hâlid b. Velîd ile karşılaştı. Hâlid, Resûlullah (s.a.v.)'e biat etmek üzere Mekke'den geliyordu.

Resûlullah (s.a.v.) onların geldiklerini görür görmez yüzü nurlandı ve ashabına şöyle dedi:

"*Mekke sizi ciğerpareleriyle vurdu*."

"Hâlid yaklaştı ve biat etti…

Sonra Amr yaklaştı ve biat etti. Ve dedi ki:

"Ya Resûlullah!

Allah'ın, benim eski günahlarımı bağışlaması kaydıyla sana biat ediyorum."

Resûlullah (s.a.v.) ona şöyle buyurdu:

"*Ey Amr!*

Biat et. Muhakkak ki İslâm, kendinden öncekileri siler."

Amr, biat edip, dehasını ve şecaatini yeni dinin hizmetine koydu. Resûlullah (s.a.v.) Allah'a kavuştuğunda, Amr, onun Umman valisiydi.

Hz. Ömer (r.a.)'ın hilafeti zamanında da Şam savaşları ve daha sonra Mısır'ın Romalıların egemenliğinden kurtarılışında bilinen tecrübe ve maharetinin hepsini göstermiştir...

* * *

Amr b. Âs, keşke ne olurdu da içindeki komutanlık sevgisine karşı koyabilseydi..?!

O zaman, bu sevgi yüzünden düştüğü zor durumların hakkından çok daha iyi gelebilirdi.

Amr'ın komutanlık sevdası, yeteneklerle taşan doğası gereği kendiliğinden ortaya çıkan bir şeydi.

Bizatihi onun dış görünüşü, yürüyüş ve konuşma üslubu komutanlık için yaratıldığını ima ediyordu.

Öyle ki, Mü'minlerin emiri Ömer (r.a.)'ın bir gün onun geldiğini gördüğü ve gülümseyip şöyle dediği rivayet edilmiştir:

"Ebû Abdullah'ın yeryüzünde ancak komutan olarak yürümesi gerekir."

Gerçekten de Ebû Abdullah, nefsinden bu hakkı esirgemiyordu.

Hatta, korkunç hadiseler müslümanların başına geldiğinde, Amr, bu hadiselerde zekası, dehası ve üstünlüğü ile övünen, kendine güvenen kudretli bir komutan gibi çalışıyordu.

Fakat kendisinde güvenilirlik vasfı vardı ki, valilerini seçmekte sertliği ve titizliği ile bilinen Ömer b. Hattâb onu Filistin ve Ürdün, sonra da yaşadığı sürece Mısır valiliğine atamıştır.

Mü'minlerin emiri, valilerinden, en azından halka yakın olmak için konforda, zenginlikte belli bir düzeyde kalmalarını istiyordu. Amr'ın bu yaşam sınırını aştığını bildiği hâlde onu görevde tutmakta sakınca görmemişti...

Deriz ki: Halife, Amr'ın çok zenginleştiğini öğrendiğinde bile onu azletmedi. Onun azledilmesi yerine, Muhammed b. Mesleme'yi gönderip mallarının ve eşyalarının tümünü onunla bölüşmesini emretti. Yarısı kendisinde kalacak, diğer yarısını da Muhammed, Medine'ye hazineye getirecekti.

Eğer Mü'minlerin emiri, Amr'ın komutanlık ve yöneticilik sevdasının, onun, sorumluluklarında aşırıya gitmesine sebep olabileceğini bilseydi, onun olgun vicdanı onu bir an bile valilikte bırakmazdı.

* * *

Amr (r.a.) keskin zekâlı, düşünmeden doğru karar verebilen ve uzak görüşlü biriydi.

Mü'minlerin emiri Ömer (r.a.) çaresiz birisini gördüğü vakit hayretle yumruklarını sıkar ve şöyle derdi:

"Sübhanallah...!

Bunu yaratan ile Amr b. Âs’ı yaratan aynı İlâh'tır…!”

Ayrıca o, oldukça cesur ve atılganlık sahibiydi.

Bazı durumlarda cesaretini dehasıyla birleştirirdi ki, o zaman onun korkak ve çekingen olduğu sanılırdı. Oysa bu hilenin ve tedbirin genişliğinden ileri gelirdi. Amr da bunu, kendisini korkunç zor durumlardan kurtarmak için çok iyi kullanırdı.

Mü’minlerin emiri Ömer (r.a.), onun bu yeteneklerini bilir ve hakettiği değeri verirdi.

Mısır’a vali olarak göndermeden önce onu Şam’a gönderen Mü’minlerin emiri’ne, Şam’daki Roma ordularının başında bir “Artapon” (cesur ve dahi bir komutan) var denildiği vakit Ömer (r.a.)’ın cevabı şöyle idi:

“Roma Artapon’unu Arap Artapon’u ile vurduk. Bakalım iş nereye varacak?!”

Arapların Artapon’u ve korkunç dâhisi olan Amr b. Âs’ın ezici galibiyetiyle sonuçlandı. Roma Artapon’unu ordusunu hezimete terk ederek Mısır’a doğru kaçmıştı. Amr, birazdan ona yetişecek ve o topraklar üzerine İslâm sancağını yükseltecekti.

* * *

Amr’ın zeka ve dehasıyla zirvelere çıktığı hadiseler ne kadar çoktur...

Eğer, Ebû Musa ile arasında geçen hakem olayında her ikisi Ali ve Muaviye’yi azledilmesine ve seçimin müslümanlar arasında şûra yoluyla yapılmasına anlaştıkları vakit Ebû Musa’ya karşı olan tutumunu saymazsak… Ebû Musa anlaşmayı uygulamış, Amr ise kaçınmıştı…

Dehasına ve anında doğru karar verebilme yeteneğini görmek istersek, Mısır’da Romalılarla savaştığında “Babilion Kalesi” komutanı veya başka bir tarihî rivayete göre bahsedeceğimiz Yermük’te Roma Artapon’unu ile aralarında geçen davranışa bakmak yeterlidir.

Roma Artapon’unu onunla konuşmak için onu davet ettiğinde bazı adamlarına da o kaleden çıktığı an üzerine bir kaya bırakmaları için emir vermişti. Kesin ölümü için her türlü hazırlık yapılmıştı.

Amr, hiçbir şeyden şüphelenmeden komutanın yanına girmiş ve toplantıları bitmişti.

Kaleden çıkacağı sırada surlar üzerinde şüpheli hareketler gördü. Bu durum, içinde dikkat hissini uyandırdı.

Derhal muhteşem bir şekilde davrandı.

Kale komutanının yanına, sanki onu hiçbir şey korkutmamış gibi emin adımlarla ve sakin bir tavırla geri döndü. Ona dedi ki:

“Aklıma bir şey geldi. Bilmeni istedim. Benimle birlikte, arkadaşlarım arasında İslâm’a ilk giren, Resûlullah’ın ashabından bir cemaat var.

Mü’minlerin emiri onların görüşünü almadan hiçbir karar vermez. İslâm ordularından bir ordu gönderdiği vakit onun başına mutlaka onlardan birini atar. Onun için, onları sana getireyim; senden benim duyduklarımı onlar da duysunlar ki onlar da bilgi sahibi olsunlar...”

Roma komutanına, Amr, hayatının fırsatını vermişti. O hâlde bu fikrini hemen kabul etsindi ki, beraberinde müslüman liderler ve komutan ve adamların en iyileri olanlar için de hazırlık yapsındı. Bu, sadece Amr’ı öldürmesinden daha iyi olacaktı...

Dikkat çekmeden, Amr’ın öldürülme hazırlıklarının ertelenmesi için emir verdi.

Amr’ı törenle yolcu edip onunla hararetle tokalaştı.

Arapların dahisi, kaleyi terk ederken gülümsedi.

Ertesi sabah Amr, ordusunun başında kaleye geri döndü. Kahkaha atarak kişneyen atının üzerinde, çalımlı...

Evet.. O da sahibinin dahiliğinden çok şey biliyordu.

* * *

Hicrî kırk üç yılında, Mısır valisi iken ölüm Amr b. Âs’ı yakaladı.

Yolculuk anında hayat yapraklarını seyrederek, dedi ki:

“İlk önceleri kâfir idim. Resûlullah’a karşı insanların en şiddetlisiydim. O gün ölseydim, ateş bana vacip olurdu.

Sonra Resûlullah’a biat ettim. İnsanların içerisinde onun kadar bana hiç kimse sevgili değildi. Gözümde ondan daha yüce kimse yoktu. Onu övmem istense, beceremem. Çünkü gözlerimi ona karşı olan saygımdan dolayı onunla dolduramadım.

Eğer o gün ölseydim, cennet ehlinden olmayı arzulardım.

Sonra saltanatla duçar oldum… Ve daha başka şeylere… Bilmiyordum, acaba o lehime mi idi, yoksa aleyhime mi...?”

* * *

Sonra gözlerini göğe doğru yalvarırcasına kaldırdı. Rahim ve Azim olan Rabbine münacaat ederek diyordu ki:

“Allah’ım! Geçerli mazeretim yok ki, senden özür dileyeyim!

Eğer rahmetin bana yetişmezse helâk olanlardan olurum…”

Ruhu Allah’a yükselene kadar yalvarması ve tehlillerine devam etti. En son sözü “Lâ ilâhe illallah”... idi.

* * *

Amr’ın kalıntıları, ona İslâm’ın yolunu öğrettiği Mısır toprağının altındadır...

Sert toprağın üzerindeki, öğrettiği, karar verdiği ve hükmettiği meclisi, yüzyıllardır hâlâ eski caminin -Amr Camii- tavanı altında durmaktadır. İçinde bir ve tek olan Allah’ın adının zikredildiği, etrafından ve minberi üzerinden Allah’ın sözlerinin ve İslâm’ın prensiplerinin ilan edildiği, Mısır’da yapılan ilk cami budur…

KAYNAKLAR

1. **el-İsâbe fî temyizi’s-sahâbe**, İbn Hacer el-Askalânî
2. **el-İstiâb fî esmâi’l-ashâb**, İbn Abdilber
3. **Üsdü’l-gâbe fî marifeti’s-sahâbe**, İbnü’l-Esîr
4. **es-Sîretü’n-nebeviyye**, İbn Hişâm
5. **et-Tabakaâtü’l-kübrâ**, İbn Sa'd
6. **el-Bidâye ve’n-nihâye**, İbn Kesîr
7. **Hilyetü’l-evliyâ**, Ebû Nuaym el-İsbahânî

60
EBÛ HUZEYFE’NİN DOSTU SÂLİM
Hafızların En İyisi

Hafızların en iyisi...

Resûlullah (s.a.v.) bir gün ashabına vasiyet ederek buyurdu ki:

“*Kur’ân’ı dört kişiden alınız:*

Abdullah b. Mes’ûd,

Ebû Huzeyfe’nin dostu Sâlim,

Übey b. Ka’b ve

Muâz b. Cebel...”

Daha önce İbn Mes’ûd, Übey ve Muâz ile buluşmuştuk. Resûlullah (s.a.v.)’in Kur’ân öğretiminde bir hüccet ve dayanak yaptığı dördüncü sahâbî kimdi?

O, Ebû Huzeyfe’nin dostu Sâlim’dir...

O, bir köle idi. İslâm onun şanını yükselterek, onu, müslüman olmadan önce Kureyş’in eşrafından ve liderlerinden biri olan müslümanların büyüklerinden birine evlat kıldı. İslâm, evlat edinme âdetini bozduğu zaman o, onu evlatlık edinen Ebû Huzeyfe b. Utbe’ye bir kardeş, arkadaş ve dost oldu.

Allah’ın fazlı ve nimeti ile Sâlim fazileti, davranışları ve takvası sebebiyle müslümanlar arasında ince ve yüksek bir makama ulaştı...

Bu ad ile tanındı: Ebû Huzeyfe’nin dostu Sâlim...

O bir köle iken azad edilmiş, İslâm’a giren ilkler arasında yerini almıştı…

Huzeyfe b. Utbe de İslâm’a erken koşmuş ve babası Utbe b. Rebîa’yı hayatını bulandıran hışım ve dertleri çekmeye terk etmişti. Çünkü oğlu kavminin ileri gelenlerindendi ve müslüman olmuştu. Halbuki babası onu Kureyş’in liderliği için hazırlıyordu.

Ebû Huzeyfe, Sâlim’i azad ettikten sonra evlat edindi ve Huzeyfe oğlu Sâlim diye anılmaya başlandı.

İkisi, Rablerine sükûnetle ve huşû ile ibadet etmeye, Kureyş’in eza ve baskılarına büyük bir sabırla sabretmeye başladılar.

Ve birgün, evlat edinmeyi yasaklayan Kur’ân âyeti nazil oldu…

Her evlat, kendisini dünyaya getiren gerçek babasının adını taşımaya başladı.

Mesela; Zeyd b. Hârise… Resûlullah (s.a.v.), onu evlat edinmiş ve müslümanlar arasında Muhammed oğlu Zeyd diye bilinir olmuştu. Yeniden babası Hârise’nin adını taşımaya başladı ve Zeyd b. Hârise oldu. Fakat Sâlim’in bilinen bir babası yoktu. Ebû Huzeyfe’yi dost edindi ve böylece “Ebû Huzeyfe’nin Dostu Sâlim diye anılmaya başlandı.

Sanki İslâm, evlât edinme âdetini yasakladığı zaman müslümanlara şöyle demek istemişti;

“Kardeşliğinizi pekiştirecek, bizzat İslâm’dan daha büyük ve daha güçlü, sizi kardeş kılan imandan başka bir bağ, akraba ve sıla aramayınız.”

İlk müslümanlar bu mesajı iyi anladılar.

Onlar için Allah ve Resûlullah (s.a.v.)'tan daha sevgili hiçbir şey yoktu.

Ensârın, muhacir kardeşlerini nasıl karşıladıklarını, mallarını, evlerini ve sahip oldukları her şeyi nasıl bölüştüklerini gördük.

İşte bu, Kureyş'in eşrafından olan Ebû Huzeyfe ile babası bilinmeyen köle Sâlim arasında cereyan eden aynı şeydi.

Hayatlarının son anına kadar bir kardeşten daha fazla kaldılar. Öldüklerinde dahi beraber öldüler... Ruh, ruhla beraber… Ceset cesedin yanı başında…

O, İslâm'ın eşsiz azameti idi. Aksine azamet, meziyetlerinden bir tanesiydi.

* * *

Sâlim, sadıkların imanı ile iman etti.

Allah'a, iyiler ve müttakîler gibi yol tuttu.

Soyunun sopunun ve sosyal statüsünün hiçbir değeri yoktu artık. Takvası ve ihlası ile o, İslâm'ın adil ve yüce temeller üzerine bina edip yükseltmeye geldiği yeni toplumun en yüksek mertebelerine çıktı...

Âyet-i kerîmenin koyduğu değer ölçüsü şuydu:

"*Allah katında en şerefliniz, O'ndan en fazla korkanınızdır*." (Hucurât, 13)

Hadis-i şerif:

"*Arabın, Arap olmayana takvadan başka bir üstünlüğü yoktur.*

Beyaz tenlinin, siyah tenliye takvadan başka üstünlüğü yoktur."

* * *

Bu yeni ve olgun toplumda Ebû Huzeyfe, kendine şeref olarak da daha düne kadar köle olan birisini dost edinmekte buldu.

Ayrıca Sâlim'i, kardeşi kızı Fatıma b. Velîd b. Utbe ile evlendirmekle de ailesi için bir şeref elde etti.

Evet... Sâlim, Mekke'den Medine'ye hicret esnasında Kubâ Camisinde muhacirlerin imamıydı.

Allah'ın Kitabında bir hüccet idi. Bundan dolayı Peygamber (s.a.v.) müslümanlara ondan öğrenmelerini emir buyurmuştu.

Onda hayır ve başarı vardı ki, bu yüzden Resûlullah (s.a.v.) ona şöyle demişti::

"Ümmetimde senin gibilerini kıldığı için Allah'a hamd olsun..!"

Mü'min kardeşleri onun için "Sâlim, salihlerdendir" diyorlardı.

* * *

Sâlimin hikayesi, Bilâl ve onlarca kölenin ve fakirlerin hikayesi gibidir. İslâm, onların üzerinden kölelik ve zayıflık âdetlerini temizleyip, doğru ve olgun toplumda onları imamlar, liderler ve komutanlar yaptı...

Sâlim, İslâm'ın bütün faziletlerinin bir buluşma yeri idi. Faziletler, onda ve etrafında toplanıyor, onun derin ve doğru imanı onları en güzel bir şekilde düzenliyordu.

Hak gördüğü bir şeyi dobra dobra söylemesi onun en belirgin meziyetlerindendi.

Söylemesi gereken bir sözü varken susmasını bilmezdi.

Hayatı aldatacak bir yanlışa susup, ona ihanet etmezdi

Mekke müslümanlar tarafından fetholunduktan sonra Resûlullah (s.a.v.) Mekke civarındaki

köy ve kabilelere seriyeler göndererek, onlara savaşçı değil; davetçi gönderdiğini bildiriyordu.

Bu seriyelerin birinin başında Hâlid b. Velîd bulunuyordu. Hâlid gideceği yere vardığı zaman kılıcını kullanıp kan akıtacağı bir şey oldu.

Bu hadiseyi Peygamber (s.a.v.) duyduğu vakit, Rabbinden uzun uzun özür diliyor ve şöyle buyuruyordu:

"*Allah'ım! Hâlid'in yaptığından ben berîyim*."

Mü'minlerin emiri Ömer bu hadiseyi ona hatırlatmaya ve aleyhine kullanmaya devam etti. Şöyle derdi: "Hâlid'in kılıcından kan damlar."

Bu seriyede Hâlid'e, Ebû Huzeyfe'nin dostu Sâlim ve ashabtan başkaları da refakat ediyordu.

Sâlim, Hâlid'in bu yaptığını görür görmez, ateşli bir münakaşayla cevap vermiş ve işlediği hataları saymaya başlamıştı.

Cahiliyedeki ve İslâm'daki o büyük komutan ve kahraman Hâlid ise kâh dinliyor, kâh kendini savunuyor, kâh da sözlerinde şiddete varıyordu. Sâlim görüşünde ısrarlıydı. İdare etme yoluna gitmeden, korkusuzca dile getiriyordu.

Sâlim o anda Hâlid'i Mekke eşrafından biri gibi görmüyordu. Kendisi de daha düne kadar bir köle idi.

Hayır... İslâm, onları eşitlemişti.

Onu, yanlışları kutsanacak bir komutan olarak değil, aksine sorumlulukta ortak biri olarak görüyordu.

Hâlid'e muhalefet ettiğinde herhangi bir çıkarı veya şehveti yoktu. Aksine o İslâm'ın, hakkını kutsal saydığı ve Peygamber (s.a.v.)'in dinin ta kendisi olduğu nasihatti:

"*Din, nasihattir.*

Din, nasihattir.

Din, nasihattir."

* * *

Hâlid b. Velîd, Resûlullah (s.a.v.)'e ulaşınca sordu:

Kimse ona itiraz etti mi...?

Ne kadar yüce ve ne kadar muazzam bir soru...

Aleyhisselâm'a şöyle dedikleri vakit gazabı sükûnet etmişti:

"Evet... ona Sâlim itiraz etti."

Sâlim, Hz. Peygamber ve mü'minlerle birlikte yaşadı.

Hiçbir gazadan geri kalmadı ve hiçbir ibadeti terk etmedi.

Ebû Huzeyfe ile olan kardeşliği gün geçtikçe daha da arttı ve perçinleşti.

* * *

Resullullah (s.a.v.) âhirete irtihal etti.

Ebû Bekir (r.a.)'ın hilafeti mürtedlerin baş kaldırmalarıyla karşı karşıya geldi.

Yemame günü geldi.

İslâm'ın benzeriyle müptela olmadığı şiddetli bir savaştı. Müslümanlar savaşmaya çıktılar...

Sâlim ve Allah yolundaki kardeşi Ebû Huzeyfe de savaşa çıktılar. Savaşın başında müslümanlar hücuma karşı koyamadılar. Orada her mü'min savaşın kendi savaşı ve sorumluluğun kendi sorumluluğu olduğunu hissetti.

Hâlid b. Velîd orduyu yeniden topladı.

Askeri müthiş bir ustalıkla yeniden düzenledi.

İki kardeş, Sâlim ve Ebû Huzeyfe birbirlerine sarıldılar ve kendilerine dünya ve âhiret mutluluğunu veren bu hak din uğrunda şehit düşmeye ahdettiler.

Ve kendi kendilerini müthiş kalabalığın içine attılar…

Ebû Hüzeyfe bağırıyordu:

“Ey, Kureyşliler...!!

Amellerinizle Kur’ân’ı süsleyiniz... “

Kılıcı Müseylimetü’l-Kezzab’ın ordusuna kasırga gibi vuruyordu.

Sâlim de bağırıyordu:

“Ben ne kötü Kur’ân hafızyım..!

Müslümanlar benim tarafımdan hücuma uğrarlarsa...”

Asla ey Sâlim... Sen en iyi hafızlardansın...!!

Kılıcı, mürtedlerin boyunlarında dolaşıyor, şahlanıyordu. Onlar ki Kureyşin cahiliyetini hortlatmak ve İslâm’ın nurunu söndürmek için çıkmışlardı…

Mürtedlerin kılıçlarından birisi sağ eline indi ve onu kopardı. Sağ elinde muhacirlerin sancağını taşıyordu. Onu Zeyd b. Hattâb düştükten sonra almıştı.

Sağ elinin koptuğunu görünce, sancağı eliyle tuttu ve onunla daha yükseklere doğru sallamaya ve şu âyet-i kerîmeyi bağırarak okumaya başladı:

“*Nice peygamberler vardı ki, beraberlerinde birçok Allah erleri bulunduğu hâlde savaştılar da bunlar, Allah yolunda başlarına gelenlerden dolayı gevşeklik ve zaaf göstermediler, boyun eğmediler. Allah sabredenleri sever*.”(Âl-i İmrân, 146)

Ne müthiş slogan bu... Ölüm günü kendisine slogan olarak bu âyeti seçmişti…

* * *

Mürtedlerden bir karaltı etrafını kuşattı ve kahraman düştü. Fakat Müseylime öldürülüp, ordusu dağıtılana ve müslüman ordu galip gelip, savaş bitene kadar ruhu temiz cesedinde dolaşıyordu.

Müslümanlar, kurbanlarını ve şehidlerini ararlarken, Sâlim’i son nefeslerini alıp verirken buldular.

Onlara sordu:

“Ebû Huzeyfe ne yaptı?”

“Şehid düştü.” dediler:

Dedi ki: “Beni onun yakınına uzatın.”

Dediler ki: ”O senin yanında ey Sâlim... Aynı yerde şehit düştü...”

Son defa gülümsedi...

Ve bir daha konuşmadı...

O ve arkadaşı arzularına kavuşmuşlardı.

Beraber müslüman olmuşlar…

Beraber yaşamışlar...

Beraber şehit düşmüşlerdi…

Ne muazzam kısmet..!! Ne güzel kader..!!

Ve Allah’a gitti o büyük mü’min. Ömer b. Hattâb öleceği vakit onun için şöyle demişti:

“Eğer Sâlim yaşıyor olsaydı, hilafet görevini ona devrederdim.”

SONSÖZ

Evet...

Şimdi, Muhammed (s.a.v.)'in ashabından bu yüce topluluğu uğurlarken…

Acaba, konunun hakkını ödeyebildik mi?

Hayır...

Onların büyüklüğünü yakından seyrettik. Hepsiyle arkadaşlık yapmaya kader yardım etmediği için sadece onlardan mübarek bir grupla aydınlık anlarda arkadaşlık ettik…

Bu kitabın bizlere sunduğu "altmış" adam, Resûlullah (s.a.v.)'i gören, o asırda yaşayan, ona inanan ve onunla cihad eden kardeşlerinden binlercesinin yerine birer temsilci idiler…

Bu altmış iyi sahâbînin sûretinde, bütün ashabı görüyoruz. Onların imanını, sebatını, kahramanlıklarını, fedakarlıklarını ve bağlılıklarını görüyoruz…

Verdikleri mücadeleyi görüyoruz... Kaydettikleri zaferleri görüyoruz …

İnsanlığın tümünü kirli vicdandan ve istikbâlinin kaybolmasından kurtarmak için üstlendikleri rolü görüyoruz...

O hâlde o altmış adam, karşılaştığımız ve gerçeğine indiğimiz çok güzel ve nefes kesen birer örnektir. Dinî yönden özel ve insanlık yönünden genel olarak, mücadele dolu bir zaman diliminde kahramanlar ve askerler görüyoruz…

O zaman dilimi ki, eski âlemin, Allah'ın (c.c.) birliğini ve insanların birleşmesini haykıran yeni gerçeğin balyoz darbeleri altında ezildiği bir zaman dilimiydi.

Put yok, heykel yok...

İmparatorlar yok, Kayserler yok...

Yalnızca tek ilâh olan Allah…

Ve bir tarağın dişleri gibi eşit insanlar var…

* * *

O adamların kalplerini dolduran bu müthiş imanı meydana getiren ve daha önce kaleme aldığım sebepleri tekrar etmek istemiyorum.

Orada bu kitabın başında "Tâbi Oldukları Nur" başlığı altında Allah'ın tevfîki ve nimeti, bana o sebep ve etkenlerin özünü açıklamayı nasip etti.

Muhammed (s.a.v.) doğruluğu, sebatı, temizliği ve yüceliği ile etrafındakilere ancak bu tür bir imanla aksedebilirdi...

Onu çok iyi bilen adamların imanı… Onu tüm olgunluğu ve yüceliği ile, tüm insanlığı ve Rabbanîliği ile, bütün haşmetiyle ve tevazusuyla, haşmet ve sadeliği ile, bütün kuvveti ve rahmeti ile gördüler…

Onun gönderilişinin asaletini, yolunun doğruluğunu gördüler. Ona iman ettikten sonra şüphenin onlar üzerinde hiçbir etkisi yoktu artık. Öyle ki onlar onun peygamberliğini ve elçiliğini pekiştirecek ve meşru hakları olan mucize isteme hakkını dahi kullanmadılar ve ondan istemediler.

Her ümmet kendisine iman etmesi için peygamberinden bir mucize istedi. Muhammed (s.a.v.)'in ashabı hariç... Resûlullah'ın etrafındaki adamlar hariç… Ona kesinlikle, "Bize doğruluğunu ispat edecek bir mucize göster." demediler. Çünkü Muhammed (s.a.v.)'in kendisi bir mucize idi…

O'nun kişiliğinden, zatından ve ilkelerinden başka bir mucize aramak, böylesine akıllı kimselerin düşeceği bir yanılgı ve anlayışsızlık değildi. Özellikle kalplerini Allah'ın hidâyeti, basiretlerini de Resûlü'nün nuru doldurduktan sonra bu müslüman zümrenin imanı; dini, zamanı ve ırkı ne olursa olsun insanlığı daima genç tutacak ve azmini artıracak bir güveni yeşertecektir.

İşin başı ve sonu onlar... İnsanlardan bir grup…

Onları yaptıkları şeyleri, dış görünüm itibari ile yaptıracak bir durumda yaşamıyorlardı. Onları da kuşatan şartları vardı…

Toplum olarak; onlar, henüz bir toplumu oluşturacak niteliklerin tümüne sahip olmamışlardı.

Birbirleriyle kavgalı, mücadeleli ve kendilerini gizli bir benciilğin yönlendirdiği birer kabile idiler.

Siyasi güç olarak onlar, İslâmdan önce pek öyle kayda değer bir şey de değillerdi.

Ekonomik güç olarak, çok fakirdiler... Sayı bakımından ise çok azdılar.

O hâlde, yepyeni, muazzam bir dünyayı inşa etmede her şey olan bu azınlık nasıl meydana gelmişti? Ne olmuştu..?

O, silâh gücü ve ordu çokluğu mu idi...?

Onlardan önce İskender ve onlardan sonra Cengiz Han daha çok silâh ve orduya sahipti.

İskender ve Cengiz Han bugün neredeler?

Onlardan, onların büyük ordularından ve zaferlerinden geriye ne kadı?

İnsanların ve hayatın vicdanında onlardan geriye kalan ne? Hiçbir şey...

O hâlde Resûlullah (s.a.v.)'in arkadaşlarında gördüğümüz şeyi meydana getiren bütün yönleriyle maddî bir kuvvet değildi.

O, imandı… Hakka ve hayra olan iman...

İşte bu dosdoğru bir derstir ki, onu Resûlullah (s.a.v.) ve onunla birlikte iman edenler, insanların tümüne verdiler ve vermeye devam ediyorlar…

* * *

Karanlık, aydınlığa dönüşüyor...

Başıboşluk, düzene dönüşüyor...

Güçsüzlük kuvvete dönüşüyor...

Kaybolmuşluk, bir güç oluyor...

Zillet, yücelik oluyor.

Cehalet, bilgi fışkırmaya başlıyor,

ve yokluk, varlık oluyor…

İnsanların hepsi birden hayatlarını hak ve hayır davası için adadıkları vakit dikenler çiçek veriyor…

Resûlullah (s.a.v.) ve onun arkadaşları işte bunu yaptılar. Bu, onlardan önce de peygamberlerin ve onların inanan arkadaşlarının yaptıkları şeydi...

Bu, onların bıraktıkları ders idi.

* * *

Hak ve hayır, Resûlullah (s.a.v.) ve arkadaşlarının üstlendikleri rolün özünü teşkil ettiği için...

O, öyle olduğu için, onlar, Hz. Muhammed ve arkadaşları insanlığa en hayırlı mirası bırakıyorlardı.

İnsanlığın vicdanlarının sağlıkla, nur ve olgunlukla dolduklannı görüyoruz…

Bugün, dünyanın yayın istasyonlarının çoğu, Resûlullah (s.a.v.) ve arkadaşlarına nur ve iman olan Kur'ân-ı Kerîm'in âyetlerini açıktan okuyor..

Dünyanın birçok yayın istasyonu... Dini İslâm olmayan devletler bile..

Hiçbir dine inanmayan devletler bile…

Arapça yayınların çoğu programlarına Kur'ân âyetleri ile başlamaktadır.

Dünyanın her yerinde...

Müslüman toplumlar arasında... Hıristiyan toplumlar…

Yahudiler, hindliler ve budistler... Onlar ve onlar arasında...

Bin dört yüz senedir, Resûlullah (s.a.v.)'in müezzininin çağırdığı aynı kelimeleri ilan etmek üzere minarelerde sesler yükseliyor.

Allahu Ekber.. Allahu Ekber..
Eşhedü en la ilâhe illallah
Eşhedü enne Muhammeden Resûlullah
Hayye ale's-salâh
Hayye ale'l-felâh

Bu dinin Kur'ânı dünyanın her yerinde okunmakta…

Camileri, dünyanın her yerinde dimdik duruyor…

Dünyanın her yerinde prensipleri ilan edilmektedir…

Adamlarına dünyayı, insanları, ilkeleri ve gidişatı değiştirebilecek harika gücü veren bu hangi kuvvettir…

Hak ve hayıra imanın kuvvetidir bu…

Öncelikle hakkın ve hayırın Rabbine olan imandır. Peygambere ve hatta hayatlannı hakka ve hayra adayan bütün peygamberlere iman...

Bu sonsözde söylenecek bir tek söz kaldı...

Resûlullah (s.a.v.) ve arkadaşlarından altmış adamı gördüğümüz olayları izledikten sonra hatırımıza gelen bir soru…

Bu soru şu: Anlaşmazlık ve düşmanlık nasıl oldu da o olgun kardeşlerin arasındaki sağlam ilişkileri bozdu? Hz. Ali taraftarları ile Hz. Muaviye taraftarları arasında çıkan anlaşmazlık sebebiyle alevlenen iç savaş, kitabın sayfalarında bazı haberlerine değindiğimiz bu savaş, nasıl oldu da kardeşliklerine baskın çıktı..?!

Bu sorunun cevabı bizleri o ashabın imanlarına ve daha başka tarihî etkenlere götürüyor…

Evet... Onların apaçık, samimi ve kesin imanları, aynı yolun yolcuları yaptı onları...

Hakikatin bilip, takip ettikleri bir tek yüzü vardı onların yanında.. Heva ve çıkarlarına saklanabilen yüzleri yoktu…

Resûlullah (s.a.v.) aralarında yaşarken, insanların, anlaşmazlığa düştükleri konularda hidâyete ermeleri kolay oluyordu…

Şüpheli durumlarda vahiy veya Resûl veyahut her ikisi birden onları aydınlatıyordu…

Resûlullah (s.a.v.) irtihal ettikten sonra daha önce Allah'ın veya Resûlullah'ın açıklığa kavuşturduğu konularda ihtilafa asla düşmediler.

Osman (r.a.) öldürüldüğünde -ki onun öldürülmesi o gün İslâm âlemini şiddetle sarsan bir fitne idi- bu korkunç olaydan sonra görüş ve değerlendirmelerde anlaşmazlıklar ortaya çıktı.

Sahâbeye, tavrını belirlemek ve çeşitli görüşlerden hangisi tarafında yer alacağını belirlemek şart oldu…

Seçimlerindeki üslupları, aynen imanda olduğu gibi idi…

Açıklık ve kesinlik… Tereddüt etmeden ve nifaka yer vermeden…

İmam Ali (r.a.)'ın görüşüne kanaat getirenler onun tarafını seçtiler. Muaviye'nin görüşüne kanaat getirenler de onun tarafını seçtiler. Her iki tarafın hatalı olduğuna kanaat getirenler ise, üçüncü bir yön seçerek, her iki tarafa da anlaşmazlığı ortadan kaldırmaları için yüklendiler. Kontrol elden çıkınca tarafsızlığı ve anlaşmazlıktan uzak kalmayı seçtiler.

Bu, Resûlullah (s.a.v.)'in asrında, İslâm'a ilk giren ve onunla zulmet ve şirk kuvvetlerine karşı savaşan arkadaşlarını ilgilendiriyordu…

O ashap, Ali ile Muaviye arasındaki anlaşmazlık günlerinde İslâm Devletinde "güç merkezi"ni temsil etmiyordu.

Çünkü o günlerde devlet çok genişlemiş ve olaylara karışan ve ona yön veren yeni kuvvetler ortaya çıkmıştı.

Halife Osman'ın hayatını hedef alan entrika ve onun infaz eden yapılanma, bunun en büyük delilidir. Medine'nin dışından hatta Arap yarımadasının dışından, uzak İslâm diyarlarından gelmişti...

Bu yeni kuvvetler, büyük sahâbîlerin engel olamayacağı roller oynadı. Ali ile Muaviye arasındaki anlaşmazlığı bir savaşa dönüştüren korkunç ve etkin bir rol...

O kadar ki, Muaviye'nin tarafında Şam ehli, Ali'nin tarafında da Irak ehli anlaşmazlığın büyümesindeki son aşamada savaşın gerçek oyuncuları oldular…

Son tahlilde artık savaş, iki müslüman taraf arasında olmaktan çok, iki bölgesel kamp arasında çıkmıştı. Şam ehli bir tarafta ve Irak ehli diğer taraftaydı…

Ortada üçüncü bir kuvvet daha vardı ki onu bilmezlikten gelmek mümkün değildir. İslâm onun elinden otoriteyi alıp, onu yerle bir ettikten sonra uyumayan şer kuvvet…

O kuvvet İran ve Roma kalıntılarından temsil edilen kuvvetti. Ki, o kuvvet İslâm'ı kabul etmiş gibi görünen kimseler vasıtasıyla aleyhteki çalışmalarını sürdürdü. O kimseler ki, bazıları müslüman saflarında o kadar bozgunculuk ve yıkım yaptılar ki, o iki imparatorluk bunu yapamamıştı…

Bu sözler, o günlerde İslâm'ın ve sahâbenin yaşadıkları o zor duruma hızlı bir bakıştır. Bir gerçeği de unutmamalıyız ki, o da, her iki grubun, liderleri işlerin bu denli büyüyüp, bu korkunç aşamaya geleceğini hesaplamamıştı.

Ali ve beraberindekiler, Şam'a yürürken sadece korkutma amacı gütmüşlerdi. Muaviye bu durum karşısında devletin otoritesine karşı gelmez ve ona saygı gösterip, itaat ederdi.

Muaviye ve beraberindekiler de, Hz. Ali'nin güçlerini ve hazırlıklarını deniyor olabilirdi. Onların gücünü ve hazırlıklarını görünce, anlaşmazlığı gidermek için savaştan başka bir çözüme başvurabilirdi.

Fakat olaylar beklenenden farklı gelişmişti…

Gelişmenin çok karmaşık ve geniş olması, her iki kampta gizli ve anlaşmazlığın savaşa dönüşmesi için çalışan bir kuvvetin varlığını gösteriyor…

Şimdi konumuzu "Cemel Savaşı"ndaki şu olay ile bitirelim.

Zübeyr (r.a.), savaşa katılmanın yanlış olduğu fikrine vardı ve savaştan çekildi.

Ancak savaşan bir grup, onu takip etti ve namaz kılarken onu öldürdüler…

Katil Zübeyr'in kılıcını alarak Ali'ye doğru koştu. Zübeyr'in ölümünü ona müjdeleyecek ve kendisine karşı Muaviye ile birlikte savaştığı kılıcını ona takdim edecekti…

İmamın kapısında durmuş, girmek için izin bekliyordu…

Hz. Ali olandan haberdar olmuştu. Katilin kovulmasını emredip bağırıyor ve şöyle diyordu:

“Safiyye'nin oğlunun katilini ateşle müjdele...”

Safiyye'nin oğlu ile Zübeyr'i kastediyordu.

Ondan Zübeyr'in kılıcını almalarını ve kendisine getirmelerini emretti.

Zübeyr'in kılıcı Hz. Ali'ye getirildi. Onu öpmeye ve ağlamaya başladı, şöyle diyordu:

“Bu kılıcın sahibi, Resûlullah'ın sıkıntılarını ortadan kaldırmıştı.”

Bu yüce görüntü, anlaşmazlığa ve acıklı gelişmelere bir sekinet bahşediyor. Bizi de onu düşünmeye sevk ediyor.

Şimdi, kendileriyle, bu kitabın sayfalarında gıpta ve saadet dolu vakitler yaşadığımız o adamları yolcu ederken, Allah'a nimetlerinden dolayı şükürle secde ediyoruz. Nimetinden, rahmet ve afiyetinden daha fazla dileyerek...

Saygıyla ve huşû ile o büyük öğretmene ve peygamberlerin sonuncusuna diyoruz ki:

“Ey Peygamber! Allah'ın selâmı, rahmet ve bereketi senin üzerine olsun…

Verdiğin ve hidâyete ulaşma yolunda rehber olduğun için Allah sana mükâfatın en güzelini versin.”

Yepyeni bir iştiyakla onun mübarek ashabına da diyoruz ki:

“Ey insanlar elveda...!”

* * *

Fakat, onlar ne zaman kayboldular ki, onlara elveda denilsin?

Onları uğurlamamız, selâm olsun…

Selâm ki, onu başlarken huşû ile sunduk.

Bitirirken de huşû ile takdim ediyoruz...

Okumaya Devam!!

Yazardan bir başka muhteşem eser!!

DÖRT RÂŞİD HALİFE ve
ÖMER BİN ABDÜLAZİZ
- Râşid Halifeler -

Kaderin Medine'de bizi kendisiyle buluşturmadığı adamlarla tarihin akışı esnasında buluşmaya çalışıyoruz… Göreceğiz ki bu adamların ahlâkı, huyu ve yüceliği bütün zamanları ve mekânları hiçbir gözün görmeyip, hiçbir kulağın da işitmediği bir adalet, zühd ve faziletle doldurmaktadır…

Raşid Halifelerle -kitap sayfaları arasında da olsa- beraber olmak, başka lider ve başkanlarla beraber olmaya benzemiyor... Bu beraberlik gerçekten çok farklı… Leziz yemeklere, nefis içeceklere yer yok… Serilecek yataklara, dizilecek kadehlere yer yok… Yaslanacak yastıklara, üzerine oturulacak minderlere de yer yok… Rahata yer yok… Gurur ve kibre yer yok… Dalkavukluk ve adam kayırmaya da yer yok…

Bu sebeple bu "beraberlik", gönle hoş geldiği, insana onur ve saygınlık kazandırdığı oranda da insanı korkutuyor… "Raşid Halifeler", huzurundayken sende uyandıracağı bütün heybet ve ihtişamı yazılı hayatını okurken de hissettiğin türden insanlar…Onların ortaya koydukları tüm olağanüstü işlere bu kitapta bizzat görüyormuşçasına tanık olacaksınız…